

עש"ן

בשם ה'
נעשה
ונצליח

עמ"י

ספר

חיי ספא ישראל

שבחי ספא ישראל

והשמחות מספר

אב"י הנחל

פה ירושלים עיה"ק תובב"א
שנת אם אשכחך ירושלים תשכח ימלני
(תשס"ח) לפ"ק

לכבוד הרה"ח רבי ישראל דב אודסר זצ"ל
ב"ר אייזיק שלמה זצ"ל

תלמיד רבי ישראל קרדונר זצ"ל

תלמיד רבי משה ברסלבר זצ"ל

תלמיד מוהרנ"ת זי"ע ועב"א

תלמידו של רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע ועב"א
גלב"ע ח"י חשון תשנ"ה

ולעי"נ זוגתו מרת אסתר מינדל

בת ר' פנחס הכהן ע"ה

גלב"ע כ"ה תמוז תשכ"ה

תנצבה.

ההפצה היא לכל מאן דבאי במחיר הקרן
ללא מטרות רווח ובסיבסוד
לפרטים: 050-4100529/30

על פי דין תורה ולהבדיל על פי הזכויות הבינלאומיות,
אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה צילום והעתקה אפילו חלקית מספר זה

כל הזכויות שמורות
Printed in Israel

בעזרה"ת

ספר

חיי סבא ישראל

שבחי סבא ישראל

והשמטות מספר

אב"י הנחל

נ נח נחמ נחמן מאומן

ובו לקט מעט מזעיר מתקף רום מעלתו וקדשתו
וכחו הנפלא והנורא בעבודת השם של רבי ישראל
לב (פער) אודסר, וממסירות נפשו עד אין שעור
וערך עבור כל ברי-ישראל, באשר הוא, להשיבו
מדרכי מיתה לדרך החיים.

גלקט ונערך על-ידי אריה בן יצחק

פְּדִיּוֹן

שנמצא בכתב יד קדשו של רבינו נחמן מברסלב זיע"א, עם תפלה קצרה

יניח ידיו על המעות ויאמר:

מַעוֹת וְאֵת הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם: צֶדֶק יִקְרָאֶהוּ
לְרַגְלוֹ: צֶדֶק מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא: דִּינָא דְמַלְכוּתָא
דִּינָא. שְׂרֵשׁ הַדִּינִים בִּינָה. אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה. אֵין הַדִּין
נִמְתַּק אֶלָּא בְּשִׂרְשׁוֹ. שְׁלֵשָׁה יָדִים בְּבִינָה: יַד הַגְּדוּלָּה, יַד
הַחֲזָקָה, יַד הַרְמָה. ג' פְּעָמִים יַד גִּימְטְרִיא שֵׁם שֶׁל מ"ב.
מ"ב שְׁבִי צִירָה שֵׁם שֶׁל אָנָּא בְּכַח. מ"ב שְׁבִי בְרִיאָה שְׁנֵי
פְּעָמִים אַקִּי"ק. מ"ב שְׁבִי צִילוֹת הוּי"ה פְּשׁוּט, בְּמַלּוּאוֹ,
וּמַלּוּי דְמַלּוּי:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שְׂיִמְתְּקוּ הַדִּינִים וְהַגְּבוּרוֹת הַקָּשׁוֹת
יַעַל [פְּלוּנֵי בֶן פְּלוּנֵי] עַל-יְדֵי פְּלֵא עֲלִיּוֹן שֶׁהוּא חֲסָדִים
גְּדוּלִים וְרַחֲמִים גְּמוּרִים וּפְשׁוּטִים שְׁאִין בּוֹ תַעֲרוּבַת דִּין
כָּלֵל. אָמֵן:

פְּדִיּוֹן הוּא הַמְתַּקַּת הַדִּינִים, וְהוּא מוֹשִׁיעַ מִכָּל הַצָּרוֹת,
כִּי עַקֵּר הַרְפוּאָה עַל יְדֵי פְּדִיּוֹן דְּוָקָא, כִּי "וּרְפֵא וּרְפֵא"
(עם שְׁתֵּי הַתְּבוּת) מִסְפָּר "פְּדִיּוֹן נֶפֶשׁ":

(לקוטי מוהר"ן ח"ב תורה ג)

מפתח עניינים

יג	חיינו ותחילת דרכנו בקדוש
כב	אהבת חברים, משפחה
עט	רוח נבואה, רוח הקדוש
קטו	ארץ ישראל
קלח	תפילה לקל חיי
קפא	רבי ישראל קארדונר
ריד	מפה לציונו הקדוש של רבי ישראל קארדונר
רטו	הפתק הקדוש
רטז	תצלום הפתק הקדוש
רכז	הסכמתו של רב משה פיינשטיין
רנ	רפא ירפא
רסה	'אבי הנחל'
רפב	רבנו נחמן וספריו הקדושים
שיז	יפוצו מעינותיך חוצה
שמט	צואתו של רבי ישראל
שנ	חזק ואמץ בעבודתך
תיח	פרנסה ובטחון
תלב	שמחה ורפואה
תסט	אמונות בזביות
תצא	אשכון עד רפא
תקז	גדלת נוראות השגתו

ראש השנה ..... תקפה
הסתלקותו הקדושה ..... תקצה
מפה לצינו הקדוש של רבי ישראל בער ..... תרט
תפלה נאה ומעוררת לומר על ציינו הקדוש של רבי ישראל בער אודסר זיע"א . תרי
מסוד מעשיו ..... תריב

פֶּתַח דְּבַר

חֲסִדֵי הַשֵּׁם כִּי לֹא תִמְנֹנ, נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה בִּישׁוּעָתוֹ. וּבְגֹדֶל פְּחִיתוּתֵנוּ וְרַחֲוִיגְנוּ מִמְּנוֹ יִתְבַּרְךָ, וּבִתְקֵף הַחֲשָׁד וְהָאֶפְלָה הַמְּסַבֵּב וּמְקִיף מִכָּל צַד, פְּנֵה הַחֲשָׁד וְהָאִיר הָאֹר, וְשַׁלַּח לָנוּ צִיר נְאֻמָּן לְשׁוֹלְחָיו, רוּעָה וְשׁוֹמֵר, מְהֻלָּךְ וְאִישׁ מְגֹן, אִישׁ כְּלֻבּוֹ, אִישׁ אֲשֶׁר לֹא חָס כָּלֵל עַל עֲצָמוֹ, גְּבוּר חֵיל וְאִישׁ מְלַחְמָה, אִישׁ אֲשֶׁר חָגַר עֲצָמוֹ בְּעִזּוֹ וּגְבוּרָה לְמַלְחָמָה כְּבִדָּה וְאַרְכָּה, לְעוֹרֵר הַטּוֹב שְׁנַעְעֵלֵם וְנִסְתַּר בְּמִקְוֹמוֹת הַרְחֻקִים בְּיֹתֵר מִמְּנוֹ יִתְבַּרְךָ, וְלַהֲעֵלוֹתוֹ עַד לְמַעְלָה לְמַעְלָה מִכָּל הַרוּחַנִיּוֹת, לְדַעַת אֶת הַשֵּׁם וְלִיתֵן לוֹ כֶּתֶר הַמְּלוּכָה.

וּבְכֵן אָמַרְנוּ, נִלְכָּה נָא, נְסוּכְבָּה בְּעִיר, בְּשׁוּקִים וּבְרַחוּבוֹת וּנְקָרָא בְּקוֹל גְּדוֹל מִנְּפִלְאוֹתָיו הַנּוֹרְאוֹת, וְנִשְׁיַח וְנִסְפָּר מְגֹדֶל מַעְלָתוֹ הַרְמָה מְאֹד, וּמַעְצָם כַּחוֹ וְרַחֲמָנוּתוֹ הָאֲמִתִּית לְעוֹד לְנַפְשׁוֹת חַלּוּשׁוֹת וְעֵינֹפּוֹת שְׁבִדוֹרוֹתֵינוּ אֱלֹה, לְמַעַן יִפִּירוּ וְיִדְעוּ נִפְלְאוֹת גְּבוּרַת כַּחוֹ וְתִקְפוֹ וְתַפְאֲרָתוֹ. וְאֵף אִם לֹא רָשְׁמְנוּ כִּי אִם מְעַט הַכְּמוּת, אִוְלָם קוִינּוֹ לְהַשֵּׁם כִּי יֵשׁ בָּהּ רַב הָאִיכוּת, כִּדְ שֶׁכָּל הַרוּצָה לְשׁוּם עֵינָיו וְלָבוֹ עַל דְּרָכָיו בְּאֵמֶת וְלַחוּס עַל תְּכִלְיָתוֹ הַנְּצָחִי, יֻכַּל לְמַצֵּא בְּסִפְרוֹ זֶה אֶת שְׂאֵהֶבָה נִפְשׁוֹ.

וּמְבַאֵר בְּמִקְוֹמוֹת רַבִּים^(א), כִּי צְרִיכִים לְחַפֵּשׂ אֶת הַצְּדִיק הָאֲמִתִּי תָמִיד, וְאַפְלוּ הַמְּקַרְבִּים אֵלָיו צְרִיכִים לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו מִתּוֹךְ יִגִּיעוֹת גְּדוֹלוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּכִדֵי שְׁיִזְבוּ לְקַבֵּל מִמְּנוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר עֲצוֹת, כִּי הַצְּדִיק מִסְתַּתֵּר בְּכָל פַּעַם מִהָעוֹלָם מִחֲמַת קַלְקוּלָם וְנִתְרַחַק מֵהֶם הַרְבֵּה עַד שֶׁקִּשָּׁה לְהָעוֹלָם לְקַבֵּל וְלִינֵק מֵאוּרוֹ הַגְּדוֹל כִּי אִם עַל־יְדֵי יִגִּיעוֹת

(א) וּבְכִרְט בְּלִקְוֹטֵי הַלְכוּת, שְׁלוּחֵן ה, גִּוְקִין ה, מה.

וּבִקְשָׁה וְחִפּוּשׁ הַרְבֵּה. וּבְנֹדָאֵי אֵינן הַחִפּוּשׁ וְהַבְּקָשָׁה אַחֲרֵי הַגּוֹף הַגָּשְׁמִי שֶׁל הַצְּדִיק כִּי אִם אַחֲרֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שְׁלוֹ, כִּי עַקֵּר הַצְּדִיק הוּא תוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה שֶׁשָּׁם גָּנוּז רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שְׁלוֹ, עַל־כֵּן יֵשׁ לְתוֹר וּלְחִפּוּשׁ בְּכָל תְּמִצִּית הַכַּח אַחֵר רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁל הַצְּדִיק, וְזֶה גַם בְּחַיּוֹ, כָּל־שֶׁכֶּן אַחֵר הַסְּתַלְקוֹתוֹ לְעֵילָא וְלְעֵילָא, שָׂאזְ צְרִיכִים לְחִפּוּשׁ וּלְבִקְשׁוּ עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְלִסְלִסֵּל וּלְחִפּוּשׁ בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה וְלִילָךְ בְּדַרְכּוֹ וְאַרְחוֹתָיו הַקְּדוּשׁוֹת, וּלְבִקְשׁ וּלְהַתְחַנֵּן הַרְבֵּה לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַד שִׁיזְרִיד דְּמַעוֹת הַרְבֵּה וְשִׁישְׁפֹּד לְבוֹ כַּמּוֹם לְפָנֵי הַשֵּׁם עַד שִׁיזְכֶּה לְמִצָּא וּלְהַשְׁיִיג פְּנִימִיּוֹת בּוֹנְתוֹ הַקְּדוּשָׁה, שְׁזֵהוּ בְּחִינַת הַצְּדִיק בְּעֶצְמוֹ. כִּי בְּחַיֵּי הַצְּדִיק הִיָּה אֶפְשָׁר לְשַׂאֵל אוֹתוֹ עַל סְפִקוֹתָיו, אֲבָל אַחֵר הַסְּתַלְקוֹתוֹ מִמּוֹ יִשְׂאֵל?! וְעַל־כֵּן צָרִיךְ לְהַתְיַגַע בְּעֶצְמוֹ וּלְהִבִּין עִמְקוֹת תוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל רַבּוֹ, וְכֵן יֵשׁ לִילָךְ עַל יָדָיו וְעַל רַגְלָיו וּלְהַתְקַרֵּב לְהַתְלַמְּדִים הָאֱמִתִּיִּים הַשְּׂרִידִים שֶׁהֵם בְּחִינַת הַיְשִׁיבָה הַקְּדוּשָׁה, בְּכַדֵּי שְׂיוּכָל לְחַתֵּר וּלְגַלּוֹת הָעֲצוֹת הָעִמְקוֹת מִתּוֹךְ גְּדֹל הַחֹשֶׁךְ, כֹּל אֶחָד מֵה שְׂצָרִיךְ לוֹ לְפִי בְּחִינַתוֹ בְּכָל יוֹם. וְצְרִיכִים לְהֶאֱמִין שְׁבֹדָאֵי נִמְצָא אֶחָד אוֹ רַבִּים שֶׁהֵם תְּלַמְּדֵי וְהָאֱמִתִּיִּים שֶׁקִּבְּלוּ תוֹרָתוֹ וּדְרָכּוֹ וְעֲצוֹתָיו וּרְמִזּוֹ הַקְּדוּשִׁים שֶׁעַל־יָדָם יְכוּלִים לְהַחֲיוֹת אֶת הַכּוֹל, כִּי אֵינן דוֹר יְתוֹם, וּבְנֹדָאֵי לֹא נִסְתַּלַּק הַצְּדִיק עַד שֶׁהַשְּׂאִיר אַחֲרָיו בְּרַכָּה שֶׁהֵם הַתְּלַמְּדִים שְׁלוֹ, כִּי הַצְּדִיק מְשִׁתַּדֵּל לְהַשְּׂאִיר דַּעְתּוֹ לְדוֹרוֹת לְנִצְחָה, שְׁזֵהוּ עַקֵּר שְׁלֵמוֹת הַצְּדִיק אַחֵר הַסְּתַלְקוֹתוֹ.

כִּי בְּאֵמַת הַצְּדִיק לֹא מֵת חֶסֶד־וְשְׁלוֹם גַּם לְאַחַר הַסְּתַלְקוֹתוֹ, כִּי הַצְּדִיקִים בְּמִיתָתָן קְרוּיִים חַיִּים, וְאַף־עַל־פִּי שָׂאנוּ רוּאִים שֶׁהוּא מֵת וְנִקְבֵּר, אַף־עַל־פִּי־כֵן בְּאֵמַת לְאֵמַתוֹ הוּא לֹא מֵת כְּלָל, רַק בְּשָׂאִין

מְשִׁימִים עַל לֵב מְרִירַת הַצָּרָה שֶׁל אֲבֵרַת הַצְּדִיק וּמִתְרַשְׁלִים לְחַפְּשׁ אַחֲרָיו, אִזִּי נַחֲשֵׁב כְּאִלוֹ הַצְּדִיק מֵת וְנֶאֱסָף חֶסֶד וְשָׁלוֹם. וְעַל־כֵּן מוּבָן בְּזוֹה גִּדְּל אֲזוּהַרְת הַכְּתוּב (ב): "כְּשֶׁהַצְּדִיק נִסְתַּלַּק, נִשְׁאָר הָעוֹלָם כְּמַמְאִים, וְצִדְקַת הָעוֹלָם נִמָּאֵס בְּעֵינֵי הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא", אוֹלָם כְּשִׁזְכוּכִים לְבַקֵּשׁ אֶת הַצְּדִיק כְּרֵאוֹי אִזִּי הוּא נַחֲשֵׁב חֵי מִמֶּשׁ, כִּי הַצְּדִיקִי אִמֶּת נִקְרָאִים חַיִּים תָּמִיד. כִּי כֵן הַדְּבַר, שֶׁבְּכָל פַּעַם שְׂבוּכִים עַל הַסְּתַלְקוֹת הַצְּדִיק וּמְחַפְּשִׁים וּמְבַקְשִׁים אוֹתוֹ כְּרֵאוֹי, אִזִּי בּוֹדְאֵי מוֹצְאִים קִדְשָׁתוֹ, וְכַמוֹכָא בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂוֹת (ג), שֶׁבְּכָל פַּעַם שֶׁהַיְלָדִים בָּכוּ וְהִתְנַעֲנְעוּ אַחֵר הַצְּדִיק - מִיַּד הוּא בָּא אֵלֵיהֶם וְנָתַן לָהֶם מִתְּנוּת. וְכֵן נוֹהֵג מִדּוֹר לְדוֹר לְעוֹלָם, שֶׁבְּכָל עֵת שֶׁנִּמְצְאִים צְדִיקִים שְׁעוֹסְקִים כְּרֵאוֹי בְּתוֹרַת רַבֵּם, וְאִזִּי בְּאוֹתוֹ הָעֵת נַחֲשֵׁב כְּאִלוֹ הוּא לֹא מֵת גַּם מִצַּד הָעוֹלָם כַּנ"ל. וְכַעֲיֵן הַמּוֹבָא מֵאֵלִישָׁע תְּלַמִּידוֹ שֶׁל אֵלֵיהוּ הִנְבִּיא שֶׁהֲחִיָּה מֵת עַל־יְדֵי שִׁנְגַע בְּעִצְמוֹתָיו, וּמִכָּל שִׁפְן שֶׁיִּכּוֹל לְהַחִיּוֹת בְּגִי־אָדָם הַחַיִּים עֲדוֹן, לְהַחִיּוֹתָם בְּהִשְׁאֲרַת תּוֹרַתוֹ וְרוּחַ קְדָשׁוֹ, רַק שְׁצַרִּיכִים לְבַקֵּשׁוּ מְאֹד, וּמִזֶּה מוּבָן גַּם עַל כָּל הַצְּדִיקִים הָאֲמֵתִיִּים (ד). וְכֵן מוֹבָא (ה), שֶׁעַקֵּר חַיּוֹתֵנוּ וְתִקְנֹתֵנוּ הוּא עַל־יְדֵי מָה שֶׁאֵנּוּ מְחַיִּים עֲצָמֵנוּ בְּהִשְׁאֲרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהִשְׁאִירוּ לָנוּ גְדוּלֵי הַצְּדִיקִים הָאֲמֵתִיִּים עַל־יְדֵי תְּלַמִּידֵיהֶם, וְעַקֵּר קִיּוֹם הַתּוֹרָה הוּא עַל־יְדֵי שִׁמְעֵמִידִים תְּלַמִּידִים הַרְבֵּה, כְּפִי שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ בְּזוֹה בְּיוֹתֵר גְּדוּלֵי הַצְּדִיקִים שֶׁבְּכָל הַדּוֹרוֹת, כִּי אַחֵר הַסְּתַלְקוֹת הַצְּדִיק עַקֵּר חַיּוֹתֵנוּ הוּא עַל־יְדֵי הַתְּקַבְּצוֹת תְּלַמִּידוֹ יַחַד לְדַבְרִים שֶׁבְּקִדְשָׁה, כַּאֲשֶׁר כָּל אֶחָד מִתְּעוֹרֵר לְהִשָּׂם יִתְבַּרֵךְ כְּפִי הַנִּקְדָּה טוֹבָה שֶׁהֵאִיר בּוֹ הַצְּדִיק, וְכָל אֶחָד מִסִּפֵּר מָה שֶׁשָּׁמַע וְרָאָה מִמֶּנּוּ, שֶׁעַל־יְדֵי זֶה יְכוּלִים לְהַחִיּוֹת אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלָו.

(ב) סִפֵּר הַמִּדּוֹת, צְדִיק, קִסְד. (ג) מַעֲשֵׂה יוֹג. (ד) ל"ה, שְׁלוּחֵן ה', כֹּא. (ה) שָׁם, נְיוּקֵן ד'.

וידוע, כי כל מה שפרא הקדוש ברוך הוא - לא פראו אלא לכבודו, ועל-ידי התגלות התורה מתגדל כבודו יתברך. ועל-פן עקר תכלית הכבוד שחייב אדם לכבד את רבו הוא התורה, דהינו מה שזוכה על-ידי הכבוד שמכבד את רבו - ששתגלה התורה יותר ויותר, כי על-ידי הכבוד והשמוש שמשמש ומכבד את רבו, על-ידי זה זוכה לקבל ולהמשיך התגלות התורה מרבו בכל פעם, וזה עקר שלמות הכבוד. וכל מי שלא זכה עדין לכבד את רבו באפן שעל-ידי זה יגלה לו רבו תעלומות חכמת התורה האמתית, עדין לא הגיע לכבד את רבו פראוי. וזה מה שנאמר: אין כבוד אלא תורה, שאין שום כבוד נחשב - אלא תורה, דהינו כשנמשך על-ידי גדל הכבוד התגלות התורה ביותר כנ"ל⁽¹⁾.

ובלל הדברים, שצריך כל אחד לילך על ידיו ועל רגליו לבקש ולחפש בכל כחו בכל העולם מקצה ועד קצה כל ימיו אשר הוא חי על פני האדמה את הצדיק האמת, אוילי יוכל למצא חיי נפשו לנצח על-כל-פנים יום אחד או שעה לפני מותו, ואם יחפשו באמת - בודאי ימצא. כי הצדיק הוא כל חיותו ותקנתו לנצח, וכל הנפשות והעולמות התלויים בו ובזרעו עד סוף כל הדורות - כלם תלויים בהצדיק האמת.

וכן מובא⁽¹⁾ מגדל מעלת הדפוס וההכרח שבכתיבת התורה שבעל-פה, שברבות הימים, כשהתגבר הגלות, חשו חז"ל שלא תשתבח התורה שבעל-פה מישראל חס-ושלום, על-כן התירו לכתב גם תורה שבעל-פה משום "עת לעשות להשם הפרו תורתך"⁽²⁾, כי ראו חשש השכחה הגרוע ביותר, ועל-כן התירו לכתב גם תורה שבעל-פה. וכן

(1) שם, שבעות ב, כג. (2) שם, יז נסד ג, ד. (ח) תהלים קיט, קכו.

מבאר (ט) שעתה, בדורותינו אלה, לאחר שהשם יתברך הקדים רפואה למכה והצדיקים הקדושים יגעו וטרחו והשיגו השגות נוראות שעל-ידם הכניסו אמונה שלמה בישראל, על-כן בעת יש לכתב הכל, הינו כל ההשגות והחדושים שמחדשים כל ישראל הפשרים שהם בחינת תורה שבעל-פה, כדי לחזק את האמונה הקדושה.

על-כן אמרנו נקום נא ונספר צדיק מה פעל כפי אשר משגת ידנו, בכחינת (י) כתב זאת זכרון בספר, ולשוטט ולבקש וללקט ולקבץ דברי אמת וצדק מהשארותיו הקדושות של רבי ישראל בער אודסר בזה העולם, בין על-ידי אנשיו הנאמנים, ובין מתוך כתבי-יד נדירים שזכינו לאורם, ועוד, ולבקש שבילים ודרכים ונתיבות חדשים להשיג אותו יתברך על-ידם, ולמען נספר שמו בכל הארץ. וכפי שכתב רבי ישראל (יא), שכל מי שרוצה לחום על חייו להיטיב אחריתו, צריך לילך על ידיו ורגליו להצדיק האמת ותלמידיו ותלמידי תלמידיו וכו'. ואף שלא זכינו להעלות על מזבח הדפוס כי אם פחות מטפה מן הים מנוראות פעלותיו הנגלות והנסתרות, אולם קוינו להשם כי יש בהם די בכדי לעורר ולהמשיך רוחו הקדוש בלבכם של ישראל עם קדוש, ולהלהיב לבו של הקורא בהתעוררות גדולה להשם יתברך, ובחשק נמרץ ביותר, כי על-ידי ספורי מעשיות מצדיקים - זוכין להתקרב אליהם (יב).

ואתה הקורא, אל יבהל רוחך מענין מה שרוב המעשיות המובאות בספר התרחשו דיקא בבית אנשיו באפן פרטי ואישי, כדרך אנשים פשוטים, ולא במעמד במות מכבד מול קהל רב כדרך הגדולים וכו', כי אדרבא, זה עקר גדלתו, כי במקום גדלתו - שם אתה מוצא

(ט) ל"ה, הלכות קדושין ג. (י) שמות יז, יד. (יא) אבי הנחל ב, לב. (יב) מדות, צדיק, קנו.

ענותנותו⁽¹⁾. ולכן גם בחר להיות מכנה בשם 'סבא' הנראה בשם קל, אולם יש לרמוז בזה גם על בחינת זקן וקדושה, סבא דסבין, כי באמת אף-על-פי שהיה רבי ישראל זקן מפלג בקדושה מאד מאד, אף-על-פי-כן היה יניק לגמרי וכו', וכידוע לכל כי ישנן נסתרות רמות בזה. וכן ידוע שבכל שהקדושה עולה מעלה מעלה - פן ביכלתה לירד לעמקי הקלפות ולפדות משם ניצוצות הקדושה, כי כך היתה דרכו בקדוש של רבי ישראל, שהיה מוריד ומשפיל עצמו מרום גבהי מרומים עד לתכלית הגשמיות דגשמיות בכדי לקשר המון-עם להשם יתברך, בבחינת⁽²⁾ וישאלו איש לרעהו לשלום, הנאמר במשה ויתרו. וכמוכא בפונות ש'איש' הוא בחינה גבוהה, ו'רעהו' הוא בחינה נמוכה מאד ממנו, וכמה היו רחוקים משה ויתרו זה מזה, כי משה קבל התורה מפי הגבורה, ולעמיתו יתרו נתגיר ממקום רחוק וטמא מאד, כי לא הניח עבודה זרה שלא עבד, ואף-על-פי-כן קוראם הפתוב 'איש ורעהו'. כי כך דרכו של הצדיק הגבוה מאד שהוא בחינת משה, שמי שיש לו איזה רצון להתקרב אל האמת, אזי הוא מוריד ומקרב את עצמו אליו כאלו הוא היה חברו ממש, כאלו הם איש ורעהו כנ"ל.

ועל-כן, רב המעשיות הקדושות, המלאות מוסר והתעוררות ועצות ישראל לחיי נצח, נסתפכו והתרחשו בפשיטות גמורה, בביתם של אנשיו וכיוצא בזה, מה שאינו שכ"ח אפלו אצל גדולים אמתיים, ובפרט כי רב המעשיות ארעו בעת שבכר הפליג רבי ישראל בימים והיה למעלה מגיל מאה. כי באמת היה במעלה גדולה ועצומה מאד מאד עד שהכרח להוריד ולהכניע עצמו ביותר אצל הקטנים ולילך אליהם, בכדי שעל-ידי זה יתגשם ויתמעט אורו הקדוש

(1) מגלה לא. (יד) שמות יח, ז, ע"פ ל"ה, בכור בהמה טהורה ד, כב.

והנזרא ובכך יוכלו העולם לקבלו. וכן מבאר רבות במקומות אחרים מגדל מעלת הכנסת האורח התלמיד החכם, כל שכן וכל שכן צדיק קדוש וכו' כמוהו, לתוך ביתו, שעל-ידי זה נתקנת האמונה הקדושה, וזוכים לשבר הכפירות, ועוד. גם מה שהיה רבי ישראל מטריח ומיגע עצמו בדרכים והיה נע ונד ללא הרף במסירות נפש גדולה, ובפרט בזמן שכבר לא יכל לילך על רגליו - היה לטובה גדולה עבור העולם, כי על-ידי זה נתבררים ניצוצות קדושים שנעים ונדים באויר העולם, ונעשה המתקת הדינים (טו), וכן מובא (טז) שישנן נשמות נדחות שאינן יכולות להתעלות כי אם על-ידי מה שהצדיק נע ונד, וכן ידוע שבכל מקום שהולך הצדיק - הולכת עמו השכינה והתורה כפי שהלכה עם ישראל ועם הארון במדבר. וכל אלו ועוד נסתרות רמות ונזראות היה פועל רבי ישראל בטלולו הכבד לצורך העולם (יז).

גם מבאר (יח) כי הרב האמת, מעצם אהבתו את ישראל אינו יכול לשבת בקביעות בביתו, רק הוא מכית את רגליו לצאת מקביעות ושיבת ביתו, להיות נע ונד ויושב בדירת ארעי, כדי לקבץ את אותם שאין ביכולתם לבוא אל ביתו וגם את אלו שאינם יודעים ממנו. ועל-כן הצרך רבי ישראל לכית רגליו מעיר לעיר ומבית לבית במסירות נפש עצומה שלא נראתה עוד כדגמתה, בכדי לישא וליתן בדבריו של מקום ולעזר הנפשות ולהודיעם אמתת למודו הקדוש, ולקרובם כלם אל האמת והאמונה.

ובאמת, למרות שהיה מתנהג בפשיטות גמורה ובעבודה תמה בנ"ל, כל מי שהיה לבו שלם והיה מסתכל בעין האמת היה יכול לראות ממנו בכל עת גדולות ונפלאות, כי כל פעולותיו

(טו) ל"ה, חלוקת שתפים, ב. (טז) שיחות הר"ן, רפ. (יז) ל"ה, ברכת המזון ה, ו, ושאר מקומות. (יח) שם, נזקין ה, ב.

הַנּוֹרָאוֹת בְּלֶם נְכוֹנִים לְמִבִּין וַיִּשְׁרִים לְמוֹצְאֵי דַעַת, וְכָל מִי שֶׁעִינָיו הָיוּ בְּרֵאשׁוֹ הָיָה עוֹמֵד מְרַעִיד וּמְשַׁתּוֹמֵם נוֹכַח מֵה שֶׁעִינָיו רָאוּ מִמֶּנּוּ וְ"ל, כִּי אֶף-עַל-פִּי שְׁלֹא הִיְתָה כָּל תְּפִיסָה וְהִשָּׁגָה בּוֹ וְאִי אֶפְשָׁר הָיָה לְהִשְׁיִגּוֹ כְּלָל, אוֹלָם הָיָה בְּרוּר לְעֵין כָּל וּמְרַגֵּשׁ לְכָל בְּעַל-נַפֶּשׁ כִּי הוּא פּוֹעֵל עֲבוּר עֲנִינִים גְּבוּהִים וְרַמִּים בְּיוֹתֵר בְּעוֹלָם, וְגַם בְּפִשְׁיטוֹת הָיָה נִתֵּן לְרֵאוֹת כִּי צִד הָיָה יוֹצֵא בְּכָל עֵת לְהִלָּחֵם מִלְחָמַת הַשֵּׁם וְהָיָה מוֹגִיעַ לְחוֹלִים הַגְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר, לְנִפְשׁוֹת נְכָאוֹת וְנִכְשָׁלוֹת, לְהוֹצִיאָם מֵהִכָּן שֶׁנִּפְלוּ בְּעוֹנוֹתֵיהֶם הַרְבִּים, רַחֲמָנָא לִיצְלָן, וְהָיָה מִמְשִׁיךְ לָהֶם רְפוּאוֹת חֲדָשׁוֹת בְּכָל פֶּעַם מִחֲדָשׁ, לְהַחְיֹתָם בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחַנִּיּוֹת, כִּי הָיָה מְאִיר פָּנָיו הַקְּדוֹשׁוֹת אֲלֵיהֶם וּמִמְשִׁיךְ עֲלֵיהֶם חַיּוֹת דְּקִדְשָׁה חֲדָשָׁה לְגַמְרֵי מִמְקוֹם גְּבוּהָ וְנִפְלְאָ מְאֹד.

עוֹד יֵשׁ לְהֵאִיר עֵינָיו וְלִבּוֹ שֶׁל הַקּוֹרֵא מֵעַנֵּן חֲפוּשׁ הַצַּדִּיק הָאֵמֶת שֶׁל הַדּוֹר כְּנֶגֶד כַּח הַמְּכַרִּים הַמִּתְפַּשְׁט בְּלִי שַׁעוֹר בְּכַמָּה אִפְּגִים לְהַסְתִּירוֹ, אֲשֶׁר עַל-פִּי רַב עָקַר אוֹתָן הַמְּנִיעוֹת וְהַהִסְתָּרוֹת מִתְּלַבְּשׁוֹת דּוֹקָא בְּבִנֵי אָדָם, שֶׁבַח-לְקַלְקוֹת לְשׁוֹנָם וּבַחֲכָמָתָם וְלִיצְנוּתָם מִסְתִּירִים וּמְעִלִּימִים אוֹר הַצַּדִּיק הָאֵמֶת הָעוֹסֵק בְּתַקּוֹן הָעוֹלָם וְשָׂרָק עַל-יָדוֹ נִתֵּן לְהַגִּיעַ אֶל הַתְּכֵלִית הָאֵמֶת. וְכַמוֹבָא ^(ט), שֶׁצְרִיכִים לְהִשְׁתַּדֵּל לְהִתְקַרֵּב לְצַדִּיק הַדּוֹר דִּיקָא, כְּדִי שְׂיִבְרַר לָנוּ אֶת הָאֵמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה בְּכָל פֶּעַם כְּפִי הַיּוֹם וְהַשָּׁעָה, כִּי אֶף-עַל-פִּי שֶׁבִשְׁעַת מִתֵּן תּוֹרָה זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְאֵמוּנָה עַל-יְדֵי רוּחַ הַקְּדוֹשׁ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, וְאַחֲרֵי-כֵן עַל-יְדֵי הַצַּדִּיקִים וְהַנְּבִיאִים שֶׁהָיוּ בְּכָל דּוֹר, שֶׁנִּתְבַּרְרָה הָאֵמוּנָה בְּכָל פֶּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אָנוּ צְרִיכִים עַכְשָׁו בְּדוֹר הַזֶּה לְהִתְקַרֵּב לְצַדִּיק הָאֵמֶת שֶׁבְּדוֹר, כְּדִי שְׂיִבְרַר לָנוּ אֶת הָאֵמוּנָה כְּפִי הָעֵת וְהַזְּמַן שֶׁל עַכְשָׁו,

(ט) שָׁם, בְּרַפְתַּת הַרִּיחַ וּבְרַפְתַּת הַהוֹדָאָה ה', ל"ג.

כִּי צְרִיכִים לְבַרֵּר אֶת הָאֲמוּנָה בְּכָל יוֹם מַחְדָּשׁ. וְזֶה עֵקֶר הַתְּגַבְרוּת
 הַיֵּצֵר הָרַע שְׂמֵתִנְגֵּר בְּכָל דּוֹר וְדוֹר לְהַסְתִּיר וּלְהַעֲלִים אֶת הַצְּדִיק הָאֵמֶת
 שְׂבֵאוֹתוֹ הַדּוֹר דִּיקָא, כְּמוֹ שְׂאֲנוּ רוֹאִים בְּחוּשׁ שְׁעַקֵּר הַמַּחְלָקֶת הוּא עַל
 הַצְּדִיק שְׂבֵאוֹתוֹ הַדּוֹר, וְאַחֲר־כֵּן, בְּשִׁפְכֵר הַיָּמִים הַבָּאִים - מוֹדִים גַּם
 בְּזֶה הַצְּדִיק וְאוֹמְרִים שְׁוֵה בְּדָאֵי הָיָה צְדִיק, אֲבָל חוֹלְקִים עַל זֶה הַצְּדִיק
 שְׂבִוָּה הַדּוֹר שְׂאֲחֲרִיו. כִּי בִימֵי הָאֲר"י ז"ל הָיְתָה מַחְלָקֶת גְּדוֹלָה עַל
 הָאֲר"י וְלֹא רָצוּ לְהוֹדוֹת שְׂיִמְצֵא בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר חֲדוּשׁ כְּזֶה שְׂיִהְיֶה לוֹ רוּחַ
 הַקִּדְשׁ כְּזֶה, וְאַחֲרֵי כֵּן דוֹרוֹת נִתְקַבְּל הָאֲר"י ז"ל וְהַכֹּל מוֹדִים שְׁהָיָה
 חֲדוּשׁ נִפְלֵא אִישׁ אֶלְקֵי וְכוּ', אֲבָל חָלְקוּ עַל צְדִיקִים אֲחֵרִים שְׂבִדוֹרוֹת
 אֲחֵרִיו, עַד שְׂסִמּוּךְ לְיָמֵינוּ הָיָה הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב ז"ל שְׁהָיָה אוֹר נִפְלֵא
 וְנוֹרָא מְאֹד, וְהָיָה עָלָיו מַחְלָקֶת גְּדוֹלָה, וּבִימֵי הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב רַב
 הַמְתַּנְּגֵּדִים הוֹדוּ בְּהָאֲר"י ז"ל וְחָלְקוּ עַל הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב ז"ל, וְכֵן הוּא
 בְּכָל דּוֹר וְדוֹר. וְכֹל זֶה הוּא מַחֲמַת שְׁעַקֵּר בְּרוּר הַמְדַמָּה שְׁהוּא בְּרוּר
 הָאֲמוּנָה הוּא דִּיקָא עַל-יְדֵי הַצְּדִיקֵי הָאֵמֶת שְׂבִוָּה הַדּוֹר דִּיקָא, וְעַל-כֵּן
 עֵקֶר הַנְּסִיוֹן שֶׁל הָאָדָם הוּא לְהֶאֱמִין בְּצְדִיק שְׂבִדוֹרוֹ דִּיקָא, וְלֹא רַק
 בְּצְדִיקֵי הָאֵמֶת שְׁהָיוּ בְּדוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים לוֹ. וְכֵן מִתְּנַהֵג גַּם בְּדוֹר הַזֶּה שֶׁל
 עִבְשׁוּ כַּנ"ל, כִּי אִין חֲדָשׁ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, כִּי בְּשַׁנַּת תַּרפ"ב, נִתְגַּלָּה
 בְּהַמְּכַתֵּב שְׂקַבֵּל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל דִּב אודֶסֶר נִפְלְאוֹת חֲדָשׁוֹת מִהַנְּחַל נוֹבַע,
 הַפְּלֵא וְפְלֵא, פְּלֵא חֲדָשׁ וְנוֹרָא הַעוֹלָה עַל כָּל נִפְלְאוֹתָיו שֶׁל רַבְּנוּ
 הַקְּדוֹשׁ, וְבוּ מוֹרָה הַדְּרָךְ הַבְּלַעֲדִית בְּהַ יִלְךְ כָּל הַחֲפִץ לְהַצִּיל נִפְשׁוֹ
 מִהַכְּפִירוֹת וּבִפְרָט מִהָאֲמוּנוֹת כְּזִבִּיּוֹת הַמְתַּגְּבְרוֹת וּמִתְּפַשְׁטוֹת לְהַעֲלִים
 אוֹר הַצְּדִיק הָאֵמֶת קָדָם הַקֵּץ הָאֲחֵרוֹן, כִּי אִין דְּרָךְ וְנִתִּיב אַחַר לְשֵׁאֵב
 מֵאוֹרוֹ הַקְּדוֹשׁ שֶׁל ה'נַחַל נוֹבַע' וְלִזְבוֹת לְתַקּוֹן וְלִגְאָלָה בְּאִפְן פְּרָטִי וּכְלָלִי
 אֶלָּא רַק עַל-יְדֵי הַתְּקַרְבוֹת אֲמִתִּית לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל דִּב (פְּעַר) אודֶסֶר, כְּפִי

שְׁנֵכֶתֶב עָלָיו בְּהִפְתָּךְ הַקְדוּשׁ: "וְעֵלֶיךָ אִמְרָתִי, הָאֵשׁ שְׁלִי תִקְרָה עַד בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ", 'וְעֵלֶיךָ' דִּיקָא כַּנ"ל, הִינּוּ שָׂרָק עַל-יְדֵי רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּעַר יְהִיָּה מֵאִיר הָאֹר עַד בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ.

עוֹד רְאִינוּ בְּזֶה לְהַתְנַצֵּל מֵרֹאשׁ עַל כָּל מְכֻשׁוֹל וְתַקְלָה שְׁלֵא יִתְגַּלְגַּל חֶסֶד-וְשְׁלוֹם עַל-יְדֵינוּ, כִּי עַל אַף כָּל הַיְגִיעוֹת הַגְּדוּלוֹת וְהַחֲפוּשׁ וְהַבְּקָשָׁה לְהַנְצִל מִמְכֻשׁוֹל כָּל שֶׁהוּא, אֶפְלוּ דַק מִן הַדַּק, אוֹלָם בְּנוֹסָף לְרַב הַקְּשָׁיִים שֶׁנִּבְרָו וְנִעְרְמוּ בְּכַתִּיבַת הַסֵּפֶר וְהַדְּפָסָתוֹ, יִדְעֵנוּ מְעַט דְּמְעַט מִקְּמֻנוֹתֵנוּ וּפְחִיתוֹתֵנוּ, וּמַעֲצָם מַעֲלַת הַדְּבָרִים הַקְּדוּשִׁים בָּהֶם אָנוּ עוֹסְקִים. וְעַל-כֵּן בָּאנוּ בְּזֹאת בְּבִקְשַׁת הַתְּנַצְלוֹת אֶל הַקּוֹרָא, שֶׁבָּאֵם חֲלִילָה יִתְגַּלְגַּל מְכֻשׁוֹל תַּקְלָה בַּסֵּפֶר, חֶסֶד-וְשְׁלוֹם, אֵל יַעֲקֹב הַקּוֹרָא לְבוּ מִגְּדֻלַּת וְנוֹרְאָת הַצַּדִּיק הַקְּדוּשׁ וְכו', רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּעַר אוֹדֶסֶר זִיע"א, כִּי חֲלִילָה לְתָלוֹת הַקְּלָקוֹל בּוֹ וּבְמַעֲשָׂיו הַרְמִים וְהַנְּסֻתָּרִים, אֵלָּא אִךְ וְרַק בְּבַעַל הַמְּחַבֵּר וְכָל אֲשֶׁר תִּמְכּוּהוּ בְּרוּחַ טוֹבָה וְתִמְיָמָה לְהֵבִיא לְדָפוּם הַדְּבוּרִים הַקְּדוּשִׁים, כִּי בְּשֶׁר וְדָם אֵי אֶפְשָׁר לוֹ שִׁיֵּצֵא יְדֵי חוֹבְתוֹ בְּשָׁלְמוֹת^(כ). וְלָכֵן, יוֹכַל הַמַּעֲיָן לְרֹאוֹת כִּי עַל-פִּי רַב הַסְּמֻכוֹ לְמַעֲשֵׂיֹת הַקְּדוּשׁוֹת מוֹבָאוֹת וְאִסְמֻכְתוֹת שׁוֹנוֹת, וְאִין לְפָרֵשׁ זֹאת כְּהַצְדָּקָה לְפַעֲלוֹתָיו הַרְמֻזוֹת וְהַנְּסֻתָּרוֹת שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל, חֶסֶד-וְחֲלִילָה חֶסֶד-וְשְׁלוֹם, אֵלָּא שֶׁאִסְמֻכְתוֹת אֵלָּה הוֹבָאוּ בְּכַדֵּי לְהַתְגַּבֵּר עַל מְכֻשׁוֹל הַשְּׂכַחָה הַגּוֹבֵר בְּרַבּוֹת הַיָּמִים, וּבְכַדֵּי לְהַשְׁלִים בְּיוֹתֵר אוֹר הַמַּעֲשֵׂיֹת הַקְּדוּשׁוֹת עַל-יְדֵי רוּחַ הַצַּדִּיק הַשׁוֹרֵה עַל-פְּנֵי הַסֵּפֶרִים הַקְּדוּשִׁים. וְעַל-כֵּן אָנוּ נַעֲשֶׂה אֶת הַמוֹטֵל עָלֵינוּ וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲשֶׂה אֶת שְׁלוֹ לְסִיעַ אוֹתֵנוּ בְּעַבּוֹדֵתֵינוּ, וּבְשֵׁם הַשֵּׁם נַעֲשֶׂה וְנַצְלִיחַ, וְהַשֵּׁם אֱלֹקִים אִמְתַּ יִּשְׁכֵּן עִמָּנוּ וְיִנְחָנוּ בְּדַרְדָּר הָאִמְתַּ וְיִצְלֵנוּ מִכָּל דְּבַר תַּקְלָה וְיְהִיָּה בְּעִזְרָנוּ לְדַלֵּג עַל כָּל הַמְכֻשׁוֹלִים

(כ) לְקוֹטֵי תַּיִנָּא מַד.

וְהַמְנִיעוֹת, וַיַּעֲזְרוּנוּ לְהַתְחִיל וּלְגַמֵּר וּלְהַדְפִּים וּלְשַׁבְּחֵם הַנּוֹרָאִים
מֵהַצְדִּיקִים הָאֱמִתִּיִּים, הֲלֹא הִמָּה מְרַכְּבָתוֹ שֶׁל מָקוֹם, בְּעֵבֹר שְׁמוֹ
הַגָּדוֹל וּבְעֵבֹר שֵׁם עֲבָדָיו הַנְּאֻמָּנִים, כִּי "הַשֶּׁבַח שְׁמִשְׁבַּחֵיךְ אֶת הַצְדִּיקִים,
כָּאֵלוֹ מִשְׁבַּחֵיךְ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא" (כא).

וּבְכֵן, "בְּרַכּוּ הַשֵּׁם מִלְּאֲכִיו, גְּבוּרֵי כַח עוֹשֵׂי דְבָרוֹ", כִּי הֲרֵאָנוּ הַשֵּׁם
חֲסִדּוֹ וַיִּשְׁעוּ נֶתֶן לָנוּ, וְקוֹיָנוּ לְהַשֵּׁם כִּי בְּזֶה הַלְקַט הַנִּפְלֵא
מִדְּבוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל נִזְכָּה לְהַמְשִׁיךְ וּלְהַשִּׁיב
בְּלֵב כָּל יִשְׂרָאֵל רוּחוֹ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הַמְּאִיר אֹר הָאֱמוּנָה הַצָּחָה
בְּעוֹלָם, שְׁעַל-יְדֵיהָ בּוֹא יָבוֹא כָּל הַחַפֵּץ לְכַנֵּס בְּשַׁעְרֵי הַקְּדוּשָׁה, כִּי "בֵּיאת
הַמְּשִׁיחַ תִּלְוִי בְּקִרְבַת הַצְדִּיקִים" (כב), וְהָא בְּהָא תִּלְיָא.

רבי ישראל בער אודסר זיע"א

חיי ותחלת דרכו בקדש

א

עוד מיום שבא על דעתו, בהיותו ילד קטן, היה לבו בווער בו לעבודתו יתברך באמת, והיה כוסף מאד ברצונות חזקים למסור נפשו לעשות רצון קונו בשלהבת הגבורות, כי השם יתברך חנן אותו ונתן לו נפש שוקקה לאהבת השם וליראה אותו, לנקות עצמו מכל עניני העולם הזה והבליו, ולשום כל לבו וחיותו רק על התורה ועל העבודה, למסור ולהפקיר עצמו עבור רצונו יתברך הטוב. וספר, השם יתברך נתן לי מתנות טובות, משנולדתי הבנתי שהעולם הזה לא כלום, לא רציתי אותו. לא רציתי לבוש קצר, רק מלבוש ארוך - העולם הפא.

ורב ימיו עברו עליו בעניות ובדחקות גדולה, כי לא היה בביתו אף לא לחם צר ומים לחץ, ובהתעטף נפשו בצרה החל לשפך לפני השם שיחו ותחנונו, עד שהפך עניותו ועצבונו המר לשמחה וחדוה גדולה. וספר, אנהנו היינו משפחה עניה מאד, הבית היה כמו מערה, ולא היה לנו מה לאכל, ולחם לבד זה לא מספיק. לפני השנה רציתי לאכל, יש זמן רב מחצות לילה עד הבקר, והיה לי רק חתיכת לחם, אבל מזה הבנתי שטות העולם הזה, עניות היא מתנה גדולה, עם בטן מלאה קשה לעבד השם, ישנים הרבה.

ועוד בקטנותו נשא באהבה ובמסירות נפש על עבודתו יתברך, והרבה לפרש שיחתו לפניו יתברך ולדפק יומם ולילה על דלתי רחמים שיקרבו. גם היה נוהג בכמה וכמה עצות ותחבולות גדולות בעבודתו, כי כבר אז רשתות היו פרוסות לרגליו למנעו ממנו יתברך, והיה קם בחצי הלילה עוד בהיותו קטן, ולא הניח דעתו ולבבו להטות לשום בלבול שפעולם, רק לבו היה נכלה ונכסף תמיד אחריו יתברך באמונה שלמה, לעבד עבודתו בכל לב, בגוף בנפש ובממון, עד שהיה ממש מוזר לאחיו וכנכרי לבני אמו, וכפי שספר, הייתי לוקח את מעט השמן של הצולנט והנרות של שבת בשביל שאוכל להדליק נרות וללמד, אז בני הבית היו צועקים עלי, איפה המשגע שלקח השמן בשביל ללמד בלילה. אני לא השגחתי, ולבסוף אפשר היה ללמד בחנם, השם עשה שהתחילו מנורות ברחוב.

ב

ובך, עוד בהיותו צעיר, רבים וגדולים קמו וקפצו עליו בעזות מצח ובחזק יד למנעו מדרך החיים, מהתקרבותו להצדיק האמת נחל נובע, עד שפחו ומחו חלש ודל, ותחלואות ותלאות על תלאות וכאבים וצרות צרורות בלי שעור סבבוהו מכל צד ומצדי צדדים, רחמנא ליצלן. אולם ברב צערו הרחיב פיו על אויביו, ולא חשד עצמו משיחות ותחנות ובכיות וצעקות וזעקות ושועות לפניו יתברך, רק אחז דבורו בידו כראוי והחל משתטח לפני השם בתפלה, ושפך לבו כמים ברחמים ותחנונים, עד שנפשו היתה קשורה בגופו ממש רק כחוט השערה, והשם הושיעו והצילו בכל פעם מחדש מכל הצרות והרעות שעברו עליו. וספר, האבא שלי היה עור בשתי עיניו, לא ראה כלום,

כמו בחשד, רחוק מן העולם, היה לו יסורים גדולים מאד, והוא אמר לי, אני לא רוצה שתהיה חסיד ברסלב, לא יהיה לך לא אשה ולא בנים ולא שום דבר, אי אפשר להיות בחסידות אחרת?! ואני אמרתי לו, אני מקבל עלי הפל, לא אשה, לא בנים, רק הדבר הזה - לא, אני רוצה רק ברסלב. והיתה זו הפעם הראשונה בה עברתי על מצות כבוד אב.

ולא היה דבר בעולם שיכל להחלישו או לדחותו, חס-ושלום, מאתו יתברך, ולא השגיח כלל על שום בלבול ובטול וליצינות של המלעיגים והמתלוצצים מעבודתו התמימה והישרה והקדושה, רק עשה את שלו בדבקות נפלאה ובזריזות ובשמחה, כי היה עז פנמר וגבור כארי נגד כל אותם המחרפים והמבזים, ומצחו היה חזק לעמתם ולא התבייש ולא התירא מפניהם כלל, רק היה עקשן גדול מאד מאד בעבודתו, והיה איתן כסלע, ועמד בתקף על עמדו כעמוד ברזל וכחומת נחשת, ולא זע ולא נע מנקדת האמת אף לא כחוט השערה, ובכל פעם השם היה בעזרו ושלח אימתו לפניו ונתן את כל אויביו אליו ערף, עד שזוכה להתחיל ולגמר כל עבודה וכל רצון טוב ולהוציאו אל הפעל. וספר, אני קבלתי כל הפדורים, כל הפזיזנות וכל הצרות באהבה ובגבורה גדולה וכלם נתבטלו מזה, הם ראו את הגבורה שלי, זה לא בדרך הטבע, הם לא הבינו את זה.

וכל עבודתו היתה עבודה תמה, בפשיטות ובתמימות בלי שום חכמות כלל ובמסירות נפש גדולה, והיה אכזרי על עצמו והשליך ונגלגל עצמו בכל המיני רפש וטיט בשביל אהבת השם, כי לא השגיח כלל על עצמו ולא החשיב עצמו לכלום, עד שהיו מהעולם שמצאו תאותם בו ושמנו אותו ללעג וקלם בעיניהם. וספר, אני הייתי

מתפלל בכל הכחות, בהתלהבות ובתנועות באמת ובתמימות, והייתי יחיד, לא ראיתי שום אדם, הייתי צועק ממש עד לבהשמים, עד שנראיתי כמשגע, אבל התפלה שלי - טעמתי טעם גן-עדן.

ג

וְכָל ימיו היה שם עצמו כשור לעל וכחמור למשאוי, והיה פנהר המתגבר, וקבל על עצמו על תורה ועבודה בצנעה ובסתר גמור מהעולם, עד שקדש עצמו בתכלית הקדשה בתכלית השלמות, וגם אז לא החריש ולא שקט מלשאג ולזעק ולצעק ולנהם ולקוות וליחל להשם יתברך, רק המשיך ללחם תמיד מלחמות השם. ואף שחזרה וכבדה עליו המלחמה הקדושה פנים ואחור, המשיך ודלג על אלפים ורכבות מניעות גדולות ואנסים עצומים בלי שעור, ולחם עמם והכניעם והשפילם עד שהיו לאפר תחת רגלי הקדשה, ובטלם עד כלא היו, ופעל ועשה והתחיל וגמר כל רצונו וחשקו ותאוותו, וכמו שאמר בעת מעמדו ומצבו ומקומו הרע, אני אוהב את השם יתברך יהיה איד שיהיה, אני רוצה לעבד השם.

וְהָיָה מקבל על עצמו כל המיני צרות ויסורים קשים מבית ומחוץ, עד שפמש שבעה רעות נפשו, ושנים על שנים עבד אותו יתברך בשמחה וחדוה עצומה למרות החשך הכבד והמרירות הגדולה, כי חלפו עליו כל המימות וכל ההרפתקאות וכל הענויים מענויים שונים ומשנים, עד שלא פעם היה רק כפשע בינו ובין המות, וקדש שם השם באהבה וביראה בשמחה ובטוב לכב פעמים אין מספר, כי היה מוכן לסבל כל הרעות וכל היסורים בשביל קדשת שמו יתברך ויתעלה,

וכפי שאמר לא פעם: אני חי בנפים גדולים, השם יתברך החזיר לי הנשמה בנפים.

ד

ובך, על אף שכל ימיו רבים היו שארבו עליו למנעו מדרך האמת והיו מתנכלים ונלחמים בו להדפו ולרדפו ברוחניות ובגשמיות בכל עת ובכל שעה ובכל רגע ממש, מהם גדולים בחכמה ובעלי שם ופרסום ונגדלה רבה בכל העולם, אף-על-פי-כן לא יכלו לו, כי על אף שהיה גבור תקיף ומלמד מלחמה, היה מחזיק עצמו בתכלית השפלות עד שהיה ממש באין. וזכה לעבר בשלום ולדלג ולקפץ על כל המניעות והעפובים מן הקדשה, כי יומם לא נח וליילה לא שקט, ולא נתן שנה לעיניו ותנומה לעפעפיו, ולא מצא מרגוע לנפשו ולא קרר כלל דעתו, ולא הסתפק עצמו בשום עבודה קדושה ובשום מדרגה עליונה שבעולם בשום אפן כלל, רק תמיד היה מחפה ומצפה ומתגעגע ומשתוקק ברצונות חזקים ובכסופים מפלגים לעלות מעלה מעלה על-ידי רבוי תפלותיו שהיה מתפלל תמיד ובמסירות נפש עצומה, וכפי שאמר, אני הייתי גבור, התפללתי בכל כחי, ומהקולות של התפלה שלי היו מתפטלים כלם, כל המתנגדים, רק לשמע קולות כאלו.

ונדל עצם התחדשותו בעבודת השם אין לתאר ואין לשער כלל, כי על אף שהיה זקן מאד זקן מפלג, אף-על-פי-כן היה תמיד מתחיל בכל פעם מחדש בעבודתו יתברך, כאלו בא לזה העולם בזה הרגע ממש, כי היה בכל עת יניק וחדש בעבודתו יתברך בתכלית ההתחדשות, ובכל פעם היה קופץ אל הקדשה בנריוות גדולה

ובמסירות נפש עצומה, להוסיף קדשה על קדשה, עד שעלה מעלה מעלה מדרגה לדרגה והלך מחיל אל חיל וכו', אשרי לו.

ה

וְכֹל יָמָיו לֹא יָשַׁב בְּשִׁלוֹה אֶף לֹא רָגַע קָטָ, רַק תָּמִיד הָיָה אוֹחוֹ חָרֵב הַמְּלַחְמָה בִּידוֹ וְהָיָה עָרוּךְ לְמַלְחָמָה, וְהָיָה עוֹבֵד עֲבוֹדָתוֹ בְּסֵתֶר וּבְהַעֲלֵם גְּדוֹל מַעֲיֵן כָּל, וְשָׁנִים עַל שָׁנִים עָשָׂה עֲבוֹדָתוֹ בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ וּבִיסוּרִים גְּדוֹלִים בִּיעָרוֹת שְׁבַצְפוֹן הָאָרֶץ, הִרְחַק מֵעֵינֵי מִשְׁמֶרֶת הַתּוֹרָכִים שֶׁבִקְשׁוּ לְקַחְתּוֹ לְצַבָּא, וְרַק בְּשִׁכְבּוֹ בָּא בַּיָּמִים הַחֵל לְגָלוֹת מַעֲט מוֹזְעִיר מִגְּדֻלְתּוֹ וּקְדוּשָׁתוֹ וְכֹחוֹ הַנּוֹרָא, וְהַחֵל לְפָרְסֵם וּלְהַאִיר אוֹר צְדִיק הָאֲמֵת בְּעוֹלָם שְׁכָל הַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה תְּלוּיָה בּוֹ.

וְהָיָה הַדָּבָר פְּלִאִי וְנִשְׁגָּב מִשְׁכָּל אֲנוּשֵׁי, מֵה שְׂזוֹקֵן כֹּה מְפֹלָג בְּשָׁנִים יִקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ גְּלוֹת מָרָה שְׁכֹזֹאת וְיִהְיֶה נֶעַ וְנָד לְלֹא הַפּוֹגָה אוֹ מְנוּחָה כָּל שְׁהִיָּא, כִּי גַם עַד לְסוֹף יָמָיו הָאֲחֵרוֹנִים הָיָה מִמְשִׁיךְ לְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ כָּל הַבְּזוּזוֹת וְכָל הַיִּסּוּרִים בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת בְּלִי שְׁעוֹר, וְלֹא הָיָה מִשְׁגִּיחַ כְּלָל עַל עֲצָמוֹ, רַק הָיָה מִשְׁלִיךְ עֲצָמוֹ בְּתַכְלִית עַל הַשְּׁנָחַת הַשֵּׁם וּלְטוֹבַת הָעוֹלָם עַד לְסוֹף יָמָיו הַשְּׁלֵמִים וְהַקְדוּשִׁים, וּכְעֵין מֵה שְׁכַעַת בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים הַשְּׁכִינָה גַם הִיא בְּגָלוֹת, כִּי מִדִּירְתוֹ שֶׁל הַצְּדִיק נִכְרַ מַעֲשֵׂה הַדּוֹר (א). וְכֹךְ אַרְעֵ, שְׁבַסוֹף יָמָיו, בַּעַת שְׁכְּבָר הָיָה נִצְרָךְ לְכַסָּא גְּלִגְלִים, שְׁכֵן בְּדִירָה צְנוּעָה בְּבִנְי־בְרַק, וְהַחֵלוּ כַּמָּה מֵאֲנָשׁוֹי לְהַקִּים עֲבוּרוֹ מִקְנֵה סְמוּךְ לְדִירְתוֹ בְּכַדִּי שְׁיֻכָּל לְטַבֵּל בְּנִקְל בְּכָל עַת שְׁיַחֲפִיץ, אוֹלָם תִּכְרַ שְׁסִימוֹ אֶת בְּנֵיתוֹ יִצָּא מֵהַדִּירָה וְהַחֵל שׁוּב לְטַלְטֵל עֲצָמוֹ בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ נוֹרָאָה לְאַרְכָּה וּלְרַחֲבָה שֶׁל הָאָרֶץ, כְּאוֹמֵר שְׁאִינוֹ

(א) לקוטי מוהר"ן רסב.

יכול להיות קבוע במקומו, רק מכרח להיות נטרד בעולם מטעמים
הכמוסים עמו.

כִּי באמת, עצם פגנת נסיעותיו לדרכים בכל עת, מה שפחר להיות
נע ונד יומם ולילה בלא הרף, הוא מהדברים הסתומים והחתומים
מעין כל, כי יש בהם רזין גדולים רזין נוראים ועמקים, רק מי שהיה אז
עמו ונתן עיניו ולבו לפעלותיו הנוראות השפיל והבין למפרע איזה
רמזים בעלמא מהם, כמצייץ מן החרפים, מעבודתו הרמה בטלטולו
הקשה והכבד.

ו

וְעַל אף שרבים חשקו לשהות בקרבתו ובמחיצתו ולקבל מאורו
הקדוש והנפלא, על פי רב כמעט שלא יכלו לשער מקומו,
להיכן בא ולהיכן מועדות פניו, כי היה מרוםם בתכלית ממקומם
וממעשיהם של בני העולם עד שהיה נראה כגונב עצמו בפניהם, רק
תכף שאחד היה חושק ומתגעגע עבירו ברצונות אמתיים, היה מוריד
עצמו אליו ובא אצלו בדרך גם ופלא עד שהיתה נפרת למפרע השגחת
השם בטלטולו. כי כן היתה דרכו בקדש, שהיה תולה ומעמיד בואו אל
אחד כפי מה שיגיע ברוח קדשו פנימיות תשוקתו ותבערת לבו
להאמת, כי תכף שזה נתרצה עמו - מיד היה מצמצם עצמו ומתחבר
עמו ומרוממו, אף אם אותו הנ"ל היה כמו שהוא.

וְכֵן, לעתים רבות היה נראה כיצד היה מתקרב אליו אחד שבא
ממקומות נמוכים ורחוקים מהקדשה ביותר, מקומות מטנפים
ומגננים ועדין היה מלבש בבגדים צואים ומנער מתורה ומצוות, ואף-

על-פי-כן מיד קבלו רבי ישראל באהבה רבה ובנפש חפצה והיה מוכן למסר כל פלו עבדו, מה שלא נראה אף מצדיקים אמתיים וקדמוניים, עד שמגדל ההארה והטוב שהאיר בו, היה אותו הנ"ל משנה כל חיו מקצה לקצה והיה חפץ להפריש עצמו לגמרי מכל עניני העולם הזה ולעסוק אך ורק בתורה ותפלה, עד שכל מפיריו השתוממו מאד וכמעט שלא הכירוהו. וכעין מה שארע לאחד שהיה רחוק מדרך היהדות לגמרי, רחמנא ליצלו, ונסתבב שזכה להיות במחיצתו של רבי ישראל למשך כשלושה ימים, וספר שבאלו השלושה ימים קבל 'מימיה' המלאה בחיות אשר מפנה הוא שותה וישתה עד ליומו האחרון בעולם הזה ולאחר מכן. ואף שאותו האחד היה רחוק מהתורה כנ"ל, אף-על-פי-כן אמר כי מדבור אחד שהיה רבי ישראל מוציא מפיו הקדוש, היה נתן לכתב ספרים על ספרים.

ובך, היה רבי ישראל יוצא ומאיר אור האמת בכל לב פוסף ומתגעגע לעבודתו יתברך, ובכוננתו הטובה היה מוסר נפשו, חיו וממונו וכל אשר לו, והיה יוצא ומפתה נפשות יקרות שנתעו לאן שנתעו ונפלו לאן שנפלו, להשיבם ולהביאם לתכליתם הנצחי, והיה מרפא נפשותיהם ברפואות וסממנים יקרים וחדשים באורו הנפלא והיה מחזק ידם בהתחזקות גדולה בלי שעור שלא ייאשו עצמם בשום אפן בעולם כלל, יהיה איך שיהיה, כי בכחו הגדול והנורא של הצדיק האמת הבחיר מבחירי הצדיקים לא ידח מפניו יתברך שום נדח, רק בלם יתקנו בודאי, כל אחד ואחד אף אם עבר עליו מה.

ז

ועל אף שבדמות וצלם לא היה כל חלוק בינו לבין שאר אנשים, עד שהיו מהעולם שנפלו בטעות ובמבוכה ולא העריכוהו כראוי, אולם באמת לאמתו כל שאר בני האדם לא היו כלל בדמותו, כי היה ענין אחר לגמרי לגמרי, כי היה מפרש ומבדל מפל שאר בני העולם בכל עניניו ובחינותיו, והיה קדוש מאד בתכלית הפרישות והקדשה העצומה והנוראה מאד. כי פן היתה דרכו בקדש, שהיה מסתיר ומעלים ומכסה גדלתו בהעלמה והסתרה גדולה עד לסוף ימיו האחרונים, וגם אז לא גלה אלא כטפה מן הים מעצם רום גדלתו והשגתו הנוראה, ורק לעתים רחוקות היה מגלה במשפטים קצרים וברורים ממעלתו ומהותו ותפקידו בעולם ובכלל הבריאה, ומיד היה שב ומכסה ומעלים עצמו בחכמה נפלאה, וכך היה נשאר גם אז חתום וסתום בפני כל, כי מגדל עצם מעלתו הרמה היה מכרח להוריד ולהקטין עצמו בפני העולם על-מנת שיוכלו לקבל אורו הגדול, עד שהיה כמכניע עצמו נגדם, ולאחר מכן היה שב וחוזר למעלתו העצומה.

ובך, גם את בקיאותו ולמדנותו הרבה בכל חדרי התורה ורזיה היה מעלים ומסתיר בפני העולם, והיה מראה עצמו כאיש פשוט לגמרי, עד שהיה פגנוז אפלו בפני אותם שהתקרבו אליו. רק לעתים רחוקות היו מתגלים למעין ולמדקדק בדבריו דברי תורה גבוהים ונשגבים ביותר שהלבישם בתוך שיחות חלין פשוטות, כי הצריך להלביש שכלו הגדול והנורא בלבושים ומסכים וצמצומים רבים לאין שעור בכדי שיוכלו העולם לאיזה שיכות והתקרבות אליו, כי היה מרום ומנשא בתכלית מפל וכל פנ"ל.

אהבת חברים, משפחה

הזְהִיר מאד מאד מקְלָקול האֲהָבָה ומְפָרוֹד לְכַבּוֹת חֵם וְשָׁלוֹם, וְאָמַר שְׁעָלֵינוּ לְהוֹסִיף וּלְהַרְבּוֹת בְּאַהֲבָה וְאַחֲדוּת זֶה לְזֶה כְּגוֹף אֶחָד, כְּמִנְהַג אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הָאֲמִתִּיִּים שְׁזָכְרוּ לְאַהֲבָה כּוֹז עַד שֶׁלֹּא יִכְלוּ כָּלֵל לְסַבֵּל שְׁלֹא לְרֹאוֹת אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ, וּבְכַחֲנִית (א) אֲנִי בְּחִיבוֹתָא תֵּלֵיא.

א

הַפְּלִיג מאד וְשִׁבַּח בְּיוֹתֵר אֶת הַקָּשֶׁר הַמְּיֻחָד וְהָאֲמִתִּי שֶׁהָיָה בֵּינֵנוּ וּבֵין רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרֵדוֹנֵר, וְאָמַר כִּי עֲנִין הַקָּשֶׁר שְׁלָנוּ עִם רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ זֶה רַק אֲמִת, כְּפִי שֶׁהָיָה בֵּינֵי וּבֵין רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרֵדוֹנֵר.

אָמַר: כְּשֶׁאֶחָד פּוֹגֵשׁ אֶת חֲבֵרוֹ הֵם צְרִיכִים לְדַבֵּר בֵּינֵיהֶם רַק מֵרַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ. גַּם אָמַר: אִם אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הָיוּ מְדַבְּרִים מֵרַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וּמְפָרְסְמִים אֶת שְׁמוֹ, כְּבָר הָעוֹלָם הָיוּ מְתַקְרְבִים אֵלָיו וּכְבָר הָיְתָה הַגְּאֻלָּה.

פַּעַם אַחַת הִגִּיעַ אֵלָיו אֶחָד שֶׁהָיָה בְּמֵרָה שְׁחוֹרָה וּבְמִרְרוֹת גְּדוֹלָה, וְהָיָה כְּמוֹ אֶחָד שְׁגוֹרֵר עֲצָמוֹ בְּכַח וּבִשְׂאֵרִית כַּחֲתוּיוֹ בְּכַדִּי לְהַגִּיעַ אֵלָיו, וְהִסְתַּכַּל עַל עֲצָמוֹ וְחָשַׁב, לָמָּה וְעַל מָה אֲנִי נוֹסֵעַ לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל, הֲלֹא אֲנִי מִמָּשׁ בְּלֹא כָּל חַיּוֹת וְהַתְּעוֹרְרוֹת דְּקַדְשָׁהּ. וּכְאֲשֶׁר נִכְנַס

(א) זְהַר, נִשְׂא דָף קַחַת.

אליו, קבלו רבי ישראל בשמחה ואמר: בכל פעם שאנחנו זוכים להתראות - נעשים מזה שעשועים גדולים בשמים. והוסיף: בכל פעם שהאנשים של הצדיק זוכים להתראות - הצדיק מאיר להם איפה הדרך האמת.

כתב (א): פשיש שלום בין ישראל וכל ישראל אוהבים זה את זה וכלם נכללים באחד בהצדיק האמת בשכל הכולל, אזי נפתחים כל צנורות השפע ונמשך רב טוב ושפע גדול לכל אחד כפי הפלי שלו שהוא שכלו. אבל חס ושלום להפך, כשאין שלום בין ישראל ויש מחלוקת חס ושלום ביניהם אזי אי אפשר להם להכליל בהשכל הכולל ולינק משם להשלים שכלו שהוא עקר הפלי, כי אי אפשר להכליל שם כי אם על-ידי אהבה ואחדות, מפל שפן וכל שפן כשחולקים על הצדיק האמת בעצמו שהוא בחינת השכל הכולל שאזי נפגמים השכליות של כל אחד ואחד חס ושלום ואין לו פלי וצנור לקבל השפע ומתגברים חס ושלום הצמצומים והדינים.

ב

אמר: השם יתברך רוצה שנהיה מקשרים עם אנשים נקיים שאוהבים את האמת, ובבחינת (א) חבר אני לכל אשר יראוך ולשמרי פקודיך.

ומעשה באחד מאנשיו שחפץ מאד למצא איזה חברותא לעבודת השם והיה מרבה בתפלה על-כף, ופעם נסתבב שונכם לחדרו של רבי ישראל ומצאו יושב ומתפלל כשפניו לעבר החלון: רבנו

(ב) אבי הנחל, השמטות, על-פי לקוטי הלכות, פקדון ה, כח. (ג) תהלים קיט, סג.

של עולם, לפלוני אין חבר (והזכיר את שמו), אנא, עזר לו למצא חבר טוב לעבודת השם.

ענה ואמר לאנשיו ששאלו אותו כיצד עליהם לקיים שיחת חברים פראוי, שישירו יחד 'נ נח'.

עוד נתן ללמד מאהבת חברים שאינה תלויה בדבר בטל אלא רק באמת ובעבודת השם, מכתביו של רב שמואל הורוויץ משנת תרפ"ב^(ד), בו מספר רב שמואל מעט מהפרותו עם רבי ישראל, והרי קטע ממנו ויכל הקורא לראות מעבודת השם של אנשי רבנו האמתיים, ומאהבת החברים הגדולה שהיתה ביניהם, וזה לשונו:

וגם ידידי רבי ישראל דב מטבריה היה בא הרבה פעמים לצפת, היה דר איזה חדשים בשכנות אצלי והיה בא לפתים הריקים שלנו והיה מתבודד ומרבה בתפלות, וגם אמר תפלות בספר 'אשמרת הבקר' מרב אפרים ברפי נפתלי, וראיתיו אז בפעם הראשון ונתעוררתי מאד מזה, והיינו מדברים יחד מעבודת השם ומהתבודדות והנעור בלילה.

והכלל, שמיום שנתקרבותי לרבנו הקדוש עדין לא הרגשתי חיות והתלהבות כזה בספרי רבנו ובעבודת השם ובהתבודדות כמו שהתחלתי להרגיש באלו הימים שהייתי על הצינן הקדוש של רבי שמעון בר יוחאי ביחד עם אנשי שלומנו, ממש חיות אמת, ובכל יום היינו הולכים למען המגידו למבל, ועל הדרך הליכה וחזרה היינו מדברים מרבנו הקדוש, וכן בכל יום לפנות ערב היינו הולכים לטיול בין הרים והסלעים ומדברים מרבנו הקדוש ומעבודת השם, והיה לנו חיות גדול, וגם נעשה אהבה גדולה בינינו בלי שעור וערה, ואחר איזה

ימים בא גם רבי ישראל דב אודסר מטבריה אלינו למירון ועסק אתנו בעבודת השם, וגם עסקנו כל יום הרבה פרקודים ונגונים וספורים מרבנו ז"ל, שכל זה הוא שבח הצדיק שמרומם המוח, כמובא בלקוטי מוהר"ן סימן כ"ט.

כתב רבי ישראל^(ה), אחי חביבי, דע והאמן שאני מוכן להקריב את חיי על מזבח אהבתנו האמתית עד בלי גבול.

ג

הזהיר רבי ישראל לכבד את כל אחד מישראל. ופעם, בתוך שישבו כמה מאנשיו סביבו, החל להוכיח את אחד מהם, וישב שם אחד אחר שנהנה מכוף בלבו והיה מסכסך עמו מעט, ומיד הסב רבי ישראל פניו אליו והוכיחו: גם אתה אינך נוהג כראוי. והבין פונתו מה שמוכיחו על שמתכבד בלבו בקלון חברו.

פעם, בעת שנכנסו שנים אצלו, החל רבי ישראל להוכיח את אחד מהם ולרחקו ואלו לשני הניח ולא דבר עמו דבר, ויתכן שהשני - זחה עליו מעט דעתו היות ואצלו היה נראה שהכל על נכון, ולאחר שהראשון יצא מהחדר, פנה רבי ישראל לשני והוכיחו בלשון שאלה: האם אתה מתפלל על חברך?

בזמן שהתארח רבי ישראל אצל אחד, חפץ אחד מאנשיו לבקרו, אולם אותו בעל הדירה התחמק מבקשתו של זה לבוא לדירה, ופעם לאחר שלא הניחו בעל הדירה לבוא ולהתראות עם רבי ישראל, פנה אליו רבי ישראל במפתיע ושאלו: היכן הוא חברך? וזה השיבו כי אינו יודע, והוכיחו רבי ישראל בתמיהה: מה, "השמר אחי אנכי?"^(ה*)

(ה) אפי הנחל ב, מב. (ה*) בראשית ד, ט.

כתב (1): כְּשֶׁשָׁנֵי יִשְׂרָאֵלִים הָאוֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה מִתְקַבְּצִים וּמְתוֹעָדִים יַחַד בְּאַהֲבָה וּבְשָׁלוֹם וּשְׂמֵחִים בְּרֵאוֹתָם זֶה אֶת זֶה, אֵיזוֹ מְבָרְכִים שֶׁהֵחִינוּ וְקִיַּמְנוּ, כִּי זֶה עֵקֶר הַחַיּוֹת וְהַקִּיּוֹם שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת.

ד

עוד נתן ללמד ולהתעורר מגדל אהבת החברים שהיתה בין אנשי שלומנו, מכתב ידו של רב שמואל הורוויץ, שהתקרב לרבנו הקדוש בזכות מסירות נפשו של רבי ישראל עבורו, כי זה ידוע שהיה רבי ישראל מוכן להפקיר כל אשר לו בכל עת ורגע בכדי לקרב איזה נפש לרבנו הקדוש, וכפי שארע פעמים אין מספר שהפקיר אף את בני ביתו באפנים שונים, עד שהיה ממש אכזרי עליהם כעורב, לטובת עם ישראל והתקרבותם לרבנו הקדוש, וכפי שאמר: השם יתברך יודע ועד שאני מוכן ומזמן למסר את חיי וממוני וכל אשר לי בשביל עסק זה, לקרב איזה נפש ישראלי להשם יתברך או על-כל-פנים להכניס בו איזה הרהור תשובה אפלו רק לרגע אחד בלבד.

והרי הקטע מכתב ידו של רב שמואל הורוויץ (1), וזה לשונו: האהבה מקלקלת השורה. כי אהבת החברים שהיתה אז בין כל חסידי ברסלב אי אפשר להשיג במח, כי כל אחד היה קשור בעבודות אהבה לחברו יותר מאהבת אב לבנו, והיה כל אחד שמח וישש בשמחתו של חברו ממש כמו בשמחת עצמו. וכך חס וחלילה להפך, היה כל אחד משתתף בצרת חברו והיה מרגיש בצערו כאלו נוגע לו ממש, ואם היה עובר איזה זמן קצר שלא ראו אחד את חברו, כבר לא היו יכולים לסבל והיה קשה מנשוא, והיו רצים ומשתדלים להתראות זה עם זה. ובפרט אנחנו, אני ורב אלטר בנציון ויעקב זאב

(1) אפי הנחל, סו, מל"ה ברבות הראיה ד, ד. (1) ימי שמואל, קמח, שנת תרפ"ד.

ורפי ישראל דב, שגדל אהבתנו זה לזה אי אפשר לשער במח אנושי כלל, כי כל אחד מאתנו היה מוכן להקריב את עצמו בשביל חברו, והיה אוהבו יותר מגופו ונפשו, ואין לשער ולהעריך זאת כלל. ואהבתנו היתה כל-כך חזקה אחד לחברו, עד שכשהיינו רואים אחד את השני ממש היינו מחפקים ונושקים זה לזה וזולגים עיינינו דמעות מרב אהבה וחבה, עד אשר היתה קשה כמות אהבה, כי יותר נוח היה למות חס וחלילה משהיה נעשה פרוד בינינו חס וחלילה, והיינו מרגישים אחד את חברו כמו אבר מאבריו וכמו נפש אחת ונשמה אחת.

כתב רפי ישראל^(ח): בכל יום בכל פעם צריך שתגדל אהבתנו אהבת אמת ביתר שאת ויתר עז, ולא יחשב בנפשו שאי אפשר לזכות לזה.

ה

בעת שהתעוררה מחלוקת בין מקרביו של רפי ישראל הגיע לפניו אחד בלב נשבר, וחזקו ישראל ואמר לו: בלם עזבו אותי, אני נשארתי לבדי, אבל זה טוב מאד. והוסיף: רבנו הקדוש דבר מענין אהבת חברים, אהבת חברים זה רק בשביל השם יתברך, בשביל לחפש ולמצא האמת ולהתקרב אל השם באמת. גם ענה ואמר: מי הם חברים טובים - חברים בכדי לחפש האמת, להתקרב להשם יתברך באמת.

חזק אחד שחבריו לא דברו עמו ואמר, לא באנו לעולם בכדי לדבר עם אנשים, באנו לעולם רק בשביל עבודת השם, ללמד תורה ולקיימה. גם אמר כי המחלוקת היא תועלת גדולה לאדם, היא נותנת לו פלים טובים לעבודת השם, וכמוכא^(ט), שהמחלוקת מגביהה ומרימה את האדם.

(ח) אבי הנחל, השממות. (ט) לקוטי מוהר"ן קסא, ובעוד מקומות.

וכן לא פעם בעת שהתעוררה איזה מחלוקת בין אנשיו, היה רבי ישראל מזהיר ואומר, ברסלב זה רק גרדף ולא רודף, והיה מזכיר כי הוא בעצמו היה תמיד אד ורק גרדף, וכידוע שהקדוש-ברוך-הוא תמיד עם הנרדף, אפלו צדיק רודף את הרשע, כל שפן להפך, וכמו שכתוב (י): "כי האלקים יבקש את גרדף".

לא אחד ששפך לבו לפניו וספר בצער כי אין לו חברים היות והוא מתגורר הרחק ממקום מושבם, השיבו רבי ישראל: החברים שלך זה הלקוטי תפלות. גם ספר על עצמו ואמר כי כל חבריו כבר נפטרו וכאלו לא היו כלל בעולם, וכעת הוא נשאר לבדו עם הלקוטי תפלות.

ד

לא פעם היה נראה כיצד קרב ורחק רבי ישראל בין אנשיו, בינם לבין עצמם, דהינו שלעתים היה מרחק בין שנים אחד מחברו הרחקה הראויה והיה מרמז להם לצמצם קרבתם המרבה. וכן להפך, שלעתים היה מתוך בין שנים שהיו ממש הפכים זה מזה והיה מורה להם שיעסקו יחד בעבודת השם. כך ארע, שפעם קבל לפניו אחד על שכנו החדש בבנין, והשיבו רבי ישראל שילמד עמו יחד לקוטי מוהר"ן.

פעם אחת החל רבי ישראל לשאל את אחד איזה דברים על חברו, וזה השיבו, ושוב שאלו לגבי איזה דברים ממנו, ושוב השיבו, וכן חזר הדבר על עצמו מספר פעמים, הינו שרבי ישראל חקר את אותו הנ"ל על חברו, עד שלבסוף הגביה קולו ושאל בתקיפות: אכל אתה מתפלל על זה האם החבר הוא נאמן!

וְכָד, על אף שהיה רבי ישראל גדול במעלה ביותר והיה מרומם ומפֶּרֶשׁ ומבדל לגמרי מפל שאר בני העולם, אף-על-פי-כן היה פקי מאד בתוך העולם והיה תמיד מסתכל ומשגיח בהשגחה פרטית אפלו על הפחות שבפחותים ומשתדל לעסוק בתקונו, כי במקום גדלתו וכו', ועל-פי רב היה לפלא עד להיכן היה מוריד ומשפיל עצמו לצורך העולם. כך למשל ארע, שבזמן שהתעוררה מחלקת בין אנשיו בנושא הממון, החליטו כמה מהם להחרים את אחד ולא לדבר עמו, ורבי ישראל שידע מה שידע, לקח דיקא את אותו האחד שישמש אותו, כך שלא היתה אפשרות לדבר עם רבי ישראל אלא באמצעות אותו הנ"ל בלבד, וכל מי שרצה להביא לרבי ישראל ממון על פדיון, ראשית כל היה צריך למסור את הממון דיקא לידיו של אותו האחד שהיה חשוד בעיניהם בנושא זה.

צוּה רבי ישראל בצוואתו וכתב: הנני מצוה ומביע את משאלתי, רצוני ובקשתי, כי כל בני המשפחה יחיו בשלום אחוה ואהבה, יכבדו איש את רעהו, לא יעוררו תביעות טענות ומחלקת איש על רעהו. ואף שמתיחם רבי ישראל בצוואתו במפדש רק לבני משפחתו כנ"ל, אולם יש לראות לקיים רצונו הקדוש גם בין תלמידיו הנאמנים, כי בן ותלמיד הוא כלו חד (א).

ז

וְהַרְי שיחה נפלאה נוספת שנשמעה מפיו הקדוש של רבי ישראל, בה הוא מספר על תחלת התקרבותו ומאנשי שלומנו שהיו אז בתקופתו, ומחזק ומעורר לעבודת השם ולאהבת חברים אמתית:

(א) לקובי תנינא ז.

בתחלת התקרבותי אני השתוקקתי לראות את אנשי שלומנו, רציתי לשמע מזה ומזה, הייתי סופר את הימים שיגיע כבר פורים, להתראות אתם בשמחה וצהלה באחדות ואהבה. על-ידי שמתפטלים לרבנו הקדוש מגיעים לכוה מן אמת, אם לרבנו הקדוש יש כאלה אנשים או למה לא לקבל מהם. היה עוד כמה חסידים והיה עוד כמה בעלי-בתיים פשוטים, אבל אנשי שלומנו היו היחידים עובדי השם, אני קבלתי מאנשי רבנו.

כל אחד מאנשי שלומנו היה עולם אחר, אחד היה עובד את השם באפן מסים והשני באפן אחר, ואני רציתי לקבל מכלם, לשמע מכל אחד את הדבורים שלו, זה דברים רוחניים. אבל אני ישבתי בטבריה, ישבתי שמה ובערתי לנסע לירושלים, המח שלי היה בירושלים, אמרתי אני אפע לירושלים יהיה מה שיהיה. ואני באתי לירושלים בפורים ובחגגה, וברוך השם קבלתי מכל אחד מאנשי שלומנו הרבה עצות, כאלה דברים, היה לי מסירות נפש אז השם רחם עלי שבכל פעם שנסעתי קבלתי חדושים, אבל היסוד היה מרבי ישראל קארדונו, לולא רבי ישראל לא יכלתי לקבל, וכשחזרתי חזרה הביתה לטבריה, איך שהתפללתי - הייתי חדש. וצפת וטבריה הם עירות קטנות, לא כמו ירושלים שהיתה עיר גדולה, אז האנשים היו מדברים ביניהם: ישראל בער היה בירושלים! והם השתוממו מאד, מאיפה יש לי כסף בשביל לנסע?! וזה בעצמו עשה קדוש השם, כי אני הייתי עני בלי כסף, והם ראו את המסירות נפש שלי ואת השמחה שלי והם לא הבינו כיצד אני זוכה לזה, הם חשבו: אנחנו יש לנו פרנסה ואנחנו שקועים כל-כך בעצבות, והוא אין לו פרנסה ואין לו לחם לילדים,

וְהוּא נוֹסֵעַ לִירוּשָׁלַיִם וְהוּא תָמִיד שֹׁמֵחַ. זֶה הָיָה קְדוּשַׁת הַשֵּׁם, כִּי הֵם הָיוּ מִתְנַגְּדִים, וְזֶה עָשָׂה לָהֶם מַחֲלַת לֵב.

רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֹאֲרְדוֹנֵר הוּא הָיָה הַיְסוּד, אִם לֹא רַבֵּי יִשְׂרָאֵל אִזּוֹ כְּלוּם לֹא הָיָה, אִם לֹא הָיִיתִי מִפִּיר אֶת רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֹאֲרְדוֹנֵר הָיִיתִי מֵת מִזְמַן, וּמִמְנוֹ קִבְּלִיתִי כְּאֵלֶּה דְבָרִים, נִצְחִיּוֹת. לְהֶאֱמֹת יֵשׁ מִן בַּח בְּזוּה, אֲנִי רָאִיתִי אֶת הָעֲבוּדָה שְׁלוֹ - כְּזוֹת מִן עֲבוּדָה, כְּזוֹת מִן תְּמִימוֹת, כְּזוֹת מִסִּירוֹת נֶפֶשׁ. וְאֲנִי הָיָה לִי מִלְחָמוֹת, כִּי מִלְבָּד הַהֲתַנְּגְדוֹת הַגְּדוּלָה הָיוּ לִי גַם כָּל הַמִּינֵי צְרוֹת שְׁבַעֲוֹלָם, בְּתַקּוּפָה הִתְיַאֵשׁ הָיָה רָעִב וְלֹא הָיָה לִי חֲתִיכַת לֶחֶם, וְהַכֹּל הָיָה מִסְתֵּר, אַף אֶחָד לֹא הָיָה לוֹ קֶשֶׁר אֵתִי. בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה לֹא מְרַגְּשִׁים מֵה שְׂזוּכִים בְּזוּה, אֲבָל עִכְשָׁו אֲנִי רוֹאֶה שֶׁנַּעֲשֵׂה עֲנָן אַחֵר לְגַמְרִי, עִכְשָׁו אֲנִי רוֹאֶה שֶׁנַּעֲשִׂו דְבוּרִים כְּאֵלֶּה שְׂמֵאִירִים אֶת הָעוֹלָם, מֵה שְׂרָאִיתִי עוֹלָה עַל הַכֹּל, עוֹלָה עַל הַכֹּל. רַבֵּי יִשְׂרָאֵל הוּא הַכֵּנִים כִּי כְּזוֹת שֹׁמֵחַ, כְּזוּה מִן דַּעַת, אִין דְבוּרִים לְהַסְפִּיר אֶת מֵה שֶׁהוּא הַכֵּנִים כִּי, וְעִכְשָׁו אֲנִי אוֹמֵר לְעֲצָמִי שֶׁהֲלוֹאִי וְהָיִיתִי סוּבֵל אִזּוֹ יוֹתֵר.

הָיָה יְהוּדֵי חֲסִיד בְּרַסְלָב שֶׁהִתְקַרַּב לְרַבְּנוּ בְּגִיל שְׂמוּנָה עֲשָׂרָה, וְהוּא הָיָה מִקְרַמִּינִצ'וֹק, קָרְאוּ לוֹ רַב מְרַדְכֵי קְרַמִּינִצ'וֹקֵר. כָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ אִיזָה עֲנָן שְׂאֵלֵיו הוּא מְסוּר יוֹתֵר מִשְׂאֵר הַדְּבָרִים, וְהוּא הָיָה אִישׁ שֶׁל חֲצוֹת, בְּעֲנָן זֶה הוּא הָיָה יְחִיד בְּדוֹר, חַד בְּדָרָא, הוּא לֹא הַחֲסִיר בְּחִיּוֹ שוּם חֲצוֹת. כִּי בְּמִשְׁךְ הַחַיִּים שֶׁל הָאָדָם יֵשׁ שְׂמֵחוֹת, בְּרִיתוֹת, חֲתוּנוֹת וְעוֹד, כִּי שְׁלִפְעָמִים מַחֲסִירִים אִיזָה פְּעַם, אֲבָל הוּא כָּל שְׂנוֹתָיו לֹא הַחֲסִיר אַף פְּעַם. וְאֲנִי הַפְּרַתִּי אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא הָיָה כְּבָר אִישׁ זָקֵן, זָקֵן מִפְּלֵג, וְהוּא הָיָה נִמְצָא בְּמוֹשֵׁב הַזְּקֵנִים שְׂבִמִּירוֹן, וּבְחֲצוֹת לִילָה הוּא

היה יורד לבית הכנסת שברשב"י, ואז בתקופתו לא היו אפלו כבישים והדרך היתה מלאה בסלעים גדולים, סלעים כאלה שאפשר היה לשבור את הידים והרגלים בדרך, גם היו רוחות חזקות כל-כך שהוא ממש החזיק את עצמו בסלעים שלא יפל, וגם לא היתה שם שום תאורה, והוא היה כבר קרוב לתשעים והיה במבועו אדם עדין, וככה הוא ירד ממש במסירות נפש לציון הקדוש, היה לו מפתח למכנה הרשב"י ובחצות הלילה היה יורד לרשב"י ושם היה מבלה בעבודת השם עד התפלה.

היה לו לרב מרדכי נגון של חצות, זה היה כזה מן נגון, נגון של אש, וככה היתה גם כל העבודה שלו, בהתלהבות אש. אני הפרתי טוב את רב מרדכי ומה ששמעתי ממנו, הוא היה לו חצות כזה, חצות של התבודדות, בחצות מדברים עם השם יתברך, מתיעצים אתו, בחצות יש כזה גם התבודדות. אני שמעתי אותו מתפלל בחצות עם נגון שכזה, היתה לו כזאת מן מתיקות בקול, מפל עצמותיו יצא הקול, יש בתקון חצות כאלה פסוקים, "מדוע הכיתנו ואין לנו מרפא", יש שמה עוד דברים שכאלה ונגונים מיוחדים, לנגון יש פח גדול. רבנו הקדוש אומר שצריכים להחיות עצמו עם נגון, לשיר נגון, אם לא - זה רדום.

אני הייתי נכנס לרב מרדכי, הוא היה כבר בזקנותו, והדרך בזקנה היא שמתבלים, אבל הוא גם בזקנתו היה עדין מאד עדין, הכירו על הפנים שלו, הפנים שלו היה פלא, היו רואים על הפנים שלו שהוא רחוק מאכילה ושתייה ותענוגי העולם הזה, היו לו פנים כמו של תינוק. וזה תלוי רק באדם עצמו, אם הוא מוכן להיות חזק, לא להתפעל

מהעולם הזה, לסתם עיניו מחזו דהאי עלמא לגמרי, פי העולם הזה מסתיר את האמת וצריכים לצאת מזה. צריכים להיות גבור גדול להציל את עצמו מכל הבלי העולם הזה, מכל זה לא ישאר כלום, מכל השטויות, מכל התאוות, מכל הפספס, אין בזה כלום, ממש כלום. העקר הוא רק תורה ותפלה ומעשים טובים, זה נשאר. רב מרדכי הוא כל-כף נקה את הגוף ואת הלב מכל התאוות והמדות הרעות, הוא היה אש, היה כלו להשם יתברך.

רב מרדכי הוא כל השנים עד לזקנתו היה ברסלבר ואמרו עליו שהיה כמו רב שלמה וקסלער. הוא היה מקרב לרבנו הקדוש עוד לפני רבי ישראל קארדונר, רבי ישראל היה כבן ארבעים והוא היה כבר בן תשעים וכמה שנים, והוא אמר לי ששמע מאנשי שלומנו שאם היה רבי ישראל קארדונר בתקופת רבנו ורבי נתן - היה גם-כן חדיש, ככה הוא שמע מאנשי שלומנו, והוא היה מחזק אותי שאהיה חזק להשאר עם רבי ישראל.

רב נפתלי כהן הוא היה שנים בירושלים, הוא היה חתנו של רב אברהם בר נחמן, לרב אברהם בר נחמן היו שני ילדים מהבת של רב נפתלי, ואחרי מלחמת העולם הראשונה הילדים נפטרו. ורב נפתלי היה אדם קדוש, התמימות שלו והענוות שלו זה חדיש גדול, אני ראיתי ממנו כזו מן עבודה, כזו מן ידיעה, היה על הפנים שלו חן של אמת, ראו על הפנים שלו שהיה לו התבודדות.

אני זוכר שרב נפתלי היה חזן, הוא עלה לפני העמוד והתחיל להתפלל, אבל הוא התפלל לפני השם יתברך - לא לפני העמוד, היה עושה כאלה מן תנועות בידיים להשם יתברך לכוון הקיר, כמו

שמדברים עם בן אדם, מן תפלה שכזאת. הוא התפלל בראש השנה "ונתנה תקף" הוא השקיע כחות פאלה, "ונתנה תקף קדשת היום שהוא יום נורא ואים". היה לו את נסח הנגינה של רבי נתן. הוא קבל אותו מרב נחמן מטולשטין. היה עוד חזן בראש השנה, רב דוד, הוא היה חייט, היה לו קול יפה, אבל רב נפתלי היה משהו אחר לגמרי.

רב גדליה ברגר היה תלמיד של רב אברהם בר נחמן והיה מרבה להיות בפתל המערבי, והוא היה משהו אחר לגמרי מהעולם, הוא בא מרוסיה והיה נוסע על ראש השנה לאומן ולפעמים נסע גם באמצע השנה, והיתה לו לרב גדליה אשה חולנית והוא היה עני גדול. בסוף ימיו הוא נכנס למושב זקנים, והיתה שם כל-כך מרה שחורה, גיהנם, ואני התפלאתי איך הוא נשאר שמה, אבל הוא היה תמיד בשמחה, הוא היה מחזיק את הלקוטי מוהר"ן והיה דבוק בתורות של רבנו הקדוש. אני הייתי הולך אליו ולקחתי אתי בקבוק בירה בשבילי, הוא נגן לי את הנגון של 'אשת חיל', נתן לי את הלב שלו, בכל מלה הוא הכניס בי נשמה, נכנסתי לזמן גן-עדן כששמעתי אותו. ובלייל שבת כאשר אמר 'אדון כל הנשמות', ראיתי שהוא לא יכול לעזוב את המלים האלה, וככה בכל מלה ומלה היתה לו התחדשות שכזאת, בכזה מן מתיקות, בכאלה מן פסופים ונעגועים. כשהיה אומר 'מלך גדול' הוא לא יכל לעזוב את המלים, וככה בכל סדר הנגון שלו, 'מלך חי העולמים', בכל דבור שהתחיל במלה 'מלך' היה כמו נשמה חדשה, "מלך טוב ומטיב, מלך סומך נופלים, מלך יחיד ומיוחד, מלך כפיר..", כל דבור היה עולם נפרד ומיוחד בפני עצמו. וכשהוא גמר את השיר אז הוא אמר, "מודה אני לפניך רבוננו של עולם על כל החסד שעשית

עמדי", הוא הרגיש את החסד שהשם יתברך עושה עמו, ואז הוא התחיל להתבודד, הוא פנה אל הקיר והתחיל לדבר עם השם יתברך.

בְּשֶׁרֶב גְּדָלְיָה הָיָה בְּמִירוֹן הַלְכָנוּ יַחַד לְהַתְּבוֹדָוֹת אָבֵל אַחֲר־כֶּבֶד נִפְרְדָנוּ, הוּא הָיָה הוֹלֵךְ עַל אֵיזָה הַר וְשֵׁם הָיָה נֶעֱמָד בְּאֵיזָה מְקוֹם וְהָיָה מְדַבֵּר אֶל הַשֵּׁם, הוּא דִבֵּר אֵתִי מִמָּה שְׁצָרִיכִים לְהוֹדוֹת תְּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְּבָרֵךְ עַל הַחֶסֶד שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ, שֶׁקֹּדֶם כֹּל יְהִיָה תוֹדָה וְהוֹדָאָה, וְאַחֲרֵי זֶה לְבַקֵּשׁ עַל כָּל מַה שְׁצָרִיכִים, זֶה הַתְּבוֹדָוֹת. וְכֵשֶׁהוּא אָמַר "מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם עַל כָּל הַחֶסֶד", אִזּוֹ הוּא חוֹר עַל הַמְּלִים 'כָּל הַחֶסֶד' פֶּעַם וְעוֹד פֶּעַם בְּנִגּוֹן שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, בְּכוֹז מִן הַשְּׂתוֹקוֹת. אֲנַחְנוּ לֹא יוֹדְעִים דְּבָרִים כְּאֵלֶּה מַה שְׂרַבְנוּ הַקְּדוֹשׁ עֹשֶׂה עִם הָאֲנָשִׁים שָׁלוֹ, הֵם קִבְּלוּ מִמָּנוּ כַּחוֹת כְּאֵלֶּה.

לְגִיטְעֵל'ה, אִשְׁתּוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֶאֱרִדוֹנֶר, הָיָה לָהּ מְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע בָּנוֹת וּבֶן יַחִיד, הֵבֵן מְרַדְכֵי הָיָה הַפְּכוֹר וְאַחַת הַבָּנוֹת הָיְתָה אֶסְתֵּר. הָיָה לָהּ מְרַדְכֵי וְאַסְתֵּר, שְׁנֵי מְלֹאכִים קְדוֹשִׁים. וְאַסְתֵּר אֲנִי הַבְּרִיתִי אוֹתָהּ כִּשְׁהִיְתָה בֵּת שְׂמוֹנָה שָׁנִים, רַבִּי יִשְׂרָאֵל הִנְהִיג אוֹתָהּ בְּכוֹזֹת צְנִיעוֹת. וְלְגִיטְעֵל'ה הָיָה לָהּ פֶּזֶה בְּעַל - רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֶאֱרִדוֹנֶר, הָיָה לָהּ חֲמֵשׁ יְלָדִים מִמָּנוּ וְהִיא נִשְׂאָרָה רִיקָה, כָּלֵם נִפְטְרוּ, וְגַם רַבִּי יִשְׂרָאֵל נִפְטֵר. וְאַחֲרֵי הַפְּטִירָה שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל הִיא נִשְׂאָה לְרַב נֶתָן בֵּייטְלִמְכֶּעֶר, הוּא הָיָה הֵבֵן שֶׁל רַב פְּנַחֵם יְהוֹשֻׁעַ. רַב פְּנַחֵם יְהוֹשֻׁעַ הוּא הָיָה תְּלִמִּיד שֶׁל רַבִּי נֶתָן, הוּא הָיָה אָדָם גְּדוֹל וְאִישׁ אִמְתָּה, וְאִזּוֹ הָיָה לָהּ לְגִיטְעֵל'ה מְרַב נֶתָן שְׁנֵי יְלָדִים, לְיֶלֶד אֶחָד רַב נֶתָן קָרָא לוֹ כְּמוֹ לְאָבִיו - פְּנַחֵם יְהוֹשֻׁעַ, וְהוּא הָיָה אוֹר, הָיָה לוֹ רֹאשׁ טוֹב לְיֶלֶד, וְרַב נֶתָן לְמַד אֵתוֹ וְהָיָה מִשְׁתַּעֲשֵׂע אֵתוֹ, וְאַחֲרֵי הַיֶּלֶד הָיְתָה לָהֶם בֵּית. וְהַיֶּלֶד הָיָה

כָּבֵד בֶּן חֲמֵשׁ שָׁנִים וְאִז נַחֲלָה וְנִפְטָר, וְגַם־בֶּן הַיְלֻדָה נִפְטָרָה, וְהֵם נִשְׁאָרוּ רַחֲמָנָא לִיצְלָן בְּלֵי יְלָדִים, וְרַב נָתַן הוּא קָבַל אֶת זֶה בְּאַהֲבָה, הוּא הָאֲמִין.

לְגִיטְעֵלָה וְרַב נָתַן הָיָה לָהֶם הַכִּנְסַת אוֹרְחִים, וּכְשֶׁאֲנִי בָאתִי מִטְּבֵרִיָּה לְירוּשָׁלַיִם בָּאתִי אֲלֵיהֶם עַל שַׁבַּת וְרָאִיתִי שְׂרַב

נָתַן הוּא פָּשׁוּט לְגַמְרִי, רָאִיתִי אֶת הַפְּנִים שָׁלוּ וְאֶת הַתְּנוּעוֹת שָׁלוּ וְאֶת הַדְּבוּרִים וְהַתְּפִלוֹת שָׁלוּ, זֶה הָיָה מְשֻׁהוּ מִיַּחַד, רָאִיתִי אִיךָ שֶׁהוּא הַשְׂתוֹקֵק וְהַשְׂתוֹקֵק לְעֵבֵד אֶת הַשֵּׁם יַתְּבָרֵךְ, וּכְשֶׁהוּא הָיָה מְדַבֵּר מִהָאָבָא שָׁלוּ אִז אֲנִי רָאִיתִי שֶׁהוּא גּוֹזֵעַ, הוּא רָאָה דְּבָרִים שְׂכָאֵלָה, הוּא הַתְּפִלָּא מְאֹד. רַב נָתַן לֹא הָיָה יוֹדֵעַ סֵפֶר, אֲבָל הַמְּדוּת שָׁלוּ, הַמְּתִיקוֹת שָׁלוּ, מֵה שֶׁהוּא קָבַל מִרַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ - זֶה הָיָה חֲדוּשׁ.

הִיתָה לוֹ לְרַב נָתַן דָּלֶת מִהַבִּית לַגַּג, וְגִיטְעֵלָה סִפְרָה לִי שֶׁבְּחֻצוֹת לְיֵלָה הוּא הָיָה קָם בְּשִׁקְטָא שֶׁהוּא לֹא תִשְׁמַע, וְאִז הָיָה יוֹצֵא

מִהַדְּלֶת אֶל הַגַּג לְעֵשׂוֹת שֵׁם בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם. וּבַיּוֹם הַשַּׁבָּת רַב שְׁלֵמָה וְקֶסְלֵעַר הָיָה בָּא אֶל רַב נָתַן, רַב שְׁלֵמָה הָיָה גָּאוֹן וְאִישׁ קְדוּשׁ וּמְגֻדָּל הָעֲנוּוֹת שָׁלוּ הוּא הָיָה בָּא לְרַב נָתַן, אַרְבַּע־עֶלְפֵי שֶׁהָיָה אָמוֹר לְהִיּוֹת לְהַפְּדָה, אֲבָל הוּא הָיָה בָּא לְרַב נָתַן וְהָיָה מִבִּיא אֶתוֹ סֵפֶר 'סְפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת' וְהֵם הָיוּ לְזִמְדִים יַחַד. רַב שְׁלֵמָה הָיָה בָּא תָּמִיד לְבַקֵּר אֶת רַב נָתַן וְאֲנִי רָאִיתִי שֶׁהִמָּח שָׁלוּ וְהֵלֵב שָׁלוּ הָיָה מוֹנֵחַ וּמְקַשֵּׁר רַק בְּרַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ, הוּא הָיָה מְשֻׁהוּ אַחַר לְגַמְרִי.

הָיָה לְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בִירוּשָׁלַיִם בֵּית הַכִּנְסַת, קָרְאוּ לוֹ בֵּית כְּנָסַת 'הָעֲנוּגָה'. זֶה הָיָה הַבֵּית שֶׁל אִשָּׁה אַחַת וְקָרְאוּ לוֹ בְּשֵׁם בֵּית כְּנָסַת 'הָעֲנוּגָה', וְאֲנַחְנוּ הָיִינוּ מִתְּפִלָּלִים שָׁמָּה, זֶה הָיָה עַל־יַד שְׁעָרֵי בֵּית

המקדש ברחוב חברון, ורב נתן בייטלמכער הוא היה בא להתפלל שמה והדרך היתה עם מעלות ומורדות והוא כבר היה איש זקן, אז כל השבוע הוא התפלל בבית פנסת 'נסים בק', ובליל שבת הוא בא להתפלל בבית פנסת 'העגונה', ואחרי ערבית של ליל שבת פשהוא היה הולך הביתה אני הלכתי אתו והוא דבר אתי וזה היה לי מתנה, כי הוא יכל לומר שזה מצוה ללכת הביתה ולעשות קדוש למשפחה לפני שירדמו, ובמקום זה הוא הלך אתי עד הבית שלו וגם שם הוא המשיך לדבר אתי. והיו לו כאלה דבורים שהיתה לי פזאת הנאה, לא תמיד יש דבורים כאלה, אני חשבת שאתי כבר נצל, שכבר אני אצא מכל התאוות.

אני שמעתי את רבי ישראל קארדונו שר "אשת חיל" בנגון שבוה, ואחר כך שמעתי את אותו הנגון גם מרב נתן בייטלמכער, אבל רבי ישראל היה המקור, ורב נתן הוא היה שר את הנגון בכאלה מן פסופים, בכזו מן השתוקקות, בכזה מן חיות, הוא לא רצה לעזב את המלים, היה שר כל שורה פעם ועוד פעם ועוד פעם, הוא הרגיש את החיות שבוה, הוא לא יכל לעזב את המלים, אוי מה שהוא השתוקק.

אוי, רבנו של עולם, אוי רבנו של עולם, מה יהיה מאתנו?! זה העקר של כל היהדות, לרבנו הקדוש היה תלמיד בזה - רבי נתן. רבי נתן הוא הלך לעשות חתונה לבן שלו וזרקו עליו אבנים, אז הוא שר 'גדלתנו ותפארתנו יגלה משיח צדקנו'. אנחנו צריכים ללמד מזה, אנחנו כל-כך בחוץ, זה עולם מיחד. רבנו הקדוש אמר שכל החיים של רבי נתן היה אש, זה היה חיות אחרת, ענין אחר. אנחנו מדברים מכאלה דברים, מהלקוטי תפלות, התורות והתפלות, בזה מן

התבודדות. הלקוטי תפלות זה רק כמטה מן הימים מההתבודדות של רבי נתן, מזה הוא עשה את הלקוטי תפלות, זה לא סתם שמשהוא ערך תפלות, זה היה ההתבודדות שלו, זה היה האש שלו, זה היה ההתבודדות שלו. תפלות כאלה עוד לא היו בעולם, ואנחנו זוכים לקבל את זה, אנחנו צריכים להתחזק לומר את התפלות האלו כמה שיותר.

כ הדבורים הם רק לגבי זה שאנחנו צריכים את רבנו הקדוש ובוה יש כבר את הכל, יש היום כל-כך הרבה ספרים, מעין, לקוטי מוהר"ן, לקוטי תפלות, לקוטי עצות, לקוטי הלכות על ארבעה חלקי שלחן ערוך, וגם אבי הנחל, ועוד, אנחנו לא יודעים לשים את העינים ואת הלב לכל מלה, וככה בספורי מעשיות ובלקוטי מוהר"ן, זה העקר, זה מאיר בנו את אור התורה. והיום אחרי חמשים-ששים שנה אני מתבייש, היום אני מרגיש הלקוטי מוהר"ן והלקוטי תפלות לא כמו אז. כל דבור שיצא מרבנו ומרבי נתן זה נחל נובע, כל דבור. רבנו הקדוש לא עוזב אף אחד, הוא מדבר אל כל אחד, הרבי יכול לעזר גם לפחותים.

ח

מסוד וגדל מצות הכנסת אורחים ומצות הצעת המטה בשביל האורח, כמזכר בספר הנזכר והנעלם מעין כל, הספר הנשרף^(ב), אמר רבי ישראל כי על בעל-הבית לבדק את המטה לאחר שהציע אותה עבור האורח, דהינו שישכב עליה מעט. גם דבר ממצות סעודת ראש חדש המובאת שם ואמר שרבנו הקדוש הזכיר מזה בספר הנשרף, ומזה ראוי להבין חשיבות המצוה ומעלתה.

(ב) חיי מוהר"ן, עבודת השם, קכט.

לא אחד שהיה לו הכרח קצת לארח איזה זוג בביתו לזמן מה, אך הש על פתוב (א): "מי ששומר את עצמו מללון וגם לדור שני זוגות בבית אחד, על-ידי זה זוכה לחתונתא כהנים ובני אדם חשובים גדולים", השיבו רבי ישראל כי אם לכל זוג ישנו חדר בנפרד אפשר לו לארח אותם.

מעשה באחד מאנשיו של רבי ישראל שהיתה מחלקת בין אשתו לבין אמו, ופעם היה אמור להזמין את אמו לבקור בביתו למשך מספר ימים, ולא ידע אם טוב הדבר, ושאל את רבי ישראל כיצד עליו לנהוג, והשיבו, פגם קטן בכבוד ההורים - פוגם ביותר בעולמות העליונים. וכעבור מספר חדשים באשר המתקה המתיחות בין השתיים ושוב היתה אמורה האם להגיע לבקור, פנה שוב לרבי ישראל ושאלו כנ"ל, הינו אם להזמין את אמו לבקור או להמנע מכך בנמוס, והשיבו הפעם בשמחה, בודאי, כבוד ההורים היא מצוה גדולה אשר ממנה נבנים עולמות עליונים.

ט

ספרו בני משפחתו של רבי ישראל כיצד היה נוהג לקיים מצות הכנסת אורחים, וספרו שבתקופת הרעב בכל ליל שבת לאחר התפלה היה נשאר בבית הפנסת והיה ממתין עד שכל המתפללים יפנו לבתיהם, ואז היה מזמין לביתו את כל אותם שנותרו בלא מקום לינה ואכילה על שבת קדש, וכך היה נוהג במסירות נפש עצומה ובשמחה מידי שבת פעם אחר פעם למרות העוני והמחסור הגדול.

ופעם נשאלה אשתו הצדקנית, מרת אסתר מינדל עליה השלום, כיצד הספיקה הפעודה לכל בני הבית ולכל אותם האורחים, כי ידוע מפבר שפביתם היה בקשי לחם צר ומים לחץ ולא היתה הפעודה מספקת אף לבעליה, וספרה כי היתה נוהגת לבשל איזה תבשיל מראש הדג, שהיה זול היות ואין בו כמעט לאכילה, יחד עם כמה עשבי תבול שהיתה קוטפת בשדה, ולבסוף היתה מוסיפה לתבשיל חתיכה מ'הלב' שלה, וכך היתה הפעודה מספקת ומשבעת את כל יושבי הבית. וכן לצורך לינת הלילה, ביתם היה קטן מלהכיל את כל אותם האורחים, ועל-כן היו בני משפחתו מצטופפים יחד באיזה חדר קטן, ולעתים אף נותרו בישיבה, וכל זאת בלבד שיוכלו האורחים לשכב ולישן בנוחות בשבת קדש בביתם.

פעם אחת בעת שסדר רבי ישראל את שלחן השבת עם בתו הקטנה, הניח חמשה פסאות נוספים למרות שעדין לא הזמין אורחים לשבת, וכשחזר אחר תפלת המעריב חזר לבדו והצטערה מאד בתו על שבא ללא אורחים כי ידעה עד כמה היתה יקרה וחביבה המצוה עבורו, ובתוך שהחל לומר 'שלום עליכם' בחיות ובהתלהבות נפלאה נשמעו נקישות בדלת הבית, והיה זה גבאי בית הכנסת ועמו חמשה אורחים, שני הורים ושלשת ילדיהם, ופנה אל רבי ישראל ואמר, אמרתי להם כי אין בנמצא בית טוב וחס יותר משלך, ובביתך יוכלו להרגיש ממש כמו בביתם, ומיד פצחו כלם יחד בשירת 'שלום עליכם' וברקודים ובשמחה עד בלי די, ומאז נתקרב האב לרבי ישראל, ומשפחתו געשו לבני בית בביתו של רבי ישראל.

ספרו כִּמָּה שֶׁהִתְאַרְחוּ אֶצֶל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּלֵיל הַסֶּדֶר, שָׁמָּה שָׁנְאָמֹר "חַיֵּב אָדָם לְרֹאוֹת אֶת עֵצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יֵצֵא מִמְּצָרִים", מִתְקִים בְּמִי שֶׁזִּכָּה לַעֲשׂוֹת אֶת ה'סֶדֶר' עִם רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּעַר, כִּי עַל־יְדֵי הַשְּׂמֻחָה וְהַחֲיוּת שֶׁהִיָּה מִמְשִׁיךְ וּמְאִיר בְּלֵב סוֹבְבֵי בְּאוֹתוֹ הַלְּיָלָה, וְכֵן עַל־יְדֵי רְאִית פְּנֵי הַמְּאִירוֹת שָׁרְאוּ בּוֹ אִז, הִרְגִּישׁוּ מִמַּשׁ שֶׁהוּא מוֹצִיאָם מִגְּלוֹת לְחַרוֹת, בְּבַחֲנִינַת (יד) כִּי בַשְּׂמֻחָה תֵּצֵאוּ. גַּם סִפְרוּ שֶׁאַחַר אֲמִירת הַסֶּדֶר, הָיָה אוֹחוֹ כּוֹס הַיַּיִן בִּידוֹ וְהָיָה מְרַקֵּד וְיִשְׂרָאֵל בַּשְּׂמֻחָה עֲצוּמָה עַד לְזִמְנֵי תְּפִלַּת הַשְּׂחִירִית, "בְּרוּךְ שֶׁהוֹצִיאָנוּ מִמְּצָרִים, בְּרוּךְ שֶׁהוֹצִיאָנוּ מִמְּצָרִים".

ספרה אחת מִבְּנוֹתָיו שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל, כִּי עַד שֶׁהִתְחַתְּנָה חֲשָׁבָה לְתַמָּה כִּי מְנַהֵג טוֹב הוּא בְּיַהֲדוּת שְׁבַע־לֵהֲבִית מַצִּיעַ אֶת מִפְתּוֹ לְאוֹרֵחַ וְהוּא בְּעֵצְמוֹ יוֹשֵׁן עַל הָאָרֶץ, כִּי כָּךְ הָיָה נוֹהֵג אֲבִיהַּ בְּקִבְעוֹת, אוֹלָם לְאַחַר שֶׁנִּשְׁאַף הַסֶּבִּיר לָהּ בַּעֲלָהּ שְׁלֵא כָּךְ הִדְבֵּר, רַק שֶׁאֲבִיהַּ הָיָה נוֹהֵג כָּךְ בְּגִדְל חֲסִידוֹתוֹ וּמְסִירוֹת נֶפְשׁוֹ.

לְעֵתִים, כְּאִשֶּׁר הָיָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מְגִיעַ לְאִיזָה דִּירָה בַּפַּעַם הִרְאִישׁוֹנָה, מִיָּד הָיָה מְבַקֵּשׁ לְשָׁכַב בְּאִיזָה מְטָה בְּבֵית וּלְאַחַר אִיזָה זְמַן הָיָה קָם וְהָיָה אוֹמֵר מֵהוֹתוֹ שֶׁל הַבֵּית. כָּךְ לְמִשָּׁל אֶרֶע שֶׁאַחַד הַזְּמַיִן אוֹתוֹ לְדִירָתוֹ הִחְדָּשָׁה שֶׁשָּׂכַר, וְעַם כֵּנִיסָתוֹ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְדִירָה בְּקִישׁ לְשָׁכַב בְּנ"ל, וּלְאַחַר מִסְפָּר דְּקוֹת קָם מֵהַמְּטָה בְּחִפּוּזֵי גְדוֹל וְאָמַר כִּי יֵשׁ לְפָנֹת הַדִּירָה וְאִין לְגוֹר בָּהּ, כִּי הִיא נִמְצָאת תַּחַת הַגִּיּוֹנָם, רַחֲמָנָא לְצַלָּן. וְנִסְתַּבֵּב שֶׁמִּסְפָּר יָמִים לְאַחַר שֶׁעֹזֵב הַחֲסִיד אֶת הַדִּירָה פְּרָצָה דִּלְקָה בְּסִמוּךְ לְדִירָה וְכִמְעַט שֶׁפְּלָתָה אֶת כָּל תְּכוּלָתָהּ. וּסִפְרוּ

(יד) יְשׁוּעָה נָה, יב.

השכנים כי כבר ירעו מספר רב של אסונות באותה הדירה, ובפעם האחרונה כמעט שנשרף שם תינוק, רחמנא לצלן. ולימים, שכר אותו האחד דירה אחרת ובקש שוב את רבי ישראל שיתארח אצלו, והגיע רבי ישראל לביתו ושוב בקש לשכב על איזה מטה בבית כנ"ל, ולאחר מספר דקות קם מהמטה בשמחה ואמר כי זו דירה מברכת והיא מזמנת עבור אותו האחד משישת ימי בראשית. גם אמר לו כי עליו לרכש את הדירה, ולמרות שלזה בקשי היה לשלם אפלו עבור השכרתה, אף-על-פי-כן תוך תקופה קצרה ביותר נסתבב שרכש אותה בנשים גדולים, כפי שרמז לו רבי ישראל שעליו לעשות.

פעם אחת הזמין אחד את רבי ישראל לביתו החדש, ובהפגם רבי ישראל לבית בקש לשכב כנ"ל, ולאחר כמה דקות פקח את עיניו הקדושות ופנה לבעל-הדירה כמבהל ואמר: מה אתה עושה בדירה שפוזאת! וזה השיבו: משום כך רציתי שתתארחו בביתי, הינו שחפץ שבבכח קדשתי של רבי ישראל יטהר את ביתו, והשיבו רבי ישראל בחייד.

פעם אחת הגיע רבי ישראל במפתיע לדירתם החדשה של זוג זקנים שהיו מקרבים אליו, והפעל היה מוטל בחלי גדול עד שהיה מעט מסכן, ובקש רבי ישראל לשבות אצלם על שבת קדש, ובתוך שהחלה האשה להכין בשמחה את השבת, הניח רבי ישראל את עצמו לשכב, והרכין ראשו מטה והיה נראה כעוסק בסתר בתפלה, ואז קם ובקש לילך לדרכו למרות הפצרתם של הזוג שישתה בביתם כפי שבקש, וכעבור כמה דקות מאז שעזב את הבית ופנה לדרכו, חזר הבעל לאיתנו וחי בנם עוד כשנה.

יא

ספר רב שמואל הורוויץ, שבזמן שהיה בחור חפץ ראשית כל להתחזק בלמוד התורה עד שיהיה בקי בש"ס ובפוסקים ורק לאחר מכן ידרש עבור שדוך טוב, אולם רבי ישראל אמר לו שאין הדבר נכון, כי על-פי היהדות ובפרט על-פי דעת רבנו ז"ל צריכים תכף להשתדל עבור שדוך, להיות אדם שלם, ואחר-כך ללמד בקדשה ובטהרה. וספר רב שמואל, שקדם שנשא נסע לרבי שמעון בר יוחאי שבמירון בכדי לעסק שם בעבודת השם עד עת חתונתו, וכאשר הגיע סמוך לחצר הציון הקדוש, שמע מרחוק אמירת תקון הפללי של רבי ישראל, והיה רבי ישראל אומר התקון הפללי בנעימות וערבות ובמתיקות נפלאה ובכבוד הישות, עד שנפל מרב שמואל הבחירה ואמר לכל אותם שבאו עמו כי כבר אינו רוצה לפע על חתונתו, כי מה לו שם, ואיך יוכל להניח חיות שפזה בעת ששומע את תפלתו של רבי ישראל בנ"ל ויסע הלאה על החתונה.

דבר רבי ישראל בלשון גערה קצת למקרביו, שיראו להשתדל עבור הרוקים שביניהם שיתחתנו, ולהתפלל עבורם.

אמר לאחד שפקש להתחתן: תאמר כל יום תפלות מ"ד, מ"ה, מ"ו מלקוטי תפלות חלק ב', ותחתתן.

חזק רבי ישראל את אחד שהיה בא אליו בכל פעם בלב נשבר והיה קובל לפניו על שאינו מוצא שדוך מתאים, והיה אומר לו במתינות, בפני המתנה - כך המתנה, והורה לו לומר התפלות מהלקוטי תפלות העוסקות בענין זה בנ"ל, ואמר לו שיהיה בסדר ואל

לו לדאג. גם חזקו ואמר לו שבתפלת השמונה עשרה יפרש שיחתו לפניו יתברך בלשון רחמים ותחנונים ויבקשו לקיים רצונו יתברך מה שצונו לפרות ולרבות וכו'. וקיים אותו האחד את כל אשר הורה לו רבי ישראל ונעתר משמים ומצא שדוד טוב וזכה לבנים ולבנות לעבודתו יתברך.

יב

אמר: מי שאינו נשוי - קשה לפרנסה. גם אמר לאחד שחשש מעט להתחתן מחמת קשיי הפרנסה: רבנו הקדוש אמר שמי שאין לו אשה אינו אדם, ופרנסה - בטחון, לא מתים יום-יומים או שלשה בלי לאכל, וגם-כן לא צריכים שלחן גדול, לחם ומלפפון זה מאכל טוב.

אמר לאחד: עליך להתחתן. וכשזה השיבו שיש לו מגיעות מחמת שאין לו מספיק אמונה, חזקו רבי ישראל ואמר בפשיטות: אתה צריך להתחזק, אנחנו יהודים, אנחנו צריכים להאמין בהשם יתברך.

יג

מעשה באחת שהחלה להתקרב לרבי ישראל וחפץ רבי ישראל לשדכה עם אחד מאנשיו, אולם תקף שנשמע בביתה מהשדוד הנ"ל קמו ממשפחתה בהתנגדות עזה, מלבד אחיה שהיה מקרב מעט ועל-כן ישב בצד ולא נקט בעמדה כל שהיא. ופעם שאל אותו רבי ישראל מדוע אינו מסייע לשדוד, וזה השיב כי מה כבר יוכל לעשות? ופנה אליו רבי ישראל במעט הקפדה ואמר לו: אם תפעל כפי

יכלתוך לטובת השדוך תתחתן גם אתה במהרה, והזכיר חבר נוסף ואמר כי גם הוא יתחתן, ואם לא תפעל - הרי שרעה אתה עושה לעצמך. והחל מיד האח לפעל להשקוט המחלקת בביתו ולדאוג לכל צרכי החתונה, ותכף אחר שהאחות התחתנה, התחתן אף הוא, וכן אותו החבר הנוסף שאמר רבי ישראל כנ"ל.

לאחר ששדך רבי ישראל בין אחד ממקרביו לבין אחת שמשפחתה היתה מתנגדת לחסידות ברסלב, הגיעו ממשפחת המשדכת לרבי ישראל בקובלנה על שהאם תמות מרב צער אם יתקיים השדוך, והשיבו רבי ישראל: מאת השם יצא הדבר, ואם האם תצטרך להפטור - הוא מן השמים, ואין לעשות דבר למנע השדוך.

בעת שחפץ רבי ישראל לשדך את אחד מאנשיו עם אחת שהחלה להתקרב אליו והיתה בתו של רב מפרסם ביותר, וכל השתדלותה של משפחת הבת לבטל השדוך עלו בתוהו, ואמר רבי ישראל שהזוג הזה הוא מן השמים והוא חייב להתקיים, ומי שינסה להפריד אותו הוא בסכנת נפשות, וכששמעו זאת משפחת הבת פנו לאחד הרבנים המפרסמים בארץ בברסלב להתיעץ עמו כיצד עליהם לנהוג ולברר אם אכן רבי ישראל גדול כל-כך עד שיכול לדבר בלשונות כאלה כמו שמדבר, וזה השיבם פלאחר-יד ואמר כי אין להם לחשש כלל מרבי ישראל וכי לא יתקיים השדוך. והנה כעבור זמן קצר, לאחר שהתקימה החתונה כפי שחפץ רבי ישראל, הגיעו ממשפחת הבת לביתו של הרב לשאל ממנו כיצד זה שלא נפל דבר ממוצא פיו הקדוש של רבי ישראל, אולם הרב הנ"ל לא היה בביתו, רק בהלווית אשתו, רחמנא לצלן.

יד

מעשה באחד מחסידיו של רבי ישראל שהיה נשוי כשמונה שנים ועדין לא היו לו בנים, ופעם אחת, קדם ראש השנה האחרון שלפני הסתלקותו של רבי ישראל, הגיע אליו ומצאו מקף באנשים, ואף-על-פי-כן מחמת גדל מרירותו הרבה לא השגיח על כל סוכביו והחליט כי ירהיב עז בנפשו לפנות פעם נוספת אל רבי ישראל עבור ישועתו, ובקשו: רבי ישראל, אני נשוי מזה מספר שנים ועדין לא זכיתי לזרע של קימא. והשיבו רבי ישראל בלשון הבטחה: עוד יהיה לך בנים ובני בנים!

והנה בעבור מספר ימים במוצאי שבת קדש, בעת שהסב רבי ישראל על סעודת ה'מלוה מלפה', נכנס אותו חסיד שוב אל רבי ישראל, ופנה אליו רבי ישראל ושאלו: אתה הוא זה שאין לו בנים? והשיבו: אני הוא. ואמר לו שיטל ידיו, ונתן לו לאכל מסעודתו.

לאחר פטירתו של רבי ישראל, באשר כל משבריד וגליד עלינו עברו, לא הרפה אותו חסיד מלאחז בדבורו של רבי ישראל הנ"ל, וקנה בקווי אחר קווי שיתקיים דבורו, ואף-על-פי שנחם עצמו במה שזכה ליתן יד מסיעת בהדפסת ספרי רבנו הקדושים, שכידוע נחשב הדבר לבחינת השארת בנים בזה העולם, אף-על-פי-כן לא קרר דעתו מאמונת חכמים פשוטה ואחז בגבורה בהבטחתו של רבי ישראל, ממש בבחינת (ט) אחזתיו ולא ארפנו, ולאחר כשמונה שנים נוספות נתקימה הבטחתו של רבי ישראל ונולד לו במזל טוב בן זכר, שיום מילתו היה בערב ראש השנה, ונקרא על שמו הקדוש - 'ישראל'.

מעשה באחד מאנשיו של רבי ישראל שלא היו לו בנים, ובמשך שנים היה נוהג בכל פעם לבקש את רבי ישראל שיעתיר עבורו, ופעם אמר לו רבי ישראל את הדבור מספר המדות (יג): "לפעמים מחמת אהבה גדולה שבין איש לאשתו - אינה מולדת". וכן בכל פעם כשהיה שב אל רבי ישראל, היה מרמז לו כי עדין לא הגיעה שעתו ועליו להמתין. והנה, בתוך אותה תקופת ההמתנה, שמע החסיד מעשה מחברו שסבל אף הוא מצער גדול בנים כחמש שנים עד שהחליטה אשתו כי תפנה לרבי ישראל בעזות דקדושה ותבקשו שיגזור שתפקד. וכך, בעת שהתארח רבי ישראל בביתם ועמד לצאת לדרך, חגרה האשה בעז מתניה ונעמדה על מפתן הבית ואמרה לרבי ישראל כי לא תזוז ממקומה עד שיגזור אומר שתפקד, ובתחלה השתמט רבי ישראל מעט מלהבטיחה, כי לא היה נוהג לגזור גזרות ולהראות מופתים בפני העולם, ואמר לה בתמיהה: לגזור?! אני לא צדיק, אולם זו המשיכה והתעקשה: אנהנו אומרים שאתה פן צדיק, והשיבה רבי ישראל: אתם אומרים שאני צדיק, אז אני גזור על השם ותברך שיהיה לכם בן עוד השנה, וכבר לאחר כחודש נפקדה האשה וילדה בן זכר. והחליט אותו החסיד הנ"ל שגם הוא יבקש את רצון וינהג כמותה, וארע שביליל שבת בקש את רבי ישראל שיברכו ויגזרו עבורו בנ"ל, וצחק רבי ישראל ורמז לו שהלילה הזה יושע, וכן הוה, ומאותו הלילה נפקדה אשתו בבן זכר.

מעשה באחד מאנשיו של רבי ישראל שלא היו לו בנים והחל להתפלל לזכות לארח תלמיד חכם בביתו שעל-ידי זה זוכים לבנים, כמובא (יד): "מי שהצדיק נעשה אכסניה אצלו נתברך בבנים". ופעם הגיע אותו חסיד לבקר את רבי ישראל ולתדהמתו בקש רבי

ישראל מִמָּנוּ אִם יוּכַל לְהִתְאַרְחַ בְּבֵיתוֹ לְתַקוּפַת מָה, וְהִסְפִּים בְּשִׂמְחָה רַבָּה. וּבָעֵת שֶׁהִתְאַרְחַ רַבִּי יִשְׂרָאֵל אָצְלוּ פָּנָה אֵלָיו וְאָמַר לוֹ: כָּעֵת תִּזְכֶּה לְקַיֵּם מִצְוֹת הַכְּנָסֶת אֲוֹרְחִים בְּאַמֶּת, וְהוֹסִיף וְאָמַר: בְּמִשְׁךְ הַשָּׁנָה הַקְּרוּבָה יִהְיֶה בֵּיתְךָ גָּדוֹשׁ בְּאֲוֹרְחִים. וְכֵן נִתְקַיֵּם מִמֶּשׁ בְּדֶרֶךְ גַּם כִּפִּי שְׂאֵמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּאוֹתָהּ הַשָּׁנָה כִּמְעַט וְלֹא עָבַר יוֹם שְׁלֹא הִתְאַרְחוּ בְּבֵיתוֹ כַּמָּה אֲוֹרְחִים הַגּוֹנִים, וְלִמְרוֹת שֶׁהָיָה הַדָּבָר מְעַט קָשָׁה עֲבוּר הַחֲסִיד וְאִשְׁתּוֹ, אוֹלָם בְּרַכְתּוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל נִתְּנָה בָּהֶם כַּח וּבִרְכָה לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה הַגְּדוּלָּה שְׂאֵדָם אוֹכֵל מִפִּירוֹתֶיהָ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקָּרָן קַיֶּמֶת לוֹ לְעוֹלָם הַבָּא. וְכֹךְ, בְּתוֹם אוֹתָהּ הַשָּׁנָה בְּאִפְּן מִפְּתִיעַ הַפְּסִיקוֹ הָאֲוֹרְחִים לְפַקֵּד אֶת בֵּיתוֹ וּמִיַּד נִפְקְדָה הָאִשָּׁה בְּבֵן זָכָר.

מַעֲשֵׂה בְּאַחַת מִנְּשׂוֹת חֲסִידָיו שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה לָהּ קִשּׁוּי רַב בְּלִידָה וְהִתְאַרְכָּה הַלִּידָה זְמַן רַב בְּיוֹתֵר, וְהוֹדִיעָיו לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁיַּעֲתֵר עֲבוּרָה בְּתַפְלָה, וְהָיוּ מִתְקַשְּׂרִים אֵלָיו בְּכָל אֵיזָה זְמַן לְקַבֵּל מִמָּנוּ הַתְּחִזְקוֹת וְלִשְׂאֵל לְמַעַנָּה פִּיו בִּיצֵד עֲלֵיהֶם לְנֶהֱג, אוֹלָם רַבִּי יִשְׂרָאֵל לֹא הִשִּׁיבָם, וְשׁוּב וְשׁוּב הָיוּ מִתְקַשְּׂרִים פְּעַם אַחַר פְּעַם וּמִצְפִּים בְּדַרְיָכוֹת לְמוֹצָא פִּיו הַקְּדוֹשׁ, אוֹלָם רַבִּי יִשְׂרָאֵל לֹא הִשִּׁיבָם דָּבָר כִּנְ"ל, עַד שֶׁלְּפָתַע פָּנָה לְסוּבְכָיו וּבִרְדָּ בְּשִׂמְחָה 'מִזֵּל טוֹב', וְהוֹרָה שֶׁיִּתְאַמוּ עִם הַמּוֹהֵל שֶׁיִּכְיֵן עֲצָמוֹ עַל הַבְּרִית, וְתַכְּף הַתְּקַשְּׂרוֹ מִחֲדָר הַלִּידָה לְבִשָּׁר כִּי נוֹלַד בְּמִזֵּל טוֹב בֶּן זָכָר.

מַעֲשֵׂה בְּאַחַד שְׂמֹנֶה שָׁנִים לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים, וּפְעַם פָּנָה יַחַד עִם אִשְׁתּוֹ בְּעִזּוֹת דְּקִדְשָׁה לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּגְזֹר וְיִהְיֶה לָהֶם בָּנִים, וְגִזֹּר רַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם בָּנִים, וְכֵן הָיָה, וְהָעֲמִידוֹ הַשָּׁנִים קָרוֹב לְעֲשָׂרָה בָּנִים. וְהֵנָּה, אַחַר שֶׁנִּפְקְדָה הָאִשָּׁה וְהוֹלִידָה כַּמָּה בָּנִים הַתְּחִזְקַת הַבַּעַל בְּכַחוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל וּפָנָה אֵלָיו פְּעַם נּוֹסֶפֶת וּבִקְשׂוֹ שֶׁיִּגְזֹר שֶׁיִּהְיֶה

לו דירה משלו, כי התיסר מנטל השכירות, והחל רבי ישראל לזחוק ושאלו: היכן אתה רוצה להתגורר? וזה השיבו: בירושלים, ואמר לו: זהו מקום טוב, ושאלו: כמה חדרים אתה רוצה? והשיבו: ארבעה. והנה, פעבור זמן קצר ביותר נסתפב בדרך גם שרכש אותו האחד דירה מרוחת בירושלים ובה ארבעה חדרים.

ופעם ארע שאשתו סבלה מאד מגרודים קשים בגופה, ופנה לרבי ישראל לקבל ממנו ישועה, ונתן לו רבי ישראל איזה משחה ואמר לו שזוהי משחה מיוחדת במינה, וכשנתן הבעל המשחה לאשה, תמהה האשה ואמרה כי אין זו משחה כלל, רק 'וולין', והשיבה הבעל שתשתמש ב'משחה' בתמימות ומתוך אמונת חכמים שלמה כפי שהורה לה רבי ישראל, ובודאי תושע. והנה, פעבור מספר ימים כשנכנס הבעל לרבי ישראל, פנה אליו רבי ישראל ושאלו: איזה מן דבר זה, בכל עת אתה בא אצלי לספר לי מהצרות, אולם אינך מספר לי כלל מהישועות. וכשזה לא הבין כוננתו, הוסיף רבי ישראל ואמר: הנה אשתך כבר הבריאה ועברו לה כל הפצעים וכל הגרודים, ואינך מספר לי מהבשורה הטובה, וכשזה השתומם ואמר כי עדין אשתו סובלת מהגרודים ולא נתרפאה, המשיך רבי ישראל להראות עצמו כמשתומם, כיצד זה שלא הודיעו מרפואת האשה. ומיד פנה הבעל לביתו לברר בריאותה של אשתו והתברר כי אכן אשתו נתרפאה ופסקו ממנה כל הגרודים והפצעים.

וספר אותו האחד, כי מאז שזכה להפיר את רבי ישראל זכה לקבל טובות ונפלאות שכלל לא היה ראוי להן, וראה ממש עין בעין כי כל ההשפעות וכל הדברים הם באים רק מהצדיק, כמוכא בלקוטי

מוהר"ן בסימן רמ, כי עד אז לא היתה לו מעולם דירה משלו והיה חשוד בנים, וגם אשתו היתה מאד חולנית וסבלה רבות בגופה, ומאז שהתקרב לרבי ישראל נשתנו חייו לבלי הכר, כי מלבד אותן ההרחבות הגשמיות אותן קבל בזכותו של רבי ישראל, גם החל לילד בדרכי התשובה ולכנס בעבודת השם.

טו

ממה שמוכא בלקוטי מוהר"ן (יח), שסגלה לזרע של קימא שיאמרו האיש והאשה יחד קדם הזיווג פרשת 'ובראשי חדשיכם' (ט), וכן פשהתינוק חולה חס ושלום יאמרו אז גם-כן, מוכן היה מרבי ישראל כי הדבר מסגל לא רק בגשמיות אלא אף ברוחניות, דהינו שאם חלילה יוצא הילד לתרבות רעה, אזי אמירת הפרשה מסגלת עבורו. ופעם הגיעה לפניו אחת שבנה יצא לתרבות רעה, ואמר לה רבי ישראל כי אמירת פרשת 'בראשי חדשיכם' מסגלת עבור בנה פנ"ל.

פעם אחת הגיע לפניו זוג שהאשה היתה סמוכה לגיל החמשים והאיש היה מבגד ממנה, ובקשו ממנו על זרע של קימא, ואמר רבי ישראל שיאמרו שניהם פרשת 'ובראשי חדשיכם' ושיתפללו, והיה שם אחד שתמה על-כך ופנה בלחש לרבי ישראל ושאל כיצד יתכן שהאשה תתעבר היות ושני בני הזוג כבר מבגרים, והשיבו רבי ישראל בתמיהה: מה בכך?!

מעשה באחד מאנשיו של רבי ישראל שבמשך שנים לא היו לו בנים, ובכל פעם שזכה להתראות עם רבי ישראל היה נוהג לבקשו שיברכו בזרע של קימא, ומגדל צערו היה קשה לו מעט בלבד

על דרכי השם הישרות, ופעם פנה אליו רבי ישראל ואמר לו: אני רוצה לספר לך מעשה שספר הבעל שם טוב הקדוש. וספר ממלך גוי שהיה אכזר ביותר כלפי היהודים ושללא היו לו בנים, והציע אותו המלך ליהודים כי ישכיר להם דירות בתנאי שישלמו במועד המדיק, ומי שלא ישלם בזמן - יצא להרג, והיו יהודים עניים שפליית בררה הסכימו להצעת אותו הרשע. ופעם אחת אחד מאותם היהודים העניים ששכרו מהמלך דירות לא היה לו לשלם במועד והורד לבור ומת, ובאותה השנה נולד למלך הרשע בן. וסים רבי ישראל את המעשה ואמר: "צדקתך בחררי אל, משפטיך תהום רבה"^(ב). והבין החסיד שאל לו להרהר ולהתרעם אחר הקדוש ברוך הוא כי דרכיו הן נסתרות, ובאמת הכל בצדק ובמשפט וברחמים, וכפי שבאר רבי נתן ^(כא) את הפסוק הנ"ל: "צדקתך בחררי אל, משפטיך תהום רבה", דהינו שאף על פי ש"צדקתך בחררי אל", אולם הם נעלמים ב"תהום רבה", ולכן אין אנו מבינים דרכי השם ואנו כבהמות בלא דעת, כי אי אפשר לנו להבין דרכיו יתברך ואנו רק מחיבים לבטח בצדקתו ולחטף טוב כל מה שאפשר. סוף מעשה היה, שנתברך אותו חסיד בכנים ובכנות, במזל טוב.

טז

אמר: כל אשה מולידה מתי שהולדה מגיעה אל רבנו הקדוש.

מעשה באחד מחסידיו של רבי ישראל שאשתו היתה אמורה ללדת בירושלים, והחליט כי יסע לבקר את רבי ישראל שהיה אז בצפת ויבקש ממנו ברכה ללידה בנגל, ושכר רכב ונסע אליו. ולאחר

(ב) תהלים לו, ז. (כא) ל"ה, מתנת שכבי מרע, א, ל.

שהיה אצלו, בקש לחזור לירושלים, ונכנס אל רבי ישראל לטל ממנו רשות, אולם היה נראה רמוז מרבי ישראל כי עדיף שלא יסע לביתו רק שישאר לצדו. ולאחר זמן מה נכנס שוב אותו חסיד לטל רשות וברכה לדרך צלחה, ושוב רמוז לו רבי ישראל פנ"ל, עד שהצריך ללון בצפת ולא לחזור לביתו, למרות שייצטרף להוסיף עבור שכירות הרכב. וכך עכבו רבי ישראל למשך כמה ימים יום אחר יום עד שלבסוף כאשר זה נכנס שוב לטל רשות ולצאת לדרך, הרים רבי ישראל קולו בצעקה גדולה וברך שתהיה לידה קלה! ואותו חסיד, שפבר ידע כי בכל פעם שהיה רבי ישראל נוהג באפן הנראה כחריג, ישנן בזה נסתרות, הסתכל מיד על השעון, ובבואו לביתו התפשר לו כי לאשתו הייתה לידה קלה במיוחד וילדה במזל טוב בן זכר, וחקר עבור שעת הלידה ומצא שהייתה בדיוק באותה השעה המדיקת בה נשא רבי ישראל קולו בצעקה, לידה קלה.

ענה ואמר לאחד שבקש ממנו ברכה לבן זכר: מדוע בן? בנים! ונפקדה אשתו והולידה שלישייה.

יז

אמר, צריכים לרחם על הילדים שהוריהם רוצים שיהיה להם יראת שמים ואין להם היכן ללמוד, וכנה אותם 'ילדים עזובים'. ואמר: צריכים לפתח להם איזה מקום, אפשר להתחיל מדבר קטן ולאט לאט לגדל, אולי לקבל עזרה, בנין מהממשלה, והעקר הוא להשתמש בחנוך רק ביראי השם אמתיים. ופעם נשאל אם צריך שיהיה המלמד ברסלבר, והשיב: מדוע? זה ענין, וזה ענין! אך לבסוף הוסיף: אבל בשביל יראת שמים צריך שיהיה ברסלבר, כי יראת שמים זה רק ברסלב.

אמר, יש לפתח שְׁעוֹר לְלִמּוּד הָעֵבְרִית עֲבוּר הַיְלָדִים הָעוֹלָם הַחֲדָשִׁים. גַּם אָמַר כִּי יֵשׁ לְלַמֵּד לְשׁוֹן הָאִיִּדִישׁ וּלְדַבֵּר בָּהּ.

פַּעַם אחת הגיע לרבי ישראל אחד שרצה לפתח חררי למוֹד לילדים ושאלו מה ילמדו הילדים - גמרא? והשיבו רבי ישראל בגערה: ספרי רבנו וגמרא! וכשנה שאל: איזה מספרי רבנו? השיבו: כל הספרים - לקומי עצות, לקומי מוהר"ן וכו', וכשנה השתומם ושאל אם ילדים קטנים יכולים ללמד בספרים האלו, השיבו רבי ישראל: כן! גם אמר כי הגאולה תבוא ברגע שכל ילד כבר בגיל שלש ידע מרבנו הקדוש.

מעשה שעל-ידו נסתבב שזכינו לשמע מפיו הקדוש של רבי ישראל דברי מוסר ויראה חשובים ביותר, והיה זה כאשר אחד מחסידיו שלא היו לו בנים שבת אצלו על שבת קדש, ובאותה השבת לא הלך לטבל במקוה ולא אמר זאת לאיש, ובמוצאי השבת כאשר בא לטל רשות מרבי ישראל לילך לדרבו, בקשו שיברכו בבנים, והשיבו רבי ישראל: בשביל מה אתה צריך בנים? אם לא בשביל רבנו הקדוש - אז אין צריכים בנים. וכשנה טען ואמר כי הוא רוצה להתקרב לרבנו הקדוש, השיבו רבי ישראל: אם אתה רוצה להתקרב לרבנו הקדוש אז צריכים לקיים את מה שהוא אומר, צריכים ללכת למקוה.

ממה שמוכא ב'ספר המדות' (כב), שצריך ללמד את התינוק דרך-ארץ מנעוריו, ענה ואמר: דרך-ארץ זה רבנו הקדוש. וכן בפעם אחרת פשנשאל מענין חנוף הילדים בדרך-ארץ, השיב כי רבנו הקדוש אמר שעבור חנוף הילדים בדרך-ארץ - ישלחו את הילדים אליו.

חוק את אחד מאנשיו שמחמת דחק פרנסתו הגדול היה קשה לו על התשלום עבור ההפעות של ילדיו ל'חדר', ואמר לו: דע, שהדבר עושה שעשועים גדולים בשמים.

פעם נשאל רבי ישראל מה יש ללמד את התינוק לומר עוד לפני 'אבא ואמא', והשיב: 'נ נח'.

יח

הזהיר ביותר שלא להכות את הילדים. ומעשה באחד שהחל להתקרב לרבי ישראל וזכה לארחו בביתו, ובכל פעם לאחר שהיה רבי ישראל בביתו על שבת קדש היה נוהג הנהגה מיוחדת, שהיה משאיר את החלות שמהן אכל רבי ישראל על גבי הפלטה וכיום ראשון היה אוכל מהן את 'פת השחרית', וספר כי מרב המתיקות והאור שהאיר בו רבי ישראל במשך השבת, היה מרגיש באותן החלות טעם גורעני. ופעם ארע באיזה יום ראשון שבנו הקטן רצה לנגע בפלטה שעדון דלקה, וצבט אותו למען ילמד שלא ליגע בה יותר ולא יבנה, והקפיד עליו מאד רבי ישראל והתריעו שלא יעז להרים יד על הילד, וזה נרתע מאד מתוכחתו של רבי ישראל, ובין היתר גם נסתפב מאת השם שהחל להתרחק מרבי ישראל ביותר עד שבמשך כשנים עשר שנים לא בא לבקרו ולא ראהו כלל, ולאחר אותה התקופה הארכה הגיע להתראות עמו, וחשב פי מן הסתם כבר שכח רבי ישראל מהמקרה הנ"ל, אולם תקף שנכנס אצלו, פנה אליו רבי ישראל ואמר לו בחבה: זכר שלא להכות את בנך.

אָחַד קָבַל לְפָנָיו עַל שְׁלֹכְנוּ הַקָּטָן יֵשׁ חֲצָפָה וּבְכָל פַּעַם שְׂרוּצָה אִיזוּה דָבָר הוּא מִתְעַקֵּשׁ בְּיוֹתֵר, וְהַשִּׁיבּוּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל כִּי אֵין לְהִתְעַקֵּשׁ עִם הַיֶּלֶד בַּחֲזֵרָה, וְכַמוּבָא (בג), כִּי גִדֵּל הַחֲשֵׁק לְאִיזוּה דָבָר נַעֲשֶׂה עַל-יַדֵּי הַמְּנִיעָה, כִּפִּי שְׁמֵרָאִים לְקָטָן דָּבָר הַנִּחְמָד לוֹ וְתַכְּף וּמִיד חוֹטְפִים מִמֶּנּוּ וּמַחְבִּיאִים מִמֶּנּוּ אֶת הַדָּבָר, וְאִזּוּ הוּא רוֹדֵף אַחֵר הָאָדָם וּמִבְּקֵשׁ וְחוֹשֵׁק מְאֹד לְאוֹתוֹ הַדָּבָר, עַל-כֵּן כֹּאֲשֶׁר יִבְטְלוּ מֵהַיֶּלֶד הַמְּנִיעָה לְהַדָּבָר - כֵּן תִּקְטָן עַקְשָׁנוּתוֹ כִּנ"ל. וְכָךְ אַרְע, שֶׁהִגִּיעוּ לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל הוֹרִיו שֶׁל יֶלֶד שֶׁהָיָה בְּעַל-מְרִץ גָּדוֹל עַד שֶׁאַפְּלוּ הַמְּלַמֵּד הַתְּלוּנָן עַל הַתְּנַהֲגוּתוֹ, וְהַשִּׁיבּוּם רַבִּי יִשְׂרָאֵל: הַנִּיחוּ לְיֶלֶד. כְּדָרְךְ שֶׁאֹמֵר שְׂאִין לְהִתְעַקֵּשׁ עִמּוֹ בַּחֲזֵרָה, רַק לְנַהֵג עִמּוֹ כִּנ"ל, וּבְכַחֲבִינַת (כד) חֲנוּךְ לְנַעַר עַל פִּי דָרְכּוֹ.

הַשִּׁיבּ בְּתַמִּיּהָה לְאָחַד שֶׁקָּבַל לְפָנָיו עַל בְּנוֹ הַמְּלֵא מְרִץ וְאָמַר: אַתָּה רוּצָה שֶׁהוּא יָמוּת?! זֶה טוֹב, יֵשׁ לוֹ חַיּוּת, יֵשׁ לוֹ מוֹחִין טוֹבִים.

יט

אָמַר: צְרִיכִים לְגַדֵּל אֶת הַיֶּלֶד עִם טוֹב. וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּעַת שֶׁהִתְאַרַח רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֵצֶל אָחַד וְהִגִּישׁוּ לְפָנָיו אִיזוּה כְּבוֹד - עוֹנִיּוֹת וְכַדוּמָה, וּבָא אַחַד הַיֶּלְדִים וְרָצָה לְטַל מֵהַצְּלַחַת שֶׁהִגִּישָׁה לְפָנָיו רַבִּי יִשְׂרָאֵל, וְהִחַל אָבִיו לְמַנַּע אוֹתוֹ, וְאָמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל: מַדּוּעַ? תֵּן לוֹ, תֵּן לוֹ.

הַזְהִיר וְאָמַר כִּי חֲנוּךְ הַיֶּלְדִים מְשַׁפֵּעַ מְאֹד מֵהַהוֹרִים, עַל-כֵּן עַל הַהוֹרִים לְנַהֵג בְּהִתְאַם, וְכַמְבָּאָר בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ (כה) עַל הַפְּסוּק (כו): "בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וְכוּ", שֶׁיֵּשׁ לְהַנְהִיג עִצְמוֹ בְּבֵיתוֹ כְּדָרְךְ

ישרה ובדרך מתקנת, שילמדו ממנו בני ביתו, שינהיג עצמו עמהם בנחת ובשמחה ולא יטיל אימה יתרה בבני ביתו וכל מעשיו בביתו יהיו בדרך מתקנת.

ב

היה מקפיד ביותר שההורם יפקחו עיניהם על ילדיהם, וחלילה שלא ישאירו אותם ללא השגחה ושמירה, וכן הקפיד ליתן לילד חם ואהבה במדה בכדי שלא תצמח בלב הילד אכזריות, וכפי שארע פעם, שתינוקת אחת בכתה זמן רב בעריסתה והניחה אביה בכניה מבלי לגשת אליה, וגער רבי ישראל באב והוכיחו בהקפדה: מה זה צריך להיות, אתה משאיר אותה כך כמו פלב?!

פעם אחת הגיע לרבי ישראל אחד מאנשיו יחד עם בנו הקטן שהיה קצת חולה, ובתוך שהמתין לדבר עמו, הושיב את בנו על רגליו והחל משעשע עמו מעט, וכאשר התפנה רבי ישראל עבורו הוכיחו ואמר: רבנו הקדוש אמר שלא צריכים לשים לב אל הילדים ולהתיחס אליהם כל כך, רק כמו פלב.

ואל יתמה הקורא על הלשון חסרת-הרגש לכאורה, פי אדרבא, הדבר נאמר מצד אהבה ורחמנות של דעת אמתית, וכמוכא בשיחות הר"ן נט, שמשגל יותר לבנים להיות רחוק מהם, לבלי להיות דבוק בהם, לשעשע בהם בכל פעם, רק לבלי להסתפל עליהם כלל. ופעם הראה רבי ישראל בונתו בענין מדת ההתייחסות הנכונה לילדים, כאשר החל מעצמו לשמח ולשעשע עם איזה תינוק, וכעבור מספר רגעים פסק והרצין פניו, כאומר: די בזה.

וְכֵן ידוע, כי בענין צעקת התינוק ישנן כמה בחינות, כי מה שדרוך התינוק לצעק הרבה כל ימי קטנותו הוא מחמת שהוא צריך להוליד ולגלות המוחין, ועל-כן הטביע השם יתברך במבועו שיצעק הרבה, כי להוליד המוחין מתעלומתן צריכים צעקה, בבחינת צעקתנו יודע תעלומות (כ). ועם זאת היה מובן מאחת משיחותיו הקדושות של רבי ישראל שאין להתעלם מהתינוק בשעה שצועק ובוכה בנ"ל, רק יש לגשת אליו ולתת לו תשומת לב בהתאם, בכדי שיקבל במבועו שבכל עת שהוא צועק ומתחנן ומתפלל לפניו יתברך - תפלתו ובקשתו מתקבלת ואינה שבה ריקם. על-כן אין כל סתירה בין שתי הבחינות שהובאו לעיל, כי אלו ואלו דברי אלקים חיים, וכל אחד יתבונן וישכיל וימצא לעצמו הדרך הישרה והנכונה כיצד עליו לנהוג לפי העת והשעה.

מעשה, שהגיע אל רבי ישראל אחד והחל לקבל לפניו על ששהתינוק בוכה כל לילה והוא ואשתו אינם יכולים להרדם, ולא השיבו רבי ישראל דבר רק צחק, וזה טען שוב בצער כי אינו יושן כבר כמה לילות, והשיבו רבי ישראל בשאלה: על-כל-פנים אתה אומר תקון חצות? ומאז החל לומר תקון חצות, והתינוק נרע מעצמו. גם ידועה הקבלה מרבנו הקדוש, שכששקייצים את אחד בלילה מהשנה הוא מן השמים, ועל-כן אל יניח עצמו לישון עוד (כח).

אמר לאחד שבנו היה בן שנה: דע לך, שכל דבור ודבור שאני מוציא מפי הוא סגלה גדולה לנשמת בנך.

כא

אמר: יש לחנך הילדים שישנו בזמן ויקומו בזמן. ופעם הוכיח את אחד שילדיו שחקו בחוץ בשעת השקיעה, ושאלו: מדוע הילדים אינם במטה?

הזהיר שלא ליתן לילד שאינו יודע את שמו וכתבת מגוריו לילך לבדו בחוץ. גם הזהיר והקפיד על אותם המניחים לילד לשחק סמוך לכביש, וכן צוה לאחד שישים מעקה סביב המקום בו שחקו ילדיו, למרות שלא היה גבוה במיוחד, וכדומה.

כב

הוכיח את אחד שלא היה מכבד את אשתו ואמר לו: בכרסלב אנשי שלומנו היו יודעים פיצד לכבד את האשה, לא לתת לה להרגיש מבזה מצד אחד, ומצד השני היו בורחים מהתאווה ועובדים את השם. ואמר שצריכים לזה חכמה יתרה. גם הזכיר את הדבור מרבנו, שאמר שרצונו שנעשה את גשותינו חסידות.

הוכיח את אחד שהיה מצער רבות את אשתו ואמר לו: אם אין שלום בית - לא שוה כל עבודת השם, העקר הוא השלום בית. גם הזכיר את הדבור מספר המדות (כט): "מי שמגרש את אשתו אינו מצליח".

נחם את אחד שסבל רבות מבעיות בשלום-בית ואמר לו: אולי עוד יהיה לך ילדים טובים.

עֲנָה ואמר לאחד שקבל לפניו על שאין לו שלום-בית: שלום-בית זה לשמור התורה והמצוות. גם אמר: כל אשה שרוצה שמד, דהינו שאינה רוצה תורה ומצוות, שתלך, שתלך עם הילדים, השם יתברך יתן לנו נשים וילדים והכל.

מעשה באחד שהיה נשוי והחל להתחזק לילך בדרכי היהדות, אך אשתו היתה מנגדת לו ולא נטתה אחר רצונו לילך בדרך התורה, עד שחשב לעצמו כי מוטב לו לאבד זוגו הנזכחי ולבקש לו זוג חדש שרצונה ורצונו יעלו באחד, ובפרט כי עדין לא היו לשנים בנים. והגיע לרבי ישראל לקבל ממנו התחזקות להמשיך דרכו הנ"ל, אולם בכל פעם שהחל לספר לפניו את העובר עליו ואת החלטתו, שם רבי ישראל ידיו על אזניו ועשה עצמו כאינו שומע וכמתפלל, וזה נסה שוב לומר את דבריו לרבי ישראל ולקבל ממנו את ברכתו, אולם רבי ישראל שם שוב את ידיו על אזניו ונהג כנ"ל, עד שזה פנה הצדה והחל לחשב בינו לבין עצמו כי אולי מרמו לו רבי ישראל שאין החלטתו נכונה לעת עתה, ועליו רק להתמתין ולהתפלל, ונהג כן, ואט אט החלה אשתו גם היא לקבל על עצמה בשמחה על תורה ומצוות וזכו השנים להעמיד בנים.

חזק את אחד שהיה סובל מאשתו וחיפץ לגרשה, ואמר לו: אנחנו לא יודעים מה טוב בשבילנו.

מעשה באחד שסבל רבות מאשתו עד שהשתבשה עליו מעט דעתו, ולאחר שגרשה נדר נדר שיותר לא יתחתן, ופעם היה על שבת קדש אצל רבי ישראל, והחל רבי ישראל לכנס עמו

בדברים ולהשיבו לדרך הישר, עד שבמוצאי שבת בקש את רבי ישראל שיפר לו את גדרו, ואמר כי הוא מוכן להתחיל מחדש את חיו ולהתחתן שנית. והתחתן והעמיד חמשה ילדים.

כג

ספר, כי הוא זוכר שפעודו קטן היתה בטבריה אשה צדקת שהיתה מדברת עם השם יתברך באידיש, כי אז נשים לא ידעו לשון הקדש, והיה לה תינוק בן שנה שבכל יום היתה משאירה אותו לבד בבית והיתה מחישה עצמה לכל הבתי פגסיות שפעיר בכדי לשמע קדיש וקדשה ו'ברכו' וכו', גם היתה לובשת ציצית פסתר, וספר רבי ישראל כי רק הוא ידע מכל הנ"ל. ולימים, פאשר גדל בנה הנ"ל, היתה לו חנות בטבריה והיתה לו ברכה גדולה, כי כל טבריה היו באים לקנות אף ורק אצלו.

לאחד ששאלו אם גם הנשים צריכות להתפלל מעריב ולעשות תקון חצות, השיבו: הלואי. גם חפץ שהנשים יאמרו 'תקון הכללי' בכל יום. ופעם הגיעה אליו אחת בלב נשבר ובקשה לעשות תשובה, והשיבה שבכל יום תתפלל מנחה ותאמר תקון הכללי.

לאחד מחסידיו ששאלו אם הנשים צריכות לשפר התאווה, השיב בחיוב, אף הוסיף: אולם לא כמו הגברים.

החמיא ביותר לאחד שאשתו לא היתה נוהגת אפלו לומר שלום לאורחים מפאת צניעותה, והיתה מזדרזת בדרכה לחדרה וכדומה, בכדי שלא יראו אותה, עד שהיתה כמתחבאת, ושבה רבי

ישראל את האשה בפני בעלה ואמר כי היא פקורת-עין, אפלו לא אומרת שלום, ואמר כי יש לו נחת רוח ממנה.

לאחת ששאלה אותו אם טוב הדבר שתלד בביתה ולא בבית החולים, השיבה כי בעבר הנשים היו חזקות ביותר באמונה והיו יולדות בביתן, ושבח הדבר, אולם כיום מחמת חלישות הדור רפן ככלן הולכות לבית החולים, ולא פסק רבי ישראל במפרש כיצד יש לנהג, רק השאיר הבחירה בידה.

הורה לאחד שקבל לפניו בשם אשתו על שאינה מספיקה במלאכת הבית, שיקריא לה לקוטי מוהר"ן, וכן הורה לאחד שלאשתו היה קשה עם גדול הילדים ומטלות הבית, שיוציא אותה מידי פעם להתאורר.

כד

אמר: לא טוב שהאשה תעבד במקומות אחרים, ושבח עסוקיה בבית מה שהיא מורחת ודואגת על הכל, ומשום כך נקראת 'עקרת הבית' - מלשון עקר הבית. ופעם שאלו אחד אם טוב הדבר שאשתו תצא לעבד ובכך יפחת נטל הפרנסה מעל ביתם, והשיבו רבי ישראל כי מוטב שלא תצא האשה לעבד חוץ לבית מטעמי צניעות, בבחינת (ל) כל כבודה בת מלך פנימה. וזה הוסיף ושאל: אם-כן, אולי תוכל אשתי להיות גננת בתוך הבית, והמשיך רבי ישראל לדחותו בעדינות, ואמר שבאים ההורים לקחת את הילדים ולעתים אין כל-כך צניעות וכדומה. וזה שב ומען, כי מספר מאביה של אשתו של רבי נתן

(ל) תהלים מה, יד.

שאמר לה אף למכר מלח בשוק על-מנת שבעלה יוכל לעבד השם, והשיבו רבי ישראל: ראשית - לא מספר שאכן הלכה לעבד, ושנית - בעלה היה רבי נתן.

קָרַר מעט את דעתה של אחת שהגיעה אליו, ובדעתה היה לעשות בעבודת השם עבודות השיבות יותר לגברים, ועוררה למלאכות הבית.

כה

אֶחָר שנשא רבי ישראל את אשתו, קמו עליהם כל מבריה בכעם ורגז גדול, ובפרט בני משפחתה, כי בנוסף למחלקת על היותם חסידי ברסלב, בכל פעם שהיה מגיע אביה של האשה לבקרה היה מוצא אותה לבדה, ופעם בעת שהלכו רבי ישראל בער ורבי ישראל קארדונור יחד רגלי מבריה למירון לעסק בעבודת השם כמנהגם, נכנס האב לבקר את בתו ומצאה שוב לבדה בבית, והחל לדבר על לבה בפה רד: היכן הוא בעלך? מעולם אינו בבית, לא ביום ולא בלילה, האם השאתי אותך בכדי שתהיי לבדך?! והשיבה לו פראוי ואמרה: ישראל בער אומר שאף פעם בן-אדם איננו לבד! ומלבד זאת, מה שהוא מרבה כל-כך בחסדים בודאי נמשך ונשפע גם לי מהטוב שעושה, על-כן בודאי הוא יחד עמי ואינני לבד.

וְהִנֵּה, על אף שהשיבה לו תשובה נצחת, לא יכל האב להסתפק בדברים, וכשנכנסו רבי ישראל בער ורבי ישראל קארדונור לבית השתררה דממה ומתח, והרגישו כל הנזכחים בחרון-האף מבלי

שיאמרו איזה דבורים, ואז פתח רבי ישראל קארדוֹנר ואמר: לעתים מרגיש האדם כי עליו להיות במקום מסים אף-על-פי שאינו יודע איך ומה, על-כן אל לו למנע עצמו מלילך לשם ולישב דוקא בביתו, כי בודאי יש איזה דבר שבקדשה שעליו לעשות ולתקן שם. והוסיף וספר: אני באתי לישראל בער ולמדנו יחד, ובתם הלמוד הרגשנו שעלינו להגיע למירון, וכשהגענו למירון מצאנו איש זקן וחולה מטל לבדו, וסעדנו אותו והחיינו אותו, ומי יודע מה היה נעשה עמו לולא שהגענו לשם, אם כן טוב להודות להשם שזכנו במצוה כה גדולה בזה שהלכנו למירון. ולא יכל האב להשיב דבר.

כו

היה נוהג רבי ישראל לאכול מעט לחם עם מלח ושמן וזה בלבד, וכאשר היה חוזר לביתו אחר תקופה ארבה שהיה חוץ לישוב, היתה אשתו יוצאת לקראתו בשמחה גדולה והיתה עורכת לפניו שלחן מהדר מכל מה שהיה בביתם, אולם אף-על-פי-כן לא חרג רבי ישראל ממנהגו והיה ממשיך באכילתו כנ"ל. ופעם הגיע לביתו חולה ומיסר מאד, ואשתו הצדקת הכינה מרק מיחד עבורו, ותמה רבי ישראל כיצד יוכל לאכול ביום הל מרק, ולא אכלו על אף חליו הפכד.

והנה, על אף שהיה רבי ישראל משחיר פניו והיה נעשה אכזרי על בניו פעורב, כי לא החשיב את עצמו לכלום וכאלו אינו בעולם, רק היה דבוק בעבודתו יתברך יומם ולילה בלא שום הפסק, ובכל עת שהיה בא על דעתו איזה עבודה שעלי-ידה יוכל לעשות איזה נחת רוח ליוצרו, לא חש ולא הסתפל כלל על כל אותם המונעים

הקרובים והרחוקים, רק חשב בדעתו כאלו הוא יחיד בעולם, אף-על-פי-כן בעת שהיה שב לביתו לאחר תקופה ארבה בה שהה חוץ לישוב במסירות נפש גדולה, היה משיב נפש בני ביתו והיה מחיה ומרוםם רוחם, את כל אחד ואחד בפני עצמו, והיה מרעיף עליהם אהבת אמת בה גדולה עד שנתן בהם פח וחיות לכל אותו הזמן הממשך בה היה חסר, וגם בשעה שהיה אז עם בני ביתו כנ"ל, גם אז היה דבוק בהעלם בדבקות נפלאה בו יתברך, כי תמיד היה כוסף ומתגעגע ברצונות מפלגים לעשות רצון קונו, והיה חוזר וממשיך עצמו בכל עת אליו יתברך כנ"ל.

ובך, באותן השפלות בהן היה רבי ישראל מגיע לביתו, היה נוהג להקיץ במתיקות ובחם את ילדיו ולפול ידיהם, והיה מספר להם בעל-פה את המעשיות הקדושות מהספר 'ספורי מעשיות משנים קדמוניות', והיה מספרן בחיות גדולה תוך תנועות ידים נפלאות עד שאילו הרגישו עצמם כאלו הם בתוך הספור ממש, ותכף שהיה מסים לספר המעשייה, מיד היו קופצים הילדים בשמחה וחדוה גדולה ולא הניחוהו לילך מאתם, רק דחקוהו להמשיך ולספר מעשייה נוספת, ועוד ועוד, כי מגדל החיות שהיה ממשיך להם בעת שספר המעשייה כנ"ל, לא יכלו להניחו לילך מאתם להלן, רק חשקו למעם שוב מעם האור המתק שפדבריו.

ובך, בעת שפנה רבי ישראל שוב לעבודתו חוץ לישוב ולא היה כבר בביתו, היו ילדיו משחזרים ביניהם המעשיות שספר להם באותה השבת, והיו עושים כמעין הצגה משמחת, אחד בתפקיד ה'פערגיר', והשני היה ה'עני' וכו'. וכל-כך היה רבי ישראל מחיה את

בְּנֵי בֵיתוֹ בְּשִׂמְחָה וּבְרִקְוּדִים בְּאוֹתָהּ הַשַּׁבָּת, עַד שְׁמַגְדֵּל הַשְּׁתוֹקְקוֹתֶם לְשָׂהוֹת בְּמַחֲצֵתוֹ כְּמַעַט שְׁלֹא יָכְלוּ עוֹד לְהִמָּתִין עַל בּוֹאוֹ שֵׁנִית.

כז

בְּאוֹתָן הַשַּׁבָּתוֹת בָּהֵן הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל מַגִּיעַ לְבֵיתוֹ, הָיְתָה אִשְׁתּוֹ מִשְׁפִּימָה קוֹם בְּלִיל שְׁשִׁי בְּמִסִּירַת נֶפֶשׁ, וּכְבָר בְּשַׁעָה שְׁלֹשׁ לַפְּנֹת בְּקָר הָיְתָה מִתְחִילָה בְּזִרְיוֹת בְּהַכְנֹת לְשַׁבַּת הַמְּלָכָה, זֹאת בְּכַדִּי שְׂכָבָר בְּאַחַת בְּצָהָרִים יְהִיָה הַבֵּית עָרוּךְ וּמוֹכֵן. וְאִזּוֹ הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל יוֹשֵׁב עִמָּה יַחַד וְהָיוּ אוֹמְרִים הַתְּפִלוֹת הַמֵּיחֲדוֹת מִהַלְקוּטֵי תְּפִלוֹת הַשֵּׁיכּוֹת לְשַׁבַּת עַד עַת כְּנִיסָתָהּ.

וּבְכָל אוֹתוֹ בְּקָר יוֹם שְׁשִׁי הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְקַבֵּץ אֶת הַבָּנִים סְבִיבֵוּ בְּכַדִּי שְׁלֹא יִמְרִידוּ אֶת הָאִשָּׁה בְּמִלְאַכְתָּהּ, וְהָיָה מְבִיא לָהֶם תֵּה וְעוֹגִינֹת, וְהָיָה מְלַמֵּד אֶת פְּרִשַׁת הַשָּׁבוּעַ תוֹךְ שְׁהָיָה מְסַפֵּר סְפוּרִים וּמְדַרְשִׁים נְפִלְאִים, וּמַגְדֵּל הַחַיּוֹת שְׁהָיָה מְמַשֵּׁיף בְּלִמּוּד, הָיוּ הַבָּנֹת פּוֹסְקוֹת מִמִּשְׁחָקֵיהֶן וְהָיוּ מִתְחַבְּאוֹת בְּזוּיַת הַחֲדָר קְשׁוּבוֹת לְכָל הַגְּלָמָד.

וְהִיתָה אִשְׁתּוֹ הַצְּדִקְנִית מִשְׁתַּדֵּלַת שְׁיִהְיָה עַל שְׁלַחַן הַשַּׁבָּת מְכֹל טוֹב, וְהָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל אוֹחֵז הַחֲלוֹת בְּרַתָּהּ, וְהָיָה שׁוֹהָה מְעַט, וְאִזּוֹ הָיָה מְבָרֵךְ בִּירְאָה גְּדוֹלָה וּבְשִׂמְחָה עֲצוּמָה. וְהָיָה טוֹעֵם כְּזוֹת מְכֹל מְאֹכֵל וּמְאֹכֵל וְאוֹמֵר בְּקִדְשָׁה גְּדוֹלָה: לְכַבּוֹד שַׁבַּת קִדְשִׁי. וְכֵן כָּל הַנְּהַגוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת שְׁהָיָה נוֹהֵג בְּיוֹם שַׁבַּת קִדְשִׁי הָיוּ מְלֹאוֹת בִּירְאָה גְּדוֹלָה וּבְשִׂמְחָה וְחֲדוּה רַבָּה מְאֹד מְאֹד, כִּי זְמִירוֹתָיו הַנְּעִימוֹת שְׁהָיָה מְזַמֵּר, בְּרִכּוֹתָיו הַמְּעוֹרְרוֹת שְׁהָיָה מְבָרֵךְ וְהַרְקוּדִים שְׁהָיָה מְרַקֵּד עַד

עלות השחר - הכל היה בקדשה נוראה ונפלאה, ומן הסתם לא יראה עוד כמותם עד ביאת הגואל במהרה בימינו אמן.

כח

מעשה ממתן בסתר וממסירות נפשה העצום של אשתו הצדקנית של רבי ישראל, מרת אסתר מינדל עליה השלום, והיה זה בעת שהתגוררו בירושלים, ופעם הגיעה לביתם אשה זקנה מהעיר העתיקה שהיתה עניה מאד וגם היתה נזקקת לסיוע ועזרה, והיתה מרת אסתר מינדל מגיעה אליה בכל אמצע השבוע לרומם רוחה ולדאג לכל צרכיה, ובכל יום ששי היתה משגרת לה סל מכסה בסדין על ידי בתי הקטנה. ומדי פעם, כאשר היתה שואלת הבת מה טמון בפל, היתה משיבה לה אמה בפשיטות כי אלו הם דברים שהיא צריכה להחזיר. ופעם גברה סקרנותה של הילדה וגם היתה מדאגת עד מתי תהיה אמה בעלת-חוב ותהיה צריכה 'להחזיר', והסירה מעט את הסדין וראתה פלים קטנים ובתוכם מפל מה שבשלה אמה לשבת. ונקף אותה מצפונה על שהציצה בפל, ובעת שחזרה לבית התודתה בפני אמה על מה שעשתה, והבטיחה שלא תגלה לאיש, ואז השיבה האם בהשתוממות: האם מימדך ראית פלים שכאלו בביתינו. הלא הם של האשה הזקנה, אני לוקחת אותם ממנה באמצע השבוע וכיום ששי אני רק מחזירה. וברב תמימותה של הבת האמינה לדברים, ורק מאחר יותר הבינה ממעלת אמה, מה שעל אף העני הגדול ששרר בבית, חפצה גם ליתן בסתר מבלי שאיש ידע.

פעם אחת לאחר שהכינו עצמם בני ביתו של רבי ישראל לצאת מביתם, סגרה האם את דלת הבית מפלי לנעל אותה, ובשפתמהה הבת על-כף, השיבה האם: אל לך לדאוג, בתי, הלא הפתק הקדוש בביתנו, ובנדאי ימשיך השגחה ושמירה.

כט

בעת שהיתה מרת אסתר מינדל עליה השלום, חולה במחלת לב, והיתה שוכבת במטתה ומנשמת על-ידי מכשור, היה רבי ישראל דואג לה בכל יום ויום מרק בשר לחזק בריאותה, וקדם בניסת השבת היתה מסירה ממנה את צנורות החמצן והיתה מתפללת ארבות בעת הדלקת הנרות, והיו בנותיה קובלות עליה על העפוב הרב בתפלתה ודוחקות בה להתחבר חזרה למכונת ההנשמה, ואומרות לה פי עליה רק להדליק הנרות ולברך. והיתה דוחה טענותיהן בכלאחר-יד ומשיבה: יודעות אתן למה מסגלים גרות השבת? והיתה הולכת וממשיכה ארבות בתפלתה עד שהיו שפתיה נעשות כחלות. והיתה מתפללת על בעלה ועל בניה ועל כל בני משפחתה ועל כל עם ישראל, ולאחר מכן היתה מתפללת שהשם ינחה אותה תמיד בדרך האמת האמתית והנכונה.

ובמשך אותה התקופה הארבה בה היתה מרתקת מרת אסתר מינדל למטתה בחלי גדול ובל ישער ומצבה היה הולך ומדרדר מיום ליום, לא היה רבי ישראל מש ממטתה, מלבד לטבילת המקנה ולשלוש התפללות בצבור, וגם אז היה מניחה תחת השגחה טובה של אחת מבנותיו הנאמנות, ותכף שהיה מסים התפלה היה מחיש עצמו אליה חזרה בזרזות גדולה, להיות סמוך לה ולשמשה בכל, ובכל עת היה משתדל בכחות גדולים ועצומים עבודה בתפלה.

וְכַךְ אָרַע, שֶׁפַּעַם אַחַת כָּבַר הִיְתָה גּוֹסֶסֶת בְּלִי שׁוּם הַרְגֵּשׁ וְחוּשִׁים כָּלֵל, וְכִבֵּר בָּאוּ כָּל קְרוֹבֵיהָ לְהַפְרֵד מִמֶּנָּה בְּכֹאב גָּדוֹל וּבְדַמְעוֹת רוֹתְחוֹת, כִּי נִרְאָה הִיְתָה שֶׁהִסְתַּלְקוֹתֶיהָ קְרוֹבָה לְבּוֹא בְּכָל רִגְעַ, אוֹלָם רַבִּי יִשְׂרָאֵל חִזַּק עֲצָמוֹ בְּמַחְשָׁבָה חֲזָקָה וּבְאִמוּנָה וּבְטַחֲוֹן בְּהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ שֶׁאִפְלוּ חָרַב חֲדָה מִנַּחַת עַל צִיָּאָרוֹ שֶׁל אָדָם - אֵל יִמְנַע עֲצָמוֹ מִן הַרְחָמִים, כִּי אִפְלוּ בְּמַצֵּב כְּזֶה יָכוֹל הֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ לְהַחֲיוֹתָהּ וּלְרַפְּאוֹתָהּ, וְהַתְחַזֵּק מְאֹד בַּתְּפִלָּה וּתְשׁוּבָה עַל־יַד מִטְּתָהּ, וּלְמַחֲרַת אָרַע גַּם וְהַתְעוֹרְרָה וּפְתִיחָה עֵינֶיהָ וְהַחֲלֵל מִצְבֵּה הוֹלֵךְ וּמִשְׁתַּפֵּר מִיּוֹם אֶל יוֹם, וְכָל הַרּוֹפְאִים אָמְרוּ: גַּם גָּדוֹל הָיָה כָּאֵן, לְמַעַלָּה מִגֵּדֵר הַטֵּבַע.

ל

כ"ה בְּתַמוּז תַּשְׁכ"ה נִסְתַּלְקָה אִשְׁתּוֹ הַצַּדִּיקָת שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל, מֵרַת אֶסְתֵּר מִיַּנְדֵּל עַל־יְהִי הַשְּׁלוֹם, וְעַלְתָּה נִשְׁמָתָה מַעַלָּה מַעַלָּה לְגַנְזֵי מְרוֹמִים, וּמִנוֹחָתָה עֵדֵן בְּסִמּוּךְ לְצִיּוּנוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּגוֹשׁ י"א חֶלְקָה ב' שְׁבֵהַר הַמְּנוּחוֹת שְׁבִירוֹשָׁלַיִם. וְהָרִי שְׁנֵי קַטְעֵי מַכְתָּבִים שֶׁכָּתַב רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְאַחַר פְּטִירַת אִשְׁתּוֹ הַצַּדִּיקָנִית, אֶת הַרְאִשׁוֹן מִבִּינֵיהֶם כָּתַב לְנִשְׂיֵא שׁו"ר^(לא), וְאֶת הַשְּׁנִי לְאַחַד מִבְּנָיו:

קִטְעַ א':

נְהַפְךָ לְפִי בְּקִרְבִּי וּנְחַרְבֵי וּנְתַקְלָקֵל וּנְהַרְסֵם עַד הַיְסוּד וּנְשַׁבֵּר לְשִׁבְרֵי שְׁבָרִים עַד אֵין שְׁעוֹר, לֹא עֲלִיד, וְאֲנִי נֶאֱנַח וּבּוֹכָה בְּדַמְעוֹת רוֹתְחוֹת בְּלִי הַפּוֹגוֹת עַל הָאֵבֶדָה הַגְּדוֹלָה שֶׁאִבְדְּתִי עִם פְּטִירַת אִשְׁתִּי הַצַּדִּיקָת הַקְּדוֹשָׁה עַל־יְהִי הַשְּׁלוֹם, אֶסְתֵּר כַּר"פ הַכְּהֵן, תְּהִיָּה נִשְׁמָתָה צְרוּרָה בְּצִרוֹר הַחַיִּים. אֵין בְּפִי מַלִּים לְסַפֵּר בְּשִׁבְחָהּ וּלְתַאֵר אֶת גְּדֻלַּת

אצילות נשמתה הקדושה. אני מנחם עצמי רק בצדקותה הנפלאה ומעשיה היפים והטובים אשר זכתה לעשות כל ימי חייה במסירת נפש עצום מתוך עניות ודחקות ותלאות רבות ומרות שאין דגמתם בעולם, וכל מגמתה וחפצה היתה לקדש שם השם ושם הצדיק, פאשר ידוע לך קצת מזה.

קטע ב':

מכתבך הגיעני השבוע וקראתי דברייך בדמעות רותחות, בטח תסלח לי שלא כתבתי לך זה זמן רב כל-כף, כי אחרי מות האמא היקרה ז"ל שהיתה כל חיותנו ותפארתנו, נהפך לפי בקרבי ונשברתי לשברי שברים עד אין שעור ובריאותי רופף מאד ודעתי אין עמי, השם ינחם אותנו בתוך אבלי ציון וירושלים, שנופה להתחדש מעתה לילך בדרך הטוב והישר, בדרך התורה, שזה היה כל חפצה ומגמתה, פידוע לך, וזהו עקר הנחמה. בודאי תמשיך דרכך הטוב לקיים המצוה של כבוד אב, ותכבדני בכל פעם במכתבים כמנהגך הטוב, ואני אתאמן בכל פחי להשיב לך.

המצפה לישועתך

אבא

לא

אמר: חסיד ברסלב הוא מי שעובד את השם בלילה, וכיום הוא מחפש מצוות. וספר מרבי ישראל קארדונו פיצד היה מחפש ומבקש מהשם יתברך שיזמין לו מצוה.

אמר בלשון תקיפה כמוכיח: צדקה וחסד זוהי המדה של ישראל, זוהי התורה - צדקה וחסד, אם החבר צריך לאיזה דבר - צריכים לרחם עליו, לעזור לו. והוסיף: אנחנו עם ישראל, אנחנו קבלנו את התורה, זוהי התורה - צדקה וחסד, לעזור ולרחם על חברו, לא להיות כמו בהמה שאין לה שום רחמנות. וספר מעשה מרבי ישראל קארדונר, שפתקופת הרעב הגיע מרוסיה גר שהיה בעל-מדות גדולות ועל-כן איש לא ארחו בביתו, היות והיה אוכל כבר לחם שלם לסעודה, והיה רבי ישראל קארדונר מארחו בכל פעם בביתו, על אף עניותו הגדולה. וכן דאג רבי ישראל עבורו לפגוד, כי לאותו הגר לא היו בגדים ללבוש מלבד אותם שלבש תמיד, בכל יום חל וביום שבת, לילה ויום במשך חדשים, כך שלא היתה לו אפילו אפשרות לכבסן והיה בצער וכבושה גדולה, והלך רבי ישראל לעשיר אחד שהיה ידוע לקמצן גדול שלא נותן לאף אחד איזה דבר, אולם לרבי ישראל הוא נתן מספיק ממון לרכישת בגדים לאותו הגר.

פעם אחת הגיע אחד לרבי ישראל (בער) והושיט לו את ידו ונתן לו שלום, ומיד שאלו רבי ישראל: מדוע ידך כל-כך קרה? וזה ענה בבקשה: תתפללו עבורי שלא אהיה רגיש כל-כך לקור, והשיבו רבי ישראל בפשיטות: תלבש מעיל. ולמעשה, ידע רבי ישראל כי לא היתה ביכולתו של אותו האחד לרכוש מעיל, ועל-כן סבב בשאלתו שיודע הדבר לסוככים ויראו לדאג לחברם, ומיד פנה אליהם ואמר להם שירכשו עבורו מעיל.

אמר בצער: עכשו הם ימות המשיח, המשיח הוא כבר נמצא פה, אך מעכבים אותו, אין אחדות בעם, אלו היתה אחדות כבר היתה מתגלה.

לב

מעשה מעולה מרוסיה שהיה עני והלך לקבץ צדקות, ופעם בערב שבת ראה אותו רבי ישראל שפוישט ידו, ומיד שם פעמיו לשוק והחל לדבר על לב הסוחרים שינדבו להם ליתן צדקה, וכך עבר בזרזות מחנות לחנות מסוחר לסוחר, עד שמלא לאותו העני בשמחה גדולה מכל טוב מלוא עמוסו. וזה חשב לתמו כי אף שהשתדל רבי ישראל עבורו במסירות נפש שכזאת, אולם מן הסתם לרבי ישראל עצמו לא חסר דבר, ונסתפב שהגיע לביתו של רבי ישראל ונדהם ונחרד לראות כי ביתו היה ריק מכל לגמרי.

כי באמת, בנושא הפרנסה כמעט ולא היה רבי ישראל משתדל בגשמיות כלל וכלל עבור עצמו, רק היה משלף עצמו בגבורה נוראה על הזן ומפרנס לכל, וכלפי הזולת היה פותח ביתו לרוחה והיה מוסר נפשו ומאודו וכל אשר לו בכדי לספק להם כל מחסורם הגשמיים והרוחניים, וככתוב (ג): "ויחיו עניים בני ביתך", ומפרש (ג): "בני ביתך" - שבביתו יכולה להיות עניות, אך לגבי הזולת יהיה ביתו פתוח לרוחה וירבה בצדקה.

וכך ארע, שבתקופת הרעב הגדול החל רבי ישראל לאפות חלות מסלת וקמח מבחר, עם ביצים ושמן וכלי שום מים, הינו שהיו חלות יקרות שרק אותם בעלי-ממון יכלו לרפש אותן, ומזה היה רבי ישראל מתפרנס בדחק גדול למשך תקופה קצרה, ובכל שבוע היה רבי ישראל נוהג לתת מאותן החלות לידידיו מבלי שיבקשו ממנו בכדי להחיותם באותה התקופה הקשה. וכאשר לא היה ביכולתו להביא בעצמו את החלות לבתיהם, היה מקדים ומוסר לידם ממון בסתר

מאשתו הצדקת, והם היו הולכים לביתו ורוכשים ממנה את החלות במחיר המלא, מבלי שתדע דבר, כך שלא תפל מחלקת בביתו.

ויש בענין המאפיה הנ"ל מעשיה נאה לספר, כי לכאורה תמוה הדבר איך יתישב זאת בדעת שפתח רבי ישראל מלכתחלה מאפיה, מאחר ולא היתה לו כל הסתכלות בעסקי העולם הזה כלל וכלל, כל שכן באיזה נגיעה בעלמא בעולם הכלה ונפסד, וכל עסקיו ופעולותיו לא היו כי אם לשמו יתברך לבר באמת, כי כבר הקדיש כל חייו אך ורק לעבודתו יתברך, אולם היות והיה ידוע ומפרסם בעירו בגדל נכונותו ובמסירות נפשו לעזר לזולת, היו הכל פונים אליו בכל עת צרה וצוקה. וכך ארע, שהגיע אליו פליט מהונגריה שהיה אופה ובקשו בלשון תחנונים שיהיה לו לעזר, היות ובחויץ לארץ היה נחשב לממחה גדול באפיה, ואלו כאן בטבריה אין כל דרישה עבור כשרוננו המברך, ובקש את רבי ישראל שישתדל עבורו לקשרו עם בעלהון שיתמך אותו בתחלת דרכו. והיות ולא עלה בידו של רבי ישראל למצא את המשקיע הנלהב, נעתר לעזר לו במלאכתו ובכך גם ימתק מעט עניונו המרה שפביתו. ושמח האופה והבטיחו כי עוד יתעשרו בעשירות גדולה, אולם רבי ישראל קרר דעתו והשיבו כי אין כל צורך להתעשר בעולם של הכל, רק די לנו אם נביא לחמנו לביתינו. וכך התחיל האופה במלאכתו, באשר ידו של רבי ישראל מסיעת אותו וברכת השם עמו.

והיה האופה מכין כל המיני מאפה משפחים - עוגיות ועוגות דשנות ונחמדות למראה, לחמניות וחלות מיוחדות הקלועות בדגמאות שונות, עד שאפלו מהקבוצים שפפאתי העיר היו מטריחים

עצמם למאפיה המשוגשגת, כי שלח השם ברכה גדולה במעשי ידיהם,
עד שהחלו לעלות מעלה מעלה.

יום אחד הגיע סוחר ממלח למבל במרחצאות של טבריה, ותכף
שראה את החלות המהדרות החל לדרש עבור האופה המיוחד
כאשר בפיו הצעה מפתה, ויעץ לאופה לעבד לתל-אביב ושם יוכל בזמן
מועט להרויח הון עתק, וכך הותיר האופה הממחה את רבי ישראל
לבדו ושם פעמיו לעיר הגדולה.

ורבי ישראל, שהיה בעל-חוב, לא יכל עדין להשליך מעליו את
משאוי המאפיה והצרף לשאת יחד עם אשתו בנטל הכבד
ולהמתין לרחמיו ותברך שיושיעו מבור תחתית ומכל צרה, כי בינתיים
עיני כל העיר נשואות בקנאה על פרנסתו, כי כלם דמו בנפשם שקרן
הצלחתו עולה לעילא ולעילא עד בלי די.

ובאמת, גם בכל אותו הזמן בו שהה רבי ישראל במאפיה לא היה
עוסק במיוחד במלאכת האפיה, כי גם שם היה כל עסקו
אך ורק בתורה ותפלה, ובכל עת ובכל שעה היה מדבק עצמו בו
יתברך בדבקות נפלאה ועצומה, ופעם אחת נכנסה אשתו למאפיה
ומצאה אותו ממרר בכבי לפני קונו כשפניו לכוון התנור הבוער: אוי ווי
לי רבוננו של עולם, אוי ווי לי, מה יהיה התכלית ממני, מה יהיה ממני,
בשביל זה באתי לעולם?! ומיד פנתה אליו ואמרה כי מכאן והלאה לא
תדרך יותר כף רגלו במאפיה, רק יחזר לעסק בתורה ובתפלה
בבראשונה, כי היא מקבלת על עצמה כל מרחת הפרנסה.

וְכֹדֵי, לְקַחְהָ עַל עֲצָמָה אֲשֶׁתּוֹ הַצְדָּקָת כָּל הַיְגִיעוֹת הַגְּדוּלוֹת בַּהֲכַנְתּוֹ הַפֶּצֶק וּבַמְכִירָה, גַּם הַיְלָדִים נִרְתְּמוּ לְעוֹרְתָהּ: הִיא הִיְתָה לְשֵׁה אֶת הַפֶּצֶק, בְּנוֹ הַבְּכוֹר הָיָה מִסְדְּרוֹ, בְּתוּ בַת הַשֵּׁשׁ הִיְתָה עוֹמֶדֶת עַל שְׂרָפְרָף קַטְנָטָן וְקוֹלְעֵת 'צְמוֹת', וְכֵן כָּל שְׂאֵר הַיְלָדִים חִבְרוּ יַחַד לְמִלְאָכָה הַקְּשָׁה. אוּלָם לְבִסּוֹף, עַל־אֵף שֶׁקִּבְּלָה הַצְדָּקָת כָּל הַיְסוּרִים בְּאַהֲבָה גְּדוּלָה, לֹא יָכַל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְרְאוֹת צַעֲרָה הַגְּדוֹל מִהָעַמָּם הָרַב בְּגְדוּל הַבָּנִים וּבַמְלָאכֶת הַמְּאַפְיָה, וּפְנָה אֵלֶיהָ וְאָמַר: בּוֹמְנוּ קִבְּלַת אֶת עַל עֲצָמֶיךָ בְּגַבְוֵרָה גְּדוּלָה לְעַסֵּק בְּכָל צָרְכֵי הַבַּיִת וְהַמְּאַפְיָה וּפְטַרְתְּ אוֹתִי מִכָּל, כָּעֵת אֲנִי אוֹמֵר לָךְ שֶׁתְּחַדְּלִי מִמְּלָאכֶת הַמְּאַפְיָה, וּבּוֹדְאִי לֹא יִטָּשׁ הַשֵּׁם חֲסִידָיו, כִּי דוֹרְשֵׁי הַשֵּׁם לֹא יַחְסְרוּ כָּל טוֹב. וּמִיָּד שָׁם קִין לְמַאֲפְיָה וּמְכָרָה כַּמְעַט בְּחַנָּם.

וְכֹדֵי, בְּגִדְל דְּחִקוּ וְעֵנִיּוֹתוֹ הַגְּדוּלָה עָבַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל עִם בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ לִירוּשָׁלַיִם כְּאֲשֶׁר אֵין בְּכִיסוֹ פְּרוּטָה, וְשָׁם הִחֲלָה אֲשֶׁתּוֹ הַצְדָּקָנִית לְעַבֵּד בַּחֲנוּת תְּבַלִּינִים בְּעַד רוּחִים פְּעוּטִים, עַד שֶׁפָּעַעְבוֹר שְׁנַתִּים וַחֲצֵי הַכְּרָחוֹ לַחֲזוֹר לְעִיר מוֹשְׁבָם חֲזָרָה.

לג

מִעֲנִין אֲכִילַת הַלֶּחֶם וּבְצִיעַת הַפֶּת, מֵה שֵׁישׁ לְדַקְדַּק וּלְכַרְךָ 'הַמוֹצֵיא' עַל לֶחֶם שְׁלֵם (לד), אָמַר לְאַחַד שְׂיִרְאָה לְקַנּוֹת לַחֲמַנְיָה כָּךְ שְׂיִוְכַל לְכַרְךָ עַל הַשְּׁלֵם. גַּם אָמַר כִּי פְּרוּסַת לֶחֶם שְׂמַחֲמָמִים בְּטוֹסֶטֶר נַחֲשָׁבֶת לְלֶחֶם שְׁלֵם.

אָמַר שֵׁישׁ לְרְאוֹת שֶׁהַלֶּחֶם יִהְיֶה אָפוּי כְּרָאוּי, וְכֵן לְגַבֵּי מִינֵי תְּבַשְׂיִלִים כְּאֲרוֹ, עֲדָשִׁים וְכַדוּמָה.

קָרַר דַּעְתָּם שֶׁל זֹוג צְמֻחוּנִיִּים שֶׁחָלַל לְהִתְקַרֵּב, הִינּוּ שֶׁהָיוּ נִמְנָעִים מִלְּאֹכַל בֶּשֶׂר, וְאָמַר לָהֶם כִּי בֶּשֶׂר מְחֻזָּק.

בְּנָה מִמֶּתֶק נִפְוִץ 'הָאוֹכֵל שֶׁל הַקּוֹפִים', וַיִּתְּבֵן וְרִמּוּ בָּזָה עַל מָה שֶׁבְּיָמֵינוּ מֵרַבִּים לְאֹכַל מֵאֲכָלִים שְׂאִינָם נִצְרָכִים בְּאֵמַת לְקִיּוּם הַגּוּף, וְהֵם רַק בְּבַחֲנֵינָת פֶּסֶלֶת וּמֵאֲכָל בְּהֵמָה הַמְזִיקִים לְאָדָם בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת, כִּי כָּל טַעְמֵי הַמֵּאֲכָלִים וְכַחַם לְהַחֲיוֹת אֶת הָאָדָם הוּא עַל-יָדֵי הַדַּעַת הַמְּלַבֵּשׁ בָּהֶם, וְעַל-כֵּן יֵשׁ פְּרוֹת וּמֵאֲכָלִים וּמִשְׁקָאוֹת שֶׁהֵם סֵם הַמּוֹת וְהֵם מְזִיקִים מְאֹד לְאָדָם וּמְרַחֲקִים מְאֹד מִהַתְּכַלִּית הָאֵמַת, כִּי הֵם בְּחִינַת חֲכָמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת וְאֶפִּיקוֹרְסוֹת. וְלַעֲמַת זֹאת, יִשְׁנֵם מֵאֲכָלִים שֶׁהִתִּירָה הַתּוֹרָה לְאֹכַל, וּבָהֶם מְלַבֵּשׁ דַּעַת וְשִׁכָּל דִּקְדוּשָׁה. נִמְצָא, שֶׁאֲכִילַת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי הוּא יְקָרָה מְאֹד מֵאַחַר שֶׁאֲכִילַתוֹ הוּא עַל-פִּי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, הִינּוּ שְׂאִינּוֹ אוֹכֵל דְּבַר הָאָסוּר חֵם וְשָׁלוֹם, כִּי אֲכִילָה דִּקְדוּשָׁה וְהַדַּעַת הָאֵמַתִּית הֵם בְּחִינָה אַחַת כַּנִּ"ל, וְלָכֵן צְרִיכִים לְאֹכַל בְּקְדוּשָׁה וּבְטַהֲרָה מֵאֲכָל אָדָם לְבַד, וְלֹא שׁוּם בְּחִינַת מֵאֲכָל בְּהֵמָה כָּלֵל, בְּחִינַת מֵאֲכָל שֶׁל הַקּוֹפִים כַּנִּ"ל (לה).

לד

הוֹכִיחַ אֶת אַחַד בְּיוֹם שִׁשִּׁי וְאָמַר לוֹ: אֵינִי יָכוֹל לְסַבֵּל מִי שְׁלֹא מִכְּנִים אֶת הַשֶּׁבֶת לְפָחוֹת שְׁעָתִים לְפָנֵי הַזְּמַן. וְכַעֲבוֹר אֵיזוֹה זְמַן, אַחַר שֶׁזֶּה יִחַל בְּבַהֲלָה בְּהַכְּנוֹת הַשֶּׁבֶת, הִרְגִּיעוּ מְעַט רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר: לְפָחוֹת שְׁעָה לְפָנֵי הַזְּמַן. וְכַעֲזֵן מָה שֶׁרִמּוֹ בְּמִכְתָּבוֹ וְכַתֵּב (לז): הַיּוֹם יוֹם חֲמִישִׁי בְּבִקְרָה, שֶׁצְּרִיכִין לְהַכִּין עַל שֶׁבֶת קֹדֶשׁ וְכוּ'.

בַּעַת שֶׁהִתְאַרַח רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּבֵיתוֹ שֶׁל אֶחָד מִחֲסִידָיו עַל שַׁבַּת קִדָּשׁ וְשָׁהָה בְּאֶחָד מִחֲדָרֵי הַבַּיִת, נִכְשַׁל הַחֲסִיד מִכְּלֵי שִׁידַע בְּשׂוֹגֵג בְּאִיזָה חֲלוּל שַׁבַּת בְּחֶדֶר הַסְּמוּד, וְכֹאשֶׁר נִכְנַס לְחֶדְרוֹ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל, הוֹכִיחוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ: אֲפֹלוּ פָּנָם קָטַן מְאֹד שֶׁל חֲלוּל שַׁבַּת עוֹשֶׂה רָשָׁם בְּשָׁמַיִם.

פַּעַם, בְּזִמְנֵי שֶׁהִתְגַּוַּרַר בְּשִׁכּוּנָה מְסִימַת בִּירוּשָׁלַיִם, הִתְפַּלֵּל שָׁלָא יְהִיֹו שָׁם נְסִיעוֹת בְּשַׁבַּת, וּבִתְוֹךְ זִמַּן קִצֵּר הַפְּסָקָה שָׁם הִתְחַבְּרָה בְּשַׁבַּת.

לה

הִיָּה נִרְאָה מִמֶּנּוּ כִּי יֵשׁ לְהַכִּין דִּיקָא דַּג לְסַעוּדָה הָרֵאשׁוֹנָה בְּשַׁבַּת קִדָּשׁ.

בַּעַת שֶׁשַׁבַּת רַבֵּי יִשְׂרָאֵל עַל שַׁבַּת קִדָּשׁ אֶצֶל אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו, תָּמָה הַחֲסִיד הַמְּאַרַח מִדּוּעַ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל אוֹכֵל רַק כְּזוֹת מִכָּל מֵאֲכָל, מֵאַחַר וַיְדוּעַ כִּי עָקַר כְּבוֹד הַשַּׁבַּת הוּא הָאֲכִילָה וְעַל־כֵּן יֵשׁ לְהִרְבּוֹת אֹז בְּאֲכִילָה, וְהַשִּׁיבֵנו רַבֵּי יִשְׂרָאֵל שָׁעַל כָּל אֶחָד לְאָכַל בְּהִתְאֵם לְכָלֵי שָׁלוֹ.

כִּי בְּאֵמֶת, מֵאַחַר שִׁידוּעַ וּמְבָאָר בְּמִקּוֹמוֹת רַבִּים שִׁישׁ לְהִרְבּוֹת בְּאֲכִילָה בְּשַׁבַּת^(לז), עַל־כֵּן מִתְלַבֵּשׁ הַבַּעַל־דְּבָר בְּסִבְרוֹת שְׁקָר לְמִינֵיהֶן וּמְמַשִּׁיךְ אֶת הָאָדָם לְאָכַל כְּזוֹלֵל וְסִבָּא אוֹ לְאָכַל כְּמוֹת מְפָרוֹת, הֵינּוּ בְּחִינַת מֵאֲכָל בְּהִמָּה, עַד שֶׁזֶּה אֵינּוּ יָכוֹל לָקוּם וּלְעַסֵּק יוֹתֵר בְּעִבוּדַת הַשֵּׁם, רַק נִמְשָׁךְ אַחֵר הַשָּׁנָה בְּיוֹתֵר. וְעַל־כֵּן הָאִיר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל עֵינָיו שֶׁל אוֹתוֹ חֲסִיד, שִׁירָאָה לְעִבּוֹד אֶת הַשֵּׁם גַּם בְּאֲכִילַת הַשַּׁבַּת,

(לז) לְקוֹמְי מוֹדֵרִין נַה, קַבָּה, רַעוּ.

בְּחִינַת (לח) חֲצִיזוֹ לְהֵשֶׁם וְחֲצִיזוֹ לְכֶם, וְכִפֵּי שְׁהִיָּה נוֹהֵג רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּעֲצָמוֹ, שְׂאֵחֶר סְעוּדַת הָעֶרֶב שֶׁל שַׁבַּת הִיָּה מְרַקֵּד בְּשִׂמְחָה עַד אוֹר הַבֶּקֶר.

לו

מענין מְלַבּוֹשִׁים, דִּבְרַר מַחְשִׁיבוֹת הַצְּנִיעוּת שֶׁפָּהֵם, וְאָמַר שֶׁהֶעֱקֵר הוּא לְבוֹשׁ אֶרֶץ.

אמר, כִּי לְבוֹשׁ הַפְּסִים (הַקַּפְטָיִן) הוּא לְבוֹשׁ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְכַמוֹכָא (לט), שֵׁיֶעֱקֹב עָשָׂה לְיוֹסֵף מְלַבּוֹשׁ פְּסִים, וְדָרְוֵי"ל פְּסִים - פֶּס יִם, בְּחִינַת הַיָּם שֶׁנִּקְרָע לִי"ב חֲלָקִים בְּנֶגֶד י"ב גִּסְחָאוֹת הַתְּפִלָּה, וְתַפְלָה וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵם בְּחִינָה אַחַת (מ). וּפְעַם הִגִּיעַ אֶחָד לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל אֶחָד בְּלְבוֹשׁ קֶצֶר, וְאֶחָד מֵאֲנָשָׁיו שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל חָפֵץ לְהוֹכִיחוֹ, אוֹלָם רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִנֵּעַ אוֹתוֹ בַּתְּנוּעוֹת יָדָיו, כְּאוֹמֵר: הַמְתֵּן, עוֹד יִגִּיעַ הַזְּמַן הַנְּכוּן, וְלֵאחֶר מְסַפֵּר יָמִים הִגִּיעַ אוֹתוֹ הָאֶחָד לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּמְלַבּוֹשׁ אֶרֶץ, וְשִׂמַּח רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר בְּהַתְּלַהּבוֹת: כַּעַת אֵתָה מְלַבֵּשׁ בְּמְלַבּוֹשֵׁי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

לז

ספר כִּי בַּעֲעִירוֹתוֹ כָּל יְרוּשָׁלַיִם הָיוּ לְבוֹשִׁים בְּשַׁבַּת קִדְּשׁ בְּבִגְדִים לְבָנִים וְשִׁטְרֵי־יַמְעַל, וְאָמַר שֶׁהָיוּ נִרְאִים כְּמוֹ מְלַאֲכִים. גַּם אָמַר כִּי הַמַּעִיל הַשְּׁחוֹר הַחֶלֶק אֵינּוּ בְּגַד שֶׁל שַׁבַּת, וְכַמוֹכָא (מא) שֵׁיֶשׁ לְלִבְשׁ ד' בְּגָדֵי לְבָן בְּשַׁבַּת וּמְפָרַט אֵילּוֹ הֵם, וְכִפֵּי הַגֶּזֶן הַמְּלַבּוֹשִׁים שְׂאֵדָם לוֹבֵשׁ בְּשַׁבַּת בְּעוֹלָם הַזֶּה - כִּד מְלַבִּישִׁים אוֹתוֹ אַחֵר פְּטִירְתּוֹ.

(לח) פְּסִיחִים סח: (לט) ל"ה, גְּנִבָה ג, כמ. (מ) לְקוֹטֵי מוֹדֵר"ן ו. (מא) שְׁלֶחֶן עֲרוּד, או"ח רסב, ב פֶּאֶר הַיֵּטֵב בְּשֵׁם הָאֶרֶץ וּבְשֵׁר הַכְּנֻזוֹת דָּף סג: וּבְכַפְרֵי עֵין חַיִּים.

אמר לאחד שחבש כובע-כד מיוחד לשבת, שילבש שמריימל בשבת קדש, וזאת למרות שאותו האחד היה בחור עדין, וכשזה טען כי אין באפשרותו לרכש שמריימל, השיבו שיכול לקחת מגמ"ח.

הזכיח פעם את אנשיו בשבת קדש ושאל את כל אחד ואחד מהם: היכן הוא השמריימל שלך? והיה שם אחד שלא היה נשוי וטען כי הוא בחור, והשיבו רבי ישראל בתמיהה: אז מה?!

לכמה מחסידיו שחשו על הפתוב (מב): "העושה בגדים לחברו יכול לשנות רצון חברו לכל מה שירצה, הן בגשמי הן ברוחני", ועל-כן חששו ללבש בגדים מגמ"ח, ענה ואמר שאפשר ללבשן ואין לחשוש. וארע, שהתקרב עולה חדש שהיה עני וקבל מלבושים מגמ"ח שבחול, לינו שפכל הנראה גויים לבשו את אותם הבגדים קדם לכן, ושאל את רבי ישראל אם עליו להמנע מללבש את הבגדים, וסגר רבי ישראל את עיניו לכמה שניות ולאחר מכן השיבו: אני בדקתי ואין כל חשש.

לח

הקפיד שאפן ההלבשה יהיה ימין על שמאל, וכמובא בלקוטי הלכות במקומות רבים טעמים נפלאים על-כך.

אמר לאחד שצבע נעליו השחור דהה, שישחירן. גם אמר שיהיו הנעלים מעור, וכמו שאמרו רז"ל (מב): "בתפלין כך מנעליו".

רוח נבואה, רוח הקדש

כָּבֵד מְבֹאֵר בְּמִקְוֹמוֹת רַבִּים, שְׂפָכָל דּוֹר וְדוֹר יִשְׁנוּ צַדִּיק קְדוֹשׁ שֵׁשׁ לוֹ בְּחִינַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ רוּחַ נְבוּאָה, שְׁעַל־יָדָה זֹכִים לְאֲמוּנָה בְּאֵמֶת, וְעַל־כֵּן כָּל הַרוּצָה לְחוּם עַל תְּכַלִּיתוֹ הַנִּצְחִי צָרִיךְ לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ בְּכָל תְּמֻצִית כַּחוֹ אֵת זֶה הַצַּדִּיק הַמְּנַהֵיג הַדּוֹר הָאֲמֵתִי, כִּי עֵקֶר שְׁלָמוֹת הָאֲמוּנָה שֶׁהִיא עֵקֶר הַיְהוּדוּת נִמְשָׁכֶת דִּיקָא עַל־יְדוֹ, וּבְבְחִינַת מִי יְדַמָּה לָךְ וּמִי יִשְׁנָה לָךְ.

א

אָמַר לְכַמָּה בְּעָלֵי תִשׁוּבָה שֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו, כַּאֲשֶׁר הָיוּ כְּבֵר בְּעָלֵי הַדְּרַת פְּנִים יְהוּדִיּוֹת: אֲנִי זֹכֵר אֶתְכֶם עוֹד לִפְנֵי שְׁהִייתֶם עִם זְקֵנִים וּפְאוֹת.

וּמַעֲשֵׂה, שְׂבִקְרֵ אֶחָד בְּבְנֵי־בְרַק אָמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָד מִמְּשֻׁמְשֵׁיו: אֲנִי רוּאָה שֵׁשׁ לִי דִירָה נְאֻה בְּמִירוֹן עִם חִלּוּנוֹת יָפִים וְכוּ', וְהָיוּ הַדְּבָרִים סְתוּמִים, וּבְאוֹתוֹ הַיּוֹם הָיָה צָרִיךְ הַמְּשֻׁמֵּשׂ לְהִגִּיעַ לְצִפְתּוֹ, וּבְדַרְכּוֹ פָּגַשׁ בְּטַבְרִיָּה בִּיהוּדֵי יָקָר וְשׁוֹחַח עִמּוֹ מְעַט וְנָתַן לוֹ אֵת הַסֵּפֶר 'כְּתָבֵי רַבִּי נַחֲמָן', וּכְשֶׁחֲזַר הַמְּשֻׁמֵּשׂ אֶל רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְסִפֵּר לוֹ מְאוֹתוֹ הִיהוּדֵי הַנַּ"ל, אָמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל: בְּשִׁבְלֵנוּ זֶה מִירוֹן מִירוֹן. וְהִנֵּה, לֹא עָבַר זְמַן רַב וְרָאָה אוֹתוֹ הִיהוּדֵי בְּחִלּוּמוֹ זְקֵן קְדוֹשׁ שֶׁהוֹרָה לוֹ כִּי עָלָיו לְהִתְגַּוֵּר בְּמִירוֹן וְהִרְאָה לוֹ שֵׁם אֵת בֵּיתוֹ, וּבְתוֹךְ זְמַן קָצֵר בְּיוֹתֵר

נסתבב בנסים גדולים שהצליח לרפוש דירה רחבה וגדולה במירון, ולימים חזר אותו יהודי בתשובה והתקרב לרבי ישראל בהתקרבות גדולה, ואותה הדירה שרכש פנ"ל הפכה למוקד הפצת ספרי רבי נחמן, והיה רבי ישראל נוהג לשהות בה רבות, אז התגלה למפרע לאותו הממשמש פונתו של רבי ישראל במה שאמר בזמנו: בשבילנו זה מירון מירון.

פעם, בעת שישב רבי ישראל עם אחד מאנשיו, החל לשאל עבור אחד אחר שזה זמן רב שלא נשמע ממנו דבר, וזה השיבו כי אינו יודע מאותו האחד כלל, כי זה זמן רב שלא נפגש עמו ולא שמע ממנו דבר, וצחק רבי ישראל ושאל שוב: מדוע לא שומעים ממנו דבר? וחזר וכפל דבריו מספר פעמים, עד שלפתע נשמעו דפיקות בדלת הבית, והיה זה אותו האחד שחקר עבורו.

וכך ארעו מקרים רבים מעין אלו, שלפתע החל רבי ישראל לבקש ולדרש עבור אדם מסים שלא נשמע ממנו זמן כפיר או שהיה מתגורר בעיר רחוקה, ובתוך דבורו היה מופיע אותו הנ"ל במפתיע, ממש כאלו הזמן ברוח קדשו של רבי ישראל והגיע במיוחד עבורו.

ב

מעשה שהיה בתקופה בה היה נוהג רבי ישראל להתארח בביתם של חסידיו באשר כמה מהם היו מתלויים אליו מידי פעם, והיה אחד שהבירו קצת וחיפץ לזכות לארחו בביתו, אולם נמנע מכך מחמת שהדבר היה קשה עבור אשתו, דהינו לארח בנוסף לרבי ישראל אנשים נוספים, ובכדי שלא לעורר מחלוקת בביתו, שמר את צערו

בלבו. ופעם ארע שהצרכה אשתו לעזב את ביתה למספר ימים, ובאותו היום בו יצאה הגיע רבי ישראל במפתיע להתארח בביתו יחד עם כמה מאנשיו, ובסמוך למועד חזרתה בקש רבי ישראל לעזב הדירה, וכל זאת מבלי שאחד מהאורחים ידע פשר הטלטול.

מעשה באחד שהיה גר בצרפת והחל להתקרב לרבנו הקדוש, ומאז שעלה ארצה החליט כי יותר לא ישתמש במשקפי הראיה, כי לא היו מכרחים לו ביותר, ובכך יוכל להמנע ממראות שוא. וכשהגיע ארצה ופגש את רבי ישראל, בתוך שיחתם פנה אליו רבי ישראל ושאלו: מדוע אינך עושה רשיון נהיגה? וזה השיבו כי יעשה. וכבר ביום למחרת זרזו רבי ישראל בדרך בדיחותא ושאלו: כבר הוצאת רשיון? וזה השיבו בשלילה, ואמר לו רבי ישראל: דע, שלצורך הרשיון יהיה עליך לשים משקפים בחזרה.

מעשה בשנים שהחליטו לגסע לרבי ישראל, אחד היה מקרב יותר, והשני - פחות, ובדרךכם עצרו להתרענן, ונכנס השני לאיזה חנות והחליט כי ירכש לעצמו גבינת עזים שעלתה אז עשרה שקלים, אולם התלבט בינו לבין עצמו לגבי הכשר הגבינה, ולבסוף רכש אותה. טרם שייצא מן החנות נפלה בדעתו מחשבה כי אולי ירכש גבינת עזים נוספת באותו הסכום, למרות שאין בכונתו לאכל או לתת אותה למשהו מסים, רק הרגיש מעין דחף פנימי לכך, ועשה כן. וכך המשיכו השנים בנסיעתם לרבי ישראל מבלי שהראשון ידע דבר מענן הגבינה הנ"ל. כשהגיעו השנים לרבי ישראל, נכנס הראשון לחדרו של רבי ישראל, בעוד שהשני, זה שהיה פחות מקרב ושרכש את הגבינה - המתין בנמוס בפרוזדור. ותכף שנכנס הראשון לחדר, פנה אליו רבי

ישראל וישאלו: אולי יש לך גבינת עזים? וזה השתומם ביותר מהשאלה והשיב בשלילה. והמשיך רבי ישראל ואמר: תשאל את חברך שמחכה בחוץ אם יש לו, ותן לו עשרה שקלים עבורה, גם תאמר לו שאין לו לדאוג לגבי השגחת הפשרות. ומאז התחזק אותו המתקרב באמונה יתרה בכחו של רבי ישראל, כי ראה מגדלתו ומרוח קדשו.

מעשה באחד שהיה חשוף בנים וחפץ לעלות ארצה, אך היו לו מניעות רבות על-כף, כי זה ידוע מכבר שארץ ישראל היא אחד משלושה דברים הנקנים ביסורים, והחליט כי ילך אצל רבי ישראל ויקבל ממנו התחזקות לעבר על כל אותם הפלבולים והמניעות המתפשטות, וכשהגיע אליו נכנס לחדרו והתישב בנמוס בזוית החדר והטה אָזְנו לְכָל דְבוּר וְדְבוּר שִׁיִּצֵא מִפִּי הַקְדוֹשׁ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה אִז רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְסַפֵּר לְסוֹכְבָיו מִגְדֻלְתוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ הָעֲלִיּוֹן רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵארְדוֹנֶר, עֲלִיו הַשְּׁלוֹם, וְלֵאחֶר כִּמָּה מְשַׁפְּטִים קְצָרִים הַחַל לְקַשֵּׁר דְבָרָיו לְשִׁבַח אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְסֵפֶר מִשְׁבַּחָה בְּהַתְּפַעְלוֹת: הָאוֹר הַנִּפְלֵא שְׁבָה, הַרְפוּאוֹת שֵׁישׁ בַּיָּם הַמְּלַח, וְשִׁבַּח גַּם הַמְּרָאָה וְהַטַּעַם וְהַרִיחַ שֶׁל הַפְּרוֹת הַגְּדֻלִּים בְּאֶרֶץ, מֵה שְׁאִין בְּפִרוֹת הַגְּדֻלִּים בְּשָׂאֵר הַמְּקוֹמוֹת בְּעוֹלָם, וּבְתוֹךְ דְבָרָיו הַנִּזְ"ל סֵבֵב וְאָמַר כִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא גַם סְגֻלָּה לְבָנִים (א). וְכֵן, נִכְנְסוּ דְבוּרָיו הַקְדוֹשִׁים שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּלִבּוֹ, עַד שֶׁנִּתְעוֹרַר בְּבִכְיָה, וְקִבַּל הַתְּחִזְקוֹת עֲצוּמָה לְעֹלוֹת אֶרֶץ עַד שֶׁזָּכָה לְהוֹצִיא תְּשׁוּקָתוֹ הַגְּדוּלָּה לְעֹלוֹת לְאֶרֶץ מִבַּח אֶל הַפַּעַל, וְגַם זָכָה שֵׁם לְבָנִים.

קדם שנפתחו הגבולות של רוסיה ונפלה חומת הברזל, דבר שהיה אז רחוק לגמרי מן המציאות ולא היה איזה שכל שיסכים על כך, היה רבי ישראל מרמוז ושואל בכל שנה אם כבר נפתחו הגבולות

וּאֶפְשֶׁר לְנַסֵּעַ לְאוֹמֵן? וְלֹא הָיָה מִי שְׂיָבִין וַיֵּאֱמִין לְפֶשֶׁר דְּבָרָיו, זֹאת לְמַרְוֹת שֶׁהָיָה חוֹזֵר עַל דְּבָרָיו הַנִּלְפָּע לְפָעַם אַחֵר פֶּעַם. וּבַחֲנֻכָּה הַתּש"ג, מִיַּד לְאַחֵר הַנְּסִיעָה הָרִאשׁוֹנָה לְאוֹמֵן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בָּהּ הוֹרְשׁוּ לְהִיּוֹת בְּאוֹמֵן עַל הַצִּיּוֹן הַקְּדוֹשׁ כְּאֶלֶף אִישׁ, אָמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל בִּי הַרוֹסִים עָשׂוּ מַטְעוֹת גְּדוֹלָה מִבְּחִינַתֶּם עַל שְׁנַתְּנוּ לָנוּ לְהַכְנִים לְאוֹמֵן, וְאָמַר שְׂכַעַת הַיְהוּדִים שְׂבָרוּסִיָּה יַעֲלוּ אֶרֶץ וְכָל הַקּוֹמוֹנִיזְם יִפֹּל וַיִּתְפַּטֵּל. וְכֵן נִתְקַיֵּם בְּתוֹךְ זְמַן קָצֵר, שֶׁנִּפְתְּחוּ הַגְּבוּלוֹת וְהַחֲלָה הָעֲלִיָּה הַגְּדוֹלָה שֶׁל יְהוּדוֹת רוֹסִיָּה לְאֶרֶץ וְהַקּוֹמוֹנִיזְם הַתְּמוֹטֵט וְנִפֹּל. וּפְעַם אָמַר: עֲכָשׁוּ רַבְּנֵינוּ הַקְּדוֹשׁ אָמַר לְכָל הַקּוֹמוֹנִיזְם שְׂיִלְכוּ וְלֹא נֹתֵר אֶף אֶחָד מֵהֶם, הֵם הִלְכוּ כְּלָם לְקַבֵּר בְּלִי כְּדוֹר וּבְלִי מְלַחְמָה, כָּאֵךְ הַקֵּץ שְׁלָהֶם, הֵם הִלְכוּ לְעוֹלָם וָעֶד. וְסִיִּים רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר: כִּתְּאוּם נִפְתַּח אוֹמֵן לְכָל הָעוֹלָם וְכָל מִי שְׂרוּצָה יִכּוֹל לָבוֹא לְרַבְּנוּ.

ג

מַעֲשֵׂה, שֶׁהִגִּיעָה קְבוּצַת אֲנָשִׁים לְבַקֵּר אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל, וְתַכְּף כְּשֶׁנִּכְנְסוּ אֵלָיו צֹה לְאַחַד מֵהֶם שְׂיִצֵּא, וְהָיָה הַדְּבָר תְּמוּהָ בְּיֹתֵר בְּעֵינֵי אֲנָשָׁיו כִּי לֹא כָּד הָיְתָה דְרָכּוֹ, כִּי הָיָה מְסַפֵּר פְּנִים וּמִקְבֵּל כָּל יְהוּדֵי בְּאַהֲבָה גְּדוֹלָה. וּבַעַל־הַבַּיִת שֶׁתְּמוּהָ מְאֹד שָׂאֵל אֶת הַבָּאִים אוֹדוֹת אוֹתוֹ הָאֶחָד, וְאֵלּוּ הִשְׁיִבוּ כִּי אֵינֶם מְסַפְּרִים אוֹתוֹ, רַק בְּעַת שֶׁדְּבָרוֹ בִּינִיָּהֶם בְּשִׂפְהָ הַצְּרִפְתִּית לְלַכֵּת לְצַדִּיק שְׁמַע אֶת דְּבָרֵיהֶם וּבְקִשׁ לְהַצְטַרֵּף אֲלֵיהֶם. וּמִיַּד יֵצֵא בַּעַל־הַבַּיִת לְחַקֵּר אֶת הָאוֹרַח שֶׁחָבָה בְּחוּץ, וְהַתְּבַרֵּר כִּי הוּא נוֹצְרִי.

פעם אחת בעת שנסע רבי ישראל יחד עם נהגו, עצר הנהג לקחת שני חילים עמם, ובתוך הנסיעה החל אחד החילים לספר מעצמו כי הוריו היהודים עלו מחו"ל ועל-בן הוא מעגנן לדעת יותר בנושא היהדות, והחל לשאל ולחקר בזה, ותכף שהתחיל הנהג להשיבו ולהוכיחו אמתת התורה והיהדות, נשא רבי ישראל קולו והחל לשורר, עד שזה לא יכל להמשיך ולהשיבו ופסק מלדבר. בעבר מספר דקות, אחר שהנמיד רבי ישראל קולו החל החיל שוב לחקר בנושא היהדות, וחפץ הנהג להשיבו ולקרבו אולם מיד נשא רבי ישראל שוב את קולו בשירה עד שהכרח הנהג לחשות שנית כנ"ל, וכך חזר הדבר על עצמו מספר פעמים עד שהגיע החיל למחוז חפצו, ותכף שירד מהרכב פנה החיל הנוסף אל הנהג ואמר לו כי מה שהציג אותו החיל את עצמו ביהודי וספר מהוריו וכו', הכל היה דברי שקר ומרמה, כי אותו החיל הנו דרוזי ולא יהודי. אז הבין הנהג פשר התנהגותו של רבי ישראל, מה שבכל פעם הרים קולו ומנע ממנו לדבר עם החיל.

מדרי פעם היה נוהג רבי ישראל ללכת לים המלח לרפואת רגליו, ופעם אחת נסתבב שהגיע יחד עם כמה מחסדיו לחוף בים המלח שבמרחק מה היתה קצת פריצות, וכשאחדים מאנשיו השתוממו על-כך, ענה בתמיהה: מי אמר לכם להסתפל? ולאחר מכן פשנתרחקו מהמקום אמר כי אולי בכל זאת לא היו צריכים להגיע לאזור, והוסיף: אולי ישנה סכנה, ישנם ערבים, וכל חסידיו לא הבינו כלל פונתו היות ולא ראו שום ערבי באזור. והנה, שנים לאחר מכן הוריו של אחד מהחסידים שהיו אז עם רבי ישראל כנ"ל, הגיעו לבקור בארץ ובקשו מבנם החסיד שיקח אותם לים המלח, ואותו חסיד לקח אותם לאותו

המקום הנ"ל ונשאר להמתין להם ברכבו, וכשחזרו הוריו לרכב היו מבהלים ומפחדים, וספרו כי ערבים ששהו בחוף דברו ביניהם בערבית ואמרו כי יש להרג את היהודים האלו, והוריו שהבינו ערבית הספיקו לברח. אז נזכר החסיד והבין למפרע את כונתו של רבי ישראל מלפני שנים.

ד

פעם אחת קבל אחד מאנשיו של רבי ישראל על עצמו שמתוך רצת רבו לא ישב יותר על-ידו, רק יעמד, וכשנכנס לחדרו של רבי ישראל, פנה אליו רבי ישראל ואמר לו: שב, שב על-ידי, והוסיף: תודה רבה לך על מה שעשית עבורי. וכל הנוכחים בחדר חשבו כי הודה לו עבור איזה שמוש קל שעשה וכדומה.

מעשה באחד מאנשיו של רבי ישראל שרצה ללבש את כובעו של רבי ישראל המסגל להסיר הגאונה (ב), אולם לא מצא עז בנפשו לבקשו על זאת ועל-כן החל להתפלל עבור הדבר, וכעבור מספר ימים נסתבב שהיה יחד עם רבי ישראל וכמה מאנשיו, ולפתע החל רבי ישראל לגער בו ולצעק עליו: פיצד העזת לדבר שפונה? בלא שום בוששה גנבת כובעי?! ובעוד שכל אחד מהסובבים חשב לעצמו מה שחשב, לקח רבי ישראל בתקיפות ובפנים זועפות את הכובע מעל ראש החסיד והחליפו בשלו בעדינות ובחבה.

מעשה באחד מחסידיו של רבי ישראל שרצה לשבר תאות אכילה ועל-כן החל לאכל פחות מהרגלו, וכמנהג יראי השם שמר הדבר בצנעה. ופעם אחת פשהגיע יחד עם חבריו לרבי ישראל, הרגיש

לפתע רעבון גדול ורצה לאכל, אולם המשיך כמנהגו ולא דבר מזה מאומה עד שלפתע פנה רבי ישראל לאחד מהסוככים ואמר שיתנו לאותו האחד לאכל.

פעם אחת ברח אחר 'אשר יצר' בכונה ובהתעוררות גדולה, אך בלאט ובצנעה מבלי שאף אחד יראה או ישמע, ולאחר מכן הביט בו רבי ישראל בחיוך רחב ולבבי כמתענג.

פעם אחת חלה רבי ישראל, ואחד מחסידיו ששהה בחדר הרחק ממנו הצטער מאד לראות מראה פניו המיסרות והחל להתבודד בלחש ולהתפלל לרפואתו, אז הרים רבי ישראל ראשו ופנה אליו במבט, ואמר: תודה.

קדם הסתלקותו הקדושה של רבי ישראל, פנה לאחד שהיה נוהג לומר לרפואתו בכל יום תהלים בסתר, והודה לו על-כך ואמר כי הדבר עזר לו מאד.

בעת שהשיחו העולם מגדלתו של רבי ישראל, אמר אחד מאנשיו כי ראוי לפנות אל רבי ישראל בלשון רבים, ולא בלשון יחיד, כנהוג לפני אנשים הרמים במעלה. והיו שם כמה שעמדו מן הצד והיה נראה בעיניהם הדבר כמיתר חס ושלום, וכעבור איזה זמן באשר היה אותו האחד עם רבי ישראל, סבב רבי ישראל בתוך דבריו ואמר: אני לא הייתי מדבר אל רבי ישראל קארדוּנר בלשון יחיד, רק בלשון רבים.

ה

ספרו אלו ששהו במחיצתו של רבי ישראל, שפאשר היתה מחשבתם יוצאת לחוץ, רחמנא ליצלן, והיו מהרהרים כמה שמהרהרים בינם לבין עצמם, מיד היה רבי ישראל נושא קולו בצעקה כמה מבלי לומר דבר, עד שמגדל היראה שהיתה נופלת עליהם וממה שראו עין בעין כי אין נסתר מלפניו, היו כאלה שחששו ונמנעו מלשהות זמן רב בקרבתו. כך ארע, שבעת שאחד מאנשיו היה מתרגם את דבריו של רבי ישראל לשפה הצרפתית לכל אותם שהגיעו אליו, לעתים היתה נכנסת בלבו מעט התפארות ורמות רוחא, ומיד היה רבי ישראל נושא קולו בגערה עד שזה היה מתירא שלא תזוח עליו שוב דעתו. ופעם הגיע לפני רבי ישראל אחד שידע רק לשון צרפתית והיה צריך שיתרגמו את דבריו, ורבי ישראל הסביר לו פנים, ומדי פעם הפנה פניו הקדושות לעבר אותו המתרגם הנ"ל בפנים מוכיחות מבלי לומר לו דבר, ושוב הסב פניו הקדושות לעבר האורח בנעימות, וכך נהג רבי ישראל עם המתרגם פעם אחר פעם במשך השיחה עד שנתפסלו מהמתרגם המחשבות הזרות.

פעם אחת בתוך שאחד ממשמשיו שהה עמו החל להרהר בלבו כי אולי אינו מתעורר כראוי ליראת השם וליראת רבו מחמת שרגיל להיות במחיצתו של רבי ישראל ולשמשו, וברגע שהסב פניו לעבר רבי ישראל, מיד קפץ רבי ישראל אגרופו לעברו והרצין פניו הקדושות, והפיל עליו מורא ופחד עד שזה נתעורר מחדש ליראת רבו.

מעשה באחד שהחל להתקרב לרבי ישראל והיה לו בביתו ספר מסים שלא ידע אם טוב שיעסק בו, כי היו בו כמה ספורים מצדיקים אמתיים וכמה מכאלו שלא ידע אם אכן היו צדיקים באמת, ועל־כן החל לבוא עם עצמו בשקלא וטריא מה לעשות בו, אם למכר אותו או לשים אותו בגניזה, ותכף ששלף את הספר ממדף הספרים שאלו רבי ישראל: מה אתה אוהו בידך? והשיבו: בספר פלוני. ושאלו רבי ישראל: מיהו בעל־המחבר? ושוב השיבו, והמשיך רבי ישראל לחקר: מה חשבת לעשות בו? וכשזה גמגם מעט, השיבו רבי ישראל כי טוב שהספר הנ"ל יהיה בביתו ומדי פעם גם יוכל לעסק בו.

פעם אחת חשב אחד בדעתו כי אולי ילך ללמד בישיבה מסימת, ואולם ידע שדעתו של רבי ישראל לא תהיה נוחה מן הפך היות ובאותה הישיבה רבו החולקים על הפתק הקדוש, ועל־כן כאשר נכנס לרבי ישראל שאלו אם טוב שיעבור לגור בשכונה פלונית, שהיתה בקרבת אותה הישיבה, ותכף השיבו רבי ישראל בהקפדה: ישיבה זה דבר אחד, אבל הפצת הספרים זה ענין אחר לגמרי. והבין אותו הנ"ל דעתו של רבי ישראל לגבי מחשבתו ומה שמיעצו ומחזקו בהפצת ספרי רבנו.

ז

מעשה באחד שהחל להתקרב לרבי ישראל וחפץ לעשות דבר מסים לכבודו, ופעם בעת ששכב רבי ישראל על מטתו התישב למרגלותיו והחל לחשב ולתכנן את אותו הדבר שחפץ לעשותו, ולפתע החל רבי ישראל להניע כף־ידו בשלילה, כאומר שעליו לפעל באפן אחר, וחשב אותו הנ"ל אולי יפעל בדרך שונה, ומיד הניע

רבי ישראל את כפידו קלות לימין ולשמאל, כאומר שזאת הפעלה טובה מהראשונה אך עדין נתן לפעל טוב יותר, וחשב אותו הנ"ל על פעלה נוספת ושוב השיבו רבי ישראל על ידי כפידו בלבד, וכך השיח עמו רבי ישראל מבלי לומר מלה, וכונן אותו בעבודתו שלב אחר שלב עד שהראה לו כי הוא שבע רצון.

מעשה באחד שתחלה זכה לקרב עצמו לרבי ישראל אולם לאחר מכן התרחק, ובראש השנה באומן נכנס לחדרו של רבי ישראל והתישב במרחק מה ממנו והחל לחשב עם עצמו ולבוא במוען ונטען עם עצמו אם עליו להתקרב שוב לרבי ישראל אם לא, ולפתע נעץ בו רבי ישראל מבטו, ונשא קולו בגערה וצעק: ספקות - תלך מבאן! ובגדל בהלתו של זה, יצא בחפזו מהחדר כשפניו חורות.

ובן היה מעשה באחד שהחל להתקרב לרבי ישראל אולם עדין היה קשה לו להשליך ההרגלים הרעים, כמו העשיון. ופעם בערב ראש השנה אחר שהתפלל בציון הקדוש שם פעמיו לרבי ישראל ובדרבו חפץ להדליק סיגריה, אולם מחמת שכבר נכנסה בלבו יראת השם התבייש מרבי ישראל ומנע עצמו מכה, ושוב רצה להדליק את הסיגריה, ושוב נמנע, ובין כך ובין כך הרהר בלבו אם אכן יודע רבי ישראל את מחשבותיו ומעשיו, ולבסוף נכנס לחדרו של רבי ישראל כאשר הסיגריה עמופה ומסתרת בכף ידו, ומיד הושיט רבי ישראל ידו לעברו, כנותן לו שלום, וזה הושיט גם הוא את ידו לרבי ישראל בלית בררה כשהיא סגורה ובתוכה מחפאת הסיגריה, ואחז רבי ישראל את כף ידו הסגורה בנענועים קלים והחל דורש בשלומו ולא הרפה מהיד. ולמרות שזה החל להיות נבון, המשיך לקפץ ידו ועשה עצמו כאינו מסתיר דבר. ולפתע פתח רבי ישראל בחזקה את כף ידו של זה ולקח

מתוכה את הסיגריה וקרע אותה והשליכה, ואמר: עדין לא השלכת
את התאוה הזאת ממך?!

מעשה באחד מאנשיו של רבי ישראל שעלה ארצה ורכש לעצמו
דירה והחל לרהט אותה ולהדרה בכלים נאים ביותר, והיה
מבלה זמן רב על-כף, עד שנכנסו בו הרהורי תשובה וחרטה, כי
הסתכל על עצמו היכן הוא בעולם וכיצד נשקע בהבל שפוה, והחליט
שילך לרבי ישראל ואם יוכל לאזר עצמו בעזות דקדשה יספר לפניו כל
לבו. ותכף שנכנס אצלו, נעץ רבי ישראל מבטו עמק עמק בתוך עיניו
ואמר לו: יש לי אמת כזה שאני רואה הכל! ומיד נפלה עליו בוששה
גדולה על שעוסק ליקר דירת ארעי ומזניח דירתו בעלמא דאתי, וחזר
להשקיע חיותו בעבודת השם.

ובן לא פעם נתגלה מרוח קדשו של רבי ישראל בדרך בדיחותא, כך
לדגמא ארע, שבתקופה מסימת היה רבי ישראל חוקר ושואל
את אנשיו מידי יום אם נשיא ארצות הברית טבע בים? ולא הבינו
פונת דבריו, אולם אף-על-פי-כן בכל יום היה רבי ישראל אומר: היום
הקדוש ברוד הוא עושה עמנו נסים ונפלאות, האם יש חדשות בעולם,
נשיא ארצות הברית טבע בים או לא? והנה, יום אחד התברר כי נשיא
ארצות הברית ונשיא רוסיה היו אמורים להפגש ביניהם באפן חשאי
בנסיון לעצור את מרוץ החמוש בעולם, והיתה הפגישה אמורה להערך
בשטח ימי ניטרלי, ובאותו היום היה שלו ורגוע במיוחד, אולם
כאשר ירד נשיא ארצות הברית מאניתו לסירה פרטית מפארת, פא
במפתיע גל גדול במיוחד שפמעט הטביע את סירתו, ופרסמה בעתון
תמונתו של הנשיא מבהל ומדאג, ונראה היה שגם בלע מי ים.

בְּךָ ועוד, הִיָּה נִרְאָה מִרְבֵּי יִשְׂרָאֵל פְּעָמִים אֵינְ-סִפּוֹר בֵּיצֵד יָדַע אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי הָעוֹלָם, הַקְּרוּבִים אֵלָיו וְהַרְחוּקִים, וְהָיָה מוֹכִיחַ וּמְעוֹרֵר אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מְקוֹמוֹ וּשְׁעָתוֹ לְקוֹם וּלְחַדֵּשׁ יְמֵי נַעֲרָיו וּלְהַתְחִיל לְבִלּוֹת יָמָיו בְּטוֹב אֲמָתִי, בְּטוֹב נַצְחִי. כִּי בְּאֵמֶת הַצַּדִּיק יוֹדַע אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה בְּעוֹלָם וְכֹל מַה שְּׁנַעֲשֶׂה עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפִרְטוּיֹת בְּכָל עֵת וּבְכָל יוֹם, בְּבַחֲבִינַת ^(ג) וּמְרַדְכֵי יָדַע אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה, וְיוֹדַע הַיָּטִב לְהִיכֵן נֶפֶל וּנְתַעֲה כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְכַמָּה וְכַמָּה מִתְּפַשְׁטִים וּמִשְׁתַּטְּחִים הַמְּנִיעוֹת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְהַרְחִיקוֹ וּלְאַבְדּוֹ חֵם וְשָׁלוֹם, וְעַל-כֵּן יוֹדַע גַּם בֵּיצֵד לְהַדְרִיכּוֹ וּלְהַשִּׁיבּוֹ לְדַרְדָּר הַיָּשָׁר בְּפִי הָעֵת וְהַזְּמַן, וּכְפִי שְׁאֲמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל: אֲנִי רוֹאֶה עַל מַצְחוֹ שֶׁל הָאָדָם אֶת כָּל מַה שְּׁעָבַר עָלָיו.

ז

יוֹם אֶחָד הַתְּקַשֵּׁר מִשְׁמָשׁוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְבָנָי מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁדָּרוּ בְּמִכְרֵיהָ וְהוֹדִיעַ כִּי הֵם בְּדַרְכָּם מִירוּשָׁלַיִם לְבִקְרָם, וְהָיָה זֶה בְּיוֹם שְׂרָבִי בְּיוֹתֵר וְלוֹהֵט עַד שֶׁהָחֵם הָיָה מִמָּשׁ בְּלָתִי נִסְבָּל, וְאֵלּוֹ תָמָהּוּ בֵּינָם לְבֵין עַצְמָם עַל-כֵּן שֶׁדוֹקָא בְּעֵתוֹי שְׂפֹזָה בּוֹחֵר רַבִּי יִשְׂרָאֵל לָבוֹא לְבִקְרָם, וְתַכְף הַתְּקַשֵּׁר הַמְּשַׁמֵּשׁ שְׁנִית לְבִשְׂרָם כִּי לְמִרְוֹת שָׁהֵם כָּבֵד נִמְצָאִים בְּכַבִּישׁ יְרִיחוֹ, אַף-עַל-פִּי-כֵן הֶחְלִיט רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְחֹזֵר בּוֹ, הָיִוֹת וְאַתֶּם אוֹמְרִים שְׂמֹזַג הָאֹוִיר הוּא חֵם בְּיוֹתֵר. וְאֵלּוֹ נוֹתְרוּ מִשְׁתוּמָּמִים וּנְדָהִמִים.

מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שְׁחַפֵּץ לְהַדְרִיֵּם אֶת הַסֵּפֶר 'סִפּוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת מִשְׁנַיִם קַדְמוֹנִיּוֹת', וְהַתְּלַבֵּט אִם לְהַדְרִיֵּסוֹ עִם לְשׁוֹן הָאִיִּדִישׁ אוֹ בְּלִי, וְהַלֵּךְ לְהַתִּיעֵץ עִם אִיזָה מְפָרְסֵם שְׂרָבִי יִשְׂרָאֵל דְּבַר עָלָיו דְּבוּרִים קָשִׁים,

ותכף ששב לרבי ישראל ונכנס לחדרו, שאלו רבי ישראל בתקיפות ובאידיש: פון וואו קומסטו (מהיכן אתה בא)? וכך, בנוסף למה שהזכירו רבי ישראל על שפנה לאותו המפרסם של שקר, גם השיבו לענין ההדפסה, כי אותו הנ"ל לא ידע כלל אידיש, כך שרבי ישראל לא דבר עמו מעולם בלשון זו, ובמה שדוקא כעת פנה אליו בלשון זה, היה בכדי להשיבו על שאלתו, הינו שיש להדפיס את הספר גם עם לשון האידיש.

ובלל הדברים, שידע רבי ישראל כל מעשה וכל מחשבה של כל אחד ואחד, מהפרט הגדול ביותר ועד למחשבה הדקה ביותר, ובדבור קל היה מכונן לכל אחד ואחד כפי ענינו ובחינתו ושעתו, והיה מדריכו כפי מדתו וכפי שרש נשמתו, וכך היה מרפא נפשות נדכאות בדבורים פשוטים שאף אחד מסובכו לא יכל לשער גדל עמקותם, בלתי אותו האחד שפנו לנפשו. ויש בענין זה דברים הרבה, וכל המוסיף - גורע, כי הדבר היה קל ופשוט לפניו. כך ארע שהגיע לפניו אחד בפעם הראשונה ונכנס לחדרו כאשר פניו פנגד גבו של רבי ישראל, ומיד הסתובב רבי ישראל ונעץ אצבעו באויר לעברו ואמר לו שתי מלים בודדות, ובאלו השתי המלים בון לכל מהותו הפנימית, וזה נותר מרעיד ומשתומם, כי ברגע אחד חשף כל ענינו בפניו, וזה ראה בברור גמור כי רק איש אלקי בן עליה ובעל רוח נבואה אמיתית יכל לזה, וכי אין זה כי אם רופא נפשות רחמן ואיש אשר רוח אלקים בקרבו מפעמת.

וְכָךְ, כָּל מִי שֶׁהָיָה מִבֵּית בּוֹ בְּלֵב שְׁלָם, יָדַע וְהִרְגִישׁ כִּי יוֹדַע רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל מַה שֶׁעָבַר וְכָל מַה שֶׁנֶּעֱשָׂה עִמּוֹ, כִּי הַצַּדִּיק יֵשׁ לוֹ עֵינֵי הַשָּׁמַיִם, בְּבַחֲנֵינָת (י) עֵינֵי הַשָּׁמַיִם אֶל צַדִּיקִים, וּבְבַחֲנֵינָת (י) סוֹד הַשָּׁמַיִם לִירְאָיו. וּכְפִי שֶׁאַרְעַת בְּתַחֲלַת הַתְּקַרְבוֹתָיו שֶׁל אֶחָד מֵאַנְשָׁיו שֶׁשָּׂהָה יַחַד עִם עוֹד כַּמָּה אַנְשִׁים בְּחֻדְרוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵחֵל לְתַהוֹת בֵּינוֹ לְבֵין עֲצָמוֹ אִם אָמַת הַדְּבָר שֶׁרַבִּי יִשְׂרָאֵל יוֹדַע צְפוֹן לְבוֹ וְכָל מַחְשְׁבוֹתָיו, וּבְעוֹד שֶׁרַבִּי יִשְׂרָאֵל שׁוֹחַח עִם הַסּוֹכְבִים פָּנָה אוֹתוֹ אֶחָד בְּמַחְשְׁבָתוֹ אֶל רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר לוֹ: אִם אַתֶּם יוֹדְעִים אֶת מַחְשְׁבוֹתַי תְּזוּזוּ אֵךְ וְרַק אֶת הַבְּהֵן שֶׁל הַיָּד הַיְמָנִית שְׁלָכֶם, וּמִיָּד הֵחֵל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְהַנִּיעַ אֶת הַבְּהֵן, תוֹךְ שְׁמַמְשִׁיךְ בְּשִׂיחָתוֹ עִם הַסּוֹכְבִים כְּאִלוֹ לֹא אֵרַע דְּבָר. וְזֶה בְּרֹב תְּדַהֲמָתוֹ פָּנָה שׁוֹב אֶל רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּמַחְשְׁבָתוֹ בְּלִבָּד וְאָמַר לוֹ: אִם אַתֶּם יוֹדְעִים אֶת מַחְשְׁבוֹתַי וּמַעֲשֵׂי אִזְ תְּזוּזוּ אֶצְבַּע נּוֹסֶפֶת, וְהֵחֵל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְהַנִּיעַ אֶצְבַּע אַחֲרַת בְּנוֹסֶף עַל הַבְּהֵן, תוֹךְ שֶׁהִמְשִׁיךְ בְּשִׂיחָתוֹ כַּ"ל, וּמִיָּד נִפְלָה עָלָיו אֵימָה וּפְחָד וּבּוֹשָׁה גְדוֹלָה מִפְּנֵיו, וּמֵאִזְ הִתְחַזַּק בְּאַמוּנָה יִתְרָה בְּרַבּוֹ, כִּי רָאָה מִכַּחוֹ הַנּוֹרָא וְכִי יֵשׁ בִּיכְלָתוֹ לַפְעַל עֲבוּרוֹ וּלְקַרְבוֹ לְהַשָּׁם יִתְבַּרְךָ בְּאַמְתּוֹ.

ח

מַעֲשֵׂה מִנּוֹרָאוֹת פְּעֻלַת הַצַּדִּיק וְעוֹסְקוֹ בְּתַקוּן מְקַרְבֵיו, וְהָיָה זֶה אֶחָד מִמְקַרְבָיו שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁכָּבַר בָּא בַּיָּמִים, וּפְעַם אָמַר לוֹ כִּי הוּא מְעַנֵּן לִיתֵן בְּכָל חֹדֶשׁ סֶךְ שֶׁל אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁקָלִים עַל פְּדִיוֹן, וְכֵן יִנְהַג עַד לְיוֹמוֹ הָאַחֲרוֹן. וְכֵךְ הֵחֵל לְהַבִּיא לְיָדָיו הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֻדְשׁוֹ סֶךְ שֶׁל אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁקָלִים, וּפְעַם בָּעֵת שֶׁהִגִּיעַ לְמִסַּר הַסְּכּוּם, פָּנָה אֵלָיו רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּתַקִּיפוֹת וּבַגְּעָרָה: אַתָּה

(ד) תהלים לד, מז. (ה) שם כה, יד.

הבטחת לי שמונה מאות שקלים והבאת לי רק ארבע מאות! והחל לצעק עליו ולבזותו, וכל מה שזה נסה לתרץ עצמו ולומר פי הבטיח לתת בכל חדש ארבע מאות שקלים ולא שמונה מאות - לא הועיל לו, פי המשיך רבי ישראל לגער בו ולבזותו, עד שהכרח ללכת לביתו ולהביא עוד ארבע מאות שקלים נוספים. ולמפרע התגלה החשבון הישר, פי באותו החדש נסתלק רבי ישראל בעוונותינו הרבים, וחדש לאחר מכן נפטר גם אותו החסיד, נמצא שדאג רבי ישראל מראש שאכן יזכה אותו האחד לתת לו עבור פדיון עד לימיו האחרונים כפי שבקשו כנ"ל, ולכן גבה עבור חדש מראש.

מעשה באחד שפעם בפעם היה נכנס אצל רבי ישראל, אולם היה מהחפשיים, הינו שפירק על תורה ומצוות, ופעם אמר לו רבי ישראל: דע, שהמקרה מחכה לך! אולם, זה לא הפנים דבריו, רחמנא ליצלן, ומאותה הפעם בכל עת שהיה רבי ישראל פוגשו היה מתריעו כנ"ל ואומר לו: דע, שהמקרה מחכה לך! עד שפעם אחת אמר לו במפרש: אם לא תעשה תשובה, בערב שבת יצטרכו להוציאך מביתך דרך החלון עלידי מכבי-אש ואשתך תבוא לחפשך בבית החולים ויאמרו לה שאתה כבר במקרה! אם כן, אני מוכן לעשות עמך תקיעת כף - שוב לדרך השכל ועזב דרך חטאים, פי דרך חטאים תאבד, ואני אדאג שתתבטל מעליך הגזרה הרעה. גם למד עמו רבי ישראל תורה וא"ו מלקוטי מוהר"ן העוסקת בדרכי התשובה, ולמרות שהאירו הדברים בלבם והרגיש חיות והתלהבות גדולה מהלמוד עד שזלגו מעיניו דמעות, אף-על-פי-כן לא אבה לשמע בקולו ולא סר מדרכו הרעה, פי זה בסמוך רמה קרנו והרויח סכום מפלג, אולם עשה

בו מה שעשה, כי לעתים העשר שמור לבעליו לרעתו, עד שאבד כל ממונו. גם פנה אליו אחד מאנשיו של רבי ישראל ודבר על לבו שימסור הממון לידי רבי ישראל ובכך יפתחו לו שערי התשובה, אולם גם אז לא שת לבו כראוי לדברים. ולבסוף התקימו דברי רבי ישראל, ובערב שבת קדש בעודו לבדו בדירתו שבק חיים והצרכו לחלצו דרך החלון בעזרת מכבי-אש, היות ודירתו היתה נעולה מבפנים, וכשנודע הדבר לאשתו מיד פנתה לבית-החולים, שם התבשרה בפשורה המרה, ונתקימו דברי רבי ישראל אחת לאחת.

פעם אחת הגיעו שנים מנכדיו של רבי ישראל לבקרו ולכבדו, והיו אנשים בריאים וחזקים, והביאו לפניו דברי מאכל טובים, וקבל רבי ישראל פניהם בתקיפות ואמר: חלמתי שערכים רצחו את בני משפחתי! ומספר שנים לאחר הסתלקותו נתקים הדבר, רחמנא ליצלן, ואותם השנים נרצחו בידי איזה ערבי שפל. השם יקם דמם.

ט

על אף שדרבו בקדש של רבי ישראל היתה בתמימות ובפשיטות, וכביכול לא היה מדבר ומראה גדולות על עצמו, ובאמת היה מדבר גדולות ונוראות וכו', רק מגדל תמימותו ופשיטותו היה נראה כמדבר דברים של מה בכך. אף-על-פי-כן לעתים בעת שהיה מגלה טפח, היה נראה ונשמע ממנו ענינים גבוהים ונוראים אשר כל בעל-נפש היה נחרד למשמע אזניו. כך למשל, לעתים היה מדבר מגלגולי נשמות וכדומה, וחלקם הקטן נרשם כאן.

מעשה שהיה כאשר היה רבי ישראל כִּבְּן מאה לעָרְךָ, ויָשָׁב יחד עם כָּמָה מחסידיו, ובתוֹךְ שיחתם החל לְרַמֵּז כִּי בְרָצוֹנוֹ לְהַשְׁאֵר אֵךְ וְרַק עם מִשְׁהוּ מְסִים מֵהֶם, וְהִבִּינוּ הַסּוֹכְבִים הַדְּבָר וַיֵּצְאוּ מִהַחֲדָר, וְאָמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְאוֹתוֹ הָאֶחָד: אוֹלֵי גֵלְךָ לִישָׁן וְנִקּוּם בְּחִצּוֹת, וְכֵן הוּהָ, וּבְחִצּוֹת לִילָה הִקִּיצוּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר לוֹ שֵׁיִשֵּׁב בְּסִמּוּךְ אֵלָיו, וּלְפִתַּע פָּנָה אֵלָיו וְאָמַר: הַסֵּתֶפֶל עָלַי! וְהַסֵּתֶפֶל בְּפָנָיו, וּפְנָה אֵלָיו שׁוֹב וְאָמַר: הַסֵּתֶפֶל הַיֵּטֵב! וְנִפְלָה בּוֹ מְעַט יִרְאָה אֵךְ עַדִּין לֹא הִבִּין פֶּשֶׁר פּוֹנְתוֹ. וְשָׂאֵלוּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל שְׁנִית: הַאֵינְךָ זוֹכֵר אוֹתִי? וְלֹא הִבִּין דְּבָרָיו. וְהַמְשִׁיךְ: נִסָּה לְהַזְכֵּר הַיֵּטֵב! וְלֹא הִבִּין דְּבָרָיו. וְהַמְשִׁיךְ: אֲנִי זוֹכֵר אוֹתְךָ. אֵתָהּ זוֹכֵר אוֹתִי? וְהַגְּבִיחַ מְעַט קוֹלוֹ וְאָמַר: אֵיךְ יִכְלַת לְשַׁכַּח, אֵיךְ יִכְלַת לְשַׁכַּח, הֵייתִי בְּמוֹחַ שְׂאֵהֲבָה כּוֹזֵאת שֶׁהֵיְתָה בִּינֵינוּ לֹא תִשְׁכַּח לְעוֹלָם! אֲנִי זוֹכֵר אוֹתְךָ מִלְּפָנַי שְׁבַעִים שָׁנָה! וְזֶה, בְּתוֹךְ תְּדַהֲמָתוֹ עָנָה: אֲנִי רַק בֶּן שְׁלֹשִׁים. וְהַמְשִׁיךְ רַבִּי יִשְׂרָאֵל: אֲנִי זוֹכֵר אוֹתְךָ עוֹד מִגְּלִגּוּלְךָ הַקֶּדֶם, לְפָנַי שְׁבַעִים שָׁנָה, הֵייתִי אֹז כְּבֶן שְׁלֹשִׁים, הֵיינוּ חֲבֵרִים כְּאֵלֶּה וְלִמְדָנוּ יַחַד בְּלִקְוֵטֵי הַלְכוֹת 'יֹרֵה דַעָה' וְכו', וְהַחֵל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיא לוֹ הַלְמוּד שֶׁלְמָדוֹ אֹז יַחַד מִתוֹךְ הַסֵּפֶר שֶׁהָיָה מוֹנַח לְפָנֵיהֶם. וְלֵאחֶר שָׁזָה הַתְּעִשְׂתָּ, שָׂאֵל אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִסֵּפֶר דְּבָרִים עַל עֲצֻמוֹ, וְסִפֵּר לוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל כִּי גַם הוּא הָיָה חֲסִיד בְּרִסְלָב וְהָיָה מִתְגוֹרֵר בְּצַפֶּת. וְשָׂאֵל אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל: אִם הֵייתִי חֲסִיד בְּרִסְלָב, כִּיֵּצֵד זֶה שָׂרְבְנוּ הַקְדוּשָׁה לֹא תִקַּן אוֹתִי, מֵאַחֶר שִׁידוּעַ מִכְּבָר הַבְּטַחְתוֹ בְּזֶה⁽¹⁾, שְׁכָל אֶחָד מֵאַנְשָׁיו בּוֹדָאֵי יֹזְכָה בְּסוּף לְבוֹא בְּזֶה הָעוֹלָם לְמָה שֶׁצָּרִיךְ - אֲשֶׁר בְּשִׁבִיל זֶה נִבְרָא, דְּהֵינוּ שֵׁיִצְא מִזֶּה הָעוֹלָם מִתְקַן וְלֹא יִצְטָרֵךְ לְהַתְגַּלְגֵּל שׁוֹב. וְהַשִּׁיבוּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל: לֹא הֵייתִי עַל קִבְרוֹ הַקְדוּשָׁה. וְזֶה הַמְשִׁיךְ וְטָעַן: אַף־עַל־פִּי־כֵן כִּיֵּצֵד זֶה שָׂרְבְנוּ הַקְדוּשָׁה לֹא תִקַּן אוֹתִי? וְהַשִּׁיבוּ דְבָר פְּלֵאֵי, וְלֹא רָצָה אוֹתוֹ הָאֶחָד לְגַלּוֹת

(1) חיי מוה"ר, מעלת המתקנים אליו, י"ב.

מהו. ואמר לו רבי ישראל את שמו בגלגולו הקדם ואת מקום קבורתו המדיק בצפת, ובתוך תדהמתו שכת הדברים.

פעם אחת פנה רבי ישראל אל אחד ממקרביו ואמר לו: האם אתה זוכר מה שהיה לפני שבעים שנה? ובתוך שנה נדהם והשתומם, המשיך רבי ישראל והחל לספר: אנחנו היינו שנים נגד כל העולם, אתה חזקת אותי ואני חזקתי אותך, אנחנו למדנו יחד איזה הלכה מהלקוטי הלכות ואתה קבלת נחת ושמחה גדולה מאד, אמרת לי שאתה מרגיש שהלקוטי הלכות הוא טוב מאד. אני חזקתי אותך והוצאתי אותך מהגיהנם של המתנגדים, אמרתי לך - רק ברסלב. וברוך השם אתה קבלת. אתה אמרת: פה אמות רק ברסלב!

גלה לאחד שמו ומהותו בגלגולו הקדם, גם אמר לו היכן נקבר והורה לו שילך לשם ויאמר התקון הכללי עם התפלה שלאחריו.

פעם אחת הגיע אליו איזה רך בשנים מחסידות מסימת, ושאלו רבי ישראל לשמו ולשם משפחתו, וזה ענה ואמר רק את שמו הפרטי בלא שם משפחתו, ובכל פעם היה רבי ישראל מדוכבו לומר שם משפחתו, אולם זה היה חוזר ומתחמק מלהשיב, עד שלבסוף גלה את שם משפחתו, וצחק רבי ישראל ואמר בחבה: אני מכיר את הסבא והסבתא שלך, הם היו זורקים עלי קלפות ואבנים. ורמז לו רבי ישראל כי למעשה הוא סבו, שהצרך לבוא שוב בגלגול מחמת המחלקת, ועל-כן נקרא גם על שם סבו.

אָמַר לְאַחַד הַמִּתְקַרְבִּים: אַתָּה הֵייתָ מֵאֲלוֹ שִׁבּוּי וְהִכּוּ אֶת רַבִּי נָתָן, רַחֲמָנָא לִי צִלָּן.

,

לֵא פֶּעַם הָיָה נִשְׁמַע שְׁהֵיָה קוֹרָא לְנִשְׁמוֹת שֶׁל אֲנָשִׁים שֶׁכָּבַר הִלְכוּ לְעוֹלָמָם וְהָיָה מְדַבֵּר עִמָּם, וּפְעַם בָּעֵת שֶׁהִתְאַרַח בְּבֵיתוֹ שֶׁל אֶחָד נִשְׁמְעוּ קוֹלוֹת מֵהַחֹדֶר בּוֹ שְׁהָה לְבַדּוֹ וְהָיָה נִרְאָה כִּי מְדַבֵּר עִם אֲנָשִׁים שׁוֹנִיִּם, הָיוֹת וְנִשְׁמְעוּ מִחֹדְרוֹ קוֹלוֹת כַּנִּל, וְתָמָּה בְּעַל־הַבַּיִת עַל הַדְּבָר וּפְתַח מְעַט אֶת הַדֶּלֶת וּמָצָא שֵׁם אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְבַדּוֹ וּבְהַקְפָּדָה עַל סִקְרָנוֹתוֹ, כְּאֹמֵר: אֵינִן זֶה עִסְקָד.

אָמַר לְכַמָּה מִמִּקְרָבָיו: אֲנִי זוֹכֵר אֶתְכֶם עוֹד מִלְפָּנַי שְׁשִׁים שָׁנָה, הֵינּוּ מֵרֶם שְׁנוּלְדוּ. וּפְעַם הִחַל לְבָאָר ה'אִשְׁתַּ חֵיל'⁽¹⁾ וְאָמַר: 'אִשְׁתַּ חֵיל' זֶהוּ מְשַׁל עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַצְּדִיק הָאֵמֶת, וּבָאָר: "צוּפִיָּה הַלִּיכוֹת בֵּיתָה", שֶׁהַצְּדִיק הַבְּעַל־הַבַּיִת הוּא מְשַׁנֵּי עַל הָעוֹלָם, כִּי הוּא רוֹאֵה וּמְכִיר אֶת כָּל הַנִּשְׁמוֹת שְׁמוּנִיעוֹת אֵלָיו.

"זְמַמָּה שְׂדָה וְתַקְחָהּ", 'זְמַמָּה' - הוֹלְדַת נַפְשוֹת יִשְׂרָאֵל, 'שְׂדָה' - הַשְּׂדָה הָעֵלְיוֹנָה שְׁשֵׁם גְּדֻלִים כָּל הַנִּשְׁמוֹת, 'וְתַקְחָהּ' - זֶהוּ עִסְקַת הַצְּדִיק הָאֵמֶת בְּצַרְכֵי תְקוּנַת הַנַּפְשׁוֹת.

"נִזְדַּע בְּשַׁעְרִים בְּעֵלָה", אוֹי מַה שְׁהֵלֵב זוֹכֵה לְהַשִּׁיג, אֲבָל זֶה כָּל חַד כְּפּוּם מַה דְּמִשְׁעַר בְּלָבָה.

"בֵּיָה פְתַחָה בְּחֻכְמָה" - תִּכְרַף שֶׁהַצְּדִיק פּוֹתַח אֶת הַפֶּה - הוּא מוֹצִיא חֻכְמָה. "צוּפִיָּה הַלִּיכוֹת בֵּיתָה" - מַה שֶׁהַצְּדִיק צוּפָה עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפָנָיו עֲצוּמוֹ. "רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חֵיל" - הָיוּ צְדִיקִים שֶׁעָשׂוּ הִרְבֵּה חֵיל, אֲבָל אֶת עֲלִית עַל כְּלָנָה, הָאִשְׁתַּ חֵיל.

(1) מְשַׁלֵּי לֵא.

"עזו וחדרו לבושה", 'עז' - עזות, צריכים עזות דקדושה, אי אפשר להיות יהודי בלי עזות דקדושה, וגם כן 'עזו וחדרו' מרמז על הדרת פנים. 'לבושה' זה הלבוש הרוחני, של הנשמה של הלב.

וסים רבי ישראל ואמר: רבנו הקדוש אומר שצריכים לחתור עמוק במלים האלה. צריכים לחתור עמוק ואז מגלים שיש מים שמהם גדלה האמונה.

ועין עוד ב'ישראל סבא' (ח) שאר באורים נאים ומעוררים שבאר מה'אשת חיל' ויערב לך לעד. והיה זה בערב שבת באשר באר רבי ישראל ה'אשת חיל', ומגדל החיות והענג הרוחני שהרגישו הסובבים, חלקם אף התעוררו בבכיה.

בעת ששהה רבי ישראל בביתו של אחד מחסידיו שאלו לפתע: של מי הילד? וזה השיבו ששלו, הינו שלו בעצמו. ושוב שאלו רבי ישראל: מי אביו של הילד? וזה השיב שהוא בעצמו אביו, עד שלבסוף פתח רבי ישראל ואמר: אני אביו של הילד, זהו הילד שלי. וכעין מה שפעם אמר: רבנו הקדוש הוא האבא הוא האמא הוא הכל, בלי רבנו הוא כמו יתום, חסר לו העקר. גם אמר: אנחנו כלנו הפנים של רבנו, בהתורות שלו בהשיחות שלו, אנחנו הזרע של הצדיק.

יא

לעתים היה רבי ישראל מרמז ומשיב לאחד מסים עלידי שהיה מדבר עם אחד אחר מהנוכחים, והיה עושה זאת בחכמה נפלאה מאד, כי על אף שדבריו תאמו גם לענינו של השני, אולם

אמתת פונתו היתה לאותו האחד המסים שאליו רמזו מלכתחלה. כך ארע שלילה אחד נכנס אחד מחסידיו לאיזה יער ושם חפץ לצעק בקולות גדולים לבוראו, אולם נמנע מכך מחשש שישמעו אנשים צעקותיו ויזמינו משטרה, על-כן החריש ולא צעק, ועם בקר פאשר נכנס לחדרו של רבי ישראל, החל רבי ישראל להוכיח את אחד מהנוכחים בחדר על איזה ענין ושאלו: מדוע אתה כל-כך מפחד לצעק?

מעשה בשנים שהלכו להתפלל באיזה שמיבלה, ובתוך שאחד מהם הכין עצמו לתפלה, החל השני לאסוף צדקות, כי היה עני גדול. והראשון, הינו זה שהכין עצמו לתפלה, נפל מעט לרע עין על חברו, על מה שאוסף צדקות. וכשנכנסו השנים לרבי ישראל, פתח רבי ישראל ואמר, הודיעו לי מן השמים שפלוגי גוזל את העניים, והזכיר שמו של זה שאסף הצדקות. ומיד הבין הראשון, זה שעינו היתה צרה בחברו העני, את תוכחתו של רבי ישראל, וכפי שהוכיחו רבי ישראל בפרוש כעבר כמה דקות ואמר לו: גם אתה גוזל את העניים.

מעשה באחד שלא היה נוהג לומר קרבנות בתפלת המנחה, ופעם נסתבב שהיה בזמן המנחה ליד רבי ישראל ואחד ממשמשיו, ושאל המשמש את רבי ישראל אם התפלל כבר מנחה, והשיבו שהתפלל חצי תפלה, וכשתמה המשמש מהי 'חצי' תפלת מנחה, השיבו: אמרתי רק את הקרבנות. והבין אותו הנ"ל מרוח קדשו של רבי ישראל וממה שמוכיחו על הרגלו הרע בנ"ל.

יב

לא פעם הָיָה נִרְאָה בַּיָּצֵד פֶּעַל רַבִּי יִשְׂרָאֵל פְּעֻלוֹת רָמוֹת לְצַרְךָ עֵנִין מִסִּים עַל־יְדֵי דְבוּר פִּיו הַקְּדוֹשׁ, הֵינּוּ שֶׁהָיָה אוֹמֵר אִיזָה דְבוּר שֶׁהָיָה נִרְאָה בְּזַמְנוֹ בְּלִתֵּי מוֹכֵן וְתַמוּהָ, וְהָיָה חוּזֵר וְכוֹפֵל דְּבָרָיו פֶּעַם אַחַר פֶּעַם, וּבְכַךְ הָיָה פּוֹעֵל עֲבוּר אוֹתוֹ הַדְּבָר בְּאִפְּן הַסְּתוּם וְנִעְלָם מֵעֵין כָּל, וְרַק לְעֵתִים רְחוּקוֹת הָיָה מַתְגַּלָּה לְאַחַר זְמַן אִיזָה רְמִזִּים לְמָה שֶׁפּוֹנֵן בְּאִמִּירְתּוֹ וְלַעֲמֵק מַחֲשֶׁבֶתוֹ וּפְעֻלָּתוֹ, כִּי בְּעֵצָם דְּבוּרוֹ הַקְּדוֹשׁ הָיָה פּוֹעֵל לְצַרְךָ הָעֵנִין בְּעֵצָמוֹ וּלְצַרְךָ דְּבָרִים נוֹסְפִים.

וּמַעֲשֵׂה שְׂאֵרַע זְמַן קֶצֶר לְאַחַר שֶׁקָּרַב בְּחִיבוֹת אֶת אַחַד, וּמַגְדֵּל הַחֶבֶה שֶׁרָכַשׁ אוֹתוֹ הָאֶחָד לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל הָיָה נִכְנָס אֶצְלוֹ לְפָרְקִים, וּפֶעַם אַחַת הִגִּיעַ לְבַקְרוֹ בְּשַׁעַה שְׁתֵּים עָשָׂרָה בְּצַהֲרִים, וּמִיד הַחַל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לִגְעֵר בּוֹ וּלְבִזּוֹתוֹ: הָאֵינְךָ מַתְבַּיֵּשׁ לְהַטְרִיחַ זְקֵן וּלְבֹא אֶצְלוֹ בְּשַׁעַה שְׁתֵּים עָשָׂרָה בְּלִילָה? בַּיָּצֵד אֵינְךָ מַתְבַּיֵּשׁ? הַסְּתַלַּק מִיד מִפֶּה! לֵךְ מִפֶּה! וְכֵךְ הַמְשִׁיךְ לְבִזּוֹתוֹ וּלְרַחֲקוֹ עַד שֶׁגָּרְשׁוּ מִהַבֵּית. וְזֶה, בְּרַב צַעֲרוֹ הִלָּךְ לְבַקֵּר אֶת אָבִיו הַחוֹלָה שֶׁהָיָה מְאֻשָּׁפּוֹ בְּבֵית־חֹלִים וְהָיָה מַחְבֵּר לְמַכְשִׁיר הַנְּשֻׂמָה, וְתַכָּף שֶׁנִּכְנָס לְחִדְרוֹ רָאָה כִּי מַכְשִׁיר הַהַנְּשֻׂמָה נִשְׁמַט מִפּוֹ, וְלוֹלֵא שֶׁהִגִּיעַ בְּאוֹתוֹ הַרְגַע הַמְדִּיק - הָיָה אָבִיו נִחְנַק לְמוֹת, רַחֲמָנָא לִיְצִלְךָ, וְהִבִּין אוֹתוֹ הָאֶחָד כִּי לֹא עַל חֲנֹם גָּרְשׁוּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵעַל פָּנָיו כַּ"ל, אֲלֵא שֶׁנִּסְתַּבֵּב זֹאת בְּמַכְנֵן עַל־יְדֵי כְּפִדֵי שְׂיָצִיל אֶת אָבִיו, וְכֵךְ הַמְשִׁיךְ אָבִיו לְחַיּוֹת שֶׁלֹּשׁ שָׁנִים נוֹסְפוֹת.

מַעֲשֵׂה בְּאַחַד שֶׁהִשְׁתַּדֵּד עִם אַחַת שְׁבָנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ הַתְּנַגְדוּ בְּכָל תַּקְּףָה לְשִׁדּוּךְ וְהָיוּ בְּעַל־יְבִיחַ וְעֵזִי פָּנִים וְנִסּוּ בְּכָל דְּרָךְ לְמַנַּע הַשְּׁדוּךְ, עַד שֶׁכַּמְעַט עָמְדוּ עָלָיו לְהַרְגוֹ, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן בְּסוֹפוֹ שָׁל דְּבָר

התקימה החתונה. וארע, שפעם השאיר אותו האחד את אשתו ובנם הקטן בצרפת ובא לארץ, ותכף שנכנס אל רבי ישראל, פנה אליו רבי ישראל ושאלו בתקיפות: הֲבֵן שְׁלָדָה הוּא שְׁלָדָה? מִדּוּעַ אַתָּה מְשַׁאֵר אוֹתוֹ אִצֵּל הַגּוֹיִים וְאֵינְךָ שׁוֹמֵר עָלָיו כְּרֵאוּי? הֲיֵכֵן כִּסְפוֹ שֶׁל הַיֶּלֶד? עָלֶיךָ לְהַעֲבִיר כָּל כִּסְפוֹ לְחֻשְׁבוֹן נִפְרָד עַד שִׁיגְדֵל. וְכֵן הַמְשִׁיךְ וְדַבֵּר דְּבוּרִים נוֹסְפִים הַמְעוֹרְרִים חֲשָׁשׁוֹת מַעִין אֵלָיו. וְזֶה, הַתְּקַשֵּׁר מִיַּד לְאִשְׁתּוֹ שֶׁבְּצִרְפָּת אֹלָם לֹא הִצְלִיחַ לְהַשְׁיִיגָהּ, וְנִסָּה עוֹד כְּהֵנָּה וְכֵהֵנָּה דְּרָכִים לִיצֵר עֲמֹה קֶשֶׁר, אֹלָם כָּל נְסִיווּנוֹתָיו לְאַתְרָהָ עָלוּ בְּתֵהוּ, עַד שֶׁפָּנָה לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל וְשָׂאֵלוֹ בְּדֹאגָה: הֲיֵכֵן אִשְׁתִּי? וְשָׁתַק רַבִּי יִשְׂרָאֵל קִמְעָא וְאַחֲר־כֵּן הִשִּׁיב: כַּעַת זֶה בְּסִדְרָה, וְאָמַר לוֹ הֲיֵכֵן נִמְצְאָת. וְחֹזֵר רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְשָׂאֵלוֹ: אַךְ מִדּוּעַ הַיֶּלֶד אִצֵּל הַגּוֹיִים? וּמִיַּד הַתְּקַשֵּׁר הָאֵב לְהֵיכֵן שְׂאֵמַר לוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל וּמְצָאָהּ שָׁם, וְהַתְּבַרֵּר כִּי הַשְּׂאִירָה אֶת בְּנָם אִצֵּל הַשְּׂכֻנִים הַגּוֹיִים. וּמִיַּד שְׂאֵלָה אִם קִבְּלָהּ אִיזָה כֶּסֶף, וְהַשִּׁיבָה שֶׁקִּבְּלָהּ סְכוּם נִכְבֵּד כְּמִתְנָה עֲבוּר הַיֶּלֶד, וְאָמַר לָהּ שְׂמִיד תִּסְגֹּר אֶת הַסְּכוּם בְּחֻשְׁבוֹן נִפְרָד כְּפִי שְׂצוּהָ רַבִּי יִשְׂרָאֵל, וּפְנָה שׁוֹב לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל וְשָׂאֵלוֹ לְפָשֶׁר שְׂאֵלְתוֹ אִם הַיֶּלֶד הוּא בְּנוֹ, וּבְתוֹךְ שְׂשָׂאֵל נִפְלַל בְּדַעְתּוֹ הַתְּרוּץ וְנִזְכָּר כִּי בַּעַת לִידְתּוֹ שֶׁל הַיֶּלֶד הִגִּיעוּ מִמְשַׁפְּחַתָּהּ שֶׁל הָאִשָּׁה לְבֵית־הַחֹלִים וְהִצְהִירוּ שְׂאִין אֵב לַיֶּלֶד וְרָצוּ לְקַחְתּוֹ תַּחַת חִסּוּתָם.

וּבִזְזָה הַמַּעֲשֶׂה עוֹרֵר רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֶת אוֹתוֹ הָאֶחָד לְהַשְׁגִּיחַ כְּרֵאוּי עַל בְּנֵי מְשַׁפְּחָתוֹ מִרְדִּיפוֹתֵיהֶם שֶׁל מְשַׁפְּחַת הָאִשָּׁה, וּבִפְרָט לְשֹׁמֵר הַיֵּטֵב עַל בְּנוֹ, כִּי בְּתוֹךְ כְּפֹה חֲדָשִׁים נִפְטְרָה הָאִשָּׁה וְהָיָה צְרִיךְ הָאֵב לְשֹׁמֵר עָלָיו בְּעִזּוֹת וּבְחֻכְמָה גְּדוֹלָה כְּנִגְדָם.

בעת ששבת רבי ישראל בירושלים על שבת קדש, היתה נוהגת בתו צפורה להגיע אליו מדי בקר יום ששי ולהביא עמה תבשיל דגים שהיתה מכינה עבורו במיוחד, ופעם בצערי יום ששי החל רבי ישראל להרים קולו ולדרש: צפורה, צפורה, היכן צפורה? היכן צפורה? והשיבוהו כי בתו כבר בקרה בשעות הבקר וגם הביאה את התבשיל במנהגה. אולם רבי ישראל לא שת לדברים רק המשיך לקרא ולדרש: היכן צפורה? היכן צפורה? עד שלפתע נכנסה לה דרך החלון צפורה חגה מספר פעמים בחדר והתישבה בסמוך אליו, ומיד פסק רבי ישראל דבריו. והנה, מספר דקות לאחר שפרחה לה הצפור מבער לחלון, החל שוב רבי ישראל לקרא: צפורה, צפורה, היכן צפורה? ובתוך דקותים נכנסה שוב צפורה והתישבה בסמוך אליו, ומיד פסק דבריו כנ"ל, וכך חזר הדבר על עצמו מספר פעמים, כאשר אין אחד מסוכביו מבין פשר הדברים לאשורן.

פעם אחת, בעת ששהה רבי ישראל באיזה דירה במושב מירון, פנה בבקר לשנים מאנשיו ואמר: רוצים לרצח אותי! והוסיף: חושבים שאיני יודע מה שאני מדבר, אבל רוצים לרצח אותי! וחזר וכפל דבריו פעם אחר פעם עד שבצערי היום התברר כי סבל נסיון לרצח איזה זקן במושב לא הרחק מאותה הדירה.

ואין לתמה מדוע היה רבי ישראל נוהג לעתים באפן הנ"ל, דהינו שלא לומר הדברים במפרש באפן הישיר והברור, רק לרמוז למכון בדרך עקיפין על ידי הקדמות וסבוכים, פי יש בזה סתרי נסתרות סתומים וחתומים ונפלאים מעין כל, כדגמת המעשה מהבעל שם טוב שחנה באיסטנבול בדרכו לארץ ישראל, ובעת שערך סדר הפסח והגיע

לפסוק "לְעוֹשֶׂה נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבָדוֹ", עֶצֶר וְכַפַּל תִּבַּת 'לְבָדוֹ' בְּהִתְעוֹרְרוֹת גְּדוֹלָה מְאֹד זְמַן מִמֶּשֶׁךְ, וְאוֹתָם שִׁשְׁמְעוּ שְׁמַחְתוּ אָמְרוּ זֶה לָזֶה כִּי אֱלוֹ יָדַע אוֹתוֹ הַיְהוּדִי מִהַגְּזֵרָה הַנּוֹרָאָה הַמְרַחֶפֶת עַל הַיְהוּדִים לֹא הָיָה מִתְלַהֵב כָּל-כָּף, אוֹלָם בְּקַט שְׂכָלָם לֹא יָדְעוּ כִּי בְּאֱלוֹ הַדְּבוּרִים שְׁכַפַּל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב כַּנִּל בְּטַל אֶת הַגְּזֵרָה מֵעֲלֵיהֶם.

וּמַעֲשֵׂה שֶׁהָיָה בְּתַקוּפָה בָּהּ נִשְׁמְעוּ דְבָרֵי אִיוֹם עַל יִשְׂרָאֵל מִצַּד סוּרְיָה, וּבְאִיזָה לִילָה, בְּעֵת שֵׁיִשֵּׁב רַבִּי יִשְׂרָאֵל עִם חֲסִידָיו, אָמַר לְפָתַע: יִשְׁנֹו מֶלֶךְ אֶחָד שֶׁעוֹשֶׂה צְרוֹת לַיְהוּדִים. וְלֹא הָיָה אֶחָד שֵׁיִבִּין בּוֹנְתוֹ, וְחֹזֵר וְאָמַר: יִשְׁנֹו מֶלֶךְ עַרְבֵי הַרוּצָה לְהַרְעֵ לַיְהוּדִים. וְכֹךְ כַּפַּל דְּבָרָיו בְּלִשׁוֹנוֹת שׁוֹנִים בְּמִשְׁךְ כָּל הַלִּילָה, עַד שֶׁבִּבְקָר צָוָה לְהַדְּלִיק אֶת הַרְדִּיּוֹ וְלִשְׁמַע חֲדָשׁוֹת, וְהוֹדִיעוּ כִּי בְּנוֹ שֶׁל אֶסְאֵד יִמ"ש, שֶׁהָיָה יָדוּעַ כְּשׁוֹנָא יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מֵאֲבוֹיו וְהָיָה אֲמוֹר לְרִשְׁתָּ אֶת הַשְּׁלִטוֹן מִמֶּנּוּ, מֵת בְּפִתְאוּמִיּוֹת בְּתֵאוּנַת דְּרָכִים. וְאָמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל: הֵיטָה לִּי מִלְחָמָה קָשָׁה, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם הַצֹּלַחְתִּי לְהַרְגוֹ!

וּבִן אַרְעֵ, שֶׁפַּעַם אַחַת בְּעֵת שֶׁהִתְאַרַח רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּדִירָה מְסִימַת, הִחְלוּ בְּנֵי הַבַּיִת לְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל רַב מְפָרְסֵם הַנְּחֻשֵׁב לְצַדִּיק גְּדוֹל בְּעֵינֵי הָעוֹלָם, אוֹלָם בְּאֵמֶת לְאֵמֶתוֹ אוֹתוֹ הַנִּל הוֹלִיד רַבִּים שׁוֹלָל וְהוֹרִידֵם לְאֵן שֶׁהוֹרִידֵם, רַחֲמָנָא לִיצְלָן, וְשִׁתַּק רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְהִרְאָה פְּנִים זֹעֵפּוֹת, וְלֵאחֶר מְסַפֵּר דְּקוֹת סָגֵר עֲצָמוּ בְּחֶדְרוֹ בְּפָנָיו כָּל - אֵינן יוֹצֵא וְאֵינן בָּא, וּבְחֻצוֹת הַלִּילָה נִשְׁמְעוּ מִחֶדְרוֹ זַעֲקוֹתֵיו הַנּוֹרָאוֹת, וְאָמַר מִשְׁמָשׁוֹ שֶׁהָיָה נוֹכַח אִזּוּ בְּבֵית, שֶׁמְעוֹלָם לֹא שָׁמַע עוֹד קוֹלוֹת כְּאֱלוֹ מִמֶּנּוּ, כִּי נִשְׂאָ קוֹלוֹ בְּקוֹלוֹת מְשֻׁנוֹת וּבְזַעֲקוֹת רְמוֹת, מִמֶּשׁ בְּבַחֲיִנַת (ט) יִתֵּן קוֹלוֹ וְרַעֲשׂוּ שְׁמַיִם וָאָרֶץ, וּבִבְקָר הוֹדִיעוּ עַל פְּטוּרְתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ מְפָרְסֵם!

מעשה שארע בעת שהיה רבי ישראל בארצות הברית, כאשר איזה כמר מסיונר שהיה שונא לישראל, חפץ להמיר דת כל היהודים, רחמנא ליצלן, והיתה שעתו מצלחת לו ועלה מעלה מעלה והקים תחנת רדיו גדולה, והיה שם אחד שהפיר את רבי ישראל והחליט לעשות לרבי ישראל איזה נחת-רוח ולבקשו שיפעל למפלת המרשע. וכתב שיר המספר את ספורו של רבי ישראל והפתק הקדוש, ושמח רבי ישראל מאד מהשיר. וכך, בשעת חדוה, בקשו למפלת הרשע, אולם רבי ישראל הראה עצמו כאינו שומע בקשתו, עד שזה הכרח לחזור על דבריו מספר פעמים, פעם אחר פעם, כאשר בכל פעם הרים את קולו ביותר, ולפתע שתק מעט רבי ישראל ואז פתח ואמר: תהיה לרשע מפלה אחר פורים! וכן הוה, שתקף אחר פורים נתגלו עליו מעשים מכערים ונתפרסמה כלמתו ברבים, עד שגלקחה ממנו תחנת השדור והחל לירד מטה מטה, כפי שאמר וגור רבי ישראל.

מעשה באחד שהפיר מעט את רבי ישראל, ופעם פגעה בו מחלת הצהבת באפן קשה במיוחד עד שפבר הצהיבו עיניו והיה מספן, וקדם כניסת השבת הגיע אליו רבי ישראל במפתיע ובקש לשבות אצלו על השבת. והנה, פחצי שעה לפני הקדוש דרש רבי ישראל עבור בעל הבית ומדוע אינו מגיע לקדש על הנין לכבוד השבת, והשיבה האשה כי הוא חולה מאד ואינו יכול לקום ממטתו, והחל רבי ישראל לומר: אינני חולה, אינני חולה, אל תאמרו שאני חולה מחמת שהדבר מזיק לי. וכפל דבריו פעם אחר פעם עד עת הקדוש, ופנתה האשה לחדר בעלה לראות מצבו וכריאותו, והשיבה הבעל כי הוא בחלשה גדולה ואינו יכול לקום לשלחן השבת, ומלבד זאת מחלת הצהבת הנה מדבקת, על-כן מוטב וישאר במטתו. וכשזו השיבה

הדברים לרבי ישראל, נשא רבי ישראל קולו בתקיפות ואמר כי על בעל הבית בעצמו לקדש, והכרח בעל הבית לקום ממטתו בעזרתה של האשה, וקדש על היין ואכל ושתה מעט וחזר לישן. והנה בבקר יום השבת קם הבעל ממטתו בריא לחלוטין ואיתן פבראשונה, וראה בברור גמור מבחו של רבי ישראל, מה שפעל לרפואתו עלידי פח דבורו בג"ל.

ועם כל זאת, עלפי רב לא היה נתן כלל לעמד על סד פעלותיו הנזראות של רבי ישראל אף למפרע, רק לעתים רחוקות היה נראה למרחוק כי הוא פועל עבור ישועות נזראות לטובת העולם, כי היה נוהג להסתיר עבודתו הקדושה הנ"ל בסבובים ועקולים שונים, ובכך היה מעלים פעלותיו וקדשותו. וכך ארע, שפעם בעת ששהה אחד משמשויו עמו בחדרו, בחצות הלילה הקיצו וצוה עליו לפתח החלון, וזה קם מיד ופתח החלון שהיה על גבי מסלה, אולם רבי ישראל לא היה שבע רצון וצוה להסיר החלון לגמרי, ומיד פרק המשמש את החלון, ואז החל רבי ישראל להשמיע קולות נהמה נזראים ומשנים פדגמת נהמת אריה, אולם לא היה נתן להבין דבר מדבריו מלבד מה שהיה נשמע מפיו הקדוש מדי פעם הדבור 'יהודים, יהודים', ואז היה חוזר ושב לקולותיו המבהילים, והיה נראה כאלו מנסה לטען לטובת היהודים באיזה ענין לבטול הדינים וכדומה, וכך המשניד עד לאור הבקר כאשר משמשו יושב בסמוך לו ברדת וזיע ובמזרא גדול. וכן ארע, שפעם נכנס אליו אחד במפתיע ומצאו עומד ומתפלל בכח גדול ונזרא, כאשר ידיו אוחזות באיזה סורג, ומיד נתמלא אותו האחד חיל ורעדה נזראה עד שממש קפא על מקומו.

יג

על-פי רב לא היה רבי ישראל גוזר ומצווה במפךש לאנשיו ביצד ונהגו, רק היה מדריכם ברמיוה ובלשון 'אולי' וכדומה, או שהיה מוכיח ומרמוז בדרך ספור מעשה, כי היה משאיר הפחירה בידם ולא היה דוחק שיעשו דוקא פרצונו הקדוש, אף-על-פי שידע כי אם יקימו עצותיו הישרות כפי שמורה להם, ייטב הדבר ביותר לתכליתם הטוב והנצחי.

ומעשה, שפעם אחת אמר לאחד מחסידיו כי אינו מוצא את בוס הקדוש שלו, ואותו האחד החל לחפשה ולא מצאה, ונמשך הדבר למשך כחצי יום ויותר, כאשר בכל פעם רבי ישראל מורו לדרש ולחפש עבור הכוס ומעלה חששות שמא נגנבה וכדומה, תוך שמספר כמה היתה הכוס חשוכה ומיחדת עבורו, ואותו אחד כמעט התיאש מלבקשה, עד שנתן השם בדעתו מה שמוכא בחיי מוהר"ן (י) שכוס נאה ויקרה לקדוש מסגל לעשירות, דבר שהיה נחויץ לו מאד היות והיה דחוק בפרנסתו באותה העת, והבין שהיתה זאת עלה מרבי ישראל לרמוז לו הדבר, מה גם שעד אותה העת היה מקדש בכוס רגילה, וכשחזר לרבי ישראל ואמר לו כי בדעתו לרכש לעצמו בוס כנ"ל לקדוש, צחק רבי ישראל כמאשר.

מעשה באחד מממשמשיו של רבי ישראל שאמר לו כי הוא הולך למבל, ובקשו רבי ישראל שימבל מבלה אחת גם עבורו, וזה נענה בהסכמה, והלך ומבל. ולאחר שחזר שאל אותו רבי ישראל אם הוא מבל, והשיבו בחיוב, וכעבור כחצי שעה לערך שאלו שוב

(י) עבודת השם קלב.

כַּנ"ל, וְזֶה שׁוֹב הַשִּׁיבוּ בְּחַיִּיב, וְכֵן הָיָה חֹזֵר רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְשׁוֹאֵל מִדִּי פַעַם עַד שְׁוֹהַ נִזְכָּר שֶׁשָּׂכַח לְטַבֵּל גַּם עִבּוֹר רַבִּי יִשְׂרָאֵל כְּפִי שֶׁהִבְטִיחוּ.

לא פַּעַם כְּאֲשֶׁר הָיוּ כְּאֵלֶּה שֶׁדִּלְגוּ בְּתַפְלַת הַשְּׁחָרִית עַל 'שִׁיר שֶׁל יוֹם', מִיַּד הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל פּוֹנֵה אֵלֵיהֶם בְּרַמְיוֹזָה וְשׁוֹאֵל: אֵיזָה יוֹם הַיּוֹם? וְכֵאֲשֶׁר אֵלּוּ לֹא הִבִּינוּ כּוֹנְנָתוֹ וְהָיוּ רַק מְשִׁיבִים לוֹ כְּפִשׁוּמוֹ, הָיָה חֹזֵר וְשׁוֹאֵל כְּעִבּוֹר כְּמָה דְקוֹת שׁוֹב כַּנ"ל, עַד שֶׁהִבִּינוּ אִמְתַּת כּוֹנְנָתוֹ.

קדם נִסְיַעְתּוֹ שֶׁל אֶחָד מֵאַנְשָׁיו שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְצִיּוֹן הַקְּדוּשׁ בְּאוֹמֵן, נִכְנַס לִימָל מִמְּנוֹ רְשׁוֹת לִילֵךְ לְדַרְכּוֹ וּלְבַקְשׁוֹ שִׁיבְרָכוֹ, כִּי זֶה יְדוּעַ שֶׁעַל-יְדֵי שְׁנוּטָלִים רְשׁוֹת מַגְדוּלִים וְצַדִּיקִים קִדְּם שְׁיִוְצָאִים לְדַרְךְ, עַל-יְדֵי זֶה נִשְׁמְרִים מִכָּל סַכָּנוֹת הַדְּרָכִים, עַל-פֶּן נִכְנַס אֵלָיו בְּחִצּוֹת הַלֵּילָה וּבִקְשׁוֹ: רַבִּי יִשְׂרָאֵל, עִם בִּקְרָ אֲנִי טָם לְאוֹמֵן, אֲנִי בָּרַכְוֹ אוֹתִי. אוֹלָם רַבִּי יִשְׂרָאֵל עָשָׂה עֲצֻמוֹ כְּאִינוֹ שׁוֹמֵעַ וְלֹא בָּרַכְוֹ. וְזֶה חֹזֵר וּבִקְשׁוֹ: אֲנִי, בָּרַכְוִי לְנִסְיַעַה טוֹבָה. וְהַשִּׁיבוּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל כַּנ"ל: אֲנִי שׁוֹמֵעַ, אֲנִי שׁוֹמֵעַ. וְחֹזֵר שׁוֹב אוֹתוֹ הָאֶחָד עַל דְּבָרָיו, וְשׁוֹב הַשִּׁיבוּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל כַּנ"ל: אֲנִי שׁוֹמֵעַ, אֲנִי שׁוֹמֵעַ, וְנִרְאָה הָיָה כִּי אֲנִי מִסְפִּים לוֹ וּמַעֲכָבוֹ. וְהִבִּין אוֹתוֹ הָאֶחָד כִּי יִשְׁנֵם דְּבָרִים בְּגוֹ, כִּי לֹא יִתְכַּן שְׂרַבִּי יִשְׂרָאֵל אֲנִי שׁוֹמֵעַ רַק אֵת אֵלּוֹ הַדְּבֻרִים, וְאֵת כָּל שְׂאֵר הַדְּבֻרִים שׁוֹמֵעַ כְּהַרְגָלוֹ, וּכְכָל הַנִּרְאָה חִפְּץ לְרַמּוֹ לוֹ אֵיזָה דְבָר, וְעַל-פֶּן הַחֲלִיט לְהַתְעַכֵּב בְּנִסְיַעְתּוֹ עַד כְּמָה שִׁיּוּכָל עַד שִׁירְאָה אֵיזָה סִימָן בְּרָכָה מִרְבוֹ, וְהִמְתִּין עַד קְרוֹב לְעֹלוֹת הַשַּׁחַר וְאֵז נִכְנַס שׁוֹב לְפָנָיו וּבִקְשׁוֹ: אֲנִי צְרִיד לְטוֹם לְאוֹמֵן, אֲנִי בָּרַכְוִי. וְשׁוֹב הַשִּׁיבוּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל כַּנ"ל. וּלְבִסּוֹף פָּנָה אֵלָיו רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר: מִדּוּעַ אֵינְךָ רוֹקֵד? וְהַחֵל לְרַקֵּד. וְאָמַר לוֹ: רְקוֹד עִם חַיּוֹת. וְרַקֵּד בְּשִׂמְחָה. וְלֵאחֵר מִסְפַּר דְקוֹת פָּנָה אֵלָיו שׁוֹב רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר: אֵין לְךָ

מושג עד כמה רבנו הקדוש אוהב אותך! ומתוך שמחה מהדברים החל לרקוד בשמחה ובהתלהבות רבה ביותר עד שלבסוף פנה שוב לרבי ישראל ואמר: ברכו אותי לנסיעה טובה! והשיבו רבי ישראל כנ"ל: איני שומע, איני שומע. ולא ברכו. סוף דבר היה שבטלה הטיסה בה היה אמור לטוס ובכך התברר מדוע לא ברכו רבי ישראל כנ"ל, ומה שאמר לו לרקוד, בזה חזקו שלא יפל בדעתו ויצטער מחמת שלא ברכו ומחמת בטול הטיסה.

מעשה באחד שהתגורר בצרפת ובא לבקור בארץ, והגיע לרבי ישראל שיברכו לזווג הגון, ואמר לו רבי ישראל שראשית כל יעלה ארצה ולאחר מכן יזכה להתחתן במזל ובמזל טוב, וכפל ואמר: במזל ובמזל טוב! ובתוך זמן קצר עלה ארצה והכיר עולה, אף היא מצרפת, והחליטו להתחתן. וכשהגיעו לרפנות נתבקשה לומר את שמה ואת שם אמה בעברית, ועד אז לא ידע אותו האחד את שמה העברי, ואמרה ששמה העברי הוא מזל, ולאמה אין שם עברי, אך שם סבתה הוא 'מזל טוב'.

בעת שהתארח רבי ישראל באיזה דירה רחבה ושהה באיזה חדר, בשעות הלילה המאוחרות החל גשם זלעפות חזק ביותר עד שכמעט ולא היה נתן לאחד לשמע את חברו מחמת הרוחות החזקות ורעש הברד שנתן על חלונות הבית. וישב בעל-הבית בפלון יחד עם אחד האורחים שלא היה נשוי ושהיה קצת מבגד, והחל לדבר על לבו כי לא טוב היות האדם לבדו, וכי עליו לישא אשה כפי שצוינו בהתורה הקדושה, ובתוך שיחתם נשא רבי ישראל קולו וקרא את שניהם לחדרו, ותכף שנכנסו לחדרו פנה לאורח הרגו ואמר לו: עליך להנשא!

ואלו השנים תמהו ונבהלו, כי היה ברור להם שלא נתן היה לשמע שיחתם מחדרו של רבי ישראל בשום אופן כלל. והמשיך רבי ישראל בדבריו ונקב בפרק זמן של שלשה שבועות למועד החתונה, גם אמר באיזה עיר נמצאת המשדכת. ונתקימו דבריו של רבי ישראל במדיק, כפי שגלה ברוח קדשו, ותוך ימים ספורים השתדף האורח וכתם השלושה שבועות התקימה החתונה במזל טוב.

יד

ספר מביאת המשיח ואמר שאין לתאר השמחה שתהיה בעת שיבוא, ואמר שבכל מקום יהיה רק שמחה ורקודים, ואמר שאנשים יפגשו לבתיהם ויאמרו לבני הבית: משיח פה. ובני הבית ישאלו: מי אומר? וישיבו: כלם אומרים. גם אמר כי בעת ביאת המשיח יהיו שתי עבודות - לרקד ולשמח.

בלייל הושענא רבא, בעת שהיו אנשים נעורים ועסקו באמירת ה'משנה תורה', החל לדבר ביראה גדולה ובהתלהבות עצומה מ'מגלת סתרים', ואמר כמה דברים גנוזים וצפונים ונוראים העומדים ברומו של עולם, וצוה לאחד מאנשיו שיחלק לסוככים תצלום של קטע מהמגלה.

מעשה באחד שלא היה כל-כך מקרב, ובקש מאחד מחסידיו של רבי ישראל את המעשה מ'הלחם', וזה התחמק בנמוס, כי ידע אזהרת רבנו הקדוש שלא להראות המעשה לזר. וכאשר שאל את רבי ישראל כיצד עליו לנהג היות ואותו הנ"ל אינו מקרב כל-כך ואולי אף אינו מאמין כל-כך בהפתק הקדוש, השיבו רבי ישראל בשמחה: תן לו, תן לו, מדוע לא, הלא זה מעשה כל-כך יפה.

פְּעָמִים רבות היה אומר לסוכביו כי פְּרַגְעִים אלו היה פה ה'ילד', ולא ידע אחד פּוֹנְתוֹ, ורמז בדבריו על המשיח. גם אמר כי משיח יהיה בן ארבע, ובאר: פשוט, כפול, משלש, מרבע (ג נח נחמ נחמן). ופעם אמר לאחד: הרגע יצא מפתח הדלת הילד, ומהר אותו האחד לראותו ולא ראה דבר. ופעם אמר: הלילה היה פה הילד עם אביו, והם נגנו לפני נגונים מפלאים פאלה וכו'.

פַּעַם אחת באמצע הלילה לאחר שראה מה שראה, פנה אל אחד שהיה עמו בחדר ושאלו: האם שמעת? וכשזה השיב בשלילה ושאל לפשר הדברים, השיבו: היה זה הילד בן ארבע, והוא יודע כל ספרי רבנו ישר והפוך, ויודע גם את כל החכמות, וכלם משתחוים לפניו ואומרים לו 'יחי המלך', ומדברים מזה גם בתקשרת וכו'.

פַּעַם, בתוך שהיה משיח מענינים רמים ונוראים בנושא זה, נשאל אם המשיח כבר נמצא בעולם, והשיב כי אסור לדבר מזה. וכן פעם בתוך שדבר דבורים קדושים וסתומים בענין זה, שאלו אחד: האם נזכה לראות משיח? ולא השיבו, ולאחר מכן וכו'.

עֵנָה ואמר לאחד שדחקו לגלות מענין המשיח: מה לך בזה? הלא אם אגלה לך מענין זה יאסרו אותך בבית משגעים.

פַּעַם אחת אמר כי במשך הלילה דבר עם רבי נתן, ולא רצה לספר עוד מזה.

טו

כָּבֵר מְבַאֵר כִּי רַב סוֹכְבָיו שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לֹא הֶעֱרִיכוּהוּ כְּרֵאוּי, הֵן מַחְמַת גְּדֹל עֲנֻתָנוֹתוֹ וְשִׁפְלוּתוֹ, מֵה שְׁהִיָּה מְעֵלִים עֲצָמוּ בְיוֹתֵר וְעוֹשֶׂה עֲצָמוּ כְּאִינוּ יוֹדֵעַ, אִף שֶׁבְּאַמַּת הָיָה הַכֹּל גְּלוּי לְפָנָיו, כִּי הָיָה אִישׁ קְדוֹשׁ בְּעַל רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֲמִתִּית נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, וְהֵן מִצַּד שְׁהִיָּה נוֹהֵג לְהַדְרִיךְ אֲנָשָׁיו בְּדֶרֶךְ סִפּוּר וּמִשָּׁל וּכְדוּמָה בִּנְ"ל. וּכְבֵר אֲרַע כּוֹזֵאת לְגִדּוּלִים וְצַדִּיקִים בְּעֵנִין זֶה, שִׁטְעוּ כִּנְגַד הַצַּדִּיק הַגְּדוֹל בְּמַעֲלָה בְיוֹתֵר וְלֹא עָמְדוּ כְּרֵאוּי עַל עֲצָם כּוֹנֵת דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים וְהַחֲשִׁיבוּ אֶת דְּבָרָיו הַתְּמוּהִים עַל-פִּי פְּשׁוּט בְּלִבָּד, כְּדִגְמַת מֵה שִׁטְעוּ עֲשֶׂרֶת בְּנֵי יַעֲקֹב הַקְּדוּשִׁים בְּסִפּוּרֵי חִלּוּמוֹתָיו שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק וְלֹא יָכְלוּ לְשַׁעַר עַד לְהִיכֵן דְּבָרָיו מְרֻזִים, רַק יַעֲקֹב אָבִיו יָדַע פְּנִימִיּוֹת כּוֹנֵתוֹ, וְכֵן כְּפִי מֵה שִׁמּוּבָא בְּלִקּוּמֵי הַלְכוֹת ^(יא), שֶׁמְבִיא מֵהַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ, שֶׁנּוֹדֵמֵן הַסְּבָא עִם תְּלִמִּידֵי רִשְׁבִּי וְדַבֵּר עִמָּם שִׁיחַת חֲלִין, וְאָמְרוּ זֶה לְזֶה שֶׁאֲסוּר לְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ הַיּוֹת וְקִבְלוּ מִרִשְׁבִּי רַבָּם שְׂאִין לְהִתְחַבֵּר עִם מִי שְׂאִינוֹ עוֹסֵק בְּדַבְּרֵי תוֹרָה וְעוֹסֵק רַק בְּדַבְּרֵי שְׂטוּת וְשִׁיחוֹת חֲלִין שֶׁל עֲנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. אוֹלָם בְּאַמַּת הַסְּבָא קְדִישָׁא הָעֵלִים וְהַסְּתִיר בְּדַבְּרָיו תוֹרָה גְּבוּהָה וְנִעְלָמַת וְכו'. וְכַהֲנָה יִשְׁנֵן עוֹד שְׂאָר מַעֲשִׂיּוֹת מִעֲנִין זֶה. וְאִם בְּאַרְזִים נִפְלָה שְׁלֵהֶבֶת וּגְדוּלֵי עוֹלָם וְתַנְאִים קְדוּשִׁים לֹא עָמְדוּ עַל תְּכֵן כּוֹנֵת הַדְּבָרִים לְעִמָּקָם בְּכַחֲנֵה זֶה כִּנְגַד הַצַּדִּיק הָרַם בְּמַעֲלָה, אֲזִי מִכָּל שְׁכָן וְכָל שְׁכָן אֶלְפֵי אֶלְפִים וְרַבֵּי רַבָּבוֹת קַל-וְחֹמֶר קִטְנֵי עֶרְךָ אֲזוּבֵי קִיר וְאֲנָשִׁים פְּחוּתִים וְכו' וְכו' כְּמוֹנוֹ הַיּוֹם.

וְכָךְ אֲרַע, שֶׁהֲגִיעַ פְּעַם אֶחָד לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְשָׂאֵל מִמֶּנּוּ עֲצוֹת וְדַרְכִּים בְּנוֹשָׂאִים שׁוֹנִים, וְצָפָה לְקַבֵּל תְּשׁוּבוֹת בְּרוּרוֹת וְחָד מִשְׁמַעִיּוֹת כִּי צַד עָלָיו לְנִהַג. אוֹלָם רַבֵּי יִשְׂרָאֵל נִהַג עִמּוֹ בְּאַפְן הַנְּ"ל וְהַחֵל לְסַפֵּר

מעשיות שונות שנראו ללא כל קשר ושיכות לעצות אותן אותו האחד בקש, עד שנה החל לפל בדעתו ונכנסה עקמומיות בלבו וחשב כי אולי כבר זקן רבי ישראל ביותר וכו', חס ושלום, וכמעט שהחליט כי מבאן ולהבא לא יבגס יותר אליו, אולם תוך מספר ימים נודמן שבכל מעשיה ומעשיה שספר לו רבי ישראל מספר ימים קדם לכן - בכלל מצא את כל אותן העצות והתשובות שבקש. אז הבין למפרע כי לא דברים ריקים, חס ושלום, דבר רבי ישראל, רק הלביש רוח נבואתו ודרכי עצותיו הקדושות בספורי מעשיות שונים, והשאיר הפחירה בידי בעל-הפחירה לחשב כרצונו.

פעם ארע שהגיעו שנים לבקרו, ובמשך השיחה פנה בתקיפות לאחד מהם ואמר כי הוא גנב, והחל השני לגונן על חברו וטען כי איננו גנב. אולם רבי ישראל חזר וטען שבן הדבר, הינו שחברו הוא גנב, וזה החל שוב לגונן עליו כנ"ל. וכך חזר הדבר על עצמו מספר פעמים עד שלבסוף אמר רבי ישראל בתקיפות כי אותו האחד הוא גנב דעת הפריות! אז הכרח חברו להחריש כי נסתתמו טענותיו, כי הבין שאין דעת הצדיק חלילה בדעתנו.

וכך, אף-על-פי שלעתים דבריו של רבי ישראל היו בתחלה סתומים, בבחינת (ב) סתם הדברים וחתם, וגם רמזיו שהיה מרמז היו רמזים שאינם נפרים לפי שעה, אולם כל אותם שזכו להאמין כי כל דבריו ורמזותיו הקדושים הם אמת וצדק ומכוננים, ונתנו עיניהם ולבם עליהם פראוי, זכו לראות ולהבין למפרע לאשר בון בזמנו וכיצד נתקיימו דבריו, אפלו אם נתגלה הדבר רק לאחר מספר שנים. כך גלה ואמר לאחד כי עוד יהיה בעל-משרד גדול לעורכי-דין, ואמר זאת עוד בזמן שהיה הדבר רחוק מן המציאות, וכן הוה. ופעם אמר ברמזה

לאחר שהיה רחוק בתכלית מכל קשר לדת, כי בעוד כעשר שנים יחזר בתשובה, ואף שהיה רחוק ביותר שיתקיים הדבר, כן נתקיים לאחר כעשר שנים במדיק, כפי שצפה ואמר רבי ישראל ברוח קדשו. וכן מדי פעם היה רבי ישראל מדבר דבורים שבאותה העת לא הבינו כלל פונתו בהם, רק עד לאחר מספר שנים יכלו לשער מעט מזעיר מעמקות דבריו המדיקים ומרוח נבואתו האמתית, אז ראו לאשר כון בזמנו ברוח קדשו הנורא והנפלא מאד, כי נתקיים כל דבור ודבור שיצא מפיו אחת לאחת ובמדיק, וראו זאת עין בעין. אולם על כל זאת לא באלה תהלתו, וכבר מבאר, שאם היה רוצה להראות איזה דבר קל ביותר מכחו ורוח קדשו הרם בענינים מעין אלו, דהינו לגלות עתידות וגדולות וכדומה, אזי מן הסתם היתה מתבטלת הבחירה, רק צינו הדברים בנגיעה בעלמא בכדי להזכיר מעט שבחו, ומי יתן ונזכה לשאב מעט מן המעט מרוח קדשו, עד יערה עלינו רוחו ממרום.

כתב (יג): צריכים לבקש מהשם יתברך מאד ולטרח ולהתיגע בכל פחו להתקרב להצדיק האמת, כי הצדיק האמת יש לו רוח נבואה רוח הקדש שעל ידי זה עקר ברור המדמה, שעל ידי זה עקר האמונה, שתלויה בברור המדמה. אבל אין הדבר בא בנקל להתקרב להצדיק האמת, כי צריכין לחזר אחריו ולבקשו ולחפשו מאד מאד, כי בשמתקרב למנהיג שאינו אמת, אזי אדרבא נתקלקל המדמה יותר ויכול לבוא לאמונות פזביות ולכפירות, אולם על ידי התקרבות לצדיק האמת זוכין לשלמות ברור המדמה ולתקון האמונה הקדושה בנ"ל.

ארץ ישראל

הפליג מאד בעצם מעלתה וקדשתה הנוראה של ארץ ישראל, והיה רגיל לשבח ביותר את האויר שבה, הטעם והמראה שבפרות הגדלים בה ועוד. ואמר, כי יש הפרש גדול בין מי שזכה להולד בארץ הקדש לבין מי שנולד בחו"ל, וכמעט בכל פעם שהיה מגיע אליו אחד מחו"ל מיד היה שואל אותו היכן נולד, וכשזה השיבו בחו"ל, היה כמתאנח על ההפסד הגדול, כי כל קדשת איש הישראלי תלויה בארץ ישראל, וכמובא בזהר הקדוש^(א): ארעא דישראל לא שריא עלה רוחא אחרא ולא ממנא אחרא בר קדשא בריד הוא בלחודוי (ארץ ישראל לא שורה עליה רוח אחרת ולא ממנה אחר מלבד הקדוש-ברוך הוא בלבד). אשרי הזוכה לדלג ולקפץ מהרה על כל המניעות והעכובים ולבוא בזרזות גדולה לארץ ישראל, שכל הקדשות נמשכים ממנה.

א

הרחיק בתכלית הרחוק מכל דרכי הגוים וממנהגיהם, וזהו אחד מהדברים שהקפיד עליהם ביותר, שלא להדמות אליהם כלל וכלל, וכמבאר ב'שלחן ערוך'^(ב) שאין הולכין בחקות העכו"ם ולא מתדמין להם, ולא ילבש מלבוש המיוחד להם ולא יגדל ציצית ראשו כמו ציצית ראשם וכו', כי בשמתדמים להעכו"ם בשום דבר על-ידי זה

(א) נח, דף סא. (ב) יורה דעה קעה, א.

מתגבר המדמה חס ושלום ויכולים לבוא על-ידי זה לדעותיהם, כמו שכתוב^(א): "ויתערבו בגויים וילמדו מעשיהם", וצריכים להתרחק מהם מאד מאד בכל הדברים, רק להדמות בכל הדברים ובכל המנהגים ובכל המלבושים לישראל עם קדוש^(ב).

ובך, למרות שבדרך כלל כאשר חפץ רבי ישראל להוכיח את אחד, היה עושה זאת על-ידי שהיה מסבב בדבריו איזה ספור מעשה וכדומה או על-ידי שאר מיני תוכחות בדרך נעם, אולם בענין הנ"ל, הינו במה שיש להתרחק מדרביהם, היה מוכיח בהקפדה ואומר: אנחנו לא גויים. וכפי שארע בעת שנסעו אליו אנשיו בשעות הלילה המאוחרות ונרדם אחד מהם בנסיעה הארבה, וכאשר הגיעו אליו, מגדל השתוקקותו של זה לקדם פני רבו לא הקפיד על נטילת הידים אחר השנה, רק שם פעמיו בזריוות אל רבי ישראל, ותכף בכניסתו לחדר הוכיחו רבי ישראל ואמר: אנחנו לא גויים, עלינו להקפיד על נטילת הידים.

פעם אחת נכנסו אנשיו עמו למעלית ואחד מהם הביט בהבטה בעלמא ללא כל כונה מיחדת במראה שבה, והוכיחו רבי ישראל ואמר: אנחנו לא גויים. וכמוכא בשלחן ערוך^(ג), שאסור לאיש להסתכל במראה, משום "לא ילבש גבר"^(ד).

וכן ארע שישב לצדו אחד והחל לתופף באצבעותיו נגון מגווני הגויים, ומיד צוה עליו רבי ישראל שיפסיק, ואמר כי לא שיק לנו נגוני גויים.

(ג) תהלים קו, לה. (ד) ל"ה, תקות עכו"ם ב. (ה) יורה דעה קנו, ב. (ו) דברים כב, ה.

מעשה באחד שבקש את רבי ישראל שיברכו, וכששם רבי ישראל את ידו על ראשו לברכו, מישש בשערות ראשו שהיו ארפות ואמר: זו לא דרפנו, הינו לגדל שערות הראש במקום הבלורית.

ובן מקרים רבים מעין אלו היו חוזרים ונשנים מפעם לפעם, ולעתים היה נראה כי יותר ממה שהקפיד רבי ישראל על ההלכה שעל-ידה נסתבב התוכחה, רצה להשריש ענין היהדות ובטול כל קשר להנהגת מהלכם ומלבושיהם של הגוים, בבחינת^(ז) לא תעשה כמעשיהם. ובפרט היה נראה הדבר בכל הנוגע לחנוך הילדים, כפי שאמר: אנחנו יהודים, בני ישראל קדושים, אנחנו והתורה - אחד. אנחנו יכולים להאיר בהילדים שלנו דרכי התורה והצניעות, שיהיה בהם פחות ללמד תורה ולקימה, שלא ילמדו כמו שלומדים הגוים. הגוים אין להם אמונה, אין להם צדיקים, אין להם קדשה, כלום, הם כלום, הם לא לומדים לשם שמים, רק בשביל שידעו לדבר וידעו טפשות התאוות של הגיל שמתחמם ומתנבר. אבל אנחנו צריכים להיות פרושים מהם, הם לא חברים שלנו. אנחנו צריכים שהילדים שלנו יהיו פרושים מדרכי הגוים וידעו שאנחנו עם אחד בעולם, שאנחנו מאמינים בתורה ובמצוות^(ח).

ב

חזק ועזרר ביותר לבוא ולהתגורר בארץ ישראל, ובכל פעם שגודמן לפניו יהודי שדר בחוץ לארץ, היה מוכיחו בנעם ואומר: כלם יודעים שרפנו הקדוש אמר שכל היהודים צריכים לבוא לגור בארץ ישראל. בארץ ישראל יש את האור של רפנו הקדוש, ובחוץ לארץ -

(ז) שמות כג, כד. (ח) ישראל סבא, חנוך הילדים.

חשך. איך אתם יכולים לחיות בארץ נכריה, בין הגויים, בשפה כזו. והוסיף בשבחה של הארץ ואמר: זוהי ארץ טובה ורחבה, ארץ זבת חלב ודבש, פה ביתנו, זו ארצנו וארץ אבותינו והכל. והפליג בתנועות ידיו הקדושות והוסיף: אין לשער גדל הזכיה להיות בארץ ישראל. גם שבה המראה והטעם והריח של הפרות בארץ, ומוכן שכונן בזה גם לשאר הבחינות הרוחניות המרמזות בפרות.

אמר בהתלהבות: כיום נתגלה פלאות פאלה, התגלות אלקות כזו, זהו זמן של חדשות, יש לנו ארץ ישראל, יש לנו מדינת היהודים, מדינה קטנה ויש בה הכל, כל טוב. אנחנו יכולים לזון את כל העולם עם הלחם שלנו, יש לנו שמן-זית בשביל כל העולם, יש לנו ענבים לכל העולם, יש בים הכנרת מספיק דגים לזון את כל העולם. בארץ ישראל יש פרות ולחם יותר מכל העולם, יש לנו הכל יותר מכל העולם. ארצנו נותנת ברכה.

ספר לאחד מאנשיו, שחלם שלקחו את הדגים שבים הכנרת והעבירו אותם לים המלח ונעשו הדגים דגים טעימים ביותר, עד שמכל העולם באו לרכש אותם, וכן מי ים המלח היו עם ספר והמתקו והיה לנו מים מתוקים בשביל כל העולם, והמשיך וספר כי בחלומו הנ"ל היו לנו פרות כל-כך יפים ומתוקים עד שכלם רצו לקנות אותם מאתנו, אולם אנחנו לא מכרנו להם, והוסיף: ואמריקה, מה יש להם? יש להם רק ניר (שטרות), אבל אנחנו יש לנו פרות משפחים פאלה, והפליג בשבחה. ובאותו היום בו ספר רבי ישראל את חלומו הנ"ל נפתח ספר תעלת מים שחבר בין הכנרת לים המלח, כי מחמת רבוי המים שבכנרת הכרחו לרקנם לים המלח. ואותו האחד שספר לו

רבי ישראל את החלום הנ"ל, ספר לחברו בהתלהבות את הדברים, וזה השיבו כי שנה קדם לכן ספר גם לו רבי ישראל את אותו החלום, ובאותו היום שספר לו את החלום נפתח הספר הנ"ל בפעם הראשונה.

בַּעַת שָׁשָׂהּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּטַבְרִיָּה אֶצֶל בְּתוֹ, הַתְּבוּנָן דְּרַדְּ חַלּוֹן
הַמְּשָׁקִיף לַיָּם הַכְּנַרְתַּי וְאָמַר: כָּל הַדְּגָיִם שָׁל הַכְּנַרְתַּי הֵם שְׁלִי.
וּפְעַם בְּשָׂהִיָּה בְּרַמְת־גֵּן אָמַר: כָּל רַמְת־גֵּן שְׁלִי. וְכֵן בִּירוּשָׁלַיִם, בְּשָׂדְבָרו
לְפָנָיו מְשׁוּק 'מַחְנֵה יְהוּדָה', אָמַר: כָּל הַשּׁוּק - שְׁלִי, כָּל הַפְּרוֹת וְכוּ' -
שְׁלִי. וּכְעֵין הַמּוּבָא (ט): "הַצְּדִיק, כָּל מְקוֹם אֲשֶׁר יִדְרֹךְ כַּף רַגְלָיו, הוּא
קוֹנֶה". וְנִרְאֶה כִּי בּוֹן גַּם עַל בְּחִינּוֹת רוּחָנִיּוֹת בְּדַבְרָיו הַנִּזְכָּרִים.

ג

בַּעַת שִׁיבַב בְּדִירָה בְּשִׁכּוֹנַת 'הַר נוֹף' שְׁבִירוּשָׁלַיִם אָמַר בְּהַתְּלַהּבוֹת
וּבְחִינּוֹת נִפְלְאוֹת: הַשָּׁמַיִם שְׁבִירוּשָׁלַיִם, הָאֲוִיר שְׁבִירוּשָׁלַיִם - אֵין
בְּשׁוּם מְקוֹם בְּעוֹלָם!

אָמַר: לְבוֹא וְלִגּוֹר פּוּה בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל בְּלִי שׁוּם חֻכְמוֹת, לֹא לְחַשְׁב
הַרְבֵּה - רַק אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּפְעַם נִשְׁאַל לְגַבִּי סִגְלָה לַעֲלוֹת
לְאַרְצִי, וְעָנָה בְּפִשְׁטוּת: אַתֶּם רוֹצִים סִגְלָה לַעֲלוֹת - לַעֲלוֹת!

ד

אָמַר: חָבַל עַל כָּל רַגַע וְעַל כָּל נְשִׁימָה שְׁלֹא נוֹשְׁמִים בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל,
כָּל נְשִׁימָה הִיא כָּל חַיּוֹתָנוּ. וּפְעַם הוֹכִיחַ אֶת אֶחָד שֶׁהִיָּה גֵר
בְּצַרְפַּת וְאָמַר לוֹ: עֲלִיד לַעֲלוֹת לְאַרְצִי, וּבְשָׂהִיָּה תִרְצֵן עֲצֻמוֹ וְאָמַר כִּי הוּא

מפחד מהערכים, מיד קפץ רבי ישראל ואמר בהקפדה: אני לא סובל שקר! כי באמת, ידע רבי ישראל שלא פן היתה סבתו האמתית, רק מצא לעצמו תרוץ שוא לא לעלות ארצה. ונסתבב, שבעבור חדשים ספורים חלתה אשתו במחלה קשה, רחמנא ליצלן, והתקשר ברחיפות מחוץ לארץ לרבי ישראל לשאל ממנו עצה וברכה, והשיבו רבי ישראל באפן חד משמעו וברור: עלו ארצה - ותתרפא האשה! ולמרות התנגדות הרופאים שטענו כי הטיסה מסכנת עבורה מחמת חליה הכבד, אף-על-פי-כן לא שמע הבעל לדבריהם, ותכף שהעלה אותה למטוס ארצה השתפר מצבה לבלי הכר, וכשהגיעה ארצה - נתרפאה!

אמר: צריכים לומר לזקנים הדרים בחוץ לארץ שעליהם לעלות ארצה, לגור ולהקבר בארץ ישראל.

ה

הוביח ואמר: אם היהודים שבחוץ לארץ לא יעלו לארץ ישראל בטוב, יצטרכו חס ושלום לעלות עלידי מכות, רחמנא ליצלן. ופעם כשספרו לפניו מחדשות היום, שבצרפת קבוצת גיאור נאצים עשתה בבית קברות יהודי מה שעשתה, אמר: צריכים להודות להשם יתברך על שלא בצעו זאת ביהודים החיים, וכדגמת הכתוב (1): "כשנחטטים המתים, בידוע שרצה הקדוש-ברוך-הוא להביא איזה בניון על החיים וכו'".

מעשה, שהגיעה אל רבי ישראל אם שבנותיה היו חיות עם גויים מזה שנים והחלה לשפך לבה לפניו בצער רב, והיתה בטוחה כי הוא יקפיד עליה ויגער בה מחמת חמרת הדבר, ואלו רבי

(1) מדות, כבוד מז.

ישראל, שידע גדל מרירותה, דבר עמה רבות וחזקה ועודדה ואמר לה
כי רבנו הקדוש יתקן גם את זה.

ו

אמר: לגור בירושלים בכדי להיות סמוכים לפתל המערבי, או
בצפת - סמוך לרשב"י. ובעת שאמר רבי ישראל את
הדבורים הנ"ל, ישב שם אחד והצטער בלבבו על שאינו זוכה להתגורר
באחד מהמקומות הקדושים הנ"ל, וחזקו רבי ישראל ואמר לו: ברוך
השם שאתה גר בארץ ישראל. ופעם חזק אחד ואמר לו: ברוך השם
שיש לך תקרה, יש לך חלונות וכו'.

חזק את אחד לעלות ארצה, ועל אף שזה כבר השתכנע וגמר
בדעתו לעלות, נותרה לו עדין מניעה שלא היה לו די בכדי
לרפש דירה, וחזקו רבי ישראל ואמר לו שצריך להתפלל גם על זה.
והחל להתפלל, ובמהרה נושע, כי משהו התחיל לעזר לו מעצמו, אפלו
מבלי שיבקש ממנו.

מעשה באחד שעלה ארצה ורצה לגור בירושלים, אולם מעצם
התגברות המניעות לא זכה להוציא תשוקתו לפעל, עד
שכמעט שנפל בדעתו, ונכנס להתפלל מנחה בבית כנסת בלב נשבר,
ובתוך שהכין עצמו לתפלה הטה אוננו לשעור משנה שלמדו שם, ושמע
שדנים במשנה "הכל מעלין לארץ ישראל וכו', הכל מעלין
לירושלים" (א), וראה בכך השגחה עליונה והתחזקות ונכנס בשמחה
גדולה, עד שרץ לספר זאת לרבי ישראל, ותכף בהפנסו לחדרו צחק
רבי ישראל ואמר: כן, כן, הכל מעלין לירושלים.

מעשה באחד שעלה ארצה והתלבט היכן עליו להתגורר, גם היו לו מניעות קצת מחמת ממון, וכששאל את רבי ישראל היכן עליו לגור, השיבו רבי ישראל בתמיהה: חסר מקומות בירושלים להתגורר בהם?! העקר הוא שיהיה מקום של יראה. ופעם ענה ואמר: בארץ ישראל כל מקום קדוש, כל מקום טוב, אבל ירושלים היא יותר קדושה מכל המקומות, ירושלים!

ז

אמר: ארץ ישראל זה המפתח לכל טוב. בארץ ישראל יש הכל, גם הפרנסה והכל - פה בארץ ישראל. ואמר שצריכים להודיע ליהודים שבחוץ לארץ כי ביתם ופרנסתם כבר מוכנים ומזמנים להם פה בארץ ישראל.

ועם זאת, חזק גם את אותם שלא היה ביכלתם לעלות באפן מידי לארץ, וכאשר ראה אחד שיכל לפל בדעתו מחמת שאינו זוכה להוציא תשוקתו האמתית לפעל ולעלות ארצה, כגון אותם שלא היה ביכלתם להשליך ענין הפרנסה לאתרו, כי היה הדבר גורם להם להריסה, אזי היה רבי ישראל מנחם אותם ומחזק ידם ואומר: יש זמן, לאט לאט, קדם כל תמכר את העסק שיש לך בחוץ לארץ, אל תזרק את הפרנסה, תוכל לעבד גם פה בארץ. ולאחד אחר אמר: תבוא לארץ ישראל, ישנן אפשרויות להתפרנס גם בארץ, יש כאן הרבה חגיות וכו'.

ח

אמר: יש ללמד את הספר 'ספורי מעשיות של שנים קדמוניות' בעל-פה, בכדי שיהיה נתן לספר המעשיות בנקל ליהודים שבחו"ל ועל-ידי זה הם יעלו ארצה. גם אמר, שצריכים לכתב להם

מכתבי התחזקות והתעוררות בכתב הצדיק, כפי שהוא בעצמו נהג עם הנשיא שו"ר.

עורך וחזק את אותם היהודים שעלו מחו"ל ואמר להם שצריכים למסר הנפש ללמוד לשון הקדש, לומר 'תקון הפללי' עם התפלה שאחריה בלשון הקדש, וגם ספר המדות שהלשון בו קלה להכנה.

עוד מפעלת ארץ ישראל וקדשתה העולה עד אין סוף ואין תכלית, ומה שכל קדשת איש ישראלי תלויה בה, עין בימי מוהרנ"ת (יב) וזה לשונו: אחר-כך ביום שבת בבקר דברתי עם אנשי שלומנו הרבה מגדל גוראות קדשת ארץ ישראל ושכל התורה מלאה מארץ ישראל, ושאין לישראל שום מקום בעולם כי אם בארץ ישראל, שהיא אדמתנו וארצנו וכו', וזהרבותי הדבור הרבה בדבורים אמתיים באשר הוא באמת, שכל אחד מישראל - עקר תקונו שיהיה בארץ ישראל.

ט

בזמן מלחמת המפרץ, שנת התש"נ, שנה בה היתה עצירת גשמים בחדשים הראשונים לחרף, בעת שהשיחו לפניו מענין המלחמה, אמר: אם היתה לנו אמונה, היינו שרים כל הלילה 'נ נח' ואז היה יורד גשם. וכמוכא (יג), שבשעת גשמים אפלו גיסות פוסקות, הינו שבנוסף למה שהיינו זוכים לגשמי ברכה עלידי שירת השם הקדוש 'נ נח', היתה גם פוסקת המלחמה. ובסביבות פסח, כשירדו גשמים רבים, שמח מאד ואמר: השם יתברך יכול לתת לנו ביום אחד מה שלא נתן לנו כל החרף.

(יב) חלק ב, מז. (יג) לקוטי תנינא ס, ועפ"י תענית ח:

פעם אחת הגיע אליו אחד והחל לספר לו כי מחמת הגשמים הפכדים ים הפגרת עלה על גדותיו והשטפונות גרמו לנגקים רבים, וספר זאת במעט שמחה היות וחשב כי בכך תמנע הפריצות מהחופים, והקפיד מעט רבי ישראל על-כך ואמר כי התורה חסה על ממון ישראל.

מעשה שארע בשנת בצרת, שהגיעו אליו שנים שחפצו לחזק אמונתם בגדלתו, ובתוך שהשיח עמם החל לשאל פעם אחר פעם אם יורדים גשמים, והשיבוהו בשלילה, כי השמים היו בהירים וללא כל עננים ועל-כן לא הבינו כלל פונתו מה ששואל וחוקר מידי כמה רגעים עבור מזג האוויר, ולכסוף סים דבריו וברך: יהי רצון שגנזפה לגשמי ברכה. ובתוך זמן קצר החל לרדת גשם זלעפות שלא פסק מספר ימים תמימים. אז נתגלה לעיניהם מעט מגדלתו ומפח דבורו הקדוש.

י

מענין המצאות במקומות בהם יש ספנה, אף לצורך מצוה, הנה מוכן מדבריו כי על אף ששליח מצוה אינו נזוק, אולם יש להמנע ממצב בו ספנה מצויה. וכמובא (יד) שבמקום שהנזק מצוי - לא יסמוך בן אדם על הנס, ואם יכנים עצמו במקום שהנזק נמצא לעין, הרי פוקעת כל זכותו שעשה בתחלה.

ממה שגורצחים יהודים על-ידי הערבים, אמר בגערה: הממשלה צריכה לטפל בזה, היא אמורה לעשות צדק ומשפט וישר, יהודי הוא לא הפקר, כיצד זה שהורגים יהודי בשוק? גם הוכיח בתמיהה ושאל: מה, יש גויים בממשלה?!

אמר: עכשו בא הזמן עכשו להוציא את הערבים מאצלנו. זה ארצנו. צריכים לתת להם כמו שהם עושים לנו, בתפלה זה דבר אחד אבל גם צריכים להפעיל כח, מלחמה, הממשלה, הצבא. גם אמר: צריכים להרג את הערבים שהולכים בשוקים וברחובות עם ספין ואקדח על-מנת להרג יהודים, שיפחדו לבוא למקומות היהודים, ובבחינת (טו) הפא להרגד השכם להרגו.

אמר בדרך תוכחה: אנחנו לא מפחדים מהשם יתברך, אז מהערבים נפחד?!?

יא

אמר: הערבי מראה עצמו כצדיק וקורא ליהודי שיבוא אליו, וכאשר היהודי מתקרב אליו, ופסק דבריו והראה בכף ידו תנועת הולכת ספין השחיטה.

אמר: הערבים הם כמו חיות, חיים בשדות ובמערות, הם רוצים להכניס לתוך ישובי היהודים ולחטף איזה ילד וכו', אך השם יתברך שומר את עמו ישראל, השם לא מניח בידם.

בעת שספרו לפניו כי הערבים החלו בפרעות בפתל המערבי, אמר כי זהו אחד מהסימנים על הגאולה, הינו מה שהסמרא אחרא מתפשטת לארצה ולרחבה קדם קצה.

יב

בַּתְּקוּפָה בַּה נִרְצָחוּ יְהוּדִים בְּרַחוּבוֹת בְּיַד עַרְבִים בְּסַפְיָנִים, כָּאֵב רַבִּי יִשְׂרָאֵל כָּאֵב עֵמֶק וּבְכָל פַּעַם שֶׁסִּפְרוּ לְפָנָיו שֶׁנִּרְצַח יְהוּדִי, הִתְאַנַּח אֲנַחְהָ גְדוּלָה וּמָרָה וְצָוָה לְכָל סוֹבְבָיו לַעֲשׂוֹת וְדוּי דְבָרִים. וּבְגִדְל צִעְרוּ הַמֵּר לֹא אָכַל וְלֹא שָׁתָה בְּכָל אוֹתָהּ הַתְּקוּפָה, וְכֹאֲשֶׁר כָּבַר הָיָה שׁוֹתָה אוֹ אוֹכֵל מֵעַט אִיזָה דְבָר, מִיַּד הָיָה מְקִיָּא עֲשֶׁרֶת מוֹנִים יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהַכְּנִים לְפָיו הַקְּדוּשׁ, וְכֵן נִהַג בְּכָל אוֹתָהּ הַתְּקוּפָה הַזֵּה לְשֶׁאֲרָכָה כַּמָּה שָׁבוּעוֹת עַד שֶׁהָיָה מִמֶּשׁ מְסַפֵּן, כִּי לֹא יָכֹל לְהִתְקַיֵּם בְּדַרְדָּר הַטַּבֵּעַ כֻּלָּל. וְכֹל גּוֹפוֹ הַקְּדוּשׁ כָּבַר הָיָה צָנוּם בְּיוֹתֵר, עַד שֶׁמִּמֶּשׁ נִרְאוּ עֲצָמוֹתָיו תַּחַת עוֹרוֹ הַמֵּיֻבָּשׁ. וְכֵן הוֹבֵל לְבֵית הַחוֹלִים וְחִבְרוּ לְזוֹרְעוֹתָיו אִינְפוּזִיָּה, וְכָל הַרוֹפְאִים שֶׁרְאוּהוּ אָמְרוּ כִּי אֵין תְּקוּהָ לְחַיִּיו, חֵם וְחִלְיָה חֵם וְשָׁלוֹם, וְכֹא הַרוֹפֵא הַגְּדוֹל וּבָטַל דַּעְתָּם וְאָמַר כִּי הוּא עוֹד יַחֲיֶה שָׁנִים רַבּוֹת. וְאַרְע גַּם גָּמוּר, וּבְתוֹךְ כְּעֲשָׂרִים דְּקוֹת חִזֵּר לְאִיתָנוּ וְהָיָה נִרְאָה כְּאָדָם חֲדָשׁ וְהִרְאָה פָּנִים שֶׁל שְׂמֵחָה גְדוּלָה, וּמֵאֵז תַּמָּה תְּקוּפַת הַרְצִיחוֹת וְלֹא נִדְקְרוּ עוֹד יְהוּדִים לַמּוֹת כְּפִי שֶׁהָיָה עַד אַז.

וְכֵן אַרְע בַּתְּקוּפָה נוֹסֶפֶת בַּה נִרְצָחוּ יְהוּדִים בְּיַד עַרְבִים, שֶׁהַחֵל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְנִהַג כַּנֵּ"ל, הֵינּוּ שְׁלֹא אָכַל וְלֹא שָׁתָה וְהָיָה בְּצִעַר גְּדוֹל, עַד שֶׁפַּעַם בָּעֵת שֶׁשָּׁכַב עַל מִטָּתוֹ הִפִּיל עֲצָמוֹ מִמֶּנָּה בְּמַכּוֹן וְנִחַבֵּט קֶשֶׁה בְּרֵאשׁוֹ, רַחֲמָנָא לִיְצַלְן, וּמֵאֵז פָּסְקוּ הַרְצִיחוֹת.

כֵּן וְעוֹד, הָיָה נִרְאָה לֹא פַעַם בְּיַצֵּד בְּטַל רַבִּי יִשְׂרָאֵל דִּינִים קָשִׁים מֵעַל עִם יִשְׂרָאֵל עַל-יְדֵי מָה שֶׁקָּבַל עַל עֲצָמוֹ יְסוּרִים וְחִלְאִים שׁוֹנִים, וּבְכַחֲיִנַת ⁽¹²⁾ וּבְחִבְרַתוֹ נִרְפָּא לָנוּ.

יג

אמר: כל הצרות שסובלים מהגויים, זה מפני שצריכים לשוב בתשובה על פגם האמונה ולקיים התורה, אבל רבנו הקדוש יתקן הכל.

לא פעם, בעת שהיו משיחים לפניו ממה שהגויים מצרים לעם ישראל ומקטרגים על ירשת הארץ, היה משיב על-ידי שהיה מסמך הדברים למה שעבר עליו בנושא המחלוקת, והיה מספר שלמרות שכל החשיבות והחן היתה אצל הרשעים והמתנגדים והחולקים על האמת, וברסלב היה בתכלית השפלות ובכיוון גדול, למרות זאת פיוס נהפך הדבר והשקר נופל והאמת עולה ומתגלה לעין כל, ובבחינת (י) פי השם אוהב משפט ולא יעזב את חסידיו לעולם נשמרו, וזרע רשעים נכרת, צדיקים ירשו ארץ וישכנו לעד עליה. וכך, כשספרו לפניו מהנס הגדול שארע בכתל המערבי בחל המועד סבות, שהערבים זרקו אבנים על היהודים המתפללים ואף-על-פי-כן אחד לא נזוק, צחק ואמר: בזמנו המתנגדים על ברסלב זרקו עלינו אבנים גדולות כאלו שהיו יכולות להרג, ואפלו מי שהאבנים פגעו בראשו - לא נפגע. והחל לספר המעשה מחתונת בנו של רבי נתן, מה שהמתנגדים קבלו פני החתן והפקה באבנים.

אמר: מי היה יכול לחשב שארץ ישראל תהיה שלנו. הגויים, הערבים, מיליונים מיליונים בעולם, ואנחנו - כמה אנחנו? ואנחנו עומדים כנגד כל העולם. וכן היה ברסלב, כלם אמרו: ברסלב - לא! יש חסידים ויש אדמורי"ם, אבל ברסלב - לא! והוסיף: היה

(י) תהלים לו, כח.

למתנגדים פתי פנסיות גדולים ומפארים, היה להם פנק עם דולרים, אבל לא נשאר להם כלום וכלם כבר מתו. רק אני נשארת לבדי. הם נופלים ונופלים, ואנחנו עולים ועולים ועולים. וסיים רבי ישראל ואמר: ואני בראש!

כתב (יח): עקר השלום האמתי שהוא רפואת הגוף ורפואת הנפש לנצח הוא פשאיין חולקים על נקדת האמת, אור הצדיק האמת שאנו חוסים בו לנצח, פי חוץ מזה אין שום שלום בעולם.

יד

אמר: רבנו הקדוש הוא היה בארץ ישראל וכבש את ארץ ישראל מיד הגויים בשבילנו, בשביל לתקן אותנו. רבנו הקדוש הוא יתקן את כל העולם, את כל אחד ואחד בשלמות גמור, תקון גמור. הכל אצלו - בית המקדש, הקדש הקדשים, אבן השתיה - הכל אצלו. הוא עולה על הכל!

ובך, לא פעם היה רבי ישראל מסמיו ומקשר ענין הפתק הקדוש בו נתגלתה החתימה 'נ נח נחמ נחמן מאומן' לירשת ארץ ישראל, ואמר: כלם רוצים את ארץ ישראל, ואנחנו אומרים להם שזו ארצנו, זו לא ארץ שלכם, יש חתימה מהאו"ם, יש חתימה במכתב נ נח נחמ נחמן מאומן, כתוב וחתום. וסיים ואמר: רבנו הקדוש גלה לנו שהוא נ נח נחמ נחמן מאומן. גם ידוע שארץ ישראל וחדוש העולם לעתיד הם בחינה אחת, ומשם נתעורר השיר פשוט כפול משלש מרבע - נ נח נחמ נחמן מאומן (יח).

בַּעַת שְׁעֵבֶר רַבִּי יִשְׂרָאֵל יַחַד עִם חֲסִידָיו בְּשִׁכּוּנָה חֲרָדִית בְּצַהְרֵי הַיּוֹם וְהִחְלוּ לְשׁוֹרֵר בַּנַּח, מִיַּד הִחְלוּ הַשְּׂכָנִים לְהִתְלוֹנֵן עַל 'הָרַעַשׁ', אַף שֶׁבְּאֵמֶת לֹא הִיְתָה כָּל סִבָּה מְצַדֶּקֶת לְדַבְרֵיהֶם, רַק מְצָאוּ לְעֲצָמָם בְּזֶה תּוֹאֲנָה לְמַחְלָקְתָם, וְאָמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל: פֶּה הִיא אֶרְצֵנוּ, אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, זֶה הָאֶרֶץ שֶׁלָּנוּ, הִירוּשָׁה לָנוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ, וְהִיא אֵינָה שֶׁל הַגּוֹיִים, כִּיֵּצֵד הֵם מְעֵזִים לְבוֹא לְכָאן. וְהוֹסִיף: הַקּוֹמוֹנִיזְם יָרַד לְקֶבֶר וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם עוֹד שׁוֹם תְּקוּמָה, וּרְבֵנוּ הַקְדוּשׁ מִתְגַּלָּה וּמִתְגַּלָּה בְּעוֹלָם.

הַרְבֵּה לְעוֹרֵר וּלְשַׁבַּח מְגִדָּל הַיָּם שֶׁל כְּבוֹשׁ הָאֶרֶץ, וְאָמַר: הַגּוֹיִים שׁוֹנְאִים אוֹתָנוּ, וְאֶף-עַל-פִּי־כֵן הָאוּ"ם נָתַן לָנוּ אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. לֹא הָיָה לָנוּ לֹא כֶסֶף וְלֹא חֵלִים וְלֹא נֶשֶׁק, וְכִבְשָׁנוּ אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּמוֹבָן הָיָה מְדַבְּרָיו שֶׁכִּוְנָתוּ בְּזֶה הִיְתָה לֹא רַק עַל הַיְשׁוּעָה הַגְּשָׁמִית, אֲלָא עַל נְצַחוֹן רַבֵּנוּ הַקְדוּשׁ בְּשֶׁרֶשׁ הַרוּחָנִי שֶׁל הַמְּלַחְמָה שֶׁמִּמֶּנּוּ נִשְׁתַּלְשַׁל גַּם הַנְּצַחוֹן הַגְּשָׁמִי הַפְּלָאִי, כִּי כְּבִישַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא כְּפִי תְקוּן הַדַּעַת שְׁזוֹכָה הַצַּדִּיק^(ב), וְכֵן מוֹבָא^(א), שֶׁבְּזִכּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁמִּמְשִׁיכִים, זוֹכִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

אָמַר: הַגּוֹיִים שׁוֹאֲלִים מִדּוּעַ אַתֶּם שָׂרִים כָּל-כָּף הַרְבֵּה בַּנַּח. צְרִיכִים לְהַשִּׁיב לָהֶם שֶׁכְּשִׁיתְגִּירוּ וַיִּתִּיהֲדוּ אִזּוּ הֵם יִדְעוּ. גַּם אָמַר: עוֹד יִבְנוּ בְּנֵי מִיחַד בְּשִׁבְלֵי וְכָל הַגּוֹיִים יִבּוֹאוּ לְרֹאוֹת אֶת בְּעַל-הַפֶּתַח...

טו

אָמַר: לְלֹא הַנְּסִים וְהַנְּפִלְאוֹת שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה לָנוּ קִיּוֹם אֲפִלּוּ יוֹם אֶחָד. וְסִפֵּר: הָיָה פֶּחַד גָּדוֹל מִן הַגּוֹיִים, אֵינֵנִי יוֹדֵעַ אִיךְ אֵנִי הֵייתִי חַי בְּפִתְחֵי פְּאֵלָה, הָאֲבָא וְהָאֲמָא וְאֵנִי, אֲנַחְנוּ כְּלָנוּ לֹא

(ב) ל"ה, דה"ב ד, יב. (א) לקוטי מוה"ר"ן ב.

הִיָּה לָנוּ לֹא לֶחֶם לֶאֱכֹל וְלֹא לְשִׁתּוֹת וְלֹא כְּלוּם, אֲנַחְנוּ הֵיינוּ בְּצָרָה
גְּדוֹלָה, אֲנַחְנוּ וְזִרְעֵנוּ וּמִשְׁפַּחְתֵּנוּ כָּלֵנוּ הֵיינוּ נֹאכְדִים לְגַמְרִי, אִיךְ אֶפְשֶׁר
הִיָּה לְכַפֵּל רוֹצְחִים כְּאַלֶּהָ? וְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ רַחֵם עָלֵינוּ, וְאֲנַחְנוּ וְזִרְעֵנוּ
נִצְלָנוּ.

סִפֵּר, שְׁלַחֵם עִם הַמַּלְאָךְ שֶׁל יִשְׁמַעְאֵל וְנִצַּח אוֹתוֹ. וְלֹא זְכוּר אִם
סִפֵּר שְׁחָלַם זֹאת אוֹ שֶׁהָיָה זֶה בְּאִפְסָן אַחֵר.

טז

כִּשְׁנֵשְׁמַע שְׂרוֹצִים לְתֵת חִלְקִים מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל לְעַרְבִים, צָחַק
וְאָמַר: אִיךְ אֶפְשֶׁר לְתֵת אֲדָמָה, קֶרֶקַע אִי אֶפְשֶׁר לְהִזִּיז
מִמְּקוֹמָהּ. וְעַל אַף שֶׁהָשִׁיב בְּדֶרֶךְ הַלְצָה קֶצֶת, בְּרוּר הָיָה כִּי כּוֹנֵת
הַדְּבָרִים עֲמֻקִּים. וּפְעַם בָּעֵת שֶׁהָיָה בְּסִפְּהָ בְּצַפֵּת אָמַר שְׁלֹא לְתֵת
לְעַרְבִים לֹא שְׁקַל וְלֹא מֶטֶר!

בְּזִמְן שֶׁנִּתְּנוּ אֶת יְרִיחוֹ לְרִשּׁוֹת הָעַרְבִים, אָמַר בְּצַעַר כִּי יְרִיחוֹ הִיָּתֶה
הַכְּבוֹשׁ הָרֵאשׁוֹנִי שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְהַמְשִׁילָה לְמַפְתָּח,
וְכַעַת שֶׁנִּמְסְרָה הָעִיר לְעַרְבִים יִפְתַּח חֵם וְשָׁלוֹם פֶּתַח לְמַסִּירַת שְׂאָר
חִלְקִים מֵהָאָרֶץ.

לְעֵינֵינוּ מֶה שֵׁישׁ טוֹעֵנִים וְסוֹבְרִים כִּי הַגּוֹיִים לְמִינֵיהֶם חִפְצִים
בְּטוֹבַתְנוּ, אָמַר: אֲמַרִיקָה וְאֲנַגְלִיָּה וְכָל הַגּוֹיִים הֵם מְלַמְדִים אֶת
הָעַרְבִים אִיךְ לְהַתְּנֵהוּ אֶתְנוּ. וְכֵן כְּתָב (כב): בִּידוּעַ שֶׁעָשׂוּ שׁוֹנֵא לְיַעֲקֹב,
וְאֶפְלוּ הָאֲמוֹת שְׁמַרְאִים פְּנִיָּהֶם כְּאוֹהֲבִים, עֵינֵיהֶם רָעָה עַל יִשְׂרָאֵל
וְחוֹשְׁבִים רָעַתְנוּ וּמְקַטְרְגִים עָלֵינוּ.

ספר מגדלת השם ונפלאותיו, מה שבכל דור ודור עומדים עלינו לבלותינו והקדוש־ברוך־הוא מצילנו מידם, כי הוא יתברך לוחם את מלחמות עמו ישראל, בבחינת (כג) השם ילחם לכם ואתם תחרישון. והיה זה בזמן מלחמת השחרור, פֶּאֶשֶׁר הָיָה לְעַרְבִים כָּל טוֹב בְּגַשְׁמִיּוֹת וְגַם קִבְּלוּ סִיּוּעַ עֲנַק מִשְׁאֵר מְדִינֹת הָעוֹלָם, וְאֵלוּ הַיְהוּדִים בְּאֶרֶץ הָיוּ חֲסָרֵי אִמְצָעֵי קִיּוּם בְּסִיסִיּוּם, וּפְחַד גְּדוֹל נָפַל אֲזַי עַל כָּל הַיְהוּדִים, כִּי הִיָּתָה אֲזַי עַת צָרָה גְּדוֹלָה לְיַעֲקֹב. אוֹלָם הַשֵּׁם בְּרַחֲמָיו הַמְּרַבִּים הִפֵּר עֲצַת גּוֹיִים וּמַחֲשָׁבוֹת עַמִּים הִנְיָא, וְהַמְטִיר בְּאִמְצַע הַקִּיץ גֶּשֶׁם כִּבִּיר, עַד שֶׁהַשְּׂפֵלִים חָשְׁבוּ כִּי לַיְהוּדִים יֵשׁ פְּצֻצַת אֵטֶם וְנָסוּ עַל נַפְשָׁם הַטְּמֵאָה וְהוֹתִירוּ בְּתֵיהֶם וְכָל רְכוּשָׁם לַיְהוּדִים, וּבִבְחִינַת (כד) וּנְצַלְתֶּם אֶת מִצְרַיִם.

אמר כִּי הָאֲמֵרִיקָאִים יִקְבְּלוּ מְכוֹת מִן הַשָּׁמַיִם הַיּוֹת וְהֵם רוֹצִים לְהַכְרִיחַ אוֹתָנוּ לְתֵת שְׂטָחִים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְעַרְבִים. וּזְמַן קָצֵר לְאַחַר שְׂאֵמֵר רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֶת דְּבוּרוֹ הַנִּ"ל, הִחֵלוּ לְהַשְׁתַּלֵּל בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית סוּפוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁהוֹתִירוּ אַחֲרֵיהֶן הָרֶם עָצוּם. גַּם חִזַּק וְאָמַר: אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לֶלֶחֶם - אֲזַי מִן הַשָּׁמַיִם לֹחֲמִים. וְהַזְכִּיר רַעֲיוֹת־אֲדָמָה, שְׂרָפוֹת־עֲנַק וּשְׂאֵר כַּחוֹת אֵיתָנִי הַטָּבַע אֲשֶׁר עַל־יָדָם הַשֵּׁם נִפְרַע מִן הַגּוֹיִים, וְאָמַר: אֲנַחְנוּ הַיְהוּדִים יֵשׁ לָנוּ נֶשֶׁק חֲדָשׁ - 'רַעֲיֵדַת יַם', וְיִתְכַן וְכֹון בְּזֶה לְדַגְמַת אֶסוֹן הַ'צוֹנְמִי', שְׂאֵרַע בְּשֵׁנַת הַתְּשֵׁם"ה. וּפַעַם אָמַר: בְּאַרְצוֹת־הַבְּרִית מִ'רַעֲיֵדַת־יַם', וּבְתוֹךְ שְׁבוּעַת הַחֵלוֹ לְהַשְׁתַּלֵּל סוּפוֹת 'הוֹרִיקָן' בְּאִזוֹר מֵיָאֵמִי.

סַפֵּר שְׁחַלֵּם שְׁבְרוּסְיָהּ וּבְאַמְרִיקָה הָיוּ שְׂרָפוֹת גְּדוֹלוֹת, אֵדָּ לֹא בְּמִקּוּמוֹת בָּהֶם דָּרוּ יְהוּדִים, וְנִשְׂרַף כָּל מְמוֹנָם וּתְבוּאָתָם שֶׁל הַגּוֹיִים, וּבְבַחֲיַנְתָּ (כ"ה) וְהַפְּלָה הַשֵּׁם בֵּין מִקְנֵה יִשְׂרָאֵל וּבֵין מִקְנֵה מִצְרַיִם וְכוּ' וַיִּמַּת כָּל מִקְנֵה מִצְרַיִם וּמִמִּקְנֵה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא מֵת אֶחָד. גַּם צָחַק וְאָמַר: גְּדַמָּה בְּעֵינֵי הָעוֹלָם שֶׁהַרוֹסִים הֵם עֲשִׂירִים, אוֹלָם בְּאַמַּת כָּל הַשֹּׁפֵעַ שְׁלָהֶם נִמְשָׁךְ מֵהַיְהוּדִים הַנִּמְצָאִים שָׁם, וְאָמַר כִּי עַכְפָּרִים בָּאִים וְאוֹכְלִים כָּל תְּבוּאָתָם.

בְּתַקּוּפַת 'מִלְחַמַּת הַמִּפְרָץ', בְּאֲשֶׁר נֶעֱשׂוּ לָעַם יִשְׂרָאֵל נִסִּים גְּלוּיִים, אָמַר: הַגָּאֹלָה מִתְחִילָה לִפְעֹל, בְּרוּךְ הַשֵּׁם כְּבָר כָּלָם רוֹאִים אֶת הַהִשְׁגָּחָה, כָּלָם מוֹדִים, נִפְלוּ פֹה אַרְבָּעִים מֵיָלִים שֶׁיִּכְלוּ לְהַחְרִיב אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְלֹא קָרָה דְבָר. אִם הָיָה הַזֶּקֶן, מָה הָיוּ אוֹמְרִים הַקְּלֵי עוֹלָם?!

בְּזִמְן שֶׁנִּשְׁמַע מֵהַתְּפִשָּׁטוֹת מַחֲלַת הָאֵיידִס בְּאַפְרִיקָה, אָמַר כִּי הַשֵּׁם נוֹקֵם נִקְמָתוֹ בָּהֶם עַל שֶׁמָּרְדוּ בַּתּוֹרָה וּבִיהוּדִים, וְעֵנָה וְאָמַר: אֲנַחְנוּ עִם יִשְׂרָאֵל - עִם קְדוּשָׁה, לָנוּ לֹא שִׁיבָה עֲבָרוֹת וּתְאוּוֹת, וְכָל מָה שִׁישׁ רְשָׁעִים בְּיִשְׂרָאֵל וּמַחֲלוֹת מְשֻׁנוֹת הוּא רַק מַחֲמַת הַגּוֹיִים וּמַחֲמַת שְׁנוּהֵגִים כְּמוֹתָם.

כְּתַב (כ"ו): דוֹרוֹת אַחֲרוֹנִים יִסְפְּרוּ תְהִלּוֹת הַשֵּׁם וְעֻזּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ לְעֵינֵי כָּל הָעַמִּים.

יח

אָמַר: בְּקִרְוֹב רוּמֵי תִקְבֵּל עֲנֻשָּׁה. הֵם שָׂרְפוּ אֶת בֵּית מַקְדְּשֵׁנוּ, עַל־כֵּן יֵצֵא אִישׁ מֵאִיזָה הָר וְתִשְׂרַף אֶת כָּל רוּמֵי, וּבְכַךְ הַשֵּׁם יִשְׁלַם לָהֶם מִדָּה כְּנִגְדֵי מִדָּה.

עַל הַגִּרְמָנִים אָמַר כִּי הֵם כָּלֶם הֵיטְלָר, וְהֵם יִקְבְּלוּ אֶת עֲנֻשֵׁם הַמֵּר רַק בְּסוּף. וְהָיָה נִרְאָה מִדְּבָרָיו כִּי בָּהֶם יִנְקַם הַשֵּׁם אֶת נִקְמַת דָּם עֲבָדָיו הַשְּׂפוּד בְּעֲנֻשִׁים מְרִים וְקָשִׁים מִנְשׂוּא, וְיִזְתֵּר מִמָּה שְׁיִנְקָם בְּשֵׂאֵר הָאֲמוֹת שֶׁהֵצִרוּ לְבָנָיו, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (כז): "יִדִּין בְּגוֹיִם מְלֵא גְיוֹת יַחַץ רֹאשׁ עַל אֶרֶץ רַבָּה", וְכְמוֹ שְׂפָתוֹב (כח): "וְנִשְׁפָּטֵתִי אֶתוֹ בְּדָבָר וּבְדָם וְנִשְׁמַשׁ שׁוֹטֵף וְאֲבִנִי אֲלֹגְבִישׁ, אִישׁ וְגִפְרִית אֲמַטִּיר עָלָיו וְעַל אֲנָפָיו וְעַל עַמִּים רַבִּים אֲשֶׁר אֶתוֹ", וְכְמוֹ שְׂפָתוֹב (כט): "תִּשְׁתִּיתֶמוּ כְּתִנּוֹר אִישׁ לְעַת פְּנִיָּה, הַשֵּׁם בְּאִפּוֹ יִבְלַעֵם וְתֹאכְלֵם אִישׁ".

כִּי בְּנִדְאֵי עוֹד יִצְטָרְכוּ כָּל אֲמוֹת הָעוֹלָם לִיתֵן דִּין וְחֶשְׁבוֹן עַל כָּל טִפָּה וְטִפָּה שֶׁל דָּם שֶׁשָּׁפְכוּ, וְאִפְּלוּ מִבִּינֵיהֶם, כִּי אֵין הָעוֹלָם הַפְּקָר, חֵם וְשָׁלוֹם. וּבְנִדְאֵי עוֹד יִהְיֶה דִין וּמִשְׁפָּט גְּדוֹל לְעֵתִיד, וְכְמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל, שֶׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְתַבַּע אֲפָלוּ עֲלֵבּוֹן סוֹסִים מִיַּד רֹכְבֵיהֶם, מִכָּל שֶׁכֵּן דָּמִים שֶׁל בְּנֵי אָדָם, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן מִי שֶׁעַמַּד כְּנִגְדֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׁפַד דָּם יִשְׂרָאֵל וְצִעַר אוֹתָם מִחֲמַת עֵינָיו הָרַעָה וְנִצְחָוֹנוּ הָרַע, שֶׁבְנִדְאֵי יִהְיֶה אַחֲרֵיתוֹ לְהַכְרִית. וְכָל אוֹתָן הַנְּפֹשׁוֹת שֶׁנִּהְרְגוּ וּמָתוּ עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם מִיּוֹם הַחֲרָבָן עַד הַיּוֹם, כָּלֶם מְנוּיִים וְסְפוּרִים אֲצִלוּ יִתְבָּרַךְ וְעַל כָּלֶם יִנְקַם הַמֶּלֶךְ הַמְּשֻׁפָּט וַיֹּאבְדֵם עַדִּי אוֹבֵד (ל).

(כז) תְּהִלִּים קי, ו. (כח) יְחֻזְקָאֵל לַח, כב. (כט) תְּהִלִּים כא, י. (ל) ל"ה, בְּרִכּוֹת הָרִאשִׁיָּה וְשָׂאֵר בְּרִכּוֹת פְּרָטִיּוֹת ה, ב.

כתב (א^ב): בְּכַח הַצְדִּיק עֲתִידִים יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת לְמַעֲלָה מִכָּל הָאֲמוֹת
וְלִהְיוֹת כְּלָם תַּחַת רַגְלֵינוּ, וְיִתְּנוּ הַדִּין וְהַמְשָׁפֵט עַל כָּל הָאֲמוֹת
כְּפִי מַה שָּׁאֵנוּ רוֹצִים, וְלִשְׁפֹּט אוֹתָם וְלָדוֹן אוֹתָם כְּרָצוֹנֵנוּ.

יט

אמר: כָּל הָעוֹלָם יִתְבַּטְּלוּ וְיִתְבַּיְשׁוּ רַק מְלֻרְאוֹת הַיַּפִּי שֶׁל הָאָרֶץ
שָׁלְנוּ, כְּלָם יֵרְאוּ בְּעֵינֵיהֶם. כָּל הַגּוֹיִים יִרְצוּ לְשִׁבֹּר וְלִקְנוֹת
דִּירוֹת פֶּה בְּאָרֶץ, וְאֵנְחָנוּ לֹא נִשְׁכָּר וְלֹא נִמְכָּר לָהֶם בְּשׂוּם אֶפֶן. וְהוֹסִיף:
הַגּוֹיִים אֵינן לָהֶם שׂוּם חֵלֶק, שׂוּם נַחֲלָה בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, הֵם יֵלְכוּ לְמִקְוֹמוֹת
שְׁלָהֶם. פֶּה יִהְיוּ רַק יְהוּדִים וְלֹא גּוֹיִים, וְכָל הַכֶּסֶף שֶׁל כָּל הָעוֹלָם וְכָל
הָעֲשִׂירוֹת תִּהְיֶה אֶצְלָנוּ, נִהְיֶה עֲשִׂירִים יוֹתֵר מִכָּל הַמְּדִינּוֹת.

ומעשה שָׁבְאוּ אֲנָשֵׁי שֵׁם חֲשׁוּבִים מְאֹד מִצְרַפְת לְבַקּוֹר בְּאָרֶץ,
וּכְמִדְמָה שֶׁהִיְתָה בֵּינֵיהֶם גַּם אִשְׁת נְשִׂיא צְרַפְת, וְנִסְתַּבֵּב
שֶׁהִגִּיעוּ לְבֵיתוֹ שֶׁל אֶחָד מִחֲסִידָיו שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁהִתְאַרַח בּוֹ רַבִּי
יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ הָעֵת, וּכְמִנְהַג הָעוֹלָם כְּבָדוּ אוֹתָם בְּכַבּוֹד גָּדוֹל כְּרֵאוּי
לְאֲנָשִׁים כְּמוֹתָם, אוֹלָם רַבִּי יִשְׂרָאֵל לֹא הִרְאָה כָּל עֵנִין בָּהֶם וְאִף נִהַג
בָּהֶם קְלוֹת רֵאשׁ, בְּבַחֲיִנַת (ב^ב) וְאִתָּה הַשֵּׁם תִּשְׁחַק לָמוּ תִלְעַג לְכָל גּוֹיִים,
וְאָמַר: הַגִּיעַ הַזְּמַן לְצַחֵק מִכָּלֵם, הַגִּיעוּ מִצְרַפְת, יִגִּיעוּ גַם מֵאֲנַגְלִיָּה
וּמִשָּׂאֵר מְקוֹמוֹת בְּעוֹלָם, כְּלָם יִגִּיעוּ לְרְאוֹת אֶת אָרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֵנְחָנוּ
נְצַחֵק מֵהֶם, אֵנְחָנוּ נְצַחֵק מִכָּל הָאֲמוֹת, נֹאמַר לָהֶם: מִדּוּעַ הַגַּעְתֶּם
לְהִנָּה?

אמר: ישראל יהיו הכי חזקים בעולם, ועקר הנשק יהיה אצלנו. החילים שלנו יגידו לכל העולם, מי שרוצה ללחם אתנו - שילחם. הגויים יפלו ויפלו בלי סוף. תהיה מפלה לכל הגויים, לכל אמות העולם, כלם ילכו לקבר, ילכו בחשך, לא יהיה מהם פלום. זו המדינה שלנו וכל היהודים יבואו לארץ ישראל. יש מקום בירושלים לקבל כל היהודים, נקבל את היהודים שעדין לא נמולו, יבואו כל היהודים, מיליונים, יהיה עולם אחר, עולם חדש, יהיה אור כזה בעולם שלא ירצו להריח ריח של העולם הזה, של התאוות, עוד כל העולם יראו מה זה יהודי, יראו את הקדשה של ישראל. אנחנו צריכים לשיר ולרקוד ביום ובלילה, יהיה יפה מאד בעת ביאת המשיח, יהיה תקון העולם.

כתב בפתח אחד ממכתביו (ב): הריני מתכבד כזה לברכו מעמקא דלבאי לרגל חג העצמאות הבא עלינו. ברוך שהחינו והגיענו לזמן הזה, שנתן לנו אוצר מתנת חנם שהיא ארצנו ארץ ישראל הקדושה בנסים ונפלאות נוראות לעיני כל האמות, להחיותנו כהיום הזה. הוא התחיל להראות לנו חסדים ורחמים נוראים כאלה, הוא יגמר עמנו לגאל אותנו גאלה שלמה שאין אחריה גלות, שיתגלה הנחל נובע בכל העולמות ושעל-ידו תבוא הגאלה לנו ולכל ישראל ולכל העולם כלו.

ב

בזמן שוכו' שעלה לראשות הממשלה, אמר רבי ישראל למקורביו להתפלל שיפל, מפני שהוא רוצה לעשות תחבורה צבורית בשבת וכדומה. גם דבר מנשיא אוקרינה שיפל, וככל הנראה מפני שחפץ להרע ליהודים.

לאַאָחַד שְׁהַתְּלַבֵּט אִם עָלְיוֹ לְהַצְבִּיעַ לְבְחִירוֹת לְפָנֶיךָ אִם לֹא, וּשְׂאֵלוֹ
כִּיצַד עָלְיוֹ לְנַהֵג, הַשִּׁיב: אֲנִי אֵינְנִי מַצְבִּיעַ.

כא

אָמַר: מְשִׁיחַ יָבֹוא בְּקֶרֶב, יִהְיֶה לָנוּ בְנֵי בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ וְיִהְיֶה הַכֹּל.
אִיזָה שְׂמֵחָה תִּהְיֶה בְּבִיאַת הַמְּשִׁיחַ, שְׂמֵחָה כּוֹזֵאת שְׂלֵא הִיְתָה
מֵעוֹלָם. כָּל הַגּוֹיִים יִתְפַּטְּלוּ וְיִתְבַּיְּשׁוּ מִהִיְהוּדִים, הֵם יִהְיוּ כְּמוֹ חַמּוּרִים,
הֵם יִרְאוּ וְיִרְגְּזוּ שְׂאֵנְחָנוּ בְּנִי־אָדָם וְהֵם חַמּוּרִים. הֵם יִתְבַּיְּשׁוּ מִמָּה
שְׁעָשׂוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל וְיִרְצוּ לְהַתִּיהַד.

סִפֵּר אַחַד, שְׁחָלַם שְׁבֵית־הַמִּקְדָּשׁ יָרַד מִן הַשָּׁמַיִם, וְשָׂמַח רַבִּי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַר: אֵיךְ קָדָם צְרִיכִים שְׂיָבֹוא הַמְּשִׁיחַ.

אָמַר: לְעֵתִיד לְבֹוא כָּל גּוֹי שְׂיִזְכֶּה לְעַבְדֵי אֶת יִשְׂרָאֵל יִתְפָּאֵר בְּכֶד,
וְיִמְרַב שְׂמֵחָתוֹ יִצְעַק בְּרַחוּבוֹת: הַיּוֹם זָכִיתִי לְעַבְדֵי אֶת יִשְׂרָאֵל,
הַיּוֹם זָכִיתִי לְעַבְדֵי אֶת יִשְׂרָאֵל. גַּם אָמַר: עוֹד כָּל הָעוֹלָם יָבֹוא וְיִתְקַרְבוּ.

פַּעַם אַחַת הִגִּיעַ אֵלָיו אַחַד מֵאֲנָשָׁיו עִם אַחַד שְׁעָמַד לְהַתְגַּיֵר, וְעָנָה
רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר כִּי פִה מְקַבְּלִים רַק יְהוּדִים. וּכְשֶׁזָּה טָעַן כִּי
הוּא מְעַנֵּן לְהַתְגַּיֵר, הַשִּׁיב רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּתַקִּיפוֹת: רַק אִם הוּא רוֹצֵה
בְּאַמֶּת. וְכֵן אָמַר לְגַר שְׁעָבְרוּ עָלָיו כְּמָה וְכְמָה נְסִיּוֹנוֹת וְיִרִידוֹת: הָעֵקֶר
הוּא לְהַתְגַּיֵר בְּאַמֶּת.

בְּשֵׁם־פָּרוֹ לְפָנָיו מִגֵּר צָדֵק הִנְמָצָא בְּצַרְפַּת, מִיַּד הֵחַל רַבִּי יִשְׂרָאֵל
לְהַתְפַּעֵל מִמֶּנּוּ וּלְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ, לְמִרְוֹת שְׂלֵא הַבִּירוֹ עָדִין,
וְאָמַר: אָדָם כּוֹזֵה צָרִיךְ שְׂיִהְיֶה לוֹ חֹדֶר לְבָדוֹ וְיַעֲסֵק בּוֹ כָּל הַיּוֹם רַק

קלו

יִשְׂרָאֵל

אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

חַיֵּי סָבָא

בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה. וּכְשֶׁעָלָה אוֹתוֹ הַגֵּר אֶרְצָה, יַחֲלֵ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְקַרְבוֹ בְּחֹם
רַב, וְאָמַר לוֹ: רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ יָכוֹל לִיתֵן לְגַר צְדָק גְּשָׁמָה שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנוּ.

בְּתַב (לד): עַל-יְדֵי כַח הַצְּדִיק הָאֵמֶת בְּלִם יִתְגַּיְרוּ וַיִּתְּהַפְּכוּ מֵרַע לְטוֹב
וַיִּקְרְבוּ אֶל הַשֵּׁם בְּאֵמֶת.

תפלה לאל חיי

עוֹרֵר וְחִזַּק בְּלִי שְׁעוֹר לְהִרְבּוֹת מְאֹד בְּתַפְלָה וְתַחֲנוּנִים לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְזֶה הָיָה עֵקֶר עֲנִינּוֹ, לְחִזַּק כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּאֲשֶׁר הוּא לְקָרָא וּלְצַעֵק וּלְזַעֵק תָּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׂיַחֲוּם וְיִחַמַּל עָלָיו, שְׂיִזְצִיאוּ מִחֲשָׁד לְאוֹר וְיִחַזְרֵהוּ בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּאַמֶּת. כִּי אִם יִהְיֶה הָאָדָם חֲזָק וְאַמִּיץ בְּתַפְלוֹת וּבִקְשׁוֹת כָּל יָמָיו, יִהְיֶה אִיךְ שְׂיִהְיֶה, בְּוֹדָאֵי סוּף כָּל סוּף יַעֲנֶהוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיִקְרְבוּ לְעִבּוֹדָתוֹ בְּאַמֶּת, וְכִמוֹ שֶׁפָּתוּב (א): "הַשֵּׁם הוֹשִׁיעָה, הַמִּלֵּךְ יַעֲנֶנּוּ בְּיוֹם קְרִיאָנוּ".

א

אָמַר: תַּפְלָה עוֹלָה עַל הַבַּל, וְכָל מָה שֶׁמְתַפְלְלִים יוֹתֵר - יוֹתֵר טוֹב. צְרִיכִים לְהִתְפַּלֵּל בְּשִׁבּוֹל לְקַבֵּל חַיּוֹת, בְּבַחֲיִנַת (ב) תַּפְלָה לְאֵל חַי, וְכִמוֹ שֶׁצְרִיכִים לֶאֱכֹל, כִּד צְרִיכִים לְקַבֵּעַ זְמַן מִיַּחַד וּלְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל דְּבָר.

וּפַעַם חִזַּק אֶת אֶחָד מֵאַנְשָׁיו בְּעִנְיָן זֶה, בְּאֲשֶׁר הִתְאַרַח בְּבֵיתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ חֲסִיד וְהַזְמַן לְסַעַד בְּסִלּוֹן הַבַּיִת, וְהַשִּׁיבוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל: הַשָּׂאֵר אוֹתִי לְבִדִּי בְּחֻדְרִי, כִּד אוֹכַל לְעַסֵּק בְּהִתְבּוֹדְדוֹת.

(א) תהלים כ, י. (ב) שם מב, ט.

ב

אמר: מי שמתפלל על כל דבר - הוא רואה כל טוב. ונשא בהתלהבות שתי ידיו הקדושות מעלה כמראה על גדל הזכיה ורב השפע והישועה הבאה על ידי התפלה כנ"ל.

אמר: אנחנו צריכים להתפלל בכל יום ויום להשם יתברך באמונה גדולה על כל דבר, או יהיה הכל בסדר. גם אמר: על כל דבר צריכים להתפלל, וכמובא (ג): "על כל הדברים, הן על דבר גדול הן על דבר קטן - תתפלל". ופעם טען אחד לפניו כי מחמת שצריכים להתפלל על כל דבר כנ"ל, על-כן מתארכת תפלתו ביותר, וצחק רבי ישראל והשיבו: "ולואי שיתפלל אדם כל היום כלו" (ד).

בעת שהקדיש אחד מחסידיו של רבי ישראל חדר מיוחד עבורו בביתו, צחק רבי ישראל ואמר: ברוך השם, יש כאן חדר מיוחד בשבילי, אני יכול להתבודד כאן כל היום כלו.

ג

חזק את אחד ואמר לו: תתפלל על כל דבר - ותצליח!

ומעשה שהיה בעת ששהה רבי ישראל בירושלים יחד עם אחד מחסידיו שהיה גר בצפת, ונסתבב שיצא רכב ממקומם לכיון אזור מגוריו שבצפת, וחשב אותו חסיד כי אולי זו היא השגחת השם עבורו ועליו לשוב לביתו, ושאל את רבי ישראל אם עליו לנסע או להשאר, ושתק רבי ישראל ולא השיבו, והבין החסיד כי עליו

(ג) מדות, תפלה, לו. (ד) ברכות כא.

לְהִשָּׂאָר, וְנִשְׂאָר. וְהִנֵּה, בְּעִבּוֹר בַּחֲצֵי שָׁעָה פָּנָה אֵלָיו רַבִּי יִשְׂרָאֵל וּשְׂאָלוֹ:
 מִדּוּעַ לֹא יֵצֵאתָ לְדַרְבָּךְ, הֲרֵי הֵייתָ לָךְ הַסָּעָה?! וְהֵחֵל הַחֲסִיד
 לְהִתְמַרְמֵר בְּלִבּוֹ, כִּי הִבִּין שֶׁהִיָּה עֲלָיו לְנִסֵּעַ, וְכַעַת יִצְטָרֵף לְהִתְיַגֵּעַ
 בְּיוֹתֵר בְּטַרְחַת הַדֶּרֶךְ בְּכַדֵּי לְהִגִּיעַ לְבֵיתוֹ. וּפָנָה אֵלָיו רַבִּי יִשְׂרָאֵל שׁוֹב
 וְאָמַר: תִּרְגִּיל עֲצֻמְךָ לְהִתְפַּלֵּל לְדַעַת אֶת רְצוֹן הַשֵּׁם עַל כָּל דְּבָר. וְהֵחֵל
 לְהִתְפַּלֵּל לְדַעַת אִם עֲלָיו לְנִסֵּעַ אִם לֹא, עַד שֶׁנִּגְמַר בְּדַעְתּוֹ כִּי רְצוֹן
 הַשֵּׁם הוּא שְׂיִסֵּעַ, וּמִיָּד נִזְדַּמֵּן לוֹ רֶכֶב נֹסֵף שֶׁהִסִּיעוֹ עַד סְמוּךְ לְבֵיתוֹ
 מִמָּשׁ, וְהִגִּיעַ עוֹד טָרֵם שֶׁהִגִּיעַ הֶרְכָּב הָרִאשׁוֹן.

וְכָךְ, עַל־פִּי רַב, בָּעֵת שֶׁהִיָּה פּוֹנֶה אֶחָד אֶל רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּעֵנִין מִסִּיָּם,
 רִאשִׁית כֹּל הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְזִבִּירוֹ וּמְזִרְזוֹ וּמְחַזְקוֹ לְהִתְפַּלֵּל
 עִבּוֹר הָעֵצָה וְהִישׁוּעָה הַדְּרוֹשָׁה לוֹ, וְאַף שׁוֹנֵה הָיָה חֲפֵץ לְקַבֵּל תְּשׁוּבָה
 יְשִׁירָה וּמִיָּדִית, אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְשִׁיבוֹ שׁוֹב לְדֶרֶךְ הַקִּדְּשׁ
 שֶׁל הַתְּפִלָּה וְהַבְּקָשָׁה, עַד שֶׁהִיָּה מְחַדִּיר בְּכָל אוֹתָם שֶׁהָיוּ רְגִילִים לְפָנָיו
 אֵלָיו עֵנִין הַתְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת עַל כָּל דְּבָר וּבְכָל עֵת כַּנִּל.

ד

אָמַר: הַתְּבוּדוֹת זֶה עֵקֶר הָעֵנִין שֶׁל רַבֵּנוּ, לְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 שְׁעַל־יָדֵי זֶה נֹפֶה לְמָה שְׂצָרִיכִים לְזִכּוֹת. וְהוֹסִיף: תְּפִלָּה
 וְתְפִלָּה רַק תְּפִלָּה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ אוֹתָנוּ וְעוֹזֵר לָנוּ.

סֵפֶר אֶחָד, שֶׁתְּכַף שְׁנַתְקָרַב לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל, הֵחֵל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְחַזְקוֹ
 בְּהַתְּבוּדוֹת וּבְאִמִּירַת הַלְקוּטֵי תְּפִלוֹת וְהַתְּהַלִּים, וּבְכָל עֵת
 שֶׁהִיָּה מְשִׁיחַ עִמּוֹ הָיָה מְחַזְקוֹ וְאָמַר לוֹ כִּי עֵנִין הַתְּבוּדוֹת הוּא הַיְסוּד

שְׁכַל עֲבוֹדָתוֹ וַיהֲדוּתוֹ תְלוּיִים בּוֹ, וְעַל-כֵּן עָלָיו לְשַׁפֵּךְ שִׂיחוֹ לִפְנֵי הַשָּׁמַיִם וְלִבְרֹךְ בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים וּמַעֲמָקֵי לִבּוֹ כִּבְּנֵי הַמִּתְחַטֵּא לִפְנֵי אָבוֹי, וְלִבְקָשׁוֹ בְּלִשׁוֹן רְצוּי וּפְיוֹם עַל כָּל מַה שְּׁצָרִיד לוֹ, וְכָל מַה שְּׁיָרִיבָה יוֹתֵר בַּתְּפִלָּה - כֵּן יִיטֵב לוֹ לָעֵד. וּמִגִּדֹל הַהֲתַעוֹרְרוֹת הַגְּדוֹלָה שֶׁנִּמְטַע רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּלִבּוֹ, הֵחֵל זֶה לְקַיֵּם אֶת דְּבוּרָיו הַקְּדוּשִׁים וְלִהְרַבּוֹת בַּתְּפִלָּה.

וְהִנֵּה, בְּתוֹךְ שֶׁהֵחֵל אוֹתוֹ הָאֶחָד לִילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַקִּדְּשׁ שֶׁל הַתְּפִלָּה, וְהַהֲתַבּוֹדוֹת, אָרְעוּ לוֹ שְׁנֵי נְסִים שֶׁחִזְקוּ אוֹתוֹ מְאֹד בְּעֲבוֹדָתוֹ, הֵנִם הָרֵאשׁוֹן אֶרֶע לְאִמּוֹ, שֶׁנִּחַלְתָּהּ מְאֹד וְהִיתָה אִמּוֹרָה לְעַבֵּר נְתוּחַ קָשָׁה וּמִסְכֵּן, וּכְשָׁבָא לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְסַפֵּר לִפְנֵיו צִעְרוֹ, חִזְקוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְהַתְּפַלֵּל לְרַפּוּאָתָהּ, וְהוֹרָה לוֹ לֹמַר פְּרָקֵי תְהִלִּים מְסִימִים לְפִי אוֹתִיּוֹת שְׁמָהּ וְלִבְקָשׁ מְרֻפָּא כָּל-בָּשָׂר וְכָל-יְכוֹל שְׁיִשְׁלַח לָהּ בְּרַחֲמֵי הַמְּרַבִּים רַפּוּאָה שְׁלֵמָה. וְקִיַּם כָּל אֲשֶׁר הוֹרָה לוֹ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל, וְנִתְרַפְּאָה הָאִם בְּדֶרֶךְ נֶס.

וְהֵנִם הַשְּׁנַיִם אֶרֶע לוֹ בְּעִצְמוֹ, שֶׁהִיתָה לוֹ בְּכַלְיוֹת אֶבֶן גְּדוֹלָה בְּמִיחָד, וְחִזְקוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר לוֹ: אֵינְךָ צָרִיד לֹא לְרֻפְאִים וְלֹא לְשׁוֹם דְּבַר, רַק צְרִיכִים לְהַתְּפַלֵּל לְהַשָּׁמַיִם וְלִבְרֹךְ עַל הַכֹּל. וְקִבַּל עַל עִצְמוֹ בְּגִבּוֹרָה גְדוֹלָה לְקַיֵּם אֶת דְּבוּרָיו שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל, יְהִיָּה אֲשֶׁר יְהִיָּה. וְהִנֵּה, הַגִּיעָה הַשַּׁבָּת וְשָׁכַב בְּאִיזָה יְשִׁיבָה חוּלָה וּמִיֶּסֶר עִם אַרְבָּעִים וְאַחַת מֵעֲלוֹת חַם, וּבְלֹא שְׂיוּכָל אֶף לְהַטִּיל אֶת מִימְיוֹ, וּבְקָשׁ שְׁיִבִיאוּ לוֹ מְעַט מִמַּאכְלֵי הַשַּׁבָּת, כִּי שָׁמַע מִמַּעַלְת אֲכִילַת שַׁבָּת קִדְּשׁ שְׁכַלָּה אֱלֻקוֹת, כִּלְהַלֵּךְ קִדְּשׁ, וּבְיָדָיו מִסְגַּלְת לְרַפּוּאָה, וְהִבִּיאוּ לוֹ עוֹף, וְטָרִם שְׂאֵבֵל מִמֶּנּוּ הֵחֵל לְשַׁפֵּךְ לִבּוֹ לִפְנֵי הַשָּׁמַיִם כְּפִי שְׁלֵמָדוֹ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל, וְהֵחֵל לְהַתְּחַנֵּן בְּדַמְעוֹת לִפְנֵיו וְלִבְרֹךְ וְאָמַר לוֹ: רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲבָא רַחֲמֵנִי, עֲכָשׁוּ אֲנִי

לְבַד, אֵין לִי פֹה לֹא אָב וְלֹא אִם דּוֹאָגָת, וְאֲנִי רַק מִתְחִיל לִילֵךְ בְּדַרְדָּר
הַתּוֹרָה, אֲנִי אוֹכֵל פֶּעַת אֶת הָעוֹף לְכַבוֹד שְׁבַת קֹדֶשׁ וְאֲנִי מְבַקֵּשׁ מִמֶּךָ
שֶׁתִּרְפֵּא אוֹתִי. וְאֶכֶל מְעַט מִהָעוֹף וְנִרְדָּם מִיָּד. וְתִכַּף בְּשָׁקִם בְּבִקְר
מִמִּטָּתוֹ וְהִלֵּךְ לְהַתְפַּנּוֹת, אֶרֶע גַּם וְיִצְאָה מִמֶּנּוּ אֶבֶן גְּדוֹלָה שֶׁהַתְּפוֹרָרָה
לְחִתִּיכוֹת קִטְנוֹת, וְהַתִּרְפֵּא לְגַמְרִי. וּמִיָּד עִם צֵאת הַשְּׁבַת נִסַּע בְּמַהִירוֹת
לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְסַפֵּר לוֹ מֵהֵנָּם הַגְּדוֹל, וְצַחַק רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְשִׂמְחָה מְאֹד.

ה

אָמַר: כָּל הָעוֹלָם רְחוּקִים מִהֶעֱנִין שֶׁל תְּפִלָּה וְהַתְּבוֹדָדוֹת, אֲבָל זֶה
הָעֵקֶר שֶׁבְּכֹל הָעֵקָרִים, אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהַתְחַזֵּק, לְקַבֵּעַ זְמַן
וּמְקוֹם לְהַתְּבוֹדָד. זֶה יוֹתֵר מִן הַכֹּל.

אָמַר: עֲכָשׁוּ כָּל הָעוֹלָם חוֹשְׁבִים שְׁמֵי שְׁעוֹסֵק בְּתְפִלָּה הוּא עִם
הָאָרֶץ, חוֹשְׁבִים שֶׁהָעֵקֶר הוּא לְהִיוֹת לְמִדּוֹן וּמִפְרָסֵם, אֲבָל
תְּפִלָּה עוֹלָה עַל הַכֹּל. וּפְעַם הִגִּיעַ זְקֵן חֲרָדִי לְבַקֵּר אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְדַבֵּר
עִמוֹ מִעֲבוֹדַת הַשֵּׁם בְּלִשׁוֹן גְּדוֹלוֹת, גַּם הִפְגִּין יָדַע בִּשְׁ"ס וְכוּ', וְשָׂאֵל
אוֹתוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל אִם הוּא עוֹסֵק בְּסִפְרֵי הַקְּדוֹשׁ לְקוֹטֵי תְּפִלוֹת, וְאוֹתוֹ
אָחַד עָנָה בְּתַמִּיחָה וּבְמַעַט לַעֲג: אֲנִי לֹא בָעַל תְּשׁוּבָה. וְהִנֵּהן רַבִּי יִשְׂרָאֵל
בְּרִאשׁוֹ וְאָמַר: נָכוֹן, אֲכֵן אַתָּה לֹא בָעַל תְּשׁוּבָה.

ו

אָמַר: רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ גָּלָה הֶעֱנִין שֶׁל הַתְּבוֹדָדוֹת, לְדַבֵּר וּלְכַבּוֹת
וּלְדַבֵּר לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. 'הַתְּבוֹדָדוֹת' זֶה מְלָה אַחַת, וְכוֹלְלָת
אֶת הַכֹּל. כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל צָרִיךְ לְהַתְּפַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל קִיּוּם

התורה, שיזכה לקים ולדעת, שיזכה להתחזק באמונה ולקיים את המצוות.

ומעשה באחת שהיתה זוכה מידי חדש אלול לפתח לבה בתחנה ובקשה לפניו יתברך, ופעם בחדש אלול נאטם לבה ולא יכלה לשפך לבה ולפרש שיחתה בתפלה כהרגלה. וארע שבעת שהיתה בחדרו של רבי ישראל נכנס אליו אחד ובתוך שהשיח עמו רבי ישראל, החל לומר: עכשו אנחנו בחדש אלול, חדש הרחמים והסליחות, אנחנו צריכים לבוא לפניו יתברך בהכנעה ובבושה ולבקש ממנו על כל דבר, כמו שמבקש העני והאביון שעומד בפתח הבית ומתבייש להכנס, ופרש רבי ישראל בך ידו כעני המחזר על הפתחים והחל מבקש: תסלח לנו, תסלח לנו, אנחנו בלי כלום, אין לנו כלום, רק עברות. תסלח לנו, תסלח לנו, תן לנו מתנת חנם, תן לנו מתנת חנם, אדרבא לא מגיע לנו, אם מגיע לנו אז מה החסד, אבל תתן לנו שמחה, תתן לנו בריאות, תן לנו בבקשה מתנת חנם. וכך המשיך רבי ישראל להראות כיצד יש להתפלל ולהתחנן ולבכות לפניו יתברך, עד שבקע ושבר כל המספים המבדילים שאטמו את לבה של אותה החסידה, ופנתה לצד ופרצה בבכי מתוך לב נשבר. אשרי לה.

אמר: צריכים להתפלל ולבכות לפני השם יתברך תמיד, שזוכה להטהר ולשבר התאוות. זה תלוי בנו בלבנו, כמה שרוצים ומתפללים - ככה זוכים לזה. גם אמר: מה שאנחנו רואים שנופלים לתאוות זה הכל מחמת שלא קבלו מרבנו הקדוש את הרפואה, את הדבר העקרי שהוא מציל אותנו - התפלה וההתבודדות.

עוד ממעלת השיחה וההכנה לפני השם יתברך, שעל-ידי זה זוכים להנצל מהיצר הרע וכל התאוות, מבאר (ה), שכל מי שרוצה לחום על עצמו באמת ולהסתכל על תכליתו הנצחי, צריך לבנות הרבה מאד שלא יפל חס ושלום בחלקו של היצר-הרע, כי צריכים לבנות מאד מאד פנחל שומף שלא יפל בחלקו חס ושלום, ומי שרוצה שהבעל-דבר מתגבר עליו יותר וכבר נתפס הרבה והוא בסכנה גדולה בכל עת, הוא צריך לבנות יותר ויותר, כפי שלא אִמְנֵנו היתה בוכה כל-כך לפני השם יתברך שלא ליפל בחלקו של עשו הרשע עד שהיו עיניה רבות, וזכתה לפעל בקשתה על-ידי בכיתה העצומה מאד, כמו כן כל אחד מישראל אם יבנה באמת לפני השם יתברך במה וכמה פעמים בלי שעור, אז בודאי יעורר רחמי יתברך וינצל מליפל בחלקו של עשו שהוא היצר-הרע, ויזכה להתקרב אליו באמת ולהכלל בו יתברך על-ידי הדמעות דקדושה.

ז

חוק לענין מה שיש להרבות בתפלה, בבחינת (י) ולואי שיתפלל אדם כל היום בלול, ואמר: צריך האדם שפיו יהיה כמטחנת קמח, ובאר הדמוי ואמר: כשם שזו בשפוסקת מלעבד קשה להניעה מחדש, כך גם הפה. על-כן צריכים שלא יפסק פיו מלגרום דברי תורה ותפלה, בבחינת (י) גרסה נפשי לתאבה.

אמר: צריך לאכל רק בשביל שיהיה כח להזיז השפתיים, לדבר עם השם יתברך. ופעם הגיע אליו אחד בבקר וכבדו רבי ישראל במעט מזונות, וכשזה חפץ לילך לדרבו, שאלו רבי ישראל: לאן הולך? והשיבו: לאכל פת-שחרית, וצחק רבי ישראל ואמר: הלא כבר אכלת.

(ה) ל"ה, שלוחין ג. (י) ברכות כא. (י) תהלים קיט, ב.

ח

אמר: צריכים להמשיך הרפואה וכל מה שצריכים עלידי תפלה, רק להרבות בתפלה, לא להתרשל ולא ליפל, להיות תמיד חדש.

לאחד שבא אצלו וספר לפניו צערו, שעלפי רב חש רעב גדול, ענה ואמר: גם על זה צריכים להתפלל. ונראה, כי מלבד מה שחזקו רבי ישראל לענגן התפלה באפן כללי, מה שצריכים להתפלל על כל דבר כי תפלה מועילה על הכל, נתן גם למצא בדברים הנ"ל למוד נצרך והכרחי להתקבוצת להצדיק שעלידו עקר תקונו של האדם לנצח. פי ידוע, שעקר הרעבון הוא לבהמיות, דהינו מחמת אהבות נפולות שהם בחינת חרפת רעב, ועלידי שמקבלים הארת הצדיק שמאיר בלב האדם עבודת התפלה, לדבר בינו לבין קונו כל מה שבבלבו, עלידי זה נתבטלים החרפות מהלב שהם חרפת רעב (ח). ולכן עלידי מה שהגיע אותו האחד אל רבי ישראל וספר לפניו צערו, וכן עלידי מה שרבי ישראל הורה לו להתפלל כנ"ל, עלידי זה נעשו שני התקונים הנ"ל, דהינו התקשרות להצדיק והארת הצדיק לשיחה בינו לבין קונו, שעלידי שני התקונים האלו נתבטלים החרפות השורות על הלב ונתבטל הרעבון כנ"ל.

ט

אמר: מסגל יותר לקרב אדם להשם יתברך, להוציאו חוץ לישוב ושם לדבר עמו מהתכלית, וכמוכא במעשה מהפעל-תפלה (ט), שתכף שנתרצה אחד עמו, הנה לוקחו ומוליכו חוץ לישוב.

(ח) לקוטי מוהר"ן לד, שם למ, ל"ה, ברפת המזון ג, ב, ברפת הריח ג, ב. (ט) ספורי מעשיות, מעשה יב.

וְכָד, לא פעם היה נוהג רבי ישראל עם אנשי שלומו ושאר העולם, שהיה מוציאם חוץ לישוב, לשדה או ליער, ושם היה מעוררם להרבות בתפלות ובקשות ושיחות בינם לבין קונם, והיה נוהג לעסק עמָהם שם בספורי מעשיות של שנים קדמוניות, ואט אט היה מוציאם מהיכן שמוציאם, ממקום רפש ומיט, והיה מקרבם לתכלית הטוב האמתי.

וְכָל אותם שנגלו אליו בלב שלם ובכרצונות טובים ואמתיים, היו מרגישים אז כי היה מבטל מהם כל המרדוּת והרדיפות אחר הבלי העולם הזה, עד שלא יכלו עוד לחפץ ולסבל כלל עסקי ותאוות עולם כלה ונפסד, רק כל חשקם וכספם היה להתדבק ולהכליל בו יתברך לְבַד, כי היה רבי ישראל ממש מוציאם חוץ לישוב. ואף שזאת ההארה היתה רק לפי שעה ולאחר מכן חזרו המניעות והבלבולים להתגבר ולהשתטח עליהם מחדש ביותר, אולם אותה הזריחה וההתנוצצות בעבודת השם שזכו לקבל בהיותם אז אצל רבי ישראל כנ"ל המשיכה להאיר להם אפלו בכל מיני חשך ואפלה, בבחינת (י) מעמה כי טוב סחרה לא יכפה בלילה נרה, דהינו שתכף שפטעמו קצת טעם תורתו ועבודתו של רבי ישראל, כבר האיר להם האור הפלא והמתק של הצדיק האמת לתמיד, אפלו בעתים של דחקות וחשך כנ"ל.

פַּעַם אחת, בעת שלקח רבי ישראל עמו את אחד חוץ לישוב בזמן חצות ופנה אותו האחד לדרך ביחידות, החל לפתע לשמע את רבי ישראל משורר נגון מתק באידיש שמעולם עוד לא שמע כמותו, וכל־כך נמשך אחר הנגון עד שלא יכל להמשיך בעבודתו, רק חזר לרבי ישראל ושאלו למקור הנגון, והשיבו כי זהו נגון אותו נהגו

(י) משלי לא, יח.

אנשי שלומנו לשורר ביער בעת שלא היה להם דבורים לדבר, ואז היו שרים לפניו ותברך: "אבא'לה אבא'לה, מה יהיה ממני, מה יהיה ממני", ומגדל התעוררותו של זה, פנה מיד שוב לעבודתו והחל להתפלל במשך שעה באותה הלשון ובאותו הנגון: "אבא'לה אבא'לה, מה יהיה ממני, מה יהיה ממני"...

פעם אחת לקח רבי ישראל את אחד חוץ לישוב ופנה אותו האחד לעסק בעבודתו, וכעבור שעה שב חזרה לרבי ישראל, כאומר: סימתי את שעת ההתבודדות, אולי בעת נחזור לישוב, והוכיחו רבי ישראל ברמיזה ואמר: עדין לא התחלתי להתבודד, עד כה רק המתנתי עבור איזה דבור.

ובאמת, לא בכל פעם נתעורר תקף ומיד לבו של אדם לפרש שיחתו היטב לפניו ותברך, כי עקר תקון הדבור הוא על-ידי שחשים ושותקים תחלה, בבחינת (א) פאלם לא יפתח פיו, רק משתוקקים ברצון חזק אליו ותברך ומרחמים על עצמו ברחמנות גדולה עד שממשיכים דבורים חמים, פי עת לחשות ועת לדבר (ב).

,

אמר : מי שרוצה להיות חסיד ברסלב, שיברח' ליער.

ענה ואמר: היער מסגל יותר לתפלה מבחדר. ופעם שאל רבי ישראל בדרך העולם: מדוע יש לעשות תקון חצות דוקא ביער, אי אפשר בבית?! והשיב: בשדה וכיער יותר טוב, שמה אף אחד לא שומע את עבודתו של האדם, הוא חוזר בבקר ואף אחד לא יודע מה עשה בחצות לילה לפני התפלה.

(א) תהלים לח, יד. (ב) ל"ה, גולה ה.

אמר: או יער או תאוות. גם ספר מרבי ישראל קארדוֹנר, שאמר לו: אם יש לך שכל, תלך אתי ליער. אם אתה לא רוצה יערות - לך, לך לחפש כסף.

ממה שמוכא בחיי מוהר"ן, שטוב שיהיה לאיש פשר סוס לעבודת השם, נשאל רבי ישראל מדוע נקט רבנו הקדוש דיקא בסוס ולא בחיה אחרת, והשיב, כי הסוס יודע לבחר המקומות הטובים ביותר להתבודות. ואף שפשוט הדבר כי ישנן סתרי נסתרות בענין זה, הינו במה שנקט רבנו הקדוש דיקא בסוס, כי סוס מרמז על בחינות רבות, כמוכא בספרים, אולם נראה כי בחר רבי ישראל להשיב בפשטות על ענין זה כנ"ל בכדי לעורר לבבנו לשיחה חוץ לישוב במקומות המסגלים.

יא

אמר: טוב לו לאדם לרדת לזה העולם - ולו רק בשביל הדרך אל היער.

פעם שאלו אחד אם גם בשבת יש לילך ולהתבודד חוץ לישוב, ובתחלה שתק רבי ישראל ולא השיבו, ולאחר איזה זמן החל לספר כי הוא בעצמו היה נוהג לרקוד כל ליל שבת עד שעה קדם עלות השחר, ואז היה שם פעמיו חוץ לישוב (בתוך תחום שבת) להתבודד.

מעשה שהיה בימים משלגים, באשר אחד מחסידיו של רבי ישראל התעצל ליצאת לעבודת השם ביער, ותכף פשהגיע לרבי ישראל, בקשו רבי ישראל: לך ותביא לי גבינה לבנה. והלך בערמות

השָׁלֵג הַמְצֻטָּבֵר וְגוֹבֵה לְאִיזוֹת חֲנוּת וְלֹא מְצָא, וְכִשְׁחֹזֵר בְּקֶשׁוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל שׁוֹב: אֵתָּה יָכוֹל לְחַפֵּשׂ יוֹתֵר רְחוּק, מֵהַ כָּבֵד יָכוֹל לְהִיּוֹת. וְהִחַל לְחַפֵּשׂ בְּחַנִּיּוֹת שׁוֹנֹת בְּשִׁלְגוֹ, עַד שֶׁהֵבִין כּוֹנְנָתוֹ, מֵהַ שְׂמֻחֲזִקוֹ לְהִתְגַּבֵּר עַל הַמְּנִיעוֹת מִחֲמַת כְּבֻדּוֹתוֹ, הַמוֹנְעוֹת אוֹתוֹ מִלְּזַכּוֹת בְּחַיֵּי נְצִחַ.

מַעֲשֵׂה בְּאַחַד מֵאַנְשֵׁי שַׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה רָגִיל לָקוּם בְּכָל לַיְלָה בְּחִצּוֹת וְלִצְאֹת לַיַּעַר וְשֵׁם הָיָה עוֹסֵק בְּעִבּוּדָתוֹ יִתְבַּרְךָ, וּפְעַם אַחַת בַּיּוֹמֹת הַחֹרֵף הַקָּרִים, קָם כְּמִנְהֵגוֹ וַיֵּצֵא לַיַּעַר, אוֹלָם לְאַחַר דְּקוֹת סְפוּרוֹת שָׁב חֲזָרָה לְבֵיתוֹ מִחֲמַת רוּחוֹת הַסְּעָרָה וְגִשְׁמֵי הַזִּלְעָפוֹת הַכְּבֵדִים, וְרַבִּי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִתְאַרַח אִזּוֹ בְּבֵיתוֹ, שָׁאֵל: מִדּוּעַ חֲזַרְתָּ כָּל־כָּד מֵהֵרָ? וְהִשִּׁיבוֹ: מִחֲמַת מִזֵּג הָאָוִיר. וְשָׁתַק מְעַט רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְלֹא־אָחַר מִכֵּן אָמַר בְּקוֹל נְמוּד: יִשְׁנֵן כַּמָּה מֵיָנִי חֲסִידוֹוִיֹּת, וְהַזְכִּיר שְׂמוֹתֵיהֶן, וְהִמְשִׁיךְ: אֲבָל יִשְׁנֵם חֲסִידֵי בְּרַסְלָב, הֵם נְחָשִׁבִים בְּעֵינֵי הָעוֹלָם לְמִשְׁגָּעִים, הֵם יוֹצְאִים בְּכָל לַיְלָה לַיַּעַר גַּם בְּקוֹר הָעֵז, בְּרוּחוֹת, בְּגִשְׁמִים וּבְשִׁלְגִים, וְשֵׁם הֵם עוֹבְדִים אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ. וְהֵבִין אוֹתוֹ חֲסִיד תּוֹכַחַת הַצַּדִּיק.

עוֹד מַעֲנִין זֶה עֵינֵי בְּלִקוּטֵי הַלְכוֹת^(א), מֵהַ שְׁיַעֲקֵב אָבִינוּ יַגַּע וְטָרַח הַרְבֵּה בְּהִתְבּוֹדְדוֹת וְתוֹרָה וְתַפְלָה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה בְּתוֹךְ שְׂדוֹת וַיַּעֲרִים, בְּתוֹךְ חֶרֶב וְחִמִּימוֹת גְּדוֹל, וּבְעַת הַקּוֹר וְהַקָּרַח בַּלַּיְלָה, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב^(ב): "הֵייתִי בַּיּוֹם אֲכַלְנִי חֶרֶב וְקָרַח בַּלַּיְלָה וְתִרְדַּד שְׁנַתִּי מֵעֵינַי", שְׁגַם אִזּוֹ הִלֵּךְ בְּדֶרֶךְ יְחִידֵי בְּהִתְבּוֹדְדוֹת, בִּיגִיעוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, עַד שִׁזְכָּה לְמָה שִׁזְכָּה.

(א) הַלְכוֹת מִתְנַה ד. (ד) בְּרֵאשִׁית לֹא, מ.

יב

ענה ואמר, שבהתבודדות אפשר לדבר פעם לפני השם ותברך, ופעם לפני רבנו הקדוש.

אמר: כל מה שזכה רבי נתן שקרב כל־כך נפשות לרבנו הקדוש היה על־ידי התבודדות, מה שהוא בכה לפני השם ותברך, ודבר עמו, ועל־ידי זה רבנו הקדוש האיר לו.

פעם אחת הגיע לפני רבי ישראל חסיד שכבר בא בימים ושאלו: כיצד אדע אם אכן אני מקרב לרבנו הקדוש באמת? והשיבו: הדבר תלוי בכמה פעמים ביום אתה אומר 'רבנו של עולם'.

יג

שבת רבי ישראל את רבי שמעון, שמש רבנו הקדוש הקבור יחד עם בני משפחתו בצפת סמוך לקבר האר"י, ואמר כי היה צדיק גדול. ופעם ספרו לפניו שיש האומרים כי נהרג על־ידי דבים בשעה שהתבודד, והקפיד רבי ישראל על הדברים ואמר בנערה כי אינו מאמין שנהרג בעת שהתבודד והשיח בינו לבין קונו, כי אז האדם שמור מכל רע. וכפי מה שאמר רבנו הקדוש^(טז), שאם היה לו בן־יחיד היה משלחו יחידי בלילה ולא היה חושש לשום דבר, וכמובא^(טז), שעל־ידי שאדם מתבודד בינו לבין קונו ושופך שיחו לפניו יתברך בכל פעם וחושב בכל יום על אחריתו וסופו האחרון ושם מבטחו אצלו יתברך, על־ידי זה הוא בטוח מכל צר ואויב ומסמין, כי הוא מסתיר עצמו בצל כנפיו יתברך תמיד, ומי זה ערב את לבו לגשת אל השם יתברך שהוא מסתיר עצמו אצלו יתברך.

ומעשה באחד מצאצאיו של רבי ישראל שהתגורר במירון על־יד
הציון הקדוש של הרשב"י, ופעם אחת בסמוך לזמן חצות
שמע נקישות בדלת ביתו, והיה זה חברו שהגיע במפתיע מירושלים,
עגום ומיסר מאוד בנפשו, וקבלו באהבה ונחמו וחקו. וכך, בתוך
שישבו השנים לקים שיחת חברים, החליטו שפמנהגם הטוב יצאו
לעסק בעבודת השם עד עת התפלה. והחבר השני, אותו האחד שהיה
בצער ובשברון לב, נכנס למערת 'הלל הזקן' ושם הניח עצמו לשפך
לבו בבכי ובצעקה. וכן החבר הראשון, מגדל המרירות שראה בו, שם
עצמו בצרתו, כי נתעוררו רחמיו עליו מאד מאד, ועלה על גג המערה
ושם החל לפרש בפיו עבורו בתפלה מקירות לבו, עד שממש נתפטל
גשמיותו ולא הרגיש כלל מהנעשה סביבו, רק היה דבוק בתחנתו
ובקשתו לישועת חברו. והנה, כעבור זמן מה, פאשר התעוררות לבם
החל לדעך ולפסק, הרגיש החסיד שהיה על גג המערה כי גופו מתמלא
בגרודים, וראה שהיו אלה נמלים שפסו כל גופו, כי מגדל התעוררותו
בעבודתו לא חש כלל מהנעשה עמו, ותכף כשקפץ ממקומו לנער
עצמו, נתקל מפתו בזוג עינים חומות ומאימות הנעוצות בו, ומגדל
הבהלה רץ לעבר חברו שהיה עדין במערה וחספו בידו בחזקה ומיד
החלו השנים בתפלה ובריצה גם יחד, עד שהגיע מבהלים לציונו
הקדוש של הרשב"י, כי היה זה בכ"ט לחדש, הינו בעת שהלבנה
במעוטה וכמעט שאינה מאירה כלל, מה גם שבאותה התקופה לא
היתה כל תאורה במקום ומושב מירון היה אז קבוע זעיר של כמה
משפחות יהודיות בלב כפרים ערבים ושאר חיות מרה. ושם, על־יד ציון
הקדוש, החלו השנים להתפלל תפלתם בצעקות ובזעקות רמות
המעוררות כל לב, עד המשיכו ועוררו כל סובביהם לתוך תפלתם,

ובתם התפלה, טרם שפנו לדרךכם, הגיע שומר המקום והחל משבח את אותו החסיד שהיה על נג המערה, וספר כי לפני פשעתיים עקב יחד עם ציד ערבי אחרי ברדלם והגיע הברדלם עד למערת הלל, ושם נעמד הברדלם במרחק של פשני מטרים מאותו חסיד, ומיד פשקם החסיד - נסתלק הנמר ולא יכל הציד עוד לתפסו. וזהה השומר דמותו של החסיד כי הכירו היטב, והגיע לספר בהתרגשות ובהתפעלות ממה שענינו ראו. אז הבין החסיד מהשגחת השם ששמר אותו בעת תפלתו מהברדלם ומירי הציד, וכיצד סבב ברחמיו לנתקו ממקומו על ידי אותם הנמלים כנ"ל.

יד

ספר ממנהג אנשי שלומנו, כיצד היו נותנים לבם ליום המיתה ולעלמא דאתי שיהיה לפניהם תמיד, שהיו נוהגים לצאת בחצות לילה ליער ושם היו חופרים בור ואחד מהם היה יורד ונשכב בתוכו, ואז היו חבריו מכסים אותו בסדין והיו מדליקים גרות והיו מקוננים ואומרים: פה נטמן פלוני בן פלוני וכו', והיו מתחילים להספידו ולכפות עליו פאלו נפטר ממש. וכשהיו מסיימים טקס הקבורה הנ"ל, היה נכנס אחד אחר במקומו והיו עושים עמו אותו הדבר, וכן היו נוהגים עם כל אחד ואחד מהם בתורו. כך היו נוהגים אנשי רבנו לקנים "התקן עצמך בפרוודור בכדי שתפגם למרקלין"^(*). אשרי מי שזכרון יום המות לא נפק ממחשבתו, ולא סר מנגד עיניו אפלו לשעה קלה.

(*) אבות ד, כא.

פעם, בעת שפקשו לרפש עבור רבי ישראל דירה בירושלים שהיתה משקיפה לעבר בית־העלמין, שמח ואמר: כך בנקל לזכר התכלית. וכן בעת שהביאו לפניו בגד לבן לכבוד יום טוב, שבח ואמר: זהו בגד כל־כך יפה, הוא כמו הבגד ששמים בבקר.

כתב (מ): צריך האדם להמשיך על עצמו הזכרון האמתי, לזכר תמיד תכליתו וסופו הנצחי, ולהסתכל על כל מה שהשם יתברך מסבב ומגלגל עמו בכל יום, שהכל הוא כדי לרמוז לו רמזים בכל עת להתקרב אליו שזהו עקר התכלית הטוב האמתי ועקר קיום האדם בזה העולם בכל ימי חיי הבלו, וכל מה שנעשה עמו בכל יום הכל הוא בשביל זה לבד.

טו

הורה וזרו רבי ישראל את אנשיו להתפלל ערבית תקף בזמנה, ונראה פי בנוסף למה שרצה לזרום להתפלל בהקדם, לפי גדל מעלת התפלה, רצה גם להרגילם לישן מקדם בכדי שיקומו בחצות לילה, וכפי מה שפעם גער באחד אחר תפלת ערבית אמר לו: מה אתה מסתובב כאן? לך כבר לישן!

חזק ויעץ את אחד שהיה קשה עבורו לקום בחצות ולומר תקון חצות, שיקום בחצות, ידליק נר לכבוד רבנו הקדוש, ואז אם ירצה לחזור לישן - יחזור. והתלהב אותו האחד מאד מהעצה, ובתחלה היה רק קם בחצות מדליק נר וחוזר לישן כנ"ל, אולם אט אט החל לחטף בכל פעם יותר ויותר בעבודת השם, עד שפרבות הימים זכה לכנס בעבודתו יתברך עד זמן תפלת הותיקון.

לא פעם היה רבי ישראל מספר מהקשי שהיה לאנשי שלומנו בזמנו להתחתן, וזאת מחמת שהיה ידוע לכל שחסדי ברסלב הם קמים בכל לילה בחצות ואז הם הולכים ליער ושמה הם עובדים את השם יתברך, וכפי שאמר רבנו הקדוש: עקר עבודת איש הישראלי היא בחרף ובקיץ לקום בחצות לילה (א). וכך, היו העולם חושבים לעצמם, אם בעלה של בתי יהיה ברסלב ורק יקום בחצות לילה וילך ליער ושמה הוא יעבד כל הזמן את השם, מזה תהיה לו פרנסה?! והיו מפנים גבם וחוזרים לאחוריהם. והיה רבי ישראל צוחק ומספר פעם אחר פעם כיצד העולם היו מסרבים לשרוד את בתם לחתן עובד השם שכוה, בגלל שהוא קם בחצות לילה. אולם באמת, מה שהיה רבי ישראל מספר המעשה תוך שהרבה לצחק בנ"ל, הוא מחמת שבאמת לאמתו הפרנסה נמשכת דיקא עלידי קימת החצות, כמבאר בלקוטי הלכות (ב), הינו שלמעשה הפרנסה היתה יורדת לעולם עלידי עבודת השם האמתית של אנשי רבנו היראים, אולם מחמת שפעת אנו בגלות, נתהפך הגלגל וישראל הפשרים שבזכותם נמשכת הפרנסה לעולם - הם ניזונים מהתמצית, ואלו אותם המשליכים לגמרי סבת ירידת נשמתם לזה העולם החולף ופורח, להם נמשך רב השפע והעשירות, אף שבאמת היה ראוי להיות להפך בנ"ל (כא), ובכחינת (כב) כל העולם בלוי ניזונין בשביל חנינא בני, וחנינא בני די לו בקב חרובין. ועל-פן בעת שספר רבי ישראל מענין הפרנסה וקימת החצות, היה מרבה לצחק, מחמת שידע שטות ומבוכת העולם הנוטים מדעת רבנו הקדוש בנ"ל.

(יא) שיחות הר"ן, שא. (ב) רבית ה, עין בפנים. (כא) שם, נזקין ה, ו. (כב) ברכות זו:

טז

אמר: צריכים למסור נפשנו על ענין חצות ולא לשמע לשום קול בעולם!

ומעשה, שפעם בחצות לילה, בתוך שאחד מאנשיו התעצל לקום ממטתו והפנה את מבטו לעבר רבי ישראל, הראה לו רבי ישראל בידו שיחזור למטתו, באומר: למה לך כל זה, חזר לדרבך ולשנתך. ובסביבות השעה שלש החל מתעורר מקולות נהמה הולכים וגוברים, וקם בבהלה וראה את רבי ישראל בשפניו מלאות ביראה גדולה, והכרח לקבל תוכחת הצדיק על כבודתו ועצלותו הרבה.

ופעם הראה רבי ישראל פגנתו בענין המסירות נפש על ענין קימת החצות, כאשר היה יגע ותשוש ביותר והניח עצמו לישן סמוך לזמן חצות, ותכף שהגיע זמן חצות, קם בזריזות ובהתחדשות כאלו לא היו דברים מעולם, רק היה מלא בחיות ובשמחה גדולה.

חזק כמה מאנשיו בצפת על ענין המסירות נפש שבעבודת החצות ואמר: הלואי והייתם קמים בכל לילה בחצות ועורכים סדר תקון חצות ועוסקים אז בעבודת השם, על ידי המסירות נפש שיש בזה הייתם מעוררים את כל האזור לעבודתו יתברך. וכן פעם אמר לענין התפלה בחצות: אם היינו זוכים והיינו מתפללים בהתעוררות גדולה, היינו יכולים לעורר את כל העולם אליו יתברך.

הזכית כמה מאנשיו ואמר בהקפדה: איך אתם רוצים שיבוא משיח אם אינכם קמים בחצות?! וכמובא (ב), שהגאולה האחרונה שאנו מקוים לה במהרה בימינו תהיה על ידי הכשרים והיראים עומדים בכל לילה בחצות.

מעשה נפלא ממנו יוכל כל בִּרְדֵּעַת לְהִתְעוֹרֵר וְלַחֹם עַל עֲצָמוֹ
 וְלִכְנֶס בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה חוּץ לַיְשׁוּב, וְהִיָּה זֶה
 בְּאִשֶּׁר כָּבֵר לֹא יָכֹל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לַיְלִיךְ עַל רַגְלָיו וְשָׁכַב בְּמַטָּתוֹ, וְהִנֵּה
 בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה נִכְנָס אֵלָיו מִשְׁמָשׁוֹ וְאָמַר לוֹ כִּי הוּא מְעַנֵּן לְיֵצֵאת לְיַעַר
 וְלִהְתַּפְּלֵל וּשְׁאֵלוֹ אִם גַּם הוּא מְעַנֵּן לְהַצְטַרֵּף עִמּוֹ, וְהִשִּׁיבוּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל:
 אֲנִי כָּבֵר זְמַן וְחוֹלָה, אֵינְנִי יָכֹל, לָךְ אַתָּה. וְהִחַל לְחַזְקוֹ: וְדַע לָךְ, שְׂאִין
 לְמַעַלָּה מְזֵה, זֶה לְמַעַלָּה מִהַשְּׁכָל, זֶה לְמַעַלָּה מִהַטְּבַע, לְמַעַלָּה
 מִהַעוֹלָמוֹת, לְעַסֵּק בַּתְּפִלָּה וּבַהֲתַבּוֹדוֹת - זֶה לְמַעַלָּה מִכָּל דְּבָר, אֵינְךָ
 יוֹדֵעַ מִה שְׁזֵה. וְהַמְשִׁיךְ לְחַזְקוֹ בְּדַרְדֵּךְ בְּדִיחוּתָא קִצָּת וְאָמַר לוֹ: אֲבָל
 תְּבַקֵּשׁ הַרְבֵּה אֶל תְּהִיָּה קִמְצוֹן, אֶל תְּקַמֵּץ בְּדַבּוּרִים, תְּבַקֵּשׁ הַכֹּל, אֶל
 תִּרְחַם עָלָיו, יֵשׁ לוֹ הַרְבֵּה, תִּקַּח לוֹ הַכֹּל, תְּבַקֵּשׁ בְּלִי סוּף. וְחֹזֵר וּשְׁאֵל
 הַמְשַׁמֵּשׁ: אוֹלֵי תְּבוֹאוּ עִמִּי רַבִּי יִשְׂרָאֵל, וְהִשִּׁיבוּ: אֲנִי חוֹלָה מְאֹד וְאֵינְנִי
 יָכֹל לְזוּז. וְכֵן, פָּנָה הַמְשַׁמֵּשׁ לְדַרְכּוֹ, אוֹלָם תִּכְרַף שְׂדֵרְכָה בְּךָ רַגְלוֹ עַל
 מַפְתָּן הַדֵּלֶת, קָרָא אוֹתוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר בְּהַפּוֹס קַל: אוֹלֵי תִגְבִּיָּה לִי
 קִצָּת אֶת הַכְּרִית. וּכְשֵׁנָה תִמָּה לְמָה לוֹ זֹאת, הִשִּׁיבוּ: אוֹלֵי אֶרְצָה לְקוֹם
 קִצָּת, אִזּוּ שְׂאוּכַל לְקוֹם מִמַּטָּתִי. לְאַחַר שֶׁהִגְבִּיָּה הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַכְּרִית
 וּפָנָה לְדַרְכּוֹ, תִּכְרַף שְׂפַתַּח אֶת הַדֵּלֶת קָרָא לוֹ שׁוּב רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר לוֹ:
 אוֹלֵי תוֹרִיד לִי רַגְלֵךְ אַחַת עַל הָאָרֶץ, וּכְשֵׁנָה הַשְׁתוּמֵם מְדוּעַ, הִשִּׁיבוּ:
 אוֹלֵי אֶרְצָה לְקוֹם קִצָּת. וְעָשָׂה זֹאת הַמְשַׁמֵּשׁ, וְשׁוּב מִיַּד שְׂפָנָה לְדַרְכּוֹ
 קָרָא אוֹתוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל פֶּעַם נּוֹסֶפֶת וּבִקְשׁוֹ שְׂיֹרִיד לוֹ גַּם אֶת הָרַגְלֵךְ
 הַשְּׂנִיָּה לְאָרֶץ, וְכֵן חֹזֵר הַדְּבָר עַל עֲצָמוֹ פֶּעַם וְעוֹד פֶּעַם בְּאִשֶּׁר בְּכָל פֶּעַם
 הוֹרָה לוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת פְּעֻלוֹת הַכְּנָה שׁוֹנוֹת בְּאֵלוֹ הוּא עוֹמֵד
 לְיֵצֵאת בְּהִלְכָה רַגְלִית חוּץ לְבֵית, לְמִרוֹת שְׂאִין בְּכּוֹנְתוֹ בְּלָל לַעֲשׂוֹת
 זֹאת, וְכֵן בִּקְשׁ מִמֶּנּוּ שְׂיִגְרַב לוֹ אֶת הַגְּרָבִים, שְׂיֹשִׁיבוּ עַל הַכֶּסֶף וְעוֹד,
 עַד שֶׁלְּפַתַּע הָרִים רַבִּי יִשְׂרָאֵל קוֹלוֹ וְאָמַר: עֲכָשׁוּ תִקַּח אוֹתִי חוּץ לַיְשׁוּב!

ומזה המעשה קבל אותו המַשְׁמֵשׁ הַתְּחִינּוֹת עֲצוּמָה בְּלִי שְׁעוֹר לְעִבּוֹדַת הַשֵּׁם וְלַהֲתַחֲזֹקוֹת בַּתְּפִלָּה, כִּי מִלְכָּד אוֹתָם דְּבוּרֵי הַהֲתַחֲזֹקוֹת מִמַּעַלַת הַהֲתַבּוֹדוֹת שֶׁהֵשִׁיחַ רַבִּי יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ כַּנִּלְיָה, הַבֵּינָה גַם עֲצָה נִפְלְאָה לְשִׁבִּירַת הַיִּצָּר הָרַע וְהַכְּבֹדוֹת לְקִיּוּם וְלַמַּעֲשֵׂה, כִּי לְעֵתִים נִדְמָה לְאָדָם שְׂאִינוּ יָכֹל לְכַנֵּס בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם כָּלֵל, כִּי נִדְמָה לוֹ כְּמִשָּׂא כְּבֵד שְׂאִי אֶפְשָׁר לוֹ לִישָׂא אוֹתוֹ בְּשׁוּם אֶפֶן, כִּי הוּא לְמַעְלָה מִיִּכְלָתוֹ, אוֹלָם אִם יִנְתַּק עֲצָמוֹ קִמְעָא מִכְּבֹדוֹתוֹ הַרְבֵּה וְלֹא יֵשִׁים לְנִגְדַּי עֵינָיו כִּי אִם פְּעֻלָּה פְּשׁוּטָה אַחַת בְּלִבָּד, בְּזֶה יִכְפֹּל מְנִיעַת הַפֶּחַח וְיִוְכַל לְעֲשׂוֹתָהּ בְּקִלּוֹת, כִּי לֹא תִכְבֵּד עָלָיו הַעֲבֹדָה כְּלִכְבֵּד, וְאִזּוֹ יוֹסִיף וְיִמְשִׁיךְ לְפַעֲלָה הַפְּשׁוּטָה הַבְּאֵה, וְכֵן לְהִלְוֵהוּ, עַד שְׁסוּף כָּל סוּף יִזְכֶּה לְהוֹצִיא מִפֶּחַח אֶל הַפַּעַל אֶפְלוֹ עֲבֹדוֹת גְּדוּלוֹת וְלִגְמֹר כָּל חֶפְצוֹ בְּשָׁלְמוֹת. כִּי בְּאַמְתָּה, אִין הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא בְּטְרוּנְיָא עִם בְּרִיּוֹתָיו וְאִינוּ חֶפְצֵי מַהְאָדָם שְׂיַעֲלָה לְשָׁמַיִם, דְּהֵינּוּ שְׂיַעֲשֵׂה עֲבֹדוֹת גְּבוּהוֹת מַה שְׂאִין בְּכַחוֹ לְעֲשׂוֹת, רַק חֶפְצֵי מַהְאָדָם שְׂיַעֲשֵׂה מַה שְׂאֶפְשָׁר לוֹ לְפִי מַדְרַגְתּוֹ וְיַעֲלָה מַעֲלָה מַדְרַגָּא לְדַרְגָּא, דְּהֵינּוּ שְׂיִמְשִׁיךְ עֲצָמוֹ מְעַט מְעַט בְּכָל פַּעַם לְמַדְרַגָּה הַסְּמוּכָה הַקְּרוּבָה אֵלָיו מְאֹד, בְּבַחֲיַנַּת (כ*) קְרוּב אֵלָיִךְ הַדְּבָר מְאֹד, עַד שְׂיִזְכֶּה לְעֵלוֹת מַדְרַגָּא לְדַרְגָּא וְלִקְיָם אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, אֲמֵן וְאֲמֵן.

עוד היה נוהג רבי ישראל לעורר אנשיו לקימת חצות על-ידי שהיה מספר מעבודתו הקדושה של רבי ישראל קארדוֹנֶר, ופעם ספר בִּירָאָה עֲצוּמָה: אֲנִי רָאִיתִי פְּלֹאוֹת כְּאֵלֶּה, אֲנִי רָאִיתִי אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרֵדוֹנֶר עָלָיו הַשְּׁלוֹם, אִיךְ הוּא הָיָה עוֹבֵד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ שְׁפּוּזָא, הוּא הָיָה הוֹלֵךְ בְּחִצּוֹת לִילָה לִיעֵר בְּכַח כְּזֶה, וְאֲנִי רָאִיתִי שְׂאֶפְלוֹ בְּזִמְנֵי שֶׁהָיָה חוֹלָה הוּא הָיָה קִם בְּחִצּוֹת וְהָיָה הוֹלֵךְ לִיעֵר וְשָׁמָּה הוּא הָיָה בּוֹכָה לְפָנַי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהָיָה מְדַבֵּר עִמּוֹ. וְהוֹסִיף: אֲנִי זָכִיתִי

לשמע החצות שלו, בכיות פאלה, דבורים פאלה, היו לו נגונים שלא שומעים נגונים פאלה, זה היה חצות מן השמים. היו לו מענות להשם יתברך, בשביל מה בראת אותי, בשביל מה בראת אותי. בראת אותי בשביל התכלית, לא בשביל תאוות. הוא היה מדבר עם השם יתברך והיה בוכה לפניו עד שהוא נעשה צדיק, צדיק קדוש...

יז

בתקופה בה התגורר רבי ישראל בתל-אביב, פהרגלו פקדש היה קם בכל לילה בחצות והיה עורך תקון חצות בצעקות גדולות ונזראות עד לב השמים, ובמהרה קמו עליו כל שכניו בקבלנה ומרונייה על שמפר את שנתם, עד שהכרח לעקר דירתו, ותכף שעזב החלו צרות מצרות משנות בבנין עד שהכרחו הדירים לבוא לפניו בתחנה ובקשה שישוב למקומו ולעבודתו בנ"ל, ותכף שחזר - פסקו הדינים והצרות מהבנין.

ספר אחד, כי בהיותו קטן היה דר בשכנות לרבי ישראל, והיה אביו מקיצו בחצות לילה לשמע את אמירת תקון החצות של רבי ישראל ושאר התפלות שהיה מתפלל אז בנגונים מפלאים.

יח

עזרר אנשיו לתפלה בכונת הלב ובאמת, בכחינת טוב מעט ובכונה. ופעם הלך בחצות לילה עם כמה מאנשיו לטבל ולאחר מכן נכנסו לאיזה בית כנסת, ושם החל לספר מעבודת השם של הקדוש העליון רבי ישראל קארדונו, ובכל דבור ודבור ממנו נטע בשומעיו

געגועים ורצונות קדושים לעבודת התפלה, עד שבסמוך לעלות השחר פסק דבוריו הקדושים ואמר: אפשר להתחיל להתפלל את תפלת השחרית לאט לאט ובמתינות. והחלו אנשיו את תפלתם על אף שנותר זמן רב לתפלת העמידה, והתפללו ב"שוב הדעת ובמתיקות כנ"ל, והטו אזן לשמע הדבורים הקדושים של תבות התפלה.

בעת שהיה אחד ממשמשויו של רבי ישראל נשאר עמו בדירתו בלילה והיה מכין עצמו לתפלת השחרית, קדם אור היום היה שואל אותו רבי ישראל: מהו מצב האור בחוץ? וכשזה היה משיבו כי השמים מתחילים להתבהר, מיד היה מורה לו להניח מלית ותפלין מבלי שישגיח כלל על השעון, וכך היה המשמש מתפלל תפלתו במתינות ובמתיקות והיה מגיע לנקדת ה'צץ' מתי שהיה מגיע. ופעם ארע, שאותו המשמש היה שליח צבור, והתפלל תפלתו לפני העמוד כפי שהיה נוהג בעת שהיה עם רבי ישראל כנ"ל, הינו שהיה הולך ומתקדם בתפלתו בנחת ובהתעוררות הלב מבלי להשגיח במיוחד על השעון, והיה שם אחד שהיה עז פנים ביותר וברב פעסו קם ודחף אותו, ואחר התפלה גער בו על שלא עמד בדיוק ב'צץ' והחל להכותו מכות נאמנות, וכשספר זאת המשמש לרבי ישראל, השיבו: השם יעניש אותו על הידים ועל הרגלים ועל העינים, וכעבר איזה זמן קבל אותו האחד ספרת רחמנא ליצלן.

פעם אחת ארע שישב רבי ישראל יחד עם אחד ממשמשויו וזה התכפד באיזה דבר מאכל וברך ברפת הנהנין כהרגלו ובלי התעוררות מיחדת, והוכיחו רבי ישראל ואמר: יש לומר כל תבה ותבה של הברכה כמו בהתבודדות.

ומאז, התעורר והתחזק אותו חסיד בכך שמלבד מה שעלו לברך הברכות בכח גדול ובמתינות, עליו גם לברך הברכות ממש בשם שהוא משיח לפני השם יתברך בשעת ההתבודדות, וכפי שספר רבי ישראל מרבי ישראל קארדונר, שברפת 'המוציא' שהיה מברך היתה ביראה ובדבקות פזו פמו התבודדות, פמו תפלה.

עוד מענין מעלת התפלה במתינות ובכונה, מובא (כד), כי הנשמה אמרה להבעל-שם-טוב שמה שזכה שנתגלו לו דברים עליונים הוא לא מפני שלמד הרבה ש"ס ופוסקים, אלא רק משום שהיה מתפלל תמיד בכונה גדולה, ומשם זכה למעלה עליונה.

יט

היה מחזק אנשיו שיתפללו עם כל הכחות ויוציאו הדבור בכח גדול, ואמר כי יש לתת את כל הכחות בתפלה.

ומעשה באחד מאנשיו שהתפלל את תפלת השחרית בלא התעוררות, ופנה אליו רבי ישראל ושאלו אם הוא ישן, וזה השיבו שאינו ישן, כי אם מתפלל. והוכיחו ואמר: ככה לא מתפללים, זו לא תפלה, צריכים להכניס את כל הכחות בכל אות של התפלה, צריכים להוציא כל אות של התפלה וכל תבה של התפלה במסירות נפש.

חזק אחד מאנשיו להתפלל בכל כחו וחיותו ואמר: כל היסורים שעוברים עליך הם מחמת שאינך מתפלל בכל כחותיך, עליך להתפלל בכח גדול.

עוד יוכל הקורא להתעורר לתפלה בכח וביראה, באהבה ובכונה גדולה, מהמוכא בלקוטי תפלות (כה) וזה לשונו: ותזכירני ברחמיך הרבים להתפלל לפניך בכל כחי, בכל מיני כח שנמצא בי ברמ"ח אברי ושס"ה גידי, בבשר וגידין ועצמות ועורקים בחלב ובדם, וכל הכח שיש במח שבראש ובמח שמתפשט בכל הגוף, וכל הכח שיש בחמשה חושים, וכל שאר מיני כחות, כלם יכללו בתוך התפלה, שאזכה להוציא הקול והדבור של התפלה בכח גדול. ובשם הפעל-שם טוב (כו), יחשב האדם קדם התפלה שהוא מוכן למות באותה התפלה מחמת הכונה, ויש מכוונים כל-כך עד שבדרך הטבע היה יכול למות בשתיים או שלש תבות שאומר לפניו יתברך. ובאמת הוא חסד גדול שהשם יתברך נותן לו כח ומשלים התפלה והוא חי, שלפי דרך הטבע היה לו למות מחמת שמפסיד כחו בתפלה, כי נתן כחו בתפלה כל-כך.

ב

לעתים היה רבי ישראל מתחיל לגנח ולהתאנח ואז להוציא מפיו הקדוש מעין קולות צעקה שונים, אולם בעבור זמן-מה החל לשאת קולו בעזות דקדשה גדולה הרבה יותר והיה כמעורר ומרעיד נשמתו בקול נהמתו וצעקתו הנוראה, והיה קולו בקול שאגת האריה ממש, עד שהיה נשמע למרחקים, והיו דירי הבנינים הסמוכים נחרדים מקולותיו הרמים. והיה נראה כאלו חפץ רבי ישראל ללמד את אנשיו כיצד צריכים לצעק אליו יתברך בראוי באמת, כי לעתים מתחיל האדם להכניס עצמו בעבודה הקדושה של האנחה והצעקה אולם לא נותן בה כל כחו וחיותו, בעוד שבאמת צריך כל אחד לצעק מאד להשם יתברך על נפשו בכל המיני קולות ונגיחות וצעקות, כי צעקה

ותפלה ותחנה ובקשה מועילים תמיד, יהיה איך שיהיה, וכודאי אין עצה ומגום כי אם לשא עיניו ולבו להשם יתברך בהתבודדות וצעקה באמת. כי האדם בספנה גדולה בזה העולם, באשר יודע כל אחד בנפשו, ואם זוכה האדם לצעק להשם ביותר כנ"ל, אזי אחר-כך רואה ההפרש בין קדם לאחר-כך, וכפי שהראה זאת רבי ישראל כנ"ל.

ומעשה באחד מאנשיו של רבי ישראל שישב במרירות גדולה בביתו והחל להתאנח ולגנח מעמקא דלבא על צרות נפשו, עד שממש שבר לבו בקרבו מגדל אנחותיו הגדולות, ומתוך כך הגיע אליו שכן מבהל ומדאג לדרש עבור שלומו, כי לא הבין פשר הקולות המוזרים ששמע, וזה השיבו כי הוא חסיד פרסלב, וכך קבל מרבו שעליו להתאנח לפניו יתברך בכל פחו.

בעת שהתפלל אחד מאנשיו של רבי ישראל שחרית כהרגלו בלחש, סמן לו רבי ישראל בידו לעבר פיו בתמיהה, וכשזה לא הבין פונתו, השיבו רבי ישראל: צריכים לצעק בתפלה ולהוציא כל דבור ודבור בכח גדול. ומאז החל אותו האחד לצעק בקולות גדולים את תפלתו. גם הוכיח פעם את אחד שהיה חשוף בנים והתפלל בלחש ואמר לו: רבנו הקדוש אומר שתפלה בכח היא סגלה לבנים (כו).

פעם אחת, בעת שהתפללו כמה מאנשיו של רבי ישראל באיזה בית בנסת, היה שם אחד שהתפלל בצעקות רמות, אולם היה דבר משנה ותמוה בצעקותיו. ואחר התפלה, באשר הלכו אנשיו של רבי ישראל לבקרו, הצטרף אליהם גם אותו האחד, וכאשר נכנסו לרבי ישראל, קדם פני כל אחד ואחד מהם בברכת שלום עליכם, זה אחר

זה, וכשהגיע אל אותו הנ"ל החל מיד לספר כי בצעירותו היה נוהג להתפלל בבית כנסת של חסידות מסיימת בו היו הכל נוהגים לצעק בקולות גדולים בתפלה, והיה שם אחד שהיה צועק צעקות רמות יותר מכלם, ואחר תפלת מעריב של שבת, אחר שהכל פנו לביתם, היה נשכב אותו האחד על רצפת בית הכנסת בפשוט ידים ורגלים, ואז היו בניו הקטנים אוהזים בידיו ורגליו ומושכים אותו ואומרים לו: אבא בוא כבר, אנחנו לא רוצים מלאך, אנחנו רוצים אבא שיבוא ויעשה לנו קדוש. וסים רבי ישראל ואמר: אבל פשרבי ישראל קארדונור היה צועק - זה היה ענין אחר לגמרי, זה היה צעקה עם דעת.

מעשה נורא מתחית המתים של אשתו של רבי ישראל, והיה זה בעת ששב רבי ישראל לביתו לאחר כשנה וחצי בה שהה חוץ לביתו בעבודת השם, ונודע לו כי אשתו הצדקנית נפלה למשכב ונמצאת בבית החולים, והלך ומצא כל בני משפחתו בחצר בית החולים, ושאל בתמיהה מדוע אינם בחדרה, ולא השיבוהו, והתברר לו כי נפטרה. ומיד רץ למקרה ובדרכו פגש בדוקטור שטפל בה ושאלו מה בדיוק ארע לה, וזה השיבו כי הדם לא זורם וכו', ובקש להכנס למקרה, והניחיהו. ולקח עמו ספר תהלים ונכנס למקרה והחל לצעק בכל כחותיו תהלים בזעקות גדולות ומרות כחצי שעה לערך, ונשמעו קולותיו הנוראים בכל בית החולים עד לגג הבנין, ואז פתחה אשתו הצדקת את עיניה וחזרה לבריאותה ואיתנה. וכעבור מספר שנים, כשנודע לאנשיו של רבי ישראל מהמעשה, רצו לשוחח עם אותו הדוקטור הנ"ל, ולקח זמן רב עד שהצליחו לאתרו, כי כבר חלף זמן רב, ובקשו להפגש עמו ולא הסכים, כי לא חבב אנשי דת, אולם לבסוף

נְעַתֵר לָהֶם וְסִפֵּר כִּי לֹא הָאֵמִין לְמַרְאֵה עֵינָיו וּלְמִשְׁמַע אָזְנוֹ, כִּי אָמְנָם
כָּבֵר הָיָה נֹכַח בְּמִקְרֵי מוֹת קְלִינִי שְׁאָרְכוּ כַּחֲצֵי שְׁעָה בְּעֶרְבֵי, אֲדָּ בְּמִקְרָה
הַזֶּה הָיְתָה הָאִשָּׁה בְּמוֹת קְלִינִי כְּשִׁמוֹנָה שָׁעוֹת, וְחֹזְרָה לַחַיִּים. וְאָמַר:
מִבֵּין כָּל הַדְּתָיִים לְמִינֵיהֶם - רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּעַר אֹדְסֵר הוּא הַיְחִיד שְׁאֵנִי
מְכַבְּדוּ.

עוֹד לְעֵנֵן הַתְּחִזְקוֹת בַּתְּפִלָּה וּבְצַעֲקָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, מֵה שְׁצָרִיכִים
לְהִרְבּוֹת בַּתְּפִלָּה וּבְשִׁיחָה וּבְהַתְּבוּדָרוֹת וּבְפָרֵט בְּצַעֲקָה בְּמִסִּירוֹת
נֶפֶשׁ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, עַד שְׁכַמְעַט תִּצָּא נִפְשׁוֹ חֶסֶם וְשָׁלוֹם, וְכִמוֹ שְׁאָמְרוּ
רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (כח): "אִין תְּפִלָּתוֹ שֶׁל אָדָם נִשְׁמַעַת אֶלָּא אִם כֵּן מִשִּׁים נִפְשׁוֹ
בְּכַפּוֹ", עֵינֵן בְּלִקוּמֵי הַלְכוֹת (כט), מֵה שְׁהַמְּלֻכוֹת, שֶׁהִיא כְּלָלִיּוֹת הַקְּדוּשָׁה,
נִיזוֹנֶת מִקּוֹלוֹת שֶׁל צַעֲקוֹת לְבָד שֶׁהוּא מְזוֹן רוּחָנִי וְעֵלְיוֹן מְאֹד, וְהֵבֵן
מִמַּעֲלֵת הָעֲבוּדָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הַצַּעֲקָה לְקִיּוֹם וּלְמַעֲשָׂה.

כא

אָמַר: אֲשֶׁרֵינוּ יִשְׂרָאֵל, אֲנַחְנוּ לֹא יוֹדְעִים מֵה זֶה הַלְקוּמֵי תְּפִלוֹת, יֵשׁ
בּוֹ כָּל מֵה שֶׁהָיָה וְכָל מֵה שֶׁהָיָה, עֶבֶר הוֹוֶה וְיִהְיֶה, יֵשׁ בּוֹ כָּל
הַדּוֹרוֹת.

אָמַר: הַלְקוּמֵי תְּפִלוֹת עוֹשֶׂה אוֹתָנוּ חֲדָשִׁים לְגַמְרִי, הוּא מֵהַפֶּךְ
רְשָׁעִים גְּמוּרִים לְצַדִּיקִים גְּמוּרִים.

אָמַר: הַלְקוּמֵי תְּפִלוֹת יֵשׁ בּוֹ כָּל הָעֲצוֹת וְכָל הַיְשׁוּעוֹת וְכָל הַרְפוּאוֹת
וְכָל הַתְּקוּנִים. גַּם אָמַר: מְשִׁיחַ הוּא יְכַנֵּס אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל וְיִתְקַן
אוֹתָם, הוּא יִתֵּן לָהֶם לְקוּמֵי תְּפִלוֹת וְהֵם יִגִּידוּ לְקוּמֵי תְּפִלוֹת - זֶה הַכֹּל.

בַּעַת שֶׁחֲלִיטוּ כְּמָה מַחְסִידוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְהַתְקַבֵּץ אַחַת לְשָׁבוּעַ וּלְלַמֵּד לְקוּמֵי מוֹהַר"ן, לְעֵתִים הֵיחָ מְגִיעַ זְקֵן אֶחָד שֶׁהָיָה אוֹמֵר לְקוּמֵי תְּפִלוֹת, אוּלָם אֶף אֶחָד לֹא נָתַן דַּעְתּוֹ בְּמִיחָד עָלָיו, וְאָמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל שְׂכַשְׂיבּוּא מְשִׁיחַ יִסְפְּרוּ מֵאוֹתוֹ הַזְּקֵן שֶׁאוֹמֵר לְקוּמֵי תְּפִלוֹת.

כב

אָמַר: הַלְקוּמֵי תְּפִלוֹת זֶה הַהִתְבּוֹדוֹת שֶׁל רַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה, וְכִשְׁנִשְׂאֵל: הֲלֹא הַלְקוּמֵי תְּפִלוֹת נִכְתָּב עַל־יְדֵי רַבִּי נְתָן, הַשֵּׁיב כִּי רַבִּי נְתָן קִבֵּל זֹאת מֵרַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה וְעַל־כֵּן זֹהִי הַהִתְבּוֹדוֹת שֶׁל רַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה בְּנ"ל.

אָמַר: מִי שְׂרוּצָה לְלַמֵּד לְהַתְבּוֹדָה, שִׁירְבָה בְּאִמִּירַת הַלְקוּמֵי תְּפִלוֹת. וּפְעַם בְּקִשׁוֹ אֶחָד לְהַתְקַרֵּב לְרַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה, וְהַשִּׁיבּוּ שְׂיִגִיד לְקוּמֵי תְּפִלוֹת, וְלֵאחֶר שָׁזָה טָעַן כִּי אֵינּוּ יוֹדְעֵי לְקִרְאָה הַיָּטִב, כִּי הָיָה עוֹלָה חֲדָשׁ, הַשִּׁיבּוּ: תַּתְּבּוֹדֵד וּתְדַבֵּר לְפָנָי הַשֵּׁם כְּמוֹ עִם חֵבֵר טוֹב.

לְאַחַד שֶׁקִּבֵּל לְפָנָיו עַל שְׂקִשָּׁה לוֹ לְהַתְבּוֹדָה, וְכֵן לְאַחַד אַחֵר שֶׁאָמַר כִּי אֵינּוּ יוֹדְעֵי מַה לוֹמַר בְּשַׁעַת הַהִתְבּוֹדוֹת, הַשִּׁיבּוּ כִּי יֵשׁ לָנוּ כְּבָר תְּפִלוֹת מוֹכְנוֹת - לְקוּמֵי תְּפִלוֹת. וְכֵן הַשִּׁיבּוּ בְּמַעַט הַקְּפָדָה לְאַחַד שֶׁטָּעַן כִּי בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה הוֹלְכֵת מִחֲשַׁבְתּוֹ וּפּוֹרַחַת וּמְשׁוֹמְטָת בְּדַבְרֵים אַחֵרִים וְזָרִים, וְאָמַר כִּי יֵשׁ לָנוּ כְּבָר תְּפִלוֹת מוֹכְנוֹת - לְקוּמֵי תְּפִלוֹת.

עוֹד לְעֵנֵינוּ הַמַּחְשְׁבוֹת הַטּוֹרְדוֹת בְּשַׁעַת אִמִּירַת הַלְקוּמֵי תְּפִלוֹת עֲנֵה וְאָמַר: צְרִיכִים לְלֶחֶם, צְרִיכִים לוֹמַר בְּפִשְׁיטוֹת כָּל תִּיבָה וְתִיבָה וְלִהְקָשִׁיב לְכָל דְּבוּר שְׂמוֹצִיא מִפִּיו. וּבֵאֵר תּוֹרָה ע"ג שְׁבַלְקוּמֵי

מוהר"ן^(ב), ואמר: תפלה לשמה היא כשזוכם לקשר את המחשבה להדבור, שמחשבתו תהיה קשורה לכל דבור ודבור שמוציא מפיו, ולא תהיה פגומה, שלא לחשב אפלו איזה ענין מעניני עלמא, רק שתהיה המחשבה קשורה אל הדבור, למה שמוציא מפיו.

כג

אמר: כל תפלה מהלקוטי תפלות מסגלת לכל המדות, דהינו שאף-על-פי שמתפלל תפלה לתקון מדה מסימת, מועיל הדבר גם עבור המדה השכנה.

אמר: הלקוטי תפלות הוא מקרב אותנו לתורה ולהשם יתברך באמת, כל דבור של הלקוטי תפלות הוא חיות של כלם, הוא גותן חיות לכל העולם, לכל הרשעים. ופעם בתוך ששפח רבי ישראל הלקוטי תפלות בפני אחד מאנשיו, הפליג בתנועות ידים קדושות ומיחדות, והבין אותו האחד פי רבי ישראל מרמז על מה שהלקוטי תפלות ממשיך תקונים נפלאים גם למקומות הצרים והדקים.

כד

אמר: שלשה דברים משמידים את היצר הרע, דהינו את התאוה הידועה, ואלו הם: תהלים, לקוטי תפלות והתבודדות. וכמוכא^(א), שעקר הקדשה היא קדשת הברית, וזה זוכים על-ידי קדשת הלשון והדבור, שמקדשים דבורים קדושים שהם תורה ותפלה ושיחה בינו לבין קונו, ועל-ידי-זה עקר הכנעת ושבירת כל התאוות, ובפרט תאות נאוף שזה עקר שצריך לשבר.

(ל) כי תעבר בפנים אתך אני. (לא) לקוטי מוהר"ן יט.

עֲנֵה וְאָמַר לְאַחַד שְׂקָבֵל לְפָנָיו עַל שֶׁהִבְעֵל־דָּבָר נוֹתֵן לוֹ מְכוּת:
בְּשֶׁהִבְעֵל־דָּבָר נוֹתֵן לָךְ מְכוּת, צְרִיכִים לְהַחְזִיר לוֹ מְכוּת. וְהוֹסִיף:
כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁל הַלְקוּמֵי תְּפִלוֹת נוֹתֵן לְבַעַל־דָּבָר מְכוּת.

כה

לְעֵינַי אָמִירַת הַלְקוּמֵי תְּפִלוֹת בְּשֵׁבַת קֹדֶשׁ, אָמַר שְׂיֵשׁ לְדַלֵּג עַל
הַמְּקוּמוֹת בָּהֶם מוֹפִיעַ תַּחֲנוּן, וְדוּי דְּבָרִים וְכַדוּמָה, וְכֵן אֵין
לוֹמַר 'אוֹי', בְּיָדוּעַ ^(כב). וְכֵן אָמַר כִּי בְּשֵׁבַת קֹדֶשׁ בְּשַׁעַת הַהִתְבוּדוֹת, אִם
מִתְנַדִּים אֲזוֹי יֵשׁ לְהִתְנוּדוֹת לְפָנָי הַשֵּׁם מְבָלִי לְהוֹכִיר הַחֲטָא, רַק
לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּלִשׁוֹן 'יְרִידָה', לְדַגְמָא בְּמִקּוּם לוֹמַר 'כַּעֲסַתִּי', לוֹמַר 'הִיְתָה לִי
יְרִידָה בְּמִדַּת הַכַּעַס'. וְלְאַחַד שְׂלֵא יָדַע כִּיצַד יִתְנַהֵג בְּעֵינַי הַנִּ"ל, דְּהֵינּוּ
כִּיצַד יִתְבוּדַד בְּיוֹם הַשֵּׁבַת מְבָלִי לְפָרַט עוֹוֹנוֹתָיו וּלְהַתְחַרַּט עֲלֵיהֶם,
הַשִּׁיבוּ שְׂיִבְקֵשׁ בְּפִשְׁיטוֹת עַל טְהַרַת הַמַּחְשָׁבָה, לְהַנְצִל מִמַּחְשָׁבוֹת רָעוֹת.

מִמָּה שְׂאָמַר, שֶׁהַלְקוּמֵי תְּפִלוֹת זֶהוּ הַבֵּית־חוֹלִים שֶׁל כָּל הָעוֹלָם
וְשַׁעַל הַלְקוּמֵי תְּפִלוֹת עַל־יַד הַכַּתָּל עוֹמַד הַכַּל, כָּל
הַתּוֹרוֹת ^(כג), שִׂיחָה זֹו נֶאֱמָרָה בְּכַתָּל הַמַּעַרְכָּי, וְנִרְאָה הִיָּה שַׁעֲשָׂה
הַקְּבֵלָה בֵּין אֲבָנֵי הַכַּתָּל וּבֵין תְּבוֹת הַלְקוּמֵי תְּפִלוֹת.

מִהַמְעֲשָׂה שֶׁל הַחוּלָה בְּמַחֲלַת הַשְּׂכָחָה שְׂרָצָה לְאַבְדַּ עֲצָמוֹ לְדַעַת
וּלְקַח אוֹתוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְבֵיתוֹ לְמַשְׁדֵּ בְּשִׁלְשָׁה חֲדָשִׁים
וּרְפָא אוֹתוֹ ^(כד), סָפַר שְׂרָפָא אוֹתוֹ עַל־יַדֵּי הַלְקוּמֵי תְּפִלוֹת, גַּם עַל־יַדֵּי
הַשְּׂמָחָה וְהַרְקוּדִים.

(כב) אֲבָנֵי"ה בְּרוּל. (כג) יִשְׂרָאֵל סָבָא, לְקוּמֵי תְּפִלוֹת. (כד) שָׁם, הַצְּדִיק יֵשׁ לוֹ הַכַּל.

כו

וידוע ופשוט הדבר, שהיה רבי ישראל נוהג להרבות יומם ולילה באמירת הלכות הקדוש והנזיר במסירות נפש בלא הפסק, ופעם מצאוהו אומר שבע עשרה שעות ברציפות לקומי תפלות על הציון הקדוש של הרשב"י. וכן פעם פנה אחד אל רבי ישראל ואמר לו: מאחר ואמרתם כל ימי חייכם כל-כך הרבה לקומי תפלות, מן הסתם אתם יודעים אותו כבר בעל-פה, והשיבו בתמיהה: איך אפשר לדעת הלכותי תפלות בעל-פה, הרי הוא בכל פעם חדש אצלי.

בסוף ימיו כשנחלש אור עיניו, אמר לאחד: אם היה לי עינים הייתי מסמא אותן מרב אמירת הלכותי תפלות והתהלים. גם היה ברשותו ספר תהלים מרבנו הקדוש בו טפת דם מדמעותיו של רבנו. **אמר** לאחד שיראה לומר התהלים בעל-פה, כי ברבות השנים כשהראיה מתחלשת, יוכל גם אז לאמרם.

כז

אמר: חבל על כל רגע ורגע שלא עוסקים בלקומי תפלות.

בעת ששבח רבי ישראל הלכותי תפלות ודבר ממנו בהתלהבות איש, שאלו אחד: כמה זמן בכל יום יש לעסוק בו? והשיבו בפשיטות: כמה שאפשר. גם אמר בתמיהה: איך יכולים להפריד אפלו רגע אחד מהלכותי תפלות ומהלקומי הלכות, זה עולה על כל התורה.

ובלל הדברים למעשה, שיש להרבות באמירת התפלות הקדושות והנזירות אשר מהן נעשים שעשועים גדולים למעלה, שעשועים שפמוהם עדין לא עלו לפניו יתברך, וכפי שכתב רבי ישראל

בסיום מכתבו בו מחזק ומברך לרפואה בגוף ובנפש (לה): ראוי לנו לחשב מחשבות עמקות להתגבר על כל המניעות ולהתקרב לאור הצדיק האמת מעתה מחדש, ללמד ספריו הקדושים ולומר בכל יום ספר לקוטי תפלות כמה שאפשר, ועל-ידי זה ימתקו מעליך כל הדינים והיסורים ויתפטלו כל הגזרות ממך.

כח

בעת שיצא לראשונה הספר הקדוש 'כתבי רבי נחמן, תורות ותפלות' על-ידי רבי ישראל, שמח ביותר ואמר כי הוא התפלל עבור הדבר במשך שנים רבות. גם שבח ביותר את הספר ואמר כי כל הספרים הם חכמה, אולם מי שרוצה חכמה אמתית - זה רק בספר הזה, 'כתבי רבי נחמן'.

קדם שזכה רבי ישראל להוציא לאור את הספר הקדוש הנ"ל, גברו והתפשטו המניעות בנגדו בלי שעור, והיה אז אחד מאנשיו שתכף שהחל לתת יד ולמרוח ולהשתדל בהדפסת הספר התעוררו עליו דינים רבים, ובין היתר עברו בנותיו תאוונת דרכים, ואמר לו רבי ישראל שלא ישגיח כלל על שום בטול ומעכב, רק יחזק לבו בהשם ויתגבר בכל מה שיוכל לגמר עבודתו בזריזות ובשמחה. והבין אז אותו חסיד ממעלת הספר הקדוש 'כתבי רבי נחמן' ומעסק הדפסתו, כי הפעל-דבר ישים עצמו לארכו ולרחבו בכדי למנע הדפסתו, אולם אם יתגבר ויחזק עצמו באשר הורה לו רבי ישראל בנ"ל, יזכה לגמר חפצו ולהוציא הספר מפי אל הפעל.

לאחר שיצא לאור הספר הקדוש הנ"ל, קמו כמה שהציגו עצמם כגדולי חסידי ברסלב והחלו להוציא דבתם הרעה על הספר הקדוש עד שהצליחו לבלבל מעט את העולם בדברי שטות והבל. ופעם פנה אחד שחלשה דעתו מדבריהם אל רבי ישראל לקבל ממנו מענה, והשיבו רבי ישראל: בזה הספר אני קשרתי את רבנו הקדוש עם רבי נתן!

פעם אחת, בעת שאחד מאנשיו קרא בפספר 'ספורי מעשיות של שנים קדמוניות', פנה אליו רבי ישראל ושאלו: כמה אתה עוסק? ולאחר שזה השיבו, פנה אליו רבי ישראל בגערה קצת ואמר: ומה עם 'כתבי רבי נחמן', ומה עם הלקוטי תפלות? ומלבד מה שעורר רבי ישראל בתשובתו הנ"ל את אותו חסיד לחשיבות ה'כתבי' והלקוטי תפלות, הבין אותו חסיד כי אף שה'כתבי' כולל בתוכו גם את הלקוטי תפלות, אולם יש ענין מיוחד לעסק בשניהם בנפרד.

עוד ממעלת הספר הקדוש הנ"ל 'כתבי רבי נחמן', המקשר ומחבר תורותיו של רבנו הקדוש ותפלותיו יחד, עין בלקוטי הלכות (ב), מה שעקר שלמות התפלה בתכליתה היא בשעושים מתורה תפלה, כי תפלה שעושים מהתורה ושכל פונתה לקים את התורה, זאת התפלה היא למעלה מן התורה ואצלה גם כל ההשפעות טובות. וזהו (ב) "ענין וזמרת יה - ויהי לי לישועה", 'ענין זה בחינת התורה, בחינת השם עז לעמו יתן, וזמרת יה' זה בחינת תפלה, דהינו בשאזכה לעשות מהתורה תפלה, אזי בודאי "ויהי לי לישועה", כי בודאי יהיה לי ישועה שלמה.

ועל-ידי הדרך הקדושה הנ"ל לעשות מתורות תפלות, על-ידי זה
 דיקא זוכים לשפך לבו כמים לפני השם יתברך ברחמים
 ותחנונים, ולזכות לישועות שאינן פוסקות הנמשכות מהנחל נובע, שהן
 ישועות בלי גבול וקץ וסוף ותכלית, ושיכולות להושיע לכל, לכל אחד
 ואחד, יהיה מי שיהיה, אפלו אם הוא כמו שהוא.

כט

פעם אחת, בעת ששורר רבי ישראל עם כמה מחסידיו משירי מוצאי
 שבת קדש, "אמר השם ליעקב, אל תירא אל תירא עבדי
 יעקב", בתוך כך החל להשיח עם השם ואמר: לא אבא לא, לא נפחד
 אבא מאף אחד. "בחר השם ביעקב אל תירא, אל תירא עבדי יעקב",
 לא אבא לא, לא נירא אבא מאף אחד, רק ממך, אין לנו פחד רק ממך
 לבד. וכך פתח רבי ישראל בשיחה נפלאה מענין התפלה וההתבודדות
 ואמר: "גאל השם את יעקב אל תירא, אל תירא עבדי יעקב", אה,
 השם יתברך גואל אותנו עם הגואל צדק, הגואל האמתי - "גאל השם
 את יעקב", רק לשמע את המלים האלה עוד פעם ועוד פעם, בכל פעם
 מחדש ומחדש, אפשר לזכות לכזו מן התעוררות, זה מן התבודדות, מן
 התבודדות, אין לנו פחד מאף אחד, פכה צריכים לדבר עם השם
 יתברך. ואף-על-פי שעדין אנחנו לא אוהזים במדרגה הזו ואנחנו
 רחוקים ממנה, אבל על-פל-פנים אנחנו משתוקקים לזה, להגיע
 למדרגה שלא נפחד מאף אחד.

אוי צריכים להיות חזק גבור, צריכים להיות חזק בהתבודדות ובכל
 ההנהגות ובכל התקונים שרבנו הקדוש נתן לנו. צריכים להיות
 גבור גדול להחזיק בזה. ואפלו היום, שהיום אין התנגדות על רבנו

הַקְדוּשׁ כְּפִי שְׁהִיְתָה בְּעֶבֶר, אֲבָל גַּם הַיּוֹם יֵשׁ לְאָדָם מְנִיעוֹת הַמֶּחַ
 מֵעֲצֹמוֹ עַל עֲבוֹדַת הַשֵּׁם וְעַל הַהִתְבוֹדְדוּת, לֹא פֶעַם הָאָדָם הוּא מְרַגֵּישׁ
 אֶת עֲצֹמוֹ שָׁבוֹר, מְרַגֵּישׁ אֶת עֲצֹמוֹ מִיָּאֵשׁ, וְרַבְּנֵנוּ הַקְדוּשׁ כָּל־כֶּךָ שָׂאֵנִי:
 אֵין שׁוּם יָאוֹשׁ בְּעוֹלָם כָּלָל. צְרִיכִים לְהִיּוֹת חֲזָק, צְרִיכִים לְהִיּוֹת גְּבוּר
 גָּדוֹל, שְׂרַבְּנֵנוּ הַקְדוּשׁ אָמַר אֵל תְּתִיאֵשׁוּ, אִזְ צְרִיכִים דּוֹקָא לְהִתְגַּבֵּר כְּנֶגֶד
 הַיָּאוֹשׁ בְּכָל הַבְּחוֹת הַגְּדוֹלִים - לֹא לְהִתִּיאֵשׁ. רַק דְּבוּר אֶחָד שֶׁהוּא
 אָמַר: אֵל תְּתִיאֵשׁוּ, זֶה עֶקֶר הַתְּקִנָּה וְעֶקֶר הַתּוֹרָה - לֹא לְהִתִּיאֵשׁ, וְעַל
 זֶה יֵשׁ אֶת כָּל הַהִכְפָּדָה, זֶה כְּמוֹ אִיזָה דְּבוּק שְׁנִדְבֵק בְּאָדָם וְלֹא נוֹתֵן לוֹ
 מְנוּחָה וְרַק רוּצָה לְהַפִּיל, וְעַל זֶה יֵשׁ הַתְּבוֹדְדוּת. תְּתַחֵל לְהִתְבוֹדֵד,
 רַבְּנֵנוּ הַקְדוּשׁ אָמַר שְׂצְרִיכִים בְּכָל יוֹם לְהִתְבוֹדֵד שְׁעָה, לְהַעֲבִיר לְגַמְרֵי
 הָעוֹלָם הַזֶּה, בְּאֵלוֹ אֲנִי לֹא בְּעוֹלָם, פְּתֹאֹם אֲנִי לֹא נִמְצָא בְּעוֹלָם, כְּמוֹ
 שֶׁהֵיְתִי מֵת. וְגַם כֵּן צְרִיכִים לְהִתְבוֹדֵד לֹא רַק כְּשֶׁרַע לִי, אֶלָּא כָּל יוֹם.
 אֲבָל אֲנַחְנוּ לֹא מוֹכְנִים לָזֶה, אֲנַחְנוּ לֹא זוֹכִים לְקַיֵּם אֶת זֶה, הַתְּבוֹדְדוּת
 זֶה דְּבַר שְׁנֵרָאָה קַל וְאֲנָשִׁים לֹא עוֹשִׂים מִזֶּה כָּל־כֶּךָ חַיִּיב, הֵם לֹא יְכוּלִים
 לְהַבִּין אֶת זֶה, זֶה הַהִפְךָ מֵהָעוֹלָם, הַהִפְךָ מֵהָעוֹלָם. אֲבָל רַבְּנֵנוּ הַקְדוּשׁ
 נָתַן לָנוּ אֶת זֶה, שְׁזֶה יְהִיָּה חַיִּיב גָּדוֹל כְּמוֹ תְּפִלִּין וְכְמוֹ כָּל מִצְוָה. רַבְּנֵנוּ
 הַקְדוּשׁ יָדַע שְׁזֶה הַתְּקוּן שְׁלָנוּ בָּזֶה וּבְכָא, זֶה כָּל הַגְּאֻלָּה, רַק מְלָה אַחַת
 - הַתְּבוֹדְדוּת.

וְגַם עַל הָעֲנִין שֶׁל הַקִּימָה בְּחִצּוֹת לַיְלָה, כְּשֶׁהָאָדָם רוּצָה לְקוּם בְּחִצּוֹת
 וְלִצְאָת חוּץ לַיָּשׁוּב לְשִׁדוּת וְלְהִתְבוֹדֵד שְׁעָה אִזְ הַבְּעַל־דְּבַר מְנִיחַ
 עֲצֹמוֹ עַל זֶה כְּלִי שְׁעוֹר, עַל הַקִּימָה. וְכִשְׁכַּבְּר קָמִים - אִזְ נִהְיָה חֲשָׁד, אִי
 אֶפְשָׁר לְפַתַּח אֶת הַפֶּה. וְגַם כְּשֶׁהוּא כְּבָר הוֹלֵךְ לְהִתְבוֹדֵד וּמִגִּיעַ לְמָקוֹם
 שְׁלוֹ וְרוּצָה לְדַבֵּר כְּמָה דְּבוּרִים לְפָנֵי הַשֵּׁם, רוּצָה לְהַשִּׁיג מִשְׁהוּ,

להרגיש, כל אחד מה שיש לו, ואז בהתחלה הלב שלו נהיה כמו אבן, שכח לגמרי איפה הוא בעולם, לא יודע שום דבר, כמו אבן. אבל האדם צריך להיות חזק, לא להסתפק עצמו בזה אלא לחזק עצמו שהוא בא לדבר לפני השם שעה ולהגיד לעצמו: אני צריך לעמד פה במקום הזה לפני השם, אני צריך לדבר שעה, הוא כבר יודע שהוא צריך לעמד פה ולדבר לפני השם שעה. להיות חזק, להגיד: "רבנו של עולם, רבנו של עולם", עוד פעם ועוד פעם, "רבנו של עולם, רבנו של עולם..". גם לפעמים פשאין דבורים בהתבודדות אז צריכים להשתוקק, ועל ידי ההשתוקקות יהיה נעשה רצון חזק ולבסוף זוכים לדבורים טובים, רבנו הקדוש מדבר מזה הרבה. צריכים להתחזק ולהתפלל להשם בכל יום על כל דבר, רבנו הקדוש רצה שנתפלל לפני השם גם על כפתור שחסר לנו בפגד, הוא רצה שנגיד עם המעיל שלם ושלם יהיה קרוע, אז אם חסר כפתור צריכים לבקש גם על זה, הוא אמר לרבי נתן שיבקש גם על כפתור, זה לא מכבודך לבקש מהשם יתברך על זה?!

צריכים סבלנות וצריכים אמונה ובטחון, כמו בגשמיות - כך גם על ענין ההתבודדות. אי אפשר בפעם אחת לקפץ אל הקדשה, ואפלו שרחוקים מההתבודדות אבל צריכים לראות להגיע לזה, להשתוקק לזה, אבל לא חלילה וחס ליפל. צריכים להיות מקשרים אל האמת ולא לעצר ולא להרהר אחריו יתברך, ואפלו אם נראה שהישועה שלנו מתעכבת ולא רואים בינתיים כלום, אפלו אם רק חשוד, אף-על-פי-כן צריכים להמשיך בכל פעם מחדש בפשיטות ובתמימות, עוד פעם ועוד פעם, עוד שעה ועוד שעה.

אנשים חושבים שקשה לדבר עם השם יתברך, אבל כל דבר שבקדשה, כל עבודה הולכת קשה, ולכן צריכים להיות עקשן גדול בעבודת השם ולעשות אפלו מה שקשה, צריכים להיות גבור חזק, לתת להשם יתברך את הכל, את כל הכחות. אני זוכר איך שהגעתי לחסידות ברסלב, אני התחלתי מהדפים של הספר 'השתפכות הנפש', ובאותה התקופה היה לי מר וקשה, אבל האמת היא ששום דבר לא קשה, זה תלוי רק באמונה, או יודעים שלא קשה כלום. והדבר הזה להתקרב לרבנו הקדוש, שנעשה מה שרבנו הקדוש אומר זה ההפך מכל העולם. העולם חושבים: מה זה לצאת בלילה לשדה להתבודד ולהשיח לבו לפני השם יתברך?! העולם מקבלים כל דבור של רבנו הקדוש כאלו זה היה מן חסידות, אבל באמת כל הדבורים שיצאו מפי רבנו הקדוש הם מתנות כאלה שלא יודעים מה שזה, כל דבור שיש לנו מרבנו הקדוש - בזה תלויה כל הגאולה שלנו וכל התקווה שלנו בזה ובבא. הענין הזה של התבודדות זה סתום ונעלם מכל העולמות, סתום ונעלם גם מליטאים וחסידים, אפלו מצדיקים גדולים, כי אפלו צדיקים גדולים - כלפי רבנו הקדוש הם אפלו לא בקלפת השום, אפלו הצדיקים הגדולים הבכירים, על השקרנים המראים עצמם כצדיקים אנחנו לא מדברים בכלל, אלא אפלו הצדיקים צדיקי אמת - אבל כנגד רבנו הקדוש הכל בטל. ואם הם היו רואים אל הגדלה של רבנו כמו רבי נתן, אז הם היו רצים אל הרבי שינדיק אותם, שרבנו הקדוש יביא אותם למעלות עליונות יותר, גבוה מעל גבוה, כי רבנו הקדוש נותן לנו דרך לא לעמד, לא לעצר.

אומר רבנו בלקוטי מוהר"ן בתורה קב"ג: "העקר והיסוד שהכל תלוי בו - לקשר עצמו להצדיק שבדור", כשלוּמְדִים את התורה הזאת צריכים להסתכל טוב, להסתכל על כל מלה, לא סתם לקרא, זה בשבילנו. רבנו הקדוש אומר שהעקר והיסוד שהכל תלוי בו הוא לקשר עצמו להצדיק שבדור, מה זה הצדיק שבדור? העולם חושבים שוכו' והולכים אליו, אבל רבנו הקדוש אומר "להצדיק שבדור", וזה רבנו הקדוש, עליו זה נאמר, הוא הצדיק הוא המנהיג שבדור, והוא ידע שאנחנו צריכים אותו מאד והוא רחם עלינו והודיע לנו שהעקר והיסוד שהכל תלוי בו הוא לקשר עצמו להצדיק שבדור ולקבל דבריו, כל אשר יאמר כי הוא זה, על כל דבר - דבר קטן ודבר גדול, ולבלי לנמות חס ושלום מדבריו ימין ושמאל, אפלו לא לנמות מדבריו לימין ושמאל, זאת אומרת לפי דעתנו, אפלו שנדמה לנו שצריכים לעשות כך או אחרת, צריכים להשליך את זה ולעשות מה שרבנו הקדוש מצוה אותנו, וזה גם על ענין ההתבודדות. העולם לא יודעים כלל מענין התפלה שזה העקר של העולם, עקר החיים. צריכים קביעות, "עשה תורתך קבע", צריכים לקבע זמן ומקום להתבודד, זה יותר מן הכל. רבנו הקדוש אומר שיהיה לאדם שעור קבוע בהתבודדות, גם במקום וגם בזמן, ועקר הזמן הוא בחצות לילה, אבל אם יש לאדם זמן אחר אז על-כּל-פּנים שיהיה לו קביעות בזמן, שידע שכשמגיע הזמן הזה - אני עסוק.

לפעמים התפלה נראית דבר שהוא כל-כּף זול, כמו שכתוב בנמרא, שהתפלה היא מהדברים העומדים ברומו של עולם ואף-על-פי-כן בני אדם מזולזלים בהם. אנשים לא מחפשים את

ענין התפלה כל-כף, אבל זה דבר קל, התבודדות זה דבר קל וזה כל-כף נחוץ, ודבר שנחוץ מחפשים אותו מאד, כמו למשל בשאדם צריך כסף, אז אין לו זמן, הוא יודע שהוא צריך להזדרז ולהשיג כסף. ובהתבודדות זה דבר מיחד, רוצים לדבר לפני השם יתברך וזה לא כמו תפלת שחרית או מוסף, אז בשאנשים לא חזקים בזה הם מאבדים את כל החיות, תפלה לאל - חיות, תפלה - בשביל חיות. ולכן ההתבודדות צריכה להיות תמיד בהתחדשות, מחדש.

רַבֵּנוּ הקדוש מדבר מענין הפרנסה, הוא אמר איך יש לכם לב לדבר כל היום רק על פרנסה, איך יש לכם זמן לדאג על זה, לחם ומלפונים זה מאכל טוב, חתיכת לחם וחתיכת מלפפון. אבל אנחנו מחפשים דירות ומלבושים, העקר הוא לבלות ימינו ושנזתינו בתפלה ועבודת השם, זה היסוד. כמה שפחות זמן מבליים על עניני העולם הזה ככה יש יותר זמן לומר תהלים ולעבד השם. הרב מטשערין היה גאון כזה וצדיק כזה, והוא היה ראש בית דין והיה לו משכנת טובה, אבל הוא הנהיג את הבית שלו כאלו הוא היה העני הכי גדול, בצמצום רב, רק בשביל החיות, והוא לא היה קמצן.

אני זוכר, שכשאני התקרבותי אמרתי לרב נפתלי כהן שאני לא יכול להתבודד, אין לי דבורים, אני כמו אבן. אז הוא אמר לי: תגיד הרבה לקומי תפלות ואז תהיה לך התבודדות. הלקומי תפלות זה שעור על התבודדות, זה שעור איך להתבודדות. הוא אמר לי: אם אתה רוצה לרחם על עצמך, אם אתה רוצה שיהיה לך מה להתבודד - תגיד את התפלות.

רב שלמה וקסלר היה איש אמת, איש קדוש ותלמיד חכם, תלמיד חכם אמתי. הוא היה פלו על התורה ועל העבודה, ולא בשביל כסף, הוא לא ידע מכסף בעולם, והוא היה אדם מאמין בזה, היתה לו אמונה בזה שבהתחלה ראיתי שלעמתי אני עומד מבחוץ, בשראיתי את דבורי האמונה שלו הייתי מתבטל לגמרי. הוא היה גר בירושלים, ובירושלים יש לומדים גדולים, אבל רב שלמה היה אחד יחיד בירושלים, והוא אמר לי שקשה להיות לו התבודדות, שאין לו דבורים, הוא לא יכול לדבר. נו, ואני הייתי גם בצרה הזאת, אבל אני הפרתי את רבי ישראל קארדונר, אני הפרתי יהודי שהיתה לו התבודדות עם כל-כך הרבה דמעות, עם כל-כך הרבה דבורים שהיה לו לדבר לפני השם יתברך, עד שכשהגיע זמן תפלת השחרית הוא היה צריך להכריח את עצמו להפסיק להתבודד בשביל להתפלל שחרית. אני כששמעתי את רבי ישראל אומר תהלים או תפלות, חשבת לעצמי: איך אפשר להגיע לדברים כאלה? איך מגיעים לכאלה עבודות, לכאלה חיים? איך? אבל עכשו אני רואה שזה אפשרי, צריך רק להאמין. איך רבי ישראל נהיה רבי ישראל - רק על-ידי רבנו הקדוש. אז לפי זה לא שייך ליפל בדעתו. וככה נעשו כל אנשי רבנו אנשים קדושים כאלה, כי כמו רבנו הקדוש כך גם האנשים שלו, בודאי שיש הבדל בין כל אחד מאנשי רבנו אחד מחברו, אצל רבנו הקדוש יש מדרגות, אבל זה הענין של המסירות נפש זה דבר שנשאר, המסירות נפש מרחפת שנים.

אני ראיתי איך שהעולם התפלו ואיך שרבי ישראל קארדונר התפלל, הוא היה יחיד, ואפלו שהוא היה מגדל בין אנשי מעשה חסידים ויראים, אבל זה הדרך של רבנו הוא חדש, רבנו הקדוש זה דרך חדש, הענין של התבודדות זה דרך ישן, אבל רבנו הקדוש אמר

שהוא הביא שערי תפלות כאלה מה שלא היה מימות עולם מיום בריאת העולם, זה הלקוטי תפלות. הוא הביא כאלה שערי תפלות שלא היו בעולם, ככה אמר רבי נתן. ומאיפה רבי נתן לקח את זה? זה גם מרבנו, רבנו הקדוש צוה עליו וככה הוא עשה גם את הלקוטי הלכות, את החדושים שלו, הכל ממה שרבנו הקדוש האיר לו. רואים בזה את גדלת השם על-ידי רבנו הקדוש, רבנו הקדוש מגלה לנו את גדלת השם, על-ידי רבנו הקדוש נודע לנו מגדלת השם ובלעדיו לא יודעים כלום, לא יודעים כלום. רבנו הקדוש שפך דמעות להשם יתברך עד שנעשה נהר, נהרות, נהרות של דמעות, נהרות, איך לוקחים דבר כזה? לא שמענו משום צדיק דברים כאלה, מה שהוא ככה כל-כך על כל חוט של שעה בשביל השם יתברך, אה! הוא זכה לדברים כאלה.

אחר הפטירה של רבי ישראל קארדונר אני נשארת יתום, לבה, אבל מה שקבלתי ממנו זה לא נאיבד, נשארו פי ההשתוקקות והרצונות שהוא נטע בי, ועכשו אני רואה למפרע כמה יקרה העבודה התמימה שעושים, אפלו שעושים אותה בלי חיות, אפלו שנדמה לאדם שהוא עומד מרחוק לגמרי, ועד היום אני מאחל לעצמי עבודה תמימה. למשל רבנו הקדוש מדבר משמחה ובפרט משמחה בשבת קדש, זה כזה מן דעת קדוש השמחה של שבת, כאלה מוחין קדושים. אני ראיתי בעיני, עין בעין, ראיתי את השמחה של רבי ישראל, אנחנו שנינו היינו רוקדים יחד בשבת קדש עד אור הבקר. ואלו היום, כשמגיעה השבת אנשים חושבים שקשה להיות בשמחה, הם חושבים: מה זאת אומרת להיות בשמחה?! ונדמה להם שהם עומדים מרחוק לגמרי לגמרי מקדשת השבת מהשמחה של שבת, נדמה להם שהם בחוץ, אבל

באמת זה דבר קל לשמח, בשבת אין עבודה ואסור להרהר בשום כסף ומסחר, אין שום דאגה, שום דבר. אבל העולם טועים, בלי רבנו הקדוש הם טועים, אף-על-פי שהוא חסיד ברסלב, אבל אם אדם לא משים לב הוא יכול למעות ולישן את כל שנותיו, אין לו רחמנות על עצמו באמת. וככה גם בהתבודדות, לפעמים אין לאדם דבורים, אז מה? הוא יכול להוציא אנחה, להוציא אנחה זה גם טוב. וגם אם האנחה היא לא מהלב כמו שצריך, אז זה רדום, אבל גם זה לא הולך לאבוד, ודוקא זה - לא הולך לאבוד, אפלו שנדמה לנו שזה היה בלי חיות ובלי פח והתלהבות, ובנדאי טוב היה שנגיש את החיות, אבל אף-על-פייכן גם זה לא הולך לאבוד, שום פסיעה שהולכים להתבודדות לא הולכת לאבוד. האדם צריך להגיד לעצמו: אפלו שלא יכלתי להתבודד אבל על-כל-פנים קימתי את השעה, באתי לפני השם לדבר אתו. זה כלל שצריכים להיות חזק בזה, צריכים להאמין שרבנו הקדוש צוה לעשות כך, זה צואתו וזה תקון גדול, וככה גם עם כל העבודות, ולא ליפל, העקר הוא לא ליפל, כי האדם מרגיש על עצמו שעדין הוא לא יצא מתאוות הגוף, את היצר הרע הוא עוד לא הרג, אבל באמת אפשר להרג אותו, על-ידי רבנו הקדוש אפשר להרג אותו, ואז הוא חושב: נו, איך אני יכול שיהיה לי פנים לדבר לפני השם יתברך, איך אני יכול להשיח את לבי לפניו כשאני רואה היכן אני מונח והיכן רבנו הקדוש רצה שאהיה. כי מרבנו הקדוש אנחנו רחוקים, מאד רחוקים, וכמה שנהיה יותר קרובים אליו כמה היצר הרע ילך ויתרחק ויעלם מאתנו, רבנו הקדוש הורג את היצר הרע עם כל החילים שלו. ולכן צריכים לקיים בפשיטות את העצות הקדושות ואת ההנהגות הקדושות שלו, את הדבורים הקדושים שלו, לקיים כמה שאפשר, אפלו

בְּחוּט הַשְּׁעָרָה. וְכָכָה כָּל מָה שְּׁעוֹשִׂים זֶה לֹא הוֹלֵךְ לְאִבּוֹד, זֶה מְתַעֲבֵל,
אִז מָה אִם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שִׁיצְאָתִי לְהַתְּבוֹדֵד לֹא הִרְגִּשְׁתִּי אֶת הַכֹּל, אֲבָל
הַשֵּׁם מְרַחֵם וְהוּא גוֹתֵן לָנוּ הָאָרֶז שְׁנִרְגִישׁ מֵה שְׁזָה. וְזֶה דְבַר קַל מְאֹד,
מֵה שְּׁהוּא אֹמֵר מֵה שְּׁהוּא מְצִיָּה - כָּכָה לַעֲשׂוֹת, לְמַסֵּר וּלְהַשְׁלִיךְ אֶת
הַמֶּחֶ וְאֶת כָּל הַחֲכָמוֹת, רַק לַעֲשׂוֹת, לְקַיֵּם וּלְהֶאֱמִין וּלְקַבֵּל.

רבי ישראל קארדוֹנר

הַרְבֵּה לְדַבֵּר וּלְסַפֵּר מֵהַצְדִּיק הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא אִישׁ הָאֱלֹקִי, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל הַלְּפָעֲרִין, הַמְּכַנֶּה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרֵדוֹנֵר, וְכַמְעַט שָׁלֹא הִיְתָה שִׂיחָה בְּהָ לֹא הִזְכִּירוּ וְקָלְסוּ, וְאָמַר עָלָיו בְּשֵׁם הַצְּדִיקִים שֶׁהָיוּ אִזְּ בְּתַקּוּפָתוֹ, שָׂאֵם הָיָה בְּתַקּוּפַת רַבְּנוּ - הָיָה גַם כֵּן חֲדוּשׁ!

א

הָיָה נוֹהֵג רַבֵּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר) לְהַזְכִּיר רַבּוֹת מִמָּה שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם נְבוֹזִים וְדוּוּיִים וְסַחּוּפִים בְּעֵנֵי וְדַחַק גְּדוֹל בֵּין אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁדֵּךְ אוֹתָן הֶחֱמַשׁ שָׁנִים בְּהֵן הָיוּ יַחַד, וְסִפֵּר: אֲנַחְנוּ הָיינוּ רַק שְׁנַיִם נֶגְדַּ כָּל הָעוֹלָם, וְסַבְּלָנוּ מַה שֶׁסַּבְּלָנוּ, וְכִבְּרָ נַעֲשֶׂה קֶשֶׁר חֲזָק בֵּינֵינוּ וְנַעֲשֶׂה מִזֶּה פְּלֹאוֹת. וּבְכָל אוֹתָהּ הַתְּקוּפָה עָקַר עֶסְקוֹ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּעַר הָיָה הַשְּׂמוּשׁ, מַה שֶׁהָיָה מִשְׁמַשׁ אֶת רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרֵדוֹנֵר וְעוֹבֵד אוֹתוֹ כְּעַבְדֵּ נְאֻמָּן אֶל אֲדוֹנָיו וְכִבְּן רַחֲמָן אֶל אָבִיו וְעוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְהָיָה סוֹבֵל חֲרָפוֹת וּבִזּוּזוֹת רַבּוֹת עַל-כֵּךְ וְהָיָה מְקַבֵּל בְּאַהֲבָה גְּדוֹלָה.

וְעַל אַף הַמַּחְלָקֶת וְהַהֲתַנְּגוּת הַרְבֵּה עַל בְּרַסְלָב פֶּלֶם רָאוּ וַיִּדְעוּ כִּי רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרֵדוֹנֵר הוּא אִישׁ קְדוֹשׁ בְּיוֹתֵר, עַד שֶׁאַפְּלוּ גְּדוּלֵי הַמַּתְנַגְּדִים הָעֵרִיכוּ אוֹתוֹ וַיִּרְאוּ מִלְּפָנָיו וְהִכְרַחוּ לְהוֹדוֹת כִּי הוּא אִישׁ

פלא וּשְׂלֵא רואים בְּעוֹלָם עוֹד עוֹבֵד הַשֵּׁם כְּמוֹהוּ, כִּי הָיָה דוֹמָה לְמִלְאָךְ הַשֵּׁם צְבָאוֹת מִמֶּשֶׁ, וְגָדֵל עֵצִים קִדְשָׁתוֹ הַנּוֹרָאָה הַיְתֵה נְגִלִית לְעֵינַי כָּל.

ב

מְנַהֲגוֹ בְּקִדְשׁ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל (קארדוֹנר) הָיָה שְׁנַהֲג לְקָרֵב נַפְשׁוֹת רַבּוֹת לְרַבְּנוֹ הַקְּדוֹשׁ, אוֹלָם אִישׁ מִמֵּתִקְרָבָיו לֹא זָכָה לְהַחְזִיק מֵעַמֵּד בְּמַחֲצִיתוֹ לְאַרְךְ זְמוֹן, הֵן מַחֲמַת הַיְסוּרִים וְהַמַּחְלָקוֹת מִצַּד הָעוֹלָם, וְהֵן מַחֲמַת שְׁפָל עֲבוֹדָתוֹ הַיְתֵה בְּגִבּוֹרוֹת גְּדוֹלוֹת וּבִיְסוּרִים מְרִים, וּכְפִי שְׁסִפֵּר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר): בְּכָל רִגַע הוּא הָיָה מִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ כָּל הַמִּינֵי כְּאֲבִים, כָּל הַמִּינֵי מַחְלוֹת, וְכִכָּה הוּא עֹבֵד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. עַל כֵּן לֹא זָכָה אֶחָד לְהִיּוֹת עִמוֹ מַחֲמַת גְּדֵל הָאֱמֶת שְׁלוֹ, מִלְּבַד רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּעַר, שְׁנַפְּשׁוּ וּלְכָבוּ הָיוּ קְשׁוּרִים וּדְבוּקִים בְּעַמְּקֵי לְבוֹ וּמַחוּ בְּקִשְׁרֵי אַמִּיץ וְחִזֵּק בַּל יִנְתַּק לְנִצְחָה. וּכְפִי שֶׁתַּמָּה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר) עַל עֲצָמוֹ וְאָמַר: אֲנִי הָיִיתִי אֶתוֹ בְּיַחַד, וְזֶה הָיָה גַם אִיךְ שֶׁאֲנִי הִצַּלְחֵתִי לְהַחְזִיק מֵעַמֵּד. גַּם סִפֵּר בְּיַצֵּד קַיִם רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קארדוֹנר בְּאִמּוֹ (שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּעַר) תַּחֲתֵי הַמַּתִּים וְהַחִיָּה אוֹתָהּ לְעֵינֵי הָעוֹלָם אַחֲרֵי שֶׁנִּפְטְרָה כְּשֶׁשָּׁמְעָה שֶׁבָּנָה יְהִיָּה חֲסִיד בְּרַסְלָב.

וְכָךְ, בְּעֵינֵי קְרוֹב נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל לְרַבְּנוֹ הַקְּדוֹשׁ, הָיָה נוֹהֵג רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קארדוֹנר לְקָרֵב אֶת אֶחָד וְלְהַבִּיאוֹ לְצִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ שְׁבְאוֹמֵן, וּמִשָּׁם וְאֵילָךְ הַנִּיחוֹ לֵילֵךְ לְדַרְכּוֹ בְּכַחוֹת עֲצָמוֹ. וּלְעַמַּת זֹאת עִם רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּעַר נִתְקַשְּׁרוּ הַשָּׁנִים מֵהַלֵּילָה הָרֵאשׁוֹן בְּתַקִּיעַת כַּף מִשְׁתַּפֶּת עַל־יַד צִיּוֹן הַתְּנַא הַקְּדוֹשׁ רַבֵּי עֲקִיבָא, שֶׁעָלִיהֶם לְהַתְרָאוֹת יַחַד בְּכָל יוֹם עַל כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, כִּי מַחֲמַת גְּדֵל הָאֱהָבָה שֶׁהִיְתָה בֵּינֵיהֶם לֹא יָכְלוּ כָּלָל

שלא יראו אחד את חברו תמיד, ורמזו רבי ישראל (בער) כי הקשר שהיה ביניהם הוא ענין שכל נפשות ישראל תלויים בו ובו תלויים גם הדורות הבאים. גם היה נוהג להרבות ולספר מפגישתם הראשונה, מה שנסתבב ברחמים ובנסים גדולים מאת השם שרבי ישראל קארדוֹנר הגיע ממירון למבריה ונפגשו שם^(א), ואמר שזאת היתה התחלת הגאולה של עכשו, ועוד הוסיף ואמר כי יש בענין זה דברים נעלמים שאי אפשר לדבר מהם כלל, וכעין מה שאמר רבי ישראל קארדוֹנר, שספור התקרבותו של רבי ישראל בער שיך לספורי מעשיות של שנים קדמוניות. זכאה חולקיהון דצדיקיא בעלמא דין ובעלמא דאתי.

ג

ועל אף שהיה רבי ישראל קארדוֹנר דבוק בכל רגע תמיד בעבודת השם תוך מסירות נפש עצומה ויסורים גדולים כנ"ל, אף-על-פי-כן קולו היה מתק ונעים לאזן שומעיו, וכל דבריו היו דברי חן ותפארת ודבורו היה בנחת עם הבריות, כי היה תמיד מקשר עם השם יתברך באמונה ובשמחה, וכל עבודתו היתה רק בשמחה גדולה עד שהיה מכנה בפיו העולם רבי ישראל צ'אק (שמחה העולה על כל השמחות).

והיה רגיל בנגונים מעוררים ומשפרים הלב מאד, ובדבקות ובשמחה נפלאה עד שהיה אור פני השם חוץ על פניו תמיד, כי היה מחבר ומקשר למקור השמחה והקדשה, למקור החיים האמתיים והנצחיים, למקור החכמה. גם היה רגיל לרקוד בכח גדול ובאמונה גדולה, כי שמחת וחדות לבו נשאה את רגליו מעלה והתפשטה על כל

(א) ישראל סבא, ספור התקרבות.

גופו מראש ועד עקב, עד שמרבוי אור שמחתו והתלהבותו העצומה
 כּיטל את אותם שעמדו עליו לכולותו. ופעם בפורים נכנס למעוז
 המתנגדים והחל לרקד שם רקודים מפלאים בכח ועז ובשמחה עצומה
 בין מתנגדיו, עד שאלו נעמדו סביבו בתמיהה וכלמה גדולה, כי רגליו
 לא נגעו כלל בקרקע, רק היה מרקד כפשוטו באויר. ופנה הגדול
 שביניהם לרבי ישראל (בער) בהתבטלות גמורה ואמר: אלו הם רקודים
 פלאיים מאד, רקודים של עולם הבא! ופעם בעת שהלך בצהרי היום
 בשוק של מבריה, לפתע החל לרקד ברקודים מפלאים ונוראים, עד
 שכל העוברים ושבים נבהלו מראות ונתבטלו לגמרי...

ד

וְכָל אכילתו היתה בצמצום רב וכל מאכלו היה לחם וטה, כי היה
 מפשט מכל התאוות ובחל בכל תפנוקי ומחמדי העולם הזה, גם
 בביתו שררה עניות גדולה. אולם למרות זאת כלפי הזולת היה מפור
 כל מאודו במסירות נפש עצומה, עד שמגדל האמת שראו בו העולם
 היו שפטלו מחלקתם והחלו להתקרב לברסלב, כי באמת לא היה רבי
 ישראל מחשיב כלל את עצמו וכיטל כל רצונותיו לגמרי לרצון השם, עד
 שלא היה לו שום רצון עצמו כלל, רק כמו שרוצה השם יתברך, והיה
 משליך ומפקיר נפשו ומאודו וכל אשר לו לכל דבר שהיה בו איזה רצון
 השם אף אם אותו הדבר היה קל ופעוט, ובפרט על ענין קרוב נפשות
 לרבנו הקדוש ועסק ההדפסה אשר בזה היתה עקר עבודתו ועקר
 מטרתו, להאיר אור רבנו הקדוש בבני העולם.

וְלַמְרוֹת שָׁפַל אוֹתָם הַלּוֹמְדִים וְהַמְתַּנַּגְדִּים לֹא יָכְלוּ נֹכַח קְדוּשָׁתוֹ הַנּוֹרָאָה וְהַכְּרָחוֹ לְהוֹדוֹת בְּבִשְׁת פָּנִים שְׂאִישׁ קְדוֹשׁ הוּא, כִּי לֹא יָכְלוּ לְסַתֵּר אֶמֶת הַיְדוּעָה לְכָל, לַמְרוֹת זֹאת רָצוּ לְהַטִּיל מוֹם בְּקְדוּשֵׁים וְהַתְּרִיסוּ וְאָמְרוּ שְׁמוֹם חֵם וְשָׁלוֹם יֵשׁ בּוֹ, הֵיזוֹת וְהוּא חֲסִיד בְּרַסְלָב. אוּלַם אִישׁ בְּעַר לֹא יֵדַע וּכְסִיל לֹא יִבִּין אֶת זֹאת, שְׂזוּכָה לְמָה שְׂזוּכָה אֵד וְרַק בְּשָׁל הֵיזוֹתוֹ דְּבוּק בְּרַבְנּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ בְּלִי שְׁעוֹר. גַּם קִשָּׁה הָיָה לְאוֹתָם הַלְּמַדְנִים שֶׁהָיוּ אִזּוֹ בְּתַקּוּפַתוֹ בְּקִיאוֹתוֹ הַמְּפֻלָּגָת וְחֲרִיפוֹתוֹ בְּגַמְרָא, הֵיזוֹת וְלֹא רָאוּהוּ עוֹסֵק בָּהּ בְּמִיחָד, אוּלַם בְּאֶמֶת לְאֶמְתוֹ הָיָה מַתְיַגַּע בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ שְׂאִינָה נִתְפַּסֵּת בְּשָׁכַל אֲנוּשֵׁי כָּלֵל בְּסַפְרֵי רַבְנּוֹ הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר הֵם שְׂרָשֵׁי כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה, וְעַל־כֵּן מִמִּילָא הָיוּ כָּל הַלְמוּדִים גְּלוּיִים וּמוֹנַחִים לְפָנָיו בְּשִׁלְחַן עָרוּד, וְהָיוּ בְּהַשְׁגַּ יָדוֹ, וּכְפִי שְׂאֶמֶר פְּעַם רַבִּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר): אֲנִי רְאִיתִי אֶת כָּל הַתּוֹרָה בְּפָנִים שָׁלוֹ.

וְסִפְר רַבִּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר), כִּי בְּאוֹתָהּ הַתְּקוּפָה, מִפְּאֵת הַמַּחְלֶקֶת כְּמַעַט וְלֹא הָיוּ מְצוּיִים סַפְרֵי רַבְנּוֹ בְּעוֹלָם, וְעַל־כֵּן הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרָדוֹנֵר אוֹמֵר הַלְקוּטֵי הַלְכוֹת בְּעַל־פֶּה, כִּי לֹא הָיָה לוֹ הַסֶּפֶר, וְכֵן הָיָה מְלַמְדוֹ הַלְקוּטֵי הַלְכוֹת. וְסִפְר כִּי הַדְּבִוּר הָיָה יוֹצֵא מִפִּיו בְּקְדוּשָׁה וּבִירָאָה כְּזוֹ, מִמַּשׁ כְּפִי שֶׁהָיָה יוֹצֵא מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ שֶׁל רַבִּי נִתֵּן בְּעַצְמוֹ. גַּם סִפְר שְׂרַבִּי יִשְׂרָאֵל (קֵאֲרָדוֹנֵר) קֶבֶל חֲצִי מֵהַלְקוּטֵי מוֹהַר"ן מִרַבְּנּוֹ הַקְּדוֹשׁ פֶּה אֶל פֶּה.

ה

וְגִדְל עֵצִים עֲבוֹדָתוֹ וְתַפְלָתוֹ וּבְכִיָּתוֹ הַנּוֹרָאָה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּלְתַאֲר
 כָּלֵל, כָּל שָׁפֵן לְהַעֲלוֹת הַדְּבָרִים עַל הַתְּבָב, וּבִפְרָט עֲבוֹדָתוֹ
 בַּחֲצוֹת לַיְלָה בַּעַת שְׁשָׁהּ בַּקּוֹר הָעֵז עַל צִיּוּנוֹ הַקְּדוֹשׁ שֶׁל הַתְּנַא הָאֱלֹקִי
 רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי שְׁפִמְרוֹן, וְשֵׁם הָיָה מְרַבָּה בְּכִיָּה עַד שֶׁהֲצִיּוֹן הָיָה
 מַעֲלָה אֲדָיִם חַמִּים מִדְּמַעוֹתָיו וְהָיָה נִרְאָה כְּנַחַל הַנוֹבֵעַ מִיָּם מִבְּכִיָּתוֹ
 הַגְּדוֹלָה, וּכְפִי שְׁסַפֵּר רַבִּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר): אֲנַחְנוּ הָיִינוּ תָּמִיד בְּיַחַד אֵצֶל
 רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְרֵאִיתִי אֶת הַכִּיָּה שְׁלֹו שְׁהָיָה כְּמוֹ שְׁשׁוּפָכִים פַּח מִיָּם
 מִהַדְּמַעוֹת שְׁלֹו...

וְכָל עֲבוֹדָתוֹ הֵיטָה בְּסֵתֵר וּבְהַעֲלֵם גְּדוֹל, וּבַחֲצוֹת לַיְלָה הָיָה אוֹחוֹ
 מְנַעֲלָיו בְּיָדָיו בְּאִיזָה סְמֵרְטוּט בְּכַדִּי שְׁלֵא יִשְׁמְעוּ הַשְּׂכָנִים, וְהָיָה
 יוֹצֵא בְּלֵאט חוּץ לַיִשׁוּב, שֶׁם הָיָה בּוֹכָה לְפָנָי הַשֵּׁם שְׁלֵא יוֹדַע לְעוֹלָם
 מִעֲבוֹדָתוֹ, רַק שְׁיֵהִיָּה כְּאִין וּבְתַכְלִית הַשְּׁפָלוּת. וְהָיָה מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ
 בְּמִסִּירוֹת נַפֶּשׁ עֲצוּמָה מְאֹד מְאֹד וּבְאֵמֶת לְאֵמֶתוֹ, עַד שֶׁבְּפִטֵּל כָּל חֲמָרוֹ
 וַיִּשׁוּתוֹ וְגוֹפוֹ לְגַמְרֵי בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, כִּי הָיָה מְדַבֵּק עֲצָמוֹ בְּדַבְּקוֹת
 נִפְלְאָה וּבְכַטוּל גְּמוּר, וְהֵיטָה תְּפִלָּתוֹ תָּמִיד שְׁגוּרָה בְּפִיו וְהֵיטָה
 בְּשִׁלְמוֹת, וְהָיָה הַדְּבֹר פּוֹרֵחַ מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ בַּחַיּוֹת נִפְלְאָ כְּמוֹ חֵץ מִהַקְּשֵׁת
 וְהָיָה עוֹלָה מַעֲלָה מַעֲלָה עַד שְׁהָיָה פּוֹעֵל וְעוֹשֶׂה בְּשִׁלְמוֹת הַתְּקוּנִים
 שְׁצָרִיכִים לְתַקֵּן עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כָּלֵם, וּכְפִי שְׁסַפֵּר רַבִּי
 יִשְׂרָאֵל (בְּעַר) שְׁתַּכְּף שְׁנַתְּקָרֵב אֵלָיו - הוּא נַעֲלָם, כְּאֵלוֹ נֶאֱבָד, וְלֹא יָדַע
 הֵיכָן הוּא, וְהַחֲל מְנַסֶּה לְחַקֵּר וּלְדַרֵּשׁ עֲבוּרוֹ, עַד שֶׁלְּבַסּוֹף רָאָה מִרְחוֹק
 מִשְׁהוֹ הוֹלֵךְ אַחַת הֵנָּה וְאַחַת הֵנָּה וּמְשִׁיחַ וּמְדַבֵּר עִם אֶחָד וּמְתִיעֵץ עִמּוֹ
 אִיךְ וּמָה לַעֲשׂוֹת, וְהָיָה זֶה רַבִּי יִשְׂרָאֵל (קֵאֲרֵדוֹנֵר) שְׁיֵצֵא לְשׁוּחַ עִם קוֹנוֹ.

אָמַר: רבי ישראל (קארדוֹנר) הוא היה מדבר עם השם יתברך והיה בוכה לפניו, עד שהוא נעשה צדיק, צדיק קדוש...

1

אָמַר רבי ישראל (בער): מי שרק שמע את התפלה של רבי ישראל (קארדוֹנר) נעשה צדיק קדוש וטהור. ופעם, לאחר שהתארח רבי ישראל (קארדוֹנר) בביתו של אחד, וזה שמע תפלתו בחצות לילה, בפקר ערף לפניו שלחן ובו כל מעדני עולם ובקשו שישעך בביתו, והפציר בו בלשון תחנונים ובשפלות גדולה כמו שעומד לפני המלך.

פַּעַם אחת, מספר דקות אחר שבזו וחרפו את רבי ישראל קארדוֹנר, נעלם ולא ידעו היכן הוא, וכבר הזעיקו את משמרת התורפים שהיתה אז בארץ, אך ללא הועיל, כי לא מצאו עקבותיו, ולאחר שלשה ימים מצאוהו מתבודד באיזה יער ומדבר ומשיח בדבקות נפלאה עם השם כאלו לא חש כלל על כל אותם הבזיונות הגדולים, ונראה היה שהתבודד במשך כל אותם שלשת הימים ברציפות.

סֵפֶר רבי ישראל (בער): אני ראיתי איש אחד, אני ראיתי את הבכיות שלו, את התפלות שלו, הוא היה חי רק מלחם וטה, והחל לספר מהפעמלר החרש^(ב), שהוא צדיק קדוש ונורא מיחידי סגלה שהיה נחשב בעיני העולם לחרש אף שבאמת לא היה חרש כלל, רק שכל העולם כלו לא היה עולה אצלו לבלום שישמע חסרונותיהם, והיה חי חיים טובים במה שהיה אוכל לחם ושותה מים, ורמוז רבי ישראל (בער) פי לחם הוא בחינת התורה ומים - תפלה.

ספר רבי ישראל (בער) ששמע ביצד היה רבי ישראל קארדוֹנר אומר הלכותי תפלות בעל-פה במתיקות נפלאה ולפי הפסוקים והמנגינה שהיה אומר רבי נתן, וקבל זאת מרבו רבי משה ברסלבר. גם ספר ביצד היה נוהג רבי ישראל קארדוֹנר להתפלל בנגון מפלא שעות על שעות "ומאוצר מתנת חנם חננו", ואמר: השם יתברך היה מכרח בכיכול לתת לו כל מה שבקש, הוא פתח את כל האוצרות של השם יתברך.

אמר: הקול שלו היה קול השם!

ז

ספר רבי ישראל בער, שפעם הסתפל בראה דרך סדק הדלת כמצוין מן החרבים לראות תפלתו של רבי ישראל קארדוֹנר ואמר: אתם יכולים לחשב מה שאתם רוצים, אבל אני ראיתי אותו עומד באויר, רגליו לא נגעו כלל בקרקע.

עוד אמר רבי ישראל (בער), כי עבודת השם של רבי ישראל (קארדוֹנר) היא מהדברים שאין השכל יכול לקבלם, למעלה מן הטבע, ומי שלא ראה עבודתו - לא ראה טוב מעולם.

ח

אמר רבי ישראל בער: רבי ישראל קארדוֹנר האמין ברבנו הקדוש באמת ובאמת. וספר: הוא היה מוסר נפשו לקנים תכף ומיד כל דבור ודבור של רבנו הקדוש, הוא היה האוהב נאמן של רבנו

הַקְדוּשׁ^(א), הוּא הָיָה אוֹהֵב אֶת עַצְמוֹ עִם רַבְּנוּ הַקְדוּשׁ בְּאַהֲבָה יִתְרָה, הָיָה נוֹתֵן לוֹ אֶת כָּל הַכֶּסֶף, אֶת הַכֶּלֶל, עוֹבֵד הַשֵּׁם אֲמַתִּי, הוּא הָיָה מַחְזִיק הָעֵינַיִם שְׁלֵא יַעֲצֻמוּ, שְׁלֵא יִרְדָּם, וְכִכָּה הוּא עֹבֵד אֶת הַשֵּׁם. הַגּוֹף הָיָה לוֹ טַעֲנוֹת לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל: טוֹב, אֲנִי מִבֵּין שְׁצָרִיכִים לְעֹבֵד אֶת הַשֵּׁם, אֲבָל צָרִיכִים גַּם קֶצֶת אֲכִילָה וְקֶצֶת שִׁנְהָ. וְרַבִּי יִשְׂרָאֵל הִשִּׁיבוֹ: אֲנִי לֹא אֶתֵּן לָךְ לֹא דְבָר וְלֹא חֲצִי דְבָר, מִמֶּנִּי לֹא תִקְבַּל כְּלוּם. וְסִפֵּר רַבִּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר): עוֹד לֹא רָאִיתִי דְבָר כְּזֶה בְּעוֹלָם, הוּא הָיָה עוֹשֶׂה הַכֶּל רַק בְּשִׁבִיל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הָיָה הוֹלֵךְ לִיעֵר בְּזִמָּן הַתּוֹרָפִים כְּשֶׁהָיָה סַפְנוֹת פֶּה בְּאַרְץ, גַּם הָיָה הוֹלֵךְ בְּיעַר בְּעַת הַגְּשָׁמִים וְהַקּוֹר וְהָיָה בּוֹכֵה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֵיךְ זוֹכִים לְהֵיוֹת יְהוּדִי, אֵיךְ זוֹכִים לְהֵיוֹת יְהוּדִי. הוּא לֹא הָיָה נוֹתֵן לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְנוּחָה, תְּמִיד הָיָה מִתְפַּלֵּל אֵלָיו עַל כָּל דְּבָר, שְׂיִזְכֶּה לְקַיֵּם הַתּוֹרָה, הוּא הָיָה הַהֶפְדָּ מִכָּל הָעוֹלָם, כָּלֵם חֲשָׁבוּ עָלָיו שֶׁהוּא מְשַׁנֵּעַ. הָיָה כְּדָאִי לְסַבֵּל הַכֶּל - רַק בְּשִׁבִיל לְרֹאוֹת אוֹתוֹ.

עוֹד סִפֵּר: רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרָדוֹנֵר הָיָה לוֹ חַיִּים שֶׁל אֲמוּנָה, חַיִּים שֶׁל יְרֵאת שָׁמַיִם, חַיִּים שֶׁל שְׂמֵחָה, חַיִּים שֶׁל אֲמַת, חַיִּים שֶׁנִּקְרָא חַיִּים. הַפְּנִיִם שָׁלוֹ הָיָה אוֹר הַשְּׁמַשׁ, כָּלֵם רָצוּ לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו, אֵךְ נִמְנָעוּ מִחֲמַת שֶׁהָיָה בְּרַסְלָבֵר.

לְאַחַד שֶׁשָּׂאָלוּ מִדּוּעַ הִחְלִיט לְדַבֵּק עַצְמוֹ אֵךְ וְרַק בְּרַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרָדוֹנֵר בְּעַת שֶׁהָיוּ שְׂאָר צְדִיקִים בְּעוֹלָם, הִשִּׁיב כִּי רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרָדוֹנֵר הוּא הָיָה עֲנִין מִיַּחַד מִכָּל הָעוֹלָם.

סִפֵּר: אֲנִי רָאִיתִי אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרָדוֹנֵר, זְכִיתִי לְגִבּוֹרָה כְּזֹאת שְׂאִין בְּעוֹלָם הַזֶּה גִּבּוֹרָה כְּזֹאת.

(א) שָׁם, מַעֲשֵׂה יב מִבְּעַל־הַפֶּלֶה.

ט

ספר פי כל עבודתו של רבי ישראל קארדוֹנר, מה שהיה עוסק עמו, עם רבי ישראל בער, היה רק על תקון הברית, להיות נקי מפגם הברית.

אמר: אני הפרתי איש אחד שלא היו לו תאוות, הוא היה נקי לגמרי מפל התאוות, הוא לא היה מהעולם הזה ולא יהיה עוד כמוהו עד ביאת המשיח. אולם אחר־כך הוסיף: אבל מי שירצה באמת - יוכל לזכות.

אמר: כשיבוא משיח נהיה כלנו כמו רבי ישראל קארדוֹנר. ופעם הוסיף: ויותר.

אמר: אני כבר ראיתי בחיי את הגאולה, אני ראיתי איך שיהיה העולם אחרי ביאת המשיח, ראיתי את רבי ישראל קארדוֹנר. אני ראיתי בן־אדם מן השמים, מעולם הבא, הוא היה בעולם הזה עם עינים ועם רגלים אבל הנשמה שלו היתה בעולם הבא, הלב שלו והחכמה והדעת - היו בשמים.

וכל מה שנרצה להוסיף ולקלסו ולשבחו ולספר מרום מעלת תקפו וגדלתו ומגדל ועצם נוראות כחו, הרי כגנאי יחשב, ויקצרו רב יריעות מלהכיל, וכבר אמר רבי ישראל (בער): לא חשבתי שהמשיח יבוא כל־כך מהר, אני ראיתי כבר משיח צדקנו, זה רבי ישראל קארדוֹנר. ודי בזה.

,

ספר רבי ישראל (בער) מאמירת התהלים שהיה נוהג לומר עם רבי ישראל קארדוֹנר בכל ששי אחר חצות היום בציונו הקדוש של רבי עקיבא, ומעבודתו של רבי ישראל קארדוֹנר בציון הקדוש של הרשב"י, מה שהיה נחשב המקום בעיניו לקדש הקדשים, להיכל המלך. ומנהגו של רבי ישראל קארדוֹנר היה, שלא היה נכנס לציון הקדוש של הרשב"י קדם שהיה טובל, ופעם ביום הכפור לא טבל (ד), ונשאר חוץ לציון בכל אותו יום הכפורים. גם היה נוהג להפגס לציון הקדוש פלא נעלים, ובחרף מפאת הקור - עם, ופעם אחת נכנס בחרף עם הנעלים ושמע קול צעקה של רשב"י מהציון הקדוש, ומאז לא נהג יותר כן גם בחרף. ופעם שאל אחד את רבי ישראל (בער), אם הקול ששמע רבי ישראל קארדוֹנר מהציון היה דבור, ומהו. והשיבו: אני לא שאלתי והוא לא אמר לי.

מעשה שהיה בעת שעסקו רבי ישראל בער ורבי ישראל קארדוֹנר יחד בעבודת השם בציונו הקדוש של הרשב"י במירון, שבאותם הימים היה ריק מאדם ולעתים אף היה משלג ללא כל אמצעי קיום בסיסיים. ולאחר זמן מה פנה רבי ישראל בער לרבי ישראל קארדוֹנר ושאלו מה יאכלו, והשיבו כי שלשה ימים אפשר להתקיים בלא אכילה. וחזרו השנים לעבודתם בדבקות ובמסירות נפש, אולם כחו של רבי ישראל בער החל להחליש אט אט ונתמעט, ואלו מרבי ישראל קארדוֹנר לא היה נראה כל שנוי, אדרבא רק היה הולך ומוסיף בדבקותו ובבכיותיו לפני השם פנהר המתגבר. ובתם שלשת הימים, כאשר כבר ברביו של רבי ישראל בער בשלו מצום ובשרו כחש, פנה

(ד) פמוכא בשלחן ערוך, א"ח, תריג, יא.

שוב לרבי ישראל קארדוֹנר ושאלו אם יוכלו לחזור לצפת, והשיבו: נוסף לשהות עוד מעט. וכך חלפו מספר שעות נוספות, עד שלפתע הגיעו כמה אנשים עם שלש קילו קמח והחלו לאפות מעט לחם, וחלקו לשנים מלחמם.

ספר כי בעת שהיה הולך בתחלת השבוע עם רבי ישראל קארדוֹנר לעסק בעבודת השם במירון, היו השנים יוצאים לדרךם ללא כל צידה לדרך הקשה, וחפץ לשאל את רבי ישראל (קארדוֹנר) מה יאכלו במשך השבוע, כי היה המקום ריק מאדם, אולם כששמע את הקולות והבכיות שלו, את ההתבודדות והתפלה, את האמירה של הזהר והתקונים, חשב לעצמו: כבר לא צריכים לאכל. וכן ספר כי בכל פעם שחפץ לבוא ולשפך לבו לפניו על יסוריו ויסורי בני ביתו, ולספר לו מהחרפות והבזיונות העוברים עליהם, תקף שהיה רואה פניו הקדושות והמאירות היו מתבטלים אצלו כל אותם היסורים המרים, וכבר לא היה מדבר עמו מפל הנ"ל.

יא

פעם אחד הקריאו לפני רבי ישראל (בער) את המעשה מהבעל-תפלה^(ה), וכשהגיעו למה שנכתב שהבעל תפלה היה יכול להספיק לכל אחד ואחד מאנשיו מה שצריך לו, ואם היה מבין באחד מאנשיו שלפי מחו הוא צריך לעבודת השם שיהא מלבש במלבושי זהב - היה מספיק לו, וכן להפך וכו', החל רבי ישראל (בער) לספר מעשה מרבי ישראל קארדוֹנר, שבזמנו היה איש עשיר מפלג ביותר אך קמצן גדול מאד, ונתן השם את חן רבי ישראל בעיניו כך שהזמינו העשיר

(ה) ספורי מעשיות, יב.

לְבֵיתוֹ, וּבִתּוֹךְ בְּקוּרוֹ הֵחַל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְשׁוֹחַח עִמּוֹ מֵהִתְכַלֵּית הָאֲמַת עַד שְׁנִכְנְסוּ דְבָרָיו בְּעַמְּק לְבוֹ. וְהֵנָּה, שָׁנִים חָלְפוּ וְהִגִּיעַ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרָדוֹנֵר לְקַבּוּץ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ בְּאוּמָן, וְשָׁם מָצָא אֶת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ רוֹקְדִים וְשֹׁמְחִים כְּמִנְהַגֵּם בְּקִדְשׁ עַד בְּלֵי דֵי, מִמָּשׁ בְּבַחֲיוֹנֵת ⁽¹⁾ וְצַדִּיקִים וְשֹׁמְחוֹ יַעֲלִצוּ לְפָנָי אֱלָקִים וַיִּשְׁיִשׁוּ בְּשִׂמְחָה, וּבְפֶרֶט בְּעַת הַיּוֹתֵם סְמוּךְ לְאַהֲלֵ רַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה, בְּבַחֲיוֹנֵת ⁽²⁾ קוֹל רִנָּה וַיִּשׁוּעָה בְּאַהֲלֵי צַדִּיקִים, וְהָיָה שֵׁם מִתְקַרֵּב חֲדָשׁ שְׁרָקֵד בְּמִרְכּוּז הַמַּעֲגָל בְּאַפְּן מְרָשִׁים בְּיֹתֵר בַּחֲיוֹת וְהִתְלַהֲבוֹת מִיַּחֲדָת בְּמִינָה, עַד שֶׁכָּל רוֹאֵיו הִשְׁתּוֹמְמוּ מְאֹד, וְשָׂאֵל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל: מִי הוּא זֶה הַמְּרָקֵד כָּל־כֶּךָ יָפֵה? כִּי הוּטַב בְּעֵינָיו. וְהִשִּׁיבוּהוּ: הָאֵינְךָ זוֹכֵר?! זֶהוּ הָעֵשִׂיר שְׁלֵךְ, שְׁקִרְבַת אוֹתוֹ לְפָנָי מִסֶּפֶר שָׁנִים. וְסִים רַבֵּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר) הַמַּעֲשָׂה וְאָמַר: הָעֵשִׂיר הוּא אֶבֶד אֶת כָּל עֲשִׁירוֹתָו, אֲבָל הֵיטָה לוֹ שִׂמְחָה כְּזוֹ...

מְנַהֲגוֹ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרָדוֹנֵר, שֶׁהָיָה נוֹתֵן צְדָקָה לְכָל מֵאן דְּבָעֵי מִמֶּנּוּ, וְלִכְאוּרָה תְּמוּנָה הַדְּבָר, הָיִיתָ וַיְדוּעַ גְּדֹל אוֹהֲרַת רַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה בְּנִתְיֹנֵת צְדָקָה לְעֵנִים שְׂאִינֵם הַגּוֹנִים ⁽³⁾, כִּי כִשֵּׁם שֶׁצְדָקָה לְעֵנֵי הַגּוֹן הִיא תִקּוֹן הַבְּרִית, כְּמוֹ כֵּן לְהַפְּךָ חֵם וְשָׁלוֹם, דְּהֵינּוּ כְּשִׁנּוֹתֵן לְעֵנֵי שְׂאִינּוֹ הַגּוֹן אֲזִי אֲדַרְבָּא הוּא נִפְגָּם יוֹתֵר. אוּלַם בְּאֲמַת הָיָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בּוֹטֵחַ בְּתַפְלָתוֹ לְהִשָּׁם לְזִכּוֹת בְּעֵנִים הַגּוֹנִים וּכְשִׁרִים בְּאֲמַת וְלֹא לְהַכְשִׁיל בְּשְׂאִינֵם הַגּוֹנִים חֲלִילָה, וְעַל־כֵּן נִהַג כֵּן"ל. וּבְדֶרֶךְ זֶה הָיָה גַם רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּעַר מְדִרְיָד אַנְשֵׁיו בְּעַת שֶׁשָּׂאֵלוּ מִמֶּנּוּ עֲצָה לְעֵנֵן נִתְיֹנֵת הַצְדָקָה, הֵינּוּ שְׂרָאשִׁית כֹּל הָיָה מְשִׁיבֵם כִּי עָלִיהֶם לְהִתְפַּלֵּל וּלְבַקֵּשׁ מֵהֵשֵׁם שְׂיִזְמֵן לָהֶם עֲנֵי הַגּוֹן לְזִכּוֹת בּוֹ. וּפְעַם עָנָה וְאָמַר כִּי יֵשׁ לִיתֵן לְכָל הַפּוֹשְׁטֵי יָד אֵיזָה סְכּוּם קָטָן, וּבְבַחֲיוֹנֵת ⁽⁴⁾ כָּל הַבָּא לְקַפֵּץ וְכוּ'.

(1) תהלים סח, ד. (2) שם קיח, טו. (3) לקוטי מוהר"ן רסד. (4) סבא ממו:

פעם אחת, אחר ששהו רבי ישראל בער ורבי ישראל קארדוֹנר יחד מספר חדשים ביערות, ושם הרבו לעסק ב'ספורי מעשיות של שנים קדמוניות, כבר היה סמוך לחג הפסח וחפץ רבי ישראל (בער) לשוב לביתו, אך לא היה בידו מעות כלל, ובדרך הביתה הגיע לידי בדרך גם סכום שהספיק לו עבור כל הוצאות החג.

יב

לעתים היה רבי ישראל קארדוֹנר פותב תורות מלקוטי מוהר"ן והיה נושא אותן בכיסו, על דרך מה שהורה רבנו הקדוש לילך בכל פעם איזה זמן עם תורה מסימת, וכל העבודות מבקר עד ערב יהיו עם הלוח של אותה התורה שהוא הולך בה בעת ההיא^(י).

בנוסף לסדר בעבודת השם שהיה לו רבי ישראל קארדוֹנר בספרי רבנו, גם היה נוהג ללמד בקביעות מדי יום 'חק לישראל', שלחן ערוך, ועוד איזה דבר כמדמה משניות.

בעת שהיתה לרבי ישראל קארדוֹנר חלוקת העצה בעבודתו והיתה דרושה לו עצה אמיתית, היה נוהג לצעק הרבה הרבה מעמקא דלבא להשם, בבחינת^(יא) צעק לבם אל השם, ובבחינת^(יב) ותקננו בעצה טובה מלפניך, ואחר-כך היה מביט על השנחת השם. כך קבל מרבו המבהק מוה"ר משה ברוסלבר ז"ל.

ספר רבי ישראל (בער), כי בכל פעם שהיתה לרבי ישראל קארדוֹנר איזה שאלה בעבודת השם, היה מבקש את רבנו הקדוש שיבוא אליו ויראה לו הדרך האמת לאמתו איך לעשות, והיה בא.

(י) חיי מוהר"ן, מעלת תורתו וספריו הקדושים, מט. (יא) איכה ב, יח. (יב) תפלת ערבית.

וּסְפֵר מִשְׁלֵשׁ שְׁאֵלוֹת שֶׁשָּׂאֵל אוֹתוֹ, וְאֵלוֹ הֵן: הָרֵאשׁוֹנָה, בִּיצֵד לְנֶהֱגוּ בְּעֵינַי הַתְּעִנְיוֹת. הַשְּׁנִיָּה, לְגַבִּי פְתִיל הַתְּכֵלֶת שֶׁבְּצִיּוּצִית, וְאֵת הַשְּׁלִישִׁית לֹא גָלָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר). וְהַשְּׁשִׁיבוּ רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ לְגַבִּי הַשְּׂאֵלָה הָרֵאשׁוֹנָה בְּאִפְנֵי הַבַּיִת, שֶׁהוֹצִיא מִכִּיסוֹ חֲתִיכַת לֶחֶם קֶמֶטָה, כְּאֹמֵר שְׂוִיֹתֵר קֶשֶׁה לֶאֱכֹל מְעַט וּבְקִדְשָׁה מֵאֲשֶׁר לְהַתְּעַנּוֹת, בְּבַחֲיִנַת מַה שְּׂמוּבָא בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת (א): "כְּשֶׁאוֹכֵל קֶצֶת, לְבוֹ נִמְשָׁד יוֹתֵר אַחֵר אֲכִילָה מִמִּי שֶׁלֹּא אֲכַל כָּלֵל וְנִתְיָאֵשׁ מִלְּאֲכֹל". וְתִשׁוּבָתוֹ הַשְּׁנִיָּה אֵינָה זְכוּרָה בְּמִדְיָק, כִּי לֹא נִכְתְּבוּ הַדְּבָרִים בְּזִמְנָם וְנִשְׁכַּחוּ.

סֵפֶר רַבִּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר), שֶׁפָּעַם אַחַת בָּא אֵלָיו רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵארְדוֹנֵר בַּחֲלוֹם וְנָתַן לוֹ צְרוּר גְּדוֹל שֶׁל מִפְתָּחוֹת וְאָמַר לוֹ: קַח וּפְתַח הַשְּׁעָרִים. וְטָרַם שֶׁהִסְפִּיק לְהַשִּׁיחַ עִמּוֹ וּלְשָׂאֵל לְפִשֶׁר הַדְּבָרִים, צִחַק רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵארְדוֹנֵר וְהִלְךְ. וְלָקַח רַבִּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר) הַצְּרוּר וְהִחֵל לַעֲלוֹת עִמּוֹ מֵעֵלָה מֵעֵלָה לְשָׁמַיִם, וְהִגִּיעַ לְשַׁעַר גְּדוֹל, וְלָקַח אֵיזָה מִפְתָּח מֵהַצְּרוּר וּפְתַח הַשְּׁעַר, וְהִיָּתָה זֹאת יְשִׁיבָה שֶׁל לְקוּמֵי תְּפִלוֹת, וְהִמְשִׁיךְ לְשַׁעַר הַשְּׁנִי וְלָקַח מִפְתָּח אַחֵר וּפְתַח הַשְּׁעַר וְהִיָּתָה זֹאת יְשִׁיבָה שֶׁל תְּהִלִּים. וּפְסֵק רַבִּי יִשְׂרָאֵל דְּבָרָיו וְלֹא רָצָה לְגַלוֹת הַמְּשָׁד הַחֲלוֹם, וְשָׂאֵלוֹ אוֹתוֹ אֲנָשָׁיו: כִּמָּה מִפְתָּחוֹת הָיוּ בְּצְרוּר? וְהַשִּׁיב: חֲמִשִּׁים.

יג

סֵפֶר רַבִּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר), כִּי בָּעֵת שֶׁהָיָה מְסַפֵּן לֵילֵךְ לְפִתֵּל הַמַּעְרָבִי מִחֲמַת שֶׁהַעֲרָבִים הָיוּ מְסִתּוֹבְבִים עִם סְבִינִים וְחִפְשׂוֹ לַעֲשׂוֹת כָּלָה בְּאֵיזָה יְהוּדִי, הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵארְדוֹנֵר הוֹלֵךְ לְשֵׁם בְּגִבּוֹרָה גְּדוֹלָה וּבְמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ עֲצוּמָה, וְרַבִּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר) הָיָה הוֹלֵךְ אַחֲרָיו כְּמִתְחַבֵּא

מעט, וכך היו מגיעים לכתל להתפלל על עם ישראל. ואמר פי מה שזכו ישראל לכבש את הכתל מיד הערבים במלחמת ששת הימים היה בזכותו, דהינו בזכות עבודתו ומסירות נפשו של רבי ישראל קארדוֹנר כנ"ל. גם אמר, פי רבי ישראל קארדוֹנר כבש הדרך לרשב"י, פי בתקופתו היה המקום עזוב ומסכן ובקשי היתה שם נפש חיה, מלבד חיות טרף וערבים רוצחים, ורבי ישראל קארדוֹנר היה עושה שם עבודתו יומם ולילה במסירות נפש עצומה במשך תקופות ארוכות, וכן נתן לראות זאת בחוש פיצד בדרך פלא כיום המקום פבוש לרבים, ואפלו קלי עולם נוהגים לפקד המקום הקדוש מדי יום ולילה.

ספר רבי ישראל (בער), שהיה נוהג לרקד בכל ליל שבת כל הלילה, מלבד שעה אחת בה היה יושן, ובלילות שבת בהן היה נפגש עם רבי ישראל קארדוֹנר, היו נשארים השנים יחד לרקד כל הלילה בליון עד לזמן תפלת הותיקין.

יד

איש אמיד היה בטבריה ולו חנות, ופעם החל ופוח סוּעַר בחנותו בין בנו ובין ערבי איש פליעל, עד שזה הוציא אקדח וירה באכזריות בראשו של הבן, ונפל הבן גוסס. ורבי ישראל (בער), כששמע מהמקרה הנורא וראה פי אבי הבן עומד לצאת מדעתו מגדל הצער, רץ מיד לרבי ישראל קארדוֹנר שיעתיר עבורו, והחל רבי ישראל להתפלל על הבן בדמעות רותחות עד שעורר רחמי עליו ונעשה גם וקם הבן ונתרפא, וחי לאחר המקרה כארבעים ושתים שנה נוספות כאשר פדור תחוב בראשו, דבר ששום רופא לא יסכים עליו.

מעשה נזרא שארע בתקופת מגפת הטיפוס הנזרָאה שֶהפילה חללים רבים, והגיע אָחד במרירות גדולה לרבי ישראל קארדוֹנר וספר לו שְכבר אבד שנים משלשת ילדיו במגפה האימה, רחמנא ליצלן, וכעת בנו השלישי שוכב על ערש דוֹי, ובכן אינו יודע עצה לנפשו, והשיבו רבי ישראל כי מובא בלקוימי מוהר"ן שעל-ידי רקודים והמחאת כף אל כף נעשה המתקת הדינים (י^ד), ומיד אחז ביד האב והחל לרקוד עמו במשך כל הלילה, ובבקר נתרפא הבן.

מעשה באשה רעה שנשאָה לאיש יקר שהתקרב לאנשי שלומנו, ועשתה כל שביכלתה לרחקו מפרסלב, עד שהצליחה לפעל בו מעט, גם ברכ אולתה ושנאתה היתה מחרפת ומגדפת ביותר את רבי ישראל קארדוֹנר, כי חשבה המרשעת שיש ביכלתה לכלותו, והוא בצדקתו וכמנהגו קבל היסורים באהבה, בדמימה ושתיקה. ולאחר פטירתו של רבי ישראל קארדוֹנר, בעת שצערה את בעלה, ונתיעצו אנ"ש ביניהם לילך לקברו של רבי ישראל ולספר לו מעללי הארורה, וכן עשו, וחלתה במחלה חשוכת מרפא ומתה.

טו

והרי אָחד ממכתביו הנדירים והיקרים מפּו של רבי ישראל קארדוֹנר, שתרגם מלשון האידיש, וממנו יוכל הקורא לראות ולחוש מגדל ענותנותו וקדשֶתו:

(י^ד) לקוימי מוהר"ן י.

ב"ה מש"ק (מוצאי שבת קדש) לסדר האזינו, ב, ג, דעשימ"ת (של עשרת ימי תשובה), פה אומן.

שְׁלוֹם וְכָל טוֹב סֵלָה לְרַעֵי הַיָּקָר הַחֲבִיב לִי בְּנַפְשִׁי הִ"ה הַבְּחוּר כ' יְחֻקָּאל נ"י.

ראשית אודיעך שפאתי בשלום לאומן, פה יעורני השם יתברך שאזכה לעבור על כל המניעות ולבוא לארץ ישראל.

אחי היקר, הן אמת יודע אני בעצמי שאיני פדאי אפלו להזכיר את שמו של השם יתברך, מפל שכן לעבד אותו ומפל שכן עוד להדריך אחרים לעבודתו יתברך ויתעלה. מה אעשה, אין לי על מי לסמוך כי אם על רחמי השם יתברך ועל זכות רבנו הקדוש אשר צוה עלי לשוחח עם אנשים לקרבם לעבודתו יתברך ויתעלה. אני אעשה את שלי והשם יתברך יעשה הטוב בעיניו. לכן, רעי היקר, שאכתב לך עצה כל שהיא לעבודת הבורא יתברך ויתעלה - איני יודע מה לכתב לך, רק עצה אחת איתן לך, שתקבע לך בכל יום זמן ותשפך את לבך לפני קונך וצורך.

הן אמת, גם אתה בעצמך אינך יודע מהי דרכך לעבודת הבורא יתברך ויתעלה, אלא שהרצון דקדשה גם הוא יקר מאד אצל בורא כל העולמים, גם אומר הרבי בלקומי מוהר"ן כמה וכמה פעמים, אפלו שהאדם אינו יכול לדבר שום דבור בהתבודדות שיהגיל את עצמו לומר את אותו הדבור: רבנו של עולם, רבנו של עולם. גם אפשר מזה בעצמו לעשות תפלה, מזה שכלכך רחוקים מבורא כל העולמים שאי אפשר אפלו לשפך את הלב בשבילו.

אָחִי הִיָּקָר, מְעַט אֶכְתֵּב לָךְ קֶצֶת דְּקֶצֶת מִמַּעֲלַת הַהִתְבּוֹדָדוֹת כְּפִי שְׁשִׁמְעֵתִי מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו. רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ הַתְּעֵנָה ח"י פְּעָמִים מִשַּׁבַּת לְשַׁבַּת בְּשָׁנָה, וְאַחֲרֵי כֵן אָמַר שָׂאם הָיָה יוֹדֵעַ שְׁעַל-יָדֵי הַתְּבּוֹדָדוֹת אֶפְשָׁר לְפַעַל הַכֹּל, לֹא הָיָה מִתְּעֵנָה וְלֹא הָיָה מִיֹּסֵר אֶת גּוֹפוֹ. מָה אָמַר לָךְ, אָחִי הִיָּקָר, אֵין גְּדוֹל מוֹה!

אָחִי הִיָּקָר, תַּחֲלַת הַהִתְבּוֹדָדוֹת שְׁלָךְ עָלֶיךָ לְהִיּוֹת שְׁתּוֹכָה לְאוֹתָהּ מִדָּה שֶׁל קִימַת חַצוֹת. אָחִי הִיָּקָר, עָלֶיךָ לְשַׁפֵּךְ דְּמַעוֹת כְּפִימִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם עַד שְׁיִרְחַם עָלֶיךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתּוֹכָה לְסִיעָתָא דְשָׁמַיָא לְקוּם בְּכָל לַיְלָה בַּחַצוֹת, לְשַׁפֵּךְ אֶת נַפְשְׁךָ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, גַּם עָלֶיךָ לְהִזְהַר בְּמָה שְׁפָתוֹב בְּרֵאשִׁית חֲכָמָה שְׁעַר הַקְּדוּשָׁה פָּרַק ז', שְׁשָׁם כְּזִכּוֹר לִי מְדַבֵּר מְעַט מִקִּימַת חַצוֹת. וּבְקִצּוֹר, עָלֶיךָ לְדַעַת שְׁהָאֲדָם צָרִיךְ לַעֲלוֹת בְּכָל יוֹם וְיוֹם מְדַרְגָּה לְדַרְגָּה, וְהַמְדַרְגָּה הָרֵאשׁוֹנָה הִיא קִימַת חַצוֹת.

אָחִי הִיָּקָר, אֲנִי יוֹדֵעַ הַיֵּטֵב שְׁהַיֵּצֵר הָרַע יִנִּיחַ עֲצָמוֹ לְאַרְכּוֹ וּלְרַחְבוֹ וְלֹא יִנִּיחַ לָךְ לְהַתְנַהֵג בְּמִדָּה יְקָרָה, לְפַעְמִים הוּא יַעֲשֶׂה אֶת עֲצָמוֹ כְּעֵנוֹ גְּדוֹל וְיֹאמַר לָךְ: מִי אַתָּה שְׁתִּבּוֹא לְמָה שְׁשִׁיךְ לְצַדִּיקִים גְּדוֹלִים. אֲזִי עָלֶיךָ לְדַעַת שְׁזוֹהֵי עֲנוּה פְּסוּלָה. הַחַיּוֹב הוּא עַל כָּל אָדָם לַעֲמֹד בְּכָל לַיְלָה לְשַׁפֵּךְ אֶת נַפְשׁוֹ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמֹאֲמַר רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ: עֶקֶר עֲבוֹדַת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי לְקוּם בְּכָל לַיְלָה בַּחֲרָף בְּלִילוֹת הָאֲרָפִים בְּעַת שְׁהַעַת קָר מְאֹד וּלְשַׁפֵּךְ אֶת נַפְשׁוֹ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, עַד כְּאֵן לְשׁוֹנוֹ. לְכֵן אָחִי הִיָּקָר, בְּתַחֲבוּלוֹת רַבּוֹת תַּעֲשֶׂה מְלַחְמָה. רֵאשִׁית כֹּל דְּבַר, עָלֶיךָ לְדַעַת שְׁהָאֲדָם צָרִיךְ לְהִיּוֹת עֹקְשָׁן גְּדוֹל מְאֹד בְּעֲבוֹדַת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ.

ישראל הלפרין

טז

מְנַהֲגוּ בְּקֹדֶשׁ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קַאָרְדוֹנֶר, שֶׁהָיָה מְגִיעַ מִטְּבָרְיָה לְצִיּוֹנוֹ הַקְדוֹשׁ שֶׁל הַרְשֵׁב"י מִכּוּוֹן הַזְּאֵדִי הַנִּמְשָׁךְ מִנַּחַל עַמּוּד, וְלֹא כְּפִי שְׂנֵהוּג הַיּוֹם. וְכֵנֵה אֶת הַדְרֵךְ בְּשֵׁם 'דְּרֵךְ הַיִּשּׁוּן'. גַּם קָבַע מְקוֹם תְּפִלָּתוֹ עַל-יַד הַצִּיּוֹן הַקְדוֹשׁ שֶׁפְּאוּלָם הַפְּנִיסָה הַקָּטָן, הַמֵּיעֵד כִּיּוֹם לַגְּבָרִים, הֵיכָן שֶׁנִּמְצָא הַיָּר תְּמִיד' וְהַקּוּוִיטְלֵךְ ^(טז), וְשֵׁם הָיָה עוֹמֵד בְּמִשְׁךְ שְׁעוֹת עַל שְׁעוֹת בְּתַפְלָה בְּדַמְעוֹת רוֹתְחוֹת כְּנַחֲלֵי אֵשׁ, וְכִפִּי שֶׁסִּפֵּר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר) בִּירְאָה: אֲנִי זוֹכֵר הַבְּכִיּוֹת שְׁלוֹ, אִיךְ שֶׁהָיָה בּוֹכֵה עַל צִיּוֹן רַבֵּי שְׂמֵעוֹן בְּרִיּוּחָאֵי, הָיָה כְּמוֹ שְׁשׁוּפְכִים כְּמָה פְּחִים שֶׁל מַיִם מִן הַדַּמְעוֹת שְׁלוֹ לְהֵשֵׁם יְתִבְרֵךְ. וְלִימִים, בְּכָל פַּעַם שֶׁהִגִּיעַ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר) לְצִיּוֹן הַרְשֵׁב"י, בְּקֶשׁ לְעַרְךְ עֲבוּדָתוֹ בְּאוֹתוֹ הַמְּקוֹם הַקְּבוּעַ וְהַמְּדִיק בּוֹ הָיָה עוֹמֵד רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קַאָרְדוֹנֶר בְּעַת שֶׁהָיָה מִתְּפַלֵּל כַּנֶּ"ל.

אָמַר: רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קַאָרְדוֹנֶר הוּא סֵלֵל אֶת הַדְרֵךְ לְרִשְׁב"י. וְנִרְאָה כִּי עָקַר כּוֹנְנָתוֹ בְּזֶה הַיְתָה עַל מַה שֶׁהֵיטִיב רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קַאָרְדוֹנֶר עִם הָעוֹלָם לְדוֹרוֹת, וּפְתַח פְּתַח לְכָל הַחֲפֵץ לְבּוֹא אֶצֶל הַרְשֵׁב"י וְלְהוֹשִׁיעַ שֵׁם בְּגִשְׂמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת, כֹּל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ וּמְדַרְגָּתוֹ. וְכִפִּי שֶׁאֲכַן נִתֵּן לְרֵאוֹת בְּחוּשׁ, כִּי עַד לְאוֹתָהּ הַתְּקוּפָה בָּהּ הִחַל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קַאָרְדוֹנֶר בְּעֲבוּדָתוֹ בְּמִירוֹן כְּמַעַט וְלֹא הָיָה שֵׁם נֶפֶשׁ חַיָּה, כִּי הָיָה הַמְּקוֹם נְטוּשׁ וּמְקַף בְּחִיּוֹת טָרֵף וּבְכִנּוּפִיּוֹת עֲרָבִים רוֹצְחִים, וְלֹאֲחַר שֶׁהִחַל שֵׁם בְּעֲבוּדָתוֹ בִּיחִידוֹת וּבְמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ עֲצוּמָה נִפְתְּחוּ שְׁעָרֵי הַקְּדוּשָׁה לְכָל מֵאן דְּבָעֵי, עַד שֶׁפִּיּוֹם אֱלֹפִים וּרְכָבוֹת מְכַל קְצוּוֹת תִּבְל פּוֹקְדִים אֶת הַמְּקוֹם מִדֵּי שְׁנָה, וְנַעֲשֶׂה הַדְּבָר דְרֵךְ כְּבוֹשָׁה לְרַבִּים.

(טז) מְקוֹם לְשֵׁים פְּתָקוֹת לְתַפְלָה.

ומעשה, שפעם הגיע רבי ישראל קארדוֹנר בהליכה רגלית ומספנת מביתו שבצפת למירון בכדי להדליק פמנהגו את 'נר התמיד' ברשב"י ולעסק שם בעבודתו, ובמרגלות ההר נזכר שלא הביא את המפתח לדלת המבנה, כי אז באותה התקופה היה המבנה שסביב הציון הקדוש כמבצר שאי אפשר היה לכנס בו ולהתקרב אל הציון הקדוש כי אם דרך השער הראשי שהיה נעול ומסגר תמיד, ורק לאחר שנים נפתחו במבנה פתחים נוספים. וחשב רבי ישראל (קארדוֹנר) לעצמו, כי אף-על-פי-כן ימשיך בדרךו לדלת הפניסה, כי מי יודע מה יילד יום. וכאשר הגיע לפתח המבנה שהיה סגור, נעמד שם בתפלה ברתת ובזיע וביראה גדולה, ונפתח השער הכבד מעצמו לקבל פניו הקדושות.

בשם הגדולים האמתיים שהיו בתקופתו, שרבי ישראל קארדוֹנר הוא הדומיט (ה'אבן טוב') מהספורי מעשיות. ויש במעלת השבח הנורא הנ"ל הרבה בחינות, כי 'אבן' הוא בחינת רצון, כמו שכתוב (טז): "ואבן שלמה רצונו"^(יז), ועל-כן נאמר בשבחו של רבי ישראל קארדוֹנר שהיה 'אבן טוב', הינו בחינת רצון דקדשה, רעוא דרעוין, וכפי שספר רבי ישראל (בער) ממנו, שעקר העבודה שלו היתה הנעגועים שלו להשם יתברך, ונעגועים כאלה ולב פנה כמו שהיו לו - לא רואים בכל העולם.

ובן נתן לרמוז על בחינה נוספת בהשבח הנורא הנ"ל על-פי התורות שבסימנים ט' וקי"ב המקשרות ביניהן. ומדבר שם ממעלת התפלה באמת, שעל-ידה זוכים לשוב אליו יתברך, ומבאר שם כי ישנן שתי בחינות בהאמת, בחינת 'חלון' ובחינת 'אבן טוב'. והחלוק ביניהן

(טז) משלי יא, א. (יז) ועין בלקוטי תנינא ד.

הוא שחלון אינו מאיר בעצמו אלא רק נכנס דרכו האור, ועל־כן כִּשְׂאִין אור - אינו מאיר. ואלו ה'אֶבֶן טוֹב' מאיר בעצמו תמיד, גם כִּשְׂאִין אור מבחוץ, ולכן זאת הבחינה גבוהה יותר. ועל־כן עצם האמת שהוא בבחינת 'אֶבֶן טוֹב' אין מי שישגיגו כי אם הצדיקים האמתיים הגדולים במעלה מאד, אבל שאר העולם, אפלו הכשרים והצדיקים קצת, כל האמת שלהם הוא בבחינת 'חלון' כנגדם.

וַיֵּשׁ צְדִיק אֱמֹתֵי שְׁהוּא בְּחִינַת נְקֻדַּת הָאֱמֶת שְׁפִינְ הַצְּדִיקִים, בְּחִינַת 'אֶבֶן טוֹב', וְהוּא עֵקֶר הָאֵוֶר הָאֱמֶת הַמְּאִיר בְּכֹל הָעוֹלָמוֹת, וְכֹל מִי שְׁצָרִיד לְקַבֵּל - צָרִיד לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ (יח). וְכִפִּי שְׁשִׁבַח רַבִּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר) אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל (קארדוֹנר) בְּגִדְל הָאֱמֶת שְׁלוֹ וְאָמַר: הוּא הִיָּה אִישׁ פְּלֵא, הוּא הִיָּה כֹּל לְהֵשֵׁם, כֹּל אֱמֶת. אֲנִי לֹא מְצֵאתִי - רַק הוּא לְבַדּוֹ!

וּמְבַאֵר (יט), שְׁעַל־יָדֵי שְׁאָדָם נִתְעוֹרַר בְּאֱמֶת לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, עַל־יָדֵי זֶה זוֹכֶה לְבַקֵּעַ הַמַּסָּפִים הַמְּבַדִּילִים וְלַעוֹרַר גַּם אַחֲרִים עִמוֹ, שְׁיִרְאוּ הַפְּתָחִים אִידָ לְצֵאת מֵאֶפְלָה לְאוֹרָה. וְהַדְּבָר שְׁהַכֵּל תְּלוּי בּוֹ הוּא אֱמֶת, כִּי אֱמֶת הוּא אֵוֶר הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֵצְמוֹ, וְלִפִּי גִדְל הָאֱמֶת - כֵּן הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא שׁוֹכֵן עִמוֹ וּמְאִיר לוֹ, בְּבְּחִינַת (כ) הֵשֵׁם אֵוֶר לִי.

וּבְאֱמֶת, הִיָּה רַבִּי יִשְׂרָאֵל קארדוֹנר צְדִיק הָאֱמֶת וּמְשִׁיחַ בְּדוֹרוֹ, בְּחִינַת (כא) רַעַה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל, כִּי זָכָה לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלָּתוֹ בְּכוֹנֶה גְּדוֹלָה וְנוֹרָאָה כְּלִכְךָ עַד שְׁשִׁפְךָ לְבוֹ כַּמִּים לְפָנֵי הֵשֵׁם, וַיֵּצְאוּ תִבּוֹת הַתְּפִלָּה מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ בְּאֱמֶת גְּדוֹל וּבְמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ שְׁלֹא הִיָּתָה אֵז עוֹד כְּדִגְמָתָהּ, עַד שְׁמַעְצֵם עֲבוֹדָתוֹ הַנוֹרָאָה זָכָה לְפָתַח כֹּל הַפְּתָחִים וּלְהֵאִיר לְדוֹרוֹת לְכֹל אוֹתָם הַנִּיצוֹדִים וּכְבוֹלִים בְּחֶשֶׁד, לְעוֹרַר לָבֶם לְשׁוֹב

(יח) ל"ה, בְּהִמָּה וְחִיָּה מְהוֹרָה, ד, ל. (יט) לְקוֹטִי מוֹהֲר"ן מ. (כ) מִיָּכָה ו, ת. (כא) בְּרֵאשִׁית מַט, כד.

לְהַשִּׁים יתְבַרֵךְ. וּכְפִי שְׂסַפֵּר רַבִּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר), שְׂרַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרֵדוֹנֵר
הוּא הָיָה תָמִיד דּוֹאֵג עַל יִשְׂרָאֵל, תָּמִיד הָיָה לוֹ צַעַר עַל יִשְׂרָאֵל וְהָיָה
מִתְפַּלֵּל לְהַשִּׁים: אֵיפֹה, אֵיפֹה עִם יִשְׂרָאֵל, אֵיפֹה הַתּוֹרָה, אֵיפֹה!

וְזֶה בְּחִינַת מַה שֶּׁהַצַּדִּיק הוּא בְּחִינַת 'אָבֵן טוֹב', מֵאִיר עַל־יְדֵי תְּפִלָּתוֹ
לְשָׂאֵר נַפְשוֹת יִשְׂרָאֵל שְׂיֻכְלוּ לְרֹאוֹת הַפְּתָחִים וְלִצְאֵת מִהַטְמָאָה
וְהַחֲשֵׁךְ כַּנ"ל. וּכְפִי שְׂרַמְזוּ בְּזֶה רַבִּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר) פְּעָמִים רַבּוֹת בְּעַת
שְׂסַפֵּר מִתְּפִלָּתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרֵדוֹנֵר וְאָמַר: הָיָה לוֹ הַמְּפָתַח שֶׁל
רַבִּי שְׂמַעוֹן.

וְלָבֵן, יתְכַן כִּי גַם מַה שֶּׁבָּחַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְכַנּוֹת דֶּרֶךְ הַלִּיכָתוֹ לְצִיּוֹנוֹ
הַקְּדוֹשׁ שֶׁל הַרְשֵׁב"י בְּשֵׁם 'דֶּרֶךְ הַיִּשּׁוֹן', מְרַמְזוֹ עַל דֶּרְכּוֹ
הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל, כְּפִי שְׂאָמַר (כב), שְׂאִפְעַל־פִּי שֶׁהוּא הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ
יִשּׁוֹן מֵאִד אֶפְעַל־פִּי־כֵן הוּא חֲדָשׁ לְגַמְרִי. כִּי בְּאֵמֶת, עַל־אֵף שְׂכַנְנָה רַבִּי
יִשְׂרָאֵל אֶת דֶּרְכּוֹ הַגְּשָׁמִית לְרֵשֶׁב"י 'דֶּרֶךְ הַיִּשּׁוֹן', אוּלָם בְּאֵמֶת לְאֵמֶתוֹ
הַכּוֹנֵנָה הִיא עַל דֶּרֶךְ רוּחַנִית יִשְׁנָה חֲדָשָׁה דְקַדְשָׁה, כִּי סָלַל וְהֵאִיר בָּהּ
אוֹר רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וּבְכַךְ עָשָׂה טוֹבָה נְצַחִית לְכָלֵּל יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹת כַּנ"ל.

וּכְדֵי, נִתֵּן לְרֹאוֹת לְקַשֵּׁר כָּל הַנְּקֻדּוֹת שֶׁהוּבְאָו לְעֵיל יַחַד, הֵינּוּ מַה
שְׂרַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרֵדוֹנֵר סָלַל אֶת הַדֶּרֶךְ לְרֵשֶׁב"י כַּנ"ל, מַה
שְׂכַנְנָה דֶּרֶךְ הַלִּיכָתוֹ בְּשֵׁם 'דֶּרֶךְ הַיִּשּׁוֹן' כַּנ"ל, עֲנִינְ שְׂבָחוֹ - מַה שְׂכַנְנּוּ אוֹתוֹ
הַצַּדִּיקִים 'אָבֵן טוֹב' וְעֲנִינְ עֲבוּדָתוֹ הַנּוֹרָאָה כַּנ"ל, וְלְרֹאוֹתָן מְקַשְׂרוֹת יַחַד
לְמַעֲשֵׂה הַפְּלֵא בּוֹ נִפְתַּח הַשַּׁעַר לְפָנָיו, עַד שְׂלִימִים נוֹסְפוּ שָׂאֵר פְּתָחִים
בְּמַכְנָה.

וַיֵּשׁ בְּכָל הַנֶּזֶל בְּחֵינַת רְבוּת וּמָהֵן יוּכַל הַמַּעֲשֵׂי לְשַׁעַר מִמַּעַלְתָּם וְכַחֵם שֶׁל הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים לְהִשְׁיב נַפְשׁוֹ מִיְּנֵי שַׁחַת לְאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים. כִּי גַם הַרְשָׁב"י הַקְּדוֹשׁ הוּא בְּחֵינַת 'אָבֵן טוֹב' שְׁמַמְנוּ צְרִיכִים לְקַבֵּל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וְעַל-יְדֵי עֲבוּדָתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרָדוֹנֵר זָכָה לְהֵאִיר אוֹר הַרְשָׁב"י לְעוֹלָם עַד שְׁנַעֲשֶׂה הַמָּקוֹם מוֹקֵד עֲלֶיהָ לְרַגֵּל אֱלֹוֵי נוֹהָרִים הַמּוֹן עִם. וּבְעֵינֵי הַמּוֹבָא בְּמַעֲשֶׂה דְלָעִיל, שַׁעַד רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרָדוֹנֵר הָיָה רַק פֶּתַח יְחִידִי בְּמִכְנֶה הַרְשָׁב"י, אוֹלָם בְּכַחוֹ הַגְּדוֹל נִפְתָּחוּ פֶּתָחִים הַרְבֵּה לְעוֹלָם שֶׁהֵם בְּחֵינַת 'חִלּוֹנוֹת', דֶּרֶכָם הַכֹּל יְכוּלִים לְקַבֵּל מֵאוּרוֹ הַקְּדוֹשׁ שֶׁל הַרְשָׁב"י שֶׁהוּא אוֹר רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ, כִּי אוֹר הַרְשָׁב"י הוּא אוֹר רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ, כִּפִּי שֶׁכָּתַב רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרָדוֹנֵר (כג), שְׁאוֹר רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ זוֹרַח גַּם בְּצַפַּת, וַיֵּשׁ בְּזֶה סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, וְעַל-כֵּן יֵשׁ בְּצַפַּת מַעֲלָה יִתְרָה מִכָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי שָׁם טָמוּן אוֹר הַגְּנוּזֵי וְהַנְּעֻלָּם, הוּא הַתְּנָא הָאֱלֹקִי רַשָּׁב"י, שֵׁישׁ לוֹ שְׂיָכוֹת גְּדוֹל לְרַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ, וְכִי בְּאוּמָן הַתְּגִלוֹת רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ הִיא בְּאַתְגְּלִיא, וּבְרַשָּׁב"י הִיא בְּאַתְכַּסְיָא, דְּהֵינּוּ, שַׁעַל-יְדֵי רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרָדוֹנֵר הֵאִיר אוֹר רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּעוֹלָם בְּאוֹתָהּ הַתְּקוּפָה, שְׁוָה בְּחֵינַת מַה שֶׁהָיָה מִדְּלִיק אֶת ה'צֵר תְּמִיד' בְּמַעֲשֶׂה הַנֶּזֶל שֶׁהוּא בְּחֵינַת אוֹר ה'אָבֵן טוֹב' הַמֵּאִיר לְכָל הָעוֹלָם, וּכְפִי שֶׁסָּפַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל (בָּעַר): כָּל הָעוֹלָם הָיוּ מִתְּנַגְּדִים עַל בְּרַסְלָב, וְאֲנִי וְרַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרָדוֹנֵר הֵינּוּ רַק שְׁנַיִם נֶגֶד כָּל הָעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל (בָּעַר): לִי וּלְרַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרָדוֹנֵר הָיָה הַמִּפְתָּח שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהֵינּוּ כְּמַה שְׁנַיִם בְּמִירוֹן...

(כג) כְּתָבִי רַבִּי יִשְׂרָאֵל, ד' לַחֲדָשׁ מְנַחֵם אָב תרס"ט.

יז

מִפְטִירַת שְׁנֵי בָּנָיו הַקְדוּשִׁים שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרֵדוֹנֵר, בְּנֵוּ בְּכוֹרוֹ מְרַדְכֵי יְהוּדָא שְׁנַפְטֵר אַחֲרֵי בְּרִמְצוּהוּ, וְשִׁלְשָׁה יָמִים לְפָנָיו רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרֵדוֹנֵר וְקְבוּר מִיָּמִין לוֹ, וּבִתּוֹ הַצְּדָקָת - אֶסְתֵּר, שְׁנַפְטֵרָה בְּעֶרְךָ בְּגִיל תִּשְׁעֵי. אָמַר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל (בְּעֵר) כִּי הֵם הָיוּ מְלֹאכִים קְדוּשִׁים. וְסִפֵּר: עוֹד לֹא רָאִיתִי אִמַּת כְּזֹה, שֶׁהֵם הָיוּ קְשׁוּרִים אֲצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ.

שִׁבְחַת רַבֵּי יִשְׂרָאֵל (בְּעֵר) צְנִיעוּתָהּ שֶׁל הַבַּת אֶסְתֵּר, וְאָמַר שֶׁהִיְתָה צְדָקָת כְּמוֹ אֶסְתֵּר הַמְּלֶכָה, וְסִפֵּר בְּהַתְּפַעְלוֹת כִּיצַד הִיְתָה אוֹמֶרֶת 'קְרִיאַת שְׁמַע שְׁעַל הַמַּטָּה' בְּדַבְּקוֹת וּבִירְאָה גְּדוּלָּה.

סִפֵּר, שֶׁכֵּאֲשֶׁר הוֹדִיעַ לוֹ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרֵדוֹנֵר מִפְטִירַת בֵּתוֹ, אָמַר: בֵּיתִי אֶסְתֵּר נִפְטֵרָה. וְאָמַר לוֹ זֹאת כְּאִלּוּ לֹא קָרָה דְבָר, כְּאִלּוּ הִיא הִלְכָה לְחֶדֶר אַחֵר אוֹ לְחֶפֶה. וְלֵאחֲרֵי פְטִירַת בְּנֵוּ הָיָה מִמְשִׁיד בְּעִבּוּדָתוֹ וְהָיָה הוֹלֵךְ לִיעֵר וְצוּעֵק: טֹאטֵע, טֹאטֵע (אֲבֵא'לָה, אֲבֵא'לָה), רַחֵם עָלַי, רַחֵם עָלַי. כְּאִלּוּ לֹא קָרָה דְבָר.

לְאַחֲרֵי פְטִירַתוֹ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרֵדוֹנֵר עָלְיוֹ הַשְּׁלוֹם וְשְׁנֵי יְלָדָיו הַקְדוּשִׁים, חָשַׁב רַבֵּי יִשְׂרָאֵל (בְּעֵר) שֶׁאֲשֵׁתוֹ הַצְּדָקָת שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל (קֵאֲרֵדוֹנֵר) - גִּיטֵע'לָה, תִּשְׁתַּגַּע מְרַב צֵעַר. הַתְּלֻוּיָה הִיְתָה בְּיוֹם שֵׁשִׁי, וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת כְּשֶׁבֵּא לְדַרְשׁ בְּשִׁלּוּמָה הִיא אָמְרָה לוֹ: יִשְׂרָאֵל בְּעֵר, מָה אַתָּה אוֹמֵר עַל זֶה, יִשְׂרָאֵל בָּא, וְעָשָׂה לִי קְדוּשָׁה, וְהִלְךְ. רָאִיתָ בְּעוֹלָם דְּבַר כְּזֶה?! וְלֹא שְׂאֵלָה אִם חוֹר גַּם שְׂאֵר הַשַּׁבָּתוֹת.

ידוע ומקבֵּל בְּקֶרֶב הָעוֹלָם, כִּי הַצְדָּקָת מֶרֶת גִּיטְעֵל'ה הִיְתָה יוֹדַעַת דְּבָרִים עַל אֲנָשִׁים כְּבוֹרוֹחַ הַקִּדְוֹשׁ מִמָּה שֶׁהִיְתָה מִסְתַּפְּלֵת בְּמִצְחָם, וְאָמַר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר) שֶׁהִיְתָה לָּהּ זְכוּיָה גְדוֹלָה עַל מַה שֶּׁרַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאָרְדוֹנֵר הָיָה בְּעֵלָּהּ, וְכִפִּי שֶׁסִּפְּרָה: הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּד נִתֵּן לִי מִתְנָה - מִלְּאֹדֶן הַשֵּׁם צְבָאוֹת, וְלֵאחֶר מִכֵּן לָקַח אוֹתוֹ מִמֶּנִּי.

יח

פַּעַם אַחַת, אַחֵר שֶׁסִּפֵּר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר) מִפְּטִירְתּוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ הָעֲלִיּוֹן רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאָרְדוֹנֵר וְשְׁנֵי יְלָדָיו הַקְדוּשִׁים, מְרַדְכֵי יְהוּדָא וְאַסְתֵּר, פָּנָה אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר לוֹ כִּי מִן הַסֵּתֶם אִם הֵם הָיוּ מְאָרִיכִים יָמִים, אֲזִי לֹא הָיוּ זֹכִים אֲנָשָׁיו שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר) לְשָׁהוֹת עִמּוֹ, כִּי הָיָה כָּל הַזְּמַן עִמָּם, וְהִשִּׁיבּוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין הַדְּבָר כֵּן, רַק אֲדַרְבָּא הָיִינוּ כֻּלָּם נִמְצָאִים יַחַד.

מֵעַנְיָן הַתּוֹרָה הִרְאֵשׁוּנָה שֶׁלְּמָדוּ יַחַד רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאָרְדוֹנֵר וְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּעַר "כִּי מֵרַחֲמֵם יִנְהַגִּם" (כד) שֶׁבְּלִקוּטֵי תַנְיָנָא סִימֵן ז', הָעוֹסֶקֶת בְּמַה שֵׁיִשׁ לְהַשְׁאִיר בְּרִכָּה אַחֲרָיו בְּזֶה הָעוֹלָם בֵּן אוֹ תַלְמוּד, כְּדֵי שֶׁאַחֵר הַסְתַּלְקוֹתוֹ יִשְׁאָר דַּעְתּוֹ גַּם לְמַטָּה, סִפֵּר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר) כִּי בְּאוֹתוֹ הַלֵּילָה בּוֹ לָמְדוּ הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה הַנ"ל עַד קְרוּב לְאוֹר הַבְּקָר, זָכָה לְהַרְגִּישׁ טַעַם תּוֹרָה וְיִרְאֵת שָׁמַיִם, מַה שֶּׁלֹּא הַרְגִּישׁ כָּל יָמֵי חַיָּו, וְכִי מַה שֶׁהֵאִיר בּוֹ אוֹ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאָרְדוֹנֵר בְּלָמוּד, זֹאת הֵהָאָרָה הַסְפִּיקָה לוֹ עַל כָּל יָמֵי חַיָּו. וְסִפֵּר: רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאָרְדוֹנֵר הוּא טַפֵּל כִּי יוֹתֵר מֵאֵב לְבָן, הוּא הַחֲשִׁיב אוֹתִי כְּמוֹ אֵב לְבָן. וּפְעַם נִשְׁאָל, כִּיצַד זֶה שֶׁלֹּא זָכָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאָרְדוֹנֵר לְהַשְׁאִיר בָּנִים בְּזֶה הָעוֹלָם, הָיוֹת וְכָל בָּנָיו נִפְטְרוּ, וְהִשִּׁיב: הוּא זָכָה לְהַשְׁאִיר בֵּן אֶחָד - אוֹתִי.

קדם פטירתו של רבי ישראל קארדוֹנר אָמר לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּעַר: 'שְׁהַכַּל נִהְיָה בְּדַבְּרוֹ' - רֵאשִׁי תְבוּת: נַחֲמָן בֶּן שִׁמְחָה. וְאִזּוּ הַבֵּין רַבֵּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר) כִּי הִדְבֵּר מְקַשֵּׁר לְמָה שֶׁאָמַר רַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה, שֶׁכָּל הִרְהוּר תְּשׁוּבָה בְּעוֹלָם נִמְשָׁךְ מִמֶּנּוּ. גַּם יְדוּעַ, שֶׁקִּבְּלָה אֵצֶל אֲנָשֵׁי שְׁלוּמֵנוּ, שֶׁרַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה חוֹשֵׁב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּכָל רִגַע אֶיךָ לְקַרְבוֹ לְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ.

ספר כִּי בְּאוֹתָן הַשָּׁנִים בָּהֶם שָׁהָה בְּמַחֲצִיתוֹ הָיָה רוֹאֶה מִמֶּנּוּ פְּלֹאוֹת נִזְרָאוֹת, וְהָיָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל (קארדוֹנר) גּוֹעַר בּוֹ: מְתֵי יַכְנֶסוּ דְבָרֵי בְּאֲזִנִּיד, מְתֵי יַכְנֶסוּ דְבָרֵי בְּאֲזִנִּיד. וְלֹא הָיָה מִבֵּין כּוֹנְנָתוֹ וּמָה רוֹצֶה מִמֶּנּוּ, וְרַק לְאַחַר הַסְּתַלְקוֹתוֹ הַקְּדוּשָׁה הִחַל לְהִרְגִישׁ כִּיצַד כָּל מָה שֶׁרָאָה וְשָׁמַע מִמֶּנּוּ חוֹדֵר עֵמֶק עֵמֶק בְּתוֹךְ לְבוֹ, וְהֵבִין כּוֹנְנָתוֹ הַקְּדוּשָׁה.

אָמַר: אֲנַחְנוּ הָיִינוּ כְּמוֹ גּוֹף אֶחָד, שָׁמוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְגַם בֶּן שָׁמִי יִשְׂרָאֵל. הָיִינוּ כְּמוֹ אִישׁ אֶחָד בְּעוֹלָם.

אָמַר בְּצַעַר: חָבַל, אִין לִי סֵפֶר אֶחָד מִמָּה שֶׁסֵּפֶר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קארדוֹנר.

אָמַר, כִּי רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קארדוֹנר הָיָה מֵהַל"ו צְדִיקִים, וְהִדְבֵּר פְּשׁוּט.

אָמַר: רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קארדוֹנר הוּא הַיְחִיד שֶׁזָּכָה שִׁיכְתָב עַל צִיּוּנוֹ הַקְּדוּשׁ 'בְּרַסְלָבֵר'.

יט

וְהָרִי שִׁיחָה נִפְלְאָה שְׁנִשְׁמָעָה מִפִּי שָׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל וּבוּ מִסְפָּר
מִשְׁבָּחָו שָׁל הַקְּדוּשׁ הָעֲלִיּוֹן רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֹאֲרְדוֹנֵר:

אֲנִי נולדתי פשוט, איש פשוט, השם יתברך לא נתן לי כשרונות, לא
נתן לי שאהיה בעל מח ובעל כשרונות, ככה השם רצה, אבל
האדם לא יודע מה יש לו לעשות פה בזה העולם. אני היתה לי נקדת
חכמה כזו שזכיתי לראות ולהבין האמת, איפה האמת הפרור והצח, וזה
עקר גדול, כי בתחלת התקרבותי הכרתי את רבי ישראל קארדונו,
והיה רק אני ורבי ישראל, ומה שזכיתי להכיר אותו זה היה דבר גדול
מאד, כי יש כמה מיני אמת וככה גם באמונה. אני נתגדלתי בין חסידים
גדולים, בין מחמירים ומדקדקים במצוות, אבל כשראיתי את רבי
ישראל, את העבודה שלו ואת הענוות שלו, איך שהוא היה מחזיק את
עצמו לאפס ואין, לכלום, אז ראיתי שכלם עומדים בחוץ כנגדו, הם
אינם יודעים כלום מהאמונה, מהתורה, מהשם יתברך. הוא היה יחיד
בעולם, אין דגמתו. איך אפשר להיות ככה?! זה רק הכח של רבנו
הקדוש, הכח של רבנו הקדוש והתורות שלו, כשזורקים הכלי העולם
הזה ולא משגיחים על הכלי העולם הזה שיהיה לו שם בעולם וכבוד
ופרסום. האדם רוצה להתנקות - אבל עם כסף וכבוד אתה בא
לרבנו?! בעיני העולם יהודי נחשב לקדוש פשיש לו כמה שיותר
פרסום. בבית הכנסת בו התפללתי היו צועקים בתפלה, והיה אחד
שהיה שוחט והוא היה צועק בקול יותר מכלם וכלם אמרו עליו שהוא
איש קדוש, אבל כשאני ראיתי את הפנים של רבי ישראל, עזבתי את
כל הגדולים. מה שאפשר להיות על ידי רבנו הקדוש זה אין לשער.

אוי צריכים להיות חזק גבור, להתנקות מהעולם הזה, להיות נקי מהכלי העולם הזה, להיות הפוך מכל העולם עם הדעת והמח, שלא יהיה שום קשר לעולם. רבנו הקדוש אמר שצריכים לנקות את הגוף כמו שמעבדים עור, עור יש לו ריח של נבלה וצריך לעבד אותו כל-כך עד שישאר בלי שום ריח. ככה רבנו הקדוש רצה שנגקה את הגוף. הגוף רוצה את שלו, הגוף רוצה רק רוצה, רוצה הכל. אבל אני ראיתי דבר כזה, ראיתי אדם שחי רק מלחם וטה בלי ספר, ולפעמים הוא גם לא היה אוכל בכלל, יש אנשים שחיים מ"החכמה תחיה את בעליה". אני הפרתי אחד שהוא נקי מכל התאוות, אני הייתי יחד אתו חמש שנים כל הזמן, בבית, בשדה. ראיתי הכל, הוא היה כזה אור, הוא עמד בציון של רבי שמעון בר יוחאי וכל-כך בכה לפני השם יתברך עד שמהדמעות שלו נעשו נהרות נהרות כמו מים. אפשר לחשב שזה שקר, שזה לא היה בעולם, אבל אני ראיתי את זה, מי שרוצה לקבל - יקבל, מי שלא - לא. אני ראיתי, אני עמדתי על-ידו וראיתי דברים כאלה שהמוח לא יכול לתפס, חשבת ל עצמי: רבנו של עולם, איך אפשר להגיע לזה, איך? אני ראיתי בכיות כאלה, אני גם-כן רציתי לבנות ככה, הוא כל-כך בכה לפני השם יתברך, הוא רצה להכיר את השם, יש עוד דבר כזה בעולם?! אני ראיתי אדם אחד שהוא היה נקי מהעולם הזה, הוא היה עם גוף בעולם הזה והיה לו אשה וילדים, אבל הוא היה כמו בעולם הבא, הלב שלו והחכמה והדעת - היה בשמים.

אוי רבי ישראל, אוי רבי ישראל, הוא היה כזה בעל-בכי, הוא כל-כך בכה אצל רבי שמעון בר יוחאי, כל-כך הוריד דמעות, אני ראיתי אותו, היה כזה מן בעל בכי, כל-כך היה בוכה לפני השם, ראיתי אותו

בתפלות שהיה מתפלל ב"רשב"י, אני עמדתי מחוץ לחדר, חשבתי מי יודע מה יהיה נעשה ממנו אחרי תפלה שכזאת, ברוך השם בסוף שמעתי קול, שמעתי שהוא חי.

אה, מה שזכיתי לראות בעיני, מה שראיתי את רבי ישראל, זה הענין של המסירות נפש, הכח של מסירות נפש, כזאת תמימות, כזאת אמונה פשוטה, כאלה דבורים. פעם אחת הוא היה צריך להגיע לאיזה מקום והוא היה חולה ופגע בו גשם חזק, ואחרי יום כזה שחזר מן הדרך הוא קם באמצע הלילה והתחיל לעשות כזאת מן תפלה שאני לא יכלתי לישן, בכזאת מסירות נפש, למעלה מן הטבע, אני נגשתי ליד הדלת לראות אותו, ראיתי את הפנים שלו, נפל עלי פחד ובושה. כל הדרך רעד מהקדשה שלו.

איי יי, אני ראיתי אדם אחד יחיד ומיוחד, הוא היה בלי דאגות, הוא היה תמיד שמח, הוא ראה כזאת השגחה, הכל השגחה. כשאני נזכר איך סבב השם שהוא יגיע למבריה במיוחד בשבילי אז אני בעצמי מתחדש, אני חפשתי אמת, חפשתי וחפשתי, אזי מה שעבר עלי, והוא בא אלי ולקח אותי אל הים ודבר אתי. היה לי נסים ונפלאות, נסים ונפלאות, זה היה כזה מן מעשה. יש הרבה מעשיות, אבל זה היה מעשה שכזה, זה מהמופתים של רבנו הקדוש, מהנפלאות שלו, כי אף-על-פי שהייתי אז בחוץ לגמרי אבל הדבורים שרבי ישראל שדבר אתי באותו הלילה הראשון בו נפגשנו, אף-על-פי-כן הם נכנסו לי לתוך הלב והרגשתי מה שלא היה לי מימות שאני חי, השם נתן לי כח לראות את האמת, האמת יש לו כח.

הִיָּה בְּטַבְרִיָּה אַבְרָךְ שֶׁהָיָה חֲסִיד בַּחֲסִידוֹת מְסִימָת וְהוּא הָיָה לְמִדָּן חֲרִיף וְהָיָה תַקִּיף בְּדַעְתּוֹ, הוּא הָיָה אָדָם חֲזָק וְתַקִּיף, וְהוּא הָיָה מִתְנַגֵּד, וְהוּא הָיָה גַר לֵיד בֵּית הַפְּנִסֶת עַל־יַד הַבַּיִת שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל, בְּצַד אֶחָד הָיָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל וּבְצַד הָאַחֵר הָיָה אוֹתוֹ הָאֲבְרָךְ, וְאוֹתוֹ הָאֲבְרָךְ הָיָה תָמִיד יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד בְּבֵית הַפְּנִסֶת, הוּא אָפְלוּ יֶשֶׁן בְּבֵית הַפְּנִסֶת. וְאֲנִי הָיִיתִי קוֹרֵא בְּבֵית הַפְּנִסֶת קְרִיאַת שְׁמַע מִשְׁעָרֵי צִיּוֹן וְהָיִיתִי קָם לְפָנֹת בְּקֶר בַּחֲצוֹת וְהִגַּעְתִּי לְבֵית הַפְּנִסֶת וְהִתְחַלַּתִּי לְלַמֵּד בַּחֲמִימוֹת וּבַהֲתַלְהָבוֹת, וְאִזְ נִהְיָה אִשׁ, הוּא לֹא הָיָה יָכוֹל לְסַבֵּל אֶת זֶה. הוּא רָאָה אִיךְ שֶׁקְרָאתִי קְרִיאַת שְׁמַע וְאִיךְ שֶׁהִגַּעְתִּי מִקֶּדֶם לְבֵית הַפְּנִסֶת, אִזְ הוּא בָּא אֵלַי בְּכַעַס כְּזֶה: אַתָּה מְסַתְפֵּל בְּשְׁעָרֵי צִיּוֹן? וְלָמָּה אַתָּה לוֹמֵד בְּלִקּוּטֵי מוֹהֵרִין? אֵינְ עוֹד סְפָרִים!? אֲנִי פָּחַדְתִּי מִמֶּנּוּ, הוּא הָיָה תַקִּיף מְאֹד, תַקִּיף וְהָיָה מִתְנַגֵּד. עַל־כֵּל־פָּנִים בְּשִׁהִיטָה מְגִפָּה בְּטַבְרִיָּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ סִבֵּב סָפָה שֶׁהוּא הָיָה אֶצֶל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּלִילָה הָאַחֲרוֹן לְפָנֵי הַפְּטִירָה שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל, אִזְ אַחֲר־כֵּךְ הוּא בָּא אֵלַי וְאָמַר לִי: זֶה לְמַעַלָּה מִן הַטֵּבַע, הִתְבּוֹדְדוֹת, מָה שְׁאַנִּי רְאִיתִי מִרַבֵּי יִשְׂרָאֵל זֶה לְמַעַלָּה מִהַטֵּבַע, וְיִוְתֵר הוּא כָּבֵד לֹא הִתְנַגֵּד. הוּא רָאָה אֶת הַיִּסּוּרִים שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְאִיךְ שֶׁהָיָה שָׂמַח כָּל־כֵּךְ בַּיִסּוּרִים, אִיךְ שֶׁהוּא הִחְזִיק בְּזִקֵּן וּבַפְּאוֹת וְאָמַר: מָה יֵשׁ לִי לְדָאֵנִי, בְּשִׁאֲבוּא לְעוֹלָם הֲבֵא אָבוּא עִם זִקֵּן וּפְאוֹת. אִזְ מִהֲלִילָה הַזֶּה הוּא כָּבֵד לֹא הִתְנַגֵּד, הָיָה לוֹ דְרָךְ אֶרֶץ לְפָנֵי, בְּדִיוֹק הַחֶפֶד מִמִּקְדָּם, הָיָה לוֹ יִרְאָת כְּבוֹד לְפָנֵי כְּמוֹ לְפָנֵי מֶלֶךְ.

לְסַפֵּר אֶת הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה זֶה רַק כְּמוֹ תְמוֹנָה, אֲבָל מִי שֶׁהָיָה בְּתוֹךְ הַמַּעֲשֵׂה זֶה עֲנִיָּן אַחֵר. בַּהֲתַחֲלָה הוּא אָמַר לִי: מָה אַתָּה מְסַתְפֵּל בְּשְׁעָרֵי צִיּוֹן, אַתָּה כָּבֵד יְהוּדֵי זִקֵּן!? הוּא עָשָׂה מִמֶּנִּי אֲבָק

ואפר, לא היה יכול לסבל שאני מחזיק לקוטי מוהר"ן, הוא כל-כך גדרף אותי, אמר שאני צעיר גם, ועכשו נעשה מהפך אל הפך למשך כל שנותיו. הוא כל-כך הכניע עצמו אלו, רצה שאדבר אתו, שאספר לו מרבי ישראל, והיה מסתפל לתוך הפה שלי לשמע מה שאני מוציא מפי מרבי ישראל. רבנו הקדוש עושה פלאה פלאות, פאלה פלאות.

ארי רבנו של עולם, כזה חיות, אני חי עם החיות הזאת, כשאני נזכר שהיה איש יחידי שקראו לו רבי ישראל קארדונר, השם יתברך עזר לי שפמה שנים הייתי אתו, עברתי פאלה בזיונות, מי היה יכול לסבל את זה, כל יום היה ספור אחר, ואז היה לי מר וחשוד. וזה העקר, דוקא ככה, לעבד את השם בשמר וחשוד. רבנו הקדוש אומר שלפי הקשי, מה שיותר קשה, מה שעובר עליו יותר - דוקא את זה צריכים לעשות.

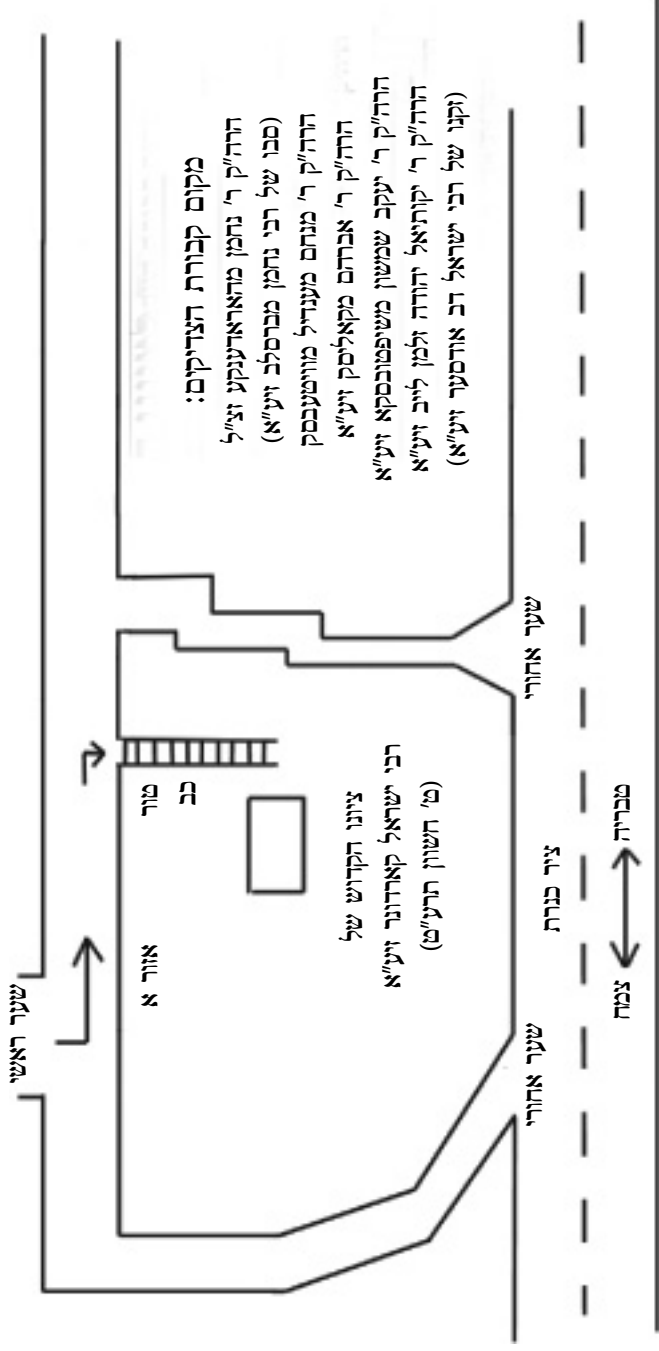
רבי ישראל קארדונר קבל מרבי משה ברסלבר, אבל ההתחלה שלו הייתה שהוא מצא איזה דפים מההקדמה של תקון הכללי וככה הוא התקרב. הוא ספר לי שהאבא שלו היה סוחר גדול, היה סיטונאי, והיה שולח אותו עם אנשים שיביאו סחורה מהמחסן, אז היה לו את המפתח של המחסן, וכשהם היו לוקחים חבילות הוא היה נכנס לתוך המחסן ושמה היה מבקש מהשם שהוא רוצה להיות איש פשר. האבא שלו לא רצה לסבל את זה שהוא התחיל להתקרב לרבנו הקדוש אז הוא צוה שהוא לא יקבל פלום מהירשה שלו, אז רבי ישראל עזב את הבית של האבא רק עם הבגדים ונסע קדם כל לאומן, ואחר-כך הוא היה בארץ בערך חמש עשרה שנה.

בְּהִתְחַלְתָּה רַבִּי יִשְׂרָאֵל הוּא הָיָה מִמְשַׁפְּחָה עֲשִׂירָה עִם כָּבוֹד,
 וּבְשָׂהוּא הִתְקַרַּב הוּא הִתְחִיל לְקַבֵּץ מְעוֹת בְּשִׁבְלֵי
 לְהַדְפִּים תְּקוּן הַכֶּלֶל, הוּא הֵלֵךְ מִבֵּית לְבֵית וּבִקֵּשׁ נְדָבוֹת וּמְזוּהָ הוּא
 הַדְפִּים אֲלֵפִים תְּקוּן הַכֶּלֶל. הוּא קָבַל מִרְבֵּנוּ כְּמוֹ שְׁצַרִּיד, הוּא הָיָה
 הַיְחִיד מִבֵּין חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב, הָיָה עוֹבֵד הַשֵּׁם בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ, כּוֹזֵאת מִן
 מִסִּירוֹת נֶפֶשׁ הֵיטָה לֹא מֵה שְׂאִין לְשַׁעַר, הָיָה לוֹ כְּאֵלֶּה גַּעְגּוּעִים, כּוֹזֵאת מִן
 הַשְׁתוֹקְקוֹת, מִמֶּשׁ אִישׁ בְּלֵב. וְהוּא עָשָׂה קֶרֶן הַדְפָּסָה, הוּא לָוֶה כְּסָפִים
 בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ בְּשִׁבְלֵי לְהַדְפִּים. וְאַחַר־כֵּן הָאָבִא שְׁלוֹ הוֹדָה לוֹ וְהִתְחַרַּט
 עַל הַהִתְנַגְדוֹת, וְנָתַן לוֹ מֵהִירָשָׁה חֶלֶק יוֹתֵר גָּדוֹל מִשְׂאֵר הַבָּנִים.

מפה לציונו הקדוש של רבי ישראל קארדונר ברסלבר זצ"ל

בית העלמון הישן, מבריה

מקום קבורת הצדיקים:

- הרה"ק ר' נחמן מהאראדענקע זצ"ל (סבו של רבי נחמן מברסלב זיע"א)
- הרה"ק ר' מנחם מענדל מוויטעבסק
- הרה"ק ר' אברהם מקאליסק זיע"א
- הרה"ק ר' יעקב שמשון משיפטובסקא זיע"א
- הרה"ק ר' יקותיאל יהודה זלמן לייב זיע"א (זקנו של רבי ישראל דב אודסער זיע"א)

רבי ישראל קרדונר ברסלבר, ב"ד יהודה לייב זצ"ל, מ' חשוון תרע"ט.
"הוא היה איש פלא, הוא היה כולו לה', כולו אמת.
אני לא מצאתי - רק הוא לבדו".

הַפֶּתַח הַקָּדוֹשׁ

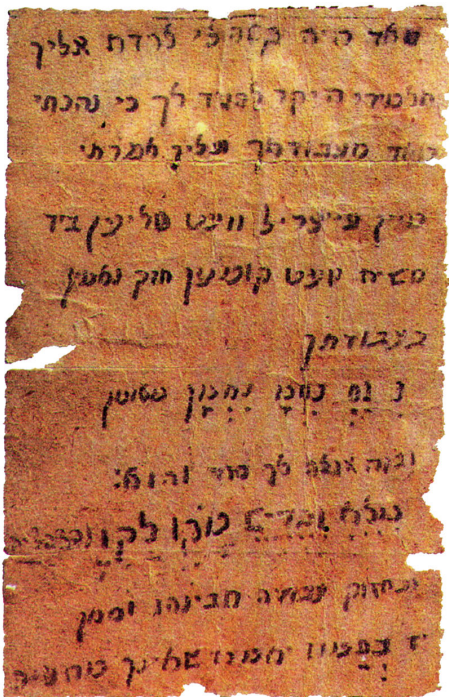
הַרְבֵּה לְדַבֵּר בְּלִבְךָ אִישׁ מִהַשִּׁיר הָעֲלִיּוֹן וְהַמְּבַחֵר עַל כָּל הַשִּׁירִים שֶׁפְּעוֹלָם, נִנְחַ נְחֵם נְחֵמָן מְאוּמָן, וְאָמַר כִּי מִלֶּךְ הַמְּשִׁיחַ יִגָּן אֶת הַנְּגוּן הַזֶּה לְעֵתִיד וְעַל־יָדוֹ יִגָּלֶה לְעֵינַי כָּל אֵלְקוּתוֹ וּמְלֻכוֹתָיו וּמְשִׁלְתּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וַיִּתְקַן כָּל הָעוֹלָם וַיִּקְרַב כָּלָם לְהֵשֶׁם וּלְתוֹרָתוֹ, וְכִמּוֹ שֶׁכָּתוּב (א): "בַּיּוֹם הַהוּא יוֹשֵׁר הַשִּׁיר הַזֶּה בְּאֶרֶץ יְהוּדָה, וְהִלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לָכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר הַשֵּׁם אֶל בֵּית אֱלֹהֵינוּ יַעֲקֹב וַיְרַנְנוּ מִדְּרָכָיו וְנִלְכְּהָ בְּאַרְחֻתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר הַשֵּׁם מִירוּשָׁלַיִם".

א

וְהָרִי תְּמַצִּית הַמַּעֲשָׂה, כִּי צַד נִסְתַּבֵּב וְנִתְגַּלֶּה הַשִּׁיר הַקָּדוֹשׁ 'נִנְחַ נְחֵם' נְחֵמָן מְאוּמָן' עַל־יְדֵי רַבִּי יִשְׂרָאֵל. וְהָיָה זֶה בְּשָׁנַת תַּרְפ"ב בַּיּוֹם י"ז בְּתַמוּז כֶּאֱשֶׁר חָשׁ בְּרַע עַד שֶׁהִתְגַּבֵּר עָלָיו הַבַּעַל־דְּבַר וְהִסִּיתוֹ לֶאֱכֹל לִפְנֵי הַתְּפִלָּה, וּמִגְדֹּל צִעְרוֹ הִגְדֹּל עַל שְׁנֵסֶת אַחַר עֲצָתוֹ נָפַל לְעַצְבוֹת גְּדוּלָּה עַד שֶׁהָיָה מְסֻכָּן, כִּי מִלֵּבד מַה שֶׁנָּפַל לְשִׁבְרוֹן לֵב וּלְמַרָה שְׁחוּרָה עַל שֶׁאֲכַל קִדְּם הַתְּפִלָּה, שָׁמַע גַּם אֶת כָּל אוֹתָם הַלְּצִים הַמְּלַעֲיוּגִים שֶׁמְלָאוּ תְּאוֹתָם בְּלִצְנוּתָם עַל חֲסִידוֹת בְּרַסְלָב, וְזֶה הַדְּבַר הוֹסִיף מִכָּה עַל מִכְתּוֹ, כִּי חָשַׁשׁ שֶׁמָּה יִגָּרַם חֲלוּל הַשֵּׁם עַל־יָדוֹ, וְכֵן שָׁכַב רַבִּי יִשְׂרָאֵל כְּמַת וּבְחַשְׁדֵּי גְדוּלָּה שֶׁשָּׂה יָמִים בְּלֹא אֲכִילָה וּבְלֹא שְׁתִּיָּה, עַד

שנכנסה במחו מחשבה תקיפה שעליו לפתח את אחד מספרי רבי נחמן שהיו ברשותו ושם ימצא רפואה לנפשו, וקים זאת ופתח בספר לקוטי הלכות ושם מצא את הפתק הקדוש ובו החתימה 'נ נח נחמ נחמן מאומן', עליה מרמז בזהר הקדוש ובלקוטי מזהר"ן. ומגדל שמחתו הגדולה לא השגיח על שלא אכל כמעט שבוע, רק החל מיד בשמחה ורקודים עד לאור הבקר, כי נכנסה בו שמחה כזו שלא רואים בעולם הזה, רק בעולם הבא (ב).

תכן הפתק הקדוש

מאד היה קשה לי לרדת אליך
 תלמידי היקר להגיד לך כי נהניתי
 מאד מעבודתך ועליך אמרתי
 *מיין פייעריל וועט מליען ביו
 משיח וועט קומען חזק ואמן
 בעבודתך
 נ נח נחמ נחמן מאומן
 ובוה אנגלה לך סוד והוא:
 מלא וגדיש מקו לקו פצפציה
 ובחזוק עבודה תבינהו, וסימן
 זו בתמוז יאמרו שאינד מתענה

(*) האש שלי תוקד עד ביאת המשיח

(ב) ועין בישראל סבא, גם הפתק.

ב

שְׁבוּעִים קדם פְּטִירָתוֹ אָמַר: יֵשׁ לִי סֵפֶר בְּכַתֵּב יָדוֹ שֶׁל רַבְּנּוֹ הַקְּדוֹשׁ
שָׂאֲנִי מִכִּירוֹ בְּעַל־פֶּה, וְאֲנִי מְרַגֵּשׁ שָׁבוּ תְלוּיָהּ כָּל הַגְּאֻלָּה,
כְּשֶׁהוּא יִכְנֵס בְּכָל בַּיִת - אִז תָּבוֹא הַגְּאֻלָּה, וְהֵחַל לֹאמַר אֶת הַפֶּתֶק
הַקְּדוֹשׁ בְּעַל־פֶּה.

אָמַר בְּהַתְּלֵהבוֹת רַבָּה: עֲנִין הַפֶּתֶק הַקְּדוֹשׁ זֶה עֲנִין חֲדָשׁ, זֶה עֲנִין שֶׁל
מְשִׁיחַ, שׁוֹם צְדִיק לֹא יָדַע מִהַסּוּד נַח. גַּם אָמַר כִּי רַבִּי נִתָּן
וּרְבִי יִשְׂרָאֵל קֹאֲרֵדוּנָר יָדְעוּ מֵהַשִּׁיר הַחֲדָשׁ, פֶּשׁוּט כְּפוּל מְשַׁלֵּשׁ מְרַבֵּעַ -
נַח נַחֵם נַחֲמֵן מֵאוּמָן.

ג

אָמַר: הַפֶּתֶק זֶה מֵהַפְּלֹאוֹת שֶׁל רַבְּנּוֹ וְהוּא עוֹלָה עַל כָּל הַפְּלֹאוֹת
שָׁלוֹ. גַּם אָמַר: יֵשׁ בְּהַפֶּתֶק אֶת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה.

אָמַר: אִם אֲגַלֶּה שְׁתֵּי מַלִּים מִהַפֶּתֶק הַקְּדוֹשׁ, אֲבַטֵּל הַבְּחִירָה מִן
הָעוֹלָם.

לְאַחַד שְׁחַפֵּץ שְׂיַגְלָה לוֹ סוּדוֹת מֵהַפֶּתֶק הַקְּדוֹשׁ, הַשִּׁיב כִּי לְאִר־י
הַקְּדוֹשׁ נִפְטָר בֵּין מַחֲמַת שְׂגֻלָּה לְרַבִּי חַיִּים וַיִּטְאַל סוּד שֶׁהָיָה
מִכְרָח לְגִלּוֹת לוֹ, וְאַתָּה רוֹצֵה שְׂאֲגִלָּה לָךְ סוּדוֹת מֵהַפֶּתֶק?!

אָמַר: צְרִיכִים לְהַבִּיא אֶת כָּל הָעוֹלָם לְהַפֶּתֶק הַקְּדוֹשׁ, וְסִפֵּר שְׁחָלַם
שְׁנַעֲרָךְ כְּנֶס גָּדוֹל בְּמִקּוֹם מְפָאָר וְהָיוּ בּוֹ הַמוֹן עִם וְעֵתוֹנָאִים
רַבִּים, וּלְפֶתַע קָם אַחַד וְאָמַר בְּפִנֵּי הַקָּהֵל הַגָּדוֹל: יֵשׁ בְּהַפֶּתֶק סִימָנִים
בְּרוּרִים עַל הַגְּאֻלָּה.

שְׂבוּעִים קדם פְּטִירְתּוֹ, בְּלִיל הוֹשַׁעְנָא רַבָּא, אָמַר לְאֶחָד מֵאֲנָשָׁיו:
אם אַתָּה תִּלְדָּ מִבֵּית לְבֵית וְתַפְיִץ אֶת הַפֶּתֶק הַקְּדוֹשׁ,
אֲנַחְנוּ נִהְיֶה חֲבָרִים, וְהוֹסִיף: אֲנִי מְרַגֵּשׁ בְּלִבִּי שְׂכָכָה תְּבוֹא הַגְּאֻלָּה.

אָמַר: הַפֶּתֶק עוֹד יִתְגַּלֶּה וְיִתְגַּלֶּה וְיִתְגַּלֶּה, אֲדָּ יִשְׂאָר סוֹד. וְשָׂתַק
מְעַט וְאָז הוֹסִיף: וְגַם אֲנִי. גַּם אָמַר: אֲנִי סוֹד מְכַל הָעוֹלָם...

ד

לְעֵינֵינוּ קִבְּלַת הַתְּחִזּוֹקוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם מֵהַפֶּתֶק הַקְּדוֹשׁ אָמַר: הַפֶּתֶק
הַקְּדוֹשׁ הוּא נִכְתָּב לְכָל אֶחָד מֵיִשְׂרָאֵל וּמְדַבֵּר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.
וְאָמַר כִּי יֵשׁ בְּהַפֶּתֶק בַּח שֶׁל הַתְּחִזּוֹקוֹת שֶׁהוּא מְרִים אֶת הָאָדָם מִתְּכִלִּית
הִירִידָה לְתִכְלִית הָעֲלִיָּה. וְסֵפֶר כִּי אַחַר הִירִידָה שֶׁהִיְתָה לוֹ בִּי"ז בְּתַמוּז
כַּנִּ"ל, תִּכְרַף שֶׁהַחַל לְקֹרֵא בְּהַפֶּתֶק קִבְּל הַתְּחִזּוֹקוֹת מֵה שְׁלֵא קִבְּל מְשׁוּם
דְּבוּר מְרַבְּנוּ, כִּי עַל אֵף שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בְּעִבּוּדָתוֹ עִם כָּל סִפְרֵי רַבְּנוּ
הַמְּלָאִים בְּהַתְּחִזּוֹקוֹת, אוֹלָם בְּעַת יְרִידָתוֹ הַגְּדוּלָה הַנִּ"ל לֹא עָזַר לוֹ שׁוּם
דְּבוּר מְלַבֵּד הַפֶּתֶק הַקְּדוֹשׁ, שֶׁעַל־יְדוֹ הֶחְיָה וְהָרִים עֲצָמוֹ מְעַמֵּק יְרִידָתוֹ.
וְסֵפֶר כִּי לְאַחַר שֶׁקִּבְּל אֶת הַפֶּתֶק, בְּכָל פֶּעַם שֶׁעָבַר עָלָיו מֵה שֶׁעָבַר,
בְּגוֹף וּבְנַפְשׁ, מִיָּד הָיָה לוֹקַח אֶת הַפֶּתֶק וְקוֹרֵא אוֹתוֹ וְכֹבֵד הִיְתָה נְמֻשְׁכָּת
עָלָיו הַיְשׁוּעָה.

וְכָדָּ, בְּאֵר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל אֶת מֵה שֶׁנִּכְתָּב בְּהַפֶּתֶק 'תְּלַמִּידֵי הַיֶּקֶר',
וְאָמַר כִּי מֵה שֶׁנִּכְתָּב הַדְּבָר בְּלֹא שֵׁם, דְּהֵינּוּ 'תְּלַמִּידֵי הַיֶּקֶר'
בְּלִבָּד, מוֹרָה שֶׁהַכּוֹנֵה הוּא עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד שְׁלוּמֵד בְּסִפְרֵי רַבְּנוּ
הַקְּדוֹשׁ בְּאַמַּת, כִּי תִכְרַף שֶׁאֶחָד מִתְּעוֹרֵר לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְלַחֲזוֹר לְהַשֵּׁם

יתברך, אזי גם עליו נאמר 'תלמידיו', וכן 'נהייתי מאד', ומעלה
שעשועים גדולים להשם יתברך.

ומעשה באחד מאנשיו של רבי ישראל שנפל מאד בדעתו והיה
בעצבות גדולה, ולאחר שעסק בלילה מעט בעבודת השם
ברשב"י, הגיע אל רבי ישראל וקבלו רבי ישראל בשמחה גדולה ואמר
לו: דע לך, כי הפתק הקדוש נכתב גם אליך, והחל החסיד לקרא מתוך
הפתק מלה אחר מלה כאלו נכתב הפתק עבורו ממש, עד שאט אט
נכנסה בו שמחה והתחזקות ויכל להתחדש ולהמשיך בעבודתו
בבראשונה.

פעם אחת, בתוך שישב רבי ישראל עם אנשיו, פתח פיו הקדוש
ואמר: כעת אני יודע מהו הפרוש "מאד היה קשה לי לרדת
אליך", הכוונה היא שרבונו הקדוש נמצא בתוכי ממש.

ה

אמר, כי האל"ף של תיבת 'אליך' המופיעה בשורה הראשונה של
הפתק וכתובה בצורה מיחדת במינה, מרמזת על תורה ו'
שבלקומי מזהר"ן' קרא את יהושע' (ג) העוסקת בענין הנקדה העליונה
והנקדה התחתונה של האל"ף, והוא"ו שביניהן, וכמוכא שם סודות
גדולים בענין זה.

ספר כי רב שלמה וקסלר עליו השלום, האיר עיניו ואמר לו כי
בראש הנו"ן הראשונה של החתימה 'נ נח נחמן נחמן מאומן'
מסתתרת תמונת אות יו"ד, ובוה מרמזו מה ששם הצדיק שהוא 'פשוט

(ג) דברים לא, יד.

כפול שלוש רבוע' העולה במנין יו"ד אותיות, הוא כנגד שם השם: י, י"ק, יק"ו, יקו"ק (ד), וש"ש בזה סודות גדולים מאד בפקבלה בלי שעור.

באר את הפתוב בשורה התשיעית של הפתק "מלא וגדיש מקו לקו" ואמר כי יש לגדש את כל העולם בלו בספרי רבנו מסוף העולם ועד סופו. והיה שם אחד ששאלו מדוע נכתבה תבת 'גדיש' ביו"ד ולא בוא"ו, דהינו שהיה אמור להכתב 'מלא וגדוש' במקום 'מלא וגדיש', והשיבו כי יו"ד היא יותר מוא"ו.

את סוד הנקודות המופיעות בהפתק הקדוש לא רצה רבי ישראל לגלות בשום אפן אף לא ברמיזה, ואמר כי את הסוד הזה הוא לוקח עמו וכו'.

היה נוהג רבי ישראל לרוח לפוף רצועות התפלין של יד, בדומה למרווחים שבשורות הפתק, דהינו שאחר הלפוף הראשון השאיר מרוח יחסי, ואז החל הלפוף השני והשלישי בצמוד אחד לשני, ושוב התחיל את הלפוף הרביעי במרוח יחסי מהשלישי והצמיד לו הלפוף החמישי, וכך גם עם הששי והשביעי.

פעם נשאל רבי ישראל מהו ענג שבת, והשיב כי חתימת רבנו הקדוש נ נח נחמ נחמן מאומן היא בשורה השביעית של הפתק המרמזת על שבת, כי הצדיק הוא פחינת שבת, וזהו ענג שבת.

באר מה שנכתב בהפתק 'האש שלי תוקד עד ביאת המשיח' ואמר: המשמעות היא שעל ידי יהיה מאיר האור עד ביאת המשיח. ופעם נשאל אם הפונה במלה 'עד' היא שהאור יאיר עד ביאת המשיח או עד בכלל, וצחק ואמר: עד בכלל.

עוֹד בְּאוּרִים נִפְלְאִים נוֹסְפִים מְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל מִסוּד הַפְתָּק הַקְדוּשׁ, עֵין
בְּיִשְׂרָאֵל סַבְא' (ה).

ו

שְׁבַח רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מְאֹד אֶת ה'הַסְּכָמָה' שֶׁנָּתַן רַב מֹשֶׁה פִּינְשֻׁטִין,
מְגִדוֹל פּוֹסְקֵי הַלִּיטְאִים שֶׁל הַדּוֹר הַזֶּה וּמְקַבֵּל עַל רַב קְהֵלוֹת
הַתְּפוּצוֹת בְּעוֹלָם, וְאָמַר שֶׁמָּה שְׁסַבֵּב הַשֵּׁם שֶׁהֵרַב פִּינְשֻׁטִין נָתַן
הַסְּכָמָתוֹ לַפְתָּק הַקְדוּשׁ הוּא גַם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְאָמַר שֶׁזֶהוּ "גְּמַרְתִּי
וְאָגִמַר" (ו).

וּבִאֲמַת, נִרְאָה כִּי ה'הַסְּכָמָה' הוּא דְבַר גְּדוֹל לֹא מִצַּד רְאִיָּה
וְהוֹכַחָה לְאֲמַתַּת הַפְתָּק הַקְדוּשׁ חֵם וְשְׁלוֹם, וְכִפִּי מַה
שֶׁאָמַר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל, הַפְתָּק אֵינּוּ צָרִיךְ לְעֵדִים וּרְאִיּוֹת וְכִי הַפְתָּק הוּא עַד
לְעֵצְמוֹ, אֶלָּא רַק מִצַּד מַה שֵּׁיִשׁ בְּכַח ה'הַסְּכָמָה' לְבַטֵּל מִהַהֲתַנְּגוּדוֹת
וּמִשְׁנֵאוֹת הַחֵנֶם הֶרְבֵּה שֶׁעוֹרֵר הַבְּעַל־דָּבָר עַל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל, וְכִפִּי שֶׁאָמַר
רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְאַנְשֵׁיו: עֲמְדוּ עָלֵינוּ בְּכָל מִינֵי תַחְבוּלוֹת לְהַשְׁמִיד אוֹתֵנוּ,
וּבְלֹא הַהַסְּכָמָה הָיוּ מַחְרִיבִים אוֹתֵנוּ, הַהַסְּכָמָה הִצִּילָה אוֹתֵנוּ מֵאֶלֶף
דְּבָרִים. וְכַעֵין מַה שֶׁאַרְעֵ פְּעַם, שֶׁרַב מְכַבֵּד כְּגַם כְּמֵאָה רַבָּנִים בְּבִנְיָ-בְּרַק
בְּכַדִּי לְהַחְרִים אֶת רַבֵּי יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה שֵׁם אֶחָד מֵאוֹתָם שֶׁהִזְמִינוּ שֶׁהַכִּיר
מְעַט אֶת רַבֵּי יִשְׂרָאֵל, וּמַחָא וְאָמַר כִּי הֵרַב מֹשֶׁה פִּינְשֻׁטִין בְּעֵצְמוֹ שְׁבַח
אֶת רַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְאֶת הַפְתָּק הַקְדוּשׁ, וְאוֹתוֹ הֵרַב שֶׁעָרַךְ אֶת הַכְּנֶס כְּנ"ל
מֵאֵן לְקַבֵּל אֶת הַדְּבָרִים, עַד שֶׁלְּבַסּוֹף הִתְקַשְּׂרוּ לְבֵיתוֹ שֶׁל הֵרַב מֹשֶׁה
פִּינְשֻׁטִין בְּחו"ל לְבָרַר הַדְּבָרִים, וְנִמְסַר לָהֶם כִּי הֵרַב אוֹמֵר שֶׁהַפְתָּק
הוּא אֲמַת וַיִּצִיב וְקִיָּם. וְנִתְבַּטַּל הַחֶרֶם.

(ה) גַם הַפְתָּק, לְמַעְלָה מִן הַטְּבַע. (ו) חַיִּי מוֹהֲר"ו, נִסְיַתוֹ וְיִשְׁכָּחוּ בְּאוֹמֵן לֵג.

ומעשה כיצד נסתבב בנסים ונפלאות גדולות שנתקבלה ההסכמה, והיה זה בשנת תשמ"ג, באשר בקר אחד פנה רבי ישראל לאחד מאנשיו ואמר לו: יש לי בשורה טובה עבורך, אתה נוסע לארצות הברית. וכשזה תמה על הדבר, השיבו רבי ישראל: אני צריך לנסע לארצות הברית בכדי להפגש עם נשיא ארצות הברית, ומן השמים הודיעו לי כי גם אתה. אולם זה עדין לא הפנים את דבריו של רבי ישראל פראוי, כי היה פעל משפחה ולמד בכולל, ועל-כן אף שהחריש בפני רבי ישראל, כי לא יכל להעז פניו ולסרב לו, למרות זאת לבו לא היה שלם עמו ולא פעל כלל לצורך הנסיעה. אולם במהרה החלו להתעורר עליו דינים ויסורים שונים מבית ומחוץ, עד שהבין והכרח בלית בררה להסכים על הנסיעה ולפעל לצרכה.

ויש לספר לא מעט מהתלאות הרבות שעברו על אותו המשמש ועל כל אותם שגלו אל רבי ישראל בדרפם לארצות הברית לצורך פרסום הפתק הקדוש ולצורך גיוס כספים להדפסת ספרי רבי נחמן, כי אותו המשמש הנ"ל לא ידע כלל איך ומה ובאיזה אופן יפעל לכל הנ"ל, ועל-כן ראשית דבר החליט לנסע לצרפת, שם הכיר עתונאי שעל-ידו פרסם כתבה גדולה על רבי ישראל ועל הפתק הקדוש, ומשם שם פעמיו לרבי ישראל שהיה כבר בארצות הברית. וכך, נסע לארץ הזרה לו בלא שידע את שפת המקום ובלא ממון, רק הלך באשר הלך.

והנה, טרם שפגש המשמש את רבי ישראל חלשה עליו מאוד דעתו עד שחשב כי מוטב לו לחזור ארצה, והתקשר אליו רבי ישראל ואמר לו: אם אתה רוצה להיות שיך לגאולה שלי, קח את הדברים שלך ובוא אלי. ותכף ביום למחרת התקשר אליו רבי ישראל

שנית ואמר לו בלשון תקיפה: עדין אתה בניו יורק? אמרתי לך לנסע אלי! והכרח לצאת מיד לדרך.

ובך, הגיע המשמש אל רבי ישראל, שהיה עם עוד כמה מאנשיו, והחלו לפעול להמשיך הפצם ומגמתם, ואט אט החלו העולם להגיע אל רבי ישראל ולהתקרב אליו, כי על-אף שלא התפרסם רבי ישראל כשאר האדמו"רים הידועים, אולם כל מי שנכנס אצלו נותר נדהם ומשתומם, כי מעולם עוד לא ראה תאר פנים המלאים בחן של אמת, כמו שהיה נסוד על פניו הקדושות של רבי ישראל.

והנה, תכף שהתחיל להתפרסם ספורו המפלא של רבי ישראל וקבלת הפתק הקדוש, התעוררו בצעקה רמה וקטרוג גדול חסידים שונים שלא יכלו לסבל כלל ענין רבנו הקדוש וענין פתק הגאולה, כי זה ידוע, שתכף שנתעורר קול דקדשא - מיד נתעורר לאחריו קול דסטרא אחרא⁽¹⁾, עד שקמו עליהם לרדפם ולהומם, ובאש המחלקת שהציתו נגדם החלו להרעיש עולמות ולרחק נפשות יקרות, אולם השם שומע אל אביונים ואל אסיריו לא בזה, כי בכל דור ודור עומדים עלינו לבלותנו אלא שהקדוש ברוך הוא מצילנו מידם, ובתוך אותה הסערה שהלכה וגברה מיום ליום סבב השם ברחמיו שאחד מאנשיו של רבי ישראל פגש את בנו של רב משה פיינשטיין ונתן לו תצלום של הפתק יחד עם קונטרס המספר את ספורו ובקש ממנו שיראה את הפתק המפלא לאביו, ועל-אף שנכר היה כי זה הקל ראש בדברים, מה גם שבאותה התקופה היה הרב סגור ומסגר מפני העולם מסבה לא ידועה ולא היתה שום אפשרות לבוא לפניו, עם כל זאת ראו בזה רבי ישראל ואנשיו הרחבת השם בתוך תקף הצרה עד שחזקו עצמם לצפות לישועת השם בשלמות.

(1) לקימי מוה"ר"ן כב.

וְכָדִי, בְּעִבּוֹר מִסֵּפֶר יָמִים הִתְקַשֵּׁר אֶחָד מֵאַנְשָׁיו שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְבֵיתוֹ שֶׁל הָרֵב מִשֶּׁה פִּינְשֵׁטִיין וְשָׂאָל לְתַגּוּכְתּוֹ, אוּלַם נִכְדוֹ שֶׁל הָרֵב שְׁעָנָה לְמַלְפוֹן בְּקִרְיֹת הַשִּׁיב כִּי אֵין לָרֵב כָּל עֲנִין בְּנוֹשָׂא, וְנִתְקַ. וְהָיָה שֶׁם אֶחָד מֵאַנְשָׁיו שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל שָׂאָל יָכֵל לְסַבֵּל הַזְּלוּל בְּכַבּוּדוֹ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְקָם בְּעִזּוֹת דְּקִדְשָׁה וְהִתְקַשֵּׁר שְׁנִית לְבֵית הָרֵב וְשָׂאָל שׁוּב לְתַגּוּכְתּוֹ, וְהַשִּׁיב הִנְכַד בְּקִצְרָה: כְּבָר אִמְרֵתִי אֶת דְּבָרֵי וְאֵל לָכֶם לְהִתְקַשֵּׁר לְכָאן שׁוּב, כִּי לֹא תִהְיֶה שׁוּם פְּגִישָׁה בֵּין הָרֵב וּבֵין רַבֵּי יִשְׂרָאֵל, וְהַשִּׁיבוּ הַמְשַׁמֵּשׁ בְּתַקִּיפוֹת: אִתָּה טוֹעָה! וְהוֹסִיף בְּקִצְרָה כְּמָה דְּבוּרִים הַקְּשִׁים כְּמִדְּקֹרוֹת חֶרֶב וְכוּ', וְנִתְקַ. וּמִיָּד פָּנָה הִנְכַד לָרֵב וְהִרְאָה לוֹ אֶת תְּצִלוּם הַפֶּתֶק שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ, וְהַשִּׁיבוּ הָרֵב בְּאִפְּן חֵד מְשַׁמְעֵי: אֲנִי רוֹצֶה לְרְאוֹת אֶת הָאִישׁ שְׁמַצָּא אֶת הַפֶּתֶק הַזֶּה וְאֶת הַפֶּתֶק הַמְּקוּרִי. וְכָדִי, בְּעִבּוֹר שְׁעָה קָלָה הִתְקַשֵּׁר נִכְד הָרֵב חֲזָרָה לְמִשְׁמָשׁוֹ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר כִּי נִקְבְּעָה לָהֶם פְּגִישָׁה לְיוֹם רֵאוּשׁוֹן בְּשַׁעָה שְׁמוֹנָה בְּבִקְרָ, אֵל תֵּאֲחָרוּ.

בְּיוֹם רֵאוּשׁוֹן בְּשַׁעָה שְׁמוֹנָה בְּבִקְרָ בְּדִיוֹק נִכְנַס רַבֵּי יִשְׂרָאֵל יַחַד עִם שְׁנַיִם מִמְשַׁמְשָׁיו לְהִתְרְאוֹת עִם הָרֵב מִשֶּׁה פִּינְשֵׁטִיין פְּנִים אֶל פְּנִים, וְהָיָה הָרֵב יוֹשֵׁב מְעַטֵּר בְּטִלִית וְתַפְלִין וְהָיָה בְּעַל־הַדֶּרֶת פְּנִים נֶאֱחָה בְּיוֹתֵר, וּמִיָּד קָם לְפָנָי רַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְנָתַן לוֹ שְׁלוֹם בְּכַבּוּד גְּדוֹל, וְנִתְיָשְׁבוּ הַשְּׁנַיִם לְשׁוֹחַח בִּינֵיהֶם. וְהִחַל הָרֵב לְדַבֵּר עִם רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּאִיִּדִישׁ, וּבְקִשׁוֹ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן הָעֵבְרִית הַיּוֹת וּמִשְׁמָשׁוֹ אֵינָם מְבִינִים אִיִּדִישׁ, וְהִסְפִּים. וְהִחַל הָרֵב לְקִרְא אֶת הַפֶּתֶק פֶּעַם וְעוֹד פֶּעַם, וּשְׂאָלוּ בְּנוֹ מַדּוּעַ קוֹרֵא אוֹתוֹ פֶּעַמִּים, הַיּוֹת וְהָיָה גָּאוֹן גְּדוֹל וְתַכְפָּ שֶׁהָיָה קוֹרֵא דְּבָר כְּבָר הָיָה יוֹרֵד לְעַמְקוֹ, וְהַשִּׁיבוּ כִּי לְהַפֶּתֶק יֵשׁ כַּח הַמוֹשֵׁד וְעַל־כֵּן

קרא בו פעם נוספת, ופנה הרב אל רבי ישראל ואמר: אני קראתי את הפתק, הפתק הזה הוא פלא גדול, אולם פשטן אנכי, אין לי יד בסודות הקבלה, אינני מבין הענין לאשורו. ולקח רבי ישראל לקוטי מוהר"ן ופתח בתורה ע', ויהי ביום השמיני, המדברת מכת המושד של צדיק האמת, ולאחר מכן פתח בתורה ח' בחלק השני 'תקעו תוכחה', ואמר כי בזה התורה מרמז ענין הפתק הקדוש, ושאל הרב את רבי ישראל: במה אוכל לעזור? והשיבו: ברצוני להפגיש עם נשיא ארצות הברית. כי כבר הגיע הנשיא לישיבתו של הרב ונפגשו, וצוה הרב לנכד שיתקשר מיד לאנשים בקונגרס שיש ביכלתם להשפיע ולעזור.

מַרְם שיצאו רבי ישראל ואנשיו מהחרד, קם הרב משה פיינשטיין והרפין ראשו לפני רבי ישראל ובקשו שיברכו, ואחזו הרב בשתי ידיו הקדושות של רבי ישראל והניחם על ראשו, וברכו רבי ישראל בברכת הבהנים, והיה המעמד מרגש ביותר, ואלו היו הרגעים האלו מנצחים - אפשר היתה מתבטלת הבחירה בקרב העולם הליטאי, אך קרוב לודאי שלא, כמובא מרבי נתן^(ח) בעת שדבר עם אותם המתנגדים שנקראו על שם הגאון מוילנא מאמונת חכמים, ואלו כלל לא הטו און לדבריו, ואמר כי אין להם אמונה אף לא בתלמידי החכמים שלהם, באלו שלדעתם הם תלמידי חכמים וחסידים גדולים - גם בהם אין להם אמונה, כי אין להם אמונה כלל. ולאחר שפסם רבי ישראל את הברכה קרא הרב גם את אשתו שתקבל את ברכתו, ונשאר רבי ישראל מעט זמן עם הרב ביחידות ודברו ביניהם גם על ענין ה'הסכמה', ונתן רבי ישראל להרב ספר לקוטי מוהר"ן במתנה והורה לו ללמד בתורה ע' חלק א' ויהי ביום השמיני^(ט), גם נתן לו קמיע עם השם הקדוש 'נ נח נחמ נחמן מאומן'.

(ח) ימי מוהרנ"ת ב, עו. (ט) ויקרא ט, א.

ואכן, תקף צאת רבי ישראל מהחדר עשה הנכד נסיונות שונים ליצור קשר עם אנשים בעלי השפעה, כפי שצוה עליו רבו, אולם לאחר מכן על אף החפה הרבה שראה הנכד בין רבו ובין רבי ישראל, התקשר בערב למשמשו של רבי ישראל והוציא מפיו דברי לעז, ויתכן ועשה זאת מפני שברב אולתו ראה במה שהרבין הרב ראשו לפני רבי ישראל פגיעה בכבודו.

בחצות הלילה, התקשר שנית נכד הרב בבהלה למשמשו של רבי ישראל ובקשו בלשון תחנה שרבי ישראל יתפלל עבור הרב, וספר כי מזה זמן רב שהרב חולה מאד ואין אחד שיודע ממחלתו מלבד הרופא וממנו, ולכן גם היה הרב סוגר עצמו בפני העולם מזה חדשים כנ"ל, כי פגעה בו המחלה הידועה בכבד, רחמנא ליצלן, ובקשו שלא ידע איש מהדברים מלבד רבי ישראל. והשיבו המשמש שראשית כל יבוא הוא בעצמו לפני רבי ישראל ויתנצל בפניו על אותם הדבורים רעים שדבר ואחר-כך יבקש בעצמו מרבי ישראל שיתפלל על רבו. ואכן, כבר באותו השבוע הגיע הנכד אל רבי ישראל והתנצל בפניו ובקשו שיפעל עבור הרב בתפלה, ומאז גם החל הנכד לומר לקומי תפלות ו'תקון הכללי' בכל יום.

בציאת הנכד את החדר, פנה אליו המשמש לגבי 'הסכמתו' של הרב על הפתק הקדוש, וזה נעתר לו בשמחה, וכאשר קבל רבי ישראל את ה'הסכמה' שמח וברך את הרב באריכות ימים, ואכן ארע גם, והאריך הרב עוד כשנה וחצי עם מחלתו למרות שכל רופאיו אמרו נואש.

והרי תצלום 'הספמתו' של הרב משה פיינשטיין.

RABBI MOSES FEINSTEIN
455 F. D. R. DRIVE
New York, N. Y. 10002

ORegion 7-1222

משה פיינשטיין
ר"ם תפארת ירושלים
בנוא יארק

בע"ה

לכבוד אחינו בני ישראל, בברכת שלום וברכה וכס"ס.
באתי בזה להמליץ על הגאון ר' ישראל דוב אדעסער שליט"א, שבא לכאן
מארצנו הקדושה, ופגשתי עמו לפני חג המסח, וראיתי פתק סודי שיש
לו, דבר נפלא מאד.

גרא איש חשוב מאד, ויש לו ידיעות גדולות בחכמה הקבלה, וכדי
לקבלו בכבוד הראויה, ולחופכו כפי שאפשר, קפוט כרצונו להדפיס
מספרי הארמו"ר רבינו נתנן מברסלב זצ"ל, וכל אלו שיעזרו, יתברכו
בכל הברכות.

ועל זה באתי על החתום לכבוד החברה, כז' אייר שרפ"ח.

משה פיינשטיין

I am writing on behalf of a most unusual individual, Yisroel Dov Odesser shlita, from Israel. This individual has a Goan in Torah. I had the pleasure of recently meeting with him and was inspired by a secret document which he possesses.

Rabbi Odesser is soliciting funds to enable him to print Rabbi Nachman's seforim, and it is a great mitzvah to assist him in this endeavor. Hashem will reward all those that so assist him.

M. Feinstein

Rabbi Moshe Feinstein

ויש עוד הרבה לספר ממה שעבר על רבי ישראל ואנשיו בארצות
הברית באותה התקופה, וכפי שאמר אז רבי ישראל לאנשיו,
שהדירה בה התגוררו היא כמו המשכן שנגד עם עם ישראל במדבר.
ופעם, לאחר שהשיח עם אחד מהם אמר לו: דע לך, שכל אלו
הדבורים שדברתי עמך במקום הזה, הם מחזיקים את כל העולם,
בזכותם מתקיים העולם. גם אמר לאחד שפירח להכין 'נר תמיד' מיוחד
בדירה בה שחו, שה'נר תמיד' שהכין שומר על כל העיר ניו-יורק.

והנה, לאחר שהחל ענן ההסכמה להתפרסם, החלו להגיע אל רבי ישראל אנשים בעלי-שם ומעמד ולהשתדל עבור הפגישה עם נשיא ארצות הברית, ונקבע מועד הפגישה בין רבי ישראל ובין נשיא ארצות הברית, אולם לבסוף עלה ביד הבעל-דבר לעכב הדברים עד שנמרפה השעה ולא נפגשו. וכך, בתוך אותה התקופה שארכה כמעט עשרה חודשים, בה שהו רבי ישראל ואנשיו בארצות הברית ולא הצליחו להפגש עם הנשיא, חלשה דעתם של אנשיו של רבי ישראל מחמת העכוב הגדול באדמת נכר, בפרט כי היו בטוחים כי תתקיים הפגישה וממנה יראו פרות וישועות, ועל-כן על אף שידעו שעקר פעולתיו של רבי ישראל, מה שהיה פועל ישועות ונפלאות היו בסתר ובהעלם מעיניהם, למרות זאת מתוך אכזבתם הרבה החלו לדבר בינם לבין עצמם בלשון התמרמרות ומבלי שישמע רבי ישראל את דבריהם, אולם תכף שנפגשו עם רבי ישראל פנה אליהם ואמר ביראה גדולה: דעו לכם, כי בכל יום ויום בו שהיתי פה, בטלתי את כל הדינים שיכלו לבוא על עם ישראל מהמדינה הזאת!

ז

הקפיד מאד על אותם המקלים ראש בהפתק הקדוש, כל שכן באותם רשעים החולקים המדברים עתק בגאווה ובוז על ענן קבלתו, ואמר: אני לא צריך להביא עדים, לא צריכים להסכמות, הפתק הוא עד לעצמו, רואים שלא בן-אדם כתב את הפתק, לא הלשון ולא הפתב. רואים שזה לא מעשה ידי אדם, רואים שזה גם מהשמים, למעלה מן הטבע!

אמר: הפתק אמת כמו שהתורה אמת, כמו שהשם יתברך אמת. אמת רק אמת, בלי שום שקר. והוסיף בהקפדה: אני לא אסכים לזלזל בפתק הקדוש!

ומעשה שהיה באומן בעת שהיה רבי ישראל סמוך לציון הקדוש, ונגשו אליו שני בחורים ואמרו בנאווה כי הם מצאצאי רבנו הקדוש, ושתק רבי ישראל והיה נראה כמספק, ובתוך כך החלו השנים לשאל איזה שאלה קנטרנית וחסרת אמונה על ענין הפתק, ומיד גער בהם רבי ישראל בהקפדה גדולה ואמר: אם אתם מדברים כך על הפתק הקדוש, אינכם מנכדיו של רבנו הקדוש. ויצאו השנים בכזיון גדול.

מעשה באחד שחלה במחלה סופנית והיה שיך לקהלה בה חלקו על הפתק הקדוש, ואמר רבי ישראל כי נחלה מחמת שלעג על הפתק וכי הודיעו לו מן השמים כי "מודה ועוזב ירחם" (י), הינו שאם ישוב בתשובה באמת על פגם אמונת חכמים - יתרפא. וצוה לאנשיו שימהרו להודיעו מהדברים, אולם למרות שחרב חדה היתה מונחת על צוארו לא קבל על עצמו תשובה באמת, ונפטר. ואמר רבי ישראל שהמחלה תעבר גם לאותו המפרסם שאליו היה אותו החולה מקשר, וכן הוה.

על אחד מבתי הכנסיות שנקרא על שם רבנו הקדוש שלא היו מאמינים שם בהפתק הקדוש, אמר: אם אין מאמינים שם בפתק הקדוש - אין זה בית כנסת של ברסלב.

(י) משלי כח, יג.

בראש השנה באומן, בעת שהתקבצו בקלויז המזן רב משיבות שונות שחלקו על הפתק הקדוש והתפללו בקולות גדולים, אמר רבי ישראל בנערה: עוד אלה אומנים לא יעזרו להם לעשות תשובה.

בעת שהיה רבי ישראל על ברית מילה באיזו ישיבה מפרסמת הנקראת על שם רבנו הקדוש, ישב בשתיקה, ולפתע פנה לסוככים בתקיפות ובלשון תוכחה ואמר: דעו לכם, כי הפתק אינו רק בשבילי, הוא גם בשבילכם!

מעשה שארע אחר פטירתו של רבי ישראל, באשר הגיעו שנים להתארח בביתו של אחד מאנשיו, וזה ארחם בכבוד ואף נתן להם ללון בחדר המיוחד בו נהג לארח את רבי ישראל. ועם בקר, באשר חפצו השנים להמשיך בדרךכם, נסו להתניע את מכוניתם אך לשוא, ונסו שנית וללא הועיל, וכן כל נסיונותיהם החוזרים ונשנים עלו בתוהו, כי לא הועילה להם שום עצה ותחבולה, עד שאחר יאוש דברו השנים ביניהם בלחש ואז פנו חזרה לחדרם. והנה, לאחר ששהו השנים בחדר איזה זמן, נכנסו שוב למכונית והדליקו אותה פאלו לא קרה דבר, ופנו לבעל הבית וספרו לו כי בלילה, בעת ששכבו לישן דברו ביניהם דברי לעג על רבי ישראל, רחמנא ליצלן, ובבקר באשר ראו את אשר קרה להם עוד טרם שפנו לדרךם הכרחו לחזור בהם ולהתחרט ולעשות תשובה אמתית, וקבלו על עצמם שלעולם לא יפגמו עוד בכבודו של רבי ישראל, חס ושלום, ומיד חזרה המכונית לעבוד בכראשונה.

ח

אמר: רק אני קבלתי את הפתק הקדוש, רק לי אמר רבנו הקדוש "תלמידי היקר". אני לא מבין - אבל אני מקבל את זה.

מעשה שארע שנים קדם פרסומו של הפתק הקדוש בפני העולם, והיה זה אחד מאנשי רבנו שחלה במחלה ממארת, רחמנא ליצלן, ובקש את רבי ישראל שיתן לו את הפתק לרפואתו, ונתן לו, והבריא. וזה, ברב תמימותו רץ מיד לאחד מהראשים שחלקו על הפתק תוך צהלות שמחה ושבח על רבי ישראל ואמר: יש לנו גנרל, יש לנו גנרל, רבי ישראל הוא הגנרל ולו יש את הפתק הקדוש, ואותו המפרסם ברב קנאתו בפל השבחים והמשיך במחלקתו.

על אחד הרבנים הגדולים והמפרסמים בברסלב שחלק על הפתק הקדוש, אמר רבי ישראל כי שהוא שקרן ושוטה, וכי הוא רצה לבטל את הפתק מחמת גאנותו וגסותו, כי חשש שיפגע כבודו. וספר רבי ישראל שהתאספו תלמידי חכמים גדולים ושאלו את אותו הנ"ל מדוע אמר על הפתק מה שאמר ואם יש לו עדים על-כך, והשיב כי אין לו עדים אולם הוא בעצמו אומר כך, והשיבוהו בנערה ובולזול: אתה לא כלום! ולא זכור אם אמר רבי ישראל שראה את המעשה הנ"ל בחלום או באפן אחר.

בעת בקורו של רבי ישראל בארצות הברית, היה מתקשר אליו בתדירות גבוהה רב מפרסם וידוע והיה מנסה בכל דרך אפשרית להפגש עמו, אולם רבי ישראל התנגד בכל תקף לכל קשר עמו וסרב למפגש וכנה את אותו המפרסם 'רשע'. ופעם תמה אחד

ממשמשויו של רבי ישראל על מה שרבי ישראל כל־כך דוחה את אותו הנ"ל בכל פעם על הסף, והשיבו רבי ישראל כי אותו הרב רוצה לגנוב ממנו את הפתק הקדוש. גם אמר כי בכל לילה קדם שאותו המפרסם הנ"ל משים עצמו לישן הוא מדמין לעצמו כי הוא המשיח, רחמנא ליצלן. ופעם דבר אחד בלשון שבח על אותו המפרסם הנ"ל, וגער בו רבי ישראל והחל לדבר דבורים קשים עליו וכנה אותו 'נביא שקר'.

כתב (א*) העקר מה שרחוקים מהצדיק האמת שיכול להמשיך ולקרב הכל להשם ותברך, הוא על־ידי כח המכריח המפסיק שהם בני אדם המונעים בדבוריהם ומעשייהם מלהתקרב אל האמת, ועקר כח המכריח והמפסיק הוא על־ידי גאות וגבהות של הבעלי גאווה וכבוד, שמשם באים כל דבוריהם הרעים של המונעים, כל שכן הדוכרות על צדיק עתק בגאווה ובוז. ועל־כן כל מי שנכנס ארס דבריהם הרעים בלבו ונתבלבל דעתו עד שאינו יודע האמת, אזי עקר תקנתו שישפיל את עצמו כעפר באמת ויזכר היטב שפלותו ופחיתות מדרגתו באמת, ואז בודאי יתגלה לו אור האמת בחדרי השם ותברך, כי יתבטל ממילא הכח המכריח המפסיק שכל כחו על־ידי גאות וגסות הרוח, ויתגבר הכח המושך שהוא בחינת שפלות וענוה, ועל־ידי זה יזכה להיות נמשך במהירות גדול אל האמת לאמתו. גם עתה, אפלו בהרחקה והסתרה הגדולה שאנו רחוקים מהקדשה כל־כך, אף־על־פי־כן עקר התקון הוא הצדיק האמת שהוא באמת בבחינת עפר שהוא עקר כח המושך.

(א*) אבי הנחל, השקמות.

ט

מעשיה נאה מהתקרבותם של שנים מאנשיו של רבי ישראל, והיה זה בעת שאחד מהם למד אצל איזה מפרסם והשני עדין לא ידע להיכן יפנה. ופעם נסעו השנים לאותו המפרסם ברכבו החדש של זה שעדין לא ידע בברור למי יתקרב, ובתוך שהיו משיחים משבחו של המפרסם התקלקלו בלמי המכונית באפן פתאומי וכמעט התהפכו. וזה שהיה מקשר לרבו, הינו לאותו המפרסם, ראה בכך כי עליו להגיע לרבו, והשני שעדין היה בחפוש אחר הרב האמת ראה בכך השגחה לילך דוקא אל רבי ישראל. ותכף שנפרדו השנים ויצא הראשון מהמכונית לכוון אותו המפרסם, חזרו בלמי המכונית לעבד כבראשונה. ומיד נסע השני אל רבי ישראל ושאלו אם עליו ללמוד אצל אותו המפרסם, והשיבו רבי ישראל שאם חס ושלום תהיה אצלו, תוך מספר חדשים יתברר לך כי הוא טמא ואשתו מושלת בו ושמסרת נפשך על לא דבר, ותסים חייך בבית משגעים או שתאבד עצמך לדעת. ואם תשאר עמי תזכה לאור הגאולה, כי כל הגאולה על-ידי. והסכים אותו האחד ואמר: אני נשאר עמכם. והמשיך רבי ישראל ואמר: אני לא צריך חסידים, אני צריך אנשי מעשה, אני צריך להביא הגאולה. והראה לו את הפתק הקדוש, וכך החל פרסומו של הפתק בפני העולם.

והנה, ברכ תמימותו ותבערת לכבו של אותו החסיד החל בזריוות לנסות ולהזכיה אמתת הפתק הקדוש, והלך אל האיש שפטענו המתנגדים הטמאים מה שפטענו, ואין לעלות חלילה טענותיהם הפזביות על הכתב. ואמר לו האיש הנ"ל כי כל מה שאומרים בשמו הוא שקר וכזב, ומה עליו לעשות שישנם פסילים שאינם בודקים

טענות שקריות, טענות שוא, וספור הפתק הקדוש הוא אמת ויציב, רק עולם כמנהגו נוהג ושומים שקלקלו - עתידים ליתן את הדין. גם הלך אותו חסיד לאמת את הפתק הקדוש על-ידי אחד מגדולי הגרפולוגים בארץ, שאף במשטרה דרכם להעזר בו, אף זה דחה בקשתו היות והיה רחוק מדרך הנהרות, אולם אותו חסיד פרב התלהבותו התעקש עמו עד שזה הכרח להסכים בלית ברירה לבדק הכתב תמורת תשלום רב, ואמר פי עליו לבדק גם את כתב ידו של רבי ישראל בעצמו. ומיד הביא החסיד לפניו את אחד מכתבי-היד הקדושים של רבי ישראל, וזה השתומם ביותר ונותר המום, כי מימיו עוד לא ראה כתב-יד שכזה ואמר פי זהו כתב-ידו של אדם קדוש הנקי מן חטא פילד בן שלש. ולאחר שפסים עבודתו בנאמנות, סרב לקבל תשלום, רק בקש את רבי ישראל אם יוכל לתת שעורי תורה באופן קבוע בפני קבוצת מכיריו.

ובך, לאחר התרשמות הגרפולוג מכתב-ידו של רבי ישראל וממסקנותיו החיוביות שאמתו את מעשה הפתק הקדוש, חזר החסיד אל רבי ישראל בשמחה ובהתלהבות וספר לו מהשתלשלות הדברים, אולם רבי ישראל השיבו פי אף-על-פי-כן לא יצליח להוכיח אמתת הפתק הקדוש בודאות, היות ורצון רבנו הקדוש הוא אמונה בלבד, ועל-כן להפתק הקדוש מתקרבים רק אנשי אמונה, וכעין מה שכתב (ז): דברי הצדיק החכם חביבים מדברי תורה ומדברי נביאים וצריך לשמע ולצית אותו אף-על-פי שאין מראה לך שום מופת.

סוף תחלת המעשה, הינו מה שנעשה עם אותו האחד שהלך למפרסם הג"ל, היה שהשתגע, כפי שהתריע רבי ישראל את חברו כנ"ל, וחברו - זה שהחל עמו את תחלת דרכו ומיד המשיך עצמו

לרבי ישראל, בקש את רבי ישראל שיתפלל עבורו, ונעתר לו, וזה התרפא והשליך מעליו כל המפרסמים והאמונות הכזביות, וקרב עצמו גם הוא לרבי ישראל ולהפתק הקדוש.

י

מעשה מאיזה מפרסם, הידוע כ'מקבל', שהגיע אל רבי ישראל לחקר אודות הפתק הקדוש, ובתחלה לא רצה רבי ישראל להפגש עמו ולבסוף קבלו, והחל אותו המקבל לדבר בפני רבי ישראל בלשון גדולות ולהתפלפל עמו, וככל שרצה להראות עצמו בעל-השגה גדולה יותר, כך ביטל רבי ישראל דבריו, ושאל אותו הנ"ל את רבי ישראל כיצד זה שקבל את הפתק מן השמים? והשיבו רבי ישראל: בלי בול. וזה הרצין פניו ושאל: ואיך ירד הפתק מן השמים? והשיבו: עם חוט. ושאל: באיזה צבע היה החוט? והשיבו: אדם. וככל אותן השאלות חשב לעצמו אותו המקבל כי רבי ישראל מדבר עמו בלשון קבלה וסוד ולא הבין כלל תוכחת הצדיק המענגן באמונה בפשוטה ותמימה. וכשזה יצא מהחדר פנה רבי ישראל למשמשו ואמר: שבעים שנה עברו ועדן איני יודע כל סודות הפתק לאשורן, וזה ב'חכמתו' רוצה לדעת הכל ברגע אחד.

מעשה מהתקרבותו של אחד מאנשיו של רבי ישראל, והיה זה באשר בקר אחד אמר רבי ישראל לאחד ממשמשיו כי הוא שומע קולות תפלה וצעקה של יהודי יקר המתפלל בפתל המערבי לגאלת עם ישראל, ואמר למשמשו שיחיש פעמיו לכתל להביאו אליו, ולמרות שלאותו המשמש היתה נכות מסימת ברגליו מילדותו, מיד זרו

עצמו לקיים צווי רבו, בבחינת (י) כל אשר צויתנו נעשה ואל כל אשר תשלחנו נלך.

והנה, כאשר הגיע המשמש לבתל פגש בחסיד אחד, והיה פתוח כי עליו כון רבי ישראל, והחל לדבר עמו מרבי ישראל ומהפתק הקדוש, ולמרות שנה התלהב מהדברים לא התאפשר לו להמשיך עם המשמש לרבי ישראל והצרוך המשמש לחזור לבדו. וכשהגיע לרבי ישראל, אמר לו רבי ישראל כי לא על אותו הנ"ל כון, אלא על יהודי יקר אחר. ושוב החיש המשמש פעמיו לבתל ונסתבב שבעת שהגיע לירושלים נזדמן לאיזה חתונה, והתישב על-יד איזה בעל-תשובה והחל לשוחח עמו ושאלו היכן לומד, וזה השיבו כי לדאבוננו אינו מוצא מקום מתאים לו ללמוד ועל-כן את רבו של היום מבלה בבתל המערבי ושם עוסק בתפלה. ומיד קפץ החסיד ממקומו וחשב בדעתו, אפשר על זה כון רבי ישראל? והחל לדקלם את הפתק הקדוש בקול, ושאל אותו האחד לפשר דברים, והשיבו המשמש כי אם באמת ובתמים ברצונך לדעת - בוא עמי מחר לרבי ישראל. וכך, ביום למחרת נסעו השנים לרבי ישראל, ותכף שנכנסו לחדרו, רמו רבי ישראל למשמש כי אכן זהו היהודי היקר ששמע את תפלותיו בבתל, ועליו כון.

הזכיר רבי ישראל אחד בעל-אמונה חזקה ותמימה בהפתק הקדוש ואמר עליו כי הוא תלמיד חכם, הוא מביר הפתק הקדוש בעל-פה.

יא

מעשה שהיה בתקופה בה החל הפתק הקדוש להתפרסם וגברו הדבורים הרעים של בעלי הכבוד למיניהם עליו, עד שנחלשה דעתם של כמה מהמתקרבם החדשים והחליט כל אחד בפני עצמו שיסע לרבי ישראל ובכך תתחזק אמונתו הישרה. וארע, שבדרךכם לרבי ישראל נפגשו כלם יחד מבלי שידע אחד מחברו, ובתוך שעוררו והזכירו זה את זה בעבודת השם, התברר ביניהם כי כלם נוסעים וכאים לרבי ישראל מאותה הסבה. ותכף שהגיעו אליו החל לספר מעשה מרבי שמעון בר יוחאי, שפעם אחת הותיר את החבריא הקדושה לבדה ופנה לעבודת השם, ומיד החלו להתגעגע ולהצטער היכן רבם, והרגיש זאת רשב"י ושלח להם פתק בפיה של יונה היכן הוא מקום המצאו.

ובזה המעשה הסיר רבי ישראל הספקות מלבם ונטע בהם אמונה צחה ותמימה, זאת בנוסף למה שהתחזקו אותם החסידים על-ידי ההשגחה פרטית, מה שנסתבב שבדרךכם לרבי ישראל התקבצו כלם יחד מאותה הסבה כנ"ל.

מעשה באחד שבתחלת התקרבותו לרבי ישראל שמע דברי אפיקורסות ולעג על הפתק הקדוש והחלו הדברים לכנס מעט בלבו, כי עדין לא היה איתן פראוי באמונתו, והחליט לילך לרבי ישראל שיעקר מלבו הכפירות. ותכף שנכנסם לחדרו, פנה אליו רבי ישראל ואמר: בשמים אין עטים ואין ניר, הפתק כלו גם, כלו גם. ובאלו הדבורים הפשוטים השליך ממנו המשאוי הגדול של האפיקורסות, עד שמעצם הבושה והחרטה על שהקשיב לדבורים הרעים, החל בבכיה גדולה, זאת בנוסף למה שראה מרוח קדשו של רבי ישראל.

וְכֵן הִיָּה מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שֶׁהָיוּ לוֹ סִפְקוֹת רַבּוֹת וַחֲלִישׁוֹת הַדַּעַת גְּדוֹלָה לְגַבֵּי הַפֶּתֶק הַקְּדוֹשׁ, וּפְעַם מָצָא אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְבִיט לַשָּׁמַיִם דֶּרֶךְ הַחֲלוֹן וּמְדַבֵּר בְּקוֹל בְּלִשׁוֹן תְּפִלָּה: אֲנִי מֵאֲמִין בְּאִמוּנָה שְׁלֵמָה בְּהַפֶּתֶק הַקְּדוֹשׁ, אֲנִי מֵאֲמִין בְּאִמוּנָה שְׁלֵמָה בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ נְ נַח נַחְמָ נַחְמֵן מֵאֲמִין וְכוּ', וּמְלַבֵּד רוּחַ הַקְּדוֹשׁ שֶׁרָאָה בְּרַבִּי יִשְׂרָאֵל, הַבֵּין עֲצַת הַצַּדִּיק לְעֵנָן הַהִתְחַזְקוֹת, מֵה שֵׁישׁ לְדַבֵּר הָאִמוּנָה בְּפֶה, בְּבַחֲיַנֵּת (י) אֹדִיעַ אֲמוּנָתְךָ בְּפִי, שֶׁעַל־יְדֵי זֶה יְבוֹא לְאִמוּנָה.

יב

אָמַר כִּי הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ 'נְ נַח נַחְמָ נַחְמֵן' הוּא הַשִּׁיר פְּשׁוּט כְּפּוֹל מְשֻׁלָּשׁ מְרַבֵּעַ, הַמְרַמֵּז בְּזֵהַר הַקְּדוֹשׁ וּבְלִקּוּטֵי מוֹהַר"ן, וּבְאֵר: נְ - פְּשׁוּט, אוֹת אַחַת. נַח - כְּפּוֹל וְכוּ', וְהֵם עֲשֶׂרֶת הַמִּינֵי נְגִינָה הַמְּסַגְּלִים לְתִקּוֹן פָּגַם הַבְּרִית.

אָמַר כִּי הַשִּׁיר פְּשׁוּט כְּפּוֹל מְשֻׁלָּשׁ מְרַבֵּעַ בּוֹ יִשְׁנֵן עֲשָׂרָה אוֹתִיּוֹת בְּנ"ל, הוּא כְּנֶגֶד שֵׁם הַשֵּׁם יְקוֹק, כְּזֹה: י' - פְּשׁוּט, יה' - כְּפּוֹל, יהו - מְשֻׁלָּשׁ, הוי"ה - מְרַבֵּעַ. וְעַל־כֵּן כָּכָל שְׁמַתְפָּרְסֵם הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ נְ נַח נַחְמָ נַחְמֵן (מֵאֲמִין), כְּמוֹ כֵּן מֵתְגַדֵּל וּמֵתְקַדֵּשׁ שֵׁם הַשֵּׁם בְּיֹתֵר, כִּי שֵׁם הַשֵּׁם יְקוֹק מְשֻׁתָּף עִם הַשֵּׁם שֶׁל רַבְּנּוּ. גַּם אָמַר: הַשֵּׁם נַחְמֵן (הוּא אֶרְבַּע אוֹתִיּוֹת) זֶה שֵׁם הַוִּי"ה. וּכְאִין אֵינּוֹן צְדִיקֵיָא דְרִשְׁמִינְ דְרִשְׁמִינְ דְגִשְׁפִּנְקָא דְמִלְכָא עֲלָאָה, לְמַהוּי בְּשִׁמְיָה רִשְׁמִינְ וְאִיהוּ שׁוּי שְׁמָהֵן בְּאַרְעָא בְּדָקָא יְאוּת (יט), (זְכָאִים הֵם הַצַּדִּיקִים שֶׁרְשׁוּמִים בְּרִשְׁם טְבַעַת הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן, לְהִיּוֹת בְּשִׁמּוֹ רְשׁוּמִים, וְהוּא שֵׁם שְׁמוֹת (אֵל תִּקְרֵי שְׁמוֹת אֶלָּא שְׁמוֹת) בְּאַרְצֵן בְּיְאוּת).

(יד) תְּהִלִּים פַּט, ב. (טו) זֵהַר בְּרֵאשִׁית דָּף נח.

יג

אמר: בשם הקדוש 'נ נח' כלול כל הגאולה וכל הישועות של כל אחד ואחד, הכל כלול בדבור אחד.

ונתן לבאר מעט מעצם דבורו של רבי ישראל הנ"ל וממעת הזכרת השם הקדוש 'נ נח נחמ נחמן מאומן', על-פי המובא בלקוטי הלכות^(טז), ומבאר שם כי בהשם של כל הנבראים והנוצרים והנעשים כלול כל ענינם ומהותם וצלמם ודמותם, למשל כשאנו מזכירים שם התנא רבי שמעון בר יוחאי, בזה השם כלול כל מעשיו, מה שהיה שלש עשרה שנים במערה וחיבר ספר הזהר וכל המעשיות הנזכרים ממנו, כלם כלולים בזה השם הקדוש 'רבי שמעון בן יוחאי'. וכן להפוך, לא טוב להזכיר שמות טמאה ושמות רשעים ודמיות של עבודה זרה וכדומה, בכדי שלא להתקשר ולהתדבק למהותם ענינם ופעלתם חלילה, ובבחינת^(יז) ובל אשא את שמותם על שפתי, וכמוכא בזהר הקדוש^(יח) בצדיקיא שמיהון גרים לטב, בחיביא שמיהון גרים לביש (בצדיקים שמים גורם לטוב, ברשעים שמים גורם לרע).

ועל-כן הפליג ושבח רבי ישראל אמירת השם הקדוש 'נ נח נחמ נחמן מאומן' כנ"ל, כי על-ידי שמזכירים את שם הצדיק, על-ידי זה אנו ממשיכם עלינו קדשתו וזכותו, ועל-ידי זה נזכה גם אנחנו לקדשה וטהרה ולשוב אליו ותפוך, בבחינת^(יט) בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך, כי בהשם הקדוש של הצדיק נכלל כל מהותו וכל צדקתו ותורתו ומעשיו הטובים וכל מעלותיו ומדרגותיו, כי השם הוא נפשו ונשמתו.

(טז) הלכ' סעודה, ד, ו. (יז) תהלים, מז, ד. (יח) בראשית דף נח: (יט) שמות כ, כ.

יד

חזק ואמר פי מי שאומר נ נח, אז הוא מחזיק, הוא נכנס בהשרש של הבריאה, בהשרש של כל התורה ושל כל הצדיקים. נכנסים בעולם אחר.

אמר: רבנו הקדוש רבי נחמן, נ נח נחמ נחמן מאומן, הוא כלליות כל התורה וכל הצדיקים שהיו מיום בריאת העולם, הוא משה רבנו, הוא אברהם יצחק ויעקב, הוא כל הצדיקים, בחיר הבריאה. גם אמר: בשם הקדוש 'נ נח נחמ נחמן מאומן' כלול כל הצדיקים וכל התורה!

הקשה ואמר: העולם מתמיהים, מדוע דוקא רבנו? יש את רבי עקיבא, יש את הרשב"י ושאר צדיקים. והשיב: רבי שמעון בר יוחאי זה דבר גדול, אבל עכשו יש נחל נובע מקור חכמה, יש נ נח נחמ נחמן מאומן, זה כבר כל התורה, רבנו הקדוש הוא למעלה למעלה מכל הצדיקים.

טו

אמר, פי השם המיוחד נ נח נחמ נחמן מאומן הוא ענין סודי מכל העולם וכי עדין לא היה שם כזה בעולם. ואמר פי על-ידי הזכרת השם הקדוש נ נח נחמ נחמן מאומן ממתיקים את כל הצרות וכל הדינים וכל העוונות וכל הנפילות וכל הפפירות של העולם, וזה מספיק להחריב את כל הסטרא-אחרא, את כל החשד, את כל הרע, וזה השם מהפך את כל הרע לטוב. נ נח נחמ נחמן מאומן זה פח חדש

בְּזֶה שְׁלֹא הָיָה מְעוֹלָם, הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הָיָה פּוֹתֵחַ אֶת כָּל הַשְּׁעָרִים, אֶת כָּל הַשְּׁעָרֵי רַחֲמִים, אֶת כָּל הַשְּׁעָרֵי תַפְלָה, אֶת כָּל הַשְּׁעָרֵי תְשׁוּבָה, אֶת כָּל הַתּוֹרָה.

וּמַעֲשֵׂה, שְׁבֹאֲמֻצֵּעַ הַלְיָלָה צְוָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֶת אֶחָד מֵאַנְשָׁיו שְׂמִימָהר לְהִבְיֵא לוֹ תַצְלוּם שֶׁל הַפֶּתֶק הַקְּדוֹשׁ, וּמִיָּד קָם אוֹתוֹ הַנֵּ"ל וְהִבְיֵא בְזִרְיוֹת לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל תַצְלוּם שֶׁל הַפֶּתֶק בְּפִי שְׁבִקֵשׁ, וְאַחֲזוּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּתַצְלוּם הַפֶּתֶק בְּחֶבֶד וְהִבִּיט בְּחִלּוֹל הַחֶדֶר וְאָמַר: כָּעַת כָּבֵר אֵינְךָ יָכוֹל לְהַכְנִים לְכָאן, וְרַמְזוּ בְּזֶה מַה שְׂרַמְזוּ.

אָמַר: גַּן נַחַמְ נַחְמֵן מֵאוּמַן זֶה יוֹתֵר גָּדוֹל וְיוֹתֵר גְּבוּהָ מֵהַכּל, זֶה עוֹלָה עַל הַכּל, עַל כָּל הַתּוֹרָה.

טז

אָמַר: בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ 'גַּן נַחַמְ נַחְמֵן מֵאוּמַן' תְּלוּי כָּל הַתּוֹרָה וְכָל הָאֵמוּנָה וְכָל הָאֵמֶת וְכָל הָאוֹרוֹת. וּפְעַם הָרְאָה מִפְּנֵינְתוֹ בְּזֶה בְּדַרְדָּר בְּדִיחוּתָא, כַּאֲשֶׁר שָׁהָה אִם אֶחָד מֵאַנְשָׁיו בְּחֶדֶר שֶׁהָיָה מוּאָר עַל-יְדֵי אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ בְּלִבָּד, וּבִקֵּשׁ אִם אֶפְשָׁר לְכַבּוֹת אֶת הָאוֹרוֹת, וְהַצְבִּיעַ עַל שְׁלֹטַ עִם הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ 'גַּן נַחַמְ נַחְמֵן מֵאוּמַן' שֶׁהָיָה בְּחֶדֶר.

אָמַר: עַל-יְדֵי אֲמִירָה וְשִׁירָה בְּפֶה וּבְשִׁמְחָה אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ 'גַּן נַחַמְ נַחְמֵן' עַל-יְדֵי זֶה מִתְקַרְבִּים לְרַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ, וְזֶה הַשֵּׁם מְסַגֵּל לְתְשׁוּבָה שְׂלֵמָה.

אמר: רק הנגזר נ נח - כל העולם הם כבר בתקון גמור. רבנו הקדוש הוא יתקן כל העולם עם השם שלו - נ נח. מספיק לכל העולם נ נח. והוסיף: צריכים שיהיה מלא כל העולם בנ נח!

אמר: לא לתת לערבים את הנ נח.

יז

אמר: 'נ נח נחמ נחמן מאומן' זה המפתח לכל הרפואות ולכל הישועות ולכל מה שצריכים. ופנה לאחד שהיה נזכח בחדר ואמר לו: תגיד כל היום נ נח.

ומעשה באיזה למדן שזכה לראות תאר פניו הקדושות של רבי ישראל, ומגדל התפעלותו חפץ להתקרב אליו מעט, ונסתבב שהגיע למירון בעת ששהה שם רבי ישראל ונכנס אליו, ובתוך שיחתם שאל את רבי ישראל: מה עלי לעשות בדבר החתימה 'נ נח נחמ נחמן מאומן'. והשיבו רבי ישראל בפשיטות: תאמר אותה כל היום. וזה החל לחשב ולחקר: ומה לגבי תלמוד תורה? והרים רבי ישראל מעט קולו כמזכיר והשיבו: אמרתי שתאמר 'נ נח' כל היום. והמשיך הלמדן ושאל: ומה לגבי זמן התפלה. ושוב השיבו רבי ישראל כנ"ל: אמרתי שתאמר 'נ נח' כל היום. ופנה שוב לרבי ישראל ושאלו: ומה לגבי זמן ההתבודדות, ושוב השיבו כנ"ל: אמרתי שתאמר 'נ נח' כל היום. ויותר לא חקר הלמדן בדברים כאלל.

אמר, כי השם הקדוש 'נ נח נחמ נחמן מאומן' מסגל לאדם לכל הדרוש לו, בגשמיות וברוחניות. ופעם, אחר שדבר ממעלת אמירת השם הקדוש נ נח, פנה לאחד מסוכביו שהיה חולה מאד ואמר

לו: אל תשפח, תמיד יהיה לך במח ובלב 'נ נח נחמן מאומן', הוא מהפך הכל לטובה.

מעשה שארע בעת ששהה רבי ישראל בארצות הברית, שהגיעה אליו נציגה מהאו"ם דרך כתבה בעתון וספרה לפניו במרירות גדולה כי מזה חמש שנים שבעלה ברח ממנה ולקח עמו כל ילדיה, ובכל אותן השנים הארכות לא קבלה שום ידיעה מהם. והורה לה רבי ישראל שתאמר פעמים רבות את השם הקדוש 'נ נח נחמן מאומן', וקימה דבריו, וכעבור שבוע בלבד התקשרה לבשר כי ארע גם גמור ובעלה חזר יחד עם הילדים, ושפחה מאד את העם היהודי.

מעשה שאחד מאנשיו של רבי ישראל פגש בחיל והחל לספר לו בהתלהבות מסגלת הפתק הקדוש לשמירה בגוף ובנפש ונתן לו שלשה פתקים, ואותו חיל הקשיב בדריכות לדבריו של החסיד, ולקח את שלשת הפתקים, שנים חלק לחבריו ואחד שמר בכיסו. והנה, כעבור כמה ימים ארע שאותם שלשת החילים יחד עם עוד שנים נוספים שלא היה בכיסם את תצלום הפתק הקדוש, התקפו בפתאומיות בידי בשער שכם עלידי ערבים רוצחים, ושני החילים שלא היה עמם את הפתק נפגעו, ואלו לשלשה שהיה פתק בכיסם לא ארע דבר. והגיע החיל שקבל את הפתקים לרבי ישראל ובקשו שיתפלל על חבריו הפצועים ובקש לקבל פתקים נוספים עבור שאר חבריו לפלוגה, כי ראה השגחת השם כמה שזכה להנצל מירי המרצחים בזכות הפתקים הקדושים שהיו בכיסו ובכיסו חבריו, כפי שאמר לו החסיד כנ"ל.

יח

היה נוהג רבי ישראל לספר מחלום שבו נתן לו רבי ישראל קארדונר מגולה ובה היה רשום ארבע מלים: "זמן הגאולה קרוב מאד", ופעם נשאל רבי ישראל אם הגאולה קרובה, והשיב: לא קרובה, אלא קרובה מאד, והחל להרבות בשירה ובשמחה. גם אמר: בקרוב יבוא המשיח ויתגלה האור של כל הצדיקים ובפרט האור של רבנו הקדוש, אור של אמונה, יראה ושמחה שעוד לא ראינו בעולם.

בעת שדחק אחד את רבי ישראל ושאלו לגבי המשיח, השיבו: תעשה חשבון על החתימה 'נ נח נחמ נחמן מאומן' ותמצא את תאריך הגאולה. ומיד החל אותו האחד לנסות ולחשב בבהלה ובחפזה כל המיני חשובים שונים, כפל, חפר, הוסיף וגרע, עד שהגיע לאיזה תוצאה, והשיבו רבי ישראל כי טעה. ובתוך כך נכנסו שנים משיכה של אחד שחלק על הפתק הקדוש, ונטרפה השעה, כי יותר לא רצה רבי ישראל לדבר מענין זה.

אמר: כששרים נ נח נחמ נחמן מאומן אז בלם שואלים אותי 'מתי יבוא משיח', אני כששמעתי את רבי ישראל קארדונר משורר כבר לא הייתי צריך לשאל. גם אמר: עד היום הגאולה היתה 'משיח משיח', היום הדבור משתנה, היום הוא נ נח!

יט

אמר: צריכים להודיע לכל השרים שאני הוא המלך. גם ראשי תבות של שלש תבות הראשונות בהפתק, דהיינו: "מ'אד ה'יה ק'שה" - הם קמ"ה, והוא השם שמשמשים בו בשרוצים לעשות מלך (ב).

אָמַר: אָנִי רַבִּי נַחֲמָן, זֶה נַח נַחֲמָן נַחֲמָן מֵאוֹמֵן. גַּם אָמַר: אָנִי -
רֵאשִׁי תְבוֹת נַח נַחֲמָן נַחֲמָן מֵאוֹמֵן. וְהוֹסִיף: וּבִזְוֵה כְּבָר כָּלוּל
כָּל הָעוֹלָם עִם הַכֹּל.

אָמַר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: אָנִי נַח נַחֲמָן נַחֲמָן מֵאוֹמֵן. וְכַפֵּל הַדְּבָר בְּפֶה מְלֵא
וּבְפִעָמִים רַבּוֹת וּבְהוֹדְמָנוּיּוֹת שׁוֹנוֹת. וּפְעַם, לְאַחַר שֶׁהֶעִיד עַל
עֲצָמוֹ מַה שֶׁהֶעִיד וְאָמַר אָנִי 'נַח', פָּתַר אֶת אוֹתָם הָאוֹמְרִים מַה
שֶׁאוֹמְרִים, וְאָמַר: עַכְשָׁו אַתֶּם יְכוּלִים לְהַגִּיד מַה שֶׁאַתֶּם רוֹצִים, אָנִי כְּבָר
אָמַרְתִּי אֶת שְׁמִי - נַח!

ב

הַפְּלִיג מְאֹד בְּשִׁבְחַת הַקְּמִיעוֹת הַקְּדוּשִׁים עִם הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ 'נַח נַחֲמָן'
נַחֲמָן מֵאוֹמֵן, וְאָמַר כִּי עַדִּין לֹא הָיָה קְמִיעוֹת כְּאֵלוֹ בְּעוֹלָם.
וְעַל אַף שֶׁדָּרַךְ רַבְּנוּ הַקְּדוּשׁ הָיָה אֵד וְרַק תְּפִלָּה אֲמוּנָה, בְּבַחֲיַנַּת (כא)
עוֹלָמְתָא שְׁפִירְתָּא דְלִית לָהּ עֵינִין, אוֹלָם בְּנוֹשָׂא הַקְּמִיעוֹת הַקְּדוּשִׁים
הַנִּזְ"ל הָיָה נִשְׁמַע מִפִּי רַבִּי יִשְׂרָאֵל לֹא פְעַם הַתְּפָאֲרוֹת בְּנִסִּים וּמוֹפְתִים
גְּלוּיִים שֶׁנִּרְאוּ בּוֹכּוֹת הַקְּמִיעַ הַקְּדוּשׁ, כְּגוֹן רְפוּאַת חוֹלִים, פְּקִידַת עֲקָרוֹת
וְעוֹד. וְאָמַר כִּי הַפְּתָק הַקְּדוּשׁ בּוֹ נִתְגַּלָּה עֵינֵן הַנִּזְ"ל מְסַגֵּל לַעֲשׂוֹת נִסִּים
הַמְּלַבְּשִׁים בְּדַרְךְ הַטָּבֵעַ, וְכִי יֵשׁ לְפָרְסָם פְּלֵאוֹת הַשֵּׁם, הֵינּוּ אֶת אוֹתָם
הַנִּסִּים וְהַמוֹפְתִים הַגְּדוֹלִים שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל־יְדֵי הַקְּמִיעַ הַקְּדוּשׁ.

תְּחִלָּתוֹ שָׁל דְּבָר הָיָה כְּאֲשֶׁר אָמַר: הַיּוֹם הַתְּבַרַר לִי כִּי אָנּוּ צְרִיכִים
לְהַכִּין קְמִיעוֹת עִם הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ 'נַח נַחֲמָן מֵאוֹמֵן'.
וְאָמַר כִּי יֵשׁ לְכַתֵּב אֶת הַקְּמִיעוֹת עַל גְּבִי קֶלֶף כְּאֲשֶׁר צוּרַת הָאוֹתִיוֹת

תהיה זהה עד כמה שאפשר לאותיות שבפתק הקדוש, ואמר שאף שהאמן הגדול ביותר לא יוכל לסרטיט את האותיות כפי שנכתב בפתק עצמו במדויק, אולם יש להשתדל שהכתיבה תהיה זהה עד כמה שאפשר לכתב המקורי כנ"ל. ואמר לצרף לקלף את תצלום הפתק, וטוב שהמעטפת הפנימית של הקמיע תהיה בצבע כסף.

אמר: כל אשה שתלבש את הקמיע תלד בנים צדיקים. גם אמר: אם הילדות היו לובשות את הקמיע הקדוש, כבר היה דור חדש.

היה נוהג לשאת עמו כמה קמיעות, ומדי פעם היה מסיר מעליו קמיע, ונותנו לאחד.

אמר לאחד שלבש את הקמיע הקדוש, כי ללבש קמיע אחד הוא טוב, אולם שנים זה טוב יותר.

צוה לאחד מאנשיו ואמר לו: תכין קמיעות יומם ולילה, כלם ירכשו. ופעם בעת שהתארח רבי ישראל בביתו של אחד מחסידיו, פנה החסיד לאיזה חדר ויצא ממנו כעבור שלוש שעות לערד, ושאלו רבי ישראל להיכן נעלם, וזה השיבו שכתב מזוזה, והוכיחו רבי ישראל בנעם ואמר לו: יכלת בזמן הזה לכתב קמיעות.

מהמקבליים שעושים קמיעות ולוקחים כסף עבורם, אמר כי הדבר אינו שונה כלום. ופעם הביאו לפניו קמיע ממקבל ידוע, ובטל רבי ישראל את הקמיע בלאחר יד וכו'.

כא

אמר: הקמיע בו רשום השם הקדוש 'נ נח נחמ נחמן מאומן' מסגל לאדם לכל הישועות שצריך להן, וכי הקמיע הקדוש הנ"ל הוא שמירה. והרי מספר מופתים שנעשו עלידי הקמיע:

מעשה באחד שעבד בכנן וארעה לו תאונת עבודה קשה בה נפלה אכן כבדה על ראשו ושברה גלגלתו, רחמנא ליצלן, והובל בדחיפות לבית החולים ושם נאמר כי מצבו נואש ובתוך זמן קצר אמור להפטר. והיה שם אחד שהפיר מעט את רבי ישראל ורץ אליו כבהלה וחרדה גדולה ובתקוה אחרונה לישועה, ומיד לקח רבי ישראל תצלום של הפתק הקדוש וגם חתם מאחור בכתיב ידו הקדושה את השם 'נ נח נחמ נחמן מאומן' ושלחו לחולה. ולקח השליח בחפזה את הפתק והניח תחת ראשו של חברו הגוסס, וארע גם גמור, בטול הטבע לגמרי, ותוך פרק זמן קצר התאחה השבר מעצמו, בבחינת (כ) והסגיר הכהן את הנגע, והשתפר מצבו של החולה בקצב על־טבעי עד שנתרפא בשלמות לתדהמת הרופאים והקרובים. ולאחר שחזר החולה לאיתנו, חזר בתשובה והתקרב לרבי ישראל.

מספר שנים אחר הסתלקותו של רבי ישראל, בעת שהפיצו חסידיו את הספרים הקדושים, נגשה אליהם אשה מבגרת שהחלה לספר בהתרננות כי לפני שנים חלתה בחלי כבד מאד וכבר היתה מיאשת מלהתרפא, והגיעה לאזניה שמועה מפחו הגדול ולבו הרחב של רבי ישראל לעזור לכל בר ישראל ונסעה אליו לצפת, וספרה שבשנכנסה אליו היה פלו לבוש בלבן ופניו קרנו מאור, והושיט לה את

הקמיע הקדוש ואמר לה: רק אמונה, ושב וכפל דבריו ואמר: רק אמונה. ומלבד זאת כמעט שלא השיח יותר, וקבלה על עצמה שתתחזק באמונה יתרה בכח דבורו הקדוש ובזכות הקמיע, ונתרפאה. ומאז היא נושאת עמה את הקמיע הקדוש שנתן לה רבי ישראל, והראתה אותו לחסידיו.

מעשה בילדה קטנה ששמיעתה נפגמה עד שכמעט ולא שמעה כלל והיו אמורים לנתחה. ואם הילדה, שהפירה את אחת מנשות המפיצים של רבי ישראל, שמעה על המופתים שמחולל הקמיע הקדוש והחליטה כי תרכש אותו עבור בתה, ולקחה האם את הקמיע ושמה אותו על הבת, ובתוך מספר ימים נסתבב שפגשה את אשת החסיד וספרה לה בשמחה גדולה כי ארע גם גלוי ובזכות הקמיע הקדוש שמיעתה של הבת שבה לאיתנה וכעת אין עוד כל צורך למכשיר שמיעה ולא לנתח את הילדה.

מעשה באשה אחת שבאה להתפלל עבור בתה הרוקה בקברות הצדיקים, והיה שם אחד מחסידיו של רבי ישראל שהציע לה כי תעשה עבור בתה פדיון נפש ל'קרן רבי ישראל דב אודסר להדפסת והפצת ספרי רבי נחמן, ותרכש גם את הקמיע הקדוש, והספימה האם. ובתוך כמה חדשים הגיעה האם לרשב"י שנית וספרה כי אמנם בתה עדין לא התחנתה אולם במשפחתם כבר ראו פעמים רבות רוח והצלחה מהקמיע הקדוש, וספרה שלפני זמן-מה היה לקרובת משפחה שלא קשוי הולדה וכבר עמדו לנתחה, ותכף שעמו עליה את הקמיע הקדוש הולידה בנקל, וכן בכל עת שיש בביתם חולה או איזה צער, הוא עונד את הקמיע הקדוש ומיד נושע.

מעשה באחד מאנשיו של רבי ישראל שנתן לאחיו שהיה משרת ביחידת ה'צנחנים' את הקמיע הקדוש, וזה ענד אותו בשמחה ובאמונה גדולה. וארע, שבזמן מבצע 'חומת מגן' שהה האח במארב ועמד בעמדת צליפה, ולפתע הרפין גופו מטה בכדי לסדר את תושבת הנשק, ובאותו הרגע המדיק נורה לעבר ראשו בדור ופגע בקסדת המגן ונצל בדרך גם, כי בנוסף למה שהתכופף באותו הרגע בו נורה הפדור לעברו, היה גם אמור הפדור לחדר בעד הקסדה, ובמקום זאת החליק והמשיך מעלה. והרגיש וידע החיל בברור גמור מהשגחת הקמיע ושמירתו.

מעשה שארע לחיל אחד שקבל את הקמיע הקדוש, והיה צריך לצאת לפעולה מבצעית מסכנת במיוחד, וקדם שנכנס לפונק נזפר ששכח את הקמיע באהל הלינה, ותכף שפנה לכוון האהל לקחת את הקמיע והתרחק מהפונק, פגע טיל בפונק והשמידו כליל, והתקשר החיל לחסידיו של רבי ישראל להודות על חייו שנתנו לו במתנה בזכות הקמיע הקדוש.

רפא ירפא

מענין סג'לת הפדיון, מה שיש בכחם של הצדיקים האמתיים יחידי סג'לה לפדות נפשות עגומות מכל צער וחולאת בגוף ובנפש, על-ידי שמניחים ידיהם הקדושות על הממון ועושים פדיון, פעמים רבות ה'יה נראה עין בעין כיצד ה'יה רבי ישראל פודה ומושיע בדרך גם ופלא את אותם בעלי היסורים שבאו אצלו במר נפש להושיע, ובבחינת (א) יהב לה ידא ואוקמה.

א

וידוע, פי מלאכת הפדיון היא מלאכה גדולה וחכמה גדולה לעשותה, כי צריכים לידע כל העשרים וארבעה פתידינים וצריכים לידע איך ה'יה הכהן הגדול נוהג עם השעיר המשתלח ועוד שאר ענינים רמים (ב), ועל-כן יש למסר את הממון דוקא לידי של צדיק אמת ה'יה במעלה ביותר, וכעין הכתוב (ג): "אין הכל כשרין לעשות פדיון", וכפי שתמה רבנו הקדוש ואמר (ד): אינני יודע איך הצדיקים עושים פדיון, וכעין מה שאמר פעם רבי ישראל לאחד: לקח לי הרבה זמן עד שקבלתי את זה, הינו לדעת איך עושים פדיון.

ומעשה שה'יה בשכונה חרדית בצפת, בעת שאחד מחסידיו של רבי ישראל קם בחצות לילה והחל לערוך תקון חצות בהתעוררות גדולה ובקול רם, ולפתע שמע דפיקות חזקות בדלת ביתו

(א) פרבות ה: (ב) שיחות הר"ן קעה. (ג) מדות, המתקת דין עה. (ד) שיחות הר"ן קעה.

והשב כי מן הסתם מדבר בשכן שבא להתלונן, וכבר הכין עצמו לקבל התוכחה בדמימה ושתיקה, אולם להפתעתו היה זה אדם מבהל שהחל להתחנן בפניו שיעשה עבורו פדיון היות ושורים עליו ועל בני ביתו דינים קשים ואינו יודע שום עצה לנפשו. ואותו חסיד, שידע כי רק צדיקים אמתיים הגדולים במעלה יודעים מלאכת הפדיון כנ"ל, דחה את אותו האחד ואמר כי הוא בעצמו אינו ראוי לעשות פדיון, אולם ישנו צדיק זקן וקדוש השווה לא הרחק ובדאי יש בכחו לעשות פדיון שיועיל. אולם מגדל מרירותו של זה ומגדל נחיצותו שיעשו עבורו פדיון המשיך בעקשנות לבקש את החסיד שיעשה פדיון עבורו כבר עכשו, עד שהכרח החסיד לקחת הממון לידי ולעשות פדיון, וכנן כי הוא מוסר כל פונת לבו ודעתו לרבנו הקדוש ולרבי ישראל ושתהא עשיתו בעשיתם וידיו כידיהם ופיו כפיהם. וכך, השכם בבקר הגיע החסיד לרבי ישראל, ותכף שנכנס לחדרו, פנה אליו רבי ישראל ושאלו במעט תקיפות: היכן הממון? והניח ידיו הקדושות על הממון והתפלל מעט, וכעבור כמה רגעים הראה פנים רגועות ושלמות, פאומר שפעת, דיקא לאחר שהגיע הממון לידי, בפל הדין ואין עוד צורך לדאגה.

פעם אחת בקש לפתע רבי ישראל מאחד שיתן לו איזה סכום, וזה הוציא מיד מכיסו את הסף ומסרו לידי הקדושות, והתפלל מעט רבי ישראל בפתר, ולאחר מכן פנה אל אותו האחד ושבח אותו על שנתן לו הממון ואמר שהציל בזה נפשות רבות, וככל הנראה פעל רבי ישראל בזה הפדיון להצלתם אף מבלי שידעו.

מעשה נזרא מאחד שסבל מ'הלם קרב' ממלחמת 'שלום הגליל' והיה מצבו הולך ומדרדר עד שכמעט ואי אפשר היה לתקשר עמו, ופעם בעת ששהה רבי ישראל בבית חולים לקח החולה

שקית מלאה בכסף והשליכה לחדרו של רבי ישראל וברח בבהלה, ואחז רבי ישראל בשקית ואמר לאחד ממשמשיו, בעוד מספר דקות יחזר החולה חזרה ואני אסתגר עמו בחדר ביחידות עד למחרת בבקר. ואכן, כעבור מספר דקות חזר החולה והכניסו רבי ישראל לחדרו, וצוה למשמשו לצאת וסגר הדלת, והחדר סגור ומסגר אין יוצא ואין בא, ובבקר הגיע המשמש ולא האמין למראה עיניו, כי החולה חזר לבריאותו כבראשונה! ולאחר שהבריא החולה הנ"ל החל להתקרב לרבי ישראל בהתקרבות גדולה, ופעם נכנס אצלו והחל להשיח ממעלת נתינת ממון לצדיק האמתי, והשיבו רבי ישראל בענג גדול: אה! מה שאתה הרוחת מהכסף שנתת לי! אה! מה שאני עשיתי עם זה.

מעשה נזרא מאחד שהתפוצץ בלון גז בפניו ונשרפו פניו והשחירו והתעור בשתי עיניו, רחמנא ליצלן. ולימים, שמע מכחו העצום של רבי ישראל לפעל ישועות ונפלאות על-ידי פדיונותיו ובא אצלו להושע, כי בנוסף לכל יסוריו גם לא יכל למצא שום שדוד. ונקב רבי ישראל באיזה סך שעליו לתת על פדיון, ובתוך זמן קצר ביותר השתדך עם אשה יראת שמים וזכה להעמיד בנים בריאים ויפים.

מעשה באחד שהיה עור ונכה באחת מרגליו וסבל משאר חלאים משנים בגופו, רחמנא ליצלן, והביאוהו לרבי ישראל, ואף-על-פי שלא היה נוהג רבי ישראל להבטיח הבטחות ולהראות גדלות בפני העולם, רק היה ממשיך ומעורר לתפלה ובטחון ברופא כל בשר וכל יכול, למרות זאת הפעם נקב בסכום מסים עבור הפדיון ואמר שאם יביא החולה את הסכום לידיו - יתחתן. והיה שם איזה עשיר

שלא האמין למשמע אזניו, ואמר שאם אכן יתקיים הדבר יתן אף הוא סכום הנבונה מזה לרבי ישראל לצורך הדפסת הספרים. והנה, הביא אותו החולה את הסכום שאמר רבי ישראל ובתוך זמן קצר ביותר נתקיים דבורו של רבי ישראל ולתדהמת כל מכיריו של החולה התחתן עם אשה בריאה. ובעת ששמע העשיר שהחולה התחתן, הגיע נדהם אל רבי ישראל עם הסכום שהבטיח שיתן, ומאותו המזמן הדפס בפעם הראשונה הספר 'כתבי רבי נחמן, תורות ותפלות'.

כך ועוד, היה נראה לא פעם מכחו הנשגב של רבי ישראל לעשות פדיון ולפדות אנשים מחלאים רעים ומרים בגוף ובנפש, בבחינת (ה) ונתנו איש כפר נפשו להשם וכו' ולא יהיה בהם נגף, עד שכל אלו שהיו אז עם רבי ישראל ראו בעיניהם דברים שאין שום שכל שיסכים עליהם, ממש בטול הטבע לגמרי.

ב

היה נוהג רבי ישראל להוסיף לגסח הפדיון הרגיל (ו) את המלה 'שום', דהינו שהיה אומר "שימתקו הדינים והגבורות הקשות וכו' על ידי פלא עליון וכו' שאין בו שום תערובת דין כלל". גם אמר, כי 'פלא עליון' המופיע בגסח הפדיון הנ"ל הכונה היא לרפנו הקדוש.

וארע, שהגיע לפניו אחד עם איזה סך עבור פדיון נפש וחשב בינו לבין עצמו, כי כיום, לאחר שרפנו הקדוש כבר נמצא בעולם, אזי ישנו פלא עצום וחסד נפלא וחדש כזה היכול לבטל מהאדם את כל הדינים עד שלא ישאר אצלו שום תערובת דין כלל,

(ה) שמות ל, יב. (ו) המופיע בלקוטי תפלות קד, קכג, ולגסח הפדיון המקצר.

ונתן את המזון לידיו הקדושות של רבי ישראל. וכאשר אמר רבי ישראל את גסח הפדיון והגיע למלה 'שום' (תערכת דין) כנ"ל, נעצר מעט, הדגיש את המלה 'שום', וצחק במאשר מחשבותיו.

וידוע, כי בנוסף לחכמה הנפלאה הדרושה להצדיק העושה פדיון, עליו גם לידע כמה דרוש ליתן עבור הפדיון, כי צריך לזה חכמה יתרה לדעת כמה הנזק צריך ליתן בכדי שלא ישארו אצלו דינים. וכעין המעשה מאותה האשה שנחלתה מאד ונטתה למות, ושלחו לרבנו הקדוש על פדיון, ולקח רבנו המטבע בידו ואמר שהמטבע אינו מחזיק המשקל ושיביאו לו מטבע אחר תחתיו, והביאו לו מטבע אחר ואמר שגם זה נחסר ממשקלו, וכן היה כמה פעמים עד שהצריך השליח לילך להחלפן ולהביא ממנו הרבה מטבעות, ורבנו הקדוש בחר מתוכם איזה מטבע שהיה לו המשקל על כף המאזנים כמו שצריך ואמר לשליח: לך ונסע לביתך, כי האשה כבר שבה לבריאותה. וכאשר הגיע השליח חזרה ספרו לו כי תקף אחר נסיעתו התחילה האשה לגווע ונעשה קול בכיה ורעש גדול בבית עד שהקיצו אותה, ואמרה ליתן לה מעט מים אל פיה, וספרה להם כי כאשר יצאה נשמתה ובאה לפני בית הדין של מעלה, שקלו העוונות והזכויות שלה והכריעו העוונות וגזרו דינה למיתה, שלא תחזר עוד לזה העולם, בתוך כך בא אברך אחד, ותארה צורתו כצורת רבנו הקדוש, והביא מטבע אחד והשליכו אל הפך של זכויותיה, והכריעו הזכויות ופסקו דינה לחיים.

ומעשה שהגיע לרבי ישראל אחד שבתו חלתה באיזה מחלה סופנית, רחמנא ליצלן, והחל רבי ישראל לספר המעשה מהצדיק מנעסחיו שהיה חולה מאד, ורבנו הקדוש אמר שלצורך

רפואתו עליו לתת לו את כל רכושו לפדיון. ובוה רמז רבי ישראל לאב פי עליו להרבות ביותר בפדיון עבור הבת, ושאל האב אם אכן עליו לתת כל הזנו ורכושו, ועשה עצמו רבי ישראל כאינו יודע, הינו שהשאיר הבחירה בידו. ומיד כתב האב המחאה נכפדת עבור הפדיון, ובתוך איזה זמן נתרפאה הבת. גם היה נוהג האב לומר יחד עם אשתו פרשת 'ובראשי חדשיכם' המסגלת לרפואת הילדים, פידוע⁽¹⁾.

מעשה באחד שהיה גרוש ובמצב נפשי ירוד מאד עד שהיה עושה מעשי שמות, וספר לאחד מממשמשיו של רבי ישראל פי אביו הבטיח לו שאם יתחתן יקבל סכום הגון של כסף שתחלתו בפפרה שש, אולם רחוק הדבר שימצא שדוד עבורו, ושאלו הממשמש אם יהיה מוכן לכך שרבי ישראל יתפלל ויפעל עבורו לשדוד ובתמורה יתן את הסכום להדפסת ספרי רבי נחמן. וזה חשב לעצמו פי מה יפסיד, הלא ממילא כבר התיאש מלהתחתן, והספים. והחל רבי ישראל להתפלל עבורו, ובתוך זמן קצר הגיעה לרבי ישראל אחת שהיה לה קצת חלי נפש וגם בעלה גרש אותה מאחר שלא נפקדה כעשר שנים, ואמר רבי ישראל שאם יתחתנו השנים יבריא שניהם ויהיו להם בנים, וכן הוה, שהתחתנו, הבריא, והעמידו ששה בנים.

מעשה באשתו של אחד מאנשיו של רבי ישראל ששנים רבות סבלה מהתקפות אסממה קשות והיה מצבה הולך ומחמיר עד שלילה אחד עברה התקפה חזקה ביותר, ומיד החיש הפעל את עצמו לרבי ישראל ונתן על פדיון, וכבר באותו הלילה פסקה ההתקפה כליל. ובמשך שנים, עד אחר פטירתו של רבי ישראל, לא סבלה עוד מהאסממה.

(1) לקומי מוהר"ן קנא.

ג

מעשה באחת שהיתה לה אמונה גדולה בכחו הגדול של רבי ישראל לעשות פדיון נפש ונתנה לו טבעת יקרה מאד, ואחז רבי ישראל בטבעת ואמר כי יעשה עבורה פדיון. וארע, שנפלה מחלקת בביתה, וכרב קנטורו של הפעל דרש ממנה את הטבעת ואים לגרשה, וכשפנתה לרבי ישראל סרב להחזיר לה את הטבעת חזרה.

ובודאי מה שנהג רבי ישראל עמה באפן הנ"ל היה להמתקת דינים אמתית עבורה בזה העולם ולטובה נצחית בשכילה לעתיד לבוא, בבחינת (ח) הנה ברך לקחתי וברך ולא אשיכנה, ומאי דהוה הוה, כי ידע עד כמה היה נחוץ הפדיון שנתנה להדפסת הספרים עבור תקון נפשה ולזכותה במצוה נצחית שכזאת, כי שכר מצוה בהאי עלמא ליבא, רק היום לעשותם ומחר לקבל שכרם.

סוף המעשה היה, שאחד מאנשיו של רבי ישראל שידע מהדברים נתן לאשה מכספו הפרטי ממון בשוי הטבעת בכדי לזכות במצות השכנת שלום בין איש לאשתו, כך שמשמים נסתבב שאותה הצדקת זכתה הן למסר מאודה לרבי ישראל והן שיעשה עבורה פדיון, וכן אותו החסיד זכה לקיים אחת מן המצוות שאדם אוכל מפרותיהם בעולם הזה והקרן קימת לו לעולם הבא.

פעם אחת הגיע לרבי ישראל אחד שהיה מעט ממרמר בלבו, היות ובעבר נתן פדיון לרבי ישראל להדפסת הספרים עבור זרע של קימא ועדין לא נושע, והשיבו רבי ישראל: אל לך לדאג, עליך להתפלל ולהשאיר זאת להשם יתברך, ובודאי בזכות הצדקה שנתת לצדיק, הצדיק יגן בערך שתזכה לבנים.

ובאמת, לעתים על-אף שהצדיק הגדול האמתי עושה פדיון, אף-על-פי-כן אינו מועיל הפדיון לפי שעה, והוא מחמת שגם למעלה תאבים מאד לפדיון כזה, כי לאו בכל פעם בא להם מלמטה פדיון כזה שיוכל להמתיק כל העשרים וארבעה בתי-דינים בבת-אחת, ועל-כן כשפא להם זה הפדיון הם משתמשים עמו לגיר גרים (ט). ועל-כן חלילה לאותו האחד שזכה להביא פדיון להרהר אחר הצדיק מחמת שעדין לא נושע, כי בודאי הוא לו לטובה נפלאה, כי השתמשו עם זה הפדיון לתועלת גבוהה יותר שהוא לעשות גרים כנ"ל ובודאי גם לו תהיה טובה גדולה מזה ובהמשך הזמן תצמח גם ישועתו שהיה צריך לה, רק שצריך להתממה קצת כנ"ל (י).

ד

פעם, בתוך שהיה רבי ישראל משיח עם אנשיו, החל לפתע לשבח ולהתפעל ממעילו של אחד מהם, והיה הדבר תמוה ביותר היות ולא היה לרבי ישראל כל ענין עם מחמדי העולם, מה גם שהמעיל היה פשוט ולא היה בו דבר מיוחד. אולם רבי ישראל המשיך בהתלהבות לשבח המעיל ולחקר עבורו, עד שפעל המעיל הציע לתת לו אותו במתנה, ומיד קפץ רבי ישראל בשמחה, ופשט החסיד מעילו ומסרו לידיו, החל רבי ישראל לנסות ללבוש, כי מדות המעיל לא תאמו פלל למדות גופו, על-כן נסה לתחב בעקשנות ובכח את ידיו לתוך השרוולים עד שכמעט ונקרע המעיל, וכל הנוכחים החלו בצחוק, כי היה ברור לכל שמדבר באחד מעסקי הצדיק אותם היה נוהג רבי ישראל להעלים בדרך בדיחותא, כי הם דברים הנסתרים ומכסים מעיני העולם לגמרי, ולאחר שהצליח רבי ישראל ללבוש את המעיל בקש

(ט) לקוטי מוהר"ן רמ"ו. (י) ל"ה, פרשת השחר, ה, סה.

לשֶׁכֶב. וְהִנֵּה, בְּבוֹא הַחֲסִיד לְבֵיתוֹ יֵצֵאָה לְקִרְאָתוֹ אִשְׁתּוֹ נִרְגָּשֶׁת וְסִפְרָה בְּהַתְּלַהּבוֹת מִגְדֹּל הַנֶּסֶם שְׂאֲרַע לְבָנִים הַקָּטָן, כִּי נִתְחַב עִמָּךְ עִמָּךְ בְּתוֹךְ גְּרוֹנוֹ אֵיזָה דָּבָר וְאִי אֶפְשֶׁר הִיָּה לְהוֹצִיאֹו בְּשׁוּם אִפֶּן, וּכְבָר קִרְאָה בְּבִהְלָה לְשִׁכְנִים, אוֹלָם כָּל הַשְׁתַּדְּלוּיוֹתֵיהֶם עָלוּ בְּתֵהוּ, וְהִזְמַן פּוֹרַח וְאוּזוֹל, וּלְפִתְעַ, בְּדַרְדָּר נִם גָּמוֹר, הַשְׁתַּעַל הַתִּינוּק וּפְלִט אֶת הַחֲפִץ. וְחָקַר הַחֲסִיד עֲבוּר הַשְּׁעָה הַמְדִיקָת בַּה אַרְעֵי הַמִּקְרָה, וְהִיָּה זֶה בְּאוֹתָהּ הָעֵת הַמְדִיקָת בַּה לְבֵשׁ רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֶת מְעִילוֹ, וְהִבִּין הַחֲסִיד פֶּשֶׁר הַתְּנַהֲגוֹתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל, כִּי לָקַח מִמֶּנּוּ הַמְעִיל עֲבוּר פְּדִיוֹן בְּנוֹ, וּמִיד רִץ לְהוֹדוֹת לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל, וְנִכְנַם לְחַדְרוֹ וְרָאָהוּ שׁוֹכֵב כְּשֶׁהַמְעִיל זְרוּק לְצִדּוֹ.

כָּךְ וְעוֹד, הִיָּה מִתְגַּלָּה לְעֵתִים כִּיצַד הִיָּה רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִמַּתִּיק דִּינִים בְּשִׂרְשָׁם וּמִכְבֻּלָם עַל־יְדֵי פְעֻלוֹת שְׁנֵרָאוּ לְכַאוֹרָה כְּפִשׁוּמוֹת וְתוֹמוֹהוֹת, כִּי הִיָּה עוֹשֶׂה כָּל עֲבוֹדָתוֹ וּמְלַאכְתּוֹ בְּהַסְתָּרָה גְּדוֹלָה וּבְחֻכְמָה נִפְלְאָה, רַק הַחֲכָם עֵינָיו בְּרֵאשׁוֹ יָכֹל לְרֹאוֹת הַדְּבָרִים וְלַהֲבִינָם לְאִשׁוּרָם. וּכְעֵין הַמּוֹבָא ^(יא), שֶׁיִּשְׁנֵם צְדִיקִים אֲמֵתִים הַגְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה שֶׁיִּכּוֹלִים לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם בְּכָל דָּבָר שֶׁבְּעוֹלָם וַיֵּשׁ בְּכַחַם לְעֲשׂוֹת פְּדִיוֹן עַל־יְדֵי אֲכִילָתָם וְכִיּוֹצֵא.

ה

עוֹד מַעֲנִין הַפְּדִיוֹן מִכַּחַם וּמַעֲלָתָם שֶׁל הַצְּדִיקִים הָאֲמֵתִים לְעֲשׂוֹתוֹ, נִתֵּן לְלַמֵּד מִהֲרַב הַקְּדוֹשׁ מוֹרְנוֹ הַרַב אַבְרָהָם קְלִיֶּסְקֵר, שֶׁעָלָיו הָעֵיד רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ ^(יב), שֶׁכְּבָר רָאָה כְּמָה צְדִיקִים, אוֹלָם שְׁלֵמוֹת הוּא רַק אֶצֶל הַצְּדִיק הַקְּדוֹשׁ הַנִּלְ.

(יא) לְקוֹטְמֵי תַנְגָּא טו. (יב) שְׁכַחֵי תַר"ו, סֵדֶר הַנְּסִיעָה שְׁלוֹ לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל ית.

כי ידוע, שיש כ"ד מיני פדיונות כנגד כ"ד בתי דין, ועל-פני הצדיק העושה פדיון צריך לידע כל העשרים וארבעה בתי-דינים, כי כשאינו עושה הפדיון המיוחד לאותו הדין - אינו מועיל. ויש פדיון אחד שכולל כל העשרים וארבעה בתי-דינים ויכול להמתיק כלם. אך אפלו הצדיקים, לאו כל אחד יודע זה הפדיון, ולא נמצא כי אם חד בדרא שידע זה הפדיון^(י).

ועתה הקורא, שער בדתך מרום מעלתו של הקדוש הרב אברהם קליסקר, כפי ששבחו רבנו הקדוש בעצמו ואמר שממין כל הצדיקים - שלמות מצא רק אצלו^(יז), דהינו שהיה חד בדרא, כי לזכות לעשות הפדיון הכולל - זה אינו יודע כי אם אחד בדור כנ"ל. ולכן, בעת שנפל רבנו הקדוש על ערש דוי, שלח דיקא להרב אברהם קליסקר שיעשה עבורו פדיון^(יח), כי ככל הנראה היה בכחו לעשות פדיון הכולל ולהמתיק כל הכ"ד בתי דין כנ"ל.

ומעשה באחד שלא היו לו בנים והלך להתפלל על קברות צדיקים, ובעת שהגיע לשפך שיחו על ציונו הקדוש של הרב אברהם קליסקר בטכריה נפתח שם לבו בתחנה ובקשה עד שהיה בטוח כי תפלתו נתקבלה ובמהרה יושע, ולאחר שסים תפלתו נסע לרבי ישראל, ותכף שנכנס לחדרו החל רבי ישראל להראות פנים שוחקות ואמר לו: דע לך, כי השנה יהיה לך בן זכר, וכן הוה.

ד

ממה שמוכא בחיי מוהר"ן^(יט), שטוב מאד ליתן בכל עת על פדיונות לצדיקים, אפלו שלא בעת צרה, חס ושלום, וכפי שאמר רבנו הקדוש שאלו היה לו איש צדיק שיהיה ראוי לעשות לו פדיון היה נותן

(י) לקוטי מוהר"ן רמז. (יד) שבחי הר"ן, סדר הנסיעה שלו לארץ ישראל יח. (טז) שם יט. (יז) עבודת השם, צד.

לו על פְּדִיוֹן בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, כִּי פְּדִיוֹנוֹת הֵם דְּבַר גָּדוֹל מְאֹד. מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שֶׁהִגִּיעַ לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְנָתַן אֵיזָה סֶךְ עַל פְּדִיוֹן, וְלֵאחֶר שְׁסִים רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לֹמְרֵי גִסַּח הַפְּדִיוֹן פָּנָה אֵלָיו וְשָׂאֵל: אֵינִי לָךְ עוֹד כֶּסֶף? וְזֶה הָיָה מְעַט נְבוּךְ, וְהוֹצִיא מִכִּיסוֹ עוֹד אֵיזָה סֶךְ, וַעֲשֵׂה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל פְּדִיוֹן עֲבוּרוֹ שְׁנִית. וְהִנֵּה, כְּעֵבוֹר מִסְפַּר דְּקוֹת, כְּאֲשֶׁר אוֹתוֹ הַנֵּ"ל חֵשׁ 'בְּמוֹחַ' כִּי רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לֹא יִבְקֹשׁ מִמֶּנּוּ מִמּוֹן נוֹסֵף, פָּנָה אֵלָיו שׁוֹב רַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְשָׂאֵלוֹ: אֵינִי לָךְ עוֹד כֶּסֶף? וְהוֹסִיף וְאָמַר: צָרִיךְ לָתֵת כָּל יוֹם אֶת כָּל הַכֶּסֶף עַל פְּדִיוֹן! וְהָיָה שֵׁם אֶחָד שֶׁשָּׁמַע אֶת דְּבוּרוֹ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל הַנֵּ"ל וּמִיד הוֹצִיא מִכִּיסוֹ סֶךְ לֹא גָדוֹל בְּמִיחָד שֶׁהָיָה לוֹ בְּכִיסוֹ וּמָסְרוֹ לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל, וּפָנָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל אֵלָיו וְאָמַר: צָרִיךְ לָתֵת כָּל יוֹם אֶת כָּל הַכֶּסֶף לְפְדִיוֹן. וְהוֹצִיא שׁוֹב הָרֵאשׁוֹן עוֹד אֵיזָה סֶךְ מִכִּיסוֹ וְנָתַן לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל, אוּלָם רַבֵּי יִשְׂרָאֵל חֹזֵר וְאָמַר: צָרִיךְ לָתֵת כָּל יוֹם אֶת כָּל הַכֶּסֶף לְפְדִיוֹן. וְהִחַל אוֹתוֹ הָרֵאשׁוֹן לְמַעַן כִּי יִשְׁנֶנּה הוֹצְאוֹת, חֲשָׁמַל, מִים וְעוֹד, וְהִשִּׁיבוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל: צָרִיךְ לָתֵת כָּל יוֹם אֶת כָּל הַכֶּסֶף לְפְדִיוֹן. וְזֶה הַמְּשִׁיךְ וְטַעַן: אֲנִי חוֹסֵךְ מִמּוֹן עֲבוֹר הַנְּסִיעָה לְאוּמָן, וְהִשִּׁיבוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל: צָרִיךְ לָתֵת כָּל יוֹם אֶת כָּל הַכֶּסֶף לְפְדִיוֹן. וּכְשֵׁזָה הַמְּשִׁיךְ בְּעַקְשָׁנוֹתוֹ וְלֹא קִבַּל וְשָׂאֵל שׁוֹב: וּמָה עִם הַנְּסִיעָה לְאוּמָן? הִשִּׁיבוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל: תִּלְךָ בְּרַגְלֵךְ.

מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד מֵאַנְשָׁיו שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה נוֹהֵג לְאַרְחוֹ בְּבֵיתוֹ, וּפְעַם שׁוֹחַח עִם אִשְׁתּוֹ וּבָא עַל דַּעְתָּם שֶׁיִּקְדִּישׁוּ חֹדֶר מִיחָד עֲבוּרוֹ, שֶׁיְהִיָּה שְׁמוֹר וּמְזֻמָּן לוֹ אִימְתִי שִׁיחֲפִיץ, וּכְאֲשֶׁר הִגִּיעַ אֶל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר לוֹ כִּי הִכִּינוּ עֲבוּרוֹ חֹדֶר בְּמִיחָד כַּנֵּ"ל, עָנָה וְאָמַר: אֵתָּה צָרִיךְ לָתֵת הַכֶּל, וְלֹא רַק אֶת הַחֹדֶר.

אמר לאחד: אתה צריך לתת את כל חיותך ואת כל כסףך לרבנו הקדוש. וכשזה טען כי יש לו יצר הרע גדול מאד ועל-כן קשה הדבר עבורו, השיבו רבי ישראל תוך אנהה: אהה, מה שזוכים בזה. והפליג בתנועות ידיו הקדושות, כמראה על הזכיה העצומה.

עוד ממעלת הנהגה הנ"ל, הינו שלא להניח המעות כולל מיום לחברו, רק בכל יום לקחת על הצטרכותו המכרחת לו ושאר הממון ליתן לצדקה, עין פחני מוהר"ן (י), מה שרבנו הקדוש חפץ והשתוקק לזכות אותנו להגיע להנהגה הנ"ל, ולמדרגת הפטחון עד שלא נניח אצלו שום ממון מיום לחברו כנ"ל.

ז

ונראה, כי ביום, אחר הסתלקותו של רבי ישראל, עקר מעלת הצדקה והפדיון היא עבור הדפסת והפצת ספרי רבנו הקדושים בקרן הדפסת הספרים שהקים רבי ישראל, וכפי שכתב בצוואתו: הנני להביע בזה את רצוני באפן מחלמ, ברור ונמרץ, כי כל רכושי וזכויותי מכל מן וסוג שהוא, ישמשו לאחר אריכות ימי ושנותי אך ורק למען המטרה של הדפסת והפצת ספרי רבי נחמן מברסלב.

וכן, במשך השנה האחרונה קדם הסתלקותו, בעת שהיו מביאים לו על פדיון, לא היה אומר נסח הפדיון כפי שהיה נוהג עד אז אלא שהיה אומר שזה הממון הוא לצדקה, דהינו להדפסת הספרים הקדושים, ולעתים אף היה מוסיף ואומר כי ממון הצדקה הנ"ל נחשב כפדיון. והיה נראה כי רצו בזה כי לאחר פטירתו, כאשר לא יוכלו עוד

למסר הממוזן לידיו הקדושות בגשמיות, אזי יעשה הפדיון על ידי נתינת הצדקה עבור הקרן שהקים בנ"ל. וכמבאר (י"ח) שהצדקה שנותנים עבור הספרים הקדושים האמתיים יקרה מכל, כי זהו עקר תקון הצדקה, והמזכה את הרבים בספרים הקדושים - עושה צדקה בכל עת, כי בכל עת עושה צדקה ובודאי אין קץ לשכרו, כי בכל פעם בכל הדורות הבאים מזכה את ישראל שתתקיים התורה על ידו, כי לומדים בזכותו בספרים המכניסים קיום התורה בעולם, אשרי לו. וכן מובא (ט"ז), שעל ידי הדפסת הספרים הקדושים לשם שמים נקשרים כלל ישראל בהשם יתברך פחותם, וזוכים להשגחה שלמה, ונשפע שפע טובה וברכה וכל טוב לבית ישראל, ועל-כן השכינה וכנסת ישראל מבקשת מהשם יתברך שיידפסו ספרים קדושים הרבה. אשרי הזוכה לזכות את הרבים וליתן מעות לצדקה נוראה שפזאת, כי אין שום צדקה נחשבת כמו צדקה של הדפוס.

וְהִירִי מעט נסים שנעשו בכח הפדיון לקרן הדפסת הספרים שהקים רבי ישראל, כך שגם לאחר פטירתו יוכל כל המיצר בגשמיות וברוחניות להושע מכל צרותיו ומהדינים הנאחזים בו:

מעשה באחת שהיתה עקרה חמש שנים, והגיעה להתפלל אצל התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, והיה שם אחד מאנשיו של רבי ישראל שספר לה מפחו הגדול של הקמיע הקדוש של רבי נחמן בו חתום שמו, נ נח נחמן נחמן מאומן, ומסגלת פדיון הנפש עבור הדפסת הספרים. אך זו התלבטה רבות היות והיתה דחוקה בפרנסתה. אולם אותו חסיד ברב עקשנותו לא הרפה ממנה, כי הרגיש מצערה וגם ידע מכל הקמיע וכח הפדיון להושיעה, עד שזו אמרה כי תלך

(יח) ל"ה, ברבות השחר ה, לה. (יט) שם, קדושין ג, כב, כג, עלים לתרופה, מכתב מ"ב פסלו תר"ד.

להתפלל ולאחר מכן תשוב לרכש את הקמיע ולעשות את הפדיון. ואכן, לאחר שהלכה להתפלל וחשבה בינה לבין עצמה כי מה תפסיד, הרי מדבר בצדקה קדושה להדפסת ספרי רבי נחמן שזכותה תעמוד לה לנצח נצחים, ומי יודע אם אכן גם תזכה להושע?! ושבה אל החסיד ועשתה פדיון עבור קרן הדפסת הספרים של רבי ישראל וענדה את הקמיע. וכעבור מספר חדשים, בהלילת משה רבנו שבנו באדר הגיעה שוב לרשב"י וספרה כי בזכות הקמיע הקדוש ובזכות הפדיון להדפסת הספרים זכתה במזל טוב להפקד.

מעשה נורא מאחת שהתגוררה בצרפת והיתה חולה במחלה חשוכת מרפא, ואחותה שהתגוררה בארץ הגיעה להתפלל עבורה ברשב"י, וכרב צערה החלה לשפך את לבה בפני אחד מחסידיו של רבי ישראל, וזה אמר לה כי ראשית כל עליה לעשות פדיון נפש עבור האחות, כי עקר הרפואה היא על-ידי פדיון^(כ), ודיקא לאחר הפדיון ימתקו הדינים מעל האחות בכל הכ"ד בתידין שלמעלה, וכן שתשלח לה ברחיפות את הקמיע עם השם הקדוש 'נ נח נחמ נחמן מאומן' לצרפת. ועשתה כן, ובתוך זמן קצר ביותר הגיעה במיוחד לרשב"י לפגש באותו החסיד ולספר לו כי אחותה התרפאה בשלמות!

מעשה באשה שננשה לדוכן הפצת הספרים והחלה לספר בצער ובעגמת נפש כי בטה עזבה את הבית והיא מתראת עם ערבי ואין כל דרך להשיבה חזרה, ואחד מחסידיו של רבי ישראל החל לדבר על לבה ולנחם אותה ולחזקה, וספר לה מבחו הגדול של הפדיון לקרן הספרים שהקים רבי ישראל, מה שיש בכח הפדיון הנ"ל להמתיק ולכבול את כל הדינים והיסורים והגזרות שנגזרו בין בגוף בין בנפש בין

(כ) לקוטי תנינא ג.

בממון. והסכימה האשה לעשות הפדיון, וכעבור זמן מה הופיעה שנית בדוכן הספרים וספרה כי לפני מספר ימים נשמעו נקישות בדלת ביתה, והיתה זו בתה ששבה באפן מפתיע חזרה.

ממה שמוכא בלקוטי מוהר"ן^(כא), שיש צדיק אמתו הממשיך כל ההשפעות טובות לעולם, ומי שזוכה ליתן צדקה לזה הצדיק הוא מתברך מיד, בבחינת ^(כב) זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד, מעשה באחת שהיתה עקרה מזה שנים וכל השתדלויותיה להפקד עלו פתחו עד שהיתה כאבדה לאחר יאוש, וחברתה שידעה ממעלת הצדקה לקרן הדפסת הספרים של רבי ישראל דברה על לבה שתנדב לצדקה ובכך יפתחו לה שערי ההולדה, ונעתרה לה וחתמה על תשלום חדשי למשך כשנה. וספרה אותה האחת שהיתה עקרה, כי באותו היום בו חתמה על הוראת הקבע, באותו היום המדיק זכתה לקבל ישועתה ונפקדה.

ח

אמר רבי ישראל בלשון תמיהה: האתם יודעים כיצד לנהג עם הממון?! אני יודע כיצד לנהג בו, על-כן הביאו את הממון אלי.

ומעשה באחד שהגיע לבקר את רבי ישראל ובדרכו רכש זר פרחים מהדר לכבודו, וכשהגיש לו הזר, השליכו רבי ישראל לרצפה ושאלו: מה זה? וזה השיבו: פרחים. ואמר לו רבי ישראל: הפרחים לבסוף מתים, היה עליך לרכוש ספר למוהר"ן.

(כא) סימן ע. (כב) הושע י, יב.

בעת שרכש אחד מאנשיו תיק קטן לנשיאת ממון עבורו, פתח רבי ישראל את התיק ושאל: היכן הוא הממון שהיה כאן? והבין החסיד כי חפץ רבי ישראל לזכותו בטובה נצחית, ליתן צדקה וליתן על פדיון ובכך לגמול לו טובה על מתנתו, ובכחינת פופין את האדם ליתן לצדקה.

בעת שסימה ישיבה מסימת לבנות בית פנסת מפאר לחסידי ברסלב שעלותו היתה מרבה ביותר, הוכיח רבי ישראל בלשון תמיהה ואמר: אינני מבין, אני קבלתי מרבי ישראל קארדונר עליו השלום, כי יש לעסק אך ורק בתורה ותפלה, ואת הממון - ליתן לדפוס.

מעשה בשנים מחסידיו של רבי ישראל שרכשו איזה דבר, וכאשר המתין אחד מהם עבור העדף שהיה זעום, השתומם השני ושאלו: מה לך בזה? הינו שפקש שימשיכו בדרךם ולא ימתינו, והשיבו הראשון: ומה אפסיד אם אתן את העדף עבור הדפסת הספרים?! וכפי שנאמר בצדקה (כ), שכל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול.

מעשה באחד ששרו עליו דינים רבים והחליט כי ידפוס מכספו את הספר 'לקומי תקונים' העוסק בתקון חצות, תקון הכללי, שמות הצדיקים ועוד, ולאחר שעשה רבי ישראל פדיון עבורו עם אותם הספרים שהדפוס בנ"ל, הורה לו ללכת ולחלקם.

עוד ממעלת הצדקה להדפסת ספרי רבנו, מובא (כד), כי על ידי הצדקה שנותנים לצדף הדפסת הספרים הקדושים, על ידי זה נעשה תקון הצדקה בשלמות נפלא, וזו הצדקה יקרה מפל ועליה נאמר (כה) "צדקתך צדק לעולם", הינו שיהיה קיום להצדקה הזאת לעולם.

(כג) בבא בתרא ט: (כד) ל"ה, ברפת השחר ה, לו לח. (כה) תהלים קיט, קמב.

ט

הַקְפִּיר וְהוֹכִיחַ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּכַמָּה לְשׁוֹנוֹת וּבְכָל מִינֵי רְמוּזִים שׁוֹנִים
 עַל טְהַרְתְּ הַלֵּב בְּקִיּוּם מִצְוֹת הַצְּדָקָה, שְׁלֹפֵי גֹדֵל מַעֲלָתָהּ
 בְּיָדָיו רָאוּי לְהַתְגַּבֵּר וּלְקַיְמָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם בְּלִבְךָ, כִּי מַעֲלַת מִצְוֹת צְדָקָה
 הִיא בְּלִי שְׁעוֹר וּשְׁקוּלָה כְּכֹל הַתּוֹרָה כְּלָה (כו), וְכֹל הַתּוֹרָה וְכֹל תְּקוּן כָּל
 הָעוֹלָמוֹת תְּלוּיִים בָּהּ, עַל־כֵּן צְרִיכִים לְהַרְבוֹת בְּצְדָקָה מְאֹד וּלְבַקֵּשׁ מְאֹד
 מִהֵשֵׁם יִתְפַּרֵּךְ שְׂזוּכָה לְקִיּוּם מִצְוֹת הַצְּדָקָה כְּרָאוּי, הֵינּוּ שְׂזוּכָה לִיתֵן
 צְדָקָה בְּלֵב שָׁלֵם לְמַעַן שְׁמוֹ יִתְפַּרֵּךְ בְּאַמֶּת וְלֹא רַק בְּשִׁבִיל כְּבוֹד
 עֲצֻמוֹ (כז).

וּמַעֲשֵׂה בְּאַחַד שְׁהַחֲלִיט לְקַבֵּץ סְכוּם הַגּוּן בַּחוּץ לְאַרְץ זְמַן מָה לִפְנֵי
 רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְלִהְבִּיאוֹ לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל עֲבוּר פְּדִיוֹן, וּבְעֶרְבֵי רֹאשׁ
 הַשָּׁנָה, בָּעֵת שֶׁחָפָה בְּתוֹרוֹ יַחַד עִם שְׂאֵר הָעוֹלָם שֶׁבָּאוּ לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל
 לִיתֵן עַל פְּדִיוֹן, הִחֵל לְהַתְגַּאֲוֹת בְּלִבּוֹ עַל שֶׁהִבִּיא סְכוּם כֹּה נִכְבֵּד לְעַמַּת
 הַשָּׂאֵר, וּכְאֲשֶׁר מָסַר הַמָּמוֹן לְיַדֵּיו הַקְדוֹשׁוֹת שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל, הַשְּׁלִיךְ רַבֵּי
 יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁטָרוֹת לְצַד וּמִבְּלִי שְׂיֵאמַר אֶפְלוֹ אֶת ה'יְהִי רְצוֹן' שֶׁבִּנְפֹסָה
 הַפְּדִיוֹן, וְקָרָא לְהַבֵּא בְּתוֹר, וּכְשֶׁנִּכְנַס הַשָּׁנִי וּבִידוֹ מִמְּבַע יַחֲדֵי שֶׁל
 עֲשָׂרָה שְׁקָלִים בְּלִבְךָ, קִבְּלוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּחֶפְזָה וְאַחֲזוּ אֶת הַמְּטַבֵּעַ וּמִשִּׁישׁ
 אוֹתוֹ כְּאִלוֹ הָיָה יָקָר מְכֹל הוֹן, עַל אִף שֶׁהָיָה סְכוּם פְּעוּט לְעַמַּת קוֹדְמוֹ.
 וְהֵבִין הַרְאֵשׁוֹן תּוֹכַחַת הַצְּדִיק עַל מַה שֶׁנִּזְחַח עָלָיו דַּעְתּוֹ וְהַתְגַּאָּה בְּלִבּוֹ,
 וּבְעֵין הַכְּתוּב (כח): "עֲנִי שֶׁהוּא שְׁפַל רוּחַ אִף־עַל־פִּי שְׂאִינוֹ נוֹתֵן צְדָקָה,
 הוּא טוֹב מִעֲשִׂיר בְּעַל גְּאוּהַ אִף־עַל־פִּי שְׁנוֹתֵן צְדָקָה", וּבִבְחִינַת (כט) אַחַד
 הַמְּרַבָּה וְאַחַד הַמְּמַעִיט וּבְלִבְךָ שְׂיִכְוֵן אָדָם אֶת דַּעְתּוֹ לְשָׁמַיִם.

(כו) בָּבָא בְּתָרָא ט. (כז) ל"ה, מְנַחָה ו, ד. (כח) מְדוּת, גְּאוּהַ לֹא. (כט) מְנַחֹת ו, יא.

פעם אחת הגיע אל רבי ישראל אחד שרצה ליתן צדקה, אולם חלשה עליו דעתו היות ולא היה בידו כי אם סך מועט, כי היה דחוק ביותר בפרנסתו וגם את אותם השקלים הבודדים נתן במסירות נפש, ואחז רבי ישראל הממון בחבה ואמר בחם: את הכסף הזה אני אקח במיוחד עבור הדפסת הספרים!

בעת ששכב רבי ישראל בבית חולים, נזרקה דרך חלון החדר פנימה שקית המלאה בכסף עבור פדיון, ושבח רבי ישראל את הדבר, הינו דבר הנעשה לשם שמים כנ"ל.

כך ועוד, היה רבי ישראל מרמוז ומראה פונתו בענין נתינת הצדקה לשם שמים, צדקה הנקיה מפניות של כבוד העולם הזה. כי עשירות היא אחד משלשה דברים שדרך בני אדם להתנאות בהם^(ב), וכפי שכתב במכתבו^(א): ההתעוררות והשתוקקות אל עצם האמת הטמון וצפון בעמקי לבך המבין ומרחיק ראות, זה גרם לעורר בלבי תקף תשוקת אהבתי אליך עד אין קץ וגבול, אהבה אמתית כזאת שאין עוד דגמתה בעולם, אהבה קדושה צחה נקיה וטהורה בלי שום פניה של כבוד או ממון ולא שום דבר של עסקי עולם הזה כלל וכלל. ומעצם האהבה הנפלאה אינדז ממש שבתי ומלבי אפלו שעה אחת, ותמיד אני מצפה ומחכה ומשתוקק ומתגעגע ומתפלל לישועת נפשך, והעקר להכניס ולהאיר בלבך אור הצדיק האמת שהוא עקר הישועה בשלמות והרפואה לכל בגוף ובנפש בזה ובכא לנצח.

(א) לקופי מוהר"ן יד, ה. (לא) אבי הנחל, עמ.

'אבי הנחל'

הפליג רבי ישראל ושבח ביותר את קבץ המכתבים שכתב לנשיא המדינה מר זלמן שז"ר, שנאגדו יחד לספר פלא הנקרא 'אבי הנחל'. ספר אשר הוא טובה גדולה לכלל ישראל ועתיד להיות חביב וחשוב גם בדורות הבאים. ספר בו כל מכתב ומכתב הוא כאגרת הנכתבת לכל אחד ואחד מישראל, ושם יוכל הקורא למצא כל המיני עצות וישועות שצריך לו בכל יום ובכל עת.

א

תחלתו של החבור והיחוד הקדוש שעשה השם יתברך בין רבי ישראל ובין שז"ר החל במו"ו בשבט תשי"ז, והיה זה בעת שבהן מר שז"ר בתפקיד שר החנוך והתאכסן במלון במבריה. והנה, בחצות לילה נשמעו צעקות רמות שהגיעו מכוון ההרים והיערות, ושאל שז"ר את שומר המלון לפשר הדבר, והשיבו כי זהו חסיד ברסלב הנוהג לצעק ביערות שמעבר לציון רבי מאיר בעל-הנס. ואף-על-פי שזה השיבו בקרירות מחמת שהיה רבי ישראל נסתר ונרדף, לא יכל שז"ר שלא לתת דעתו ולבו לצעקות הנוראות שעדין לא שמע פמותן מעולם, ומיד פנה לראות הדברים במו עיניו. והנה, בעת שהגיע שז"ר למקומו של רבי ישראל, סים רבי ישראל את אמירת תקון החצות,

ופנה אליו שז"ר ובקשו: למדו אותי איזה דבר. והתישב רבי ישראל לידו ופתח לקוטי מוהר"ן והחל ללמדו. וכך החל הקשר המיוחד בין השנים, קשר שלא מעט תמהו עליו ואמרו "אצבע אלקים הוא" (א), כי על־ידו נתגדל ונתקדש כבוד השם למעלה ולמטה.

ב

קדם שנבחר שז"ר לנשיאות המדינה, הגיע אל רבי ישראל ובקשו שיברכו, וברכו, ובדרכו לטקס ההשבעה נתן לו רבי ישראל את הפתק הקדוש שישא עמו, גם נתן לו את הספר היקר 'קצור לקוטי מוהר"ן' והורה לו להקריא ממנו את התורה הקדושה שבסימן ע' ויהי ביום השמיני^(א), שם מבאר שכל הכבוד והגדלה שיש לכל אדם שבעולם מקטן ועד גדול הם מקבלים רק מהצדיק שהוא בחינת עפר, וכן התחדשות הראשות והכבוד נמשך רק מזה הצדיק, כי ממנו נמשך הכל וכלם מקבלים ממנו.

וכך, לתדהמת העולם, הקריא שז"ר את קצור התורה הנ"ל בפני הנכנסת, כפי שהורה לו רבי ישראל, וכפי מה שכתב לו רבי ישראל במכתב מתאריך ו' איר תשכ"ו: בצאתך לדרך אל תשפך לקחת אתך האוצר והמתנה טובה אשר נתן לך השם ברב רחמיו, הלא הוא הספר הקטן והישן 'קצור לקוטי מוהר"ן' משנת תקצ"ה, כמנהג הטוב תמיד. הוא בודאי יגן עליך בדרך וימשיך ויאיר עליך אור קדשת האמונה ביחודו ואחדותו יתברך ובהשגחתו הפרטית, שכל זה כלול בכל דבור ודבור הכתוב שם.

(א) שמות ה, טו. (ב) ויקרא ט, א.

ג

בַּעַת שְׁבִקְר מֵר שׁו"ר בְּבֵיתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּפַעַם הָרֵאשׁוֹנָה וְרָאָה דְחָקוֹ הַגָּדוֹל, בְּקֶשׁ לְתַמְדָּ וְלַעֲזוֹ, אוֹלָם רַבִּי יִשְׂרָאֵל סָרַב וְאָמַר כִּי יֵשׁ לוֹ כָּל טוֹב, וּכְשֵׁזָה הַמְּשִׁיךְ וְהַתְּעַקֵּשׁ כִּי בְרִצּוֹנוֹ לְהַקְלֵ מַעְלָיו מְעַט אֶת הַצְּמִצּוּם הַגָּדוֹל, הִצִּיעַ לוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל לִיתֵן יָד מְסִיעַת בְּהַקְמַת בֵּית כְּנֶסֶת לְחִסְדֵי בְּרֶסֶלֶב בְּשִׁכּוֹנַת 'מֵאָה שְׁעָרִים', וּמִיָּד נִרְתַּם שׁו"ר לְמִשְׁימָה וְעֶזֶר בְּכַמִּיּוֹת הַגָּדוֹלוֹת שֶׁל הַמְּלֵט וְהַבְּרוֹל שֶׁהָיוּ דְרוֹשׁוֹת לְמַכְנֶה, וְלֵאחֵר שְׁנִסְתִּימָה הַבְּנִיָּה הָיָה מְגִיעַ לְשֵׁם שׁו"ר לְהַתְּפַלֵּל.

פַּעַם אַחַת, כְּאֲשֶׁר תָּמָה שׁו"ר בִּיצֵד הַסְּפִיק רַבִּי יִשְׂרָאֵל כָּל-כַּף בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם וּבְלִמּוּד הַתּוֹרָה, עָנָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר: בְּזִמְנֵי הַתּוֹרָכִים, כְּאֲשֶׁר הָיְתָה סִכְנָה גְּדוֹלָה לְכָל הַיְהוּדִים וְאִי אֶפְשָׁר הָיָה לְהַגִּיעַ לַכֶּתֶל, הָיִיתִי מְגִיעַ לְשֵׁם לְהַתְּפַלֵּל וְתִיקוֹן, וּמִזִּמְנֵי שֶׁהָיִיתִי מְסִים תְּפִלְתִּי וְעַד לְצַהֲרֵי הַיּוֹם הָיִיתִי רַק בּוֹכָה וּבּוֹכָה לְפָנַי הַשֵּׁם שְׂאֵבִין הַלִּמּוּד, וּכְשֶׁנִּגְמְרוּ הַדְּמָעוֹת הָיִיתִי מִמְּשִׁיךְ בְּבִכָּיָה וְכוּ', וְלֵאחֵר מְבִין כְּשֶׁהָיִיתִי נֹגֵשׁ לְלִמּוּד הָיִיתִי מְבִין הַכֹּל וּמִסְפִּיק בְּרַבֵּעַ שְׁעָה לְמוֹד שֶׁל כְּמָה יָמִים, וְכֵן עֲבַרְתִּי עַל כָּל הַתּוֹרָה.

ד

בְּזִמְנֵי מְלַחֲמַת שִׁשֶּׁת הַיָּמִים, תְּקוּפָה בְּהָ אָרְעוֹ נְסִים גְּדוֹלִים וּמוֹפְתִים גְּלוּיִים לְעַם יִשְׂרָאֵל לְעֵין כָּל, מִמֶּשׁ שְׂדוּד מַעֲרֻכוֹת הַטָּבֵעַ, כָּתַב רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְנִשְׂיָא שׁו"ר כִּי כָּל הַהֲצָלוֹת וְהַיְשׁוּעוֹת לָהֶם זְכוּ יִשְׂרָאֵל, מֵהַ שְׁנַצְּלוּ מֵהַרִּיגָה וְטַבַּח וּכְלָיָה, רַחֲמָנָא לִיצְלָן, הָיָה בְּזִכּוֹת הַתְּקַרְבוֹתוֹ (שֶׁל

שז"ר) לרבנו הקדוש, וכפי שכתב^(ג), כי בגלל מה שזכה (שז"ר) לשתות מימי החכמה של הצדיק, עשה השם עמנו נסים ונפלאות גדולות ונוראות במלחמת יששת הימים עד היום הזה. וכן במכתבו מראש הדיש ניסן תש"ל, בו משבח מעלת הקשר ביניהם, כתב: דע והאמן באמונה חזקה ונכונה, כי רק בעבור זה (שזכית להתקרב להצדיק נחל נובע) זכינו לכל הנסים הנפלאים ונוראים אשר עשה השם עמנו בחסדו הגדול לעיני כל העמים. אלו היו ישראל יודעים רק מעט מן המעט מזה, היו פלם בורעים ומשתטחים לפני הדרת ממלכתו ומנשקים כפות רגליו. גם כתב^(ד) כי כל הנסים והמופתים הנוראים שעשה השם עמנו בששת הימים במצרים וירדן וסוריה ורוסיה וכו', הכל היה בזכותו ומעשיו הטובים.

ה

ובך, הלך וגבר והתחזק הקשר הנעלה בין רבי ישראל ובין שז"ר, עד שפסק שז"ר לנסע בשבתות, ועל אף שהיה אז ראש ההסתדרות, שהיתה אז בעלת כח והשפעה רבה בארץ, לא נסע לישיבות שהתקיימו בשבת, ובכך קדש שם השם ברבים. גם לקבוצ ראש השנה, שהיה בכברת דרך ארפה מביתו - הגיע שז"ר רגלי, בכדי שלא לחלל יום טוב, והצרכו מהממשלה לדאג ללווי מיחד עבורו.

ובגדל חבתו של הנשיא שז"ר לרבי ישראל פנה אותו חברי המבחר, ואמר שכל מי שיגע בכבודו של רבי ישראל, יעניש לאתרו וילקח למעצר. ופעם אמר שז"ר בהתפעלות רבה לכמה מבני משפחתו של רבי ישראל, כי אינם יודעים כלל מי הוא רבי ישראל,

(ג) אבי הנחל, קד, מכתב מתאריך ז' ניסן תשכ"ט. (ד) אבי הנחל ב, כו.

וְלִמְרוֹת שְׁאֵלוֹ נִכְנְסוּ קִצַּת בְּהִקְפָּדָה מִהִדְבָּרִים, חֲזַר וְאָמַר: כֵּן, כֵּן, אֵינְכֶם יוֹדְעִים, הוּא אֵינְנוּ כֵּן אָדָם רְגִיל, הוּא מִן הַשָּׁמַיִם. גַּם מִכֵּן כָּל אוֹתָם הִרְבָּנִים הַגְּדוֹלִים וְהַמְּפָרְסָמִים שֶׁהִכִּיר בְּעַת נְשִׂאוֹתוֹ בְּסוֹף יָמָיו, אָמַר: כְּמוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּעַר - אֵין עוֹד. וְכֵן אָמַר שְׁז"ר, כִּי עַל אַף שֶׁנִּרְאָה בְּעֵינֵי הָעוֹלָם וְכוּ', אוֹלָם כָּל־פִּי פָּנִים הוּא אֵד וְרַק בְּרִסְלָבֵר. וְהָאֵמִין בְּהַפְתָּק הַקְּדוּשׁ שֶׁקָּבַל רַבִּי יִשְׂרָאֵל כֵּן"ל, וְאָמַר כִּי זֶה הַפְתָּק עוֹד יִכְבֹּשׁ אֶת כָּל הָעוֹלָם וְיָבִיא אֶת הַגְּאֻלָּה, אוֹלָם לְעַת עֲתָה מִפְּאֵת הַמַּחְלָקָת יֵשׁ לְהַמְתִּין וְלֹא לְפָרְסָמוֹ בְּרִישׁ גָּלִי.

וּפְעָם, הִגִּיעוּ יַחַד רַבִּי יִשְׂרָאֵל וּמַר שְׁז"ר לְרַב שְׁמוּאֵל הוֹרְוויץ לְלַמֵּד לְקוּטֵי מוֹהֵר"ן, וְקָדָם שֶׁנִּכְנְסוּ הַשָּׁנִים לְחֻדְרוֹ כִּבְד שְׁז"ר אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל שְׁיַכְנֶס הוּא רֵאשׁוֹן, וְהַשִּׁיבוּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל: אֵתָה נְשִׂיא - הַכְּנֶס אֵתָה רֵאשׁוֹן. וְחֲזַר שְׁז"ר וְכִבְד אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל שְׁיַכְנֶס הוּא בְּרֵאשׁוֹנָה, וְשׁוֹב הַשִּׁיבוּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל בִּידִידוֹת כֵּן"ל, וְחֲזַר הִדְבָּר עַל עֲצָמוֹ מִסְפָּר פְּעָמִים עַד שֶׁנִּכְנְסוּ הַשָּׁנִים יַחַד לְחֻדְרֵי כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד. וְכֵתָם הִלְמוּד, טָרָם שֶׁהִסְפִּיק רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְפָצַח בְּרִקּוּדִים וּבְשִׂמְחָה כְּמִנְהַגוֹ, הַקְּדִימוֹ שְׁז"ר וְשָׂאֵל בְּתַמִּיהָ: חֲסִידֵי בְּרִסְלָב וְאֵינֶם רוֹקְדִים?! וּמִיָּד פָּצְחוּ הַשָּׁנִים בְּרִקּוּדִים נְפִלְאִים, עַד שֶׁמִּגְדָּל הַשִּׂמְחָה הַגְּדוֹלָה הִצְטַעַר בְּיוֹתֵר רַב שְׁמוּאֵל הוֹרְוויץ עַל שֶׁלֹּא יָכַל לְהַנְצִיחַ הַדְּבָר מִחַמַּת שְׁלֹא הִיָּתָה בִּידוֹ מִצְלָמָה.

סִפָּר רַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי חֲבָרִים, אֶחָד מֵהֶם הָיָה וְכוּ' וְהַשְּׁנִי הָיָה זְלָמָן שְׁז"ר, וְאָז הוֹסִיף: וְאִבִּי הַנְּחָל - זֶהוּ חֲבַר טוֹב מְאֹד.

פעם, בעת שפגק רבי ישראל את שז"ר במשרדו, אמר שז"ר: אתה הוא המלך, אתה הוא הנשיא וכו'.

ו

בשנת תשכ"ו, ערך שז"ר את מכתביו של רבי ישראל לספר קדוש והביאו לדפוס בפעם הראשונה, ונתן לו את השם 'אבי הנחל', על שמו של רבי ישראל, הינו ישראל בער אודסר הנחל, וכו' קבץ שלשים ושנים מכתבים, שחלקים מתוכם השמיט בזמנו בכדי שלא לעורר את אש המחלקת.

והפליג רבי ישראל מאד בשבח השתדלותו של שז"ר בהדפסת הספר הקדוש הנ"ל ואמר כי הרבה עולמות רועשים ומודעזעין מפעלתו בהדפסתו. גם אמר, כי לפני ביאת המשיח יתגלה האור של הספר 'אבי הנחל', וכנה אותו 'ילד פלא'.

אמר: הספר הקדוש 'אבי הנחל' הוא טובה גדולה לכלל ישראל, להצילם מפח מוקשים, מיון מצולה ואין מעמד. וכי הוא משקה את ישראל מימי אמת הנובעים מהנחל נובע, שמהם תצמח הגאולה בקרוב. וכן בעת שיצא הספר הקדוש אבי הנחל לאור בפעם הראשונה, אמר רבי ישראל כי הספר הנ"ל כבר עושה פעולות גדולות בעולם ושהוא המתקה וישועה גדולה לכלל ישראל ומפלה גדולה לכלל שונאינו, ולעתיד לבוא בדורות הבאים עוד יספרו הרבה מזה הספר.

והרי קטע קצר מאותם המכתבים שנכתבו לשז"ר ושעדין לא הובאו לדפוס, וממנו יוכל המעיין לשער ממעלת הקשר בין רבי ישראל ושז"ר וממעלת הספר הקדוש 'אבי הנחל'.

לכבוד אוהבו של מלך ישראל, נחל גובע, הפודה ומציל את ישראל מכל הצרות לדור דור, מר זלמן שז"ר, אשר חפץ בו השם וסבב סבות נפלאות עד שנתפסם ונתבשם החבור והיחוד שלנו, שמזה נולד לנו 'ילד פלא' שהכל תוהים ומשתוממים עליו ומקבלים אותו בחבה ואנפין נהירין, וקוראים אותו בשם 'אבי הנחל', על שהוא משקה את ישראל מימי אמת היוצאים מהנחל גובע המטהר מכל הטמאות והזהמות ועושה מרשעים גמורים צדיקים גמורים, ומהפך זדונות לזכויות. השם ישמרהו מכל רע ויחיהו חיים ארפים ונעימים. בימיו תושע יהודא וירושלים, וישראל תשכן בטח על אדמתם אדמת קדש, אמן ואמן.

ז

אמר: אני כתבתי את ה'אבי הנחל' בין נחשים ועקרבים. וכן פעם בפשאחד שאלו על מה היה לו לצעק כל-כך עד פלות הנפש בהרים שסביב רבי מאיר בעל הנס, השיבו רבי ישראל: אם היו מסתובבים סביב רגליך העקרבים הענקיים שהסתובבו סביב רגלי - גם אתה היית צועק כל-כך.

ונראה, כי בתשובתו הנ"ל רמז רבי ישראל על מלחמתו הקשה והכבדה נגד האמונות הכוזביות והשקר ששרר אז בעולם, כי מלבד מה שרוב המכתבים הקדושים נכתבו במסירות נפש גדולה בגשמיות, כפי שכתב (ה): לדאבוני הרב לא זכיתי לכתב זה זמן רב כל-כך, כי באמת כמעט לא הייתי בדרעתי מעצם הצרות ותלאות שעברו עלי, לא עליך, והקדוש ברוך הוא נתן לי כח ברזל לשאת על היסורים

כאלו שאי אפשר לבאר. וכפי שכתב (1): זה זמן רב שאני שוכב על ערש דווי ביסורים מרים וקשים, לא עליך, ולא יכלתי לכתב, ועכשו התגברתי בכל כחי לבוא לפני רום מעלתו הנעלה במכתבי זה. מלבד זאת נראה, כי עקר יסוריו העצומים של רבי ישראל היו מהרדיפות והצרות הרעות שסבל באותה התקופה ברוחניות ובגשמיות מאותם שקפצו עליו והרבו בריב ומחלוקת עד שכמעט ולא נותר בו כח לשאת היסורים הקשים והמרים, כי ממש בקשו להמיתו, רחמנא ליצלן, וכפי שרמז בזה באחד ממכתביו וכתב: ועכשו אודיעכם שישי לי מלחמות ורדיפות גדולות מפל צד וכו', ממתנגדים אנשי בליעל הלא הם פלבים עזי נפש החטאים בנפשותם הדוברים על הצדיק האמת ועל אנשיו הכשרים עובדי השם באמת.

ועל-כן, נראה כי עקר צרתו ודאגתו של רבי ישראל היתה על שלא יחלישו דעתו ולא יעלה בידם להטותו מדרך האמת ולהפילו ממדרגתו, חס ושלום, כפי שכתב בהמשך מכתבו הנ"ל: אבקש מאד שתתפללו עלי שאתחזק מאד לילך בדרך רבנו הקדוש והנורא ולא יוכל שום דבר למנע אותי חס ושלום מעבודת השם. וכמוכא בזהר הקדוש (2) שכל חרשין דעלמא אקרוין על שמא דא נחשים ועקרבים, הינו שכל מכשפי העולם נקראים נחשים ועקרבים על שמו של הנחש הקדמוני שהוא רוח טמאה מזהם. ואכן זכה לעמוד בגבורה גדולה כנגד כל אותם הליצים המתלווצים ועזי הפנים המלעיגים, ולא התבייש ולא הכניע עצמו מפניהם כלל, וכפי שספר: ברוך השם, אני הייתי גבור חזק ולא הכנעתי עצמי להשקר.

(1) אבי הנחל, השממות. (2) חיי שרה, קבה.

עוד נתן לקשר את דבורו הקדוש של רבי ישראל הנ"ל, מה שאמר שכתב את ה'אבי הנחל' בין נחשים ועקרבים, לענן יסוריו הגדולים והמרים במלחמתו להארת אור הצדיק האמת וברור האמונה הקדושה בעולם, פי 'עקרב' מרמז על התגברות החכמות החיצוניות והאפיקורסות שעלידי זה נחשף ונתעלם אור הצדיק, רחמנא ליצלן, כפי שמביא כבר במכתבו הראשון^(ח): רבוי החכמות, בפרט חכמת הפילוסופיא, מזיקים מאד לכל העולם יותר מנחשים ועקרבים ומכל מיני חיות רעות ומזיקים שבעולם, פי הם מזיקים לאמונה הקדושה שהיא יסוד הכל. ובהמשך מביא: על ידי שדוכרים על הצדיק, על ידי זה נתגבר הפילוסופיא בעולם, וכן להפך.

גם ידוע, שעקרב מרמז על מה שהבעל דבר אורב תמיד על האדם להכניס בו כפירות ופגעים רעים ברוחניות ובגשמיות, רחמנא ליצלן, ונחש מרמז על הנחש הקדמוני שהוא הכפירות והאפיקורסות המזיקות ביותר בעולם. וכמו בא^(ט), שיש נחש ונמלה בתוך פיה, וזאת הנמלה בודאי אין לה נוחא מחמת שהיא בתוך פיה של נחש, והנחש הם החכמים להרע החוקרים פילוסופיא ואפיקורסות, ועלידי דבורים רעים כגון: לשון הרע, שקרים, ליצנות ושאר דבורים רעים ובפרט כשמדברים לשון הרע על צדיקים וכשרים, על ידי זה עושים כנפים להנחש שיוכל לעוף ולהזיק בעולם מאד, חס ושלום. והנמלה המנחת בתוך פי הנחש היא כחינת חכם הדור כחינת הצדיק האמת שיש לו תמיד צער גדול ומלחמה גדולה עם החכמים דסמרא אחרא הנ"ל ואין לו שום נוחא.

(ח) אבי הנחל, א. (ט) לקוטי מוהר"ן סג.

על-בין נראה כי רמזו וכונן רבי ישראל בְּדַבְרוֹ הַזֶּה לְמַלְחַמְתּוֹ הַקְּשָׁה וְהַמְרָה נֶגֶד אוֹתָם הָעוֹי פְּנִים שְׁעָמְדוּ עָלָיו לְהַדְפּוֹ לְרַדְפוֹ וּלְאַבְדּוֹ, וּכְפִי שֶׁסִּפֵּר: כָּל יְמֵי חַיֵּי כָּל מִי שֶׁרָאָה אוֹתִי בְּשׁוֹק הָיָה מְרָאָה בְּיָדוֹ - הוּא בְּרַסְלָב, בְּרַסְלָב, בְּרַסְלָב. אֲנִי הָיִיתִי לְלַעַג וּקְלָס בְּעֵינַי כָּל הָעוֹלָם, וְיָמָּה שֶׁסִּבְּלַתִּי זֶה אִי אֶפְשֶׁר לְסַפֵּר, אֵינְנִי יוֹדֵעַ אִיךָ אֲנִי חַי בְּעוֹלָם. וְכָתַב (י): בְּזִמְנֵי הָאַחֲרוֹן גָּבְרוּ עָלַי מְכַאוּבִים וְיִסּוּרִים קָשִׁים לְאִין שְׁעוּרָה, לֹא עָלִיךָ, וּמַחֲמַת זֶה לֹא יִכְלַתִּי לְכַתֵּב עַד עַכְשָׁיו, הַשֵּׁם יִרְחַם וְיַמְתִּיק כָּל הַדֵּינָיִם מֵעֲלִינוּ וְיִבְטַל כָּל הַדֵּינָיִם וְהַקְּטוּבִים. הַיְשָׁרִים בְּלִבּוֹתָם יָדְעוּ לְהוֹקִיר עֲרֹךְ פְּעֻלַּתִּי אֲשֶׁר בְּכָל בַּחַי עֲבַדְתִּי, וְהַרְגָעִים הַסְּפוּרִים שֶׁהָיוּ לִי לְנוֹחַ קִצָּת מֵעֲבֹדְתִי עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ - הַקְּדֻשָּׁתִי אוֹתָם לֶךְ בְּגִלְלַת אֶהְבֵּתִי וְחִבְתִּי אֵלֶיךָ. וּמוֹסִיף שֵׁם וְכוּתֵב: הַמְתַּנְּגָדִים הַרְשָׁעִים הַחוֹלְקִים עַל הַצְּדִיק הָאֵמֶת, שֶׁפָּשְׁטוּ אֶת יְדֵיהֶם וְלִשְׁוֹנָם בְּהַצְּדִיק, הַחֲרִיבוּ וְשָׂרְפוּ אֶת הַיְכָלוֹ וְהִגְלוּ אֶת בְּנָיו לְמִקּוֹם מְדַבֵּר שֶׁמָּמָה אֲשֶׁר לֹא עָבַר בָּהּ אִישׁ, שֶׁהוּא חֲכָמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת וְכַפִּירוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת.

ח

אמר: הַסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ 'אָבִי הַנְּחַל' מְקַרֵּב אֶת כָּלֵם, וְכָל מִי שֶׁרוֹאֶה הַמְּכַתְּבִים שָׁבוּ - נַעֲשֶׂה בְּעַל־תְּשׁוּבָה. גַּם אָמַר לְאַחַד: תִּשְׁתַּדֵּל לְקַבֵּל אֶת הָ'אָבִי הַנְּחַל', אִז תִּזְכֶּה לְהִיּוֹת חֲסִיד בְּרַסְלָב.

עוד מֵעֲנִין רוּם מֵעֲלָתוֹ שֶׁל הַסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא 'אָבִי הַנְּחַל', הַסֵּתוּם וְנַעֲלָם עֲדִין מִכָּל הָעוֹלָם, יֵשׁ לְעֵין בְּשִׂיחוֹת הָעוֹסְקוֹת בְּשִׁבְחַת הַלְּקוּוֹי מוֹהַר"ן (יא), שֶׁם נִרְמַז בְּחֲכָמָה נִפְלְאָה מֵהָ'אָבִי הַנְּחַל', וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: נִשְׁמַע מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ (שֶׁל רַבֵּנוּ) שֶׁאָמַר, שֶׁהַסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ שְׁלוֹ

(י) אָבִי הַנְּחַל, הַשְּׁמֻמּוֹת. (יא) חַי מוֹהַר"ן, מַעֲלַת תּוֹרָתוֹ וּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, ז.

לקוטי מוהר"ן שיצא בעולם הוא אתחלתא דגאולה, ואמר: מאחר שיצא בעולם אני חפץ מאד שילמדו אותו, פי צריכים ללמד אותו הרבה עד שיהיה שגור בעל-פה, פי הוא מלא מוסר והתעוררות גדול מאד להשם יתברך אשר אין ערוך אליו. וכן הולך ומפליג שם בשבחו של הספר וכותב: ופעם אחת היה (רבנו הקדוש) מזרו את אחד ללמד את ספרו (לקוטי מוהר"ן), ואמר שהוא מצוה גדולה ללמד ספרו הרבה, ואמר לו שיכולים להיות נעשה בעל-מח גדול על-ידי ספרו, פי יש בו שכל גדול ועמקות נפלא מאד על-פי פשוטן של דברים^(יב). וכן מוסיף שם ואומר^(יג): פעם אחת היה משבח את הספר שלו מאד (לקוטי מוהר"ן) ואמר שיכולים להיות נעשה בעל-תשובה גמור על-ידי למוד הספר שלו. ואמר, שיהיו בני-אדם שילמדו ויתפללו על-ידי הספר הזה. ואמר, שמי שישב ויעסק בספריו רק בלי קנטור ונצחון ויסתפל בו באמת, אז בודאי יהיו נבקעין אצלו כל גידי קשיות לבבו, ואמר בזו הלשון: סע וועט אים אלע אדערן טרענען (שזה יחדור לו לכל הורידים).

ובעת, עמד והתבונן כיצד רמז רבנו הקדוש ברוח קדשו לדורות משבח הספר הקדוש והנורא 'אבי הנחל', ותשא בשרך בשניד, פי אחר ששבח הלקוטי מוהר"ן בשבחים מפלגים כנ"ל, אמר סע וועט אים אלע אדערן טרענען (שזה יחדור לו לכל הורידים), עולה במספר שזה ובמדיק 'אבי הנחל', כזה: אלה, בית, יוד, הא, נון, חית, למד (1147).

גם ראה לדמות שבה הספר הקדוש והנורא לקוטי מוהר"ן, מה ששבחו רבנו הקדוש בעצמו ואמר שעל-ידי הלמוד בו יכולים להיות נעשה בעל-תשובה גמור, לשבח ה'אבי הנחל', מה שאמר רבי

ישראל שפּל מי שרואה את המכתבים שבאבי הנחל - נעשה בעל-תשובה. וכעין מה שהשיב פעם רבי ישראל לאחד שעסק ב'אבי הנחל' והגיע אליו בהתלהבות ואמר לו פי אין ספר יותר גדול וקדוש ממנו, ושתק מעט רבי ישראל ולאחר מכן השיבו בחיוב והוסיף: כל מכתב וכל דבור שבו הוא אור השם, נעלם מפל העולמות!

ועתה הקורא, שער בנפשך מעצם רום מעלתו של הספר הקדוש והנורא 'אבי הנחל', העולה מעלה מעלה וכו', אשר עדין הסתום ונעלם מפל, וכפי שרמז בזה רבי ישראל ואמר: לפני ביאת המשיח יתגלה האור של הספר הקדוש 'אבי הנחל' כנ"ל.

ט

והרי אחד ממכתביו הקדושים של רבי ישראל (י):

ב"ה, ר"ח ניסן תשכ"ב, תל-אביב.

מחמד עיני ולבי, הנעים והנחמד לכל, השם עוזו וגבור יהיה מעודך ויחזק לבבך בכל עז ותעצומות לזרו מאד לדלג על מה שצריך לדלג, כדי שתוכל להמשיך על מחד וחכמתך הארה מהנגון והשיר של נפלאות למעלה מן הטבע, היוצא מהפנור של ע"ב נימין של הצדיק האמת, שיתגלה לעתיד בעת קץ האחרון על-ידי משיח צדקנו, שעל-ידי זה יבער ויבטל המינות ואמונות פזיזות מן העולם, ויחזיר כלם אל האמת ויקרבם להשם יתברך ותורתו, וימלא כל הארץ דעה לדעת כי השם הוא האלקים. שלום וכל טוב לארץ ימים.

אחי, יקירי וחביבי, מה מאד גדלה שמחתי שזכיתי לראות כתב ידך החזקה המלא ידידות וברכות נאמנות היקרות לי מאלפי זהב וכסף. אני יודע בנפשי האמת, כי בודאי אינני ראוי וכדאי לקבל כבוד כזה.

בבשתי ממך, יקירי, לחזור על הדברים שפתבתי לך עד הנה, ולהיות תמיד על רעיונך ספרי רבנו ז"ל ולהגות בהם ולדקדק בהם, כי בטח תמצא בכל דבור ודבור כל מיני מתיקות, ובודאי תוכל להחיות עצמך תמיד בהם אפלו בעמק החשך בכל מיני צרות הנפש.

אל ירע בעיניך על אשר לא כתבתי לך אגרת זה זמן רב, כי השם יודע את לבי, כי מעצם אהבתך האמתית הקשורה וחקוקה בעמקי לבבי יומם ולילה נכסף נכספתי בכלות הנפש להרחיב הדבור ולטייל עמך בגן עדן העליון של הצדיק יום יום, אך אין דעתי צלולה מחמת בגידות הזמן אשר סבבני, כידוע לך קצת, ואם ירצה השם כי ירחיב השם את דעתי, אז בודאי אתגבר ואתאמץ בכל נפשי להודיעך בכל פעם חדשות נוראות מהישועות והחסדים העצומים שעשה השם עמנו באחרית הימים האלה, בסוף הגלות האחרון והמר הזה עלידי הצדיק האמת שהוא מבצר תקותנו האחרון, עד שגם עכשו אחר כל המרירות והקלקולים הרבים שקלקלנו - עקר נחמתנו ותקותנו הוא החסדים החדשים הנפלאים שהם בחינת שכליות גבוהים ונעלמים מאד, שרשי התורה שהם למעלה מהתורה, שממשיך עלינו הנחל נובע מקור חכמה להחיות כל הנפשות הנפולות אשר רבו כמו רבו בדורות הללו.

עֲלֵינוּ לְשִׁמְחָה וְלִרְקוֹד בְּלֵב שָׁלֵם בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה שְׂזוּכֵינוּ לִידַע
 מִהֶעוֹסֵק בְּתַקוּיֵנוּ לְנִצָּח בְּכָל דּוֹר, וְאוֹי וְאֲבוֹי לָהֶם לְהַחֲלֹקִים
 וְהַמְתַּנְגְּדִים עַל הָעוֹסֵק בְּתַקוּן נַפְשֵׁיהֶם בְּכָל עֵת. וְאֶף-עַל-פִּי שֵׁהֶם
 חוֹלְקִים כְּמוֹ שְׁחוֹלְקִים וּמִתְלוֹצְצִים כְּמוֹ שְׂמֵתְלוֹצְצִים, אֶף-עַל-פִּי כֵן סוֹף
 כָּל סוֹף יִתְגַּלֶּה הָאֱמֶת לְעֵינַי כָּל, עַד שֶׁכָּל חִלּוּקַת הַכְּבוֹד יִהְיֶה אֵצֶל
 הָאֱמֶת, וְאִזּוּ בּוֹדָאֵי הַכָּל יִרְוּצוּ לְעַבְדֹת אֶת הַשֵּׁם בְּאֱמֶת וּלְהִתְקַרֵּב לְצַדִּיק
 הָאֱמֶת שֶׁהוּא עֶקֶר שְׁלֵמוֹת הָאֱמֶת.

הַמִּעֲתִיק וְהַמְסַדֵּר, הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ וַיִּשׁוּעָתוֹ בְּכָל עֵת בְּזָה וּבְבָא,
 מְבָרְכוֹ בְּבִרְכוֹת מְאֹלְפוֹת וְחַג כָּשֵׁר וְשִׂמְחָה עַל גְּאֻלְתָּנוּ
 וּפְדוּת נַפְשָׁנוּ. הַמְחַכֶּה וּמְצַפֶּה לְרֵאוֹתוֹ הַיּוֹם וְלְשִׂמְחָה אֶתְנוּ יַחַד עַל
 שְׂמִחָתָנוּ.

יִשְׂרָאֵל דַּב אֲוֹרְסֵר

רַבְּנוּ נַחֲמֵן וְסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים

עוֹרָר וְחִזַּק בְּיֹתֵר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל אֶת הָעוֹלָם לְהַטּוֹת דַּעְתָּם וּלְבַבְכֶם לְשִׁמְעַת בְּקוֹל הַשֵּׁם הַקּוֹרֵא אוֹתָם בְּקוֹל גָּדוֹל בְּכָל יוֹם, שְׂיִמְשִׁיכוּ עַצְמָם בְּזִרְיוֹת גְּדוּלָה אֶל הַצַּדִּיק הָאֵמֶת שֶׁכָּל תִּקְוַתֵּינוּ וְתִקְוַתְנוּ רַק עַל-יָדוֹ, וְשִׁישׁ לוֹ בַּח הַמּוֹשֵׁיךְ לְהַמְשִׁיךְ וּלְקַרֵּב כָּל הָעוֹלָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַד שְׂיִקְיָם מִקְרָא שְׁכָתוֹב (א): "כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שְׁפָה בְרוּרָה לְקִרְא כָּלֵם בְּשֵׁם הַשֵּׁם לְעַבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד".

א

אָמַר: עַל-יְדֵי לְמוֹד בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים יְכוּלִים לְקַבֵּל נְשֻׁמָה חֲדָשָׁה, לְהִיּוֹת חֲדָשׁ, זֶה כַּח כְּוָה שְׂמִכְנִים בְּאֲדָם נְשֻׁמָה חֲדָשָׁה, הוּא עוֹשֶׂה תוֹרָה חֲדָשָׁה, נְשֻׁמוֹת חֲדָשׁוֹת, "לְמַעַבְדֵי נְשֻׁמַּתֵּינוּ בְּרוּחֵינוּ חֲדָתִין", הוּא מְחַדֵּשׁ אוֹתָנוּ, הוּא נוֹתֵן לָנוּ מִחַ חֲדָשׁ, לֵב חֲדָשׁ, הַכֹּל חֲדָשׁ. וְהוֹסִיף בְּהַתְּלַחְבוֹת עֲצוּמָה: אַה! מַה שְׂאֵפֶשֶׁר לְזִכּוֹת עַל-יְדֵי עֶסֶק בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים!

אָמַר: אֲנַחְנוּ חוֹלִים גְּדוּלִים, עַל-כֵּן עָקַר הַלְמוֹד הוּא בְּסִפְרֵי רַבְּנוּ. רַבְּנוּ הַקְּדוּשׁ הוּא יְכוּל לְתַקֵּן אוֹתָנוּ, לְקוּמֵי תְּפִלוֹת, לְקוּמֵי מוֹהַר"ן, לְקוּמֵי הַלְכוֹת. אוֹי, אֲשֶׁרֵינוּ.

ב

אמר: כל דבור של רבנו הקדוש הוא כל התורה כלה.

לאחד ששאלו כיצד מתקרבים לרבנו הקדוש, השיב: בפה, בלב ובמח.

ענה ואמר לאחד שבקש ברכה להתקרב לרבנו הקדוש: תגיד הרבה לקוטי תפלות ותרבה להתבודד, ואפשר שתזכה.

ג

ענה ואמר: רבנו הקדוש קרב אתכם ראשונים, כי הוא מתחיל לקרב את הכי רחוקים. גם אמר כי רבנו הקדוש בוחר את הנשמה הכי פגומה מכל קבוצה של שרש נשמות ומתקן אותה, כך שלאחר מכן כל שאר הנשמות מאותו שרש הנשמה לא יוכלו למען שלא היה אפשר להם להתקרב ולהתקן.

אמר: דבור אחד של רבנו הקדוש יתקן את כל העולם, כל אחד איך שהוא - יהיה לו תקון. רבנו הקדוש יתקן ויעזר לכל היהודים, לא ישאיר אף אחד בחוץ, הוא יתקן גם את המפרסמים של שקר, אפלו שזה קשה מאד. רק הגויים - ישארו בחוץ, בהמות עזים לא מתקנים אותם.

אמר: הרגלים הם המקום הכי נמוך בגוף, רבנו הקדוש מגיע גם לשם לרפאות ולתקן. רבנו הקדוש הוא מתקן אותנו ואת כל העולם, אנחנו החרבנו הכל והוא מרפא מתקן ומחדש, נ נח נחמ נחמן מאומן הוא חדש והוא עושה הכל שלם וחדש.

וְכֵן מובא (ב), שְׁעַר תְּקוּן הַנִּיצוּצוֹת הוּא בְּבַחֲנֵי רַגְלִים, כִּי עֵקֶר אַחֲיוּת הַסְטֵרָא אַחֲרָא וְהַקְלָפוֹת הוּא בְּרַגְלִים, בְּבַחֲנֵי (א) רַגְלֵיהָ יוֹרְדוֹת מוֹת, וְעַל-כֵּן עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הַתְּקוּן הוּא לְהַתְקַרֵּב וּלְהַתְקַשֵּׁר לְהַצְדִּיק הָאֵמֶת כָּל-כַּף עַד שִׁיְהִי נִמְשָׁךְ הָאֲרֵתוֹ עַד הַרְגְלִים שְׁשָׁם עֵקֶר גָּמַר הַתְּקוּן, כִּי עֵקֶר הַשְׁלֵמוֹת הוּא כְּשֶׁמְמַשְׁכִּים הַקְדָּשָׁה עַד הַרְגְלִים כַּנ"ל.

ד

אָמַר: עֵקֶר הַחֲזוּק - אֲשֶׁרִינוּ שְׁזָכִינוּ לְהַתְקַרֵּב לְרַבְּנוּ. גַּם אָמַר: כָּל הַקְדָּשָׁה זֶה רַבְּנוּ הַקְדוֹשׁ, הוּא כּוֹלֵל אֶת כָּל הַתּוֹרָה וְכָל הַצְדִּיקִים וְכָל הַקְדָּשׁוֹת.

אָמַר: רַבְּנוּ הַקְדוֹשׁ לֹא הִשְׁאִיר אֶף יְהוּדֵי בְּלֵי 'אֲשֶׁרִינוּ', לְכָל יְהוּדֵי יֵשׁ אֲשֶׁרִינוּ. גַּם אָמַר: אִין בְּרַסְלָב בְּלֵי אֲשֶׁרִינוּ.

חֲזוּק וְאָמַר כִּי בְּכַחוֹ הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא שֶׁל רַבְּנוּ הַקְדוֹשׁ מְשִׁיחַ יִתְקַן אֶת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, וְהוֹסִיף: הַמְשִׁיחַ הוּא לֹא רוֹצֵה שְׁיַחֲסֵר אִיזָה חֲתִיכָה מִיִּשְׂרָאֵל, הוּא רוֹצֵה אֶת כָּלָם שְׁלָמִים. וּפְעַם, בְּתוֹךְ שֶׁהִשִּׁיחַ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מִגְּדֵל כַּחוֹ הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא שֶׁל רַבְּנוּ הַקְדוֹשׁ וְאָמַר שִׁיְהַפֵּךְ אֶת כָּלָם לְצַדִּיקִים, מִיַּד קָפֵץ אֶחָד וּשְׂאֵלוֹ: גַּם אוֹתִי?! וְהִשִּׁיבוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל: אֶת כָּלָם. וְדַחַק תִּיבַת 'כָּלָם', כְּמֵרָאָה עַל הַתְּקוּן הַגָּמוּר וְהַשְּׁלָם בְּתַכְלִית כַּנ"ל.

מַעֲשָׂה נוֹרָא שְׂאֲרַע בְּעַת שֶׁשָּׁהָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּמִירוֹן וְהַתְרִיעַ שֶׁהוֹלֵךְ לְעֵבֶר דְּבַר קָשָׁה מְאֹד וְעַל-כֵּן הִזְהִיר מְרֹאֵשׁ שְׁלֹא יִקְרָאוּ לְרוֹפְאִים, וְכַעֲבוֹר כְּמָה שְׁעוֹת נָפַל לְחַלְשָׁה גְּדוֹלָה וְלֹא הִכְנִים אִיזָה דְּבַר

(ב) ל"ה, מַצְרַנּוֹת ד, מ, וּבִשְׂאָר מְקוֹמוֹת. (ג) מְשַׁלֵּי ה, ה.

מאכל לפיו פשמונה ימים ברציפות, והיה יוצא מגופו דם דרך הפה וכו', והיה גופו הקדוש הולך ונחלש, עד שהיה חשש גדול לחייו והיה מסכן ביותר, ולמרות זאת היה חזק וגבור כאריה ממש, ואין פה שיוכל לתאר גבורתו הגדולה וחזקו הנורא, כי לא היה הדבר פגדר הטבע כלל, והיה נראה כאלו התפשט והתנתק מגופו הקדוש וכי הוא וגופו הם שני דברים נפרדים שאינם קשורים זה לזה, ובמוצאי שבת פתח פיו הקדוש ואמר כי כבר היה צריך להסתלק מן העולם והיה ברשימת הנפטרים, והחלה נשמתו לעלות מעלה מעלה, אולם אז שמע את רבנו הקדוש טוען לפני השם יתברך עבורו כי הוא צריך אותו עדין בזה העולם לזמן רב, והשם הסכים עמו, ונעשה תחית המתים וחזר שוב לזה העולם לגופו הקדוש.

בעת שישב רבי ישראל עם חסידיו והחלו לשורר בנגונים המעוררים כל-לב 'נ נח נחמן מאומן', מדי פעם היה פוסק רבי ישראל, מדבר מעט, ושוב ממשיך לשורר בנגון חדש, ובתוך כך פתח פיו הקדוש ואמר: אני מקנא אתכם שיש לכם רבי כזה, הוא השיר של התורה והאמונה, הוא נכלל בהשם יתברך. בלעדיו - אין כלום, בלעדיו העולם תהו ובהו, כמו גויים. כל החשך שיש בעולם הוא רק בגלל שרבנו הקדוש נעלם, צריך לחפש את רבנו הקדוש יומם ולילה. עכשו העולם יתקרבו לרבנו ויראו כמה אנחנו צריכים אותו, כל דבור שלו הוא כל התורה וכל המצוות וכל טוב. וסים רבי ישראל ואמר: משיח כבר ימצא הכל מוכן ומזומן, רבנו הקדוש כבר הכין הכל למשיח, רבנו הקדוש כבר הכין הכל.

ה

אמר: אֲנַחְנוּ לֹא מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, רַק מֵהָעוֹלָם הַבָּא. רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּכָל דְּבוּר מְשִׁים כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה בְּתוֹךְ הָעוֹלָם הַבָּא. גַּם אָמַר: אֲנַחְנוּ כָּאֵן מִנֵּן, יֵשׁ פֹּה אֵת כָּל הָעוֹלָם. מִי זֶה הָעוֹלָם? רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ!

אמר: רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ לָקַח אֵת הַבְּנִים שְׁלוֹ מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת, אֲנַחְנוּ כְּלָנוּ הַבְּנִים שֶׁל רַבְּנוּ, בְּהַתּוֹרוֹת שְׁלוּ, בְּהַשִּׁיחוֹת שְׁלוּ וְכוּ', אֲנַחְנוּ הִזְרַע שֶׁל הַצְּדִיק, אֲנַחְנוּ מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת. וְסִים וְאָמַר: עוֹד יֵשׁ סוּדוֹת כְּאֵלֶּה מַה שְּׂאֵי אֶפְשֶׁר לְדַבֵּר, לְמַעַלָּה מִן הַדְּבוּרִים, לְמַעַלָּה מִן הַכָּל...

ו

אמר: בְּדְבוּר אֶחָד שֶׁל רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ הוּא מְרַפָּא אֵת כָּל הַמַּחְלוֹת שֶׁל כָּל הַחוֹלִים!

ומעשה שֶׁהִגִּיעוּ אֶל רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִסֵּפֶר חֲסִידִים וְתִיקִים עִם מִתְקַרְבֵּי חֲדָשׁ בְּכַדִּי שִׁישְׁמַע מִפִּי הַקְּדוֹשׁ דְּבָרֵי הַתְּעוֹרְרוֹת וְהַתְּחִיּוֹת, וּבִעַת שֶׁהִצִּיגוּ אוֹתוֹ בְּפָנָי רַבִּי יִשְׂרָאֵל, סִפְרוּ כִּי הוּא שִׁמַּע קִצַּת מִרַבְּנוּ, וּמִיד הַשִּׁיבֶם רַבִּי יִשְׂרָאֵל: עֲדִין אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלוּם, כְּמוֹ כָּל הָעוֹלָם. וְעַל אַף שֶׁבָּרַב מְבוֹכָת הַנּוֹכְחִים הִחְלוּ בְּצַחֲוֹק קָל, נוֹתֵר רַבִּי יִשְׂרָאֵל רְצִינִי לְחַלּוֹטִין וְהוֹסִיף: רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ אָמַר שֶׁהוּא יִתְקַן אֵת כָּל הָעוֹלָם, הוּא אָמַר שִׁישׁ מַחְלוֹת שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְרַפְּאוֹת, אָבָל הוּא יָכוֹל לְרַפְּאוֹת לְגַמְרֵי גַם חוֹלִים כְּאֵלֶּה. וְסִים רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר בְּדֶרֶךְ תְּמִיּהָה: מִי עוֹד הֵעִיד עַל עֲצָמוֹ דְּבָרִים כְּאֵלֶּה?!

אמר: רבנו הקדוש הוא פלא נורא בזה שעוד לא היה בעולם מיום שנברא העולם, הוא פולל את כל העולם, את כל אחד עם כל הרפואות שצריכים לו. הוא גלה שהוא יכול לרפאות ולתקן הכל, בדבור אחד הוא רופא את כל המחלות של כל החולים. הוא לוקח חולה שאין לו רפואה והוא מרפא אותו ברגע!

ועין: עוד מזה בלקוטי הלכות^(ד), מה שגמר רפואתה של הבת-מלך שהיא כנסת ישראל יהיה רק על-ידי הפעטליר, כי מה שהשם יתברך עזר לה לברח לתוך העשרה חומות של מים שהם התורה, הוא בכדי שיהיה לה פח לסבל על מרירות הגלות עד שיבוא הפעטליר, ודיקא הוא יוכל לרפאות אותה בשלמות, וכפי שאמר: ואני רופא אותה!

אמר: רבנו הקדוש הוא הבעלת-תפלה^(ה), הוא הפערגיר^(ו). גם אמר: בפעטליר זה המדרגה הכי גבוהה. נו, ושבע בפעטלירם?! רבנו הקדוש הוא כל הפעטלירם...

ז

אמר: כל דבור שמדברים מרבנו הקדוש הוא המתקה גדולה לכל העולם. ופעם, בתוך שהיה מספר רבי ישראל מרבנו הקדוש ורבי נתן, פסק ואמר: דעו לכם, כי כל העולם בלו עומד על אלו הדבורים הקדושים שאנו מדברים בעת.

(ד) הלכ' תולעים ה, על-פי המעשה הנורא של השבעה בפעטלירם מהיום הששי. (ה) ספורי מעשיות, מעשה יב. (ו) שם, י.

אמר: אנחנו יחידים בעולם שאנחנו זוכים לדבר ולשמע דבורים
כאלה מרבנו הקדוש ואנשיו, שזה כבר הגאלה. דבורים
כאלה מה שכל העולם לא יודעים מהם, אפלו חסידי ברסלב. והוסיף:
אנחנו מיחדים בעולם.

בעת שהחלו חסידיו של רבי ישראל לרקד ולשמח ולספר מרבנו
הקדוש על סעודה שלישית של שבת קדש, באו על איזה דבר
שלא הבינוהו על בוריו, ופנו לחדרו של רבי ישראל לשאל ממנו מענה,
ופנה רבי ישראל אליהם ואמר: דעו לכם, כי מה שדברתם מרבנו
הקדוש, זה הדבר יקר עוד יותר מכל מה שרקדתם.

פעם אחת בט"ו בשבט, בעת שהיה רבי ישראל יחד עם אנשיו
במירון, אמר: ט"ו בשבט זה אחד מזמני ההתקבצות שהיו אצל
רבנו הקדוש, וכל מי שהיה בא אז אצלו - היה יוצא חדש.

ח

והרי דבורים נפלאים שיצאו מפיו הקדוש של רבי ישראל, מענין
גדלתו של רבנו הקדוש:

ענין רבנו הקדוש זה ענין פלא חדש כזה שעדין לא נתגלה בעולם,
שהוא יקרב את כל עם ישראל לתורה לאמונה לאמת. אם לא
התורה, אם לא האמונה - הכל הכל. העולם הם לא יודעים כלל מה
זה יהודי, מה זה תורה, מה זה חכמה. ורבנו הקדוש בדבור אחד הוא
מהפך את כל העולם עם כל החכמות שלהם, כלם נתבטלים לגמרי. כל
דבור שהוא גלה לנו הוא רק כטפה מן הים ומספיק לכבש כל העולם.

הוא מגלה חכמה כזו, חכמה אמתית, אמת ואמונה כזו שלא היתה עדין בעולם. יש בעולם חכמות כאלו שעדין לא נתגלו בעולם - זה רבנו הקדוש, הוא כובש את כל העולם בדבור אחד, זה ענין חדש.

עכשו העולם יראו מה זה רבנו הקדוש, מה זה הלקוטי מוהר"ן, מה זה הספורי מעשיות, כלם ידעו מה זה תורה, מה זה אמונה. רבנו הקדוש אמר: תודיעו לבניכם מה שיש עכשו בעולם, תודיעו להם שיש חכמה אמתית, לא שקר!

הכל כבר מוכן ומזומן, עכשו בא עולם חדש, עולם של הגאולה, לא היה עדין בעולם אור פלא כזה שהוא מהפך הכל. רק רבנו הקדוש הוא יכול להאיר בנו חכמה ותורה ודעת כזה שהוא משנה את האדם לגמרי, האדם נעשה משנה ולא יכול לסבל העולם הזה. רבנו הקדוש יש לו חמר שהוא מכניע הטנוף והריח רע של התאוות ונעשה ענין אחר, שהוא יתקן יחזק וירפא את כלם, הם יפחדו מריח העולם הזה.

רבי נחמן הוא מנחם ומרפא את כל העולם, את כל אחד ואחד, בדבור אחד הוא כובש כל העולם, הוא פותח חכמות כאלו שעדין לא נתגלו בעולם, שזה יהפך כל העולם.

כל דבור של רבנו הקדוש הוא מעין וים החכמה, כל החכמים של כל העולם במילים נגד דבור אחד שלו, "תנו לבכם לי - ואני אוליך אתכם בדרך חדש. זה דרך ישן מאד, אף-על-פי-כן הוא חדש לגמרי". הוא מחדש אותנו, הוא מרפא אותנו, אנחנו החרבנו הכל והוא מרפא מתקן ומחדש, הוא מאיר בנו אור כזה שלא נתגלה עדין בעולם.

הוא אָמַר: אָסוּר לְהִיּוֹת זָקֵן, רַק חֲדָשׁ. כָּל דְּבוּר שֶׁלּוֹ הוּא חֲדָשׁ לְגַמְרִי, עוֹלָם חֲדָשׁ, דְּבוּר אֶחָד - אָסוּר לְהִיּוֹת זָקֵן. הוּא לֹא הִיָּה זָקֵן, הוּא לֹא נָח אֶפְלוֹ לֹא רָגַע אֶחָד, הוּא כָּל הַזְּמַן עוֹסֵק לְתַקֵּן אֶת כְּלָנוּ בְּתַקּוּנִים וּרְפוּאוֹת חֲדָשׁוֹת שֶׁלֹּא הָיוּ בְּעוֹלָם. כָּלֵם צָרִיכִים תַּקּוּן, וְכָל הַתַּקּוּנִים הַפְּלֵאִים הֵם אֶצְלוֹ - הָאֵמֶת וְהַשְּׂמֻחָה. הוּא גָּלָה שֶׁהוּא נֶחֱמָ נַחֲמָ נַחֲמָן מֵאוּמָן, שִׁיר פָּלֵא פָּזָה שִׁיְהַפֵּךְ כָּלֵם לְקַדְשָׁה לְתוֹרָה לְאֵמֶת.

אֲנִי הֵייתִי אֶצֶל רוֹפְאִים מְמַחִים גְּדוֹלִים וְהֵם לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְרַפְּאוֹת, וּרַבֵּנוּ הַקְּדוּשׁ אָמַר: כָּל הַרוֹפְאִים לֹא כְּלוּם, אֲנִי יוֹדֵעַ לְרַפְּאוֹת מֵה שְׂאֵתֶם לֹא יוֹדְעִים, אֲנִי יְכוּל לְתַקֵּן בְּשִׁלְמוֹת, כְּלִי נִשְׁבֵּר לְחִתִּיכוֹת קַטְנוֹת כְּאֵלֶּה שְׂאֵי אֶפְשֵׁר לְתַקֵּן - וְאֲנִי יְכוּל. הוּא עוֹשֶׂה חֲדָשׁ, הוּא חֲדָשׁ וְהוּא עוֹשֶׂה הַכֹּל חֲדָשׁ. הוּא מְחַזֵּק אוֹתָנוּ, מְחַדָּשׁ אוֹתָנוּ, מְרַפֵּא אוֹתָנוּ, מֵה הוּא עוֹשֶׂה בְּשִׁבְלָנוּ.

הִיָּה רוֹפֵא אֶחָד גְּדוֹל, הוּא בָּא בְּמַעֲנֶה לְרַבֵּנוּ הַקְּדוּשׁ וְאָמַר: יֵשׁ מַחְלוֹת קָשׁוֹת כְּאֵלוֹ שְׂאֵי אֶפְשֵׁר לְרַפְּאוֹת, וּרַבֵּנוּ הַקְּדוּשׁ אָמַר: אֲנִי יְכוּל הַכֹּל! רַבֵּנוּ הַקְּדוּשׁ יִתֵּן לָנוּ תַּקּוּן בְּשִׁלְמוֹת, הוּא מְשַׁמֵּחַ אוֹתָנוּ כְּמוֹ שְׂאֵנַחְנוּ, הוּא מְתַקֵּן אוֹתָנוּ כְּמוֹ שְׂאֵנַחְנוּ, מָה אֵתָּה חוֹשֵׁב? הַשֵּׁם אֵתָּךְ אֶצְלָךְ וְקָרוֹב לָךְ, וְאֲנִי יְכוּל לְתַקֵּן וּלְשַׁמֵּחַ אוֹתָךְ וּלְחַדָּשׁ אוֹתָךְ, לַעֲשׂוֹת אוֹתָךְ חֲדָשׁ, לַעֲשׂוֹת חֲדָשׁ. אֲנִי הַרְבֵּי, אֲנִי נֶחֱמָ נַחֲמָן מֵאוּמָן, אֲנִי יְכוּל לַעְזוֹר לָךְ אֶף-עַל-פִּי שֶׁהַרוֹפְאִים אוֹמְרִים שְׂאִין מֵה לַעֲשׂוֹת, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֲנִי יְכוּל לְרַפְּאוֹת וּלְחַדָּשׁ...

רַבֵּנוּ הַקְּדוּשׁ אָמַר: הַשֵּׁם אֵתָּךְ, אֶצְלָךְ וְקָרוֹב לָךְ. הוּא לֹא עוֹזֵב אוֹתָנוּ עַד שְׂנַצֵּא מִכָּל רָע, וְהוּא נוֹתֵן לָנוּ עֲצוֹת אֵיךְ לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה, מֵה זֶה שְׂמֻחָה - הַשֵּׁם אֵתָּךְ אֶצְלָךְ וְקָרוֹב לָךְ. הוּא אוֹמֵר שֶׁהוּא יְכוּל כָּל

מה שאי אפשר, מה אתה רוצה - שמחה?! אני יכול לשמח אתכם, אם אתה חולה - אין דבר, אני יכול לרפאות, אל תפחד, העקר שלא תפחד, אני יכול לתקן הכל, רק בוא אלי, בוא אלי.

הוי, לשון כזה: קרוב לך, אתך ואצלך, רק בוא אלי ואני אעשה מה שאני יודע, אני יודע לתקן ולרפאות כל הדברים שאתה לא יודע, אני יודע מה שאתם לא יודעים, אני יודע שהשם אתך ועמך וקרוב אליך.

יש כבר הכל במוזמן, הספורי מעשיות כובש כל העולם, רק דבור אחד של הספורי מעשיות - הוא מכניע את כלם, בדבור אחד של המעשיות - שמה יש את כל התורה והכל, השרש של הכל. והוסיף: אם לא היה הספורי מעשיות בעולם, עוד לא היה כלום. בלי הספורי מעשיות - כל העולם לא כלום. כל דבור של הספורי מעשיות מהפך כל העולם, יש עוד מעשיות כאלו בעולם?! יש עוד תפלות כמו הלקוטי תפלות בעולם?! תראה מה זה המעשיות, כל דבור של הספורי מעשיות הוא מחיה ומחדש, יבוא הזמן.

רבנו הקדוש אומר שהוא ורבי נתן מצחקים מכל העולם. הוי, רבי נתן, מתנה בזאת עדין לא היתה ולא נבראה. הוא בורא כל רגע נפשות חדשות להשם יתברך, למעבד נשמתין ברוחין חדתין. רבנו הקדוש אמר שהוא צריך ששים גבורים כמו שהיה להבעל-שם-טוב. נו, כתוב⁽¹⁾: "רצון יראיו יעשה", אם פן מדוע לא היה לו? היה לו את רבי נתן הקדוש - הוא ששים גבורים, רבי נתן פגוד ששים רבוא של כל עם ישראל, הוא היה ראש כל הצדיקים בכל התורות, אין לנו שום שבת

(1) תהלים קמה, יט.

להגיד עליו. הוא עשה לקוטי הלכות ולקוטי תפלות כזה שאין בעולם, העולם מתחילים להרגיש קצת שהעולם הוא שקר.

רבי נתן, האבא שלו היה עשיר גדול והיה לו בלים של כסף וזהב, ואחר-כך היתה לו עניוּת פזאת שלא היה לו מה לאכל, ובבקר אשתו נתנה לו קצת מרק והוא אכל בכלים של עץ.

אני זכיתי להביר השקר והחשד, ואני ראיתי את כל השקרנים, את כלם, לא נשאר - רק רבנו הקדוש, הוא הרבי נח נחמן נחמן מאומן. רבנו הקדוש הוא הכין את התורה לכל הדורות, לנצח נצחים. מי שמע דבורים כאלה: רבי שמעון הוא 'עיר וקדיש מן שמיא נחית', ועכשו יש 'נחל נובע מקור חכמה', הוא הכין לכל הדורות, לכל אחד מישראל ישועות ורפואות כאלה שעדין לא נתגלו בעולם, עכשו יש כבר נח נחמן נחמן מאומן, רבנו הקדוש אמר: "אני גמרתני ואגמור".

אני זכיתי לשמע הנגונים של רבנו, 'אומר בשבחין' ו'אשת חיל', מספיק רק לשמע נגונים כאלו שמחיים הכל. יש עוד נגונים כאלו כמו של ברסלב?!

רבנו הקדוש אמר: אשרינו, אשרינו, אשרינו. והוא כל האשרינו, הוא בשביל כל העולם, לא רק בשביל אחד, כל 'אשרינו' הוא בשביל כל העולם. רבנו הקדוש לא השאיר בעולם יהודי אחד בלי 'אשרינו'. 'אשרינו' כזה עוד לא היה בעולם, נגון כזה, קדשה כזו, אמת כזה שלא היה בעולם, זה הכל רבנו. אשרינו, אשרינו, אשרינו...

ט

אמר: בדבור אחד של רבנו הקדוש - שמה יש את כל התורה בלה!

לא אחד ששאלו אם נתן לעשות תשובה על ידי למוד בספרי רבנו בלבד, השיב באפן ברור וחד משמעי ובקול רם: בודאי, זה העקר השרש והיסוד של כל התורה, זה שרש האמונה, שרש התשובה ושרש הכל. גם אמר: אם היינו זוכים לומר לקוטי תפלות ולקוטי עצות ולקוטי הלכות ולקוטי מוהר"ן - זה הכל, כל תקותנו וכל חיותנו וכל היהדות שלנו והכל.

כתב (ח): הצדיק הגדול מחזק נפשות ישראל אפלו בתכלית הירידה והקטנות ומחיה אותם ומשיב את נפשם בכל מיני ריחין ובוסמין של חדושי תורתו הגבוהה והנפלאה מאד.

י

אמר: אפלו שהיו מאנשי רבנו שהיו צדיקים, אולם פשהם התקרבו לרבנו הקדוש ורבנו הקדוש הוציא אותם מחוץ לישוב - נעשה מהם ענין אחר.

ספר מאחד הצדיקים שהיו בתקופת רבנו שהיה גאון קדוש וצדיק, ורבנו הקדוש בעצמו שבח אותו, אולם אם היה מתבטל לרבנו הקדוש היה יכול להיות כמו רבי נתן תלמיד רבנו הקדוש בתכלית הבטול, ואלו כד הוא היה נחשב לגדול ולפאר הדור.

ספר מרב ידוע ומפרסם שהיה בתקופתו, שהיה לומד בלקוטי הלכות במרפסת ביתו שפנתה לרחוב, והיה לומד בהתעוררות גדולה ובהתלהבות, בקולות רמים ובתנועות ידים, כך שכל העוברים והשבים ראו אותו וידעו כי הוא עוסק כעת בלקוטי הלכות של רבי נחמן מברסלב. וסים רבי ישראל ואמר: אבל זה לא היה מספיק, צריכים בטול.

יא

אמר: כל הישועות של כל אחד מישראל בכל יום ובכל עת - אצל רבנו הקדוש.

וידוע, שלעתים נצרך האדם לישועה גדולה באיזה דבר, ומגדל דחקו ומרירותו כמעט נתיאש מלאחז עצמו באמונה ולעשות גם את המעט שעדין יש בכחו לעשות לצורך אותו הענין, והולך נע ונד ותועה במחשבותיו הרבות וחושב תחבולות רבות איך ומה לעשות ומבלה ימים ושנים בדאגות מרות ובלא חיות, כי כל חיינו ממש תלויים מנגד, וזאת למרות שלעתים ישועתו תלויה בדבר קל, ולא בשמים היא, כי ישועת השם כהרף-עין וסמוכה וקרובה אליו ממש, כמובא במעשה מה' אוצר שתחת הגשר' (ט). כי באמת, כבר היטיב עמנו רבנו הקדוש לדורות והשאיר בספריו הקדושים כל הנצרך לנו ולזרענו ולכל הדורות העתידים לבוא, כל תקונים וכל הישועות גם לאחר הסתלקות האדם ולימות המשיח ולתחית המתים ולעתיד לבוא (ו). על-כן מצאנו לנכון להביא מעט ספורים קצרים מישועות גדולות להן זכו אנשים דוקא על-ידי שקימו עצות פשוטות וקלות אותן השאיר רבנו הקדוש בספריו,

(ט) פוכבי אור, ספרים נפלאים. (ו) שיחות הר"ן קפה.

למען יוכל הקורא להתחזק ולהתעורר ולהגות באמונה יתרה בכל דבור ודבור שבהם לקיום ולמעשה, ולבטח בכחו הגדול של זקן שפוקנים להושיעו ולתקנו בשלמות. וכפי שאמר רבי ישראל: בכל דבור ודבור של רבנו הקדוש הוא מחיה ומרפא ומחדש את כל ישראל. והוסיף: כל התקונים של כל העולם תלויים רק בהתקרבות לרבנו, בלי רבנו אנהנו חסרים הכל ואין לנו כלום, ואם רבנו הקדוש - הכל, הכל טוב!

מעשה באחד שהיה בעל-חוב גדול וקרא את השיחה שפאות קי"ב שפשיחות הר"ן, שיש עברה שענשה שיהא בעל חוב תמיד, ואפלו יעשה כל טעדיקי דאפשר והתפעלות לא יועיל כלל ויהיה בעל-חוב תמיד, ועצה לזה לשוב בתשובה בכלליות ולהתחנן לפני השם יתברך להצילו מעברה זו ולהתחרט בכלליות עליה. והחל אותו האחד להתפלל להשם שיאיר לו מהי אותה העברה שעלידה אינו מצליח לסלק חובותיו, ונתן השם בדעתו שעליו להרחיק מפנו את עצבות שיש לו מחמת וכו', והחל להתאמץ לישר דרכיו ולהתגבר להיות בשמחה, עד שבתוך זמן קצר החזיר כל חובותיו בדרך גם ואף רכש דירה משלו.

מעשה בזוג שמוזה שלש שנים לא היו להם בנים, וקראו בספר המדות את הדבור (א): "שנוי מקום גורם לבנים", ותכף שעקרו דירתם נפקדה האשה וילדה בן זכר.

מעשה שארע ב'שבוע הספר', באשר נגשה אשה לדוכן ספרי רבי נחמן ותוך שהביטה בהם בחטף פתחה באקראי בספר המדות באות 'מפלת' סעיף ו': "על-ידי תאות אכילה ושתייה שלא היא מפלת", וקפאה במקומה מרב בהלה, כי חברתה הפוכה שהיתה עבת

בְּשָׂר בְּיוֹתֵר וְהִיְתָה נוֹהֶגֶת לֶאֱכֹל בְּהִלְעָטָה, בְּמִשְׁךְ שָׁנִים הִיְתָה מִפְּלַת פֶּעַם אַחַר פֶּעַם עַד שֶׁלֹּא יָדְעָה אֶת נִפְשָׁהּ מִרַב הַצַּעַר הַגָּדוֹל, וְהִרְגִּישָׁה הַחֲבֵרָה בְּהִשְׁגָּחַת הַשֵּׁם הַגָּדוֹלָה וַיִּדְעָה כִּי זוּהִי הַסִּפָּה לְמָה שֶׁבִּכַל פֶּעַם חֲבֵרְתָהּ הִיְתָה מִפִּילָה, וְהוֹדִיעָה לָּהּ זֹאת, וּמֵאֵז הַחֲלוֹ הַשְּׁתִּימִים לַעֲסֵק בְּסִפְרֵי רַבְּנֵי הַקְּדוּשִׁים.

מִעֲשֵׂה מִקְדוּשׁ הַשֵּׁם שֶׁנַּעֲשָׂה עַל־יְדֵי סִפְרֵי רַבְּנֵי הַקְּדוּשִׁים, וְהָיָה זֶה בְּט"ו בְּשֶׁבֶט כַּאֲשֶׁר חֲפִיץ אֶחָד מִמְּפִיצָיו שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְשַׁלַּח לְאַחֵיו שֶׁבְּחו"ל חֲבִילָה וְכֵה מִבְּרֶפֶת הָאָרֶץ - מְעַט מִפִּירוֹתֶיהָ, שָׁמֶן זֵית שֶׁהֵכִין בְּעֶצְמוֹ וְעוֹד, וְהוֹסִיף לְחֲבִילָה הַגְּדוּשָׁה סֵט לְקוּטֵי הֶלְכוֹת מְהֵרָה, וְכַאֲשֶׁר הִגִּיעַ לְדָאָר שֶׁבְּצֶפֶת לְשַׁלַּח אֶת הַחֲבִילָה הַתְּבַרֵּר לוֹ כִּי אֵין בְּיָדוֹ לְשַׁלֵּם עֲבוּר הַחֲבִילָה הַנִּכְבָּדֶת וְעַל־כֵּן הִחְלִיט כִּי יִשְׁלַח אֶת הַחֲבִילָה בְּמוֹעֵד מֵאַחַר יוֹתֵר. וְהִנִּיחַ הַחֲסִיד אֶת הַחֲבִילָה בְּתֵא הַמְּטָעֵן הַפְּתוּחַ שֶׁל רַכְּבוֹ וְהַמְּשִׁיךְ בְּדַרְכּוֹ. וְהִנֵּה לְמַחֲרָת, הַתְּקַשֵּׁר אֵלָיו אֶחָד וְאָמַר לוֹ כִּי מֵצָא חֲבִילָה גְּדוּלָה וְהִצְלִיחַ לְאַתֵּר מִמֶּנָּה אֶת מִסְפַּר הַטְּלָפוֹן שְׁלוֹ, וּבִכֵּן הוּא מִשְׁאִיר אוֹתָהּ בְּדָאָר הַמְּרַכְּזֵי שֶׁל טְבֵרְיָה וְשֵׁם יוֹכֵל לָבוֹא וּלְקַבְּלָהּ. וְכֵן, שֵׁם הַחֲסִיד פְּעַמָּיו בְּזִרְיוֹת לְטְבֵרְיָה לְוֵדֵא שְׂאֵכֵן זוּהִי חֲבִילָתוֹ וְלְשַׁלַּח אוֹתָהּ מִשָּׁם, אוּלָם טָרַם שֶׁהִגִּיעַ לְדָאָר הַמְּרַכְּזֵי הַבְּחִין כִּי בְּסִמּוּךְ סִימּוֹ חֲבִלְנֵי מִשְׁטָרָה אֶת מְלֵאכֶתָם, וְהַתְּבַרֵּר כִּי חֲבִילָתוֹ עוֹרְרָה חֲשָׁד בְּקֶרֶב עוֹבְדֵי הַדָּאָר עַד שֶׁאֵלוֹ הַחְלִיטוֹ לְהוֹעִיק אֶת חֲבִלְנֵי הַמִּשְׁטָרָה שֶׁפּוֹצְצוּ אֶת הַחֲבִילָה, וְלֵאחֵר שֶׁהַחֲבִילָה פְּצָצָה וְהִעֲלָתָה גַּל שֶׁל גְּסֵרֶת וְעֵשֶׂן, הֵכּוּ הַחֲבִלְנִים בְּתַדְהֵמָה רַבָּה, כִּי לֹא נִשְׂאָר כָּל יֶזֶר וְרִשָּׁם מִתְּכוּלַת הַחֲבִילָה מְלַבֵּד סֵט הַלְקוּטֵי הֶלְכוֹת הַמְּהֵרָה שֶׁלֹּא נִזְוֶק אֶף לֹא קִמְעָה.

כתב (יב): מה נכבד היום שקבלתי מכתבך והתענגתי והשתעשעתי בדבריך היקרים ונעימים לי מפל הון, מה שזכיתי לשמע משלומך ובריאותך, והעקר מה שאתה זוכה לקרא בהספרים הקדושים. ותדע, שממש רוח חיים נפחת בקרבי בראותי שאתה קורא באלו הספרים הקדושים של רבנו הנזיר מאד, המאירים בלב האדם אורות גדולים של חיים אמתיים ונצחיים ובהם כל עקר תקותנו ונאלתנו. יעזר השם שתזכה לשקד בהם בכל יום מתוך רב נחת ובריאות.

יב

אמר: רבי ישראל קארדונו זכה למה שזכה רק על ידי הלכותי תפלות ולקוטי מוהר"ן ולקוטי הלכות.

ספר, שעל ידי הלכותי הלכות החזיק מעמד בכל אותן הצרות והרעות שעברו עליו.

הזכית בתקיפות את אחד ואמר לו: איני יכול לסבל מי שאינו עוסק בלקוטי הלכות בכל יום. ושחק מעט והוסיף: לפחות דף ביום.

הרבה לשבח את הספר הקדוש 'עלים לתרופה', ואמר שכל דבור שבו הוא כל החיות שלנו, כל התקוה שלנו.

מהספר הקדוש 'ימי מוהרנ"ת' אמר: אני ראיתי את ה'ימי מוהרנ"ת', אמרתי: כדאי שאני בעולם, כל דבור בו הוא מעין, על כל מלה שבו צריכים לומר אשרינו.

עוֹרָר לַעֲשׂוֹת בְּכָל שָׁבוּעַ פְּרִשַׁת הַשָּׁבוּעַ שֶׁל רַבֵּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלַב וּלְחַלֵּק בְּבֵתִי הַכְּנִסְיֹת. וּפְעַם רָאוּ עֲשָׂרִים מִחֲסִידָיו בְּכַתְלֵי הַמַּעְרָבִי עֲלוֹנִים שׁוֹנִים שֶׁל פְּרִשַׁת הַשָּׁבוּעַ וְדָבְרוּ בֵּינֵיהֶם שֶׁרְאוּ שִׁיְהִיָּה גַם עֲלוֹן שֶׁל בְּרֶסְלַב, וּבְבוֹאֵם לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל, פָּתַח בְּהַתְלַהּבוֹת וְאָמַר: כֵּן, כֵּן, צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה עֲלוֹן שֶׁל פְּרִשַׁת הַשָּׁבוּעַ מִרַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ.

אָמַר: רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ הוּא כְּבָר הַגְּאֻלָּה, הַלְקוּמֵי מוֹהֲרֵי"ן זֶה הַגְּאֻלָּה, הַלְקוּמֵי תַפְלוֹת זֶה הַגְּאֻלָּה, הַלְקוּמֵי הַלְכוֹת זֶה הַגְּאֻלָּה. רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ כְּבָר גָּלָה הַכֹּל לָנוּ לְתַקֵּן אוֹתָנוּ, לְחַדֵּשׁ אוֹתָנוּ, כֹּל דְּבוּר שֶׁל רַבְּנוּ הוּא אוֹר הַגְּאֻלָּה.

בְּשִׁנַּת בַּצֵּרֶת, כַּאֲשֶׁר קִבְּלוּ לְפָנָיו עַל שְׂאִין גְּשָׁמִים, הִשִּׁיב כִּי יִשְׁנֶן הַרְבֵּה מַיִם בְּכָל מְקוֹם רַק שְׂצָרִיכִים לְקַחְתָּם. וּמוֹכֵן הָיָה שְׂרַמְזוּ בְּזֶה עַל הַבְּחִינָה הַרוּחָנִית שְׂפָמִים, כִּי אֵין מַיִם אֶלָּא תוֹרָה^(י), וּכְמוֹ שְׂכַתוּב^(י): "יַעֲרַף כַּמָּטָר לְקַחֵי", כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שָׁם, דְּהֵינּוּ שְׂעֵל־יְדֵי עֶסֶק בְּסַפְרֵי רַבְּנוּ הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהֵם מִימֵי הַדַּעַת הַרוּחָנִיִּים שְׂעֵל־יָדָם בָּאוֹת כֹּל הַהֲשַׁפְּעוֹת טוֹבוֹת לְעוֹלָם, עַל־יְדֵי זֶה יִרְדוּ גַם מֵי הַגְּשָׁמִים בְּגִשְׁמִיּוֹת.

יג

הוֹבִיחַ עַל הַלְמוּד וּשְׂמִירַת הַזְּמַן, וְאָמַר שְׂצָרִיכִים לְתַת אֶת כָּל הַכּוֹחוֹת עַל לְמוּד הַתוֹרָה, לֹא לְהַפְסִיד אֶף רִגְעַ. גַּם אָמַר שְׂצָרִיךְ לְשָׁמֵר הַשְּׁנָה, אַחֲרֵת הַמַּחֲזִין מִתְעַיְפִים וְצָרִיכִים לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם בְּשִׁכְלֵ צַח, וְאָמַר: לֹא לְלַכֵּת לִישָׁן בְּאִמְצַע הַלַּיְלָה, אֶלָּא לִישָׁן בְּתַחֲלָתוֹ

(יג) בְּבָא קָמָא פּב. (יד) דְּבָרִים לֵב, ב.

ולקום בַּחֲצוֹת, וּבְמִשְׁךְ הַיּוֹם אִם מְרַגְּשִׁים שְׁצָרִיךְ לָנוּחַ - אָז נָחִים
וּמִתְחַדְּשִׁים.

פַּעַם, אַחַר שְׁכַמָּה מִחֲסִידָיו עָסְקוּ בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם בְּלִילָה וְהִתְפַּלְלוּ
וְתִיקוּן וְהִנְיָחוּ עֲצָמָם לִישׁן מְעַט, פָּתַח פִּי הַקְּדוֹשׁ וְאָמַר
בְּהִתְעוֹרְרוֹת גְּדוֹלָה וּבְרִשְׁפֵי שְׁלֵהֶבֶת אֵשׁ: אֵיךְ אֶפְשָׁר לִישׁן כְּשֵׁיִשׁ כָּבֵד
בְּעוֹלָם לְקוּמֵי מוֹהֵר"ן, סְפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, אֲבִי הַנַּחֲל. וְכֵן הִזְכִּיר שְׂאָר סְפָרֵי
רַבְּנֵנוּ.

בַּתְּקוּפָה בָּהּ הָיוּ הָעוֹלָם מְרַבִּים לְשַׁבַּח יְשִׁיבַת בְּרַסְלָב מְסִימַת עַל
עֲנִין הַלְּמַדְגוֹת שְׁבָה, כִּי הָיוּ לוֹמְדִים שֵׁם הַרְבֵּה גְּמָרָא
וּבְקִשֵׁי הָיוּ עוֹסְקִים שֵׁם בְּסְפָרֵי רַבְּנֵנוּ, אָמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל: זֶהוּ מְקוֹם מִיָּחָד
בְּעוֹלָם - אֵין לָהֶם שׁוֹם שְׂכָל, אִם הָיָה לָהֶם שְׂכָל אָז הָיוּ לוֹמְדִים יוֹמָם
וְלִילָה סְפָרֵי רַבְּנֵנוּ. וְסִיָּם וְאָמַר: אָכַל הַשֵּׁם יַעֲזֹר.

בְּעֵת שִׁינְצָא אַחַד שֶׁהָיָה לוֹמֵד בִּישִׁיבַת בְּרַסְלָב לְהַפְסְקָה, שְׂאָלוּ רַבִּי
יִשְׂרָאֵל כְּמָה שְׁעוֹת עוֹסְקִים בִּישִׁיבָה בְּסְפָרֵי רַבְּנֵנוּ, וְזֶה הַחֲרִישׁ,
וְשְׂאָלוּ כְּמָה שְׁעוֹת בְּיוֹם אוֹמְרִים שֵׁם לְקוּמֵי תְּפִלוֹת, וְשׁוֹב הַחֲרִישׁ אוֹתוֹ
הַנ"ל, וְאָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל: תֹּאמַר לְמַשְׁגִּיחַ הַיְשִׁיבָה שְׂאָם לֹא עוֹסְקִים
בִּישִׁיבָה לְפָחוֹת שְׁלֹשׁ שְׁעוֹת בְּיוֹם בְּלְקוּמֵי תְּפִלוֹת אָז אֵין זֶו יְשִׁיבַת
בְּרַסְלָב.

אָמַר: כְּשִׁיבּוֹא מְשִׁיחַ כָּל הַיְשִׁיבוֹת יִלְמְדוּ סְפָרֵי רַבְּנֵנוּ, וְכָל הַלוֹמְדִים
יִתְבַּטְּלוּ וְיִתְבִּישׁוּ. גַּם אָמַר: בְּזִמְנָן בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ יִהְפְּכוּ כָּל
הַיְשִׁיבוֹת לִישִׁיבוֹת שֶׁל אַיְמוּנָה.

יד

אמר: אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהֵאֱמִין בְּדַבְרֵי הַצְּדִיק, צְרִיכִים לְקַיֵּם, לְהֵאֱמִין, לְקַבֵּל.

אמר: מִי שֵׁישׁ לוֹ חֲכָמוֹת אֵינוּ יָכוֹל לְקַבֵּל אוֹר הַצְּדִיק, זֶה הַכֶּלֶל שֶׁל הַכֹּל - תְּמִימוֹת וּפְשִׁיטוֹת. וּפְעַם פְּנֵה אֵלָיו אַחַד וּשְׂאֲלוּ עַל אֵיזָה עֲנִינְךָ שְׂאֵל הַבֵּין בְּלִמּוּדוֹ, וְהִשִּׁיבוּ בְּפְשִׁיטוֹת: כִּמּוֹ שְׂפָתוֹב. וְכֵן פְּעַם שְׂאֲלוּ אַחַד אֵיזָה דְבַר מֵהַלְקוּטֵי מוֹהַר"ן, וְלֹא רָצָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְפָרֵשׁ הַדְּבָרִים, רַק הוֹכִיחוֹ בְּמַעַט הַקְּפָדָה וְאָמַר: מַה יֵּשׁ לְהֵבִין?! מַה שְׂפָתוֹב - תְּבִין, תְּקַבֵּל וְתִבִין מַה שְׂפָתוֹב בְּפִשּׁוּטוֹ. גַּם בְּעֵת שֶׁהָיָה לוֹמַד עִם אַחַד, לֹא הָיָה נוֹהֵג לְהִרְבּוֹת בְּפִרוּשִׁים, רַק הָיָה לוֹמַד בְּכַח גְּדוּל וּבְהַתְלַהֲבוֹת אֵשׁ, כְּמֵרָאָה וּמְדִרְיָה עַל אַפְּן הַלְמוּד.

לאַחַד: שְׂשֵׂאֲלוּ מִתִּי הָעֵת לְלַמֵּד לְקוּטֵי מוֹהַר"ן וְלְקוּטֵי תְּפִלוֹת, הַשִּׁיב בְּגִעְרָה: אֲנַחְנוּ צְרִיכִים בְּכָל עֵת כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁל רַבְּנוּ הַקְּדוּשׁ, לְקוּטֵי מוֹהַר"ן וְלְקוּטֵי תְּפִלוֹת.

אמר: הָעֵקֶר הוּא לְהֵאֱמִין, לֹא רַק לְדַבֵּר - לְהֵאֱמִין. גַּם אָמַר: הָעֵקֶר הוּא הָאֱמוּנָה, תּוֹרָה עִם אֱמוּנָה, כִּמּוֹ שְׂקַבְּלָנוּ מֵהַחֲכָמִים, מֵהַזְּקֵנִים שֶׁל הַשָּׁמַיִם, וּבְפִרְט אֱמוּנָה בְּרַבְּנוּ הַקְּדוּשׁ.

טו

בְּעֵת שֶׁעִסַּק אַחַד בְּסֵפֶר הַקְּדוּשׁ 'אוֹצֵר הִירָאָה' מֵהַרְבֵּ הַקְּדוּשׁ רַב נַחְמָן מִפְּשִׁעֵהֲרִין, פְּנֵה אֵלָיו רַבֵּי יִשְׂרָאֵל וּשְׂאֲלוּ בְּמַה עוֹסֵק? וּכְשֶׁזָּה הִשִּׁיבוּ בְּלְקוּטֵי הַלְכוֹת, כִּי רַב הַלְקֵט הַקְּדוּשׁ הַמּוֹבָא שֵׁם הוּא מֵהַלְקוּטֵי הַלְכוֹת, תִּלְקֵן רַבֵּי יִשְׂרָאֵל אֶת דְּבָרָיו וְאָמַר: זֶהוּ 'אוֹצֵר הִירָאָה'.

בתחלת התקרבותו של אחד, חפש שיחות חדשות מאנשי שלומנו, והחל לקרא בספר בו הספורים לא היו מדיקים ונכונים, ואמר לו רבי ישראל: אני מסרתי נפשי לנסע לירושלים בכדי לשמע מזקני אנשי שלומנו איזה דבור מרבנו, אולם פעת כבר לא צריך, כיום יש כבר נ נח נחמ נחמן מאומן.

מאחד הספרים המפרסמים שנכתב לאחרונה המספר מרבנו הקדוש ואנשיו, אמר רבי ישראל כי אלו שכתבו את הספר עשו בו מה שהם רוצים. ופעם נראה שהקפיד מעט על אחד מאנשיו שעסק בספר הנ"ל.

לאחר שנשאל רבי ישראל לגבי ספר מסים המספר מרבנו הקדוש ואנשיו ושחברו אחד מצאצאי אנ"ש שחלק על הפתק הקדוש, השיב רבי ישראל באפן שהחל לשבח את הספר 'ספורי מעשיות משנים קדמוניות', וכונן בזה מה שפנו.

הקפיד ביותר על אותם האומרים בשם רבנו הקדוש, שמוטב ויקמטו חס ושלום ספריו ולא יעברו על סעיף בשלחן ערוך. ויש להביט בדבורו הקדוש של רבנו בעינא פקיא ולהבין פונת הדברים לאשורן, כי מה שאמר: איר קענט קנעייטשן מיין ספר ווי איר ווילט, תרגומו הוא: אתם יכולים לפלפל ולפרש בספרי כפי רצונכם ובלבד שלא לזוז מסעיף בשלחן ערוך, וכעין מה שאמר (טו), שמי שרוצה לחדש בתורה מתר לו לחדש ולדרש כל מה שירצה ובלבד שלא יוציא איזה דין חדש על פי דרושיו שדורש. כי באמת, מי כרבנו הקדוש נוטע בדור פרוץ פמונו היום יראת שמים נוראה ומהורה כמותו ז"ל, וכפי

שֶׁאָמַר (טז): אֲנִי רוֹצֵה לְגַלוֹת וּלְהַכְנִים יְרָאָה בְּאֲנָשִׁי, יְרָאָה נִפְלְאָה שְׁעָדִין
 לֹא הִיְתָה יְרָאָה פּוֹאֵת בְּעוֹלָם. עַל־כֵּן, הַחֶכֶם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ, יְרָאָה שְׁלֹא
 לְעוֹת הַפְּתוּבִים חֲלִילָה עַל־יְדֵי תַרְגוּם קְלוּקָל.

טז

לְעֵינֵי סֵדֶר הַלְמוּד אָמַר: הָעֵקֶר הוּא סְפָרֵי רַבְּנּוּ, מִפְּנֵי שֶׁהֵם מְבִיאִים
 לְקִיּוּם הַתּוֹרָה, וְזֶה הָעֵקֶר. וּפְעַם דִּבְרוּ לְפָנָיו מֵאִיזָה קוֹנְטָרַם
 קְדוּשׁ שְׁכַתָּב אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁל הַמְּגִיד מְמוֹרִיטֵשׁ, וְהַשִּׁיב רַבִּי
 יִשְׂרָאֵל: יֵשׁ לָנוּ כְּבֹר לְקוּטֵי עֲצוֹת שֶׁל רַבְּנּוּ הַקְּדוּשׁ.

בְּעֵת שֶׁדִּבְרוּ לְפָנָיו מִלְמוּד הַגְּמָרָא, עָנָה וְאָמַר: הָעֵקֶר הוּא הַלְקוּטֵי
 תְּפִלוֹת לְקוּטֵי מוֹהֲרֵ"ן לְקוּטֵי הַלְכוֹת וְשֶׁאֵר סְפָרֵי רַבְּנּוּ, לְעַסֵּק
 בָּהֶם רַב שְׁעוֹת הַיּוֹם, וּגְמָרָא אֶפְשָׁר לְלַמֵּד עֲמוּד אוֹ שְׁעָה בַּיּוֹם וְכַדוּמָה.

חֵזֶק אֶחָד שֶׁהָיָה בִּישִׁיבָה מְסִימֵת וְאָמַר לוֹ שָׂרֵב הַלְמוּד צְרִיד לְהִיּוֹת
 עַל סְפָרֵי רַבְּנּוּ, מִפְּנֵי שֶׁאֲנַחְנוּ חוֹלִים גְּדוֹלִים, וְהַזְכִּיר אַרְבַּעַה
 סְפָרִים: סְפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, לְקוּטֵי מוֹהֲרֵ"ן, לְקוּטֵי הַלְכוֹת וְלְקוּטֵי תְּפִלוֹת.
 וּכְשֶׁזָּה שָׁאֵל: מָתִי אֶלְמַד גְּמָרָא? הַשִּׁיבוּ: אֵינָנִי יוֹדֵעַ. וְלֹאֲחֵר מִכֵּן הַשִּׁיבוּ
 שֶׁאֶפְשָׁר לְלַמֵּד גַּם אֶת הַגְּמָרָא הַקְּדוּשָׁה, הִיּוֹת וּרַבְּנּוּ הַקְּדוּשׁ אָמַר
 שְׁצַרִּיכִים לְלַמֵּד שְׁלַחַן עָרוּךְ, וְשְׁלַחַן עָרוּךְ זֶה גְּמָרָא, הֵינּוּ מַה שְׁאוּמְרִים
 הַתַּנְאִים וְהָאֲמוּרָאִים.

מַעֲשֵׂה בְּתַלְמִיד יִשִּׁיבָה שֶׁהֵחֵל לְהִתְקַרֵּב לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל, וְהִיּוֹת וּלְבוֹ
 הָיָה מִתְגַּעְגַּע וְנִמְשָׁךְ מְאֹד לְלַמֵּד בְּכָל סְפָרֵי הַקְּדֵשׁ וּבְכָלֵלָם
 סְפָרֵי רַבְּנּוּ, הַחֲלִיט כִּי יִקְדִּישׁ מְעַט מִזְּמִנּוֹ עֵבֹר כָּל סֵפֶר וְסֵפֶר, וּבְכַךְ

(טז) חיי מוהר"ן, מעלת המתקרבם אליו, ו.

יוכל לעבד על כל הספרים: מדרש, גמרא, ספרי רבנו וכו', וכאשר הגיע לרבי ישראל, הוכיחו ואמר לו: לא לעשות חכמות, רק לעשות מה שרבנו הקדוש רוצה. והבין אותו האחד כי גם בלמוד עצמו עליו ללמד על-פי דעת רבנו ולא לפי מה שמבין מעצמו ומדעתו, כי ספרי רבנו הם פלליות וכבר מונחים בהם כל הרפואות והישועות והתקונים כנ"ל.

ובלל הדברים, שעל פי רב היה רבי ישראל מקשר ומסמך כל ענין והנהגה טובה לאמירתו של רבנו הקדוש, דהינו שעל אף שאותה העבודה קדושה נאמרה מפי צדיקים קדושים וגדולים, אולם היות ואותו הענין יצא דיקא מפיו הקדוש של רבנו ז"ל, על-כן יש בזה כח מיוחד וענין חדש, כי בעת כל הדרכים והתקונים הם על-ידו בלבד, וכפי מה שחשוב פעם רבי ישראל לאחד שישאלו על ענין אמירת תהלים, וענה בהתפעלות: הו, מה שרבנו הקדוש גלה על התהלים. וכן ארע שאחד למד חמש עם פרוש רש"י, ושאלו רבי ישראל מה לומד, וכשנה השיבו, אמר רבי ישראל בהתפעלות: אהה, רבנו הקדוש אמר שרש"י הוא אח של התורה. וכן בעת שדברו לפניו מהצדיק הקדוש מורנו רבי אברהם קליסקר, אמר: רבנו הקדוש בעצמו שבח אותו מאד. דהינו שהיה מסמך ומקשר כל ענין וענין לשרשו, הינו לדברי רבנו הקדוש כנ"ל.

יז

מענין למוד ספרי רבנו בשפות זרות (פרט לשפת האידיש), היה מוכן מדבריו מפמה שיחות שונות כי מוטב לעסק בספרים הקדושים דוקא בשפה העברית (לשון הקדש) ולא בשפות הזרות, על

אף הקשי שיש לאותם שאינם יודעים את השפה העברית כראוי. כן
 ארע, שבתקופה בה היתה עליה גדולה מצרפת, פנו אליו מספר פעמים
 בנושא התרגום, ובכל פעם דחה אותם מעט עד שלבסוף השיבם
 שהיות וכבר הגיעו העולים ארצה אין צורך לתרגם את הספרים ללשון
 זרה. גם אמר: העקר הוא להדפיס בעברית.

אמר לעולה חדש שילמד עברית על-ידי שיעסק בלקוטי תפלות.
 ובמקרה דומה אמר בפשיטות: לקרא מהלקוטי תפלות מה
 שאפשר, ומה שאי אפשר - להמשיך בקריאה.

ענה ואמר לעולה חדש שקבל לפניו על שאינו מבין כראוי את
 הלקוטי הלכות: ראשית סים לקרא הלקוטי הלכות פעם אחת,
 וכשתקרא שנית אז תבין. והוסיף: "דבר אל בני ישראל ויסעו"^(י).

לאחר ששאלו באיזה שפה עליו ללמד, היות ואינו יודע היטב
 עברית, רק צרפתית, השיבו רבי ישראל בתמיהה: איזה
 שאלה? בודאי שבעברית. תתחיל לקרא לאט לאט ולבסוף תתרגל.

פעם אחת הביט רבי ישראל באחד שהיה קורא בצרפתית ושאלו:
 באיזה שפה אתה לומד? וכשזה השיבו, הוכיחו ואמר: עברית
 וצרפתית הן שתי שפות רחוקות מאד זו מזו. וענן עוד מזה בלקוטי
 מוהר"ן^(י), מעננין מה שלשונות העמים הם רע גמור פגם הברית, הפך
 לשון הקדש שהיא תקון הברית.

אמר: צריכים לקחת מתרגם ממחה שיתרגם את הספר הקדוש
 'אבי הנחל' לכל השפות.

(י) שמות יד, טו, וענן בלקוטי מוהר"ן קצת. (יח) סימן יט.

יח

אמר: רבנו הקדוש יש לו כח לכבש כל העולם בדרבור אחד. גם אמר פי יש לרבנו הקדוש תורות אפלו בשביל הגויים, ישנם חלקים מסימים מהלקוטי מוהר"ן שאפשר ללמד גם אותם, ולא גלה אלו הם.

מעשה מדהים ממה שמתפרסם רבנו הקדוש וספריו בכל העולם, בבחינת (יט) ספרו בגויים כבודו בכל העמים נפלאותיו, והיה זה אחד מחסידיו של רבי ישראל שכהרגלו מדי יום הלך למבל במקוה האר"י, וכשהגיע לשם נדהם לראות בפתח המקוה - בישוף, ולא ידע כיצד עליו לנהוג, אם להתגבר בעזות דקדשה ולהשליכו משם, אם לאו, פי אולי יש דברים בגו. ובתוך שחשב עם עצמו כנ"ל נגש אליו הבישוף מעצמו והחל לספר לו כי הוא בעל מנזר גדול ומפרסם בארה"ב ובו עובדים כל העבודות הזרות, אולם יום אחד החליטה בתו להתגבר ולחזור בתשובה ולהתחרד, ושמה פעמיה בנזירות לארץ הקדש לעיר טבריה, שם הפירה אכרד ונשאה לו, וכעת הוא בא לבקרה. והנה, כעת הם נוסעים לקברות צדיקים והגיעו לצפת, ובעוד שהחתן בקש למבל, בתו נשארה במרחק-מה מפאת הצניעות. וכך, בעוד שהחסיד התעשת מהספור, המשיך הבישוף ושאל: שמעת מרבי נחמן? וזה נותר דומם. והמשיך וספר כי בפתח המנזר שלו מצויים כל ספרי רבי נחמן, וכל מי שמגיע אליו למנזר, ראשית כל הוא מורה לו לעסק בהם, פי יש בהם כח לחזק ולשמח את כל בני האדם בכל המצבים, וכבר הצילו הספרים הקדושים רבים שהגיעו למנזר בדרךם האחרונה קדם שרצו לשים קץ לחייהם ולהתאבד. והתחזק החסיד מהדברים ונתמלא באמונה יתרה

(יט) תהלים צו, ג.

בְּכֹל אוֹתָם דְּבוּרִים נִפְלְאוֹם שְׁשָׁמַע מִפִּי רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִגְדֵּלֶת הַסְּפָרִים,
מֵה שְׁאָמַר שְׁפָקְרוּב יִתְמַלֵּא הָעוֹלָם בְּסִפְרֵי רַבְּנֵנוּ וְעַל־יְדֵי זֶה יִכְבָּשׁ
הַמַּשְׁיִיחַ אֶת כָּל הָעוֹלָם וַיָּבִיא לְתַקּוּנוֹ הַשְּׁלָם בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן.

כָּתַב (כ): יָבוֹא עַת שְׁיִתְגַּלֶּה וַיֵּאִיר אוֹר הַדַּעַת הָאֲמִתִּי שֶׁל הַצַּדִּיק
הָאֲמִתִּי גַם בְּכֹל הַגּוֹיִים וְהָעַמִּים, וַיִּקְהֵלוּ וַיִּתְקַבְּצוּ כָּלֵם אֶל
הַצַּדִּיק הָאֲמִתִּי לְשָׁמַע דְּבַר הַשֵּׁם, וְאִז כָּלֵם יִדְעוּ אֶת הַשֵּׁם וַיִּקְרְאוּ כָּלֵם
בְּשֵׁם הַשֵּׁם.

יט

אָמַר: כָּל מִי שְׁרוּצָה לְרַחֵם עַל עַצְמוֹ וְעַל בְּנָיו שְׁיִקְנֶה סִפְרֵי רַבִּי
נַחְמָן וַיַּעֲסֵק בָּהֶם וַיִּקְיָם אוֹתָם, אִז יִהְיֶה עוֹלָם חֲדָשׁ לְגַמְרֵי.

הוֹרָה לְאַחַד שְׁיִלְמַד בְּתוֹרָה מֵהַלְקוּטֵי מוֹהַר"ן יַחַד עִם הַקְּצוֹר שְׁלָה
וְעִם הַלְקוּטֵי תְּפִלוֹת הַשֵּׁיף לָהּ, וְכֵךְ יוֹכֵל לְהַבִּין בִּיּוֹתֵר הַנְּאָמַר
בָּהּ, וּלְקַיְמָהּ.

חֲפִיץ שְׁיִדְפְּסוּ סִפְרִים לְפִי מִפְּתַחוֹת, דִּהְיִינוּ שְׁיִדְפְּסוּ סִפְרֵי בְּנוֹשָׂא
מִסִּים, כְּגוֹן 'פֶּרְנֶסֶה', וְבוֹ קְבוּץ שֶׁל כָּל הַתּוֹרוֹת וְהַתְּפִלוֹת
מִסִּפְרֵי רַבְּנֵנוּ הָעוֹסְקִים בְּנוֹשָׂא זֶה. וְכֵךְ יִדְפְּסוּ סִפְרִים עַל סִפְרֵים מִסִּפְרֵי
רַבְּנֵנוּ בְּכֹל הַנוֹשָׂאִים.

כָּתַב (כא): אִיז לְנוּ שׁוּם נַחְמָה עַל הַגְּלוּת וְהַחֲשֵׁךְ שְׁעוֹבֵר עֲלֵינוּ כִּי אִם
בְּזִכּוֹת וְכַח תּוֹרָתוֹ וְשִׁיחָתוֹ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל רַבְּנֵנוּ הַקְּדוּשׁ וְהַנּוֹרָא
זָכַר צַדִּיק לְכַרְכָּה, זֶה יִנַּחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂינֵנוּ וּמִמַּעֲצוֹן יְדֵינוּ וְכוּ'.

(כ) אפי הנחל ב, כו. (כא) שם, ל.

ב

אמר: מה היא יראה שלמה - פשאדם לומר בלקוטי מוהר"ן ומרגיש שרבנו הקדוש נמצא מולו.

מהתורה שבסימן קל"ז (כב): "חלקי השם אמרתי לשמו דבריו" (כג): שהחלק האלקי ממעל שיש לי אומר לי ומלמד אותי לשמו דבריו. באר ואמר: מהו החלק האלקי ממעל שיש לי? זהו רבנו הקדוש!

בעת שאחד גרם לפניו בקול רם לקוטי מוהר"ן והגיע לפתוב "משיח דא משה" (כד), קפץ רבי ישראל בהתלהבות ואמר: אתם קוראים ולא יודעים כלל מה אתם קוראים, ובאר הדבור, אך נשפח פי לא נכתב בזמנו.

דבר בהתלהבות עצומה מהתורה קכ"ג "העקר היסוד שהכל תלוי בו הוא לקשר עצמו להצדיק שבדור", ואמר בהתעוררות: אני רוצה לקיים זאת, איך זוכים לזה? והוסיף כמשיב: השם אתה, אצלך, לידך.

אמר פי התורה ס"ז שבלקוטי תנינא, "בראשית - לעיני כל ישראל", היא התורה היחידה בלקוטי מוהר"ן בה מזכר הפתל המערבי.

בשהשיחו לפניו מהתורה נ"ב "הנעור בלילה", שם מבאר שיש להרבות ביותר בהתבודדות יחיד בלילה עד שיזכה לבטל כל התאוות וכל המדות הרעות, כי בכל פעם יבטל מהרע שבו עד שלא יהיה נשאר ממנו כלום, ויזכה לבטל כל גשמיותו ולהכליל

בְּשֵׁרֵשׁוֹ, וְאָמַר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּקוֹל וּבְתַקִּיפוֹת: צְרִיכִים לְבַטֵּל הַכֹּל וּבְכָל יוֹם, כָּל הַתְּאוּוֹת וְכָל הַמַּדּוֹת הָרַעוֹת.

סֵפֶר כִּי בָעֵת שֶׁלְמַד הַתּוֹרָה ס"ב הַמֵּתְחִילָה: "דַּע, שְׁעַל-יַדֵּי אֲכִילְתֶּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה יַחֲוֹד בֵּין קִדְשָׁא בְרִידָה הוּא וּשְׂכִינֵיתִיה אֲפִין בְּאַפִּין", וְכֵּן בּוֹ גַּעְגּוּעִים לְעוֹלָם הַבָּא.

בְּשֵׁרֵשׁוֹ מֵהַתּוֹרָה ל' "מִיִּשְׂרָאֵל דְּסַבִּינָא", אָמַר: רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ מְחִיָּה אֶת הָאֵמוּנָה וְהַתּוֹרָה שְׁלָנוּ.

מֵעֲנִין הַהֶשְׁמָטָה הַחֲשׂוּבָה וְהַנְּצַרְכָּת "אֶחָד הָיָה אֲבֵרָהֶם" (כה), הַמוֹפִיעָה בֵּין חֶלְקוֹ הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַלְקוּטִי מוֹהֵר"ן לְחֶלְקוֹ הַשֵּׁנִי, בְּאֵר בְּשֵׁם רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרִדוֹנֵר מְדוּעַ הִיא נִמְצְאָת דְּקוּא שָׁם, דְּהֵינּוּ בֵּין שְׁנֵי הַחֶלְקִים, וְאָמַר כִּי כָּל הַרוּצָה לְקַיֵּם אֶת חֶלְקוֹ הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַלְקוּטִי מוֹהֵר"ן וְאֵת חֶלְקוֹ הַשֵּׁנִי, אֵי אֶפְשָׁר לוֹ אֶלָּא רַק עַל-יַדֵּי שְׂיָקִים אֶת הַהֶשְׁמָטָה, דְּהֵינּוּ שְׂיָחֲשַׁב בְּדַעְתּוֹ שֶׁהוּא רַק יְחִידִי בְּעוֹלָם וְלֹא יִסְתַּכֵּל כָּלָל עַל בְּנֵי הָעוֹלָם שְׁפָרִים מֵאַחֲרֵי הַשֵּׁם וּמוֹנְעִים אוֹתוֹ וְכוּ', כַּמּוּבָא שָׁם. כִּי זֹאת הַהֶשְׁמָטָה הִיא הַבְּרִיחַ הַתִּיכוּן הַמְּבָרִיחַ מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה.

כא

אָמַר: בְּסֵפֶר הַמַּדּוֹת' רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ הוֹצִיא הַדְּבוּרִים שֶׁל הַגְּמָרָא לְהַלְכָּה.

פעם אחת אמרו לפניו איזה דבור מספר המדות, והראה עצמו רבי ישראל כמשתומם וכי אינו מכירו, ובדקו ומצאו ששנו את לשון הפתוב, ולאחר מכן כשאמרו לפניו הלשון המדיק, הנהן בראשו בהסקמה. גם עורר אחד לקיים הפתוב (כו): "לשון חכמים היא מעשורת ומרפאה, בכך תלמד לדבר בלשונם".

כב

שבת ביותר את הספר הקדוש והנורא 'ספורי מעשיות של שנים קדמוניות' ואמר שזוהי האנטיפיוטיקה החזקה ביותר של רבנו הקדוש, במקום ששום דבר כבר לא עוזר - זה עוזר. וצוה לאחד מאנשיו שידיע פריש גלי, שכל מי שצריך לאיזה ישועה, שדוד, פרנסה וכו', שיעסק בספר הקדוש והנורא הנ"ל, 'ספורי מעשיות של שנים קדמוניות'.

אמר: בדבור אחד של המעשיות - שמה יש את כל התורה והכל, השרש של הכל!

אמר: רק תיבה אחת מן ה'ספורי מעשיות' עולה על הכל, על כל התורה, על כל החכמות, מלה אחת! והוסיף בלהב אש: עוד לא היה בעולם אור פלא כזה!

כג

אמר: על ידי שעוסקים בספורי מעשיות זוכים לדברים הרבה.

ופעם, בעת ששהה רבי ישראל בארצות הברית, נכנסו אליו שני מיסים יחד עם נשותיהם וספרו לו שהם חשוכי בנים, והורה להם רבי ישראל לעסק בספורי מעשיות והבטיחם שיעתיר עבורם, וחדשים לאחר מכן, כשחזר ארצה, התבשר עלידם כי נשותיהן נפקדו, וצחק ואמר: השם שומע תפלותי.

ענה ואמר לאחד שקבל לפניו על שיש לו הרבה בלבולים: מה יש לך להתבלבל, כל דבור שאתה אומר מהספורי מעשיות מעורר את כל העולם בלו. וכמובא (כו) שתַרְדְּמָה הוא בלבול הדעת, והצדיק האמת מעורר את העולם משנתם הרוחנית על ידי ספורי מעשיות של שנים קדמוניות.

כד

אמר: כשרבנו הקדוש התחיל לספר את המעשיות הוא אמר: התורות שלי לא מספיקים, לא משפיעים עליכם כל-כך, אז אני אתחיל לספר מעשיות, המעשיות כבר יעזרו לכם. והוסיף: אוי, מעשיות כאלה של 'בעל-תפלה' 'בערני ועני', כל האנשי מדע של כל העולם מתבטלים לגמרי, הם רואים, איך אפשר שפן-אדם ידבר דבורים כאלה, עוד לא ראינו דבר כזה, כלם מתבטלים כנגד כל דבור של המעשיות. המעשה של השבע בעטלורס, ראוי להיות בקי בהם, לעבד השם בהם, אוי מה שזה, מה שזה. כל דבור של המעשיות הוא החיות של כל העולם, ספורי מעשיות כאלה עוד לא היה בעולם, זה רק של משיח.

(כו) לקומי מוהר"ן ס, ושיחות הר"ן יג.

כה

לְעֵתִים, כְּשֶׁהָיָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מְסַפֵּר מֵהַסְּפֹרִי מַעֲשֵׂיֹת מִשְׁנַיִם
 קִדְמוֹנִיּוֹת, הָיָה מְשַׁלֵּב סִפּוּר אֶחָד בַּחֲבָרוֹ, דִּהְיִינוּ שֶׁהָיָה
 מִתְחִיל לְסַפֵּר סִפּוּר מְסִים וּבְהִמְשִׁכּוֹ הָיָה מְשַׁלֵּב סִפּוּר אֲחֵר, וְלֹאֲחֵר מִכֵּן
 הָיָה שָׁב וְחֹזֵר לְסַפֵּר הֶרְאֵשׁוֹן. וְכֵן הָיָה מִתְחִיל לְסַפֵּר אֵיזֶה מַעֲשֵׂה,
 וְכַעֲבוֹר אֵיזֶה זְמַן הָיָה שָׁב לְתַחֲלָתוֹ וְהָיָה מְסַפֵּרוֹ שׁוּב בְּשִׁנּוּי לְשׁוֹן דְּקִים
 תּוֹךְ הַשְּׁלֵמָה וְהַקְּבֻלָּה לְמַעֲשֵׂה אֲחֵר. וְהָיָה עוֹשֶׂה זֹאת בַּחֲכָמָה גְּדוּלָּה
 וְנִפְלְאוֹה שְׂאִין עֲמָנוּ אֶחָד שְׂיָבִין מְעַט מְזַעֵיר מְסוּד פְּנִיתוֹ הַנּוֹרְאוֹה. כִּךָּ
 לְדַגְמָא אַרְע, שֶׁהֵחֵל לְסַפֵּר מֵהַמַּעֲשֵׂה מ'חֲכָם וְתָם' וְאָמַר: הֵתָם, כְּשֶׁרָאוּ
 שֵׁישׁ לְמִלְכָּה צַעַר הוּא הֶלֶךְ לְהוֹצִיא אֶת הַבַּת־מִלְכָּה, וְאַחֲרֵי־כֵן לְקַחוּ אֶת
 אִשְׁתֵּי הָעָנִי וְכו', וְלֹא סִפֵּר יוֹתֵר. וְלִבְסוּף הוֹסִיף: כְּשֶׁמְשַׁנִּים אֶת הַמְּלִים
 - זֶה כִּבֵּר לֹא אוֹתָם הַסְּפֹרִי מַעֲשֵׂיֹת.

וְנִרְאוֹה הָיָה כִּי דִיּוּקָא הוּא יָכוֹל הָיָה לְשַׁנּוֹת הַמַּעֲשֵׂיֹת וְלְסַפֵּרָן כְּפִי
 הַשְּׁגָתוֹ הַנּוֹרְאוֹה וְכִפִּי שֶׁעָשָׂה מְסַפֵּר פְּעָמִים כַּנֵּ"ל, אוֹלָם
 לְאִנְשִׁים כְּעַרְכָּנוּ חֲלִילָה לְכַנֵּס בְּדַעַת הַקְּדוּשׁ וְהַנּוֹרָא שֶׁל הַצַּדִּיק וְאִין
 לְשַׁנּוֹתָם אֵפֶי לֹא בְּקִצּוֹ שֶׁל יו"ד, וְכִפִּי שֶׁאַרְע פְּעַם שֶׁבַתּוֹךְ שֶׁהַקְּרִיאוּ
 לְפָנָיו הַמַּעֲשֵׂיֹת הַקְּדוּשׁוֹת הֵחֵלוּ לְפָרְשָׁם, וְאָמַר שֵׁישׁ לְסַפֵּר הַמַּעֲשֵׂיֹת
 בְּלֹא פְּרוּשִׁים.

עֲנָה וְאָמַר שֶׁלֹּא לְהַדְפִּים אֶת הַסְּפֵר 'סְפֹרִי מַעֲשֵׂיֹת מִשְׁנַיִם
 קִדְמוֹנִיּוֹת' עִם צִיּוּרִים.

כז

פעם, בתוך שספר המעשה הראשון 'מאבדת בת מלך', דבר הרבה מהשני למלכות, שראה צערו הגדול של המלך מאבדת בתו ועל-כן הלך לחפשה, והחל לספר ממסירות נפשו של רבי ישראל קארדונר על עם ישראל בחצות לילה ביער.

ממה שהמשנה למלך שאל את המשרת "הראית שזה מעין וראוי שיהיה בו מים והמראה אדמומית והריח של יין", ולאחר מכן הלך וטעם מהמעין ונפל וישן וכו' (כח), אמר: הוא עשה חכמות.

ספר אחד, שכאשר השיח רבי ישראל מהמעשיה הנ"ל (כט), ואמר: ולבסוף מצאה והוציאה, הרגיש כיצד היצר הרע יוצא מקרבו ולא יוכל לשוב עוד. וכן פעם השיח רבי ישראל עם אחד ורמוז לו שבקרוב נזכה לגאלה השלמה, והבין אותו האחד שעקר פונתו היתה לצאת מתאוות הגוף.

כז

מהמעשה מהחגר (ל), ממה שנשקה האילן, אמר: כלם יבואו לרבנו הקדוש לקבל תקון, והוא יתקן את כל העולם, את כל אחד ואחד בשלמות גמור, תקון גמור.

מהמעשה מה'חכם ותם' (לא), אמר: עם המעשה הזו יכולים כל העולם לחיות ולשמח. גם אמר: התם - עולם הפא, טעם גן-עדן. גם אמר כי הבתים של ה'חכם והתם' הם האמונה והתפלה, והבין.

(כח) מעשה א, מאבדת בת מלך. (כט) מעשה א, מאבדת בת מלך. (ל) מעשה ג. (לא) מעשה ט.

מענין השושנה שבמעשה י"א (לב), שהיתה מנחת למטה בפסא ושצריכים לקח אותה משם ולהניחה בפסא למעלה ואז יהיה לפסא הפח של התכה (עין בפנים), ענה ואמר כי השושנה מרמזת על הדעת של הצדיק.

מהמעשה של יום החמישי מהשבעה בעטלירם (כ), ממה שהיה שם אחד שהיה יושב אצל הר והיה מטנף שם על-ידי אכילתו ושתייתו עד שנעשה שם הרבה זבל ומנוף, אמר רבי ישראל כי רבנו הקדוש פון בזה על אחד מסים וכו'.

כח

שבח את תקוני הזהר ואמר: כל תקוני הזהר הוא על מלה אחת - "בראשית". ואמר: השם יתברך ברא לרבי שמעון מעין ואילן.

לא אחד ששאלו אם טוב שיעסק בזהר הקדוש למרות שאינו מבין את הלשון היטב, ענה בתמיהה: ה'יש דבר טוב כמו הזהר הקדוש?! זה מביא קדשה וכל טוב לאדם, עליו להמשיך בקריאה ולאט לאט תבין יותר. ופעם ענה ואמר לאחד שילמד את הזהר הקדוש עם התרגום ללשון הקדש.

אחד שאלו אם הוא יכול ללמד הזהר הקדוש עם פרוש, ושאלו רבי ישראל: עם איזה פרוש? אני מכיר את כל הפרושים. וכשזה השיב: עם פרוש פלוני, השיבו כי אין ללמד את אותו הפרוש וכו'.

כט

אמר: רבי שמעון הוא 'עיר וקדיש מן שמיא נחית', ועכשו יש 'נחל נובע מקור חכמה', עכשו יש נ נח נחמ נחמן מאומן, רבי שמעון מקבל ממני.

פעם הראה בידיו פי רבנו הקדוש ורבי שמעון בר יוחאי הם בחינה אחת ושתק מעט ואז אמר: ואף-על-פי-כן רבנו הקדוש הוא וכו', והרים ידיו הקדושות מעלה מעלה. גם אמר: רבנו הקדוש עולה על רבי שמעון, וכעין המוכא (לד), שאם היה הבעל-שם-טוב שומע תורתו היה אצלו גם-כן חדוש, אם היה רבי שמעון בר יוחאי שומע תורתו היה גם-כן חדוש גם אז.

אמר לאחד פי רבנו הקדוש הוא למעלה מוכו, אולם זה לא קבל דבריו, כי היה קשה לו, עד שהחל ללמד מעט בלקוטי מוהר"ן בעין האמת והודה על טעותו, מה שלא הסכים עם רבי ישראל בתחלה.

נמצא באמתחת כתביו הקדושים של רבי ישראל העתקה מהספר חיי מוהר"ן בכתב ידו, וכו פמה דבורים קדושים ונוראים שחלקם השמטו בזמנו, ואלו הם: אני אומר תורה ממקום גבוה ועליון נורא ונשגב מאד מאד, ממקום שלא קבל ממנו שום אדם מעולם. איד אפשר שלא יחלקו עלי מאחר שאני הולך בדרך חדש שעדין לא הלך בו אדם מעולם, וגם הבעל שם טוב לא ושום בריאה לא, שהוא דרך ישן מאד ואף-על-פי-כן הוא חדש לגמרי.

(לד) חיי מוהר"ן, מעלת תורתו וספריו הקדושים מב.

ל

אמר: זה הדבר ידוע לכל, שרבנו הקדוש טבל בעצמו במקוה לאחר פטירתו. גם ספר כיצד נקבר רבנו הקדוש, כי לא נקבר בידי אדם כלל, וסדר קבורתו השמט מהספרים שהדפסו, ואם כבר נדפס באיזה השמטה - נכתב בתמצית הקצור. ומהמעט שספר רבי ישראל נשפח, כי לא נכתב בזמנו.

אמר: יש עולם של צדיקים, ויש עולם אחר - ההיכל של רבנו הקדוש. גם אמר: בעולם האמת היו שנים - רבי נחמן ותלמידו רבי נתן.

אמר: אם רבנו הקדוש היה מתגלה בעולם - היה העולם כלם צדיקים קדושים אמתים.

לא

אמר: משיח ישיב ויקשר את כל ישראל עם רבנו הקדוש.

בשהשיתוף לפניו מקדשת תפלין דרבנו תם אמר: רבנו תם הוא רבנו. גם אמר: דוד המלך הוא רבנו, והוסיף: רבנו הקדוש עבר על כל הצדיקים שהיו מיום בריאת העולם.

אמר בשם האר"י הקדוש: ענין של משיח זה עולה על משה רבנו. גם אמר בשם האר"י כי משיח יהיה גדול יותר ממשה רבנו ומכל הצדיקים.

אמר: משיח הוא יבנים בעולם האור של רבנו ז"ל, משיח יהיה תלמיד רבנו.

אמר: לקומי מזהר"ן, לקומי תפלות, לקומי הלכות - זה למודים של משיח. גם אמר: התורה של רבנו זה משיח ויותר ויותר. גם אמר: משיח גם כן כלול בהדבורים של רבנו...

יפוצו מעינותיך חוצה

הַרְבֵּה לָזוּז לְעוֹרֵר וּלְחַזֵּק בְּיוֹתֵר לֵב מְקַרְבֵּיו עַל עֶסֶק הַדְּפָסָה וְהַפְּצַת סִפְרֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל, שְׁעַל-יָדֵינוּ זֶה נִתְגַּדֵּל וְנִתְקַדֵּשׁ כְּבוֹד הַשֵּׁם וְשֵׁם הַצַּדִּיק הַיָּמֵת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וּבְכִידוּעַ שְׂוֵהוּ עָקֵר גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁגַם הִרְחֹקִים בְּיוֹתֵר מְקַרְבִּים אֶת עַצְמָם לְעַבֹּדְתוֹ יִתְבָּרַךְ, הֵן גְּרִים שְׂמַתְגִּירִין וְהֵן בְּעַלֵּי תְּשׁוּבָה שְׁגַם הֵם הָיוּ חוּץ לְקַדְשָׁהּ, בְּבַחֲיִנַת (א) כִּד אֵתָא יִתְרוֹ וְאָמַר, כִּי עַתָּה יִדְעָתִי כִּי גְדוֹל הַשֵּׁם וְכוּ', שְׂאֵז אֲתִיקֵר וְאֲתַעְלֵא שְׂמָא דְקַדְשָׁא בְּרִידָה הוּא עֵילָא וְתַתָּא, וְנִתְגַּדֵּל כְּבוֹד שְׂמוֹ יִתְבָּרַךְ וְנִתְעַלָּה.

א

אָמַר: הָעָקֵר הוּא הַהֲדַפְסָה וְהַהֲפָצָה. אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְמַסַּר נַפְשֵׁנוּ וּזְרַעְנוּ עַל עַנְיַן הַדְּפוּס, לְהַדְפִּים וּלְהַדְפִּים דְּבָרֵי רַבְּנֵנוּ בְּעוֹלָם, שְׂיִהְיֶה בְּכָל מְקוֹם סִפְרֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל, אֵז תְּהִיָּה הַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה, גְּאֻלָּה כְּזֹאת שְׂלֵא הִיָּתָה מֵעוֹלָם!

אָמַר: כָּל הָעוֹלָם יַעֲסֻקוּ בְּסִפְרֵי רַבְּנֵנוּ. רַק אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְשִׁים לְבָנוּ לְהַכְנִים כָּל חַיּוֹתֵנוּ עַל זֶה, רַק לְהַדְפִּים וּלְהַדְפִּים, לְמִלָּא כָּל בֵּית בְּסִפְרֵי רַבְּנֵנוּ, אֵז יִהְיֶה עוֹלָם אַחַר לְגַמְרֵי, עוֹלָם חֲדָשׁ.

אָמַר: אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְרְאוֹת שְׂהָאוֹר שֶׁל רַבְּנֵנוּ הַקְּדוּשׁ יַכְנִים בְּעוֹלָם, זֶה הַגְּאֻלָּה.

ב

אמר: מי שרוצה להיות חבר שלי, שיפיץ ספרי רבנו הקדושים מבית לבית.

אמר: מיהו המקרב לרבנו באמת - מי שמכניס את ספריו בכל בית. וצוה לקרא אליו שלשה שהיו עוסקים בזה, כל אחד בבחינתו, אחד מהם היה נוהג להפיץ את הספרים, השני - עורך-דין שערך את צוואתו של רבי ישראל בזה הקדיש את כל ממונו על כל מרכיביו לענין הדפוס, והשלישי - אחד שעסקו בדפוס עצמו.

פעם, בתוך שדוכב וחיזק את אנשיו בענין ההפצה, שאל את אחד אם יש לו רכב, וחפץ לילך יחד עמו מעיר לעיר ולהפיץ את הספרים הקדושים מבית לבית. גם ספרו, כי הוא בעצמו היה הולך מבית לבית להפיץ את הספרים, ופעם מרב המאמץ והעמס - פרק כתפו. וכמוכא (ב), שכל מי שיראת השם נוגעת בלבו צריך לצאת מביתו הקבוע ולכתת רגליו מעיר לעיר ומדודך לדודך ולהאיר בעולם האמונה הקדושה שקבל מרבו.

ג

בתחלת דרכה של ההפצה, באשר מלאכת ההפצה היתה קשה בגשמיות וברוחניות ופתח הפצת הספרים נפתח אך ורק ברחב מחט סדקית בלבד, כי מלאכת הדפוס היתה כבדה ביותר וגם בקשי רב היו נמכרים הספרים, היה רבי ישראל מנחם ומחזק חסידיו שחזרו מההפצה והיה אומר להם בפנים שוחקות: עוד יהיו ספרים על

(ב) ל"ה, ניקזן ה, ב.

ספרים לרב, ויהיו משאיות של הפצה והרבה נהגים, גם יהיו לנו ממחים להפצה, וכל העולם יתבישו ויתבישו. גם אמר: יהיה מטום גדוש בספרי רבי נחמן עם השם הקדוש 'נ נח נחמן מאומן', שיטום על כל העולם ויפיץ את הספרים הקדושים. ועל אף שקשה היה באותה התקופה שיתקבלו הדברים בלב השומעים פראוי, אולם אט-אט החלו להראות שנויים ותמורות גדולות בעולם, מה שהעולם ממשיכים עצמם לקבלת אור הצדיק האמת.

מגדל השתוקקותם העצום של אנשיו של רבי ישראל להודיע ולפרסם בריש-גלי ובקולי קולות עד לב השמים אמתת הצדיק האמת לכל בני ישראל, חשקו לעשות מרפו עולמי לספרי רבנו בעיר הקדש ירושלים, ובו יצעו לרבים ספרי רבנו הקדושים בכל השפות, כך שמכל קצוות תבל ינהרו ויגיעו לקבל אור ודעת הצדיק, בבחינת^(ג), והיה באחרית הימים יהיה הר בית השם בראש ההרים ונשא הוא מגבעות ונהרו עליו עמים. וכשראו אנשיו כי רחוק הדבר שיתקיים, חזקם רבי ישראל ואמר: העקר הוא להודיע ולפרסם, להזמין את כלם ל'חתונה' של הצדיק האמת עם עם ישראל, להודיע לכל שיש פתק ובעל-הפתק, הפתק הוא ההזמנה.

פי באמת אמרו רבותינו ז"ל^(ד): "לא נברא כל העולם פלו אלא לצוות לזה", הינו להצדיק. פי צריכים להודיע ולפרסם גדלתו של הצדיק ומעלת מאמרי תורותיו הקדושות ושיחותיו וספורי מעשיותיו וכל עניניו, להודיע לבני אדם גבורותיו ולהפיץ מעינותיו חוצה, פי זה כל האדם, וכל העולם פלו לא נברא אלא לצוות לזה כנ"ל^(ה). וכעין מה שהשיב פעם רבי ישראל לאחד שספר מחברו שעוסק בתקשרת ויש

(ג) מיכה ד, א. (ד) שבת ל: (ה) כמבאר בהקדמה לעלים לתרופה.

בִּיכָלְתוֹ לַעְזוֹר בְּפָרְסוֹם הַצַּדִּיק בְּעוֹלָם, וְאָמַר: יִתְכַּן וְהוּא נִבְרָא בְּשָׁבִיל
זֶה. וְכֵן סִפֵּר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל עַל עֲצָמוֹ, שֶׁכָּל יָמָיו הִתְפַּלֵּל לְהִשָּׁם יִתְבַּרְךָ
שִׁידַע כִּיצַד לְהַכְנִים הָאוֹר וְהַדַּעַת הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא שֶׁל רַבְּנֵי בְּעוֹלָם.

ד

אָמַר: עוֹד יִהְיֶה כְּתוּב בְּכָל הַעֲתוּנִים שִׁישְׁנָה עֲכָשׁוּ מוֹדָה חֲדָשָׁה
בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל - 'מְכִירַת סְפָרֵי רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלָב', כֻּלָּם יִרְצוּ
רַק לְמַכּוֹר סְפָרֵי רַבְּנֵינוּ וְכָל הָעוֹלָם יִתְמַלֵּא בְּמַהֲרָה בְּסְפָרִים עַל סְפָרִים,
בְּבַחֲיִנַת ⁽¹⁾ עֲשׂוֹת סְפָרִים הַרְבֵּה אֵין קֵץ. גַּם אָמַר לְאַחַד שְׁעוֹד יְכוּאוּ
אֵלָיו אֲנָשִׁים עִם סָלִים וּבִקְשׁוּ אוֹתוֹ שִׁימְלֵא לָהֶם בְּכָל סֵל סֵפֶר מְסִים
מִסְפָּרֵי רַבְּנֵינוּ, הֵינּוּ סֵל מִיַּחַד עֲבוּר סֵפֶר לְקוּטֵי מוֹהֲרָ"ן, סֵל מִיַּחַד עֲבוּר
לְקוּטֵי תַפְלוֹת וְכְדוּמָה, וְיִלְכוּ לְהַפְיִץ אֶת הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים בְּשׁוּקִים
וּבְרַחוּבוֹת.

אָמַר כִּי הוּא חָפֵץ שָׁגַם בְּיַפֵּן יַעֲסִקוּ בְּסְפָרֵי רַבְּנֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, וּפְעַם
לְאַחַר שֶׁהָיָה בְּאוּמָן בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, בָּעֵת שֶׁהִכִּינוּ אֲנָשָׁיו אֶת
עֲצָמָם לְחִזּוֹר אֶרְצָה, אָמַר בְּרַמְיָזָה כִּי אוֹלֵי מוּטָל עָלֵינוּ לְנַסֵּעַ מִכַּאן לְיַפֵּן
לְצַרְךָ הַפְּצַת הַסְּפָרִים.

אָמַר לְאַחַד: עוֹד יְבוֹא זְמַן שֶׁתִּטּוֹם בְּרַחְבֵי הָעוֹלָם בְּמִטּוֹם מְלֵא
בְּסְפָרֵי רַבְּנֵינוּ לְהַפְצָה.

ה

אָמַר: הָיָה זְמַן שֶׁהָיָה אֶסוּר לְנַגֵּעַ בְּסְפָרֵי בְּרֶסְלָב, אֲבָל עֲכָשׁוּ כָּבֵר כָּל
הָעוֹלָם אוֹהֲבִים אֶת רַבְּנֵינוּ הַקְּדוֹשׁ וְרוֹצִים אוֹתוֹ, עֲכָשׁוּ הָעוֹלָם
מִמְּשִׁיכִים עֲצָמָם לְרַבְּנֵינוּ הַקְּדוֹשׁ, רַבְּנֵינוּ הַקְּדוֹשׁ כָּבֵר כָּבֵשׁ כָּל הָעוֹלָם!

(1) קהלת יב, יב.

אמר: הדתיים היו אומרים - ספרי רבנו זה לעת ביאת המשיח, ואלו החילונים אומרים - אנחנו רוקדים וקוראים ספרי רבנו.

פעם אחת, בשהיה במערת המכפלה, נגש אל חיל ואמר לו: אם היו אומרים לי לפני חמשים שנה שיהיה צבא ליהודים הייתי אומר שנה חלום, והיום אני אומר לך שעוד וכו' שנה יהיו כל היהודים צדיקים גמורים.

נבא בלשון משל את ענין החזרה בתשובה ההמונית הנעשית בכחו הגדול והנורא של רבנו הקדוש, ואמר: יבוא זמן שאנשים יצאו מהביוב, ויתלבשו בלבוש הפסים החסידי ובשמריימעל.

ו

עזרר ענין פרסום שם צדיק האמת בכל העולמות, ואמר: אנחנו ישנים, מדוע שנישן?! צריכים להודיע ולפרסם את האמת, האמת מתקבלת. ופעם, לאחר שהיה כבר מעל גיל מאה, אמר לאחד כי הוא מענין להוציא רשיון נהיגה על משאית, וכשזוה תמה ושאל לפשר בנותו, השיבו רבי ישראל כי הוא רוצה לנהוג בה, לעצור ברמזור, לעלות על גג המשאית ולהודיע כי יש רבנו הקדוש בעולם.

חזק ואמר: אנחנו צריכים להיות החילים הראשונים, אנחנו צריכים לרוץ לתוך האש, לרוץ ולנצח את כל העולם. ופעם אמר לאחד רחוק מהדת: אתה 'חיל', בחרתי אותך לחיל עבור הפצת הספרים.

אמר: יש לדעת ה'ספורי מעשיות' בעל-פה ולילך בשוקים וברחובות ולספרם. גם אמר שיש לספר המעשיות לאותם היהודים שפחוץ לארץ, ועלידי זה הם יעלו ארצה.

ז

אמר: צריכים לחפש עצות איך להכניס את הדעת הקדוש של רבנו בעולם, והוסיף: יש להכניס ספר של רבנו בכל בית.

ומעשה באחד מאנשיו של רבי ישראל שהלך לבית הפנסת להתפלל ותיקון, ובתם התפלה פנה אל חברו ואמר לו:

אם אתה מענין לראות צדיק אמתי - בא עמי. ותכף שנכנסו השנים לרבי ישראל נעמד החבר מרעיד ומשתומם, כי מעולם עוד לא ראה תאר פנים קדושות ומאירות שפאלה, והחל רבי ישראל לשמח ולצחק ואמר: אשרינו, אשרינו שזכינו לדעת שיש את רבנו הקדוש בעולם, השם יתברך רוצה שנפרסם אותו. והמשיך: עם ישראל צריכים לרחמים רבים ורק ספריו של רבי נחמן יכולים לעזור להם, על-כן עלינו להדפיס ולהפיץ את ספריו, ופתח באקראי בספר 'עלים לתרופה' עתיק, ונתן למתקרב החדש לקרא במקום שפתח והיה זה מכתב מרבי נתן לבנו רב יצחק המדבר ממעלת הדפוס וממסירות נפשו של רבי נתן על הענין. ושמח רבי ישראל והראה פנים שוחקות וברך שהשם יעזר שתהיה הפצת ספרים כמו הים הגדול.

ובך, כמעט בכל פעם שהיה מגיע אליו אחד בפעם הראשונה, ראשית כל היה שואל: יש בביתך ספר של רבנו הקדוש? האם אתה קורא בו? והיה מוסיף ומחזק: אם תקרא בו תמצא אוצרות יקרים ותקבל רפואות חדשות כאלה שלא תוכל לקבלן אצל שום צדיק אחר.

ח

בְּחֻדְשׁ אָב הָאֲחֵרוֹן לְהִסְתַּלְקוּתוֹ, שְׁנַת תשנ"ד, שוּחַח עִם אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו שְׁהִיָּה עוֹסֵק בְּזִרְיוֹת וְנֶאֱמָנוֹת רַבָּה בְּנוֹשֵׂא הַהֲדַפְסָה וְהַהֲפָצָה, וְהַקְדִּימוֹ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּבִרְכוֹת טוֹב בְּעֶנְיָן זֶה, הִשִּׁיתוּ בְּרִכּוֹת לְעַד, וּבִתּוֹ שָׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל שְׁהִיָּתָה נּוֹכַחַת אִמְרָה שְׁלֹא זְכוּר לָהּ שְׁאֲבִיָּה בְּדֶרֶךְ מִשְׁהוּ כִּפֵּי שְׁבִירָךְ אֶת אוֹתוֹ הָאֶחָד אִזּוּ בְּנִ"ל.

עֲנָה וְאָמַר: מִי שֶׁעוֹשֶׂה מַה שֶׁהוּא יוֹדֵעַ וּמַה שֶׁיִּכּוֹל בְּעֶנְיָן הַהֲפָצָה - אֵין גָּבוּל לְשִׁכְרוֹ, וּבְבַחֲחִינַת ⁽¹⁾ זַפְאָה מֵאֵן דְּאֶחִיד בִּידָא דְּחִיבִיא וְכוּ' וְקִדְשָׁא בְּרִידָא הוּא מִשְׁתַּבַּח בֵּיה בְּכָל עֲלָמִין. וּפַעַם, בְּתוֹךְ שְׂדֵבֵר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּהַתְּלַהּבוֹת־אֵשׁ מִמַּעַלֵּת הַפְּצַת הַסְּפָרִים, קָם אֶחָד בְּהַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹלָה וְאָמַר: אֲנִי אֶקַּח עִבְשׁוֹ 'סְפוּרֵי מַעֲשִׂיֹת' וְאֵיצֵא לְהַפִּיץ, וּמִיד קִפִּץ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה וְאָמַר: הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא וְרַבְּנוּ הַקְדוֹשׁ יַעֲשׂוּ לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְזַרְעֶךָ טוֹבוֹת נְצִחִיּוֹת עַד עוֹלָם, וּבְבַחֲחִינַת מַה שְׁדָרְנוּ"ל: בְּזִמְנֵן שְׁאֲדָם זוֹכָה, זוֹכָה לוֹ וּלְדוֹרוֹתָיו וּלְדוֹרוֹת דּוֹרוֹתָיו עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת.

אָמַר לְאִשְׁתּוֹ שֶׁל אֶחָד מִמְּקַרְבָּיו שֶׁקָּבַל הַתְּקַף לֵב וְהִיָּה בְּמַצָּב קִשָּׁה: אִם בְּעַלְדָּךְ רוֹצֶה שְׁאֲנִי אוֹסִיף לוֹ עוֹד כְּמָה שְׁנוֹת חַיִּים - שְׂיִדְפִים אֶת הַסְּפָרִים. וְחֹזֵר וְהַדְּגִישׁ: אֲנִי בְּעֲצָמֵי אוֹסִיף לוֹ שְׁנוֹת חַיִּים. וְנִתְקַים בּוֹ, כִּי אוֹתוֹ הָאֶחָד הִבִּיא אִזּוּ לְדָפוּס אֶת אֶחָד מִסְּפָרֵי רַבְּנוּ, וּלְאַחַר מִכֵּן הִבְרִיא וְחֵי מִסְּפָר שְׁנַיִם נוֹסְפוֹת שְׁלֹא בְּדֶרֶךְ הַטְּבַע כָּלָל.

בָּעֵת שְׁסִיִּים רַבֵּי יִשְׂרָאֵל שְׁהוֹתוֹ בְּחוּץ לְאֶרֶץ וְהַתְּפוֹן לְטוֹם חֲזָרָה אֶרֶצָה, הִיָּה שֵׁם זוּג מְבַגֵּר שְׁהִיָּה הַדְּבַר בְּשִׁבְלֵם כְּמוֹ גְּזֵרָה מְרָה, הֵינּוּ שְׂיִצְטַרְכוּ לְהַפְרֵד מִרַבֵּי יִשְׂרָאֵל, כִּי מִגְּדַל אֶהְבְּתֵם אֵלָיו הֵינּוּ

(1) זֶה, תְּרוּמָה קַח:

שזכרים עבורו דירה במיוחד והיו עוסקים בכל הדרוש לו ולאנשיו בכל משך שהותם בחו"ל כנ"ל. גם היתה לאשה חנות דגים וככל יום היתה מבשלת ומטגנת עבורם דגים מרבים. ופנתה האשה לרבי ישראל ובקשה אותו בתחנונים גדולים שישקה עוד איזה זמן עמם, וכי היא מוכנה בכל לב להמשיך ולעשות כל הנדרש לו ובלבד שישאר בקרבתם, והשיבה רבי ישראל בחבה: דעי לך, כי מפל דג ודג שנתת לי, יהיה נעשה ספורי מעשיות של שנים קדמוניות.

ולאותה המשפחה היה בן שכבר בא בימים ועדין לא התחתן, ותקף שפיים רבי ישראל להתארח בביתם, התחתן הבן, ולהם בעצמם נולד בן נוסף, על אף שהיו כבר מבגרים ביותר כנ"ל.

מעשה שארע אחר פטירתו של רבי ישראל, בעת שהיו אנשיו בחוץ לארץ לצרף הפצת הספרים והיו נצרכים לעזרה במקום הור להם, בא רבי ישראל אל גינת אחת בחלומה וצוה עליה לעזר לאנשיו בכל מה שתוכל, ואמר לה ששכרה לא יקפח.

פעם אחת היה נראה שחפץ רבי ישראל לפעל באיזה ענין רם ונשא, ובקש להתגורר בעיר העתיקה שבירושלים, ואמר כי מי שיאפשר לו לגור סמוך לכתל המערבי הוא מבטיח לו עולם הבא, ואמר שצריך לו להיות קרוב לבית המקדש, וחזר וכפל דבריו והבטיח שיתן עולם הבא למי שיעזר בזה כנ"ל. והיה שם אחד מאנשיו שהיה זקן והיה עני גדול, והלך לקבץ מדלת לדלת עד שזכה לשכר עבורו דירה סמוך לכתל המערבי, וכן מדי חדש בחדשו היה הולך ומבקש ומקבץ במסירות נפש סך השכירות שהיה יקר במיוחד והוצאות הדירה. וכך יכל רבי ישראל לפעל למבקשו סמוך לכתל כנ"ל, ובאותה הדירה גם הקלטו כמה שיחות נפלאות שהשיח.

ופעם ארע בדירה איזה דבר וכו', ופנה רבי ישראל לאשת אותו האחד שקבץ המעות ושכר הדירה כנ"ל, ואמר בהקפדה: שלא תטעו, אני הוא הבעל-הבית, לא אתם.

כתב במכתבו^(ח): דע אחי, כי הצדיק אינו צריך כלל להעולם בשביל עצמו, כי אדרבא ממנו כל ההשפעות וכל העשירות, ועל-כן כל מה שנותנים לו - מקבלין ממנו אלפי אלפים ורבי רבבות יותר, בעולם הזה ובעולם הבא. ועל-כן גם כל מי שטורח בגופו לשמשו ולהתקרב אליו - גם זה נקרא צדקה, כי הצדיק מתעלה ומתגדל מאד על-ידי התעוררות של ישראל הטורחים להתקרב אליו ונחשב להם צדקה.

ט

מעשה באחד מאנשיו של רבי ישראל שהיתה מריבה רבה מצויה בביתו, ופעם הגיע לרבי ישראל בצער גדול ושאל ממנו עצה, והשיבו רבי ישראל שילך להפיץ. וספר אותו האחד, כי בכל פעם שהיה יוצא להפצה היו נמתקים הדינים בביתו, וכשהיה מתרשל ולא היה יוצא להפיץ היה נעשה להפך. וכמבאר^(ט), שבוה שמקורבים ומכניסים בני אדם שהיו מחוץ לקדשה לתוך הקדשה, על-ידי זה זוכים לשלום בית. וכן שישנם בעלי לשון הרע ומחלקת שעושים מריבה ומחלקת בין איש לאשתו, ועל-ידי שזוכים לקרב רחוקים לעבודת השם, נתפטלים בעלי הלשון הרע והמחלקת ונתרבה השלום^(י).

(ח) אפי הנחל פב, עפ"י ל"ה ר"ה ג, א. (ט) לקומי מוהר"ן יד. (י) קצור לקומי מוהר"ן יד.

לא אחר שחלשה עליו דעתו לצאת ולהפיץ מחמת שחשש שלא יוכל להסתדר חוץ לביתו באכילה וכלינה וכדומה, השיבו רבי ישראל על-פי המעשה מ'חכם ותם'^(יא), ואמר: התם כשנכנס וישב בתוך העגלת צב, הוא כבר מצא שם בנדים וכו' ושמה יותר ויותר.

לא אחר שפטען שקשה לו לצאת ולהפיץ מחמת הפריצות ברחובות, השיב כי גם כשהולכים לבית-המדרש ישנה פריצות בחוץ, והוסיף: רבנו הקדוש גלה לנו נשק - תפלה! גם היה נוהג רבי ישראל לחזק אנשיו קדם צאתם להפצה והיה אומר להם בלשון העם: אתם תצאו להפיץ את הספרים הקדושים, וה'הובלה' - עלי, דהינו שידאג לבער מהם הפסלת הנאחזת מהמקומות החיצוניים, וכפי שאמר פעם: אתם תכנסו לאיש, ואני אנקה אתכם.

כתב^(יב): אם תהיה יותר חזק ויותר מקשר להדעת הקדוש והנורא (של רבנו הקדוש), יהיה לך כח לקרב הרבה נפשות להשם יתברך באמת, אבל אינך יודע מהכח שלך, על-כן אני מודיע לך זאת בכדי שתתחזק לשפר כל המניעות.

י

הקפיד על אותם שחששו לכבודם ולא רצו באותן העבודות הפשוטות הדרושות לעסקי ההפצה, כגון הרקודים ברחובות והשמחה, רק דמו בנפשם כי הם מהאנשים המישבים בדעתם בעבודת השם, ואמר: פעם ברסלב היה בבניין; היום רוצים להיות חסיד ברסלב עם כבוד, וצחק.

(יא) ספורי מעשיות, מעשה ט. (יב) פתבי רבי ישראל ה, מכתב לרב שמואל הורוויץ.

אמר לאחד שהיה בתחלת התקרבותו: אני לא צריך למדנים
 וחסידים, אני צריך אנשי מעשה שידפיסו ויפיצו ספרי רבנו
 בכל העולם. ופעם הגיע אליו אחד מאנשיו שלא היה נוהג להשתדל
 כל-כך בעסק הקדוש של ההפצה, ואמר לו כי הוא רוצה לעשות
 תשובה, והשיבו רבי ישראל בנערה: ומה עם התשובה של עם ישראל!
 וכמובא גדל הקריאה והאזהרה בענין זה^(י), שכל אדם צריך לידע
 שבכל יום ובכל שעה ורגע מימי חיי תלויים בו כל הנפשות של כל
 הדורות העתידים לצאת ממנו, ובהם תלויים כל נפשות בית ישראל, כי
 כל ישראל ערבים זה לזה, על-כן צריך לראות ולעין בכל עת בתקון
 העולם ולמלאות חסרון העולם ולהתפלל בעבורם. וכפי שהוכיח רבי
 ישראל בלשון תקיפה על ענין ההפצה ואמר: כל אחד ואחד מישראל
 צריך לעשות את מה שהוא יודע, את מה שהוא יכול, הוא מחיב בזה.
 ואם הוא לא עושה או נחשב כמו שהוא עכב את הגאולה ועשה את כל
 הצרות שאנחנו סובלים. אם הוא יודע לעשות ולא עושה, אז זה דומה
 כאלו הוא הרג והוא הביא את היטלר וכל הצרות שבועולם.

וכך, מלבד כל אותם הדבורים המפורשים והנוקבים שהובאו לעיל
 בהם הוכיח רבי ישראל על עסק ההפצה, ומלבד שאר דבורים
 נוספים שדבר בזמנו ושלא זכינו להעלותם על הכתב בעוונותינו
 הרבים, מלבד זאת היה מוסיף ומעורר ומזרז על עסק קדוש זה בכמה
 דרכים ואפנים שאינם במפרש, כי זה ידוע שישנם דברים שאי אפשר
 להצדיק לומר ולהורות בפרוש מפמה טעמים, רק ברמיזה וכדומה,
 בפרט בכל הקשור לענין מסירות נפש^(י), וכפי המבאר בדברי רז"ל
 לענין הבעל ארמית, שקנאים פוגעים בו^(י), הינו שלא נאמר שם

(יג) ל"ה, פקדון ה, לו. (יד) שיחות הר"ן ריד. (טו) רש"י בפרק כה, ו.

במפרש מי אלו הם אותם הקנאים דקדושה ואין מצויים ומורים על-כך בפרוש, רק כל המקנא קנאת השם באמת לאמתו יבין מעצמו איך ומה עליו לעשות ויבוא ויפל שכרו, והבן.

כתב (יז): בכל דור ודור עמלק שהוא זהמת הנחש פחינת בפירות מתגבר כנגד האמונה הקדושה, והעקר כנגד אמונת חכמים ומרבה מחלוקת על הצדיק האמת בכדי להסתיר ולהעלים את האמת לאמתו, אולם אף-על-פי-כן השם יתברך ברחמיו והצדיק האמת לוחמים כנגדו ומכניעים אותו, עד שדיקא על-ידי ההסתרה וההעלמה והמחלוקת נתעוררים ישראל ונמצאים בכל דור אנשים פשרים באמת שמתקרבים לצדיק האמת במסירת נפש עצום מאד ושבים בתשובה על פגם אמונת חכמים.

יא

חזק את אחד מאנשיו שעסק במחשב לצורך ההפצה ונפל מעט בדעתו מחמת שלא הספיק בעבודת השם כפי שחפץ, ואמר לו: דע לך, שמה שאתה עושה כעת - זהו המקנה שלך, זהו ה'תקון הכללי' שלך, זהו הלמוד שלך, זוהי התפלה שלך וכל עבודת השם שלך. הכל כלול במה שאתה מפיץ כעת.

אמר פי עסק הפצת הספרים עולה על הלמוד בהם. גם אמר פי ענין הפצת הספרים הוא למעלה מתורה ותפלה, ובכחינת (יח): גדולה שמושה של תורה יותר מלמודה.

פעם שאלו אחד ביצד עליו לנהג בזמן חצות באשר מצד אחד עליו לומר תקון חצות ומצד השני ישנה אפשרות לקרב אחד, והשיבו רבי ישראל בפשיטות, שיש לקרב את אותו האחד, ותקון חצות אפשר לומר אחר-כך.

מעשה שארע בעת שחסידיו של רבי ישראל הפיצו את ספרי רבי נחמן הקדושים, ונגש אחד מהם אל אחד והציע לו לרכש את הספר הקדוש 'לקוטי עצות' במהדורה הקטנה, תוך ששבח את הספר וספר ממעלתו, וכאשר פסק מעט אותו המפיץ מלהט דבורו, השיבו האיש: ברצוני להראות לך דבר מה. והוציא מכיסו את אותו הספר - 'לקוטי עצות' במהדורתו הקטנה מלא בכתמי דם, והוסיף: זה הספר הציל את חיי. וספר כי לפני מספר שנים היה באיזה ארוע עם כמה מחבריו והיו בגלופין, ונגש אליהם מפיץ ספרים והציע לו לרכש את הספר הנ"ל, והסכים ורכש אותו, וכך נסע ברכבו אותו האחד יחד עם עוד שלושה גברים ואשה אחת שהיתה בהריון, וקרחה להם תאונה קטלנית ביותר, רחמנא ליצלן, שכל מי שראה את הרכב לאחר מכן לא האמין שמי שהיה באותו הרכב המרמש זכה לצאת ממנו בחיים, וארע גם גמור בזכות הספר הקדוש, למעלה מגדר הטבע לגמרי, ואף אחד מהנוסעים לא נזק, אף לא עברה של האשה, ומלבד אחד שנפצע מעט וממנו אותם הכתמי דם שהיו על הספר כנ"ל.

יב

חזק רבי ישראל את אחד שהיתה לו חלישות הדעת לגבי הפצת הספרים, ואמר: כל מה שתעשה - תעשה, שלא יהיה לך פחד אם אתה עושה לא טוב, זה יותר מן הכל, מכל המצוות בכל התורה,

כָּל מֵה שְׁעוֹשִׁים בְּשִׁבִיל לְהַכְנִים אֶת רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּעוֹלָם זֶה עֲנִין פְּלֵא
כְּזֶה שְׁלֵא הָיָה מֵעוֹלָם. גַּם אָמַר: כָּל מֵה שְׁעוֹשִׁים בְּשִׁבִיל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ
זֶה טוֹב, הֶעֱקַר שִׁיְהִיה בְּאַמֶּת.

עֲנָה וְאָמַר לְאַחַד שֶׁקָּבַל לְפָנָיו עַל שְׁלֵא הִצְלִיחַ לְמַכּוֹר אֶת הַסְּפָרִים
הַקְּדוּשִׁים בְּהַפְּצָה: עָלֶיךָ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. דְּהִינּוּ שְׁעַל־יָדַי
שִׁיעֶשֶׂה תְּשׁוּבָה יִזְכֶּה לְמַכּוֹר אֶת הַסְּפָרִים, וְכַמְבֹאֵר ^(ח), שְׁעַל־יָדַי שְׁאֲדָם
נִתְעוֹרַר בְּאַמֶּת לְתְּשׁוּבָה, עַל־יָדַי זֶה זֹכֶה לְעוֹרֵר גַּם אֲחֵרִים עִמוֹ.

עוֹד חִזַּק וְעוֹרֵר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל עַל עֲנִין הַרְצוֹן בְּעֶצְמוֹ לְהַפְּצַת הַסְּפָרִים
וְאָמַר: צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק בְּרְצוֹן חִזַּק לְהַכְנִים אֶת אֹר הַסְּפָרִים
לְכָל בֵּית בְּיִשְׂרָאֵל, יְהִי מְזֶה הַנְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה. וְכַמְבֹאֵר ^(ט), שְׁעַל־יָדַי מֵה
שִׁישׁ רַק רְצוֹן טוֹב לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, עַל־יָדַי זֶה נִכְתְּבִים סְפָרִים, וְכָל
מֵה שְׁמִתְחַזֵּק הַרְצוֹן בְּיוֹתֵר - עַל־יָדַי זֶה נַעֲשִׂים סְפָרִים הַרְבֵּה יוֹתֵר.

יג

עֲנָה בְּלִשׁוֹן גְּעֵרָה קָצַת לְאַחַד שֶׁטָּעַן שֶׁקָּשָׁה לוֹ לְדַבֵּר עִם הָעוֹלָם
מֵרַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ וּלְקַרְבָּם: תְּדַבֵּר עִם כָּל אֶחָד מֵרַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ, זֶה
יֹתֵר מִן הַכֹּל, זֶה דְּמִיּוֹנוֹת שֶׁקָּשָׁה לְדַבֵּר מֵרַבְּנֵי, שְׁקָרִים וְכֹזְבִים!

וְכַמְבֹאֵר ^(י), שְׁצְרִיכִים לִידַע שְׁכָל מֵה שְׁמַסְבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּכָל
הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם - הַכֹּל בְּכַדֵּי שִׁיבּוֹא וַיִּגִיעַ מְזֶה אִיזוּה
דְּבָר לְהַצְדִּיק עַל־יָדַי זֶה, כִּי הַכֹּל נִבְרָא בְּשִׁבִיל הַצְדִּיק, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב ^(יא):
"לֹא נִבְרָא כָּל הָעוֹלָם כִּלּוֹ אֶלָּא לְצוּת לְזֶה", הִינּוּ לְהַצְדִּיק כְּנִל.

(יח) לקומי מוהר"ן מ, קיב. (יט) ל"ה, ברכת השחר ה, לח. (כ) ל"ה, נויקון ד. (כא) שבת ל:

כתב (כב): לדבר עם חֵבְרוּ וּלְקָרְבוּ אֶל הָאֲמֶת לְאֲמֶתוֹ וּיִקְבְּלוּ דִין מִן דִּין, זֶה הָעֵסֶק יָקָר וְחָשׁוּב מְאֹד אֲצֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹתֵר מִכָּל הָעֲבוֹדוֹת, כִּי זֶה עָקֵר גְּדֻלָּתוֹ וְכִבּוּדוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּשֶׁהֲרַחֲוִקִים בְּיוֹתֵר מִתְקַרְבִּים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ.

יד

זרז ואמר: כל אחד שיש לו איזה כסף - רק על זה, להדפיס ספרי רבנו ולמלא בהם את כל הבתים, את כל הסביבה, שיהיה ספרי רבנו בכל מקום, זה יביא לנו אור פנה שלא היה מעולם. והוסיף בהתלהבות אש: עכשו יהיה מה שלא היה בכל הדורות, מיום בריאת העולם עוד לא היה אור פנה.

מעשה באחד שבדרבנו לרבי ישראל רצה לכבדו ורכש עבורו זר פרחים נאה ומהדר, וכשנתן לו את הזר, החזיקו רבי ישראל בידו ושאל: כמה עלה הזר? ולאחר שנה השיבו, אמר רבי ישראל: הפרחים - מתים, במקומם יכלת לקנות ספר 'לקומי מוהר"ן'.

טו

אמר: מכל פרוטה ופרוטה שמגיעה להדפסת הספרים, רבנו הקדוש ממשיך הרהורי תשובה בעולם.

ומעשה באחד שהיה נוהג לטוס לאומן בכל שנה חמש פעמים, ופעם טען עמו אחד מאנשיו של רבי ישראל כי טוב יותר שיסע אך ורק בראש השנה ואת המזון עבור הפיסות הנוספות יתן

לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל לְצַרְדֵּי הַדְּפוּס, וְכַאֲשֶׁר הִגִּיעַ לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל בְּרוּר שֶׁל
אֵמֶת בְּנוֹשָׂא, הִשִּׁיבּוּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל: אוֹמֵן וְהַסְפָּרִים זֶה אוֹתוֹ הַדְּבָר בְּדִיוֹק.
וְסִפֵּר אוֹתוֹ הָאֶחָד כִּי לְאַחַר שְׂזֻכָּה לְגַדֵּב אֶת הַמָּמוֹן עֲבוּר הַדְּפוּס כִּנ"ל,
זָכָה לְקַבֵּל הַרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה גְּדוֹלִים וְנִפְלְאִים אִף יוֹתֵר מִמָּה שְׂזֻכָּה לְקַבֵּל
בְּעֵת שֶׁהָיָה בְּאוֹמֵן בְּאוֹתָן הַתְּקוּפוֹת הַמְּקַבְּלוֹת.

טז

אָמַר: אֲנִי אֵין לִי כֶּסֶף כְּלָל, הַכֶּסֶף שְׁלִי הוּא רַק שֶׁל רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ,
וְהוּא קֹדֶשׁ קְדָשִׁים, כָּל הַכֶּסֶף שְׁאֵנִי מְקַבֵּל - כִּלּוֹ מְקַדָּשׁ עַל
הַדְּפוּס שֶׁל סְפָרֵי רַבְּנוּ, אֲנִי לֹא מְקַבֵּל מִזֶּה כְּלוּם!

וּמַעֲשֵׂה שְׁאֵרַע תְּקוּפָה קִצְרָה קָדָם פְּטִירְתוֹ כַּאֲשֶׁר הָיָה שְׂרוּי
בְּחֻלְשָׁה גְּדוֹלָה וְסִבֵּל רַבּוֹת וְקָרָא אֵלָיו אֶת כָּל קְרוֹבָיו,
וְהַתְּקַבְּצוֹ אֶצְלוֹ כֻּלָּם יַחַד עִם אֲנָשָׁיו וּמְשֻׁמְשָׁיו אוֹלָם רַבִּי יִשְׂרָאֵל לֹא
הִרְאָה שׁוּם עֲנָן בְּכָל הַהַמּוֹלָה הַמַּתְרַחֶשֶׁת סְבִיבּוֹ, כִּי הָיָה תַּחַת יַסּוּרִים
גְּדוֹלִים כִּנ"ל, רַק מִדֵּי פַעַם חָקַר אִם כִּבֵּר הִגִּיעַ אֶחָד מִסִּים מִבְּנֵי
מִשְׁפַּחְתּוֹ, וְהִשִּׁיבוּהוּ בְּשִׁלְיָה, וְהִמְתִּין עֲבוּרוֹ בְּשִׁתִּיקָה אֵיזָה זְמַן, וְאָז
דָּרַשׁ עֲבוּרוֹ שׁוּב וְשׁוּב פַּעַם אַחַר פַּעַם עַד שְׁאוֹתוֹ הִנ"ל הִגִּיעַ, וְאָז קָם
רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּגִבּוֹרָה גְּדוֹלָה וְהִתְיַשֵּׁב עַל מִפְתּוֹ וְהוֹרָה לְאוֹתוֹ הִנ"ל שִׁיֵּשֵׁב
לְצִדּוֹ, וְאָמַר: יֵשׁ הַחוֹשְׁבִים שִׁיקְבְּלוּ אַחַר פְּטִירְתִּי אֵיזָה דְבָר, אֲבָל אֲנִי
נָקִי, אֲנִי נָקִי, כָּל הַכֶּסֶף שְׁלִי הוּא רַק בְּשִׁבִיל לְגִלוֹת וּלְפָרְסָם אוֹר הָאֵמֶת
בְּעוֹלָם. וְכַאֲשֶׁר סִדֵּר צְנוּאָתוֹ, מָנָה אֶת אוֹתוֹ הִנ"ל לְהִיּוֹת רֹאשׁ וְאַחֲרָי
עֲלֶיהָ, וְאָמַר שִׁיגְמור עִמּוֹ אֶת עֶסֶק הַהַדְּפָסָה וְהַגְּאָלָה בְּשִׁלְמוֹת.

מעשה שארע בעת נסיעתם של רבי ישראל וכמה מאנשיו, שעצרו לתדלק, ולאחר התדלוק באשר נתבקשו לשלם התברר כי אף אחד מהם לא נשא עמו ממון, אולם ידוע היה כי באותו היום קבל רבי ישראל סך רב של ממון מצדקות ופדיונות ועל-כן הביטו אנשיו לעברו במבט חסר אונים, כמבקשים שישלם עבור התדלוק, אולם רבי ישראל מיד הכניס כל כספו לכיסיו באפן גלוי לעיניהם ואמר: אין לי כסף, וטפח על בגדיו בכונה בכדי שישמע רשוש השטרות והמטבעות. וכך, בעוד שהחל המתדלק לדרש ולדחק עבור התשלום ומאחור כבר התארך לו 'פקק' של מכוניות צופרות ורוטנות, המשיך רבי ישראל בדרבו, הינו להראות שאין בכונתו אף לא להלוות פרוטה שחוקה למרות ההמולה הרבה סביבו, עד שמגדל מבוכת אנשיו החנו את הרכב בצד לחפש ולמצא עצה ופתרון, ולפתע הרצין רבי ישראל פניו ואמר: דעו, כי כל הכסף שלי הוא על הדפוס בלבד! ולא הוסיף יותר. סוף המעשה היה, שבא אחד ובטוב לבו ושלים עבורם.

מעשה שהיה בסוף ימיו של רבי ישראל, כשהיה כבר למעלה מגיל מאה והיה על כסא גלגלים ורצה להגיע ממירון לצפת, והמשמש שהיה אז עמו עמד להזמין מונית עבורם, אולם רבי ישראל דחה זאת ואמר: אפשר להגיע גם ב'אגד', ונשתומם המשמש ולא הבין כלל בונתו, היות והיה לרבי ישראל ממון רב תחת ידו, ומדוע יתיסר בנסיעה באוטובוס, והחל להפציר בו מעט שבכל זאת יסעו במונית, אולם ללא הועיל, וראה המשמש כי בודאי לא יוכל להגיע את רבי ישראל מדעתו ועל-כן מוטב ויחפש איזה עצה ובלבד שלא יצטרך רבי ישראל להטלטל באוטובוס. וכך תוך דקות ספורות נסתבב שהגיע

אחד שהסיעם עד למחוז חפצם המדיק. ובתם הנסיעה, פאשר עמדו רבי ישראל ומשמשו לרדת מהרכב, פנה רבי ישראל לנהג ושאלו לגבי תשלום הנסיעה, וזה השתומם והשיב בפשיטות כי הנסיעה היא בחנם, ומיד צחק רבי ישראל והראה פנים שוחקות כמוצא שלל רב. והבין המשמש שהיה אז עמו, כי חפץ רבי ישראל ללמדו ממעלת הממון לצורך הדפסת הספרים הקדושים, וכעין הנלמד מיצקב מהפסוק "ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו וכו'"^(כז), שהצריך להלחם עם שרו של עשו משום שחזר על פחים קטנים ששכח, ומכאן נלמד שצדיקים חביב עליהם ממזונם יותר מגופם^(כד).

ובך, על-פי רב פאשר היה מגיע לידי הקדושות של רבי ישראל ממזון מפדיונות וצדקות, מיד היה אוהז בו בחזקה ומסמיכו קרוב קרוב לגופו, ולעתים אף היה תוחב הממון עמק עמק בתוך כיסיו כמראה שטומנו במקום מבטחים, ובכך היה מראה פונתו בענין חשיבותו של הממון הקדוש ושמירתו, וכפי שארע פעם בעת שטמן ממון רב בצמוד לכתפו תחת בגדיו, והגיע אליו אחד ושאלו לפשר הדבר, תוך שנגע קלות בפליטה, ומיד קפץ רבי ישראל ואמר בהקפדה: זה לא עסק שלך, אל תשאל מזה כלל, אסור שיראו את זה, זהו ממזנו הקדוש של רבנו המיוחד אף ורק להדפסת ספריו הקדושים.

ספר, שלא היה קונה אפלו בגדים לשבת, רק היה מקדיש ממזנו לדפוס.

אולם עם כל זאת, חלילה לחשב כי פונתו הקדושה של רבי ישראל בענין מעלת הצדקה לדפוס כנ"ל היתה למסר מאודנו על ענין הדפוס מבלי להשגיח על צרת חברו, חס ושלום, כי היה מקפיד

מאד מאד שלא להתעלם מצרת הזולת, כמו שכתוב (כה): "איש את רעהו יעזרו", וכפי שאמר: אנחנו עם ישראל, יש לנו תורה, זה התורה - צדקה וחסד, לא להיות כמו בהמה שאין לה שום רחמנות כלל. צריכים לעזור ולרחם אחד על חברו, אם החבר צריך איזה דבר - לעזור לו, לרחם עליו, זה המדה של ישראל - רחמנות. גם אמר: העולם יודעים רק ללמד גמרא, אבל מה עם קיום התורה והמצוות?!

יז

אמר: אני צריך איש נאמן שיהיה בכתל וברשב"י, שיקרב נפשות לרבנו הקדוש, לא בשביל כסף ולא בשביל כבוד.

בעת שקבלו לפני רבי ישראל על המניעות הגדולות בהדפסה מחמת חסרון כס, הקפיד וצעק כי ממון אינו צריך להיות מניעה על שום דבר שבקדשה. וכן פעם, בעת שדברו לפניו דבורים מענין הממון בהקשר להפצה, השיב בגערה קצת: אצלנו אין כסף - רק אמת!

כי באמת, העקר הוא לב חזק ואמיץ בעבודת השם ואז אין שום מניעה, ובפרט המניעות בגשמיות כגון מחמת ממון (כו).

יח

הקפיד שההדפסה תהיה מהדרת ועל גבי הדף המשבח ביותר, בכחינת (כו) זה אלי ואנוהו. גם לענין הפריכה ענה ואמר כי צבע לבן הוא טוב, זהו המתקה לכל הדינים.

שבת את התקון הכללי עם תמונת הפתק בכריכתו, ובו גם ספור התקרבותו וספור הפתק הקדוש, וכנה אותו בלשון חבה 'תכשיט'.

אמר: יש לי תכנית, להדפיס ולהדפיס ולהדפיס מיליוני ספרים לכל העולם עם וכו', זו התכנית. וקדם פטירתו אמר כי הוא ידאג בשמים שלא יחסר ממון על-כף.

אמר: אני מסרתי את נפשי כל חיי בשביל הדפוס.

יט

פעם, לאחר שלא הפנימו אנשיו את דבריו המעוררים על ענין הדפוס כראוי ולא זכו להוציאם לפעל, אמר בצער: צפיתי ליותר, אך אני מסתפק במועט.

בעת שחפץ להוציא לאור את הספר הקדוש 'פתחי רבי נחמן, תורות ותפלות', וראה גדל התפשטות המניעות כנגדו מכל צד ומצדי צדדים בלי שעור, אמר בצער: אני רואה שכבר לא אזכה להדפיס בחיי, דהינו לגדש העולם בכל ספרי רבנו הקדושים. אולם לאחר מכן הוסיף: אך אגמר ענין ההדפסה והגאלה עם וכו' כנ"ל בשלמות. וצוה לסדר צואתו ובה הקים קרן להדפסת הספרים ומנה את אותו הנ"ל לראש ואחראי לקימה.

ואתה הקורא, שער בדעתך עד להיכן מגיעה גדלתו, כי ידע שתקון כל העולמות תלוי אך ורק בהדפסת הספרים הקדושים, וכל תאותו ותשוקתו וחפצו ורצונו היה אך ורק להדפיסם מתוך רחמנות

של אמת על ישראל, ואף-על-פי-כן ראה והבין כי יצטרך לגמור כל חפצו בשלמות רק אחר פטירתו כנ"ל.

ב

ספר: עוד בצעירותי הייתי מוסר נפשי על כל נפש ונפש שרצתה להתקרב לרבנו הקדוש ולא הייתי משגיח לא על משפחתי ולא על פרנסתי ולא על שום דבר, כי אין רחמנות גדולה מזו. והוסיף: אפלו נפש אחת שמתקרבת לרבנו הקדוש באמת - זו התקרבות הגאולה!

ומעשה, שהגיע לטבריה יהודי שעלה ממרוקו ולא היה לו מה לאכל והיכן לישן, ושער בדעתו שיניח עצמו על-יד ציונו הקדוש של רבי מאיר בעל-הנמס, היות ובסמוך שכנה ישיבה גדולה ובעלת-שם, אולם למרות זאת איש לא נתן דעתו על אותו יהודי יקר, רק העלימו עין מצרתו המרבה. והיה רבי ישראל מספק לו כל צרכו דבר יום ביומו, והיה מארחו בביתו תוך מסירות נפש עצומה, כי לא היה לרבי ישראל בעצמו בכדי לפרנס אנשי ביתו אף לא בדחק גדול, ואט אט החל לדבר עמו מרבנו הקדוש, עד שקרבו.

ספרו אנשי עירו של רבי ישראל, כי בלילות שבת, בעת שישבו בני-הבית על שלחן השבת, היה נכנס רבי ישראל לפתע לאיזה בית ובטנם שאילו הספיקו לשאל לפשר בקורו כבר החל לספר במתיקות ובחן מרבנו הקדוש, מגדלתו ומתורותיו הקדושות, ולאחר שסיים דבריו פנה והלך והותיר את המסבין משתוממים. ופעם אחר

שְׁדַבֵּר מִרְבֵּנוּ הַקְדוֹשׁ וּפְנָה לְדַרְכוֹ כַּנֶּל רָדַף אַחֲרָיו נֶעַר צָעִיר מִלְדֵי הַבַּיִת וּשְׂאֵלוֹ מִי הוּא וּמְדוּעַ נוֹהֵג בָּךְ, וְהַשִּׁיבוּ כִּי בַיּוֹם הַשַּׁבָּת אֵינוּ יְכוּלִים לָעֶסֶק בְּמִכִּירַת הַסְּפָרִים, עַל־כֵּן הוּא עוֹסֵק לְדַבֵּר עִם הָעוֹלָם מִרְבֵּנוּ הַקְדוֹשׁ, וְכָךְ הוּא מֵאִיר אֹרֶחַ הַצַּדִּיק גַּם בַּיּוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ.

סֵפֶר שֶׁהָיָה מוֹכֵן לַיֶלֶד רַגְלֵי מִצַּפֶּת לְתַל־אָבִיב וְלוֹ רַק בְּשָׁבִיל לְהַכְנִים הַרְהוּר קַל שֶׁל תְּשׁוּבָה בְּאִיזָה יְהוּדִי וְאֶפְלוֹ רַק לְהִנָּע קָטָה. וְכָךְ אֶרֶץ בְּשָׁנוֹת הַחֲמִשִּׁים, שֶׁרָעַשׁ עָלָיו הָעוֹלָם הַחֲרָדִי עַל חֲנָם, כִּי לֹא הִשְׁפִּילוּ לְהַבִּין עִמָּךְ כְּוָנְתוֹ וּגְדֻלָּתוֹ כַּאֲשֶׁר הָיָה מְתוּעַד בְּתַל־אָבִיב בְּרַחוּב דִּיזְנוּגוֹף עִם אֲנָשֵׁי הַשְּׁפָלָה וְרוּחַ בְּכָדֵי לְהַשִּׁיבֵם לְדַרְךְ הַיִּשְׂרָאֵל, וּמִשָּׁם הִרְבָּה לְהוֹצִיא יָקָר מִזּוּלָל וְלְהַשִּׁיב רַבִּים וּגְדוֹלִים מְעוֹזֵן וְלְהַכְנִים בְּשַׁעְרֵי הַצַּדִּיק.

וּמַעֲשֵׂה בְּתִיר הוֹלְנֵדֵי עֲשִׂיר שֶׁהָיָה חֵי עִם גּוֹיָה, וְהָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְתוּעַד עִמּוֹ בְּתַל־אָבִיב בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ גְּדוּלָה, כִּי לְמִרוֹת שְׂלֹא הָיָה לוֹ לְשָׁלֵם עֲבוּר הַנְּסִיעוֹת, אֶף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הָיָה נוֹטֵל מִמֶּנּוּ פְרוּטָה שְׁחוּקָה וְהָיָה הוֹלֵךְ רַגְלֵי מְרַחֲקִים כְּפִירִים עַל־מְנַת לְפָגְשׁוֹ וּמוֹתִיר אֶת אִשְׁתּוֹ וְיִלְדָיו לְבָדֵם בְּבַיִת בְּעֵנִיּוֹת גְּדוּלָה, וְזֹאת מְלֻכָּד יִסּוּרָיו הַגְּדוֹלִים מֵהַ שֶׁהָיָה צָרִיד לְכַטֵּל מֵעֲבוּדַת הַקְדֶּשׁ שְׁלוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְלִירֵד לְמִקְוֹת הַמְּטַנְפִים, וְכַפִּי שֶׁסִּפְרָה: אֲנִי הִסְתַּפַּלְתִּי עַל עֲצָמֵי וְאִמְרָתִי, יִשְׂרָאֵל בְּעַר, אִתָּה מִשְׁגָּע, אִתָּה נִכְנָם לְגִיהָנָם. וְלְכַסּוֹף נַעֲשֵׂה אֹתוֹ הַתִּיר בְּעַל־תְּשׁוּבָה וְזָכָה לְכַתֵּב אֶת הַפְּתוּבִית בְּפֶתַח מִבְּנֵה הַרְשָׁבִי 'עִיר וְקִדִּישׁ מִן שְׁמִיָּא נְחִית', שֶׁהוּא רֵאשִׁי־תְבוּת 'שְׁמַעוֹן', וְכִי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ - סוֹפֵר־תְבוּת 'יוֹחָאֵי' (כח), כְּפִי שֶׁהוֹרָה לוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל.

וְכָה, כָּל יְמֵי חַיָּו הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל עוֹסֵק בְּמִסְרֹת נַפְשׁ עֲצוּמָה
 בְּעֶסֶק קְדוֹשׁ זֶה שֶׁל הַהֲדַפְסָה וְהַפְצָה, כִּי אֵין רַחֲמָנוּת גְּדוּלָה
 מִזֶּה עַל יִשְׂרָאֵל, כִּידוּעַ, וּבְכָל עֵת הָיָה מְחַפֵּשׂ עֲבוּר אֵיזָה פֶּתַח דְּרָכוֹ
 יוֹכַל לְהַמְשִׁיךְ וּלְהָאִיר לְעוֹלָם אֶת שְׂרֵשׁ חַיּוּתָם וְתַקּוּתָם וְתַקּוּנָם הַנִּצְחָחִי.
 כִּךְ לְדַגְמָא אֵרַע שֶׁהֵעֵלוּהוּ לַתּוֹרָה בְּבֵית כְּנֶסֶת לִיטָאִי וּשְׂאֵלוּהוּ לְגַדְבַּת
 לְבוֹ עֲבוּר הָעֲלִיָּה, וְאָמַר שְׂיִתְרָם סֵט לְקוּטֵי הֶלְכוֹת שֶׁל רַבִּי נֶתָן. וְכֵן
 בְּפוּרִים, כֹּאֲשֶׁר הָיָה שׁוֹלַח מְשֻׁלַּח מְנוֹת הָיָה מְצַרֵּף לוֹ סֵפֶר לְקוּטֵי
 מוֹהֲרָ"ן עִם הַקְּדוּשָׁה מְעוֹרְרָת, וְכַעֲיֵן מַה שֶׁכָּתַב (כט): הַרִינִי בְּזֶה לְשִׁמַּח
 אֶת לְבוֹ הַיָּד בְּמַעַט מְטַעֲמִים וּמַעֲדָנִים יְקָרִים אֲשֶׁר אָהֵב נַפְשׁוֹ, דְּבָרִים
 מְתוּקִים מְדַבְּשׁ מְאִירִים עֵינַיִם וּמְשִׁיבִים אֶת הַנֶּפֶשׁ מִדְּרָכֵי מִיתָה לְדְרָכֵי
 חַיִּים, הַנּוֹבְעִים מִמְּקוֹר הַחֲכֵמָה שְׁגָלָה אֹרֹר הָאוֹרוֹת הַגָּנוּזִי רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ
 וְהַנּוֹרָא זַ"ל.

וְכָה, גַּם בְּיָמֵי זְקֵנְתּוֹ, כֹּאֲשֶׁר כָּבַר גָּבַר עָלָיו חֲלָיו הַכְּבֵד וְחֻלְשָׁתּוֹ
 הַגְּדוּלָה, רַחֲמָנָא לִיצְלָן, גַּם אָז לֹא פָסַק אֵף לְרַגַע לְבַקֵּשׁ וּלְדַרְשׁ
 וּלְחַפֵּשׂ וּלְחַתּוֹר בְּכָל עֵת בְּכָל תְּמֻצִית כַּחוֹ לְקָרֵב אֵיזָה נַפְשׁ יִשְׂרָאֵלִי
 לְהֵשֵׁם יִתְפָּרֵךְ, אוֹ עַל־כָּל־פָּנִים לְהַכְנִים בָּהּ אֵיזָה הַרְהוּר תְּשׁוּבָה אֶפְלוֹ
 רַק לְרַגַע אֶחָד בְּלֵבָד. יָמִים כְּלִילוֹת הָיָה מוֹסֵר נַפְשׁוֹ מְאוּדוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ
 בְּמִסְרֹת נַפְשׁ שְׁלֹא נִרְאָתָה עוֹד כְּדַגְמָתָה לְצַרְךָ עֶסֶק קְדוֹשׁ זֶה, הֵינּוּ
 לְהֵשִׁיב נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל לְדֶרֶךְ הַיֶּשֶׁר וְהָאֱמֶת, וְהָיָה הוֹלֵךְ וּמְכַתֵּת רַגְלָיו
 מֵעִיר לְעִיר וּמִבֵּית לְבֵית וְהָיָה נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּדַבְּרָיו שֶׁל מְקוֹם, וְהָיָה עוֹשֶׂה
 הַכֹּל כֹּאֲשֶׁר לְכָל בְּכֵדִי לְנִשְׂא וּלְהָרִים דָּגַל הַצְּדִיק הָאֱמֶת בְּעוֹלָם,
 שְׂיִתּוּדַע לְכָל שְׂבֵהתְקָרְבוֹת לְהַנְחֵל נוֹבַע, הַבְּחִיר מִבְּחִירֵי הַצְּדִיקִים,
 מְאִירִים כָּל הָאוֹרוֹת אֲשֶׁר צְרִיכִים לְהָאִיר עַל־יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקְנוֹ.

כא

מעשה נזרא מאחד שהיה במעמד בכיר ביותר בממשלה ושחפץ רבי ישראל לפעל על-ידו לצרף הדפסת ספרי רבנו הקדושים, ויש בענין זה דברים הרבה שחלקם עדין לא נתן להביא לדפוס, כי בתחלה לא רצה אותו האחד כלל להפגש עם רבי ישראל, ושלח רבי ישראל להגיד לו, שהוא, דהינו אותו הבכיר, צריך את רבי ישראל יותר ממה שרבי ישראל צריך אותו, ושאם הוא חפץ שאשטו וילדיו יברואו - יפגש עמו לאתרו, והסכים מיד, ונפגשו, וכרכו רבי ישראל בכרפת פהנים ואמר לו כי אם ידפים את כל ספרי רבנו יקבלו שניהם יחד פני משיח, כי אותו הבכיר היה אז בשיא גדלתו והיה בכחו להוציא לפעל התכנית. אולם זה טען כי אין ביכלתו להדפיס כל ספרי רבנו על-פני ידפים רק את החשובים מביניהם, והשיבו רבי ישראל שידפים שלושה ספרים: ספורי מעשיות, לקוטי מוהר"ן ולקוטי תפלות. וכרכו שכל אויביו מבית ומחוץ יפלו, והבטיחו שאם יניחו את ספרי רבנו הקדושים לארץ גבולות המדינה לא ינזק שום חיל, כי היה זה בתקופת מלחמה, והסכים אותו הבכיר לדבריו ונתן הבטחתו שידפים הספרים, וטרם שנפרד ממנו רבי ישראל, פנה אליו בלשון המשתמעת לכמה פנים ואמר לו: אל תשכח בן כמה אני!

ולבסוף לא עמד אותו הבכיר בדבורו, ושלח רבי ישראל להתריעו ולומר לו כי אם לא יקים הבטחתו אזי הוא מספן את כל עם ישראל ואת עצמו, ושוב לא פעל אותו הנ"ל דבר, ובכה רבי ישראל בכי מר על-פך, כי ככל הנראה יכל לגמר ענין הגאולה השלמה כבר אז בשלמות, וכפי המרמז במכתב המובא לקמן, ובעוונותינו הרבים נדחתה השעה.

וְצוּה רבי ישראל לאחד מאנשיו לפתח בספר המדות ולהקריא במקום שיפתח, ופתח וקרא: "המתחיל בדבר מצוה ואינו גומרה, מורידין אותו מגדלתו"^(ב), ואמר רבי ישראל כי יתקיים כן באותו הבכיר. והורה למשמשו לשמע בכל יום חדשות, ובמהרה נתפרסם כי אכן נתקיים באותו הבכיר הדבור הנ"ל, וירד מטה מטה וכו', רחמנא ליצלן.

וְהָרִי אחד מאותם המכתבים שכתב רבי ישראל לאותו הבכיר בתחלת הפרותם, ממנו נתן לראות מעמק פונתו של רבי ישראל ומשעת הרצון שהיתה אז בעולם, אולם לא ברור אם אכן נשלח המכתב, כי לעתים היה רבי ישראל כותב ועורך מכתב אך לא היה שולחו מטעמים הפמוסים עמו, ומן הסתם היתה לו פונה גדולה בעצם החקיקה והרשימה בעצמה, כי היה פועל בכתובתו הקדושה באפן הרוחני ובשרש הענין, וכעין הפתוב^(א): "כשהצדיק אומר איזה דבור - כל זמן שהדבור לא נתקיים, שעדין לא בא זמנו, הדבור הזה חקוק בעולם העליון, אבל אין מאיר בבהירות. וכשמגיע הזמן שיתקיים, אזי הדבור מתחיל להאיר בבהירות", וכדגמת מה ששלעתים היה רבנו ז"ל כותב תורות ולאחר מכן שורפן. והרי קטעים מהמכתב:

רַב שלום לאהובי חביבי היחיד ומיוחד האוחז ודבוק באמונה בהשם ובתורתו, מר וכו'... אשר נתן נפשו על עם ישראל וארץ ישראל, ובשביל זה מצא חן בעיני השם ונתן השם בלבו חכמה ועצה, כח ועז וגבורה להכניע ולשבר את צוררינו המרצחים, המחבלים והסורים והרוסים ואת נשקם בנפים ובנפלאות גדולות לעיני כל העולם, וכלם תמהים ומתפלאים מאד על הפלאות הנוראות האלה אשר עשה השם

(ל) התנשאות א. (לא) מדות, צדיק מח.

עם ישראל על־ידו בדור הזה. השם ישמרהו ויצילהו משונאיו, כלם יכרעו ויפלו לעפר תחת רגליו ויבושו ויבהלו ויבקשו מאתו סליחה ומחילה, וכבוד מעלתו יעלה מעלה וישב על כסא ממשלתו לארך ימים עד ביאת מלך המשיח (בימיו) שיבוא בקרוב על־יד התגלות ופרסום סוד גדלת רבנו הנזרא, רבי מוהר"ן, שהוא אור האורות הגנוז וצפון, סוד ופלא נזרא הגדול מכל פלאות הבורא שהיו מתחלת בריאת העולם, זכותו יגן עלינו ועל כל עם ישראל, אמן.

אני שיש ושמח בשמחה גדולה ועצומה בלי שעור על גדל חסדי השם ונפלאותיו אשר חמל ועשה עם עמו ישראל, ועשה בהשגחתו הנפלאה את הפגישה הראשונה שלנו בחג הסוכות העבר. אני בטוח ומקנה ומיחל שיצליח מהפגישה הזאת הגאולה האחרונה ותקון כל העולם כלו.

ברנשי כבוד ויקר הנני דורש שלומו ושלומו אנשי שלומו הגלויים אליו.

ישראל דב אודסר

כב

חפץ מאד שגם החילים בצה"ל יקבלו לקומי מוהר"ן ולקומי תפלות, וכן שבבתי הספר יעסקו בספרי רבנו ובפרט שהילדים יעסקו בספרי מעשיות. ופעם פנה אל אחד מהבכירים בממשלה במטרה להכניס ספרי רבנו בבתי הספר, ושאלו: אין אתה חושב שצריכים לרחמנות גדולה על ילדי ישראל?! וזה טען שאינו יודע מה לעשות.

והשיבו רבי ישראל: אני יודע מה צרכים לעשות, יש להכניס ספרי רבנו הקדושים בבתי הספר. וזה הבטיחו על כמה דברים, אולם לבסוף לא עשה דבר. גם היה רבי ישראל אמור להפגש עם נשיא ארה"ב דאז, רייגן, ולבקשו סכום גדול במיוחד עבור הדפסת והפצת ספרי רבי נחמן מברסלב בעולם בכל השפות, כי נסתב מאת השם שהיה זה קדם הבחירות בארה"ב והיתה עלה לבקש הדבר למען 'קרוב הלכבות בעולם'. אולם אנשיו של רבי ישראל לא נהגו בחכמה ולא יצא הדבר לפועל, והקפיד רבי ישראל עליהם ואמר כי חפץ להשיב חזרה את הממון שלקח אליפו בן עשו מיעקב אבינו עליו השלום, באשר צוה אותו אביו להרגו, ולבסוף לא עשה כן אלא רק נטל ממונו, כי עני חשוב כמת (ב).

כג

מעשה באיזה מפרסם שהיה חבוש בבית האסורים, ובאה אמו לפני רבי ישראל והשחירה פניו בתחנה ובקשה שיפועל בתפלתו להוציא את בנה משם, והתנה רבי ישראל הדבר בהקמת בית-דפוס עבור ספרי רבנו, כי היתה עשירה מפלגת, והסכימה. והורה לה רבי ישראל שתדר, ונדרה, ואמר שיתפלל עבור בנה, ואכן בתוך זמן קצר השתחרר הבן. אולם אמו לא קימה הבטחתה ועברה על נדרה, ונסתבב שאחד מממשמשיו של רבי ישראל פגש בה והזכירה מהנדר, אך ללא הועיל, ובתוך שבוע נהרגה בתאונת דרכים.

ובן ארע שאיזה למדן גדול ובעל מעמד גבוה במיוחד היה אמור לפועל להדפסת ספרי רבנו הקדושים בכל העולם, כי יכל לקשר את אנשיו של רבי ישראל למוסדות דתיים ובעלי-שם והשפעה בעולם,

אולם לבסוף לא פעל כלל בזה, ואמר רבי ישראל כי את אותה הגמרא שהלמדן הנ"ל לומד עם כוס תה בשכיבה על הספה בביתו, אני למדתי עם תשעה ילדים גוועים ברעב!

כד

עוד לענני התחזקות בנושא ההפצה, מצינו שנקט רבי ישראל בלשון 'חברים' לגבי שלוש עבודות שכלן קשורות לענני זה, ואלו הן: הפצת הספרים והפתק הקדוש מבית לבית, התקנת השלטים עם השם הקדוש נ נח נחמן נחמן מאומן, ועשיית הקמיעות הקדושים - נ נח נחמן נחמן מאומן.

חזק את אחד מאנשיו על ענני התקנת השלטים עם השם הקדוש נ נח נחמן נחמן מאומן ואמר לו: דע לך, שאלו השלטים עושים שעשועים גדולים בשמים. ופעם אמר: אלו היו רגלי בריאות, הייתי משליך כל עבודת השם והייתי מתקין יומם ולילה שלטים עם השם הקדוש נ נח נחמן נחמן מאומן.

חזק את אחד מאנשיו על ענני התקנת השלטים ואמר לו: הייתי רוצה שזאת תהיה כל עבודת השם שלך.

שבת את אחד מאנשיו שהיה עוסק בהכנת והתקנת השלטים הנ"ל ואמר כי הוא עוסק בזה במסירות נפש. גם חזק וזרו ענני השלטים הנ"ל ואמר: זה יותר מתורה ומתפלה.

ענה ואמר לאחד שבקשו על בנים: תעשה שלטים עם השם הקדוש נ נח נחמן נחמן מאומן, ויהיה לך בנים.

לאַאָחד שְׁפָר לוֹ כִּי יִשְׁנֶם הַחֹלְקִים וּמִתְנַגְּדִים עַל הַשְּׁלֹטִים, אָמַר:
נו, אִם יֵשׁ עַל זֶה מַחְלָקַת כְּנִרְאָה שְׁוֵה דְבַר טוֹב.

מעֶשֶׂה נִפְלֵא וְבוּ מוֹסֵר הַשֶּׁכֶל חָשׁוּב וְנִצְרָךְ לְעִנּוּן שְׁמוֹשׁ הַצְּדִיק.
וְהָיָה זֶה אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל
מְחִזְקוֹ וּמְלַהִיבוֹ לְהִתְקִין שְׁלֹטִים עִם הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ 'נְחִ נְחִ נְחִמְ נְחִמְן
מֵאוֹמֵן', וּפְעַם אַף הוֹרָה לוֹ בְּמִפְרָשׁ: עֲלִיד לְהַכִּין שְׁלֹטִים! וְהַחֵל אוֹתוֹ
הָאֶחָד לְחַתֵּךְ חֲתִיכוֹת פֶּח וְלִצְבַּע אוֹתָם בְּצִבְעִים שׁוֹנִים וּבְכָל מִינֵי חֵן
וְלִילֵךְ לְחֲנוּיּוֹת וּמְבִנִים וְלִהְתְּקִינָם. וּפְעַם אַחַת הִגִּיעַ מִבֵּיתוֹ שְׁבִמִירוֹן
לְטַבְרִיָּה לְהִתְקִין שְׁלֹטִים וּמִצָּא מְבִנָּה גְדוֹל וּמְרַכְזֵי הַמְּשַׁקֵּף לְמַרְכּוֹ
הָעִיר, וּבִקֵּשׁ אֶת רִשׁוֹתָיו שֶׁל בְּעַל-הַמְּבִנָּה, וְזֶה נִעְנָה בְּהִסְפָּמָה, וְשָׂמַח
הַחֲסִיד עַד מְאֹד, כִּי עֲדִין לֹא זָכָה לְפָרְסָם אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּמָקוֹם
הַנִּרְאָה מִדֵּי יוֹם לְעִינֵיהֶם שֶׁל מֵאוֹת אֲנָשִׁים, וְהַחֵל בְּזִרְיוֹת וּבְהַתְּלַהְבוֹת
גְּדוֹלָה בְּצִבְיַעַת הַקִּיר.

לְפָנוֹת עָרַב, בְּאֲשֶׁר שָׁב לְבֵיתוֹ, הַמְּשִׁיךְ בְּמִלּוֹא הַמְּרִץ לְחָשֵׁב וּלְסַדֵּר
הָעֲבוֹדָה לְיוֹם הַמַּחֵר, וְהַחֵל לְתַכְנֵן גְּדֻלָּן שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת
וְהַמְּרוֹחִים שְׁבִינֵיהֶן וְעוֹד, וּבִבְקָר הַשָּׁפִים קוֹם וְנָסַע בְּשִׂמְחָה לְמִלְאֲכָתוֹ.
וְהָיָה תִּכְרָף שֶׁהַחֵל לְסַרְטֵט הָאוֹת הָרֵאשׁוֹנָה, הַתְּקַשְּׂרוֹ וְהוֹדִיעֵנו לוֹ כִּי רַבֵּי
יִשְׂרָאֵל הִגִּיעַ בְּמִפְתִּיעַ לְבֵיתוֹ וְעַל-כֵּן עָלָיו לְחֹזֵר, וְלְמִירוֹת כְּסָפוֹ הָעָצוּם
לְהַמְּשִׁיךְ בְּעֲבוֹדָתוֹ הַכֶּרֶח לְהַנִּיחַ בְּלִי מִלְאֲכָתוֹ וּלְשׁוּב לְמִירוֹן בְּתַחְבוּרָה
הַצְּבוּרִית, כִּי הָיָה אֵז בְּלֹא רֶכֶב וְכָל עֲבוֹדָתוֹ הָיְתָה כְּרוּכָה בְּטִלְטוּל רֶב, וּבְתוֹךְ
שֶׁהִגִּיעַ אֶל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְהַחֵל לְשַׁמְשׁוֹ הִגִּיעַ מְשַׁמֵּשׁ נוֹסֵף, וּמִיד
קָפֵץ וְנִזְדַּרְזוּ בְּשִׂמְחָה הַחֲסִיד כִּי כָּעַת יוּכַל הַמְּשַׁמֵּשׁ הַנוֹסֵף לְשַׁמֵּשׁ אֶת
רַבֵּי יִשְׂרָאֵל תַּחְתּוֹ וְאֵלּוֹ הוּא יוּכַל לְשׁוּב לְעֲבוֹדָתוֹ וּלְסִימָה, וְכֵךְ שָׁשׂ
וְשָׂמַח הַחִישׁ פְּעֻמּוֹ שְׁנֵית בְּזִרְיוֹת מִמִּירוֹן לְטַבְרִיָּה בְּתַחְבוּרָה הַצְּבוּרִית
לְעֲשׂוֹת רְצוֹן רַבּוֹ.

וארע שוב, שתקף שטפס על הסלם והחל בצביעת האות הראשונה, הודיעו לו פי רבי ישראל דורש דיקא עבורו ומסרב בכל תקף שישמשו אחר במקומו. וכך, ממרמר ומאכזב, הכרח שוב להפסיק מלאכתו, ושב לביתו פתחבורה הצבורית פנ"ל. ובדרך חזרה החל להרהר ולהקשות בלבו, למה לי ועל מה מגיע לי זאת שהצדיק מונע אותי מהמצוה, ובפרט שהוא בעצמו עורר וצוה אותי מלכתחלה עליה, עד שנפל בדעתו וכמעט שהתיאש לגמרי.

והנה, לאחר שהגיע למירון, נתישב בדעתו וחשב לעצמו: מי אני ומה אני, הלא עלי לבטל רצוני לרצון הצדיק, אם חפץ רבי ישראל שאעשה את השלט - אקום ואעשה אותו מיד, ואם אינו חפץ בכך - אעשה כל דבר אחר שיצוה עלי, כי אני מוכן ומזמן בכל לב ונפש לקבל דבריו על כל אשר יאמר ולסלק דעתי נגדו כאלו אין לי שום שכל עצמי כלל. ותקף שפא על דעתו המחשבה הנ"ל, הניחו רבי ישראל לילך לטבריה ולסים מלאכתו. והבין אותו החסיד ממעלת ההתבטלות לצדיק, כי ראשית כל עליו לבטל עצמו לגמרי נגד הצדיק בכדי שיזכה לשמשו באמת ובלב נד. ובנוסף, עליו להפנים ללב, שאפלו אם הוא זוכה להשגות גדולות או למעשים טובים - הכל על-ידי הצדיק שפדור, והוא אצלו כעט אצל סופר.

פעם, לאחר ששוררו רבי ישראל ואנשיו לערך בשעה 'נ נח נחמ' נחמן מאומן בירושלים, אמר: אנחנו שרים פה 'נ נח', וכל ירושלים מתעוררים (ברוחניות), כל ירושלים צריכים לבוא להנה.

עוד ממעלת פרסום שם הצדיק נתן ללמד מהמוכא בלקוטי תפלות (ב), וזה לשונו: ותזכירני לעזר ולגלות עשרה מיני נגינה וכו' עד שנזכה שיתער על ידינו השיר שיתער לעתיד שהוא שיר פשוט כפול משלש מרבע (ג נח נחמ נחמן מאומן).

כה

חוק רבי ישראל לעגני פרסום שם הצדיק האמת וכתב (ד): נאמן הוא הצדיק לשלם חטיבה מול חטיבה.

ומעשה באחד שהיה מעט קלדעת ועדין לא היה מקרב לרבי ישראל, ופעם לאחר שפיים לספר את שערות ראשו של רבי ישראל, שאל בדרך צחוק: מה לגבי התשלום עבור התספרת? והשיבו רבי ישראל ברצינות: אני משלם למעלה!

אמר לאחד ששמשו איזה שמוש קל ביותר: עוד תזכה לכנס לגן עדן בזכות זה, ובכחינת הפתוב (ה): "מי שסומך את הצדיק בכל מיני סמיכות, הוא סמוך וקרוב לו לעולם הבא".

בתחלת דרבה של ההפצה, פאשר נרתמו למלאכת ההפצה מפיצים בודדים בלבד, היה אחד שהיה מוכן ומזמן למסר נפשו על עסק קדוש זה יומם ולילה, אולם גברו עליו המניעות מבית, ופעם אמר רבי ישראל לאשתו, שאם היא לא תמנע את בעלה מלהפיץ, רק תניח לו לעשות עבודתו פרצונו, אזי תזכה לגן עדן שלא היה לאף אחת מהאמהות הקדושות.

(ג) תפלה מט. (ד) אבי הנחל מ. (ה) מדות, צדיק קבר.

מעשה באחד שזכה לשמש את רבי ישראל באיזה שמוש קל
 ובקשו שיעתר עבורו לבן־זכר, כי מעת שילדה אשתו פת
 יחידה לא נפקדה יותר, וברכו רבי ישראל בבן־זכר, ובתוך שנה נפקדה
 אשתו בבן זכר.

עוד מהטוב הצפון לעתיד לבוא לאותם שיזכו להתקרב להצדיק,
 מובא (ל), שכל אלו שיזכו להיות סמוכים אליו ביותר, הם
 נקראים 'רואי פני המלך', והם יזכו ביותר לנפלאות נעימת השיר
 החדש של הצדיק, נח נחמן נחמן מאומן, ומהם יקבלו כל ישראל, כל
 אחד כפי קרובו אליהם.

צוואתו של רבי ישראל

אני הח"מ, ישראל דב אורשר, ת.ז. 008799736, יהודי ואזרח ישראל, גרצוני לערוך שטר צוואה, שיהיה לו תוקף לפי חוקי דיני ישראל ו/או המדינה, לצוות בו על כל רכושי וזכויותי, לאחר אריכות ימלי ושנותי, מצווה בזה בדתך צלולה ומרצוני הטוב והחופשי לאמור:-

הנני להביע בזה את רצוני באופן מוחלט, ברור ונמרץ, כי כל רכושי וזכויותי, מכל מין וסוג שהוא, ישמשו לאחר אריכות ימלי ושנותי אד נרק למען הסטריק של הדפסת והפצת ספרי ר' נחמן מברסלב.

לשם כך הנני מצווה כדלהלן:

1. כל זכויותי הכספיות הנמצאות ו/או אלו שיהיו בבנק דיסקונט סניף גאולה, הבנק הבינלאומי הראשון ו/או בכל בנק אחר יועברו לחשבון משותף שיהיה על שם:

(א) [Redacted]
(ב) [Redacted]
(ג) [Redacted]

2. כל זכויות אחרות שיש לי ו/או יגיעו לי, מכל מין וסוג שהוא ככספים, במחלטלין ו/או מרקטקען, לרבות, בין השאר, מכונית, כספי ביקוץ לאומי וכו', ימומשו ע"י הנ"ל ויועברו אף הם לחשבון המשותף הנ"ל.

3. אופן ביצוע המטרה ו/או ניהול החשבון המשותף, וכל שימוש ונוצול זכויות וכספים למען ביצוע המטרה, ייעשה באופן הבא:

(א) כל 3 האנשים הנ"ל יפעלו במשותף ובהסכמה בענין ביצוע המטרה ו/או ניהול החשבונות הכספיים והפעלתם למען המטרה של הדפסת והפצת ספרי ר' נחמן מברסלב.

1) זכות החתימה בבנק לצורך הוצאת כספים כלשהם לשם ביצוע המטרה הנ"ל, תהא לכל 2 אנשים ביחד, לכל הפחות, מתוך ה- 3 הנ"ל.

4. הנני מצווה ומביע את משאלתי, רצוני ובקשתי, כי כל בני המשפחה יחיו בשלום, אחווה ואהבה, יכבדו איש את רעהו, לא יעוררו תביעות, טענות ומחלוקות איש על רעהו, ויראנו בנאמנות ובמסירות למילוי וביצוע המטרה.

5. הנני שומר לעצמי את הזכות לצטל ו/או לשנות שטר צוואה זה בכל עתן שארצה, אולם כל עוד שלא אשנה או אבטל שטר צוואה זה ואחזיקו בשיעור צוואה חוקי אחר, יעמוד שטר צוואה זה בתוקפו.

6. הנני מנלה דעתי, שרצוני כי שטר צוואה זה יחול באופן היותר מועיל, בין על פי דיני ישראל ובין על פי חוקי המדינה, ואם איזה שהוא חלק או טעם משטר צוואה זה יימצא חסד, פגום או פסול, לא ישפיע הדבר על שאר החלקים שישארו שרירים וקיימים.

כל הספיקות בשטר צוואה זה יהיו נידונים על פי הפוסק והדעה המקיימיין את הצוואה ואת בקוויניים של הנוכחים בה.

7. את כל האמור בצוואה זו כתבתי עתוך רצוני הטוב והחופשי, בקעה צלילה ומישבת, בלא לחץ, כפיה ו/או השפעה מצד אדם כל שהוא.

ידי חתימה באתי על הוותום,

ירושלים, היום יום א' אב 1992 לחודש אלול חסני"ב (1/10/1992)

Handwritten signature and name of the testator.

אנו הח"מ ישראל דב אורשר מס' 30-832295-6 יליד 1914 י"ג אדר א' תרע"ד, מאשיים בזאת ש- ר' ישראל דב אורשר מס' 30-832295-6 בעל ת.ז. 008799736 הצהיר בפני שנינו יחד, כי זו צוואתו, וחתם על צוואה זו בפני שנינו יחד, מתוך רצונו הטוב והחופשי, ברעה צלולה ומישבת ובלא כל לחץ, כפיה ו/או השפעה מצד אדם כל הוא.

כאנו מאשרים כי אין לנו שום יחס של קירבה משפחתית אל המצווה ושאין לנו שום טובת הנאה אי זו שהיא מעובדו של המצווה.

אנו מאשרים גם קנינו לפי דיני ישראל מהמצווה בקנין נמרד אנכ מנדו טלונבת כל אחד ואחד מהנוכחים הנזכרים בצוואה הנ"ל בהתאם להוראותיו בצוואה.

ולראיה בנו על אמתנו,

ירושלים, היום א' אב 1992

Handwritten signature of the witnesses.

Handwritten signature and name of the witnesses.

חֹזֵק וְאִמּוֹ בְּעִבּוּדְתָךְ

מעצם מעלת הרצון ההשתוקקות והכסופים לתורתו ועבודתו יתברך, מה שעקר קדשת איש הישראלי ועקר עבודתו הוא רק הרצון והכסופים דקדושה, כי הרצון עולה על הכל, ספר רבי ישראל כי הוא בעצמו לא היה כשרוני וגם לא היה לו מח ללמד, אולם היה לו רצון חזק להיות איש כשר באמת, כי לבו היה תמיד בוער להשם ותמיד היה מתגעגע למסר נפשו בשביל עבודתו יתברך, עד שזכה לעלות מעלה מעלה. אשרי לו.

א

אמר: העקר הוא יגיעה, רצון ותפלה.

נחם את אחד שקבל לפניו על שאינו זוכה להוריד דמעות בתפלתו, והשיבו כי הרצון בעצמו הוא גם-כן טוב.

בעת שהשיח רבי ישראל עם אנשיו מהמעשה הנורא של ה'בעל-תפלה'^(א), מה שהיה הבעל-תפלה מדבר עם אחד מהתכלית עד שתכף שזה נתרצה להתחבר עמו, היה לוקחו ומוליכו למקומו שהיה לו חוץ לישוב, באר רבי ישראל תיבת 'נתרצה' ואמר כי לאותו האחד היה רצון להתקרב להשם, דהינו שנתן לעזר ולקרב לקדשה אך ורק את מי שיש לו איזה התעוררות של רצונות דקדושה מעצמו, ואז

(א) ספורי מעשיות, מעשה יב.

דיקא מצוה גדולה להטפיל עמו ולעזר לו, ובכחינת (ב) עוב תעזב עמו, דיקא עמו, הינו כל זמן שהוא בעצמו רוצה גם-כן לעסק ולרחם על עצמו ולהשתדל בתקנת נפשו לסלק המשאוי הגדול של עוונותיו, רק שאי אפשר לו בעצמו לעשות זאת לבדו והוא מצפה למי שיעזר לו, ואז צריכים להתחבר עמו ולסיעו כנ"ל. וכפי מה שהשיב פעם רבי ישראל לאחד שבקשו שיתפלל על אמו שתחזר בתשובה: האם היא בכלל רוצה לחזר בתשובה?!

לא פעם, מזמן חצות לילה ועד לעת הנחת התפלין היה רבי ישראל דורש עבור התפלין ומבקש להניחם, כמראה על גדל חבתו והשתוקקותו למצוה הנוראה עד שאינו יכול להמתין עוד כלל למועד הנכון, רק היה חוקר ודורש מצפה ומשתוקק בכליון עינים לעת הנחתו. וכך ארע, שפעם אחת בחצות לילה של ערב חנכה, בעוד שהחלו אנשיו לקום ולהכין עצמם לעבודתו יתברך, קפץ רבי ישראל בהתעוררות עצומה ובקש בקול גדול להדליק את נר החנכה, ובתחלה נראה היה הדבר כמעשה בדיחותא, אולם רבי ישראל חזר על בקשתו הנ"ל פעם אחר פעם עד שאלו הכרחו להשיבו כי עדין יש זמן רב עד לשקיעה. ושאל: אם בן מתי השקיעה? והשיבוהו. והמשיך: אז כמה זמן נותר עוד עד להדלקה? והשיבוהו. וכך, המשיך לשאל לדרש ולחקר על מועד הדלקת הנרות במשך כל הלילה עד לתפלת הותיקין. ולאחר התפלה, בתוך שהחלו אנשיו להכין החנפיות ולהבריקן, המשיך רבי ישראל לשאל למועד הדלקת הנרות תוך שמרקד באצבעותיו על השלחן בחסר סבלנות ומתפעל מהחנפיות המלאות בשמן הנד.

וְכָר, בְּמִשְׁךְ כָּל הַיּוֹם כִּלּוֹ הַמִּשְׁיָד רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְשָׂאֵל וּלְדַרֵּשׁ, לְבַקֵּשׁ
וּלְחַקֵּר בְּנִעְגוּעִים גְּדוּלִים וּבְפִרְקֵי זְמַן קְצָרִים עַל מוֹעֵד הַדְּלָקָת
הַחֲנֻכָּיָה, כְּמִרְאֵה שְׁמֹגְדֵל הַצְּפִיָּה הָעֲצוּמָה אֵינּוּ חָשׁ כֻּלָּל עַל דְּבָרֵיהֶם,
רַק כִּלּוֹ מְלֵא בְכֶסֶף מִפְּלָגִים לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה הַנּוֹרָאָה תַּכְּף וּמִיד, עַד
שֶׁבְסִמּוּךְ מִמֶּשׁ לְצֵאת הַכּוֹכָבִים פָּתַח פִּיּוֹ הַקְּדוּשׁ בְּצַעֲקָה גְּדוּלָּה וְרָמָה
וּבִרְךְ הַבְּרֻכּוֹת וְהַדְּלִיק נֵר רֵאשׁוֹן שֶׁל חֲנֻכָּה, וּמִיד הִחֲלוּ כָּל סוֹבְבָיו
בְּשִׁירִים וְנִגּוּנִים, עַד שְׁמֹגְדֵל הַשְּׂמָחָה וְהַחֲדוּדָה פָּצְחוּ וְשָׂרוּ גַם שִׁירֵי
שַׁבָּת.

וְהִנֵּה, לְאַחַר שְׁדַעְכָּה מְעַט הַשְּׂמָחָה, נִתְיָשְׁבוּ הַחֲסִידִים סָבִיב
הַשְּׁלַחַן בְּסֻלּוֹן הַבַּיִת, וּלְפָתַע חָשׁ אֶחָד מֵהֶם שְׂלֵא בְּנַח, כִּי
מִזֶּה זְמַן רַב שְׂלֵא הַצְּטַרְף אֵלֵיהֶם רַבִּי יִשְׂרָאֵל, וּפְנָה עִם עוֹד שְׁנַיִם לְכוּן
חֲדָרוֹ, וְתַכְּף שְׁדַרְכָּה בַּף רִגְלָם עַל אֶסְקַפַּת הַחֲדָר נִפְלָה עֲלֵיהֶם יִרְאָה
גְּדוּלָּה, כִּי רָאוּ וְהִרְגִּישׁוּ אֹר נִפְלָא וּמִיָּחָד הִיוּצֵא מִחֲדָרוֹ, אֹר פְּלֵא שְׂלֵא
רָאוּ עוֹד כְּמוֹתוֹ מֵעוֹלָם, וְנוֹתְרוּ עוֹמְדִים בְּפֶתַח הַחֲדָר בִּירְאָה נִפְלָאָה.
וְרָאוּ אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל יוֹשֵׁב בְּמַטָּתוֹ, וּבִידוֹ כְּאֵלוֹ עוֹטֵף וּמְצִיר אֶת אֹר
הַחֲנֻכָּיָה בְּחֵן נוֹרָא וְנִפְלָא כְּזֶה שְׂלֵא רָאוּ מִימֵיהֶם, וְלֹא הוּצִיא רַבִּי יִשְׂרָאֵל
מִפִּיּוֹ הַקְּדוּשׁ דְּבָר, רַק הָיָה צוֹחֵק בְּלֵאט וּבְחִיּוֹת נִפְלָאָה. וְהִרְגִּישׁוּ כִּי
אֵינָם יְכוּלִים בְּשׁוּם אַפֵּן לְכַנֵּס לְחֲדָרוֹ, רַק נוֹתְרוּ דוֹמְמִים עַל הַפֶּתַח
כַּנְ"ל. וּלְפָתַע, כִּפְסָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל פְּנָיו הַקְּדוּשׁוֹת בִּידוֹ וְהִסֵּב לְעֵבְרָם, וְאָז
הִסִּיר יָדוֹ וְנִרְאוּ פְּנָיו קוֹרְנוֹת בְּאֹר גְּדוּל עַד שְׁמֹגְדֵל הִירְאָה וְהַבְּהִלָּה
אָמַר אֶחָד מֵהֶם בְּגִמְגוּם קַל, כִּי רַבִּי יִשְׂרָאֵל הוּא מְתַקֵּן אוֹתָם עַל-יְדֵי
שְׂמָחָתוֹ הָעֲצוּמָה וּמִבְּלֵי שְׂיִצְטַרְךְ אַף לְהוּצִיא מִפִּיּוֹ הַקְּדוּשׁ אֵיזָה דְּבוּר.
וְאָמַר אוֹתוֹ הָאֶחָד, כִּי מָה בָּה זְכָה לְרֵאוֹתוֹ אָז כַּנְ"ל, הָיָה זֶה עֵקֶר
הַמִּתְנָה שְׁקִיבֵל מִמֶּנּוּ בְּכָל אוֹתָה הַתְּקוּפָה שְׂזֻכָּה לְשִׁמְשׁוֹ.

לא פעם בבקר יום ששי, מיד אחר תפלת השחרית, היה מתחיל לדחק אנשיו להכין את גרות השבת, וכשאלו טענו כי ישנו די זמן להדלקתו, היה עושה עצמו כאחד שאינו שומע לשום טענה ודחיה מגדל תשוקתו למצוה, והיה מצוה להכין להתקין את הנרות בזריזות ובשמחה. וכן גם עם טבילת המקוה בחצות יום ששי לקראת שבת, מבקר כבר היה ממתין בחסר סבלנות לילך למקוה, וכשהיו אנשיו מגיעים עמו טרם שהמקוה נפתח, היה רבי ישראל אומר באכזבה: נו, נחפה. ובכל פמה דקות היה שואל וחוקר אם כבר הגיע הבלן.

בך ועוד, היה נוהג רבי ישראל לעורר ולהרגיל לב אנשיו להשתוקק, לכסף ולהתנענע ברצונות חזקים ומפלגים לקים מצוותיו יתברך, כי העקר הוא הרצון פנ"ל, להיות רצונו חזק ותקיף תמיד להתקרב אליו יתברך, כי אם יתמיד האדם וירגיל את עצמו להשתוקק תמיד להשם יתברך, סוף כל סוף יזכה להיות איש כשר ברצונו יתברך, אמן.

ב

אמר: אצל רבנו הקדוש יש כלל - לא לדאג.

חזק ואמר: לא לחשב הרבה ולא להתבלבל, רבנו הקדוש עושה עמנו כל מה שהבטיח, הוא לא הגזים. וכן לא פעם בעת שהיו באים אצלו אנשים עם יראות נפולות שונות ודאגות ופחדים, אחר שהיה מסביר להם פנים ומשיב רוחם, היה מחזקם בפשיטות ואומר: לא לדאג, לא לדאג.

פַּעַם אחת הגיע אחד לרבי ישראל מדאג ביותר מחמת שמדי פעם היו נכנסים לביתו עקרבים, ושער בדעתו כי מן הסתם מרמו הדבר על בחינה רוחנית כל שהיא, ושאל את רבי ישראל מה עליו לעשות, והשיבו בפשיטות: שים רשת.

עֲנָה ואמר לאחד שקבל לפניו על שיש לו בלבולים: לא להתבלבל מהבלבולים. גם אמר: שמי שיש לו בלבולים כאן - מבלבל גם בקבר. ויתכן ורמו בזה לענין מה שצריך האדם להיות איתן באמונתו בהצדיק האמת גם לאחר מיתתו, כי גם אז מנסים אותו, כמובא במעשה מהנפט^(ג), וכמובא^(ד), שצריכים לבקש מאד מהשם יתברך שיזכה להתקרב להצדיק האמת, כי אשרי למי שזוכה להתקרב בעודו בחיים חיותו לצדיק האמת, אשרי לו, אשרי חלקו, כי לאחר מיתה קשה אז מאד להתקרב, על־כן צריכים מאד להרבות בתפלה ותחנונים מאד שיזכה בחיים חיותו להתקרב לצדיקי אמת כנ"ל.

כִּתְבֵהוּ (ה): אפלו מי שלא זכה להיטיב מעשיו בשלמות בחייו אבל זכה על כל פנים לחפש ולדרש תמיד אחרי השם יתברך, הוא גם־כן טובה נפלאה ונוראה לנפשו וגופו, כי על־ידי זה זוכה גם לאחר מיתתו לחפש ולבקש את השם יתברך ולא יוכלו להטעותו על־ידי עולם הטהור, מאחר שגם שם הוא מבקש את השם יתברך, על־כן בקל יוכל לשוב למקום מנוחתו, והכל בכח הצדיק האמת שפטר גופו בחייו וזכה לעלות בחייו בעודו בגופו לבחינת 'איה', בחינת המאמר סתום דבראשית, בתכלית המעלה לעילא ועילא וכו' כדי שימשיך משם חיות חדש ונפלא לתקן כל הנפשות בלם.

(ג) חיי מוה"ר, ספורים חדשים כא. (ד) לקוטי תנינא עת. (ה) אבי הנחל ב, קו.

ג

אמר: על־ידי אמונה עוברים על הכל וזוכים לכל טוב. וכן לא פעם בעת שבאו מהעולם להפגיש עמו לקבל ברכותיו וכדומה, עוד טרם שנכנסו אצלו היה מסכם דבריו והיה אומר בהתלהבות גדולה: העקר הוא האמונה, יראת שמים וקיום התורה, בלא התורה - אין חיים, לא שנה כלום. השם ברא את העולם, אנחנו לא כלום, העקר הוא התורה והמצוות, כל דבור של התורה הוא חיינו וארך ימינו.

מעשה באחד שלמד אצל איזה מפרסם ונמשך ביותר אחר הלמדנות, ובעת שנתקרב מעט לרבי ישראל היה רבי ישראל מדבר עמו אך ורק מאמונה והתחזקות בעבודת השם, ולאחר איזה זמן שוב נתרחק אותו האחד וחזר ללמד אצל אותו הנ"ל. ופעם נסתבב שהגיע לרבי ישראל, ותקף בכניסתו אליו גער בו רבי ישראל ואמר: מי שמחפש אמונה באמת - מוצא.

ד

אמר: העקר הוא המסירות נפש בשביל השם יתברך. עקר היסוד, עקר היהדות, עקר התורה - הוא המסירות נפש, הרצון החזק.

ומעשה שהיה בשנים הסמוכות לפטירתו, כאשר כבר לא יכל לילך על רגליו והיה בחלישות גדולה, והניח עצמו בצדדי היום לנוח על מטה סמוך לאחד מחסידיו ששהה בחדר, כאשר הבעת שלה על פניו. והרגיש החסיד כי אולי רצון רבי ישראל לשנות איזה

משקת-קל וכדומה, ושאל אותו אם הוא רוצה איזה דבר מה, והשיבו רבי ישראל בנחת בחיוב. ושאלו: מה רצונכם רבי ישראל? ומיד הזדקף רבי ישראל בהתעוררות עצומה, פניו האדימו, וצעק בקול ובתקיפות: אני רוצה למסר נפשי על קדוש השם!

מעשה מעורר מאד ובעל מוסר השכל נצרך ביותר לעגן המסירות נפש בעבודת השם, והיה זה כאשר נסע רבי ישראל עם נהגו בקרבת נהר הירדן, ובקש הנהג את רבי ישראל אם יוכלו לעשות חניה למספר דקות בכדי שיטבל באחד הנחלים המסתעפים מהנהר ובכך יקים את הדבור מספר המדות (ה*): "מי הירדן הם סגלה לבטחון", והשיבו רבי ישראל בשתיקה. והנה, כאשר נגש הנהג לטבל בנחל הריח בריח צחנה העולה ממנו והמים עצמם נראו לו מעט מזהמים, אולם הוא החליט כי אף-על-פי-כן יחזק עצמו לטבל בנחל ובכך יזכה לקים את הדבור הנ"ל ויזכה לבטחון. וכך, טבל בחפזה פמים, וכשחזר לרבי ישראל והודיעו בשמחה כי זכה לטבל במי הירדן המסגלים לבטחון כנ"ל, השיבו רבי ישראל: המסירות נפש - זה מסגל יותר לבטחון. ולמים, נודע לאותו הנהג כי באמת לא היו אלה מי הירדן כלל, כי אם מי שופכין, רק שרבי ישראל לא רצה למנע אותו ממסירות נפשו עבורו יתברך, וכפי שרמזו לו כנ"ל, וכמוכא (ה**), שצריכים לגלגל עצמו בכל מיני רפש וטיט כדי לעשות איזה רצון ונחת להשם יתברך, ועל-ידי זה נעשים תקונים רמים.

ספר רבי ישראל את המעשה מהעני 'יוסף נח' (1). ובתמצית: בהיותו קטן, בדרכו ל'חדר' היה רואה עני המחזר על הפתחים והיה לבו נכמר עליו, ואף-על-פי שהיה ילד עני ולא היה בביתו מה לאכל,

(ה*) בפחון יו. (ה**) לקוטי תנינא ה. (1) ישראל סבא, תמונת בעבודת השם.

היה נותן בשמחה לאותו העני את פרוסת הלחם שאמו הכינה לו. וב'חדר', מגדל חלישותו לא היה שומע כלל את דברי המלמד, והיה יחידי שלא ידע להשיב אף על השאלה הפשוטה ביותר וקבל מפות אכזריות מהמלמד בפני כל התלמידים, וחשב לעצמו כי מעתה והילך לא יתן יותר את לחמו לעני. אולם למרות זאת, בכל בקר היה חוזר ונותן לעני את כל לחמו מחדש בשמחה.

ובשעה שספר רבי ישראל את המעשה, אמר: השם יתברך חנן אותי ונתן לי לב בווער אליו יתברך. והיה שם אחד מאנשיו ששאלו: מהו לב בווער להשם יתברך בהקשר לספור הנ"ל? והשיבו: אני ידעתי, אני ראיתי, אני הרחתי השקר. והבין אותו האחד כי היה לבו של רבי ישראל נקי לגמרי מערמה ומרמה, וכך עבודתו עוד מקטנותו היתה בתמימות גדולה, כי יכל חס ושלום לשקר עצמו להעלים עין ממצוקת העני כשאר הילדים ולעקל דרכו ל'חדר' בכדי שלא יפגע בעני, או שיכל לאכל ארוחתו המצמצמת ולהצליח יותר בלמודו וכדומה, אלא שלבו לא שת לכל המיני תרוצי שוא ופשרות שונות, רק בחר למסר כל נפשו ומאודו בכדי לעשות רצון השם עוד בהיותו קטן, ובכל פעם נתן מחדש את כל לחמו לעני פעם אחר פעם, וכפי שאמר קדם שספר את המעשה הנ"ל: אני מספר את כל זה בכדי שגדע כמה השם יתברך אוהב את התמימות. אני לא הייתי למדן, אבל היתה לי תמימות בלב, אהבתי מאד את התורה והמצוות, את האמונה ויראת שמים.

בעת שישב רבי ישראל בספה בצפת, החל לפתע מזכיר שמותיהם של כמה גדולים שהיו בתקופתו ולספר בשבחם, ובכל פעם הזכיר איזה גדול ושבח מחו הגדול ובקיאותו ולמדנותו וכו', ולכסוף

הוסיף: אבל אני, אני לא היה לי מוח כל-כך גדול, אבל היה לי לב כזה שעל-ידו קבלתי הכל. ופשט שתי ידיו הקדושות לשני צדדיו כמראה על גדל רחב לבו הטהור והנך וזכיתו העצומה עד לאין שעור וערך.

ה

אמר: בשביל השם יתברך, בשביל התשובה - פדאי לעשות הכל.

הוכיח את אחד שקבל לפניו על הקשי שבעבודת השם ושאלו בתמיהה: מה אתה רוצה - גם העולם הזה וגם העולם

הבא!?

השיב בנערה קצת לאחד ששאלו אם אפשר בלא היסורים: שוב אתה עושה חכמות!

חזק את אנשיו ואמר: צריך לעשות בשביל השם יתברך כל מה שקשה, וכל מה שקשה יותר - יותר טוב. וכעין המובא (א): "כשבאין שני מצוות לידך, תעשה זאת המצוה שיש בה כפית היצר יותר". ופעם אמר: רבנו הקדוש נתן לנו רק מה שקשה.

פעם אחת נשאל רבי ישראל על-ידי אחד ממשמשויו אם הוא רוצה לאכל, והראה רבי ישראל פנים זועפות, והבין המשמש כי מה שהקפיד רבי ישראל היה על מה שהשתמש בלשון 'רצון' באשר הציע לו לאכל, דהינו שיש לאכל רק מצד שצריכים לכך ולא מחמת רצון עצמו, ובבחינת (ה) בפל רצונך לרצוננו, ובבחינת ונעשה רצוננו (ו). וכפי שפעם אמר: צריכים לתת להשם יתברך את הכל, את הפרנסה והשנה

(ז) מדות, תשובה כא. (ח) אבות ב, ד. (ט) מלשון רש"י ויקרא א, ט.

והאכילה, צריכים לעבד את השם! ופעם לאחר שאחד היה נעור כל הלילה בסמוך לרבי ישראל ובבקר בא לטל רשות לילך לדרכו, שאלו רבי ישראל: לאן הולך? והשיבו: לישן. וצחק רבי ישראל וספר לו כי אנשי שלומנו היו מרבים באמירת הלקוטי תפלות, וכן היו מרבים בשמחה ורקודים שעות על גבי שעות, באומר, כי עדין יש בכחו לחטף בעבודת השם איזה דבר במקום להניח עצמו לישן.

אמר: ברוך השם, אני לי יש נוחא, אני כבר אין לי יצר הרע, הוא כבר מת. והוסיף: מה היתני עושה אם היה לי יצר הרע, היתני בצער גדול, אבל ברוך השם אני כבר הרגתי אותו והוא כבר לא יבוא עוד. ובעת שאמר רבי ישראל את הדבורים הקדושים הנ"ל, החלה לבער באנשיו קנאת השם, כי נתעוררו מיד למסר נפשם לעבודתו ותפרד בשלהבת הגבורות, וכמבאר⁽¹⁾, שאין מי שישוג את התורה ויקימה פראוי כי אם מי שמרצה לסבל יגיעות עצומות ולמסר נפשו לירד לתוך בחינת עמקי ים, רק הוא זוכה לקבלת התורה בשלמות.

ד

אמר: בשביל להתקרב לרבנו הקדוש צריכים להיות מוכן על הכל. ה**ובית** ואמר: אנחנו לא יודעים כלום, אם היינו יודעים טפה מן הים מרבנו הקדוש - היינו מפקירים עצמנו על כל רגע כדי לעבד השם, שלא להוציא העינים והראש מדברי רבנו.

(1) ל"ה, הלכות הכשר כלים, ד, כד.

בַּעַת שֶׁהִתְאַרַח רַבֵּי יִשְׂרָאֵל עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ עִם כַּמָּה מַחֲסִידוֹ
בְּשִׁכּוּנָה חֲרָדִית, בְּצַהֲרֵי הַשַּׁבָּת הִחְלוּ אֲנָשָׁיו כַּמְנַהֲגִים בְּקֹדֶשׁ
לְרַקֵּד וּלְזַמֵּר בְּחִיּוֹת וּבַהֲתַלְהֵבוֹת נִפְלְאוֹת, וּלְפַתֵּעַ אָמַר אֶחָד שֶׁהַשְּׂכָנִים
מִבְּקָשִׁים לֵהִיּוֹת בְּשִׁקְטָא כִּי הֵם רוֹצִים לָנוּחַ, וְהַשִּׁיבוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל שִׁיאֲמַר
לָהֶם כִּי מְנוּחָה הִיא בְּעוֹלָם הַבָּא. וּפְעַם אָמַר: מְנוּחָה - זֶה תוֹרָה
וּתְפִלָּה.

כְּתַב ^(א): עֵקֶר קִיּוֹם הַתּוֹרָה הוּא כְּשִׁמְמִית עֲצָמוֹ וּמוֹסֵר נַפְשׁוֹ בְּשִׁבִיל
שִׁיקְרָב לְהַצְדִּיק הָאֱמֶת וַיְהִי נִשְׁאָר תָּמִיד בְּאֶהֱל תּוֹרָה שֶׁל
הַצְדִּיק הָאֱמֶת וְלֹא יִמִּישׁ מִתּוֹךְ הָאֶהֱל לְעוֹלָם, כִּי כָּל הַמְקַרְבִּים לַצְדִּיק
הָאֱמֶת נִקְרָאִים 'יוֹשְׁבֵי אֶהֱל', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב ^(ב): "קוֹל רְנָה וַיִּשׁוּעָה בְּאֶהֱלִי
צְדִיקִים", וְהַכָּתוּב מְסַפֵּר שֶׁלְעֵתִיד יֵשְׁבוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּאֶהֱלִי הַצְדִּיק
הָאֱמֶת וַיִּתְקַרְבוּ אֵלָיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב ^(ג): "עַד אוֹשִׁיבְךָ בְּאֶהֱלִים וְכוּ'". וְזֶהוּ
בְּחִינַת ^(ד) אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֶהֱל, שֶׁעֵקֶר תְּקוּנַת הָאָדָם וְעֵקֶר קִיּוֹם הַתּוֹרָה
הוּא כְּשִׁמְמִית עֲצָמוֹ בְּשִׁבִיל הָאֶהֱל, הֵינּוּ בְּשִׁבִיל שִׁיתְקַרְבַּ לְהַצְדִּיק
הָאֱמֶת, שְׁזֶה בְּחִינַת 'יוֹשֵׁב אֶהֱל'. כִּי הַצְדִּיק מִמְּשִׁיךְ לְכָל אֶחָד שֶׁכָּל גְּבוּהָ
וְעֵמֶק בְּיוֹתֵר שְׂאִי אֶפְשָׁר לְהַשְׁיִיגוֹ כָּלֵל, שֶׁעַל־יְדוֹ יְכוּלִים לְתַקֵּן וּלְמַהֵר
אֶפְלוּ מִטְּמֵאֵת מֵת שֶׁהוּא אָבִי אֲבוֹת הַטְּמֵאָה, דִּהְיִינוּ לְמַהֵר אוֹתָם שֶׁנִּפְלוּ
בְּיוֹתֵר לְבְּחִינַת סֵטְרָא דְּמוֹתָא, שְׁזֶה אִי אֶפְשָׁר כִּי אִם עַל־יְדֵי גְדֹל כַּחוֹ
שֶׁל הַצְדִּיק הַגְּדוֹל בְּמַעֲלָה מְאֹד שִׁישׁ לוֹ כַּח לְמַהֵר הַנוֹפְלִים מְאֹד
שְׂאוּחִזִּים עֲצָמָם בּוֹ בְּאֱמֶת בְּמִסִּירַת נַפְשׁוֹ, וְלִהְכָנִים גַּם בְּהֵם הַשְּׂגוֹת
אֵלְקוֹת שְׁזֶה עֵקֶר תְּקוּנָתָם וְתְקוּנָם.

(א) אָבִי הַנְּחָל, הַשְּׂמֵמוֹת. (ב) תְּהִלִּים קִיח, טו. (ג) הוֹשֵׁעַ יב, י. (ד) בְּמִדְבָר יט, יד.

חזק אֲנִישׁוּי שְׁלֵא יִיאָשׁוּ עֲצָמָם חֵם וְשְׁלוֹם בְּזִמְנֵי שְׁעָלֵיהֶם לְהַמְתִּין וּלְהַתְעַבֵּב וּלְהַתְנַעֵנֵעַ עַד שְׁפָרְבוֹת הַיָּמִים יִזְכוּ לְכָנֶם בְּשַׁעְרֵי הַקְּדֻשָּׁה, וְאָמַר: הֶעֱנִין שֶׁל רַבְנֵי זֶה 'חֲזֹק וְאִמָּץ', זֶה הֶעֱנִין שְׁלוֹ, זֶה הֶרְפוּאָה שְׁלוֹ, שְׁתֵּי מְלִים 'חֲזֹק וְאִמָּץ'. הוּא נוֹתֵן לָנוּ רְפוּאוֹת, וְהֶרְפוּאָה הִיא 'חֲזֹק וְאִמָּץ בְּעִבּוּדְתְךָ'.

וּמַעֲשֵׂה בְּזוּג שֶׁהָיָה מְקַרֵּב לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְהִגִּיעַ לְבַקְרוֹ בְּאִיזָה דִּירָה, וְצוּהוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל אֶת בַּעַל הַדִּירָה שְׁלֵא יִתֵּן לָהֶם לְהַפְנִים אֵלָיו בְּשׁוּם אִפְּן, וְלִמְרוֹת שְׁקִים זֹאת בַּעַל הַדִּירָה וְלֹא נָתַן לָהֶם לְהַפְנִים לְבֵיתוֹ, נוֹתֵר הַזּוּג בְּעַקְשָׁנוֹת גְּדוּלָה זִמְנֵי רַב חוּץ לְבֵית בְּפֶתַח הַדִּלְתָּ וּבְהַמְתָּנָה רַבָּה, עַד שְׁלִבְסוּף עָלָה בְּיָדָם לְהַפְנִים יַחַד עִם עוֹד אֶחָד שְׁנֹכְנֶם לְתוֹךְ הַדִּירָה, וּבְרָגַע שָׂרָאָה אוֹתָם רַבֵּי יִשְׂרָאֵל צָחַק וְשָׂמַח וְקִבְּלָם בְּאַהֲבָה, כְּמֵרָאָה עַל גְּדֵל שְׂמֻחַתוֹ מִמֶּה שְׁלֵא הִנִּיחוּ מְקוֹמָם וְלֹא חִזְרוּ לְבֵיתָם חִזְרָה, רַק הִתְעַבְּבוּ בְּפֶתַח הַקְּדֻשָּׁה עַד שְׁזָכוּ לְכָנֶם פְּנִימָה, וּבְכַחֲסִינָתָם ^(טז) חִזְקוּ וְאִמָּץ לְכַבְּכֶם כָּל הַמִּיחָלִים לְשֵׁם.

כִּי בְּאַמְתָּ, לְעֵתִים הָאָדָם סְמוּךְ סְמוּךְ מִמֶּשׁ לְשַׁעְרֵי הַקְּדֻשָּׁה וְכַמְעַט שְׂיִכְנֶם, וְאִזִּי מִתְגַּבֵּר וּמִתְפַּשֵּׁט עָלָיו הַבַּעַל־דְּבָר בְּהַתְגַּבְּרוֹת גְּדוּלָה מְאֹד מְאֹד, רַחֲמָנָא לִיצְלוֹ, וּמִחֻמַּת הַבְּלָבוּלִים וְהַמְנִיעוֹת הַנִּלְ"ל הוּא חוֹזֵר לְאַחֲרָיו. אוּלַם בְּאַמְתָּ מִי שְׂרוּצָה לְכָנֶם בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, יִזְכֹּר אֶת דְּבָרֵי הַהִתְחַזְקוֹת הַיָּטִב וְיַחֲזֹק עֲצָמוֹ מְאֹד וְיִמְשִׁיד לַעֲשׂוֹת כָּל מֶה שְׂיִוְכַל בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, וּבְרַבּוֹת הַיָּמִים וְהַשָּׁנִים יְכַנֵּם לְכַטָּח בְּעִזְרוֹתוֹ יִתְבַּרַךְ לְתוֹךְ שַׁעְרֵי הַקְּדֻשָּׁה ^(יז).

וְהָרִי קָטַע מִכֶּתֶב יָדוֹ שֶׁל רַב שְׁמוּאֵל הוֹרְוויץ^(י), בּוֹ מְחִזְקוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּהַתְחַזְקוֹת גְּדוֹלָה לְהַתְגַּבֵּר וּלְאַחֵז עֲצָמוֹ בְּכָל כַּחוֹתָיו לְהַשְׁאִיר קַיָּם בְּעִבּוּדָתוֹ, וְשֵׁלָא יַחוּשׁ וְלֹא יִסְתַּכֵּל כֻּלָּל עַל כָּל הַמוֹנְעִים לְמִינֵיהֶם, רַק יַעֲמֹד בְּחֹזֶק וּבְגִבּוּרָה גְּדוֹלָה אִף אִם יַעֲבֹר עָלָיו מָה.

וְהִנֵּה נִפְרַדְתִּי מִחֲבָרֵי בָּלֵב בּוֹעֵר וְעֵינַיִם מְלֵא דְמַעוֹת וְכִסּוּפִים וּמְלֵא דְאָגָה עַל הָעֵתִיד, וְהִלְכְתִּי לְקַבֵּר רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַגֶּם זִיע"א, וְאַחֲר־כֵּן הִלְכְתִּי לְהַפְגִּישׁ עִם יְדִידֵי רַבִּי יִשְׂרָאֵל דֵּב מֵאַנ"שׁ וּמִצְאָתִי אוֹתוֹ בְּבֵית הַמְדַרְשׁ אוֹמֵר תְּפִלוֹת, וְדַבְּרָנוּ בִּיחָד בִּידִידוֹת וְאַהֲבָה וְרַעוּת מִרְבָּנוּ ז"ל וְגַם סִפְרָתִי לוֹ מִהֶעוֹבֵר עָלַי וְאֵת פְּחָדִי עַל לְהַבֵּא, וְאָמַר לִי שְׂאֵנִי צְרִיךְ לְחַגֵּר מִתְּנִי כִּי יַעֲבֹר עָלַי עוֹד הַרְבֵּה, וּסְפַר לִי שֶׁבַעֶת שְׁעָבְרוּ עָלָיו הַמְּנִיעוֹת אָמַר לוֹ רַבּוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִקְאָרְדֵן ז"ל, כִּי עוֹד יַעֲבֹר עָלָיו כְּהִנֵּה וְכִהִנֵּה, וְגַם אָמַר לוֹ כִּי עַל בֶּן תּוֹרָה מְכָרַח לַעֲבֹר יוֹתֵר הַרְבֵּה מֵעַל אִישׁ פְּשׁוּט הַמִּתְקַרֵּב לְרַבָּנוּ ז"ל, וְגַם אָמַר לוֹ פַּעַם אַחַת, כִּי אִם לֹא עוֹבְרִים אֵלָיו הַמְּנִיעוֹת וְהַיִּסּוּרִים מִבְּנֵי אָדָם אֲזַי יִכּוֹל לַעֲבֹר יוֹתֵר בְּרוּחַנִיּוֹת, כִּי הַבַּעַל־דְּבַר נֹקֵם בְּאִפְּן אַחֵר, וְזֶה יוֹתֵר קָשָׁה. וְאֲנִי הַבִּטְטִי עָלָיו בְּתַמְהוֹן מָה יִכּוֹל לַעֲבֹר יוֹתֵר מִהֶעוֹבֵר עָלַי פְּעַת, וְגַם אִיךָ יֵשׁ לוֹ פְּתִחוֹן פֶּה לֹמַר לִי כִּי יַעֲבֹר עוֹד יוֹתֵר, חֵם וְחִלְיָה, אֲבָל אַחֲר־כֵּן כְּשֶׁעֲבַר עָלַי יוֹתֵר וְיוֹתֵר, אֲזַי הִבְנַתִּי דְבָרָיו.

ח

אָמַר: אֲנִי רָאִיתִי שֶׁהַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא אֵינּוּ מְקַפֵּחַ שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה^(יז). וּסְפַר מַחְלוֹם שֶׁחָלַם בְּצִעִירוֹתוֹ, שָׂרָאָה אֵת אוֹתָם הַחֲסִידִים שֶׁל אֲזַי שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים בְּמַהִירוֹת רַבָּה, וּלְעַמַּת זֹאת הוּא הָיָה הוֹלֵךְ לְאִט לְאִט וּבְמַתִּינּוֹת, וּלְכִסּוּף רָאָה שֶׁהַשׁוֹיג אֵת כָּלָם.

(י) יְמֵי שְׁמוּאֵל, קִיב. (יז) פְּסָחִים קִיח.

כי באמת על אף שצריכים להיות זריז גדול בעבודתו יתברך, אף-על-פיי-כן אי אפשר לרחוק את השעה כלל וצריכים רק לילך ולהתנהל בעבודת השם לאט לאט, בבחינת (י) הבא לטהר מסיעין לו וכו' אומרים לו המתן (ז).

אמר: רבנו הקדוש יש לו מתנות יקרות, דברים יפים, והוא נותן לכל אחד ואחד כפי רצונו, ומי שירצה יותר - יזכה ליותר. ופעם אמר: רבנו הקדוש פשהוא נותן מתנות הוא נותן למי שבוכה ומתגעגע. וביאר דבריו על-פי המעשה של ה'שבועה בעמלירם' (כא), שבחתיונה הילדים רצו מאד שיבוא הפעמליר ובכו והתגעגעו אליו, ותכף ומיד פתוך שהיו מתגעגעים מאד אחריו, פא אצלם על החתיונה ונתן להם מתנות גדולות.

כתב בתחילת מכתבו הראשון של ספרו הקדוש 'אפי הנחל' (כב): תשוקתך החזקה אל האמת היתה הגורם שסבב השם פחסדו נפלאות, שזכיתי לראותך ולהתקשר אתך באהבים אהבת אמת, לדעתי גנוז בזה רמזים המשתמעים לכמה פנים יפות.

ט

ממה שזכו חלק מאותם הרבנים האמתיים והצדיקים הקדושים שהיו בתקופתו על-ידי יגיעתם וטרחתם בעבודת השם: שבח את הרב חיים זוננפלד ואמר שהיה גאון. מהרב אלפנדרוי, שבחו ואמר שהיה גאון עולמי, גאון העולם, גאון הדור, צדיק קדוש וירא שמים גדול. גם אמר שהיה איש אמת וגבור. על הרב הגאון דב מורשא אמר

(יז) יומא לח: לטו. (כ) ל"ה, גולה ה, כא. (כא) ספורי מעשיות, יג. (כב) מכתב מתאריך כ"ז אדר א' התשי"ז.

שהיה ראש-גאון ראש-גדול ומקבל גדול. שבח את החיצות של הזקן רב וולטר מקרמינצ'וק. מרב שמשון פארסקי, נכד רבנו הקדוש שחי בתקופת רבי ישראל קארדונו, הרבה עליו שבחים ואמר כי היה איש קדוש מאד ושבח את ספרו 'עצות המבארות', גם ספר כי לא היתה לו פרנסה. שבח מאד את הצדיק רב אברהם בר נחמן ואמר שהיה איש קדוש וצדיק איש אמת והיה גאון, וכן שבח את הספרים שלו ואת הלשון שלו. גם היה קונטרס קדוש שכתב (רב אברהם בר נחמן) ובו באור על תורה ס"ו שבלקושי מוהר"ן, 'ויהי נא פי שנים ברוחך אלי' (כג), וממה שיש האומרים כי בקש שלא ידפיסוהו עד כי יבוא שילה, ענה רבי ישראל ואמר כי צריכים להדפיסו, ולאחר שטענו כי הוא בעצמו, דהינו רב אברהם בר נחמן, בקש שלא ידפיסוהו, הראה עצמו רבי ישראל כמספק, ולבסוף אמר כי אם הוא לא חפץ בכך אז יש לעשות כפי שפקש, אך שיש להדפיס את כל שאר כתביו הקדושים.

שבח מאד את הרב שלמה וקסלר ואמר שהיה מלאך השם ואיש קדוש, גאון וגדול בתורה ובקי בכל חדריה, ואמר שהיה ענו כמו אדם פשוט ושנתן את כל נפשו בכדי לקרבו לרבנו הקדוש. גם שבח את אשתו הצדקנית ואמר שהיתה קדושה. וכן הזכיר ושבח רבי ישראל צדיקים נוספים שהיו בתקופתו. אולם הגדיל לשבח ולפאר ולהדר את הקדוש העליון רבי ישראל קארדונו, עליו השלום, ואמר כי כלם אמרו עליו שאם היה בזמן רבנו - היה גם-כן חדוש, והיה מקדים תאר 'רבי' לשמו, שלא כמו לשאר הצדיקים הקדושים שבתקופתו שלהם הקדים תאר 'רב'. והיה מרבה לספר ביראה עצומה ממסירות נפשו של רבי ישראל קארדונו בעבודת השם ומההקרה והיסורים שעברו עליו, מה שהשליך כל אשר לו ועזב את אשתו וילדיו ושבר כל

הַמְּנִיעוֹת וְסָבַל כָּל הַמִּינֵי טְרָחוֹת וַיְגִיעוֹת וַיְסוּרִים עַל מְנַת לְקַרְבוֹ לְרַבְּנוּ
הַקְּדוֹשׁ, וְאָמַר: הֵיכֵן עוֹד בְּעוֹלָם רוּאִים מְסִירַת נַפֶּשׁ כְּזוֹ בְּשִׁבִיל אֵיזוֹ
יֵלֵד לֹא שָׁלוֹ. דְּבַר כְּזֶה לֹא הָיָה וְלֹא רוּאִים בְּעוֹלָם מִשׁוּם צְדִיק.

וְהָיָה נוהג רבי ישראל (בער) לעורר אנשיו לעבודת התפלה על-ידי
שהיה מרבה לספר מתפלתו של רבי ישראל קארדוֹנר, מה
שהיה מוציא החצים שהיא התפלה, בתכלית השלמות, כחצים מיד
גבור, והיה מתפלל תמיד בכונה גדולה ובהתלהבות גדולה ובמסירות
נפש עצומה ובכח גדול. וספר מבכיותיו האדירות בדמעות רותחות על
הציון הקדוש של הרשב"י מה שאי אפשר לתפס בשום שכל אנושי.

וְאֵף-עַל-פִּי שאין פה היכול להכיל שבח בקיאותו וחרירותו
וגאונותו ומחו הגדול של רבי ישראל קארדוֹנר, אף-
על-פי-כן לא היה נוהג רבי ישראל (בער) לספר מטרחו בהתורה
הקדושה, אלא רק הפליג בשבח מסירות נפשו בעבודת השם ובשבח
קדשתו הנוראה. וספר: הוא היה ממשיד על עצמו כל המיני כאבים,
כל המיני מחלות, וככה הוא עבד השם יתברך.

וְאֵלּוּ בעת שהיה רבי ישראל (בער) מספר מעצמו, כמעט ולא היה
מזכיר כלל מעבודת השם בה היה עוסק במסירות נפש יומם
ולילה, רק היה מספר וחוזר ומספר, מהסכל והצער הרב והמרירות
הגדולה שעבר במשך השנים הארפות לכבודו יתברך, וממה שלא
השגיח כלל על שום דחיה בעבודת השם מבית ומחוץ, בגוף בנפש
ובממוץ. הכל באשר לכל פטל בתכלית הפטול על מנת לעסק בעבודתו
יתברך כראוי.

ובאמת, אם נרצה לספר מיגיעתו וטרחתו של רבי ישראל (בער) בעבודת השם, לא יספיקו רב יריעות להכיל, כי היה עובד את בוראו בכל הטפי דם שנמצאו בו, והיה ברור לעין כל כי כל ימיו לא נח אף לרגע קט, וכפי שתארוהו כל רואיו בשנות ימיו האמצעיות בעת שהיה במירוץ ועסק בעבודתו שהיה עובד את השם באמנות נפלאה ממש כמכונה משמנת ורבת עצמה שאין עוד הנמטה בעולם, וכמעט שלא היה אנושי, רק תמיד היה דבוק בהשם וקורא וצועק בכח גדול הקומי תפלות שעות על גבי שעות ללא הפוגה, ובפרט בחדש אלול ועשרת ימי התשובה. וכפי שנראה פעם אומר שבע עשרה שעות רצופות לקומי תפלות. ובעת שהיה ביערות הרשב"י, שבאותם ימים היו שם גם חיות טרף גם ערבים רוצחים, לעתים תקופות היו נשמעות ממרחקים צעקות וזעקות שונות ומשונות הקורעות כל לב, והיה נדמה כי איזה יהודי מובל לטבח או עומד בפני שחיטה ממש, רחמנא ליצלן, ובכל פעם שהזעקה משמרת האנגלים שהיתה אז בארץ, אותם שהיו באזור הרגיעו את השוטרים ואמרו כי זהו רבי ישראל בער מתפלל בצעקות, אל לכם לדאג כלל, וכעין מה שפעם התמיה על עצמו ואמר: הכיצד זה שיש לי עשרה ילדים?! הינו כי בנוסף לפרישותו הגדולה, כמעט ולא היה נמצא כלל בביתו, רק היה עובד את יוצרו וקונו במסירות נפש עצומה יומם ולילה חוץ לישוב בנ"ל.

י

אמר בשם רבנו הקדוש: את הכבוד כבר לקחתי מכם, כבוד לא יהיה לכם. אם אחד יאמר שבח עלי או על חסיד ברסלב אחר או יאמרו לו: מה אתה מדבר, זה ברסלב, איך אפשר לשבח אותו!?

ומעשה, שהגיע אחד מחסידות וכו' לפתל המערבי וראה שם משהו עוסק בלקוטי תפלות מעמק הלב בהתעוררות והתפארות יוצאת דפן שלא ראה עוד כמוה מעולם, וחשב לעצמו כי מן הסתם זהו האדמו"ר שלו, והתקרב אט אט לראות תאר פניו ואז אמר באכזבה וכבוז: אהה, זהו ישראל בער.

ובן ספר רבי ישראל, שפעת שהתקרב לכרסלב היה מתפלל בבית הכנסת בהתעוררות נפלאה ובאמת, כאלו הוא יחיד בעולם, וכל מי שהיה עובר ורואה את תפלתו היה אומר: ישראל בער הוא עובר השם אמתו, ואז היו משיבים לאותו האחד: מה אתה מדבר, אינך יודע שהוא חסיד ברסלב? ואז היה משיב בהתנצלות: לא ידעתי. וסים רבי ישראל ואמר: אני הייתי נחשב מתחת לכל המדרגות.

לאחר שיצא הספר 'ימי שמואל' מרב שמואל הורוויץ, דברו לפני רבי ישראל בדרך שבה אודות עבודת השם שלו המזכרת שם, והשיב: אני לא שומע שבחים, זו לא דרפנו, שבחים זה רק בשביל השם יתברך, אני מקבל זאת ככפרת עוונות.

ספר שבהיותו צעיר, מגדל שמחתו הגדולה, מה שהיה משמח ומחיה עצמו בהתקרבותו לצדיק האמת ובעבודת השם, היו כל בני העיר מתרפסים לפניו בתחנה ובקשה שיבוא לשמח אותם בעת שהיה להם ארוע משפחתי, כגון: חתונות ובר מצוה, ואמר כי אותו הכבוד שהיו נותנים לו היה קשה עבורו יותר מכל אותם החרפות והבזיונות שהיו מבזים אותו, עד שמגדל סכנת הפרסום שיש לחסיד בעיר קטנה, הכרח להעתיק מקום מושבו לירושלים.

בְּעֵת שֶׁהִגִּיעַ אֵלָיו אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו לְבַשְׂרוֹ כִּי אֲרֻגוֹן חֲסִידֵי עוֹלָמִי בָּחַר בּוֹ לְאֶחָד מֵהָרֵאשִׁים שָׁלוֹ, דָּחָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל הַהִתְמַנּוֹת עַל הַסֵּף וְהִרְאָה מִבֶּטֶן שָׁל סְלִידָה.

סֵפֶר אֶחָד שֶׁהִכִּיר מְעַט אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל, שָׂרַק מִלְּרֵאוֹת וְלֹהֵסֶתְפֵּל בְּרַבִּי יִשְׂרָאֵל נִתֵּן הָיָה לְהַרְגִּישׁ מַהִי שְׁפָלוֹת וְעֲנֻה אֲמִתִּית.

מִעֲשֵׂה שֶׁהָיָה בְּצַרְפֶּת, בְּעֵת שֶׁהוֹמַן רַבִּי יִשְׂרָאֵל לַחֲתוּנָה מִפְּאֶרֶת בְּיוֹתֵר וּבְנוֹכַחוֹת רַבָּנִים מְכַבְּדִים וּבְעֵלֵי שֵׁם, וְכַבְּדוּ אוֹתוֹ בְּרַב הוֹד וְהַדָּר לְבָרֶךְ אֶת אַחַת הַבְּרֻכּוֹת תַּחַת הַחֶפֶה, וּנְגַשׁ רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְעֵבֶר הַחֶתֶן וְהַכֶּלֶה, וּדְמָמָה הַשְׁתַּרְרָה בַּהִיכָל הַגְּדוּשׁ מִפֶּה לְפֶה. וְהִנֵּה, בְּעוֹד שֶׁאֲחֻז רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֶת הַכּוֹס בְּיָדוֹ וְכָל הָעוֹלָם מִבִּיטִים בּוֹ בְּרַגְשֵׁי כְבוֹד וְהַעֲרָצָה וּמִשְׁתַּקְקִים לְמוֹצֵא פִּיו הַקְּדוּשׁ, עֲשֵׂה רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְפַתֵּעַ אֶת עֲצָמוֹ כְּאִינוֹ יוֹדֵעַ לְבָרֶךְ הַבְּרָכָה וְכַמְצִפָּה עַל אֶחָד שִׁיּוּרָהוּ הַנֶּסֶח. וְהִמְתִּין רַבִּי יִשְׂרָאֵל עִם הַכּוֹס בְּיָדוֹ כְּאִשֶּׁר הִקְהֵל הַגְּדוֹל מִמֵּתִין עַד בּוֹשׁ, וּבְמַעֲמַד נִכְבַּד שְׂפֹזָה כָּל רִגַע קָטָן נְדָמָה לְנִצָּחַ, עַד שֶׁחִלַּק מִסּוּבְבָיו הִתְעַשְׂתוּ מִמְּבוֹכָתָם וְ'עֲזָרוּ' לוֹ לְסִיִּם הַבְּרָכָה מִיָּלָה אַחַר מִיָּלָה. וְכֵן, הָבּוּ כָּל סוּבְבָיו בְּתַדְהֵמָה רַבָּה, כִּי לֹא יָכְלוּ לְהֶאֱמִין לְמַרְאֵה עֵינֵיהֶם וּלְמִשְׁמַע אָזְנָם, עַד שֶׁלֹּא אֶחָד נָפֵל בְּדַעְתּוֹ וְחָשַׁב מַה שֶּׁחָשַׁב, רַחֲמֵנָא לִיצְלוֹ.

וְכֵן, לֹא פָעַם הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִשְׁלִיךְ כְּבוֹדוֹ וּפְרָסוֹמוֹ בְּפָנֵי הָעוֹלָם, כְּמַרְאֵה עַד כְּפֹה יֵשׁ לְאָדָם לְכַבֵּל כְּבוֹד עֲצָמוֹ בְּתַכְלִית נִגְדוֹ יַתְפָּרֵךְ, עַד שֶׁיְהִיָּה לְאִין וּלְאֶפְסִם מִמֶּשׁ. וְכַעֲיֵן מַה שֶּׁנִּהְיָ הַפֶּעַל שֵׁם טוֹב הַקְּדוּשׁ כְּאִשֶּׁר בְּלִילָה שְׁלֹפְנֵי הַגִּיעוּ לְקַהֲלַת קְדוּשׁ בְּרֵאד הַקִּיץ מִשְׁנַתּוֹ וְאַרְכַּבּוֹתָיו דָּא לְדָא נִקְשָׁן, כִּי בָּא אֵלָיו אַחֲרָיָה הַשִּׁילוֹנִי מֵהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן

ואמר לו שפשיגייע לקהלה הנ"ל יתנו לו כבוד גדול, ואם חס ושלום לא יתחזק שלא להתנאות אזי יאבד כל המדרגות שזכה להן. ויחרד הפעל שם טוב הקדוש מהדברים חרדה גדולה, ובעת שבאו הנגידים בכראד לקבל פניו במלבושי כבוד, התחיל לשחק עם הסוסים ולהחליק אותם ולהפות אותם בידיו בדרך המשחקים עם הסוסים, בכדי לבזות עצמו ושלא יכשל בגאונה כנ"ל (כה). ועתה, הבן כמה וכמה צריכים לברח מהכבוד, שאף צדיקים קדושים ונוראים שמו עצמם ללעג וקלם בעיני הבריות בכדי להורות עד כמה שנוי עוון הגדלות הנחשב בעבודה זרה, רחמנא ליצלן.

יא

לא פעם בעת שהיה רבי ישראל עובר במבטו ממקום למקום ובטוח ראיתו היה נמצא אחד, היה חולף במבטו על פניו כאלו אותו הנ"ל לא היה קים שם כלל. ועל אף שטבע האדם הוא שפשינמצא אחד על-ידו - אף אם ירצה שלא להשגיח כלל על המצאותו, עצם נוכחותו תשפיע על הסתכלותו ומעשיו, אולם בעת שהיה רבי ישראל הולך וחולף במבטו ממקום אחד לשני דרך אותו האחד כנ"ל, היה עושה זאת כפי שאדם אחר היה מעביר מבטו דרך חלל ריק.

ובן לעתים היה רבי ישראל מאיר באחד מהי שפלות על-ידי שהיה מרמו לו בתנועת ידו או באיזה הבטה בעלמא שהיה מביט בו וכדומה, ואותו הנ"ל היה כמו אחד שהשליך מטה, בבחינת (כה) ירדו תהמות, והיה מרגיש כמטה סרוחה ממש ואף פחות מזה, ובכך היה רבי ישראל מאיר באנשיו מעט מן המעט מהי שפלות וענוה אמיתית.

ובגדל פחו היה עושה זאת רבי ישראל מבלי שיפלו אנשיו בדעתם ויתאשו מעצמם חס ושלום, רק שמצד אחד יזכו להרגיש מפחיתותם וגריעותם ויהיו מוכנים לשים עצמם במדבר לדוש, ומצד השני לא יחלשו ולא ירפו משום עבודה קדושה שבעולם, רק יתחזקו בעזות דקדושה אמתית וימשיכו בעבודתם מחדש מתוך שפלות וענוה אמתית כנ"ל. כי באמת אין עוד מלבדו יתברך, אין עוד ממש, הינו שאין עוד שום דבר נמצא בעולם כלל, כלל לא, רק הוא יתברך לבדו, כי הכל הכל, וכעין מה שפעם אמר רבי ישראל: רבנו הקדוש גלה לנו שאנחנו לא כלום.

בנה את אחד מאנשיו הכשרים הידוע בנאמן לו - 'גנב', וכעוד שכל שומעיו הנדהמים נותרו בשתיקה, הוסיף בחבה: הוא גנב את עצמו מהפרסום.

כתב (כ): אנשי השם אנשי הכבוד, כלם גדולים כלם ברורים כלם קדושים וכלם עושים באימה וביראה רצון קונם בקדושה וטהרה, וכלם ענוים פעפר ואפר ממש. "אמת מארץ תצמח" (כ), מאותם הכשרים האמתיים שמנחים עד הארץ, מהם דיקא תצמח האמת לכל באי עולם. הכשרים האמתיים שפדור המקרבים לצדיק האמת והולכים בדרךיו, הם שפלים קטנים ונבזים בעיני עצמם כחולעת ממש, בבחינת (כ) ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם, ובבחינת (כ) כל רואי ילעיגו לי, ואף-על-פי-כן הם עזים וחזקים בדעתם מאוד מאוד כעמוד ברזל וכחומת נחשת וכו'.

(כו) אבי הנחל ב, לא. (כז) תהלים פה, יב. (כח) שם, כב, ז. (כט) שם, ח.

יב

אמר: התלמידים של רבנו הם מתייחסים אל הכבוד כמו שמתייחסים לחתיכת חזיר. גם אמר: הגאווה והכבוד עושים את האדם כמו חזיר.

פעם אחת שאלוהו אודות אחד הגדולים שהיו אז בתקופתו, כיצד זה שלא היה חסיד ברסלב. והשיבם כי אם הוא היה חסיד ברסלב, אזי לא היה ידוע לגדול, הינו שלא הייתם יודעים ממנו.

ספר מאחד שהיה מעל גיל שמונים והיה עושה דברים הנראים למשנים בעיני העולם, והיה נוהג לשהות רבות בכתל המערבי בפסדור הפוך בידיו עד שהיו הילדים לועגים לו ומבזים אותו ומחזיקים אותו לשוטה. ופעם חפץ איזה רב בירושלים לפתח פתח למוד למסכת זבחים, שם ילמדו כל ענין הקרבנות שהיו בבית המקדש, אולם לא מצא מלמד הבקי בהלכות פראוי על בורני, והחליט שיילך לכתל להתפלל שם שהשם יזמין לו מלמד ירא שמים ומלמד. והנה, טרם שהחל תפלתו הכחין באותו היהודי אוחז סדור הפוך בידיו, אך לא נתן דעתו עליו במיוחד, אולם אחר שסיים לשפך שיחו לפניו ותברך נשא עיניו וראה שוב את אותו היהודי הנ"ל עדין עומד במקומו כשהסדור הפוך בידיו, והיה הדבר לפלא בעיניו, כי כמה זמן כבר יכול אדם לקרא אותיות הפוכות, והבין שאין אותו היהודי ריק חלילה וכי יש לחקר הדבר. והחל להפגם עמו בדברים והתברר כי אותו היהודי הוא חסיד ברסלב שכל חייו היה בורח מן הכבוד עד שהיה מראה עצמו כמוזר וכסיל, אולם באמת לאמתו היה בר דעת גדול והיה

פקי פש"ם ובהלכות בית המקדש, והסכים גם לעזור לו בבניית תלמוד התורה, אז הבין הרב שתפלתו אכן נענתה.

כתב (ב): אי אפשר להתקרב להצדיק האמת פי אם על-ידי שמבטל עצמו וכבודו ושמו נגד שם כבוד מלכותו ותברך בתכלית הפטול, ואז יזכה להפלל בשם הצדיק שייכול לקרבו להשם ותברך ולתורתו. וכפי מה שזוכה האדם לשפלות וענוה אמתית, כמו כן הוא זוכה להתקרב להצדיק ולחיות חיים טובים אמתיים וארפים.

יג

בזמן שהתארח רבי ישראל בביתו של אחד מאנשיו, היה אמור להגיע לבקור איזה שר מהממשלה, והיה זה ביום ט"ו בשבט, והיחל בעל-הבית לגדש את השלחן בכבוד רב פניד המלך עבור האורח הנכבד, והוכיחו רבי ישראל ברמיזה על הכבוד הגדול שחלק לשר ואמר: מדוע דרוש כל-כך פאר ורב הוצאות על ט"ו בשבט?!

יום אחד נכנס אחד אל רבי ישראל במעט גבהות-לב והציג עצמו בשמו לנוכחים, ומיד שאלו רבי ישראל: אז מה?! פאומר, מי אתה! וביום למחרת פשנכנס לחדר בשפלות, קבלו רבי ישראל בכבוד גדול, ובכחינת (א) לפני שבר יגבה לב איש ולפני כבוד ענוה.

ספר אחד לפני רבי ישראל את חלומו, והיה בו משבח עצמו, והוכיחו רבי ישראל בנערה קצת ואמר: פרסלב זה רק שפלות. גם ידוע כי סימן אם אחד מקשר לצדיק באמת - אם יש לו שפלות (ב).

(א) אפי הנחל ב, ה. (א) משלי יח, יב. (ב) לקוטי מוהר"ן קלה.

כתב (ב): נשא לבבנו וכפנו אל אל בשמים לבל נאבד עולם האמת, ולא נמכר הצדיק בעבור הכל שבהכל, ובל נחליף הענוה והאמונה והיראה שהם ג' שרשים של האילן, ואת מקור נקדת האמת שהוא גוף האילן, בעבור כבוד המדמה.

יד

פעם אחת, אחר משהתה הפורים, הגיע אל רבי ישראל אחד וספר כי זכה להרבות ברכוים והמחאת בך. אולם רבי ישראל, שידע כי פונתו לא היתה זכה, הקפיד ואמר: חיצוניות זה לא כלום, העקר הוא הפנימיות. וכשזה טען כי רבנו הקדוש יתקן אותו, השיבו רבי ישראל: ארץ ישראל אינה סובלת את השקרנים, היא מקיאה אותם. ועין מזה בלקוטי מוהר"ן (ד), והבן ממעלת פונת הלב בעבודת השם וממעלת האמונה בהצדיק, כי פשרצונו של האדם לעבד את השם באמת אזי נאכל להצדיק שהוא בחינת ארץ ישראל, ונתהפך למהותו הקדוש ממש, אף אם הוא כמו שהוא, אולם אם אין רצונו כלל לעבד את השם אזי לא יועיל לו כלל ההתקרבות להצדיק, כי הצדיק אינו יכול לסבלו ומקיא, רחמנא ליצלן.

בעת שהיו צריכים לשמע קריאת המגלה, הגיע בעל-קורא בקי ומלמד שקרא המגלה בדרך דוק רב ובטעמים, ולאחר שפיים הקריאה והלך, פנה רבי ישראל לאנשיו ושאל: מדוע אין קוראים המגלה? וקראה שוב אחד מאנשיו בפשיטות ובכוננת הלב, והראה רבי ישראל עצמו כמתענג.

מעשה מאחד שעלה לפני העמוד להתפלל ובאמצע תפלתו נשתתק מלולו ולא יכל עוד להמשיך עד שהצריך אחד אחר לעמד תחתיו, ואחר התפלה פנה לרבי ישראל על מה שארע לו, והשיבו רבי ישראל בתמיהה: יותר טוב להתפלל עם גאווה?!

מעשה שארע במירון בזמן קבלת השבת, באשר התפללו אנשיו של רבי ישראל בקולות ובצעקות גדולות והיה כל אחד מרצין פניו והיה נראה כמתפלל בהתלהבות אש, וככל שהתקדמו בפסוקי דזמרה לקראת תפלת העמידה הגביהו קולם והתלהבותם, וכאשר הגיעו סמוך ל'קריאת שמע', הרים רבי ישראל קולו בצעקה והיה קולו מעל כל קולותיהם של כל המתפללים יחד - והשתיקם, ואז החל להוכיחם ולספרם: מה זה, עצבות בשבת?! הצדיקים יש להם מנוחה, אבל הרשעים - גיהנםם. כל אחד חושב שהוא ברסלב, זו לא היתה תפלה של ברסלב! ונשתתקו כלם כבושה גדולה והמשיכו תפלתם בלחש. ויתכן כי באמת החלו אנשיו להתפלל תפלתם בכונת הלב כראוי, אולם אט אט החלה לזוח עליהם דעתם עד שהכשילם היצר הרע ונכנסה בהם גאווה ורמות רוחא, עד שהצריך רבי ישראל להוכיחם ולהחזירם לדרך הישר כנ"ל.

טו

שבת מאד את חתנו רב שמואל קרויזר, עליו השלום, ואמר שהשם יתברך נתן לו כח גדול עד שיש ביכלתו לקרב את כל העולם להשם יתברך. ושבת מאד את בקיאותו בתורה ואת ענותנותו. ופעם הגיע רבי ישראל עם אחד מחסידיו לבקרו, ואותו האחד חשב לנסות

בְּקִיאוֹתוֹ שֶׁל רַב שְׁמוּאֵל בְּדִינִים וּבִהֲלָכוֹת, אִם בְּאֵמֶת גָּדוֹל הוּא כְּפִי שֶׁהָעוֹלָם אוֹחֲזִים מִמֶּנּוּ וּכְפִי מֵה שֶׁשָּׁמַע מִפִּי רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְחוֹ כַּנִּל, וְשָׁאֵלוֹ עַל אֵיזָה עֲנִין, וּפָתַח רַב שְׁמוּאֵל ה'שְׁלַחַן עָרוֹךְ' וְלָמַד עִמּוֹ יַחַד בְּעֲנִיָּה וְשִׁפְלוּת, כִּי הִרְאָה עֲצֻמוֹ כְּאִינוֹ בְּטוֹחַ בְּדַבְּרָיו וְגַם גִּמְגָם מְעַט בְּלִשׁוֹנוֹ, עַד שֶׁאֹתוֹ הָאֶחָד נָפַל בְּדַעְתּוֹ וְחָשַׁב כִּי אֶכֶן אֵינוֹ בַּר אוֹרֵין כָּל-כָּד. וּבִצֵּאת רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְהַחֲסִיד מִבֵּיתוֹ, הִקְפִּיד רַבִּי יִשְׂרָאֵל עַל הַחֲסִיד, עַל מֵה שֶׁתָּהָה עַל קִנְיָנוֹ שֶׁל רַב שְׁמוּאֵל וְעַל שְׁלֵא הָאֵמִין לְדַבְּרָיו מִגְּדֻלָּתוֹ, זֹאת לְמִרוֹת שֶׁשָּׁמַר הַחֲסִיד הַדְּבָר בְּלִבּוֹ.

פַּעַם אַחַת, אַחַר שֶׁשִּׁבַּח רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֶת רַב שְׁמוּאֵל כַּנִּל, הוֹסִיף וְאָמַר: כָּלִי הִפְתַּק גַּם שְׁמוּאֵל וְגַם אֲנִי הֵינְנוֹ תַּחַת הָאֲבָנִים מִזְּמַן.

טז

אָמַר: הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אוֹהֵב אֶת הָאֵמֶת גַּם אִם הוּא לֹא כָּל-כָּד יָפֵה.

פַּעַם אַחַת בְּעַת שֶׁשָּׂהָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּמִירוֹן, נָטַל מִמֶּנּוּ אֶחָד רְשׁוֹת לָלֶכֶת לְצִיּוֹן הַרְשָׁב"י לְשַׁעָה, וְהַסְּכִים לוֹ, וְהִלָּךְ וְחָזַר לְאַחַר כְּשַׁעְתִּים-שָׁלֹשׁ, וּבַחֲזֹרְתּוֹ הוֹכִיחוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר: מִי שֶׁאֵינוֹ מְקַיֵּם דְּבוּרוֹ הוּא כְּמוֹ בְּהֵמָה, אִמְרַת שֶׁתַּחֲזוֹר עוֹד כְּשַׁעָה וְחֹזֶרֶת כְּעֵבֶר יוֹתֵר מִשַּׁעְתִּים.

פַּעַם הוֹכִיחַ אֶת אֶחָד עַל אֵיזָה עֲנִין מְסִים, אוֹלָם זֶה טַעַן כָּל-אֲחֵרֵי־יָד וְאָמַר: הָעֶקֶר הוּא הַשְּׂמִחָה. וְהַשִּׁיבּוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּנִעְרָה: הָעֶקֶר הוּא הָאֵמֶת. וְכֵן פַּעַם הִרְאָה כּוֹנֵנוֹ מַעֲנִין מֵה שֶׁצְּרִיכִים לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּכָל לֵב וּבְאֵמֶת, כְּאֲשֶׁר הָיוּ בַּחֲדָרוֹ כְּמֵה מְאֻנְשׁוֹ יַחַד עִם גּוֹי שֶׁאִמּוֹר

היה להתגיר, ופנה רבי ישראל לסובבים ואמר: אם הוא יעשה ברית אז הוא יתגיר ויהיה יהודי, ועשה כפ ידו כספין והעבירה לרחב לבו, כמראה שיש למול את ערלת לבו הרע ולשוב בתשובה באמת ובלב שלם, ובבחינת (לה) ולבבו יבין ושב. והיה נראה כי פון בזה רבי ישראל ברוחניות לכל הסובבים בחדר, לכל אחד כפי בחינתו. וכידוע, שערלת לב וערלת בשר הם בחינה אחת ותלויים זה בזה (לו), וכמוכא בזהר הקדוש (לי) שאף אם נמול האדם אולם לא סרה ממנו קשיות הלב להכנס בעבודת הקדוש של הקדוש ברוך הוא, הרי הוא כמו פסל אבן שמסתתים אותו מזה הצד ומזה הצד, ונשאר אבן כבתחלה, משום כך "לא תבנה אתהן גזית" (לח), שאם נשאר בקשיו, "כי חרבך הנפת עליה ותחללה" (לט), כלומר: אותה מילה שנמול לא מועלת לו.

אמר: רבנו הקדוש עשה המילה של רבי נתן.

יז

אמר: הרצון לעשות תשובה זה לא מספיק, צריך גם לעשות תשובה ממש. ובעת שאמר הדבור הנ"ל היה שם אחד ושאלו: כיצד אעשה תשובה? והשיבו: תלמד לקוטי מוהר"ן יומם ולילה.

פעם שאלו אחד: כיצד עושים תשובה? והשיבו: ככה עושים תשובה! דהינו עלידי הפקשה והחפוש אחר השם יתברך באמת, עלידי זה בעצמו נעשה תשובתו ותקונו (מ).

(לה) ישעיה ו, י. (לו) ל"ה, מילה ב, ג. (לז) לך לך, צה. (לח) שמות כ, כב. (לט) שם. (מ) לקוטי תנייני יב.

יח

לְאַחַד שְׁטַעַן כִּי אֵינוֹ יוֹדֵעַ עַל מַה בְּדִיוֹק הוּא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, הַשִּׁיב: מִי שְׂרוּצָה בְּאַמֶּת לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, אִז הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ פּוֹתֵחַ אֶת עֵינָיו וְהוּא רוֹאֶה עַל מַה הוּא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה.

פַּעַם שְׂאֵלוֹ אַחַד מֵעַמֶּק לְבוֹ: מַה נְּחוּץ בְּשִׁבִיל הַנְּשֻׁמָּה שְׁלִי? מַה עָלַי לַעֲשׂוֹת בְּכַדִּי לְזָכוֹת לְתַקּוֹן? וְהַשִּׁיבוֹ: תִּתְּפַלֵּל לְהַשֵּׁם לְהַגִּיעַ לְהַתְּכַלִּית הָאִמְתִּי שְׁלָךְ.

אָמַר: מִי שְׁחַפֵּץ בְּאַמֶּת, הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ נוֹתֵן לוֹ מְלֶאכֶד שֶׁל אִמֶת וְהוּא מְלַמֵּד אוֹתוֹ כִּי צָד לְנַהֵג בְּכָל עֲנִין תְּמִיד. וְהוֹסִיף: הַמְּלֶאכֶד נִמְצָא תְּמִיד בִּלְבָב וְהוּא מְלַמֵּד אוֹתָנוּ הַכֹּל. וְעַיִן עוֹד מִזֶּה בְּלִקּוּטֵי הַלְכוֹת (מא), מַה שְׁמַפְלִיג שֶׁם בְּמַעַלַת הַרְצוֹן דְּקִדְשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשָׁה, שְׁכִשְׂרוּצִים בְּאַמֶּת רְצוֹנוֹת דְּקִדְשָׁה לְהַתְּקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ, אִזִּי אֵין צְרִיכִים עוֹד לְבַקֵּשׁ מִשׁוֹם אָדָם וְלִלְמַד מִמֶּנּוּ, רַק הַרְצוֹן בְּעֲצֻמוֹ יוֹדִיעַ לוֹ מַה לַעֲשׂוֹת בְּכַדִּי לְגַרֵם נַחַת־רוּחַ לְהַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ, כִּי הַחֲפֵץ בְּאַמֶּת לְאִמְתוֹ מוֹסְרִים לוֹ מְלֶאכֶד שֶׁל אִמֶת.

כָּתַב (מב): עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה זוֹכִין עַל־יְדֵי אִמֶת, גַּם עֵקֶר הַהִתְעוֹרְרוֹת וְהַתְּחִזְקוֹת לְתְּשׁוּבָה הוּא גַם־כֵּן רַק עַל־יְדֵי אִמֶת.

יט

בַּאֵר הַפְּסוּק (מג): "קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל הַשֵּׁם", וְאָמַר: "קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים" - זֶה לֹא מִסְפִּיק, צָרִיךְ לְקַיֵּם גַּם "וְשׁוּבוּ אֶל הַשֵּׁם". וְהוֹסִיף: אֲבָל עַל־יְדֵי שְׁתַּקְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים, שֶׁהֵם דְּבוּרִים שֶׁל תְּשׁוּבָה, עַל־יְדֵי זֶה תִּזְכּוּ לְשׁוּב אֶל הַשֵּׁם.

רִישׁ בְּזֶה הַרְבֵּה בְּחִינּוֹת, וְהַמְשָׁכִיל יָבִין מֵעֲצָמוֹ כִּיצַד לְנַהֵג לְפִי עֵתוֹ וּבְחִינָתוֹ, כִּי צְרִיכִים לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה עַל חַטָּאֵי דִיקָא עַל-יְדֵי הַדְּבֹר, בְּבְחִינַת (מד) כִּי מֵדֵי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ, וְכֵן יֵשׁ לְשִׁמְעַת לְקַבֵּל וּלְקַיֵּם דְּבָרֵי הַצְּדִיק וְלִילָךְ עִמָּם.

וּמַעֲשֵׂה שֶׁהָיָה בְּזִמְנֵי שְׂרַחֵק רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֶת אֶחָד מֵאַנְשָׁיו בְּדַרְכָּיו הַנִּסְתָּרוֹת, וְהָיָה לְאוֹתוֹ הָאֶחָד צַעַר גָּדוֹל מִכָּד, וְאַף-עַל-פִּי כֵן הָיָה אוֹתוֹ הַנַּ"ל מִבְּקֵשׁ תָּמִיד עֲבוּר עַת רְצוֹן בְּהָ יוּכַל לְקַבֵּל הָאֶרֶת פְּנִים מֵרַבִּי יִשְׂרָאֵל, וּבְכָל פַּעַם הָיָה אוֹזֵר עֲצָמוֹ בְּגִבּוּרָה מִחֲדָשׁ וְגוֹנֵב עֲצָמוֹ בִּפְתָר לְשִׁמְעַת דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים, אֵךְ לֹא הוֹעִיל, כִּי בְּכָל פַּעַם הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵרַחֵקוֹ כְּבִיכּוֹל, כַּנַּ"ל. וּפַעַם נִכְנַס לְחַדְרוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּזִמְנֵי שְׂשׁוּחַח עִם אֶחָד מֵאַנְשָׁיו, וְלֹא אָמַר דְּבָר, רַק הִתְיַשֵּׁב בְּשִׂתְיָקָה בְּצַד וְהִקְשִׁיב לְמַעֲשֵׂיֹת הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁסִּפֵּר רַבִּי יִשְׂרָאֵל, כִּיצַד הָיָה מִתְחַנֵּן בְּגַעְגּוּעִים וּבְדַמְעוֹת חֲמוֹת לְפָנָי מוֹרוֹ הַקְּדוּשׁ רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֹאֲרְדוֹנֵר: אֵל תַּעֲזֹבֵנִי, אֵל תַּעֲזֹבֵנִי, בּוֹא לְבֵיתִי וְהוֹצֵא אוֹתִי מֵהַתְּאוֹוֹת, בּוֹא לְבֵיתִי וְהוֹצֵא אוֹתִי מֵהָעוֹלָם הַזֶּה. וּמִיָּד הִחַל אוֹתוֹ הַחֲסִיד לְבַקֵּשׁ אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ הַלְשׁוֹן: אֵל תַּעֲזֹבֵנִי, אֵל תַּעֲזֹבֵנִי, בּוֹא לְבֵיתִי וְהוֹצֵא אוֹתִי מֵהַתְּאוֹוֹת, בּוֹא לְבֵיתִי הוֹצֵא אוֹתִי מֵהָעוֹלָם הַזֶּה. וְהִחַל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְחַיֵּךְ בְּחֶפֶז וּבְחָם וּלְקַרְבוֹ, וּלְפָתַע הַרְצִין פָּנָיו כְּמֵרֵאָה שְׁעוֹמֵד שׁוֹב לְרַחֵקוֹ, וּלְבַסּוֹף אָמַר: עֲכָשׁוּ הָעֵקֶר הוּא לְשִׁמְעַת וּלְקַבֵּל! וְהִבִּין אוֹתוֹ הַחֲסִיד כִּי לְמֵרוֹת שְׂזִכָּה לְהִיּוֹת זִמְנֵי רַב בְּמַחֲצִיט רַבּוֹ, אוּלַם כַּעַת עָלָיו לְהוֹצִיא לְפוֹעַל כָּל אוֹתָם הַדְּבֹרִים הַקְּדוּשִׁים שֶׁפָּטַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְהָאִיר בּוֹ, בְּבְחִינַת "קַחוּ עִמְכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל הַשֵּׁם" כַּנַּ"ל, דְּהִינּוּ לִיקַח אֶת דְּבָרֵי הַצְּדִיק וְלִילָךְ עִמָּם בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם עַד שְׂזִכָּה לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ כְּרָאוּי.

ומעשה באחד שהיה נוהג להגיע מדי בקר לרבי ישראל ולגרם לפניו לקומי מוהר"ן, ופעם הרים רבי ישראל קולו בהקפדה ואמר: ביצד אפשר לקרא לקומי מוהר"ן כזה ולהשאיר עם התאוות. וכמוכא (מה), שעקר ההתקרבות אל הצדיק הוא על-ידי הפה, דהינו על-ידי שמדברים דברי תורה שמקבלים ממנו בפה, כי עקר התגלות המחין של הצדיק הוא בפה, כמו שכתוב (טו): "מפיו דעת ותבונה". וזה (טז): "קחו עמכם דברים ושובו אל השם", דהינו שתקחו עמכם דברים - את דברי הצדיק, ועל-ידי זה תוכלו להתקרב אליו ולשוב אל השם.

ב

אמר: הודוי דברים עושה פעולות גדולות בשמים.

ומעשה באחד שהגיע אליו ונכנס לחדרו והחל לשאל אותו איזה דברים, והיה רבי ישראל שוכב על מטתו ולא השיבו דבר, וזה נסה שוב לעשות איזה התעוררותא דלתתא בכדי שיזכה להשיח עמו אך ללא הועיל, לבסוף התישב בצד החדר במבוכה וחשב לעצמו כי אם הוא מרגיש הסתרת פנים שפזאת מרבי ישראל מן הסתם השם יתברך חפץ ממנו שיעשה איזה דבר, והחליט שיתודה בלבו על חטאיו, ובתוך שהחל להתודות בלבו פנ"ל, הראה רבי ישראל התלהבות נפלאה ורוממות רוח גדולה, עד ששב והרגיש אותו החסיד שמזריח לו אור הצדיק כבתחלה.

מעשה באחד שהגיע לרבי ישראל לעשות לפניו ודוי דברים, ודחה אותו רבי ישראל קלות ואמר לו כי רבי ישראל קארדונר לא היה נוהג שיעשו לפניו ודוי דברים, רק שיתודו לפניו באפן כללי, אולם

זה התעקש והחל לפרט חטאיו בפניו, והחל רבי ישראל להרצין פניו כמקפיד ואמר: איך יתכן לעשות דברים מאסים שפאלו, עד שזה התבייש והשתתק. ופנה אליו רבי ישראל ברבות וחזקו להמשיך ושאלו: זהו? ומיד נכנס אותו האחד בעזות דקדושה והחל שוב לפרט חטאיו, ושוב הרצין רבי ישראל פניו בהקפדה, ושוב נשתתק אותו האחד עד שחזקו רבי ישראל להמשיך שוב כנ"ל, וכך נמשך הודוי פעם ועוד פעם עד שלבסוף סים החסיד להתודות. ושאל רבי ישראל: זהו? וזה חפש עוד איזה ענין, והתודה עליו, עד שכבר לא זכר יותר עוונותיו, ושאלו רבי ישראל: לא עשית וכו'? והשיבו: מה פתאום? אני אף פעם לא הייתי יכול לעשות דבר שפזה. ולאחר שיצא מהחדר וחדד זכרונו, נזכר שאכן עשה מה שרבי ישראל שאלו.

מעשה באחד מחסידיו של רבי ישראל שבכל פעם שיכל להתראות עם רבי ישראל ביחידות היה מנצל את ההודמנות לעשות לפניו ודוי דברים, ופעם עבר תקופה קשה בחייו וגם בביתו החלו מחלקות ומריבות עד שהתחיל לחשב כי מוטב לו להתגרש, ובתוך מספר ימים הגיע לביתו רבי ישראל, וטרם ששאל את רבי ישראל כיצד עליו לנהג, פנה אליו רבי ישראל ואמר: אתה חושב שתוכל להתגרש? אתה חושב שתוכל למצא שדוך יותר טוב? והחל החסיד להתודות לפניו בלב נשבר תוך בכיות מעמקא דלבא, ואחז רבי ישראל בהם רב את ידו וחזקו, והחל לחיד, פאלו כעת, לאחר הודוי דברים לפניו נמחלו ונתפפרו עוונותיו ואין להם כל ממשות, ובכחינת (מח) ואיש חכם יכפרנה. ואכן, מאז החל להושע ברוחניות ובגשמיות והמתקו הדינים גם מבני משפחתו.

עוד נתן ללמד ממעלת ודוי הדברים דיקא לפני הצדיק האמת והחכם שבדור, מהמעשה מהבעל-שם-טוב הקדוש (מט), שהיה אחד מאנשיו שזכה לעשות תשובה שלמה באמת על כל חטאיו, אולם מחמת שפירב להתודות בפני הבעל-שם-טוב בעת שהיה חולה ומספן, החלו החיצוניים לנקם בו בכל איבריו ושברו כל עצמותיו עד שמת, ואמר הבעל-שם-טוב שאם היה מתודה לפניו היה קם תקף מחליו. וכן מובא בלקוטי תפלות (י), וזה לשונו: יהי רצון מלפניך השם אלקינו וכו' שודוי דברים שהתודיתי לפניך יהיה חשוב ומקבל ומרצה לפניך כאלו התודיתי לפני החכם והצדיק האמת שבדור.

כא

היה מרומם מעורר ומקיץ כל אותם הירודים שהיו למטה מאד, במדרגה תחתונה ובתוך הארץ ממש, שלא יאשו את עצמם מלהתקרב לעבודתו יתברך חס ושלום, רק היה מראה להם פי עדין הם סמוכים וקרובים אליו יתברך.

ומעשה באחד שעלה מצרפת והחל להתקרב לרבי ישראל, והיתה עבודת התפלה קשה וכבדה עבורו מאד, כי מלבד מה שלשון התפלה הסדורה עדין לא היתה שגורה בפיו פראוי, בכל עת שהעמיד עצמו להתפלל מיד גברו עליו המחשבות הטורדות עד שקררו את לבו ונתיאש מעבודתו. ופעם אחת הגיע רבי ישראל להתארח בביתו, ובבקר בעוד שזה קם בכבודת ממטתו ונטל את ידיו, חשב לעצמו כי מן הסתם גם היום תהא תפלת השחרית כמשא עבורו, כי מה יום מיומים?! ועל-כן חפץ גם הפעם לפתור התפלה מעליו, ומיד קרא אותו רבי ישראל והחל לזרוז ולחזקו לתפלה עד שזה החל

בעבודתו. והנה, ככל שהלך והתקדם בסדר התפלה, התעורר בלבו יותר ויותר והחל להתפלל בקול רם ובהתלהבות אש עד שהוא בעצמו השתומם מעצמו, כי מגדל דבקותו בתפלתו ממש יצאו הדבורים מפיו מעצמם ומעולם עוד לא זכה לתפלה שפזאת. ולאחר שפסם תפלתו, פנה אליו רבי ישראל ושאלו: מהיכן הבאת זאת? ובתחלה, לא הבין החסיד כלל כונתו של רבי ישראל בשאלתו הנ"ל, אולם לימים בעת שעסק בתורה הקדושה ל"ט שבלקוטי תניינא "לכו חזו מפעלות השם" (נא), המדברת ממעלתו הרמה של המנהיג האמת שיכול להאיר אפלו בפחות שבפחותים השגות אלקות, הבין כי רמו לו רבי ישראל בזמנו על מעלת ההתקרבות לצדיק האמת, שעליו לכסף ולהתנגעע ולהשתוקק מאד להתקרב אליו, כי באמת מהיכן הביא עבודה נאה שכזאת, הלא זכה לה אך ורק בכחו של הצדיק, ועל-כן עליו לכסף ולהתנגעע ולהשתוקק מאד להתקרב להצדיק האמת שהוא הפעל-תפלה, כי ממנו יוכל לקבל לב חושק וכוסף אליו יתברך ולעסק בעבודתו פראוי. וכפי המספר מרב נחמן מטולטשין, שבעת שבקשו ממנו לספר מופת מרבנו, החל לקרא בהתלהבות: אני מופת, אני מופת, אם איש כמוני יכול להתעלות בעבודת השם הרי זה המופת הגדול ביותר שיכול להיות. ואף שגם מגדל ענותנותו אמר זאת, אולם יש לראות בזה מענין גדל כחו של צדיק האמת כנ"ל.

וְהָרִי אַחַד מִמִּכְתָּבֵי הַנְּדִירִים שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל, בָּהֶם מְחֻזָּק אֵת כָּל הַחֲפִיץ לְכַנֵּם בְּדַרְךְ הַקִּדְשׁ בְּכַח הַצַּדִּיק, אֵף אִם הוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא (נב):

לְכַבֹּד מִחֲמַד עֵינַי, אֲשֶׁר לְגִדְלָהּ גְדֻלַּת רוּמָמוֹת נִשְׁמָתוֹ שְׁנִמְשָׁכָה מִמָּקוֹם עֲלִיוֹן מְאֹד זָכָה לְכַנֵּם בְּשַׁעְרֵי הַחֲכָמָה וְהַמְדָּע דִּקְדָּשָׁה וּלְחַפֵּשׂ וּלְמַצֵּא אֶת הַצְּדִיק הָאֵמֶת שֶׁהוּא שָׂרֵשׁ נִשְׁמַת מְשִׁיחַ שְׁעָלָה מֵעָלָה בְּתַכְלִית הַמַּעֲלָה וּמוֹרִיד עֲצָמוֹ מִמָּטָה לְתַכְלִית הַשְּׁפָלוּת, לְעַמֵּק הִירִידָה שֶׁל כָּל הַרְחוּקִים הָאֲבוּדִים וְהַנִּדְחִים שְׁנֹבְכוֹ וְנִמְעוּ לְדַרְכֵי עֲקָמִים וּמְעַקְלִים וְעַקְלָקְלִים וְיִרְדוּ וְנִמְבָּעוּ בְּעַמְקֵי תְהוֹם, וּמִשָּׁם מֵעָלָה אוֹתָם מֵרַע לְטוֹב בְּדַרְכֵי נִפְלְאוֹתָיו, וּמַחִיָּה אוֹתָם וּמְהַפֵּךְ הִירִידָה לְתַכְלִית הַעֲלִיָּה וּמַחְזִירָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. שְׁלוֹם וְחַיִּים אֲרַכֵּם לוֹ וּלְבֵיתוֹ.

מֵהָאֲרֵת הַצְּדִיק - מִשָּׁם כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַשְּׁפָעוֹת. עֵקֶר הָאֵמֶנוּת וְהַחֲכָמָה הָעִמְקָה שֶׁל הַצְּדִיק הָאֵמֶת הַגְּדוֹל מְאֹד, שְׂיִוָּדַע לְהַלְבִּישׁ אֶת חֲכָמָתוֹ הַגְּבוּהָה בְּכַמָּה וּכְמָה לְבוֹשִׁים עַד שְׂיִכּוֹל לְהוֹרִידָה וּלְהַכְנִיסָה בְּהַרְחוּקִים וְהַנְּמוּכִים מְאֹד וְהַקְּטַנִּים בְּיוֹתֵר, עַד שְׁגָם הֵם יִזְכוּ לְהַשְׁגַּת אֱלֻקוֹת - בְּשִׁזּוּכִים לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו.

עַל-יְדֵי הַצְּדִיק הָאֵמֶת הַכֹּל יְכוּלִים לְהִתְקַרֵּב. הַצְּדִיק הוּא סוּף הַתְּקוּן הָאַחֲרוֹן.

"בְּיָמַי יֵצֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאנוּ נִפְלְאוֹת"⁽³³⁾, כְּמוֹ שְׂבִיִּצִיאת מִצְרַיִם זְכִינוּ עַל-יְדֵי כַחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה לְצֵאת מִכָּל שַׁעְרֵי טְמֵאָה לְכָל שַׁעְרֵי קְדָשָׁה עַד שְׁזָכִינוּ לְהַשְׁגַּת אֱלֻקוֹת בְּמַתַּן תּוֹרָה, בֵּן נִזְכָּה גַם עֵתָה בְּתוֹךְ הַגְּלוּת הַזֶּה לְצֵאת מִכָּל הַטְּמֵאוֹת וְלַעֲלוֹת לְכָל הַקְּדוּשׁוֹת עַד שְׁנִזְכָּה לְהַשְׁגַּת אֱלֻקוֹת עַל-יְדֵי גְדֻלַּת כַּחוֹ שֶׁל הַצְּדִיק הָאֵמֶת, שְׁזָה עֵקֶר הַחַיִּים הָאֵמֶתִּים חַיִּים נִצְחִיִּים שֶׁל עוֹלָם הַבָּא.

אָחֵי יְקִירֵי וְחִבֵּיבֵי כְּנַפְשִׁי, תִּבְיט וְתִרְאֶה וְתִבְיִן נִפְלְאוֹת וְהִתְחַזְּקוֹת נִפְלְאָה עַד אֵין קֵץ, מַה שֶּׁהֵעֵלָה אוֹתְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְשָׁמַי מְרוֹמִים, וְתִשָּׂישׁ וְתִשְׂמַח בְּשִׂמְחָתוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק וְתִחַוּהוּ גְדֻלַּת כְּחוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ וְתִקְפוֹ. כִּי כָּלְתָה עֵינַי לִישׁוּעָתְךָ וְחַפְּץ אֲנִי לְהַטְעִימְךָ קִדְשֵׁת אוֹר הַצַּדִּיק אֲשֶׁר הוּא כָּל תְּקוּנָךְ. הַשֵּׁם יַחֲזִק לְבַבְךָ לְשֶׁקֶד עַל דְּרָךְ הַחַיִּים שֶׁהוּא דַעַת הַצַּדִּיק, וְשִׁאֲזֹכָה לְרֵאוֹתְךָ נְטוּעַ בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר הוּא כָּל תְּקוּנָךְ - בְּגַן הַדַּעַת הָאֲמִתִּי, וְלַחֲיוֹת חַיּוֹת אֲמִתִּית שֶׁהוּא הַתְּגַלּוֹת וְהַתְּנוּצָצוֹת אֱלֹקוֹת. הַמְּזַכְּרֵי לְטוֹב תְּמִיד וּמַעֲתִיר לְשִׁלּוּמוֹ וְהַצִּלְחָתוֹ

הַמַּעֲתִיק יִשְׂרָאֵל דִּב אֹדָסָר

כב

מִמַּעֲלֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה "אֲזַמְרָה לְאֵלֶיךָ בְּעוֹדִי" (נד), בָּהּ מוֹבָא שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְחַפֵּשׁ וּלְבַקֵּשׁ וּלְמַצֵּא בְּעַצְמוֹ אֵיזָה טוֹב וְעַל־יְדֵי זֶה הוּא יוֹצֵא בְּאֵמַת מִכַּף חוֹבָה וְנִכְנָס בְּכַף זְכוּת, וְעַל־יְדֵי זֶה יְכוּל לְזַכּוֹת לְתִשׁוּבָה, וְכֵן צְרִיכִים לְדוֹן אֶת אַחֲרִים לְכַף זְכוּת, אֲפִלּוּ רָשָׁע גְּמוּר וְכו', עֵינַי שָׁם. אָמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל כִּי הַתּוֹרָה הִיא יְכוּלָה לְהַחְזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּפְעַם הִרְאָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל אַחַת מֵהַדְּרָכִים כִּי צִדָּד יֵשׁ לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הַתּוֹרָה הַנִּזְכָּר, כִּי אֲשֶׁר הָלַךְ עִם אֶחָד מִמְּשֻׁמְשׁוֹי לְטַבֵּל וְהִחַל לְטַבֵּל מִסְפָּר רַב שֶׁל פְּעָמִים וְהָיָה נִרְאֶה שֶׁחַפְּץ לְטַבֵּל שׁ"י מְכִילוֹת, וּבְתוֹךְ שֶׁטַבֵּל נִסְתַּבֵּב שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְהַפְסִיק, וּכְשִׁינְצָא מִהַמְּקוֹה, לְמִרְוֹת שֶׁלֹּא גָמַר מִסְפָּר הַטְּבִילוֹת כְּחַפְצוֹ, פָּנָה לְמִשְׁמָשׁוֹ וְאָמַר: בְּרוּךְ הַשֵּׁם, הַסִּפְקָתִי לְטַבֵּל מֵאֲתִים פְּעָמִים. וְהִבִּין הַמְּשֻׁמְשׁ כִּי חַפְּץ רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְלַמְדוֹ בָּזָה כִּי צִדָּד עָלָיו לְהַחְיוֹת וּלְשַׂמַּח עַצְמוֹ בְּכָל מַה

שזוֹכָה לַחֲטָף בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, אֵף אִם לְעֵתִים נִרְאָה לוֹ שְׂאִינוֹ זֹכָה לַעֲשׂוֹת מִסְפִּיק, וּבְכַחֲנִית (נח) לֹא עָלֶיךָ הַמְּלֶאכָה לְגַמֵּר, וְלֹא אֶתָּה בֶּן חוֹרִין לְהַבְטִיל מִמֶּנָּה.

פַּעַם, בְּשָׁעָה שֶׁהַחֵל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְסַפֵּר מֵהַמַּעֲשֵׂה שֶׁל 'הַחֲכָם וְתָם'⁽¹³⁾, דִּבֶּר בְּהִתְלַחֲבוֹת עֲצוּמָה וּבִתְנוּעוֹת יָדַיִם נוֹרָאוֹת עַד שֶׁכָּל סוֹכְבֵי נִתְמַלְאוּ בְּחַיּוֹת נִפְלְאוֹה וּבְשִׂמְחָה מְרֻבָּה, וְאָמַר כִּי עִם הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה יְכוּלִים כָּל הָעוֹלָם לְחַיּוֹת וּלְשִׂמְחָה. וְאָמַר: הַחֲכָם הָיָה תָמִיד בְּעֲצָבוֹת וְתָמִיד הָיָה אוֹמֵר, זֶה לֹא בְּסִדֵּר וְזֶה לֹא בְּסִדֵּר, זֶה לֹא טוֹב וְזֶה לֹא טוֹב, וְלַעֲמַת זֹאת הִתָּם הָיָה תָמִיד בְּשִׂמְחָה. וְהוֹסִיף: הִתָּם הוּא בְּחַיִּינַת עוֹלָם הַבָּא, טַעַם גִּן־עֵדֶן. וּבָעֵת שֶׁהִשִּׁיחַ רַבִּי יִשְׂרָאֵל שִׁיחָתוֹ הַנִּ"ל, כִּנּוּן בֵּין הַיֵּתֵר לְאַחַד שֶׁהָיָה תָמִיד בְּמַרוּגְנִיָּה וְהַקְפָּדָה עַל עֲצֻמוֹ בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, וְלֹאֲחֵר שֶׁכָּל הַסּוֹכְבִים יֵצְאוּ מֵהַחֲדָר, פָּנָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְאוֹתוֹ הָאֶחָד וְאָמַר לוֹ: זֶה דְּבַר יָקָר - לְבַקֵּשׁ הַר שֶׁל זֶהָב וּמְבַצֵּר שֶׁל מַרְגְּלִיּוֹת, וְכוּן בָּזָה לְמָה שֶׁכִּוֵּן.

חִזֵּק אֶת אֶחָד וְאָמַר לוֹ: בְּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁיֵּשׁ לָנוּ זְקֵן וּפְאוֹת וְאַנְחָנוּ מְחַפְּשִׁים לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת.

עוֹד מִגִּדֵּל הָאֲזִהְרָה לִילֵךְ בְּדֶרֶךְ קֹדֶשׁ זֶה וְלָדוֹן אֶת הַכֶּף לְכַף זְכוּת, עַיִן בְּלִקּוּטֵי הַלְכוֹת⁽¹⁴⁾ שֶׁם מְדַבֵּר מִבְּרֵפֶת 'שְׁלֵא עֲשֵׂנִי גוֹי', וּמְבִיא שֵׁם שְׂאֵם הָאָדָם לֹא מוֹצֵא בְּעֲצֻמוֹ נִקְדָּה טוֹבָה אֲזִי יְכוּל לִפְלֵל לְגַמְרֵי חַס וְשְׁלוֹם, וְלַהַעֲשׂוֹת גוֹי, אֵךְ עַל־יְדֵי הַנִּקְדָּה טוֹבָה שֶׁמוֹצֵא בְּעֲצֻמוֹ זֹכָה לְצֵאת מִכֶּפֶף חוֹבָה וְלִכְנֵס לְכַף זְכוּת וּלְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה. וּבְעַיִן מַה שְּׂאֲרַע לְהֵרֵב מִבְּלָפוֹר⁽¹⁵⁾, שֶׁהָיָה רַב גָּאוֹן וְגִדּוֹל בְּתוֹרָה וּבְחֻכְמָה וְהָיָה בְּאֵמַת

(נח) אבות ב, כא. (נז) ספורי מעשיות, מעשה ט. (נז) השקמת הפקר א, יא. (נח) פוכבי אור.

צדיק, אולם מחמת שלא היה לו התחזקות בעת נפילתו זה גרם לו שילבסוף נפל לגמרי מיהדותו, רחמנא ליצלן.

כתב (טז): צריך לשים לב להבין הדבורים הקדושים, להוציא ולקבל מהם רמזים לבלי לפל בדעתו ולבלי לזוז מנקדת יהדותו שפמאיר בו הצדיק בשום אפן בכל מה שעובר עליו.

כג

אמר בצפת: יש אור גדול בצפון. ודבר מהתנא הקדוש רבי יונתן בן עזיאל שבועמוקא. גם אמר: יש לנו את רשב" במירון, ובצפת יש לנו את רבי יונתן בן עזיאל.

השיב בחיוב לאחד ששאלו אם אכן במערה שבבית החיים הישן שבצפת שוכנת בתו הצדקנית של רבנו הקדוש - מרים.

אמר, שלא שפצו בראוי את מצבתו של רבי מאיר בעלהגם, מכיון שבעת אי אפשר להשתטח על ציונו הקדוש.

אמר: בשמתגוררים בצפת, טוב שהדירה תשקיף לציונו הקדוש של הרשב"י.

בזמן שעדיין לא היתה תחבורה סדירה לאזור מירון והיה מעט קשי להגיע לשם, אמר: עוד יבוא זמן שיהיו נסיעות הלוד וחוד לציון הרשב"י.

הַמְשִׁיל הַמַּעֲלָה שֶׁל מָה שְׁצָרִיכִים לְהַגִּיעַ בְּכָל פַּעַם מִחֲדָשׁ לְרִשְׁבִי"י
לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם, עַל הַהֲמָצָאוֹת הַתְּמִידִית שֶׁם, וְאָמַר כִּי
הַהֲמָצָאוֹת בְּרִשְׁבִי"י הֵינָם כְּמוֹ אֵילָן שֶׁכָּאֲשֶׁר נִמְצָאִים סְמוּךְ לוֹ אֵין רוֹאִים
גְּדִילָתוֹ, אוּלַם כְּשֶׁמִּתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ לְפִי שְׁעָה וְלֵאחֶר מִכֵּן חוֹזְרִים אֵלָיו,
בְּכָל פַּעַם רוֹאִים כִּי צָדַד נִתְגַּדְּלַת הָאִמוּנָה הִירָאָה הַעֲנוּהָ וְהָאֵמֶת.

אָמַר: אִם הָיָה לִי רֶכֶב הָיִיתִי בֵּין רִשְׁבִי"י לְכַתֵּל הַמַּעֲרָבִי.

עוֹרֵר אֲנִשְׁוִי לִילָךְ בְּצַהֲרֵי יוֹם שְׁשִׁי, עָרֵב שֶׁפֶת, לְכַתֵּל הַמַּעֲרָבִי שְׂאוֹ
עַת רְצוֹן שֵׁם, וְכֵן לְקַבְּרוֹת הַצַּדִּיקִים.

כד

חִזֵּק אֲנִשְׁוִי לְעֲנֵנִי עִבּוּדַת הַשֵּׁם וְהַפְּצַת הַסְּפָרִים סְמוּךְ לְצִיּוֹן הַרְשִׁבִי"י
וְאָמַר: זוֹהִי 'עֲמֻדַת הַקֶּרֶב' הָרֵאשׁוֹנָה.

אָמַר לְאַחַד שֶׁהָיָה גֵר בְּצַפֵּת וְהָיָה נוֹהֵג לִילָךְ עַל קַבְּרוֹת הַקְּדוּשָׁה שֶׁל
הָאָרֶץ: הֶעֱקַר שֶׁתִּהְיֶה אֵצֶל רִשְׁבִי"י, וּמִתִּי שְׂאִין לָךְ זְמַן - תִּלְךָ
אֵצֶל הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה. גַּם אָמַר לְאַחַד שֶׁהָיָה נוֹהֵג לִילָךְ עַל קַבְּרֵי צַדִּיקִים:
קֹדֶם כָּל תִּלְךָ לְרִשְׁבִי"י, וְאִם יִשְׂאָר זְמַן תִּלְךָ גַּם לְשָׂאֵר קַבְּרוֹת הַצַּדִּיקִים.
וּפַעַם הִגִּיעַ אֶחָד לְבַקְּרוֹ בְּצַפֵּת, וְתַכְּף בְּבוֹאוֹ שְׂאֵלוֹ: כִּבֵּר הָיִיתָ אֵצֶל
הַרְשִׁבִי"י? וְהוֹסִיף: צְרִיךְ לְלַכֵּת לְרַבִּי שֶׁמְעוֹן.

רִמָּז לְאַחַד שֶׁהָיָה נוֹהֵג לַעֲשׂוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם בְּיַעֲרוֹת שְׁבַעֲפֶת, כִּי
מוֹטֵב וַיִּמְשִׁיךְ עֲצָמוֹ לְאִזּוֹר הַרְשִׁבִי"י וְשֵׁם יַעֲשֶׂה עִבּוּדָתוֹ, וּמִתִּי
שְׂאִינוֹ מִתְאַפְּשֵׁר לוֹ - אֲזִי יוֹכֵל לְעַבֵּד עִבּוּדָתוֹ בְּשָׂאֵר הַיַּעֲרוֹת שְׁבַעֲאִזּוֹר.
גַּם אָמַר כִּי עַל-יְדֵי עִבּוּדַת הַשֵּׁם בְּרִשְׁבִי"י אֲפָשֵׁר לְהִיוֹת צַדִּיק.

בעת ששטה רבי ישראל במושב מירון סמוך לציון הקדוש של הרשב"י ובנו רבי אלעזר, אמר ביראה: רבי שמעון ובנו רבי אלעזר - צדיקים קדושים באלה, ואנחנו זוכים להיות על ידם. וספר: אני שמעתי שנים רבות שהמקום הזה הוא קדש קדשים. אנחנו לא משיגים ולא יודעים כלום כלום מה שנה, זה קדש קדשים, כל הסביבה היא קדש קדשים. והוסיף: כל האזור קדוש כמו הציון הקדוש, כל הסביבה היא רבי שמעון. ונראה היה שחפץ להוסיף ולגלות דברים נפלאים, אך סים ואמר: יש ענינים פלאיים בזה, אך אסור לדבר...

כה

ספר, כי בתקופתו היה פחד גדול מהערבים, שהיו רוצחים וגוזלים לאור היום, ופעם, בעת שהיה בצפת, נהרו אליה בנופיות ערבים והחלו לעשות כלה ביהודים, רחמנא ליצלן, והצליח רבי ישראל להחביא עצמו תחת איזה מטה עד שהסתים הפוגרום, אז יצא ממסתורו וראה מה שראה, השם יקם דמם. וכלכך היתה גדולה הסכנה שרחפה על ראש היהודים עד שהיה ממש אסור גמור לצאת חוץ לתחום העיר, והיו היהודים יוצאים ממנה אך ורק בחבורות גדולות ובלית ברירה. גם למירון, לרבי שמעון בר יוחאי, לא היו מגיעים יהודים במשך שנים מחמת פחד הדרכים והפרעות המקומיות, כי בכל פעם היו הערבים חומסים שודדים ורוצחים והיו מותרים אחריהם שממון גמור, ואפלו את החלונות וצירי הדלתות של הכנסת האורחים ברשב"י היו שוכרים וגונבים, עד שהיה ממש ספנת נפשות גמורה להגיע למקום, כל שפן לשהות בו, ובקשי רב היו מגיעים מספר יהודים בודדים בל"ג בעמר לרשב"י פאשר הם מלוים בשמירה גדולה

מהאנגליים, והיו שוהים שם בפחד גדול כשעתים-שלוש בלבד, ואז היו חוזרים בחפזון לאוטומובילים המשרינים שיקחו אותם חזרה לבתיהם. ואלו רבי ישראל, היה נוהג מדי שבוע לילך רגלי מטבריה ומצפת עד למירון, ושם ביערות העבים והמספנים של הרשב"י היה עוסק יומם ולילה בעבודת השם שאינה נתפסת בשום שכל אנושי כלל, כי לא היה בידו להכין לו כל צידה, ואם כבר היה בידו איזה דבר, היה מותרו לאשתו ולילדיו הרעבים. וכך, במשך כל השבוע היה מעתיר ומתפלל ומתחנן בבכיות גדולות עבור כלל ישראל, ואז ביום חמישי היה שם פעמיו רגלי חזרה לביתו בדרך המסכנת, עיף ויגע ובחלשה גדולה, וכן היה נוהג במסירות נפש שבוע אחר שבוע, מלבד תקופות ארכות של חדשים ויותר בהן לא חזר כלל לביתו. ופעם בדרך לטבל במעין המגידו שבמירון, התנפלו עליו שני ערבים רוצחים והחלו להכותו ולמרט זקנו, ובתוך כך הגיע חברו, רב שמואל הורוויץ, והכה אותם וגרשם. ופעם חלה רבי ישראל במגפת החולירע, רחמנא ליצלן, שכידוע המיתה אז המחלה הרעה הנ"ל רבים, וכל מי שנחלה אז בחלי זה היו שמים אותו בהסגר עד שמת, ורצו לקחת אותו תחת ההסגר, אולם הוא הצליח לברח מידם על אף חליו הגדול והגיע רגלי ובמסירות נפש גדולה מטבריה לרפי שמעון במירון, והחל זועק ומתפלל שם, עד שפמעט יצאה נפשו, ונתרפא.

ספר כי בתקופה בה היה עוסק יחד עם רבי ישראל קארדונו
בעבודת השם במירון היה האזור תחת שליטתו של שיף ערבי,
ונתן השם את חן השנים בעיניו עד שזה הוציא כרוז שאין לנגע בהם
לרעה.

כו

ספר אחד מאנשיו של רבי ישראל, שמעצם דבוריו הקדושים ממעלת ההמצאות ברשב"י, מה שנמע בו אמונה גדולה ברבי שמעון בר יוחאי והשתוקקות נפלאה להיות סמוך לציונו הקדוש, נקשר למקום בהתקשרות גדולה ועצומה ומזה שנים שזוכה לפקד את המקום הקדוש מדי חצות לילה ולעסק שם בעבודתו יתברך. וספר מעשה, שבתקופה בה היה ציון הרשב"י שומם מאדם, הגיע עם רבי ישראל באיזה לילה גשום במיוחד בחצות לרשב"י, ותכף בהגיעם הכה ברק גדול שנתק את מעט התאורה שהאירה את המקום, והדליק גפרורים ונכנסו לציון הקדוש, וכעבור מספר דקות פנה אל רבי ישראל ושאלו אם יוכלו לחזור לצפת, ומיד השיבו רבי ישראל כבלית בררה שאפשר לחזור כי רבי שמעון כבר יודע שהגענו אליו, ובדרךם לרכב חש החסיד שלא בנח, כי לבו לא היה שלם עמו היות וידע שבודאי היה חפץ רבי ישראל לזכותו לחטף עוד בעבודת השם במקום לחזור חזרה לישוב, ושאלו אם יוכלו להתמהמה מעט ולעסק בהתבודדות, והשיבו רבי ישראל בשמחה: בודאי! והנה פעבור איזה זמן, למרות הרוחות העזות, נשמע מבוון מכוניתו נגון של דבקות, והתקרב וראה כי מבעד לחלון מכוניתו הפתוח הציץ ראשו של רבי ישראל באשר פניו מפנות כלפי השמים ומפיו הקדוש נשמעו אותם הנגונים המתוקים והמעוררים ששמע.

מעשה באם לשלשה ילדים שחלתה במחלת השגעון ואשפזה בבית חולים לחולי נפש במחלקה הפגורה, רחמנא ליצלן, והגיע בעלה בצער גדול ובשברון לב עמק לרבי ישראל לבקשו על רפואתה,

והורה לו רבי ישראל שישאר סמוך ממש לציונו הקדוש של הרשב"י, הינו תחת המבנה עצמו, ולא יצא משם כלל, אף לא לצורך אכילה, רק שיביאו לו לאכל וכיוצא, ושם ירבה בעבודת השם יומם ולילה ככל שיוכל. וקים הבעל את כל אשר צוה אותו רבי ישראל והחזיק עצמו תחת המבנה הקדוש פשבועים ימים בהם הרבה לעסק בתורה ותפלה, וכעבור ימים מאז שיצא מהציון הקדוש, השתחררה אשתו מבית החולים והחלה להבריא בדרך גס. ולאחר איזה זמן הגיע הבעל יחד עם האשה וילדיהם לרבי ישראל להודות לו, והיו עדין נפרים על האשה סימני המכשירים שחברו לה בבית החולים.

כז

פעם אחת, בעת שנסע רבי ישראל לרשב"י, פגש באחד שפכד אותו ואת משמשו במיני מזונות, ואכל המשמש ואלו רבי ישראל החזיקם בידו, וכשהגיעו לרשב"י שאל המשמש את רבי ישראל מדוע אינו אוכל, והשיבו כי בשהולכים לצדיק לא אוכלים.

פעם פנה אליו אחד ואמר כי על אף שאינו זוכה לחטף כראוי בעבודת השם בעת שמגיע לרשב"י, רק נראה כהולך במל, אולם עצם ההמצאות באזור כה קדוש, הינו סמוך לרשב"י, הוא דבר גדול בפני עצמו ומועיל מאוד לקדשה, והשיבו רבי ישראל בחיוד כמאשר הדברים. וכן בעת שקבלו לפניו כמה אנשים על שאינם זוכים לחטף כראוי בעבודת השם בשהם מגיעים לציון הרשב"י, רק מרבים שם בסעודות מצוה וכדומה, השיבם כי אף-על-פי-כן דבר יקר מאוד הוא לשהות באזור הקדוש הנ"ל אפלו אם אוכלים ויושנים שם בלבד.

וּנְרָאָה, כִּי הַיּוֹצֵא כְּפִשׁוּטוֹ מְכַלֵּל דְּבָרָיו בְּעֵנָן זֶה, שְׂאִשְׂרֵי לְמִי שְׂיִזְכָּה לְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ וּלְבַלּוֹת יָמָיו וּלְיִלּוּתָיו בְּעִבּוּדְתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּאִיזוֹר צִיּוּנוֹ הַקְּדוּשׁ שֶׁל הַתְּנַא הָאֱלֹקִי רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּר יוֹחָאי וּבְנוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, אוֹלָם אֵל לוֹ לְאָדָם לְמַנַּע עֲצָמוֹ מִלְּהִגִּיעַ לְמָקוֹם הַקְּדוּשׁ מִחֲמַת שְׂאִינּוֹ זוֹכֶה לַעֲסֹק שֵׁם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה כְּרָאוּי אוֹ חֲלִילָה לְפַל בְּדַעְתּוֹ, רַק כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדָךְ לַעֲשׂוֹת בְּכַחַד - עֲשֵׂה, וְאִם תִּזְכָּה לְחַטֵּף שֵׁם אִיזָה טוֹב נִצְחִי - מַה טוֹב, וְאִם לֹא - לֹא, וְאֵל תִּבְלַבֵּל עֲצָמְךָ בְּזֶה, כִּי הַמָּקוֹם הַקְּדוּשׁ בְּעֲצָמוֹ מְסַגֵּל לְאָדָם לְכָל הַקְּדוּשׁוֹת, כִּי זֶה יָדוּעַ (ס) שְׂכִשְׂזוֹכִים לְהִיּוֹת אֶצֶל הַרְשֵׁב"י בְּרִצּוֹן אֲמַתִּי לְקַדְּשָׁה, אֲזִי אֶף-עַל-פִּי שְׂאִין זוֹכִים לְחַטֵּף שֵׁם בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם כָּלֵל, אֶף-עַל-פִּי-כֵן מוֹעִיל מְאֹד לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם, כִּי נִכְלָלִים בְּקַדְּשַׁת הַמָּקוֹם וְנִתְהַפְּכִים לְמַהוּתוֹ, וּבִבְחִינַת מַה שְׂנַאֲמַר בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל הַמְּקַבְּלַת קְדוּשָׁתָהּ מֵהַצְּדִיק, "כָּל הַדֵּר בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל שְׂרוּי בְּלֹא עֲוֹן" (סא), וּכְפִי מַה שְׂכָּל בְּעַל נֶפֶשׁ יַחוּשׁ בְּכַח הַמוֹשֵׁךְ וּבְאֹר הַצְּדִיק שֶׁבַּמָּקוֹם הַקְּדוּשׁ, וּכְעֵין מַה שְׂאָמַר פְּעַם רַבִּי יִשְׂרָאֵל: אֲנִי רוֹצֵה לְהִיּוֹת בְּרִשְׁב"י כָּל יוֹם וְכָל לַיְלָה, אֲנִי מוֹשֵׁלִךְ אֶת צִפְתּוֹ וְאֶת כָּל הָעוֹלָם, הַמָּקוֹם שְׂלִי הוּא רַק בְּמִירוֹן אֶצֶל רַבִּי שְׂמַעוֹן.

כח

חִזּוּק יָדָם שֶׁל אוֹתָם שְׂחָשְׁקוּ לְכַנֵּס בְּעִבּוּדְתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּאֲמַת יוֹמָם וּלְיִלָּה, וּנְרָאָה הִיָּה שְׂלֹא חֲפִץ לְהוֹלִיכֶם בְּסִדְרִים וּבִקְבָעִיּוֹת כְּמִנְהַג הָעוֹלָם, רַק לְהַמְשִׁיכֶם לְחַפּוּשׁ מִתְמִיד אַחַר הָאֲמוּנָה הַמִּתְחַדֶּשֶׁת בְּכָל יוֹם, בְּבְחִינַת (סב) חֲדָשִׁים לְבִקְרִים רַבָּה אֲמוּנָתְךָ, וּלְזָכוֹת לְכָל הַטוֹב וְהַשְּׂפַע הַבָּא עַל-יָדֵי הַהִתְחַדְּשׁוֹת בְּכָל עֵת בְּרִצּוֹנוֹת וְכַסּוּפִים טוֹבִים וְעַל-יָדֵי תְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, מַה שְׂלַעֲתִים נִפְגָּם עַל-יָדֵי כַח

(ס) עַל-פִּי לְקוּטְמֵי מוֹהֲר"ן קַמְט. (סא) כְּתוּבוֹת קִיא. (סב) מִיכָה ג, כג.

ההרגל והשגרה השכיחים במסגרות שונות. וכעין מה שהשיב פעם לאחד: עקר העצה היא תפלה ואמונה. גם אמר: רבנו הקדוש נתן לנו תפלה, אמונה. אצל העולם תפלה זה צחוק, ואצלנו זה עקר גדול.

מעשה באחד שבתחלת התקרבותו לרבי ישראל חפץ לזכור בעבודת השם באופן עצמאי על דרך רבנו הקדוש, אולם היה מעט קשה עבורו לעסוק בעבודת השם חוץ למסגרת ישיבתית, ולמד בישיבה בה לא נהגו ללמד ספרי רבנו, וחזקו רבי ישראל בחכמה ואמר לו כי בסתר אפשר לעשות הרבה. ולימים, חגר מתניו בגבורה ועזב את הישיבה והחל לזכור בעבודת השם בכחות עצמו.

חזק את אחד שלמד בישיבה וחפץ לעבוד השם באופן עצמאי ואמר לו: אפשר לעבוד את השם ברש"י. וכן השיב לבן ישיבה נוסף שדבר עמו מענין הסדרים בישיבתו, שצריך כל אחד ללמד לפי הפלים שלו.

מעשה באחד שהחל ללמד בכלל ולא היה מבין כל-כך הלמוד, והיה מנחם עצמו במה שעל-כל-פנים הוא מקבל שם איזה סף, וכשהגיע לרבי ישראל, מיד הוכיחו ברמיזה ושאלו: מקבלים בכלל בסקף?

אמר לאחד שחפץ לקבוע עצמו בכלל: צריכים להיות קבוע רק אצל השם יתברך.

אמר: אני עושה חסידים שאינם עובדים ואינם לומדים בכללים.

ואין בכוננתו של רבי ישראל באלו הדבורים שהובאו לעיל להחליש דעתם של אותם החפצים למשך את היצר הרע לבית המדרש ושם להכניעו על ידי עסק התורה הקדושה, כמו שאמרו רז"ל (ס): "אם אבן הוא גמול, אם ברזל הוא - מתפוצץ", וכמוכא (סד), שצריכים שתהיה התורה קבועה בקביעות גדולה כדי שיוכל כל אחד לברח בכל פעם אל התורה בכל מה שיעבר עליו, שזה בחינת קביעות פתי מדרשות לתורה (של הצדיקי אמת), וכמו שדרשו רז"ל על פסוק (סה): "דברי חכמים כדרכנות וכמשמרות נטועים וכו'", מה מסמר קבוע - אף דברי תורה קבועים (סו), כי קביעות התורה תתגבר ותעמד כנגד כל המונעים העצומים מהקדשה, ועל-ידיה יוכל לשוב אל הדרך הישר והאמת בכל פעם, רק שחפץ רבי ישראל לחזק ידם של אותם שחפצו להשלים על עצמם אור הצדיק ביותר ולכנס בכל פחותיהם בעבודת השם, ועל-פן אין סתירה בין השנים, ואלו ואלו דברי אלקים חיים.

כט

בעת שספר לפניו אחד כי חברו עומד להתגנים לצבא, השתומם רבי ישראל ואמר: בשביל מה? שיהיה חיל אצל רבנו. כל מה שיהיה מקשר יותר לרבנו וילך בדרך רבנו, אז הוא יביא הרבה יותר חילים לרבנו.

מעשה בחסיד שהגיע לרבי ישראל וספר לו כי נתבקש לצבא, אולם רצונו לקבע עצמו אך ורק על התורה ועל העבודה תוך הפצת ספרי רבנו, והשיבו רבי ישראל: תאמר להם שאתה חולה במח ובלב כי אינך יכול לחיות בלא ספרי רבי נחמן אפלו רגע אחד,

(סג) קדושין ל. (סד) ל"ה, בציעת הפת ה, מד. (סה) קהלת יב. (סו) עין בפרוש רש"י שם.

וכמה שהם ישחררו יותר אנשים כמוך - כך הם יצליחו יותר. וכן במקרה הזה למקרה דלעיל, הינו שהגיע אליו אחד שחפץ לחזק עצמו בעבודת השם ובהפצת ספרי רבנו הקדושים אולם וכו', יעץ לו רבי ישראל שיצעק בתפלתו בכל פחו ושלא ישיח עם אף אחד, רק ימשיך בעבודתו כנ"ל.

ל

מענין התחזקות בעבודת השם, מה שעקר היהדות תלויה בהתחזקות שהיא בחינת עזות דקדשה, שכל מי שמחזק את עצמו בכל פעם אפלו בחוט השערה - כמו כן הוא נכנס בגבול הקדשה, בבחינת (ס) גהלת בעוד אל גוה קדשיך, וזוכה להתקרב יותר אל התורה והתפלה ולצדיקי אמת, על-כן צריך האדם לחזק עצמו תמיד ולחפש ולבקש את השם יתברך בכל מקום שהוא בכל מה שיוכל (ס). מעשה באחד שישב סמוך לרבי ישראל והיתה לו חלישות הדעת בעבודת השם, וכל מה שנסה לחזק עצמו לא עלה בידו, ולבסוף נתק עצמו מכבודו הרבה ופתח בהספר הקדוש 'אבי הנחל', ופנה אליו רבי ישראל ואמר לו: אתה מחיה אותי!

לאחד שקבל לפניו על כבודו בעבודת השם ובפרט בשעות הבקר, ושאלו פיצד יוכל להחיות עצמו, השיבו רבי ישראל שיעסק בלקוטי תפלות ובלקוטי הלכות, והוסיף ואמר: כל דבור ודבור שם הוא מחיה מתים והוא התגלות חדשה שעדין לא היתה בעולם. עוד אמר כי כל קיום וחיות העולם נמשך מהלבנה, ובלעדיה אין לנו כלום, ובאר ואמר כי רבנו הקדוש ורבי נתן הם בחינת חמה ולבנה, וכל

(ס) שמות טו, יג. (סח) ל"ה, שמירת המעקה ושמירת הנפש, ד, ב.

קיומינו וחיותנו נמשך מבחינת הלבנה, דהינו מרבי נתן. ועל־כן חזק רבי ישראל את אותו האחד לעסק דיקא באלו הספרים שפתב התלמיד רבי נתן, כי משם נמשכת כל החיות כנ"ל.

כתב (מב): טוב להודות להשם אשר תשוקתך ונחמתך הוא אור האמת המאיר לכל והוא הנחמה של הכל, ועל כל אלה העקר דעקר הוא גדל כח של זקן דקדשה, סבא דסבין, שאנו נשענים עליו, תהלה לאל יש לנו על מי לסמוך, חזק וחזק, כי השם אתך ועמך אל תירא ואל תחת, להשם התקוה שהכל יתהפך לטובה, השם יוליכו בדרך הישר והאמת תמיד.

לא

באר ואמר: מה הוא תכלית הידיעה שלא נדע? שידע האדם שבשעה שהוא בירידה - אינו יודע כלל. וכפי מה שנכתב בלקוטי תפלות (ט), שאם היה יודע כל אחד האמת לאמתו שאינו יודע כלל, לא היה שום דבר יכול להפיל אותו ולבלבל אותו כלל, והיה כל אחד מתחזק הרבה תמיד לעולם.

חזק ונחם את אחד שקבל לפניו על שקשה מאד עבורו למוד התורה, ואמר לו: עוד יבוא זמן שתוכל להכניס עצמך בלמוד פראוי, אולם לעת עתה עליך להתגעגע להמתין ולעמוד על עמודי וחלילה לא ליאש עצמך, עד שברכות הימים תזכה לכנס לשערי הלמוד. ואכן, לאחר תקופת־מה זכה אותו האחד לשבת על התורה ועל העבודה בישוב הדעת.

לב

על-פי רב, בעת שהיה מחזק את אלו שזכו לחטף איזה דבר בעבודת השם, היה עושה זאת לא באפן הישיר, רק בעקיפין, דהינו שהיה מסבב דבריו עלידי איזה הקדמה או שהיה מספר איזה מעשה וכדומה, כדגמת מה שפעם בעת ששהה באיזה חדר, קרא אחד מאנשיו בסלון הבית בהתעוררות גדולה ובלחש תהלים, ולאחר שפים ונכנס לחדרו של רבי ישראל, פנה אליו רבי ישראל ואמר בהתפעלות: שמעתי מישהו קורא במתיקות כזאת התהלים, אולי זה אחד השכנים. וזה, ברב תמימותו החל לשאל עצמו מי משכניו עוסק כל-כך באמירת התהלים, עד שהבין פונתו של רבי ישראל, מה שחפץ לחזקו שיהא רגיל בכך. וכן ארע מעשה דומה, שחזק את אחד שעסק בתפלות הקדושות מהלקוטי תפלות.

פעם אחת נסע אליו אחד כבדת דרך ארפה מצפת לירושלים בלב נשבר ונדכה, אולם מחמת שהגיע בשעה מאחרת בלילה החליט כי ישהה במשך הלילה בפתל המערבי ושם יחטף איזה דבר בעבודת השם, ובבקר יגיע לרבי ישראל. וכך הגיע לפתל בלילה עיף יגע ומדכדך, והחל לנסות לעסק שם בעבודת השם, אולם בכל פעם שרצה לפרש שיחתו לפניו יתברך, מיד נסתם פיו ולשונו ונפל ממדרגתו, והיה כמו מי שהשליך משמים לארץ. וכן ארע לו בכל פעם שנסה לפתח פיו באיזה טענות ואמתלאות לפניו יתברך ולנשא ולהרים עצמו בתפלה, כי בכל פעם שהחל לומר "רבנו של עולם, רבנו של עולם..", מיד נשתקק מלולו ולא יכל להמשיך להלן, רק חזר שוב על אלו התבות במרירות גדולה, "רבנו של עולם, רבנו של עולם..."

והנה עם בקר, תכף שנכנס לרבי ישראל בשכרון לב, החל רבי ישראל לספר לסובביו מגדל מעלת עבודת השם בפתל המערבי, ואמר בהתפעלות רבה: אינכם יודעים מה שזה הפתל המערבי, אינכם יודעים, יכול אדם לומר שם רק תבות 'רבנו של עולם, רבנו של עולם' במשך לילה שלם, ואין אתם יודעים מה שהדבר פועל בשמים! ומגדל התרגשותו של החסיד החל מיד בבכייה.

מעשה באחד מאנשיו שנסע אליו מתוך צער ובדרכו התעורר בבכייה, ותכף שהגיע לפניו נדהם ביותר לשמע פיצד החל רבי ישראל לספר בגעגועים מרבנו הקדוש ואנשיו, ואמר: אני ראיתי הדמעות של רבנו הקדוש, אני ראיתי הדמעות של רבי ישראל קארדונר, נהרות נהרות של דמעות, נהרות של דמעות חמות כאש, כל-כך היה הלב בוער להשם יתברך. והוסיף: יהי רצון שנוזכה גם כעת לדמעות פאלו, שנוזכה לעורר רחמים רבים, רחמים גדולים שאנחנו צריכים להם. וכך, בנוסף למה שראה בזה החסיד מגדלתו של רבי ישראל, מה שידע כל נבכי נפשו, גם רמוז לו בזה מגדל הפכיה מעמקא דלבא ובאמת דיקא מתוך המצר והדחק, בבחינת (עא) קרוב השם לכל קוראיו, לכל אשר יקראוהו באמת.

לג

ממעלת ההתחדשות בעבודתו יתברך, מה שעקר התשובה היא ההתחדשות בעבודת השם, בבחינת (עב) השיבנו השם אליך ונשובה חדש ימינו כקדם, חזק רבי ישראל כנגד כל הירידות והנפילות ואמר: חלילה וחס נפלת - תתחיל מעכשו, מהרגע הזה,

מחדש. ונקש בכף-ידו על גבי השלחן כמורה לאדם שיתחיל מחדש לכנס בעבודת השם פאלו לא התחיל עדין כלל מעולם.

באר הפסוק: "ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית"^(עג), ואמר: אסור לאדם לפל, אל לו לחשב על עצמו פי מחמת שהוא כבר משקע היכן שמשקע על-בן אינו יכול להשתנות ועל-ידי זה יבוא חס ושלום ליאוש. פי לפי דברי רבנו הקדוש יכול כל אחד להשתנות בכל רגע בכל יום ובכל עת מהפך אל הפך, ממנות לחיים. ועל-בן נאמר בפסוק "בכל יום תמיד", דהינו שנתן להתחדש ולהשתנות כנ"ל לא רק בכל יום, אלא אף תמיד. והמשיך ובאר "מעשה בראשית", "בראשית" - אותיות 'ראש בית', דהינו הפעל הבית של העולם שהוא הצדיק יסוד העולם, הוא רבנו הקדוש.

פי באמת, התחדשות בעבודת השם מקבלים מבחינת הזקן דקדשה שהוא בחינת זקן שבזקנים סבא דסבין, שזכה לזקנה דקדשה כזאת עד שאמר שהוא זקן מאד ואף-על-פי-כן הוא יניק מאד, פי עדין לא התחיל לחיות כלל^(עד), ועל-בן קשר והסמיד רבי ישראל לבאור הפסוק הנ"ל את ענין הצדיק האמת, דהינו שדיקא בכחו של רבנו הקדוש נתן לחדש עצמו בעבודת השם ולזכות לתשובה שלמה בכל רגע ובכל יום - תמיד כנ"ל, וכעין מה שאמר פעם: רבנו הקדוש הוא מחדש את כל אחד ואחד פאלו עכשו הוא נעשה בעל-תשובה, והוא נותן לנו בכל רגע לב חדש ודבורים פאלה קדושים חדשים ותשובה חדשה.

אמר לאחד: תבוא אלי בכל פעם ותשמע חדשות.

(עג) מהודף פסוקי דומרה של תפלת השחרית. (עד) ל"ה, תפלין ה, ח, למ.

כתב (עה): רבנו ז"ל דבר הרבה מענגן החיים, שהכל נקרא חיים אצל העולם, אבל באמת עקר החיים הוא חיים ארפים אמתיים, פחינת החיים ארפים של הפעמליר העור שהוא חי חיים ארפים באמת, כי הוא התפאר שהוא זקן מאד ועדין הוא יניק מאד ולא התחיל עדין לחיות כלל. כי זה עקר החיים, בשזוכין לחדש ימיו להתחיל לעבד את השם בכל פעם מחדש ולא יפל לזקנה של הסמרא אחרא כאלו כבד נזקן בחטאיו ופגמיו שפגם ומעשיו שרגיל בהם עד שאי אפשר לו ליצאת מהם, רק יתחזק להתחיל לחיות בכל פעם מחדש בעבודת השם ולא יפל משום דבר ולא תקצר רוחו משום בלבולים וחלישות הדעת כאלו אפס תקוה חס ושלוה מחמת המעשים הרעים שעשה עד הנה. כי צריך לבלי להסתכל על כל זה כלל, כי אין שום יאוש בעולם כלל, כמו שדבר רבנו ז"ל הרבה פעמים בענגן זה עד היכן האדם צריך להתחזק, כי אין שום יאוש בעולם כלל, ואיך שהוא, אפלו שכבר נפל כמה פעמים בלי שעור, אף-על-פי-כן אין יאוש בעולם כלל.

לד

אמר: העקר הוא לא החדושים, אלא ההתחדשות. וכמוכא במקומות רבים (עו), שאפלו מי שאינו בר הכי צריך על-כף-פנים להשתדל ללמוד בכל יום בחשק חדש, שזהו גם-כן פחינת חדושי תורה, וכן מה שהאדם נתעורר בכל פעם מחדש לקיום התורה זהו פחינת קבלת התורה מחדש. גם עקר העצה לקיום התורה הוא להתחיל בכל יום מחדש ועל-ידי זה נשארים קימים בקדשת ישראל תמיד, יהיה איך שיהיה, בכל מה שיעבר עליו, בכל הגליות, בגוף בנפש ופרנסה וכו'.

(עה) אבי הנחל, השממות. (עו) ל"ה, גולה ג, ו, נשיאת כפים ה, כה. שם, קריאת התורה ו, יט, כ ועוד.

לה

אמר: רבנו הקדוש, בידו כל החכמות האמתיות איך לעשות תשובה ואיך לעבד השם באמת, להכניס בנו בלבנו כל הישועות, כל העצות.

ענה ואמר לאחד ששאל אותו לדרך ועצה בעבודת השם: רבנו הקדוש כבר השאיר לנו תורה על כל דבר ותפלה על כל תורה.

לאחד ששאלו אם אפשר לעשות תשובה אך ורק על ידי למוד בספרי רבנו, ענה באפן ברור וחד משמעי: בודאי! והוסיף: ספרי רבנו הם העקר השרש והיסוד של כל התורה, הם שרש התורה ושרש האמונה ושרש התשובה ושרש הכל. גם אמר: רבנו הקדוש הוא שרש התורה, ומי שמחזיק בהשרש - אוהז בכל האילן, ובבחינת (ע) כי כימי העץ ימי עמי.

כתב בפתח מכתבו (ע): לכבוד וכו' אשר לגדל בהירות אור נשמתו שנמשכה ממקום עליון וקדוש מאד, זכה לעלות ולכנס בשערי האצילות והחכמה דקדשה כפי לבקש ולחפש ולמצא את הצדיק המנהיג האמת שהוא מלך אחד על כל ישראל לנצח, שמעלה את כל הנפשות מכל הנפילות הירידות העמקות שנפלו וירדו בעוונותיהם וירדו עד התהום תחתיות ממש, למקום נחש שרף ועקרב וצמאון, ומתקנן בשלמות ומכניס בהם דעת אמתי ומחזירם להשם יתברך. מלך המשיח יתקן כל העולם בכח תורתו וחכמתו של הנחל נובע שהוא כבר הכין בשבילו כל מה שצריך לזה.

לו

ענה בלשון תמיהה לאחד ששאלו אם יש לנו תקון עם רבנו: זו שאלה?! והוסיף: שאלה כזאת היא כמו מי שמתרחק אחרי הצדיק. והחל לחזקו שאף-על-פי שנראה מגדל תקף החשד והגלות אפס תקנה חס ושלום, אולם רבנו הקדוש בכחו הנורא יהפך כל העולם להשם יתברך לתורה לאמת לאמונה.

כתב (ע"ט): התקרבות להצדיק הוא תקון גדול ביותר מכל תקוני התשובה, פי עלידי הצדיק נתקנים כל מיני חטאים שפעולם בתכלית השלמות עד שנעשה מהם זכיות.

לו

מענין התורה הקדושה שבלקומי תנינא סימן ס"ו, שם מבאר שבשואחד יוצא חוץ לשורה ופורק על, אזי הצדיק מוכרח לעשות תשובה בשבילו, מעשה באחד שהגיע לרבי ישראל בלב נשבר אחר שעבר עברה חמורה, רחמנא ליצלן, וחזקו רבי ישראל ואמר לו: תבקש את רבנו הקדוש שיעשה תשובה עבורך.

חזק ואמר: אם נפלת - יש כבר צדיק שהוא גלה שאין שום יאוש בעולם כלל, תשליך עצמך על הצדיק הזה וכבר תצא מן הטמאה ויהיה נעשה להפך.

לאחד שקבל לפניו על שהוא בעצבות, השיבו רבי ישראל בתמיהה: היש גרוע מעצבות?! הלא רבנו הקדוש אמר שעצבות היא סטרא-אחרא והשם יתברך שונא אותה. וזה טען כי הוא

מחמת שעבר הרבה עברות בחייו, והשיבו: אתה תהיה בשמחה, ורַבְנוּ הקדוש יתקן הכל. וכפי שפָּתַב (פ): מי שרוצה להתקרב להצדיק האמת בודאי צריך לשמח מאד כל ימיו לעולם, כי בכחו עדין יש לנו תקוה לכל הטובות ולכל הישועות ולמחילת עוונות.

לח

אמר: אתה קלקלת, ורַבְנוּ הקדוש מתקן. ואמר זאת בשמחה גדולה ובהתרווממות רוח רבה, כמראה על גדל זכיתנו בהתקרבות לרַבְנוּ הקדוש. הינו שאם האדם כבר נכשל במה שנכשל ונלכד במה שנלכד, אף-על-פי-כן אל לא לפל לעצבות ולמרה שחורה חס ושלום, כי בכח הגדול של רַבְנוּ הקדוש יתקן הכל בודאי, בבחינת (פא) אנכי אנכי הוא מחה פשעֵיךָ. והזכיר אז רבי ישראל את הדבור מרַבְנוּ הקדוש (פב): אני מקנא אתכם שיש לכם רבי כזה.

אמר: אם היינו יודעים ומאמינים בגדלתו של רַבְנוּ הקדוש, מה שיש בכחו הגדול והנורא לתת תקונים לכל הנופלים ולרפאות אפלו חולה שאין לו רפואה, אזי היינו כבר צדיקים קדושים מה שלא היה מעולם!

כתב רבי ישראל (פג): הצדיק האמת מטהר מכל העוונות והזהמות ומהפך זדונות לזכיות ועושה מרשעים גמורים - צדיקים נוראים.

(פ) אבי הנחל, השמטות. (פא) ישעיה מנ, כה. (פב) חיי מוהר"ן, נסיעתו וישיבתו באימן כ. (פג) אבי הנחל, השמטות.

לט

כָּבָר מְבֹאֵר בְּמִקְוֹמוֹת רַבִּים בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל גְּדֹל הַתּוֹעֵלֶת שֶׁבְּלִמּוּד הַפּוֹסְקִים, וְעַם זֹאת הִזְהִיר מְאֹד מִהִסְפָּנָה שֶׁבְּלִמּוּד שְׂלֵא לְשִׁמְיָהּ, כִּפִּי שֶׁאָמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל: יֵשׁ לְלַמֵּד ה'שְׁלַחַן עָרוּךְ', אֲבָל לְשִׁמְיָהּ (פד).

הִזְהִיר אֶת אֶחָד שֶׁהֵחֵל לְלַמֵּד בְּכוֹלֵל לְלִמּוּד הַלְכוּת, וְאָמַר לוֹ: טוֹב לְלַמֵּד הַלְכוּת, אוֹלָם עֲדִין לְהִזְהִיר שֶׁרַב הַלִּמּוּד יִהְיֶה בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ, אַחֲרֵת יְכוּלִים לְהַפְּךָ אֶת כָּל הַלִּמּוּד, רַחֲמָנָא לִיִּצְלוּ. וְכֵן הוֹרָה לְאֶחָד שֶׁחָשַׁשׁ לְלַמֵּד הַגְּמָרָא הַקְּדוּשָׁה פֶּן יִהְיֶה הַלִּמּוּד וַיִּהְיֶה נַעֲשֶׂה לוֹ סֵם מוֹת, שִׁילְמַד יַחַד עִם סִפְרֵי רַבֵּנוּ.

וּפְעַם בָּאָר רַבִּי יִשְׂרָאֵל בּוֹנְתוֹ בְּעֵינָיו הַנ"ל, וְאָמַר: בַּתּוֹרָה יֵשׁ שְׁנֵי סָמִים, סֵם חַיִּים וְסֵם מוֹת, וּכְשֶׁלּוֹמְדִים בְּלֹא הַצְּדִיק הָאֵמֶת אֲזִי אֶפְלוֹ אִם הוּא לְמַדֵּן גְּדוֹל - אֲבָל הַלִּמּוּד שְׂלוֹ יְכוּל לְהִיּוֹת כְּלוֹ סֵם הַמּוֹת, אוֹלָם עִם הַצְּדִיק זֶה אַחֲרֵת לְגַמְרֵי. וְסִים וְאָמַר: הָעֵקֶר הַחֲכָמָה הִיא הַתּוֹרָה וְהַצְּדִיק הָאֵמֶת.

מו

הִיָּה נוֹהֵג לְלַמֵּד יַחַד עִם אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו ה'שְׁלַחַן עָרוּךְ' עִם ה'בָּאָר הַיָּמֵב'.

פְּעַם אַחַת הִגִּיעַ אֵלָיו אֶחָד שֶׁלְמַד ב'שְׁלַחַן עָרוּךְ' עִם פְּרוּשׁ וְכו', וּבְאוֹתוֹ הַפְּרוּשׁ מוֹבָא בִּי מִדַּת הָעֲזוּת מְגִנָּה מְאֹד וְאִין רָאוּי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ מִמֶּנָּה כָּלֵל אֶפְלוֹ בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם. וְאוֹתוֹ אֶחָד תָּמָה מְאֹד עַל הַדְּבָרִים, כִּי הֵם סוֹתְרִים דַּעַת רַבֵּנוּ הַקְּדוּשׁ בְּעֵינָיו זֶה, כִּמְבֹאֵר בְּלִקוּטֵי

מוהר"ן^(פה) שיש עזות דקדשה שאי אפשר לקבל את התורה כי אם על-ידה, כמו שאמרו רבותנו ז"ל^(פו): "לא הבישן למד", וכמו שאמרו^(פי): "מפני מה נתנה תורה לישראל, מפני שהן עזין", וכן אמרו^(פח): "הוי עז בנמר", ועוד, כי אי אפשר לבוא אל התורה כי אם על-ידי עזות דקדשה. וכשהגיע לרבי ישראל וספר לו כי הוא לומד ב'שלחן ערוך' עם הפרוש הנ"ל, השיבו רבי ישראל ברמיזה ואמר: חבל, אם תלמד רק ה'שלחן ערוך' תוכל להספיק יותר.

חוק ועזרר כמה מאנשיו ללמד ב'קצור שלחן ערוך', ולאחד אמר כי עליו ללמד את ה'קצור' עד שכמעט יהיה שגור בפיו בעל-פה. ופעם גער באחד על שלא הקפיד על איזה ענין בהלכה, ואמר לו: אל תלמד בשביל להיות למדן, אבל תדע ההלכות, תדע פיצד עליך לנהג! **לענין** שאלות וספקות בהלכה, הורה לדרש עבור הרבנים הגדולים והפקיאים ביותר.

זרז את אחד מאנשיו שהאריך ביותר בבחירת לולב והדסים מחמת שנכנס קצת בחמרות יתרות, ואמר לו: חבל על הזמן היקר, היום יש כבר הכשר של רבנים.

מא

נראה היה שחפץ רבי ישראל כי אנשיו ינהגו על-פי פסקי הרמ"א, אף מי שנולד ספרדי. ופעם ענה ואמר לאחד שנתקרב אליו והיה ספרדי, שאף-על-פי-כן ילך על דרך האשכנזים, וכפי שנהגו רבי ישראל קארדוֹנר ורבנו הקדוש.

פעם שאלו אחד על-פי איזה פסק הלכה עליו לנהג, ובתחלה התחמק רבי ישראל מלהשיבו, ולאחר מכן רמז לו כי ילמד ב'קצור שלחן ערוך' של האשכנזים. וכשזה תמה וטען כי הוא ספרדי ועל-כן עליו לנהג על-פי ה'קצור שלחן ערוך' של וכו', שהיה צדיק קדוש ונהוג ומקבל אצל הספרדים ללכת על-פיו, השיבו רבי ישראל: אם אתה רוצה, אתה יכול ללמד גם בספרו.

חזק את אחד שהיה סופר סת"ם שיכתב בכתב אשכנזי, למרות שאותו אחד היה ספרדי.

ענה לאחד שהתלבט אם להניח את שתי זוגות התפלין יחד, דהיינו את התפלין של רש"י וגם תפלין של רבנו 'תם' בו-זמנית, כי יש להניחם בנפרד, וכפי שנהגו כל אנשי שלומנו הקדושים.

שבת מאד את הרב יוסף חיים, ה'בן איש חי', ואמר עליו כי הוא היה איש קדוש.

עוד מענין חשיבות הלמוד ב'שלחן ערוך' ודרך רבנו הקדוש בלמוד הפוסקים, עי' ב'ישראל סבא' (פג).

מב

לענין גסחאות התפלה, תחלה דבר באפן כללי ואמר כי כל אחד ינהג כפי הרגלו מבית אביו, אולם לאחר מכן גלה אמתת דעתו ואמר כי יש לנהג כפי שנהגו הבעל-שם טוב ותלמידיו ורבנו הקדוש, דהיינו להתפלל בנסח ספרד. וכן בשאר שיחות בנושא זה גלה דעתו במפורש ואמר כי עלינו להתפלל בנסח החסידי - גסח ספרד.

ומעשה באחד שהיה מתפלל כמנהג אבותיו בנסח הספרדי ורצה להמשיך כמנהגו, אולם שמע כי חפץ רבי ישראל שיתפללו בנסח החסידי - נסח ספרד, וקבל על עצמו שילך אצלו וינהג על פיו, כפי אשר יורה לו. והלך ושאל אותו באיזה נסח עליו להתפלל, והשיבו: בנסח שאתה רגיל בו. ותוך שזה שמח בלבבו, המשיך רבי ישראל את תשובתו והוסיף: אבל יותר טוב בנסח שלנו - ספרד.

בראש השנה, כאשר התקבצו החסידים והכינו עצמם לקראת התפלה, נגש אליו אחד ושאלו באיזה נסח יתפללו, והשיבו רבי ישראל כי בודאי הכי טוב הוא להתפלל בנסח שלנו - נסח ספרד, וכשזה התעקש ומען כי ישנם שאינם רגילים בנסח זה, השיבו שאפשר לעשות אפלו שני מנגינים, וכל מי שירצה - יוכל להצטרף אלינו.

פעם אחת לפני תפלת השחרית, בקש רבי ישראל שיביאו לו עראק לשותות, ולאחר איזה זמן אמר: אני פחדתי מאד, איך אפשר לשותות לפני התפלה עראק, אבל אז בא אלי וכו' ואמר לי: אל תדאג, אתה לפני קבלת התורה, אתה יכול לשותות. ולאחר זמן מה הוסיף רבי ישראל ואמר: אני ראיתי קבלת התורה, וזה לא היה אשכנז, זה היה הנסח שלנו, הנסח החסידי.

מג

לענין פגונות בתפלה, מה שיש הנוהגים להתפלל בסדורים עם פגונות ולכונן בשמות הקדש, דעתו לא היתה נוטה כלל לזה, וכמבאר (x) שאין לכונן פגונות בתפלה למי שאינו ראוי לזה, רק לכונן פרוש

(x) לקומו תננא קב.

המלים כפשוטו שזהו עקר התפלה ועל-ידי זה מתקרבים ומתדבקים בו יתברך. וכמובא ב'חיי מוהר"ן'^(צא), שאחד שאל את רבנו לגבי הדין ב'שלחן ערוך'^(צב) מה שיש לבזבז באמירת שם השם וכו', והשיבו: ומה חסר לך כפשוטו, אדני - ה', כי על-ידי האמירה בכונה פשוטה זאת מחיבים לרעד ידיו ורגליו וכל רמ"ח אבריו ושם"ה גידיו של אדם.

ומעשה שהביאו לפני רבי ישראל קונטרס העוסק ב'כונות תקיעות שופר', ושאל רבי ישראל אודות בעל-המחבר והורה לקרא אותו אליו, והגיע בעל-המחבר לפני רבי ישראל וספר כי שמע מעט מרבנו הקדוש וגם נוהג להתפלל בבית כנסת בו מתפללים חסידי ברסלב, ושאלו רבי ישראל אם ידוע לו דעת רבנו בענין הכונות ואם הוא ראוי לבזבז, והשיבו כי אכן אינו ראוי, ושאלו רבי ישראל: אם כן כיצד הנך מכון כונות וכיצד כתבת את הקונטרס? ותרג עצמו בכך שישנם מקבלים הטוענים כי אין לתפלה עליה בלא כונות, וגם החל להוכיח כונות שרשם בקונטרס. והשיבו רבי ישראל: אבל הנך מודע לכך שאתה פגום בדבר פלוני ובדבר פלוני, ורמוז לו על כמה דברים שעשה ושאיש לא ידע מהם, ומיד נתמלא אותו הנ"ל בבושה והכנעה ונתהפכו פניו בשולי קדרה. והמשיך רבי ישראל ואמר לו: ישנן בקונטרס גם טעיות, והראה לו כמה מהן. וזה נותר בדמימה ושתיקה, ומאז פסק מלעסק עוד בכונות, והחל להתקרב אל רבי ישראל מתוך תמימות ופשיטות.

פעם אחת בקש רבי ישראל שיביאו לפניו ה'תקון הכללי', והביאו 'תקון הכללי' עם כונות שם השם, והראה רבי ישראל בידו שיביאו 'תקון הכללי' אחר, דהינו בלא הכונות.

פַּעַם שָׁאֵלוּ אֶחָד לְגַבֵּי הָאָפֶן בּוֹ צְרִיכִים לְקַשֵּׁר אֶת תְּפִלָּתוֹ לְצַדִּיק הָאֵמֶת, וְהַשִּׁיבֵנו רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּפִשְׁיטוֹת וּבְמַעַט תּוֹכַחָה: בְּלִי חֲכָמוֹת!

פַּעַם נִשְׁאָל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל כִּי־צַדִּיק יֵשׁ לְכֹהֵן בְּפָסוּק "פּוֹתַח אֶת יַדָּיְךָ" (צג), וְהַשִּׁיב כִּי אֲפֹשֶׁר לְכֹהֵן בְּפִשְׁיטוֹת אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ 'נ נח נחמ' נַחֲמֵן מֵאוֹמֵן הַבּוֹלֵל בּוֹ כָּל הַכּוֹנֵנוֹת.

עוֹד מַעֲנִין מַעֲלַת הַתְּפִלָּה בְּכּוֹנֵת הַלֵּב הַעוֹלָה עַל הַמְּכּוֹן כּוֹנֵנוֹת בְּתְפִלָּה, מוֹבָא (צד), כִּי הַמְּכּוֹן בְּתְפִלָּתוֹ בְּכָל הַכּוֹנֵנוֹת הַיְדוּעוֹת לֹא - אֵינּוּ מְכּוֹן רַק אוֹתָן הַיְדוּעוֹת לוֹ, אֲבָל כְּשֶׁאוֹמֵר הַתִּיבָה בְּהַתְּקַשְׁרוֹת גְּדוֹל אֵזוּ נִכְלָלוֹת בְּכָל תִּיבָה כָּל הַכּוֹנֵנוֹת מַעֲצָמֵן וּמֵאֲלִיָּהוּ. לְכֹהֵן יִרְאֶה הָאָדָם לְהַתְּפִלֵּל בְּהַתְּקַשְׁרוֹת וּבְהַתְּלַהֲבוֹת גְּדוֹלָה, וּבּוֹדָאֵי יַעֲשֶׂה פְּעֻלוֹת גְּדוֹלוֹת בְּעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים.

מִד

אָמַר: כְּשֶׁטּוֹבִלִים לְפָנֵי הַתְּפִלָּה, הַתְּפִלָּה עוֹלָה לְמָקוֹם אַחֵר לְגַמְרֵי מֵאֲשֶׁר כְּשֶׁמִתְּפַלְּלִים בְּלֹא טְבִילָה קִדְּם לְכֹהֵן. גַּם סֵפֶר שְׂפָשֶׁה־נִּיעַ לְגִיל מְצוּוֹת לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַתְּפַלֵּל קִדְּם שְׁהָיָה טוֹבֵל.

אָמַר: לֹא לְמַנַּע הַטְּבִילָה בְּמִקְוֵה מַחֲמַת חֶסְרוֹן פִּים, אֶלָּא לְטַבֵּל וּלְשַׁלֵּם לְמַחֲרַת.

מֵעֵשָׂה שְׂפָעַם אַחַת הִגִּיעַ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְטַבֵּל בַּחֲצוֹת לַיְלָה וְהָיוּ מֵי הַמִּקְוֵה חֲמִים בְּיוֹתֵר עַד שֶׁלֹּא נָתַן הָיָה לְהַכְנִים לְתוֹכָם, וְאָף-עַל-פִּי-כֵן הַמְּשִׁיד רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּעִבּוּדָתוֹ וְטַבֵּל בְּפִיָּם הַרוֹתְחִים, וְלֹא-אֶחָד

(צג) כְּמוֹבָא ב'שְׁלַחַן עֲרוּךְ' או"ח, נא, ז. (צד) צְנֻאוֹת הַרִיב"ש, בְּשֵׁם הַמַּגִּיד מִמְעוֹרְיָטָשׁ.

מִבְּנֵי הַנִּחִים עֲצָמוּ לְשֹׁכֵב עַל אֵיזוֹה סִפְסָל וְהָיָה נִרְאָה כְּאִלוֹ הַתְּעַלְפָּה, וְכִשְׁנֹכְנֵם בְּלֵן הַמִּקְנָה וְרָאָה אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל שׁוֹכֵב כַּנִּל, נִפְחַד בְּיֹתֵר וְלָקַח בְּזִרְיוֹת דְּלֵי מַיִם קָרוִים וְשָׁפַךְ עָלָיו, וּמִיד הִזְדַּקַּף רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר: מַדּוּעַ אַתָּה מִפְרִיעַ לִי בַעֲבוּדַת הַשָּׁמַיִם.

לא פָּעַם בָּעֵת שֶׁהָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל טוֹבֵל, בְּכָל מְבִילָה וּמְבִילָה הָיָה מַחְזִיק עֲצָמוֹ תַּחַת הַמַּיִם עַד שֶׁכָּבַר לֹא הָיָה יָכוֹל לְנַשֵּׁם, וְכַךְ הָיָה מִמְשִׁיךְ וְטוֹבֵל שׁ"י מְבִילוֹת, וְשָׁלֵא בְּדֶרֶךְ הָעוֹלָם הַטּוֹבֵלִים הַשׁ"י מְבִילוֹת בְּחִפְזוֹן רַב וּבְמַהֲרֵי. וּפָעַם, כְּאֲשֶׁר הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּגִיל תִּשְׁעִים וְחָמֵשׁ לְעָרֶךְ וְהָיָה חֲלוּשׁ כַּח בְּיֹתֵר, הִגִּיעַ לְטַבֵּל בַּמִּקְנָה, אוֹלָם הַמַּיִם הָיוּ חַמִּים בְּיֹתֵר עַד שֶׁכִּמְעַט וּבִלְתִּי נִסְכָּל הָיָה לְשָׁהוֹת בְּתוֹכָם, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן נִכְנַם בְּזִרְיוֹת וְהִחַל לְטַבֵּל שׁ"י פְּעָמִים כַּנִּל, וְלִפְתָּע הִשְׁלִיךְ רֹאשׁוֹ לְאַחֲרָיו וְהָיָה נִרְאָה כִּי הַתְּעַלְפָּה, וּמִיד קִפֵּץ מִשְׁמִשׁוֹ לְמַיִם לְמִשְׁטֵט אוֹתוֹ, וּפָנָה אֵלָיו וְאָמַר: הִנֵּחַ לִי. וְסִיִּם הַשׁ"י מְבִילוֹת.

ספר אַחַד שֶׁכְּאֲשֶׁר הָיָה בְּשִׁנּוֹתָיו הָאֲמֻצָּעִיּוֹת לְחַיִּיו, חָפַר יַחַד עִם רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִקְנָה, וְלִמְרוֹת שֶׁהָיָה אִז רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְבַגֵּר מִמֶּנּוּ בְּשָׁנִים, הָיָה זֶה רַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁחָפַר בְּאֲדָמָה הַקְּשָׁה, וְהוּא הָיָה רַק מִפְּנֵי הָעֶפֶר, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן בְּעֵצָם הַתְּלַחֲבוֹתוֹ וּמִסִּירוֹת נִפְשׁוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל, הָיָה מִקְדִּימוֹ.

אמר, כִּי קִדְּם הִצִּיאָה לְדֶרֶךְ יֵשׁ לְהַקְפִּיד עַל שְׁנֵי דְבָרִים: מְבִילַת מִקְנָה וְנֵר תְּמִיד.

מה

פעם שאל אחד את רבי ישראל איזה דבר, ועשה רבי ישראל עצמו כאינו שומע, וזה חזר שוב על שאלתו, ושוב הראה רבי ישראל כנ"ל, הינו שאינו שומע, וכך חזר הדבר על עצמו מספר פעמים כאשר בכל פעם הרים אותו האחד את קולו ביותר, עד שלבסוף כמעט וצעק באזנו של רבי ישראל, אז פנה אליו רבי ישראל והשיבו בנחת: אם אני אומר שאיני שומע אותך, הוא מחמת שדבורך אינו דבור. וכמוכא (צח), שלא כל דבור נקרא דבור, כי דבור שאינו נשמע ונתקבל אינו נקרא דבור, בחינת (צח) אין אמר ואין דברים בלי נשמע קולם, ועל-כן צריכים לראות שיהיה טוב בהדבור בכדי שיתקבל, ועין בפנים.

פעם אחת באומן הגיע אחד לדבר עמו, ואמר לו רבי ישראל כי אינו מבין כלל את דבריו היות והוא מדבר דרך הערף, וצוה עליו שיגיד לציון הקדוש ויאמר ה'תקון הפללי'. ולאחר שעשה כן, חזר רבי ישראל לדבר עמו בהרגלו. וכמוכא (צח), שדבור שאינו נשמע הוא דבור שאין בו טוב, כי חסר בחינת תקון הברית, בבחינת (צח) פה להם ולא ידברו.

הוכיח ברמיזה את אחד ושאלו: מדוע הנך מדבר רק חצי דבור?! וכמוכא בספר המדות (צח), שהדבור שאדם מדבר בחצי דבור, שאינו מוציא אותיות הדבור יפה יפה, כמו בחינת קרי.

על אחד שהתפאר בעצמו ששבר התאוות, אמר רבי ישראל כי הוא שקרן, היות והוא לא התפלל על כך.

ענה ואמר כי חלומותיהם של אנשים ביום אינם מכבדים, ולעמת זאת מובא במקומות רבים כי הצדיק האמת שזכה לברור המדמה בשלמות, אינו לא רק שחלומותיו הם מכבדים ואמתיים אלא אף הם תורה ממש ובחינת התעוררות השנה.

מו

הקפיד ביותר על מה שיש המקלים ראש ונוהגים לישן שני בחורים יחד במטה אחת גדולה.

אמר, כי אין לישן כשכוון הרגלים אל הדלת, בדרך מה שמוציאים הנפטר מהחדר.

אמר, כי יש לקרא קריאת שמע שעלה המטה על פי נסח האר"י הקדוש, בו נמצא סדר ודוי קדוש ומעורר עם קבלת ארבע מיתות בית דין. וככתוב בלקוטי תפלות (פ): וזכני לקרא קריאת שמע שעל המטה בקדשה גדולה ונוראה, במסירות נפש על קדוש השם באמת וכו', ואזכה לקבל עלי קדם השנה תמיד ארבע מיתות בית דין באמת ובלב שלם. גם שבח רבי ישראל את הספר 'שערי ציון' ומנה שלשה חלקים חשובים שבו, ואלו הם: סדר יום כפור קטן, שלש משמרות - שם מביא קטעים מהזהר הקדוש העוסקים בתקון חצות, וסדר קריאת שמע שעלה המטה להאר"י הקדוש כנ"ל.

מז

אמר: כל הלשות הדור הוא מחמת פגם הברית.

ממה שהאדם צריך לשמר עצמו מאד מאד מהתאווה הידועה, רמו בדרך בדיחותא וספר מחסיד אחד שהיה תמיד אומר על עצמו כי איננו מפחד משום אשה - רק מאשתו. והמשכיל יבין מעצמו עד כמה יש להשמר ולבלי לפגם שום פגם חס ושלוש אפלו בהתר, ולהתקדש, וכמו שאמרו רז"ל (א): "קדש עצמך במותר לך", דהינו שייצא מבחינת ההתר לבחינת קדשה, וכמובא בלקוטי תפלות (א): ושמרנו והצילנו ברחמיך הרבים וחסדיך ונפלאותיך הנוראות, והיה בעזרנו שלא נרבה תאוותינו אפלו בהתר חס ושלוש.

הוכיח פעם את אחד ואמר לו כי יש להרחיק המטות שבחדר השנה, שהאחת תהיה צמודה לקיר האחד, והשניה תהיה צמודה לקיר שבצד הנגדי, כי בלילה בשעת שנה וכו', והראה ברמיזה שהיד נשלחת לכוון המטה השניה.

אמר על חסידות מסימת, שהם עוזרים להשם יתברך לעשות ילדים. ואף שאמר זאת בדרך הלצה, היתה פונתו ברורה בזה, השם ישמרנו ויצילנו.

בשדכרן לפני רבי ישראל מענין תקון הברית, ספר כי פעם אחת הגיע אחד לפני רבנו הקדוש והחל משבח חברו בענין הנ"ל, והשיבו רבנו הקדוש: בענין זה, הינו בענין שמירת הברית, רק אני יודע היכן כל אחד ואחד מנח.

מח

אמר בתקף פמחזק ללחם מלחמת השם בעז וגבורה, מי שיודע בעצמו שייצרו בתאווה הידועה בחמימות ובתקף גדול - עליו להתגבר ביותר וללחם עם התאווה, ולשבר אותה!

מעשה מעצם קדשתו הנוראה של רבי ישראל קארדונו, והיה זה בשנות הרעב, שכידוע חל אז אסור לשמש מפתו (ק), ולאחר כמה חדשים שהבעלים פָּרְשׁוּ מַנְשׁוֹתֵיהֶם החלו הרבנים להקל ולהתיר הדבר. ולמרות זאת לא חש רבי ישראל קארדונו כלל להתר שמצאו, רק המשיך במנהגו בפרישותו הגדולה. אולם מדי פעם היתה אשתו מדברת עמו אודות התר הרבנים, כי כל פונת לבה היה לשם שמים, כי היתה צדקת גדולה והיתה מתאוה ומחזרת להרבות בנים, עד שהכרח להסכים עמה, ובדרךפה למבול - נפלה ושברה רגלה. אז ראתה מקדשת בעלה, ומאז לא דברה עמו יותר מהענין הנ"ל.

מט

לאחד שקבל לפניו על מה שלמרות שהוא עוסק בספרים, כשיוצא מביתו לחוץ נשפחים ממנו הדברים, השיבו רבי ישראל בפשיטות כי יש לקיים "ובלכתך בדרך" (ק), הינו שהספרים מזכירים אותו שלא ישפח את השם גם כשיוצא מביתו, שגם אז יהיה עם השם יתברך ולא יסיח דעתו ממנו. והוסיף רבי ישראל: "לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא" (ק), זה לא קשה, רק צריכים לרצות עם רצון אמתי. ואם זה קשה, אז דוקא משום שזה קשה יש לקיים זאת, וכל מה שקשה יותר - יותר טוב.

חזק את אחד בענין שמירת המחשבה מהרהורים לא טובים, ואמר: זה עקר המלחמה, להתגבר על המחשבות הלא טובות, זה טמאה חזקה. גם אמר לאחד, שעקר למודו בהלכות נדה יהיה אחר חתונתו, היות ומחשבה רעה מזקת ביותר.

(ק) שלחן ערוך, או"ח, תקעה, ד. (קד) דברים ו, ז. (קה) שם ל, יא.

לְאַחַר שִׁנְפֹּטֵר אָבִיו שֶׁל אֶחָד מֵאַנְשָׁיו, הָיָה מְרַבֵּה אוֹתוֹ הָאֶחָד לְהַעֲמִיק מַחְשַׁבְתּוֹ בְּזוֹה, וּפְעַם שָׁאַל אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל אִיךְ זֶה שׁוֹמֵן רַב שְׁאֲבִיו עֲדִין לֹא בָּא אֵלָיו בְּחֵלוֹם, וְהַשִּׁיבוֹ: לֹא טוֹב לְהִסְתַּפֵּל וּלְחַשֵּׁב בְּדַבָּרִים כְּאַלֶּה.

וְכֵן מַעֲנִין חֲדָשׁוֹת, מֵה שְׁמוּכָא שָׂרְבְנוּ הַקְדוּשׁ הָיָה נוֹהֵג שְׁיִסְפְרוּ לְפָנָיו חֲדָשׁוֹת מַעֲסָקֵי הָעוֹלָם, אָמַר אֶחָד לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל כִּי הַחֲדָשׁוֹת גּוֹרְמוֹת לוֹ עֲצָבוֹת, וְהַשִּׁיבוֹ שְׁיִשְׁמַע חֲדָשׁוֹת רַק מִמַּפְלַת הַרְשָׁעִים. גַּם הָיָה אֶחָד מֵאַנְשָׁיו שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה נוֹהֵג לְסַפֵּר לוֹ מִחֲדָשׁוֹת הַיּוֹם בְּאִפְן שֶׁהָיָה מִמְשִׁיל הַדַּבָּרִים לְפָרְסוּם הַפֶּתַק הַקְדוּשׁ וּלְמַפְלַת אַמּוֹת הָעוֹלָם, וְשָׁמַח רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵהַדַּבֵּר וּבְכָל פֶּעַם שֶׁחָפֵץ לְשָׁמַע חֲדָשׁוֹת הַיּוֹם הָיָה מְבַקֵּשׁ שְׂדוּקָא אוֹתוֹ הַנ"ל יְסַפֵּר לְפָנָיו אֶת הַחֲדָשׁוֹת.

ג

מֵאַמִּירַת תְּהֵלִים, מֵה שְׁיִישׁ שְׁאוּמְרִים שָׂאִין לוֹמַר תְּהֵלִים בְּלִילָה, אָמַר כִּי רַבְנוּ הַקְדוּשׁ גָּלָה שְׁאַמִּירַת תְּהֵלִים מִסְגָּל לְתַשׁוּבָה (קו), וְתַשׁוּבָה צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת תָּמִיד - גַּם בְּלִילָה, אִם כֵּן יֵשׁ לוֹמַר תְּהֵלִים גַּם בְּלִילָה.

אָמַר: אִם לֹא מִסְפִּיקִים לוֹמַר ה'תְּקוֹן הַכְּלָלִי' בְּמִשְׁךְ הַיּוֹם אֶפְשָׁר לְהַשְׁלִימוֹ בְּלִילָה וְנַחֲשֵׁב לְאוֹתוֹ הַיּוֹם שְׁכַבְר עֶבֶר וְלֹא הַסְפִּיק לוֹמַר בּוֹ. גַּם עוֹרֵר וְחִזַּק אֶת אַנְשָׁיו לוֹמַר הַתְּקוֹן הַכְּלָלִי עִם ה'יְהִי רְצוֹן' שְׁלִפְנָיו וְהַתְּפִלָּה שֶׁל רַבִּי נִתֵּן שְׁלֹא חָרְיוּ.

חוק את אחד שהיה בעצבות מחמת שארע לו מקרה בלתי טהור, רחמנא ליצלן, ושאלו: האם אמרת ה'תקון הכללי? וזה השיבו בחיוב. ושאלו: האם אתה מאמין בהבטחת רבנו הקדוש שמי שזוכה לומר ה'תקון הכללי' באותו היום שארע לו המקרה אינו צריך עוד לפחד מהפגם הנורא שיש בזה, כי בודאי נתקן עלידי זה? והשיבו בחיוב. ואמר לו רבי ישראל: אם כן, אינך צריך לפחד עוד ולהיות במרה שחורה.

אמר: הגאולה כבר ישנה, התקון הכללי עם התפלה שלאחריו באומן - מתקן הכל. אומרים נ נח נחמ נחמן מאומן, אלו הם עשרה מיני נגינה, רפואת הבת מלך.

נא

מעשה באחד שעם התקרבותו לרבי ישראל היה לו מד, רוקד ושמת יחד עם אנשיו של רבי ישראל, ופעם בא בקבלנה קצת לרבי ישראל על שבואב לו הראש מחמת ה'אורות', והשיבו רבי ישראל בכלאחר-יד כי אין זה מחמת ה'אורות', אלא מפגם הבטית.

אמר, כי הסמים הם גרועים מתאות הנאוף והם בעבודה זרה. גם אמר על העשון שזה רק דמיון וזה שורף ומטמטם ואומם את הלב ומכניס אש בגוף, ועוד דבורים חריפים.

אמר, כי שלשת הימים הראשונים שלאחר הפסקת העשון הם ה'קשים', ולאחר מכן קל יותר. גם יעץ לאחד שבכל פעם שיתגבר עליו יצרו וירצה לעשן, ידליק את הסיגריה, יעשן פעמים, ואז יכבה אותה. וקיים זאת עד שבעזרת השם הפסיק לעשן לגמרי.

הוכיח בלשון תמיהה ואמר: בשביל מה לעשין? חסר תאוות
שצריכים לשפר ולברח מהן?! גם הוכיח בחיבות את אחד
שבשר לו כי הפסיק לעשין, ושאלו בתמיהה: הפסקת רק עם זה?!

נב

אמר: אנחנו אסור לנו לשתות עראק ויין מלבד ביום אחד בשנה -
פורים.

ספר שהיה מקים 'חיב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע' (קו), עד
שהיה צריך להחזיק נשמתו שלא תצא, כי מעצם השתיה
שהיה נוהג בפורים היתה נשמתו קשורה בגופו רק בחוט השערה.

אמר: אני שמעתי מאנשי שלומנו מה זה פורים. וספר: רבי ישראל
קארדוֹנר היה מכנים מפה ומוציא מפה, והראה על הפה.

ספר בפורים המעשה מאנשי שלומנו, שבשעת שכרות התפאר אחד
מהם שאינו מפחד מהיצר הרע, וביום למחרת, לאחר שפגה
שכרותו והזכיר לו חברו את דבריו, השיבו כי גם פעת הוא אומר כן,
הינו שלא בשעת שכרות. וסים רבי ישראל ואמר: ומצאנו את הפת
מלך והוצאנו אותה (קח).

פְּרִנְסָה וּבְטָחוֹן

הִיָּה נוֹהֵג רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לַחֲזֹק לֵב אֲנָשָׁיו בְּנוֹשֵׂא הַפְּרִנְסָה עַל־יְדֵי שְׁהִיָּה מְסַפֵּר אֵיזָה מַעֲשֵׂיָה קְדוּשָׁה אוֹ עַל־יְדֵי שְׁהִיָּה מְסַפֵּר מַעֲבֹדָתוֹ וּגְבוּרָתוֹ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קְאָרְדוֹנֵר, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, וְכֵן הָיָה מַחְדִּיר בְּלֵב כָּל שׁוֹמְעָיו עַל־יְדֵי דְבוּרָיו הַקְּדוּשִׁים אֲמוּנָה וּבְטָחוֹן גְּדוֹל בּוֹ יִתְבָּרַךְ לְבַד בְּנוֹשֵׂא הַפְּרִנְסָה, עַד שְׁהִיָּה מְבַטֵּל מֵהֶם לְפִי שְׁעָה אֶת עֵקֶר הַטְּרִדָּה הַמּוֹנֵעַת אֶת הָאָדָם מִלְּהַגִּיעַ לְתַכְלִיתוֹ הַנְּצָחִי, כִּי כָּל שׁוֹמְעָיו הָיוּ מִתְמַלְּאִים בְּבְטָחוֹן שְׂמֵכָאן וְאֵילָךְ לֹא יֵצְרוּ עוֹד צָרַת הַמַּחֲרָה, וְכָל הַכֶּסֶף - הַבֵּל, וּמַעֲתָה יַעֲסֻקוּ אֵדְךָ וְרַק בְּעַבְדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ וּבוֹ יִבְטָחוּ עַדִּי עַד, וּמֵאֵן דִּיהִיב חַיִּי - יְהִיב מְזוּנִי, וְכָל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה - הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה לוֹ חֶפְצָיו ^(א), "וְדוֹרְשֵׁי הַשֵּׁם לֹא יַחֲסְרוּ כָּל טוֹב" ^(ב), כִּי בְּכַח דְבוּרוֹ הַקְּדוּשׁ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל כַּנֵּ"ל הָיָה מְבַטֵּל מֵהֶם כָּל אוֹתָן הִירְאוֹת הַנְּפֹלוֹת וְקַטְנוֹת הַמַּחֲזִין וְהַדְּאֹגוֹת וְהַטְּרִדוֹת, וְהָיָה נוֹטֵעַ בָּהֶם תְּשׁוּקָה גְּדוֹלָה לַחַיִּים הָאֲמִתִּיִּים, חַיִּי נְצַח, וּבְכַחֲנִית ^(ג) כָּל הַנְּהַנְּה מִדְּבַרֵי תוֹרָה נוֹטֵל חַיָּיו מִן הָעוֹלָם, אֲשֶׁרֵי לָהֶם.

א

עַל־פִּי רַב לֹא הָיָה נוֹהֵג רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְשָׂאֵל וּלְחַקֵּר אֶת אוֹתָם שְׁנַכְנְסוּ אֲצִלוֹ עַל עֵסֶק פְּרִנְסָתָם, כְּמֵרְאָה שְׁחַפֵּץ לְהִרְאוֹת שֶׁהוּא עֲנִיָּן שֶׁל מָה בְּכֵךְ, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא הַזֵּן וּמְפָרְנֵם כָּל חַי וְלֹא בְּכַח יְגִבֵר אִישׁ, וְכִי צָרִיךְ הָאָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל אֵדְךָ וְרַק בְּעַבְדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ.

(א) מַדוּת, תְּפִלָּה יֵי. (ב) תְּהִלִּים לֵד, יֵא. (ג) אֲבוֹת, ד, ז.

בעת שהתארח רבי ישראל באיזה דירה גדולה, שהה באחד מחדריה הרחוקים מהסלון אשר בדרך הטבע לא היה נתן כלל לשמע את אשר משיחים בסלון, וישב בעל הדירה בסלון הבית והחל לדבר בהתלהבות גדולה מעסקי המסחר והפרנסה בפני אורחיו, והיה שם אחד מאנשיו של רבי ישראל שלא חש בנח מהדברים אולם מתוך אי נעימות גותר לשבת שם בשתיקה, עד שלפתע קרא אותו רבי ישראל לחדרו בגערה והוכיחו: שב והשאר על ידי, לשם מה אתה יושב יחד עם אנשים המדברים רק מעסקי הממון. וכמבאר (ד), שכפי מה שכל אחד פוגם ומוציא כסופים שאינם טובים בפיו - כמו כן צריך לעמל ולהתיגע בפרנסה, בבחינת (ה) כל עמל האדם לפיהו, דהינו על-ידי פגם ההבלים והנפשות שיוצאים דרך הפה, על-ידי זה פרנסתו ביגיעה גדולה, ועל-כן צריכים להשמר מהבלים של כסופי העולם השפל הזה ומאורים רעים של בני העולם.

ב

מעשה באחד שהגיע לבקור בארץ ונסתבב ששמע מעט מדבוריו הקדושים של רבי ישראל ממעלתה וקדשתה של ארץ ישראל, ונתעורר מיד לקימם ולקבע מקומו בארץ, אולם חלשה עליו דעתו מחמת שלא היה לו מקור הכנסה, ושאל מרבי ישראל מענה והתחזקות, והשיבו כי עליו להתפלל על-כף ובוודאי יושע. וכך, החל אותו האחד לחזק עצמו באמונה יתרה בכל לבו ולהתפלל לישועה. והנה, לאחר מספר ימים פנה אליו במפתיע אחד שהיה אמיד והציע לו לעשות עסקת יששכר ובלון, דהינו שיעסק בכל יום ארבע שעות בתורה והוא יתן לו סך קבוע מידי חדש בחדשו, וכך שניהם יזכו בשכר

(ד) ל"ה, אמנין ד. (ה) קהלת ג. ו.

למוד התורה לעתיד לבוא. ושמה מאוד אותו החסיד כי כעת יתאפשר לו להוציא בסופיו מבח א' הפועל ולעלות ארצה. וכך, התפרנס אותו חסיד במשך שנה וחצי, אולם לאחר מכן התבשר בצער כי אותו הגביר לא יוכל עוד להמשיך עמו בעסקה הנ"ל, כך שיצטרך למצא לעצמו מקור פרנסה חדש. והנה, ביום למחרת הגיע רבי ישראל להתארח בביתו על שבת קדש, ובמוצאי השבת פנה אליו רבי ישראל, מבלי שכביכול ידע דבר מפל הנ"ל, ושאלו: האם משלמים לך מהישיבה? וזה השיבו בשלילה, ואמר לו רבי ישראל בדרך פסיקה: עליהם לשלם לך על ידי תמיכת הממשלה. ואף שהדבר היה רחוק מן המציאות מחמת שהיה עוסק בישיבה בלמוד ספרי רבנו ועל-פן היו מסורבים לתמוך בו, אף-על-פי-כן ביום למחרת נגשו אליו ראשי הישיבה מעצמם ואמרו לו שהחליטו כי מעתה יקבל גם הוא שכר מדי חדש בחדשו.

אמר לאחד שהגיע אליו לבקש על פרנסה, שיקים הדבור מספר המדות⁽¹⁾: "בשעת תפלה יפרש בפיו כאלו מקבל איזה דבר", ותכף שנה לדרך החל לקים זאת, ופרש בפיו בתחנה ובקשה לפניו יתברך, וכבר שהגיע לביתו בשורה לו אשתו כי כמה רגעים קדם לכן הגיע איזה מכר ונתן להם סכום נכבד ביותר.

ג

אמר: יש רחמנות גדולה על מי שאין לו צורך אמתי לעבד את השם ואינו זוכה להקריב עצמו על עבודת השם ולהשליך כל העולם הזה לגמרי, רק שיעסק בתורה ותפלה. והוסיף: האדם בעצמו צריך לדעת ולהתפיל שיוזכה להפקיר עצמו בשביל עבודת השם, בשביל כל רגע של תורה ותפלה.

(1) תפלה, מו.

אמר: טוב יותר כשהאדם לא 'חכם' ולא חושב הרבה, רק גבור וחזק לעשות בעבודת השם. ופעם הגיע לפניו אחד שהיו לו קשיי פרנסה, אולם אף-על-פי-כן החליט שלא ישגיח על המניעות והעפובים, רק ישליך ידיו בגבורה על השם יתברך ויחזק עצמו באמונה יתרה, ובקש את רבי ישראל שיתפלל עבורו, והשיבו רבי ישראל בשמחה ובנחת-רוח: למרות כל מה שעובר עליך בענין הפרנסה אני רואה כי אינך מדאג. והראה עצמו רבי ישראל כשבע רצון מדרך שהחליט אותו חסיד לבטח בהשם על אף דחקו הגדול.

חזק את אחד כנגד המחשבות הפורדות והמבלבלות בנושא הפרנסה, באשר באר מדוע מכנה היצר הרע 'זקן', כמו שכתוב⁽¹⁾: "מלך זקן וכסיל", ואמר, שהיצר הרע טוען בכל פעם את אותן הטענות כנגד האדם: "מה יהיה, מה יהיה", ועל-כן נקרא 'זקן' כנ"ל.

בעת שישבו שנים מאנשיו של רבי ישראל לא הרחק ממנו, פנה אחד אל רעהו ואמר לו פי עליו לכתב סת"ם ובכך יוכל לשלם שכר הדירה, וזה השיבו פי הוא מענין לכתב בכדי שיוכל להרבות בצדקה, ולא על-מנת לממן השכירות, כי על אף שהוא עני פונתו היא להרויח בכדי שיוכל ליתן צדקה, פי זהו עקר תקונו של המשא ומתן, כמבאר בלקוטי מוהר"ן בסימן כט, ותכף שפיים להשיבו כנ"ל נשמע צחוק של שמחה מפי רבי ישראל, כמראה על הנחת-רוח ושביעות הרצון שיש לו מהדברים.

בעת שפבל אחד מאנשיו של רבי ישראל מדחק גדול בפרנסה עד שנפל מעט במרה שחורה, פי כמעט שכבר נתקו את החשמל מביתו וכדומה, הגיע אליו רבי ישראל וחזקו והורה לו שאף-על-פי-כן

(1) קהלת ד, יג.

אל לו להעמיק מחשבתו בטרדת הפרנסה המביאה לעצבות, בבחינת (ח) בעצבון האכלנה, רק יחזק עצמו פאמונה ובשמחה, ובכל עת שיבואו לו מחשבות מעניינים הנ"ל, יחשב רק מהשם יתברך. והחל החסיד להרגיל עצמו לתפס מחשבתו ולבלי להניחה לצאת אל החוץ ולשקע במרירות הפרנסה וטרדתה, רק המשיך מחשבתו לתורה ולתפלה כנ"ל, ואכן במהרה השתפר מצבו הכלכלי לבלי הכר. וכמבאר (ט), שעקר יגיעת הפרנסה הוא מחמת שטות וחסרון הידעת, מחמת שאינו מגדיל דעתו לדבק מחשבתו בעלמא דאתי, וכן כל אחד ואחד כפי מה שמדבק מחשבתו יותר בעלמא דאתי ושומר את הזכרון בעלמא דאתי ביותר - כן פרנסתו בנקל יותר, כי עקר השפע הוא מבחינת הזכרון הנ"ל.

ד

ספר רבי ישראל, שפעם אחת ישבו אנשי רבנו והחלו לדבר מפרנסה, ורבנו הקדוש שהיה בקרבת מקום ושמע שיחתם וכא אצלם ואמר כמשתומם: אתם רוצים פרנסה?! "נאר בטחון" (רק בטחון!) וסים רבי ישראל ואמר: באלו שתי המלים, 'רק בטחון', בזה רבנו הקדוש המשיך ונתן פרנסה לכל אחד ואחד.

בעת שנכנסו אליו שני בחורים שעדין לא היו נשואים ובקשו אותו שיעתיר עבורם, החל רבי ישראל לצחק ולספר כי בתקופתו לא היה לאנשי שלומנו עם מי להתחתן, כי תכף שהורי הפלה שמעו שהמשדך הוא חסיד ברסלב, היו נרתעים ופונים לדרךם, הם היו חושבים לעצמם: אם בעלה של בתי יקום בחצות לילה וילך ליער, האם מזה יהיה לה פרנסה?! ממה תתפרנס בתי? איך היא תחיה? וחזר רבי ישראל על המעשה פעם אחר פעם תוך שהרבה לצחק.

וְנִרְאָה הִיָּה כִּי מְלַבֵּד גּוֹף הַמַּעֲשֶׂה, מֵה שְׁסֵפֶר רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵהַקְּרֻבָתָם וּמִסִּירוֹת נַפְשָׁם שֶׁל אַנְשֵׁי רַבְּנוּ בְּזִמְנוֹ בַּשְּׁבִיל לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם, חָפֵץ גַּם לְרַמֹּז עַל הַקֶּשֶׁר הָאֲמִתִּי בֵּין פְּרִנְסָה לַעֲבוּדָת קִימַת הַחַצוֹת, הַהַפּוּד מֵהַדְּעָה הַרוֹחוּחַ וְהַמוֹטְעִית שֶׁל רַב הָעוֹלָם הַמְּבֻלִים יְמֵיהֶם וּשְׁנוֹתֵיהֶם בְּהֶבֶל וְרִיק וּמְאוּמָה לֹא יִשְׂאוּ בַעֲמָלָם, כִּי בְּאֵמֶת לְאֲמִתּוֹ הַפְּרִנְסָה נִמְשָׁכֶת דּוֹקָא עַל־יְדֵי קִימַת חַצוֹת, וּכְפִי שְׂרַמְזוּ בּוֹה רַבִּי יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר הִרְבָּה לְצַחֵק בְּנ"ל^(*).

לְאַחַר שְׁסֵפֶר רַבִּי יִשְׂרָאֵל כִּי בְהִיּוֹתוֹ קָטָן קָבַל מִכּוֹת מֵהַמְּלַמֵּד מִשׁוּם שְׁלֹא הִבִּיא אֶת הַתְּשָׁלוּם בְּרֹאשׁ חֲדָשׁ^(**), אָמַר: וְעַכְשָׁו יִשׁ עֲנִין חֲדָשׁ, כִּיּוֹם הוֹלְכִים ל'חֲדָר' בְּלִי כֶּסֶף. וַיִּתְּכֵן וְחָפֵץ רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּתִשׁוּבָתוֹ הַנ"ל לְרַמֹּז וּלְחַזֵּק אֶת אַנְשָׁיו שִׁירָאוּ לְחַזֵּק לָבֵם בְּכַחוֹ הַגְּדוֹל, מֵה שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ כְּבָר סָבַל מֵה שְׁסֵבַל בְּכַדִּי לְפִתּוֹחַ וּלְהִרְחִיב לָהֶם שְׁבִילֵי הַקְּדוּשָׁה, כִּי זֶה יְדוּעַ שֶׁהַצַּדִּיק סוֹלֵל דְּרָכִים חֲדָשׁוֹת וּפּוֹתַח צִינּוֹרוֹת הַשְּׁפַע בְּרוּחַנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת עֲבוּר הָעוֹלָם, כְּדָגְמַת מֵה שְׁעַם פְּקִידַת שָׂרָה נִפְקְדוּ הִרְבָּה עֲקָרוֹת עִמָּה, וּכְדָגְמַת מֵה שֶׁאָמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּסוֹף יָמָיו לְאַחַר שְׁסֵבַל רַבּוֹת לְצַרְף הַדְּפָסַת סְפָרֵי רַבְּנוּ, שְׁפַל יָמָיו הָיוּ יְרֵאִים וּמְפַחְדִּים לְנַגַע בְּסְפָרֵי בְּרֶסֶלֶב, אוֹלָם כָּעַת יְכוּלִים לְקַנּוֹת אוֹתָם בְּכָל מְקוֹם.

מַעֲשֶׂה בְּאַחַד מֵאַנְשָׁיו שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁאָבִיו רָכַשׁ עֲבוּרוֹ דִּירָה, וַחֲבָרוֹ שֶׁשָּׁמַע מִכָּד נָפַל מְעַט בְּדַעְתּוֹ מִחֲמַת שְׁתַּלָּה רְכִישַׁת הַדִּירָה בְּדֶרֶךְ הַטָּבַע, דִּהְיָנוּ בַּעֲשִׂירוֹתוֹ שֶׁל הָאָב, וְתַכְּף שְׁנַכְנַם לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל פָּנָה אֵלָיו רַבִּי יִשְׂרָאֵל וּשְׂאָלוֹ: כִּיֶּצֵד זֶה שֶׁחֲבָרְךָ רָכַשׁ דִּירָה? וְהַשִּׁיבוֹ כִּי אָבִיו רָכַשׁ עֲבוּרוֹ אוֹתָהּ. וְהוֹכִיחוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּגַעְרָה: אָבִיו

(*) ל"ה, רבית ה, עין בפנים. (יא) ישראל סבא, תמימות בעבודת השם.

רַכַּשׁ עֲבוּרוֹ?! רַבְּנוּ הַקְדוּשׁ נָתַן לּוֹ! וּמֵאֵז הַתְּחִיךְ אוֹתוֹ הַחֶבֶר
בְּפִתּוֹב (יב), שְׁפַל הַהִשְׁפָּעוֹת וְכָל הַדְּבָרִים הֵם בָּאִים רַק מֵהַצִּדִּיק הָאֵמֶת.

אָמַר: יֵשׁ לָנוּ הַכֹּל בְּחַנָּם, הַמִּכְלֵת בְּחַנָּם וְכוּ', כָּל מֵה שְׁאַנְחָנוּ רוֹצִים
- הַכֹּל בְּחַנָּם.

ה

לְעֵינֵינוּ מֵה שֵׁיִשׁ לְהִתְרַחֵק מֵהַגְּנֵבָה וְהַגְּזֵלָה אָמַר: אֲנַחְנוּ רְחוּקִים מְאֹד
מֵאֲמוּנָה, יֵשׁ לִי פֶּאֶב גְּדוֹל בְּלֵב עַל-כֶּד. וְהוֹסִיף בְּרַחֲמָנוֹת: לֹא
רוֹצִים לְשִׁמְעַע אוֹתִי, יְכוּלִים לְעֹבֵר עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה עַל-יַדֵּי הַגְּנֵבָה
וְהַגְּזֵלָה. אֲנִי מִכִּיר רַבָּנִים שְׁפַל הַחַיִּים שְׁלָהֶם לֹא שׁוּה כְּלוּם מַחֲמַת שְׁהֵם
מְלֵאִים בְּגֵנֵבָה וּגְזֵלָה.

הַזְּהִיר וְהִתְרַיַע מֵהַגְּזֵלָה וְהַגְּנֵבָה וְאָמַר: מִי שְׁמַתְרַגֵּל לְזִיף בְּדְבָרִים
קְטָנִים, יְכוּל לְהִתְרַגֵּל לְזִיף גַּם בְּדְבָרִים גְּדוֹלִים. וּפְעַם בְּמִשְׁדָּ
לִילָה שָׁלֵם אָמַר פְּעַם אַחַר פְּעַם: לֹא נִגְזֹר הַמִּבּוּל אֱלֹא עַל הַגְּזֵל (יג). גַּם
דִּבֵּר מִמֶּה שְׁהָאֲבוֹת הָיוּ מְקִיָּמִים אֶת הַתּוֹרָה עַל-יַדֵּי שְׁהָיוּ שׁוֹמְרִים אֶת
הַבְּהִמּוֹת מִן הַגְּזֵל (יד).

פְּעַם אַחַת פָּנָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל אֶל אֶחָד וְאָמַר לוֹ כִּי הוּא גְזֵלָן, וּכְשֶׁנָּה
לֹא הִבִּין כּוֹנֵתוֹ, הִשִּׁיבוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל כִּי מִי שְׁנֵהֵנָה מֵהַעוֹלָם הִזָּה
כְּלָא בְּרַכָּה - נִקְרָא גְזֵלָן. וְכַמְבָּאָר (טו), שְׁאֵפְלוּ כְּשִׂאֵינוּ עוֹשֵׂה עֲבָרָה
מִמֶּשׁ, רַק שְׁנֵהֵנָה מִן הַהִתְרַ בְּעוֹלָם הִזָּה כְּלָא בְּרַכָּה נִקְרָא גַם-כֵּן גְזֵלָן,
עַל שְׁקִיבַל הַנְּאֵת הַעוֹלָם הִזָּה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּלָא בְּרַכָּה שְׁוֵהוּ בְּחִינַת
גְזֵלָה מִמֶּשׁ.

(יב) לְקוּמֵי מוֹהֲרָ"ן רַבֵּי. (יג) רַש"י, בְּרֵאשִׁית ו', יג. (יד) שָׁם יג, ז, עֵינֵי רַש"י. (טו) ל"ה, גְזֵלָה ג, ג.

הוֹכִיחַ וְאָמַר לְכַמָּה עוֹלִים מְצַרְפֶּת: מִי שְׂגוֹנֵב אֶפְלוּ פְּרוּטָה, זֶה מְבִיא עָלָיו וְעַל זָרְעוֹ קָלְלָה לְדוֹר דוֹר, עַד שִׁיעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וַיַּחְזִיר אֶת הַגְּנֵבָה כְּפִי מָה שֶׁצָּרִיךְ לְהַחְזִיר. וְהוֹסִיף וּדְבַר בְּאֲרִיכוֹת מַעֲנִין חֲמֵרֵת הַגְּנֵבָה וְהַגְּזוּל, וּלְבַסּוֹף סִיּוֹם וְאָמַר כִּי עֲנִין הַגְּנֵבָה נִמְשָׁךְ מִהַמְדִּינָה שֶׁבָּאוּ מִמֶּנָּה, הִינּוּ מְצַרְפֶּת.

בְּקָר אֶחָד, בָּעֵת שֶׁהִתְאַרַח רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּבֵיתוֹ שֶׁל אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו, הִחֵל לְהוֹכִיחַ בְּדֶרֶךְ מַעֲשֶׂה וְאָמַר: כָּל הַלֵּילָה הָיוּ קוֹלוֹת כְּאִלּוּ שְׂאִי אֶפְשָׁר הָיָה לִישֹׁן, בָּא חֲתוּל וְרָאָה עוֹגָה גְּדוּלָה וּמַעֲיִמָה מְאֹד וְרָצָה לֵאכֹל אוֹתָהּ, אֲבָל הוּא פָּחַד מִבְּעַל הַבַּיִת, מָה עֲשֶׂה - אָכַל וּפָזַר חֲתִיכָה פֹּה, חֲתִיכָה פֹּה, אֵינִן לוֹ שֶׁכָּל אֲבָל הוּא מְרַגֵּישׁ וּמְרִיחַ לְמַרְחוֹק, אוּלַי יָבוֹא בְּעַל הַבַּיִת וַיִּזְרַק אֶבֶן בְּרֹאשׁוֹ. וְהָיָה שֵׁם אֶחָד וּשְׂאֵלוֹ לִפְשָׁר כּוֹנֵנוֹ, וְהִשְׁבִּיבוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּהַקְפָּדָה: אֵתָה צָרִיךְ לְהַבִּין, הָעוֹלָם לֹא הֶפְקַר!

ו

פַּעַם אַחַת הִגִּיעַ אֶל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל אֶחָד וּסְפַר לוֹ כִּי הִבְטוּחַ לְאִמִּי מָעָה וְהוֹסִיף לְחַשְׁבוֹנוֹ אֵיזָה סֵד, וּשְׂאֵלוֹ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל: הַחֲזַרְתָּ הַמָּמוֹן? וְזֶה הַשִּׁיב שְׂלֵא, וְאָמַר לוֹ כִּי עָלָיו לְהַחְזִיר. וּכְשֹׁנָה שְׂאֵל אִם יוּכַל לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַמָּמוֹן לְרִכְשׁ כְּרִטִים טִיסָה לְאוֹמֵן וּלְאַחַר מִכֵּן לְהַשִּׁיב אֶת הַמָּמוֹן, הִשְׁבִּיבוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּחַיּוּב. גַּם הַשִּׁיב בְּחַיּוּב לְאֶחָד שֶׁהָיָה עֲנִי וּשְׂאֵלוֹ אִם יוּכַל לְמַמֵּן לְעַצְמוֹ אֶת כְּרִטִים הַטִּיסָה לְאוֹמֵן מִהַמַּעֲשָׂרוֹת שְׁלוֹ.

מַעֲשֶׂה, שֶׁהִגִּיעַ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְהִתְאַרַח בְּאֵיזָה דִּירָה, וְתַכְּף בְּכַנִּיסָתוֹ שְׂאֵל לְבַעֲלוֹתָהּ, וְהִשְׁבִּיבוּ בְּעַל־הַבַּיִת כִּי הִיא שִׁיכָת לְעַמִּידָר. וּשְׂאֵלוֹ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל: הָאֵם עֲשִׂיתָ עִמָּם חוֹזָה? וְהִשְׁבִּיבוּ: לֹא, רַק פָּלְשֵׁתִי אֵלֶיהָ. וּמִיָּד יָצָא מִשֵּׁם רַבֵּי יִשְׂרָאֵל.

ספר מרבי ישראל קארדונר, שפעם אחת בתקופת האנגלים לא היה לו לשלם עבור הנסיעה ברכבת ונסע ללא כרטיס מבלי שיתפס, ולמחרת קנה כרטיס וקרע אותו, כי אסור לגזול מגוי, אבל טעות גוי - מתר, וכמוכא בשלחן ערוך^(ט): שאסור לגזול או לעשוק אפלו כל שהוא, בין מישראל בין מעובד פוכבים וכו', וכן יש אומרים דאסור להטעות עובד פוכבים, אלא אם טעה מעצמו שרי^(י). וכן ספר שפעם לאחר שחזר עם רבי ישראל קארדונר מהדאר, התברר לרבי ישראל קארדונר כי החזר לו ערף יותר מדי, ולמרות ההלכה הנ"ל, הינו מה שטעות גוי מתר, נהג במדת החסידות ותכף שב לדאר והחזיר את המייתר ובכך קדש שם השם.

ז

אמר: מי שלוקח ממון מהדפוס הוא כמו שלוקח מבית המקדש ביום כפור, ואפלו רבנו הקדוש לא יוכל לעזור לו. ואחד מאנשיו שהיה נוכח בעת שאמר רבי ישראל את הדברים הנ"ל, הלך בלילה ליער והחל לצעק לתשובה, ובבקר אמר לו רבי ישראל כי תפלה אינה מועילה עד שישב הגולה. וכמוכא^(י) שאין מועיל תשובה וקרפן על הגזל, כי אם אחר שישב את הגולה, כמו שכתוב^(י): "והשיב את הגולה אשר גזל", וכל זמן שאינו משיב את הגולה לבעליו אין לו תקנה בשום תשובה בעולם.

ח

אמר: אנו עתידין ליתן דין וחשבון על כל פרוטה ופרוטה מממונו של רבנו הקדוש.

(ט) חו"מ שנת, א. (יז) שם, שמת, ב. (יח) ל"ה, גולה ב, ה. (יט) ויקרא ה, כג.

ומעשה נזרא מאחד שְלַקח איזה סך נכבד ממזון הדפוס בלא הספקתו של רבי ישראל, ובנסיעתו התהפך רכבו מספר פעמים ונצל בנס, ובבואו לרבי ישראל, מיד פנה אליו רבי ישראל ואמר בהקפדה: דע לך, שהצרכתי להתפלל עבורך, כי כבר נגזר עליך מה שנגזר, רחמנא ליצלן. והצילו.

מעשה שארע אחר פטירתו של רבי ישראל, מקשישה שהיתה דרה בשכנות לאחד מאנשיו של רבי ישראל שהיה מפין את הספרים, ואשת החסיד הציעה לה לרכש את הספר לקוטי תפלות, והסכימה ואמרה כי תשלם עבור הספר בקרוב, אולם בינתיים נשפח ממנה הענין מעט. והנה, פעבור מספר ימים הגיע הישישה לבית החסיד עם הסכום, וספרה כי בחלומה ראתה שלחן גדוש בספרי רבי נחמן ונגשה לעברו, ולפתע פנה אליה רבי ישראל ושאלה במעט הקפדה: היכן הוא המזון עבור הספר שרכשת? וכעת החישה עצמה לשלם עבורו.

מעשה באחד שנתן לרבי ישראל במתנה את רכבו החדש, ומיד קמו כמה ששמו עיניהם במזונו של הצדיק אף מבלי שירגישו בכך, עד שבכל פעם היה מגיע אליו אחד ובקשו להיות נהגו הפרטי, והיה רבי ישראל שואל בתמיהה: יש לך רכב? וכשהשיב בשלילה, שאלו רבי ישראל: אם בן איך תוכל להיות הנהג שלי?! ולאחר איזה זמן פנה רבי ישראל מעצמו אל אחד מאנשיו ואמר לו שיהיה נהגו ברכבו החדש הנ"ל.

פַּעַם אחת הפקיד רבי ישראל באמצע השבוע איזה סך בידי אחד מאנשיו והורה לו להשיב לו את המזון חזרה קדם פניסת השבת, וביום ששי בבקר נסתבב שהיה לאותו האחד קשי רב להגיע לרבי ישראל וחשב בדעתו כי יסע אליו במוצאי השבת או ביום ראשון, כי מן הסתם אין בכך כל פגם. והנה, כבר בשעות הבקר של יום ששי החל רבי ישראל לחקור ולדרש בתקיפות גוברת עבורו: היכן הוא פלוני? היכן הוא? הוא לקח ממני מזון וזה המזון הוא קדש קדשים. ולא נח ולא שקט רבי ישראל עד למוצאי השבת, שאז אתרו אותו אנשיו אחר השתדלות רבה, והכרח להגיע מיד ולהשיב המזון. וספר אותו האחד, כי על אף שנתסר מאד מהקפדתו של רבי ישראל, אולם אין ערוך לאותה היראה העצומה שזכה לקבל ממנו בנושא המזון מאותו המקרה הנ"ל, ובכחינת (ב) טוב לשמע גערת חכם.

מעשה באחד שהחל להתקרב לרבי ישראל ולשמשו, ופעם הפקיד רבי ישראל אצלו איזה סך בידו שישמר עליו, ולאחר מספר שעות, כאשר היה צריך אותו הנ"ל לילך לדרך, בקש להשיב לרבי ישראל את הפקדון חזרה, אולם רבי ישראל הראה עצמו פמשתומם וכי אינו יודע כלל במה דברים אמורים, וזה נסה להזכירו כי לפני זמן מועט נתן לו המזון לשמירה, אך ללא הועיל, כי המשיך רבי ישראל לנסותו ואמר לו כי מן הסתם זהו מזונך שלך רק שהתבלבלת או ששכחת זאת וכדומה, עד שהחלו הדברים לכנס מעט בלבם וכמעט שנפל בדעתו והשתכנע שאכן זהו מזונו ולא מזונו של רבי ישראל, ולפתע קם בבהלה, הניח המזון בהחלטיות סמוך לרבי ישראל, ויצא בחפזון מהחדר, אז חיד רבי ישראל כמראה על שביעות רצונו.

ובהקשר הנ"ל, מעשה פלאי ממה שיש לקבל דברי הצדיק על כל אשר יאמר ולבלי לנטות חס ושלום מדבריו ימין ושמאל, בבחינת (כא) לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך, אפלו מראים בעיניך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין - שמע להם. והיה זה בעת שהתארח רבי ישראל אצל אחד שהחל להתקרב אליו, ושכב רבי ישראל בחדר שאותו האחד הכין עבורו, ולפתע פנה אליו ואמר לו: היה לי פסג ונעלם! ומיד נתבהל מאד אותו הנ"ל כי ידע עד כמה היה רבי ישראל מקפיד בנושא הממון ונתמלא פחד ויראה גדולה, והחל לחפש בזריוות בכל מקום אפשרי שבחדר הקטן אך לא מצא דבר, וחפש וחפש - ולא מצא. אולם רבי ישראל המשיך ודרש בכל תקופ עבור הממון עד שזה החל לפנות ולרוקן את החדר פריט אחר פריט - אך ללא הועיל.

ובך, ככל שחפש המתקרב הנ"ל בעל-הדירה יותר את ממונו של רבי ישראל בחדרו, כך נתמלא בבטחון כי לא אבד רבי ישראל כלל ממון וכי לא היו דברים מעולם, רק שפודאי חפץ רבי ישראל ללמדו מוסר מחשיבות ממון הצדיק או שפונתו על איזה בחינה רוחנית בדבר, פגון: לדרש ממנו ממון גזול מעברו הרחוק וכדומה, אולם מחמת שלא יכל לומר את הדברים הנ"ל בפני רבי ישראל, המשיך בחפזו על אף שנתיאש בלבו מלמצא האבדה.

והנה, עברו עוד בעשר דקות ורבי ישראל ממשיך ודורש עבור הממון ומורה לו היכן עליו לחפש, מתחת לפדיון, מאחורי המטה ובכל מקום אפשרי בחדר, עד שזה אור עצמו בגבורה ופנה אל רבי ישראל ואמר: רבי ישראל, אולי התבלבלתם, כי לא יתכן שישנו

בחדר איזה ממון. והחל להעלות מספר אפשרויות לכך: אולי לא באתם עם הממון או ששכחתם אותו במקום פלוני וכדומה. אולם רבי ישראל המשיך וטען בתקף: היה לי ממון והוא נעלם!

וישוב חזר אותו האחד בלית ברירה לחפש את הממון עד שנתאיאש לגמרי וגמר בדעתו כי רבי ישראל טועה, חס ושלום, ופנה אליו במעט רגז ואמר: אתם טועים, לא הבאתם עמכם ממון כלל! ומיד התבייש בעצמו על שהרים קולו לעברו של רבי ישראל, ופסע שני צדדים לאחור, השפיל מפתו - והנה הממון סמוך לרגליו...

ט

מעניין מה שצריכים להתרחק מהלואות ומלהיות בעל-חוב, ענה ואמר שמשפנתא זה דבר טוב, ואף וזו פמה מאנשיו על-כף, ואמר שמשפנתא היא כמו לשלם עבור שכירות, ולבסוף הדירה בבבלות המשלם. וכן היה מוכן מדבריו כי אפשר להלוות עבור דברים נצרכים וחשובים, כגון אכילה, שכר דירה, פרטים לאומן לראש השנה וכדומה.

ענה ואמר: טוב שיהיה לאדם רכב, אך תלוי הדבר ביכלתו לכך.

מעשה באחד שחפץ מאד להתגורר בירושלים ושכר דירה בסכום שהיה גבוה מיכלתו, ועם בואו לרבי ישראל, שאלו רבי ישראל בנערה קצת: בכמה שכרת הדירה? הקפיד עליו על-כף.

לְאַחַד שֶׁבְּקֵשׁ אוֹתוֹ שְׂיִתְפַּלֵּל עִבּוּרוֹ שְׂיִזְכֶּה לְסֵלֶק כָּל חוּבוֹתָיו, הַשִּׁיבוֹ: מִי יִתֵּן וְנִזְכֶּה לְסֵלֶק כָּל חוּבוֹתֵינוּ שְׂאֲנוּ חַיִּיבִים לְרַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ. וּבְמִבְאֵר (כב), שֶׁהַצְּדִיק הָאֵמֶת הוּא בְּחִינַת הַמַּלְּוָה הַגְּדוֹל שֶׁהַפֶּל מְקַבְּלִים וְלוֹוִים מִמֶּנּוּ, וְכֹל מֵה שֶׁמְקַבְּלִים אֵיזָה דָבָר מֵהָעוֹלָם, הַפֶּל הוּא בְּבְחִינַת הַלְּוָאָה מֵהַצְּדִיק הַגָּ'ל, וְעַל־כֵּן בְּיָדָיו יֵשׁ לְסֵלֶק לוֹ הַהַלְּוָאָה שְׁלוֹוִים מִמֶּנּוּ, וְזֹאת עַל־יְדֵי שְׂצָרִיכִים לְהַשְׁתַּדֵּל לְהַתְּפַלֵּל בְּכּוֹנֵה וּבְכַח וּלְקַשֵּׁר תְּפִלָּתוֹ וְכַחוֹ אֱלֹוֵי וְכֵן עַל־יְדֵי שְׂזוֹכִים לִיתֵן לוֹ מָמוֹן אוֹ חֶפְצִים, שֶׁבְּכֹל זֶה מַחְזִירִים אֱלֹוֵי הַכּוֹחוֹת שֶׁקֶבְּלוּ וְלוֹ מִמֶּנּוּ כַּגָּ'ל.

שְׂמִיחָה וְרִפּוּאָה

חֵזֶק וְעוֹרֵר בְּיוֹתֵר שְׁלֵא יִתְּלֶה הָאָדָם רְפוּאָתוֹ וַיִּשׁוּעָתוֹ בְּסִפְתֵּי הַרְפּוּאוֹת, חֵס וְשְׁלוֹם, רַק יֶאֱמִין וַיִּבְטַח בְּהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ שֶׁהוּא סִפְתֵּי כָּל הַסִּפּוֹת וְעֵלֶת כָּל הָעֲלוֹת, כִּי צְרִיכִים לְהֶאֱמִין אַךְ וְרַק בּוֹ יִתְבַּרְךָ לְבַד, שֶׁהוּא רּוּפֵא כָּל בָּשָׂר וּמִפְּלִיא לַעֲשׂוֹת וַיֵּשׁ בִּיכְלָתוֹ לְרַפְּאוֹת גַּם בְּלֹא רְפוּאוֹת וְרוּפְאִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (א): "כִּי אֲנִי ה־שֵׁם רַפְּאֵךְ", אֲנִי דִּיקָא כְּנ"ל.

א

וַיְדוּעַ שְׂזֵה הַכֶּלֶל, שֶׁבְּדַרְךְ שְׁאָדָם רוּצֶה לִילֵךְ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ, וּכְמוֹ שֶׁשׂוֹאֵלִים אֶת הַצְּדִיק - בֵּן הוּא מִשִּׁיב. כִּי צְדִיק אֲמַתִּי מוֹלִיךְ כָּל אֶחָד בְּדַרְךְ בֶּה אֹתוֹ הָאֶחָד רוּצֶה לִילֵךְ וַאֲיֵנוּ נוֹטֵל מִמֶּנּוּ בְּחִירָתוֹ, וּבִפְרָט בְּכָל הַנוֹגֵעַ לְמִסִּירוֹת נַפֶּשׁ, כְּגוֹן בְּנוֹשְׂא הַבְּרִיאוֹת, וְעַל־כֵּן בְּהִכְרַח שִׁמְצָא כָּל אֶחָד בְּדַבְּרֵי הַצְּדִיק אֶת שְׁלוֹ כְּנ"ל. וְכֵן הָיָה נוֹהֵג גַּם רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְהַדְרִיךְ הָעוֹלָם, כִּי כִשְׁהָיָה מַגִּיעַ אֵלָיו אֶחָד בְּלֹא אֲתַעְרוּתָא דְלִתְתָּא וְחִפּוּשׁ אֲמַתִּי וְהָיָה שׂוֹאֵל עֲבוּר אִיזָה דְּכָר, הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִשִּׁיבֵי בְּאִפְן הַמְּשַׁתְּמַע לְכַמָּה פָּנִים וְכַדּוּמָה. וְלַעֲמַת זֹאת כִּשְׁהַגִּיעַ אֵלָיו אֶחָד לְאַחַר תְּפִלָּה וּבִקְשָׁה, מִיַּד הָיָה מְסַבֵּיר לוֹ פָּנִים וּמְדַרְיֵכוּ בְּדַרְךְ הַיֵּשֶׁר וְהָאֲמַת לְפִי שֶׁרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ, וּבְבַחֲיַנֵּת אֵין מְחֻזְקִין אֲלֵא לְמַחְזְקִין.

ומעשה באחד שהגיע לרבי ישראל ושאלו על איזה תרופה שהיתה נצרכת לו, והשיבו רבי ישראל כי דבר חיצוני מתר לקחת. אולם הרגשתו של אותו האחד לא היתה שלמה, היות וידע קצת מדברי רבנו בנושא הרפואות והרופאים ועל־כן החל להתפלל עבור אמתת פונתו של רבי ישראל, ולאחר מכן, כשנכנס אליו שוב, מיד החל רבי ישראל להתאנח ולומר: אוי ווי, הרופאים קלקלו את עיני, אמרתי לעצמי שהתרופה שהם נתנו לי זה דבר חיצוני לכן אין לי ממה לפחד, ולקחתי את התרופה ולבסוף הם קלקלו לי את העינים.

ובהקשר הנ"ל, הרי קטע ממכתב שכתב רבי נתן לרבי נפתלי, כשזה היה חולה בעיניו (ב):

לכבוד ידידי הותיק וכו', רבי נפתלי ג"י.

הודיע לי חדשות, שהוא חושש בעיניו, ואראה להתפלל עליו. ומזה תראו ותבינו כמה צריכין להתרחק מדאקטורים, וכבר הכנתי רוזעפמט (מרשם) לשלח לו, וכלל הרוזעפמט הוא:

א. שלא יקח שום רפואה.

ב. שלא יקח שום רפואה.

ג. שלא יקח שום רפואה, וכו' וכו'.

גם שילך דוקא למקוה וכו'.

ופעם, בעת שהקריא אחד מאנשיו של רבי ישראל את המכתב הנ"ל לפניו, בסוף כל סעיף הוסיף רבי ישראל את המלה 'ותתפלל', דהינו שאמר שרבי נתן כתב במכתבו: "שלא יקח שום רפואה, ותתפלל" וכו' כנ"ל.

ב

מעשה באחד מאנשיו של רבי ישראל שהחליט יחד עם אשתו כי יותר לא ידרשו אחר הרופאים, רק יחזקו עצמם בתפלה, כפי שקבלו דרך ישרה מרבי ישראל, ולמרות זאת פעם אחת הלכו עם בתם הקטנה לאיזה בדיקה שגרתית ונאמר להם כי נמצאה אצלה מחלה בראות, ותקף שנכנס האב לרבי ישראל בבקלה, הביט בו רבי ישראל בהקפדה ושאלו: מהיכן באת? והבין תוכחת הצדיק, כי הוא מחזקו להמשיך ולילך בדרך האמונה והמסירות נפש.

מעשה באחד שהגיע לרבי ישראל לאחר שהיה מבלבל אם ללכת לרופאים אם לאו, ולבסוף התחזק שלא ילך אליהם, וכשספר זאת לרבי ישראל, צחק רבי ישראל ואמר: כן, כן, מוטב כך.

עוד מענין זה ענין בעלים לתרופה^(ג), שם נכתב: טוב השם לכל המכות ולכל המכאובים והמחוששים, כידוע לכם, כי אין לנו על מי להשען בשום דבר כי אם על אבינו שבשמים, כפרט בענין רפואות כבר מנח כלל בדינו שלא לעשות שום דבר, כי כל מה שעושים קרוב להזיק ולקלקל יותר, על-כן צריכים לסמוך רק על השם יתברך רופא חנם רופא אמת ונאמן ורחמן, וכבר עזר אותנו הרבה בענין זה ששלח לנו ולבנינו שיחיו במה מיני רפואות לכמה מיני מחוששים בלי שום עשייה ועסק כלל, כידוע לכם. ואם לא זכינו לקבל מרבנו הקדוש ז"ל כי אם זאת לכר - דינו, כי הוא חיי נפשות.

(ג) במכתב מתאריך יום א', שמיני תקצ"ה.

ג

אמר לאחד שסבל מספירת: אתה יכול לשמע לעצת הרופאים מה לאכול ומה לא, אך את כל הכדורים שנתנו לך - תזרק. והוסיף ואמר: ותתפלל ותתפלל ותתפלל! ומאז התחזק אותו חסיד בתפלה, כפי שהורה לו רבי ישראל, ותוך מספר שבועות הבריא לחלוטין.

חזק ואמר: כשכבר לוקחים איזה תרופה, יש לומר בפיו כי הוא מאמין שהרפואה היא אך ורק ממנו יתברך ולא יתלה רפואתו בסבת הרפואה, רק יחזק עצמו על ידי דבור פיו בהשם יתברך בלבד כנ"ל. וכמובא (ה), שמה שהאדם חוזר לבריא אותו על ידי רפואתו הוא מחמת שהנפש רואה שזה האדם יכול לכף עצמו לעשות הפך תאוותו ורגילותו, כי הוא מרגל באכילת לחם ושאר מאכלים, ואלו עכשו בופה תאוותו ומקבל רפואות וסמים מרים בשביל בריאותו, ומחמת שהנפש רואה שהוא יכול לכף תאוותו בשביל איזה תכלית על-פן היא חוזרת אליו, כי היא מצפה שיכף תאוותו בשביל התכלית האמתי - לעשות רצון יוצרו יתברך.

ד

ענה ואמר בהסתיגות לגבי איזה נתוח קל: נו, אם זה דבר שרגילים לעשותו ודרכו להצליח - אז אפשר, כגון נתוח האפנדציט. גם אמר: מה שחיצוני - מתר. גם ענה ואמר לגבי טפולי השנים, כי שנים נחשבים לאיבר חיצוני.

חזק את אחד לעשות נתוח שבר לשני בניו.

חזק לעשות ראשית כל פדיון נפש עבור החולה, וכמובא (ה), שאחר ההמתקה והפדיון, אז דיקא טוב לרפאות החולה על ידי רפואות, כי אז דיקא אחר הפדיון וההמתקה יש רשות לרופא לרפאות.

(ד) לקוטי מוהר"ן רסח. (ה) לקוטי תניינא ג.

אולם לא פעם, בעת שהיה רבי ישראל מחזק לטפול באיבר חיצוני וכדומה, היה מוסיף ואומר: זה תלוי באמונה של האדם, אם אפשר לו - מוטב ויחזק עצמו באמונה. וכפי שפעם הגיע אליו אחד שהיתה לו צפרן חודרנית, והחל לספר לו מפרך בגשוש ואמר כי אולי ירפא את רגלו עלידי שירחץ וישרה אותה במים חמים עם סבון, והשיבו רבי ישראל שלגבי איברים חיצוניים אפשר לעסק ברפואות, אולם זה חשב בלבו כי אף-על-פי-כן מוטב לו להמנע גם מפרך ולחזק עצמו אך ורק בתפלה, וטרם שהספיק לומר דבר, הוסיף רבי ישראל ואמר: אבל רבי נתן - גם מה שחיצוני לא היה נוהג לעשות.

פעם אחת הגיעה לרבי ישראל אשה שהיתה לה מחלת עצבים וסבלה בהריונות, ושאלה את רבי ישראל על-ידי חסידיו אם תוכל לעשות פעולות למניעת ההריונות, ובתחלה לא רצה רבי ישראל להשיבה והתחמק. וכשאלו התעקשו, אמר: יש רבנים, תשאלו אותם. והשיבוהו שהיא כבר שאלה אותם והם התירו הדבר, ומיד הרים רבי ישראל קולו בצעקה ואמר: ביצר התירו דבר שכזה! ולבסוף הוסיף: אשרי מי שיש לו אמונה. אם היא באמת לא יכולה להיות בהריון אז השם יתברך יעשה שלא תפקד, אלא רק כשהיא פן תוכל.

ה

מעשה מבתו הקטנה של אחד מאנשיו של רבי ישראל שחלתה במחלה הידועה, רחמנא לשזבן, וטענו הרופאים כי יש לנתחה על מנת להסיר הגדול, והלך אביה לרבי ישראל לשאל ממנו עצה והתחזקות, ולא היתה דעתו של רבי ישראל נוחה כלל לנתוח, ושאל בתמיהה: ביצר לא מפתדים לעשות נתוח שכזה, הרי לא מדבר

כאן בטפול חיצוני. וחזק את האב להשליך יתבו על רופא כל בשר ומפליא לעשות ולהשתדל עבורה אך ורק בתפלות ותחנונות וזעקות לפניו יתברך. גם ספר פי לו בעצמו ארע כזאת ולא הסכים על הנתוח למרות דחיקת הרופאים הגדולים⁽¹⁾, וספר שפכל שהיה הולך ליער ומרבה להתפלל שם להשם יתברך - כך היה הגדול הולך וקטן, וכך היה נוהג פעם אחר פעם עד שנתפטל הגדול לגמרי ונעלם. בסופו של דבר הסכים האב לעצת הרופאים והצליח הנתוח, וכשהודיעו זאת לרבי ישראל אמר: ברוך השם, ברוך השם.

מעשה, שהגיע לרבי ישראל אחד שלכתו היה איזה גדול, רחמנא לשוכן, והיתה אמורה לעבר נתוח, אולם מחמת שהגדול היה כבר גדול במיוחד לא היה נתן לנתוח לפי שעה, ושמח רבי ישראל מכך שפטל הנתוח ואמר בדברים המובאים לעיל, הינו ביצד שאין מפתחים לגע באיברים הפנימיים, וצוה להרבות בפרקודים והמחאת כף להמתקת הדינים. וכעבור איזה זמן לא יכל האב לעמוד בנסיון הקשה והסכים לנתוח, ובחסדי השם הצליח הנתוח, ואמר רבי ישראל לאב: אלו היית זוכה להתחזק באמונה ומרבה בתפלה, אזי כבר היתה רפואה לכתך ולכל חולי עם ישראל, ובכחינת⁽²⁾: על ידי תשובת יחיד מוחלין לו ולכל העולם כלו.

פעם אחת שלחו לפני רבי ישראל בבקשה שיתפלל עבור אחד שהיה אמור לעבר נתוח, ואמר שיש להתפלל בעבורו שלא יזיקו אותו הרופאים. וכעין מה שאמר רבנו הקדוש בעת שדבר מגנות הרופאים וקלקול רפואתם, שהקדוש-ברוך-הוא גדול כל-כך שאפלו על-ידי רופא יכול לרפאות.

(1) ישראל סבא, סגלות ורפואות. (2) מדות, תשובה צו.

1

אמר בתמיהה: הרופאים יודעים מה זה רפואה?! הם לא יודעים מה שזה רפואה. הם לא רופאים, הם שקרנים. רבנו הקדוש קורא לרופאים - רוצחים. ופעם שאל בתמיהה את אחד מאנשיו שהביא לו רופא: אתה רוצה להרג אותי?!

בעת שהביאו לפני רבי ישראל איזה רופא, נעץ בו רבי ישראל מבטו ואמר בהקפדה: אני שונא רופאים!

ספר מעשה מאחד שחלה והלך לבית החולים, ולמחרת הגיעה אשתו לבקרו, ואמרו לה כי הוא נמצא כבר במקרה, רחמנא ליצלן.

עוד מובא בלקוטי תפלות^(ה), שאין לנו שום תקנה על שום רפואה שבעולם בדרך הטבע, כי אנו יודעים ומאמינים באמונה שלמה שאין מועילים כלל שום רפואות של כל הדאקטורים, הן רופאי אליל כלם תהו המה מהכל יחד, לא יועילו ולא יצילו, כי תהו המה. כי אם עליך לבד אנו נשענים ולרפואותיך אנו מקוים ומיחלים, כי אתה רופא נאמן, רופא אמת, רופא חנם, בחסד וברחמים.

2

פעם אחת הגיע לפני רבי ישראל רופא, וקבלו רבי ישראל בידדות, ומתוך נעם האוירה פנה הרופא לרבי ישראל באפן ישיר ואמר כי שמע שרבנו הקדוש הוא נגד רפואות, ותקן רבי ישראל את דבריו והשיבו בתקיפות: נגד רופאים ונגד רפואות! וכשזה תמה ושאל: אם כן כיצד מתרפאים? השיבו: בתפלה!

עוד ממעלת וחשיבות התפלה המסוגלת לרפואה, עיין בלקוטי תניינא^(ט), מה שמדבר שם משבחו של חזקיהו המלך שסמוך גאלה לתפלה וגנו ספר הרפואות, כי כשנגאלת התפלה על-ידי התקונים המבארים בהתורה הנ"ל, אזי אין צריכים לרפואות כלל כי גופלים כל הרפואות וכל הרופאים מתבישים ברפואות שלהם. וכמוכא^(י), שאי אפשר להמשיך שום רפואה כי אם על-ידי תפלה ותחנונים לבר.

ח

פעם אחת הגיע לרבי ישראל ילד שלא שמע היטב באזניו וכבר עבר נתוח ולא הוטב מצבו, ואמר רבי ישראל כי אין צורך לנתחו שנית, רק שישמיעו לו דברי תורה. וקימו זאת הוריו והתרפא, ובכחינת^(יא) כי חיים הם למצאיהם ולכל בשרו מרפא.

פעם הגיע לרבי ישראל אחד ובקשו שיתפלל עבור בנו הסובל מדלקת באזנו, ואמר רבי ישראל כי אין זו דלקת רק שצומחות לילד שנים, וכשזה טען כי הרופא קבע שמדבר בדלקת, בטל רבי ישראל הטענה ואמר: מה הרופא מבין! וכעבור מספר ימים הודו הרופאים שטעו ואין זו דלקת, אלא רק כפי שאמר רבי ישראל כנ"ל.

פעם בקש אחד את רבי ישראל שיתפלל עבור אשתו וכן הזכר שעתיד להולד להם, ושאלו רבי ישראל מנין לו כי זהו בן ולא בת, והשיבו כי כך היה נראה בבדיקות והצלומים שערכו בבית החולים, ופסק רבי ישראל כי הרופאים לא יודעים כלום. ולבסוף נולדה למזל טוב - בת.

(ט) סימן א, יא. (י) לקוטי תפלות ב, א. (יא) משלי ד, כב.

ט

מעשה שארע לעת זקנתו של רבי ישראל, כאשר כבר בא בשנים ונשבר לו אגן הירכים, וצוה שלא להביאו כלל לרופאים ואמר שבתוך כמה ימים יתאחה השבר מעצמו ויתרפא, אולם אלו שהיו עמו לא יכלו לעמוד בנגד העולם הסובבים שדחקו להביאו לפני רופא, עד שלבסוף לקחוהו לבית-החולים, וגם שם צוה לאחד מאנשיו ואמר: הוצא אותי מכאן, אל תתן אותי בידי של הרופאים אפלו רגע אחד! כי לא היה מסכים כלל לענין הרופאים והרפואות, ותלש בחזקה את האינפוזיות שהיו נעוצות בידי, והמחטים היו קורעות את עורו והדם היה נתו וכו', והיה המראה נורא. ואף-על-פי-כן לא הוציאוהו משם כאשר צוה. ורצו הרופאים לגתחו ואמרו כי לא יתכן בשום אופן ששכירת אגן ירכים של אדם בגיל כזה מפלג יתאחה מעצמו ועל-כן הם מחיבים לחבר את האגן על-ידי ברזלים וכדומה. והתנגד רבי ישראל בכל תקף לכל סברה מסברותיהם, רק חפץ שהאגן יתאחה מעצמו בכח התפלה כנ"ל. וסבב השם ברחמיו שנפלה מחלקת בין שנים מגדולי הרופאים ולא באו על דעה אחת פיצד לנהוג עד שהחליטו לדחות את הנתוח לפי שעה, ולאחר כמה חדשים נראה בצלום כי האגן התאחה מאליו שלא בדרך הטבע כלל, וכפי שאמר רבי ישראל.

נסתלב באיזה פעם שרופא ממחה בדיק את כפות רגליו של רבי ישראל ואמר בתדהמה כי נראה שהרגלים האלו הלכו ארבע מאות שנה! ופעם, כאשר היה רבי ישראל בגיל מאה לערך, נסתלב שרופא לב ממחה בדיק את לבו ולא האמין למראה עיניו כי לא ראה עוד דבר פלא שבוה מימיו, ואמר שהלב הזה הוא חדש ממש כמו לב של תינוק, ובקשו שיברכו שיהא גם לו לב כזה.

פעם אמר איזה רופא לרבי ישראל כי אסור לו לאכל שניצל, ולאחר מספר ימים נודמן שהגישו לו לאכל שניצל, ואחד שהיה אז עמו אמר לו: רבי ישראל, הרופא אמר שאסור לכם לאכל שניצל. והשיבו רבי ישראל בדרך הלצה: הרופא איננו כאן.

ובאמת, היה נראה ומוכן לעין כל כי חפץ רבי ישראל לעקור מהעולם את אותם הפלבולים והדמיונות והיראות הנפולות המתלבשות בחלאים שונים, ולשפר המבטח בוגד ברפואות וברופאים, כאלו בלא סבת הרפואות והרופאים אין ביד השם לרפא חס ושלום. כי מחמת גדל הצער והמכאוב של כל סובלי החלאים למיניהם, רחמנא ליצלן, קשה מאד להוציאם ממבוכה זו. על-כן חפץ רבי ישראל לחזק את אותם המשליכים יתבם על הרופא הרחמן והנאמן, ומחזקים עצמם להאמין בו יתברך לבד, אשרי להם. וכמוכא מזה ב'שיחות הר"ן'^(יב), שאל יאמר האדם החולה או מי שיש לו חולה בתוך ביתו חס ושלום, על מי אסמך, כי בהכרח לעשות איזה עסק בדרך הטבע, ואיך אניח את החולה ולא אשתדל בהצלתו? כי באמת זה שטות, כי מאחר שהדוקטור רחוק מחיים וקרוב להפך, וסוף-כל-סוף הוא צריך לסמך רק על השם יתברך, טוב מיד לסמך על השם יתברך ואל יספן את החולה בידיים על-ידי הדוקטור, כי על-פירב הדוקטורים הם שלוחי המלאך המות, רחמנא ליצלן. וידמה בעיניו כאלו הוא יושב במדבר או ביער, שבהכרח לסמך על השם יתברך לבד, מאחר שאין מה לעשות. וכעין מה שפעם ארע, שיצא מרבי ישראל דם רב וכו', וכשאחד ממשמשיו ראה זאת נחרד ביותר, השיבו רבי ישראל בתמיהה: מה בכך?!

,

בַּעַת שִׁישְׁבָה אֲשֶׁתוֹ שֶׁל אֶחָד מִחֲסִידָיו שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל עַל הַמִּשְׁבֵּר, הִחֵלוּ סְבוּכִים חֲמוּרִים בְּלִידָה, וְהִחְלִימוּ הַרוֹפְאִים כִּי יִשְׁ לַעֲשׂוֹת נְתוּחַ קִיסְרִי, וּמִיַּד הִתְקַשֵּׁר הַבַּעַל לְאֶחָד מִמְּשֻׁמְשָׁיו שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּבִקְשָׁה שֶׁרַבִּי יִשְׂרָאֵל יִתְפַּלֵּל וַיַּפְעֵל עֲבוּרָה, אוֹלָם רַבִּי יִשְׂרָאֵל לֹא הֵשִׁיב דְּבָר, רַק הִחֵל לְסַפֵּר הַמַּעֲשֶׂה מְלִידַת בְּתוּ (2), וְסַפֵּר כִּיצַד בְּכָל פְּעַם הַרוֹפְאִים דְּחִקּוֹ לַעֲשׂוֹת נְתוּחַ, אוֹלָם הוּא וְחֲבָרָיו הִתְחַזְּקוּ בַתְּפִלָּה וּבְרִקּוּדִים לְהַמְתִּיקַת הַדִּינִים. וְהִבִּינוּ סוּכְבָיו שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל רְמִיזוֹתוֹ וְכוּנָתוֹ, וְחִזְקוֹ עֲצָמָם בַּתְּפִלָּה וּבְרִקּוּדִים לְהַמְתִּיקַת הַדִּינִים, אוֹלָם בְּרַב צַעֲרוֹ שֶׁל הַבַּעַל חִזַּר וְהִתְקַשֵּׁר שׁוּב וְשׁוּב כַּאֲשֶׁר בְּכָל פְּעַם דָּוַח לוֹ כִּי רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִמְּשֻׁד לְסַפֵּר אֶת סִפּוּרוֹ הַנִּ"ל פְּעַם אַחֵר פְּעַם, עַד שֶׁלְבַסּוֹף אָמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּשִׂמְחָה: וְנִלְדָה בְּמִזְל טוֹב בְּתִי לְלֹא נְתוּחַ. וּבַתּוֹדָה רְגָעִים סְפוּרִים הִתְקַשֵּׁר הַבַּעַל וּבִשְׂזָרָה טוֹבָה בְּפִיו, שְׁאֲשֶׁתוֹ יִלְדָה בְּמִזְל טוֹב לְלֹא נְתוּחַ. וְהָיָה בְּרוּר לְכָל כִּי בָּזָה הַמַּעֲשֶׂה שֶׁסַּפֵּר רַבִּי יִשְׂרָאֵל הַמְתִּיק הַדִּינִים מֵהַיּוֹלְדָת וּפָעַל שִׁיפְתָּחוּ לָהּ שַׁעְרֵי הַהוֹלְדָה.

מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁבְּמִשְׁנֵי תְּקוּפַת הַתְּקַרְבוֹתוֹ לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל זָכָה לְהַרְגִישׁ כִּיצַד הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל פּוֹעֵל עֲבוּר יִשׁוּעָתוֹ הַנְּשָׁמִית וְהַרוּחָנִית, וְתַחֲלַת מַעֲשֶׂה הָיָה עוֹד טָרָם שְׁחִזַּר בַּתְּשׁוּבָה וְהַתְּגוּרָר בְּחוּץ לְאֶרֶץ כְּשֶׁבַע שָׁנִים, וּבְכָל אוֹתָהּ הִתְקוּפָה הַשְּׁתוּקָה לְעֵלוֹת אֶרֶצָה וְלֹא יָכַל, כִּי הָיָה כְּצַפּוֹר הָאֲחוּזָה בְּפֶחַ וְהָיָה קָשׁוּר וְתַפּוּס שֶׁם בְּקִשְׁרֵי קִשְׁרִים. וְעַם הַגִּיעוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְאוֹתוֹ הָאֲזוּר שֶׁבְּחוּץ לְאֶרֶץ, מִיַּד קָבַל פֶּחַ וְהִתְחַזְּקוֹת לְהַשְׁלִיךְ כָּל עֲגִינָיו וְלָנוּם עַל נַפְשׁוֹ, וַיֵּצֵא מִשָּׁם בְּחַפְזוֹן גָּדוֹל חֲזָרָה אֶרֶצָה. וְלֹאֲחֵר שׁוּבָה לְהִתְקַרֵּב לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל, רִמְזוּ לוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל כִּי הוּא מְכִירוֹ עוֹד מֵעֲבָרוֹ הֶרְחֹק, הִינּוּ טָרָם שְׁחִזַּר בַּתְּשׁוּבָה, וְהַזְכִּיר לוֹ

(2) יִשְׂרָאֵל סָבָא, סְגֻלוֹת וּרְפוּאוֹת.

מקומות שונים בהם היה באותה התקופה, ובה גם רימו לו כי אכן פעל עבורו להתירו מתפיסתו. ופעם, לאחר שכבר התקרב אותו חסיד לרבי ישראל, נפל למשכב וזמן רב לא יכל לקום מחליו הפכד, וכעבור כמה ימים נפל רבי ישראל באפן פתאומי ומוזר ארצה ושבר את אגן הירכיים, ובאותה השעה קם אותו חסיד מחליו והבריא לחלוטין. ותכף ששמע את אשר ארע לרבי ישראל, שאל עבור העת המדיק בו ארע הדבר ומיד קשר זאת להחלמתו הפתאומית, וכשהגיע רבי ישראל לבקרו אמר כמגישש: אתם נפלתם ואני קמתי. וצחק רבי ישראל כמאשר הדבר.

וספרו אותם שהיו עם רבי ישראל בזמן שנפגע, שנפילתו הקשה היתה תמוהה ביותר, כי למעשה לא נפל כלל כדרך הטבע, רק ראו כיצד הפיל את עצמו ארצה, ועשה זאת ממש במכוון, וכעין הכתוב (יד) "הצדיק הוא סובל לסובליו בעת צרתם".

מעשה נורא מילדה קטנה שנולדה כשצווארה עקום, רחמנא ליצלן, וגדלה ביסורים וכאבים גדולים. ופעם הביאה אותה הסבתא לרבי ישראל שיברכה, ולקחה רבי ישראל בחבה והושיבה על ברפיו, וברכה. ובבקר למחרת התקשרה הסבתא למשמשו של רבי ישראל להודות ולבשר לו כי ברכתו של רבי ישראל פעלה, וספרה שארע גם גלוי, ובפעם הראשונה מאז לידתה של הילדה צווארה התישר, וכעת היא בסדר לחלוטין. וכשנכנס המשמש לחדרו של רבי ישראל לבשרו את הבשורה הטובה, ראה שראשו של רבי ישראל מטה לצד, ממש כפי שהיה מטה ראש הילדה, ולאחר מספר ימים חזר והתישר צווארו של רבי ישראל כבראשונה.

בְּךָ וְעוֹד הָיָה נִרְאָה לֹא פַעַם בַּיּוֹם הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ וְיִסְוֵרִים מְרִים וְכַבְדִּים בְּכַדֵּי לְהַקְלֵם מִהַעוֹלָם אֶת אֲשֶׁר הָיָה רְאוּי לָבוֹא עֲלֵיהֶם בְּעוֹנוֹתֵיהֶם הָרַבִּים, בְּבַחֲיִנַת (טו) אֲכֵן חֲלִינוּ הוּא נָשָׂא, וּבְבַחֲיִנַת (טז) וּבַחֲבֵרְתוֹ נִרְפָּא לָנוּ, עַד שֶׁהָיָה נֶפֶר לְכָל הַמְּפִיט בְּעֵין חֶדְהָ בַּיּוֹם הָיָה מְקַבֵּל עַל גּוֹפוֹ הַקְדוֹשׁ בְּמִכּוֹן מִכּוֹת וְחִבּוּרוֹת גְּדוּלוֹת בְּכָל פַּעַם מִחֲדָשׁ עַד שֶׁכִּמְעַט הָיָה הוּא בְּעֲצָמוֹ חוֹבֵל בְּעֲצָמוֹ, כִּי הָיָה פּוֹעֵל בְּזוֹה מַה שֶׁהָיָה פּוֹעֵל לְהַמְתִּיק הַדִּינִים וְלִשְׂאֵר עֲנִינִים רַמִּים בְּנִ"ל.

יא

מֵעֲשָׂה נִזְרָא מִבְּתוֹ בַּת עֲשָׂרָה חֲדָשִׁים שֶׁל אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּפְלָה מִכֶּסֶף גְּבוּהָ וְנַחֲבֵטָה חוֹק בְּרֵאשִׁיהָ וְהַחֲלָה לְהַקִּיא פַּעַם אַחַר פַּעַם עַד שֶׁאֲבָדָה הַפֶּרְתָּהּ. וְרָצוּ הוֹרֵיהָ לְהַבִּיאָהּ בְּדַחֲפוֹת לְבֵית הַחוּלִים, אוֹלָם דֶּרֶךְ הַנְּסִיעָה הָיְתָה פְּקוּקָה. וּלְפִתַּע עֲשָׂה הָאֵב מֵעֲשָׂה מְבַהֵל, וְסִטָּה מִמְסָלוֹל נְסִיעָתוֹ הַפְּקוּק הַיֵּשֶׁר לְבֵיתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל וּמָסַר הַיְלָדָה לְיָדָיו הַקְדוֹשׁוֹת יַחַד עִם אֵיזָה סָכוּם עֲבוּר פְּדִיּוֹן. וְלָקַח רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֶת הַיְלָדָה בְּחֶבֶד וְאָחִז בָּהּ בְּחֶם רַב וְהַחֵל לְשַׁעֲשַׁע עִמָּהּ, וּלְפִתַּע הַחֲלָה הַיְלָדָה לְהוֹיֵז רַגְלָא אַחַת, וְעוֹד רַגְלָא, וּבְרַגְעָא אֶחָד חֲזָרָה לְבְרִיאוֹתָהּ וְאִיתְנָהּ.

מֵעֲשָׂה בְּאִשְׁתּוֹ שֶׁל אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁחָשָׂה בְּרַע וְהִתְעַלְפָּה, וְאָמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְבַעַל שְׂמִימָהּ לְקָרָא לְרֹפֵא, אוֹלָם זֶה הַתְּחִיךְ בְּיוֹתֵר בְּאִמוּנָה הָיְתָה וְרַבִּי יִשְׂרָאֵל הָיָה עַל-יְדוֹ וְהָיָה נִרְאָה כְּאִלוֹ מְנַסֵּה אוֹתוֹ בַּיּוֹם יַחַד בְּאִמוּנָהּ, וְטַעַן כִּי רַבְּנֵי הַקְדוֹשׁ אָמַר שֵׁישׁ לְהַתְרַחֵק מִהַרְוֹפָאִים, וּמִיָּד הִשִּׁיבוּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל: שׂוֹי, שׂוֹי (טז), אֲנִי אֶתְפַּלֵּל בְּעִבּוּרָהּ. וְהַתְּפַלֵּל, וְתוֹךְ מְסַפֵּר רַגְעִים חֲזָרָה לְאִיתְנָהּ.

מעשה באחד מאנשיו של רבי ישראל שבכל תקופת זמן מסימת היתה צומחת ברגלו 'שושנה', וכבר ידע סממני המחלה וכיצד עליו לנהוג, כי בתחלה היה הפצע מתחיל להאדים ולאחר מכן לכאב ולהתנפח, ואז היה מקבל חם גבוה שרק לאחר טפול אנטיביוטי של כחמשה ימים היה יורד החם ורק אז היה שב לבריאותו כבראשונה. וכך, במשך שנים, באשר ראה כי אותו האזור ברגל מתחיל להאדים, כבר ידע את הצפוי לו לשבועים הקרובים. ופעם אחת החלו סממני המחלה להופיע וידע שעומד הוא לחלות, ובאותו היום הצרף להסיע את רבי ישראל לבר-המצוה של נכדו, וכבר בנסיעתו חש ברע ובכאבים ברגלו. ובלילה, באשר חם גופו החל לעלות וכאבי רגלו הלכו והתעצמו, הניח עצמו לישן בדירה בה שטה רבי ישראל, ונשכב במפתו באבן שאין לה הופכין. והנה בבקר קם החסיד ממפתו בלא כל סימן למחלתו, והחל למשש את רגלו ולילך אנה ואנה, כי לא האמין למראה עיניו ולבריאותו האיתנה, כי ארע לו גם גלוי שלא חשב אפלו לבקש עליו מלפני בוראו, והלך מיד לשאל את משמשו של רבי ישראל כיצד יתכן הדבר, והשיבו כי בלילה בעת שישי, נכנס רבי ישראל לחדרו והתישב מעל ראשו, והחל לומר עבורו תהלים באב רחמן, עד שנתרפא.

מעשה נזרא מאחד שהפיר את רבי ישראל ושהחלה לצמח מחלה סופנית בקרבו ואיש לא ידע עדין מהמחלה אף לא החולה בעצמו, והיה רבי ישראל מתריעו ברמיזה ודורש בתדירות גבוהה ולא מובנת עבור שלומו, עד שזה נחלש והלך להפדק והתפרר כי הוא חולה במחלה הידועה. ואמר רבי ישראל כי עליו לעשות תשובה ולהניח תפלין, וכמו שכתוב (י"ז): "כל המניח תפלין מאריך ימים", אולם זה תרץ עצמו כי מדוע יניח תפלין דוקא בעת, באשר הוא חולה, ובעוד

שָׂרַב שְׁנוּתָיו לֹא הִנִּיחָם, וְעַל-כֵּן לֹא יִנִּיחַם גַּם עִתָּהּ. וְקָבַל הַתְּקֵפָה קָשָׁה
 עַד שֶׁהֻצְרְכוּ לְהוֹצִיָק אֶת רַבֵּי יִשְׂרָאֵל עֲבוּרוֹ, וְנִכְנְסִים רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְחֹדְרוֹ
 וְהוֹשִׁיט לֹא יָדוֹ וְאָחֳזוּ בָּהּ, בְּבַחֲיִינַת (יח) יֵהָב לָהּ יָדָא וְאוֹקְמִיָהּ, וּמִיָּד חָשׁ
 הַחוּלָה בְּזֶרֶם חֹזֵק עַד שֶׁנִּזְדַּעְזַע כָּל גּוֹפוֹ, וְנִרְדַּם, וּכְשֶׁקָּם מִתְרַדְמָתוֹ חָשׁ
 צְמָאוֹן מִפְּלֶג וְהֵחֵל לְשִׁתּוֹת וְלִשְׁתּוֹת וְתִמָּה עַל שֶׁהֻצְלַיִח לְשִׁתּוֹת, כִּי
 מֵעַת שָׁגְבַר עָלָיו חָלָיו לֹא יָכַל לְהִכְנִיֵם דְּבַר לְפָיו, וְחָשׁ כִּיִּצַד כַּחוֹתָיו
 שָׁבִים אֵלָיו עַד שֶׁנִּכְנְסִים לְמִקְלַחַת לְהִתְקַלַּח, וּכְשֶׁיִּצְאָ וְהִבִּיט בְּמִרְאָהּ, רָאָה
 כִּי כָּל הַפְּצָעִים שֶׁכָּסּוּ פָּנָיו נִעְלָמוּ, וְקָם מִחָלָיו וְהִבְרִיא.

בְּךָ וְעוֹד, הָיָה נִרְאָה פְּעָמִים רַבּוֹת מִכַּחוֹ הַגְּדוֹל שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְרַפְּאוֹת
 בְּעֵלֵי חַלָּאִים וּמַחֲלוֹת שׁוֹנוֹת, רַחֲמָנָא לִיְצַלֵּן, וּבִפְרֹט אֶת כָּל אוֹתָם
 שֶׁזָּכוּ לְהֵאֱמִין בּוֹ שֶׁיִּכּוֹל לַפְּעֵל עֲבוּרָם וְלְהוֹשִׁיעֵם, כִּי הַצְּדִיקִים הָאֱמִתִּיִּים
 יְכוּלִים לְתַקֵּן וְלְרַפְּאוֹת כָּל אָדָם שֶׁבְּעוֹלָם אֶף-עַל-פִּי שֶׁהוּא חוּלָה גְּדוֹל
 בְּנֶפֶשׁ וְגוֹף, כִּי כִּמוֹ שֶׁהִמְכִּיזָה תְּלִמִּיד חֲכָם אֵין רְפוּאָה לְמִכְתּוֹ (יט), כִּמוֹ כֵּן
 לְהַפְּדָה, וּמִדָּה טוֹבָה מְרַבָּה, לְהֵאֱמִין בְּצְדִיקִים וּבְתַלְמִידֵיהֶם שֶׁהֵם
 הַתְּלִמִּידֵי חֲכָמִים הָאֱמִתִּיִּים - אֵין מִכָּה בְּגוֹף וּנְפֶשׁ שְׁלֵא יִהְיֶה לָּהּ רְפוּאָה
 עַל-יָדָם, בְּבַחֲיִינַת (כ) וְלִכְּל בְּשָׂרוֹ מִרְפָּא, הַנֶּאֱמָר עַל הַתּוֹרָה (כא).

יב

פְּעַם אַחַת הִגִּיעָה לְפָנָיו רַבֵּי יִשְׂרָאֵל אַחַת שֶׁהִיָּתָה בַּעֲלַת יְסוּרִים גְּדוֹלָיִם,
 וּמֵעֵצָם הַמְּרִירוֹת וְהַסְּבָל שֶׁסְּבָלָה כְּמַעֲט שֶׁכָּבַר גְּמָרָה בְּדַעְתָּהּ
 לְאַבְד עֲצָמָה לְדַעַת, רַחֲמָנָא לִיְצַלֵּן. וְהָיָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מִבֵּיט בָּהּ, בְּבַחֲיִינַת (כב)
 גַּל עֵינָיו וְאַבִּיטָהּ נִפְלְאוֹת, כִּי הָיָה רוֹאֶה מַה שֶׁנִּסְתָּר מֵעֵינָיו הָעוֹלָם לְכַפְרַת
 עוֹנוֹתֶיהָ, בְּבַחֲיִינַת (כג) וְאִישׁ חֲכָם יִכְפָּרְנָהּ. וְשׁוֹב הִבִּיט בָּהּ, וְשׁוֹב הִסֵּב פָּנָיו
 הַקְּדוּשׁוֹת כַּנֶּ"ל, וְכָךְ עָשָׂה מִסְפָּר פְּעָמִים פְּעַם אַחַר פְּעַם, עַד שֶׁלְּבַסּוֹף

(יח) בְּרִכּוֹת ה': (יט) שְׁבַת קִיט: (כ) מִשְׁלֵי ד, כב. (כא) ל"ה, שְׁבַת ו, ג. (כב) תְּהִלִּים קִיט, יח. (כג) מִשְׁלֵי טז, יד.

אמר שכעת היא יכולה לילך לדרך. ואכן, כשיצאה מהחדר, נפר היה בפניה כי רבי ישראל המתיק ובטל ממנה את הדינים הקשים ששרו עליה. ופעם בעת שהתארח בביתו של אחד מאנשיו התבשר כי נכדתו מאשפות בטפול נמרץ במצב קשה, והחל במשך כל הלילה להתפלל ולצעק עבורה, ובבקר שחררה הנכדה מבית החולים בריאה לחלוטין.

בעת ששהה רבי ישראל בצרפת, היו באים אצלו סובלי חלאים ומכאזבים שונים ומשנים ובעלי צרות מצרות משנות בגוף ובנפש, במצבים שקשה היה אפלו לראותם, והיו מספרים לפניו צערם בכדי לפעל ולהושע, והיה רבי ישראל מקבלם בכל פעם מחדש, בבחינת (כד) ראה ראיתי את עני עמי וכו' כי ידעתי את מכאביו וארד להצילו, והיה מנחם ומחזק ידיהם ומדבר על לבם דברים רבים המשיבים את הנפש ואומר להם כי עליהם להתפלל. ולאחר שהיו יוצאים מחדרו והיה נשאר לבדו, היה גונח ומתאנה ומצטער את צערם, כי לא היה חושש על עצמו כלום, רק היה מרגיש צער ישראל עד הנפש, כי צרתם היא צרתו, ובבחינת (כה) בכל צרתם לו צר, עד שזלגו מעיניו דמעותיו הקדושות.

ובך, בכל עת שבאו לפניו בעלי חלאים רעים ויסורים שונים, היה מרום דעתם ומחזק אמונתם להתפלל ולשפך לבם לפניו יתברך, ולהתחזק באמירת הלקוטי תפלות הקדוש והנורא המסגל לכל הישועות בגוף ובנפש. ובאותה העת שהיה בצרפת כנ"ל, באו אליו רבים על שבת קדש, וחרג ממנהגו ואמר לפנייהם תורה על הנאמר בזהר הקדוש "עולמתא שפירתא דלית לה עינין" (כו), העוסקת בחזוק האמונה הקדושה, וקשר הדברים לאמונה בצדיק האמת.

(כד) שמות ג, ז. (כה) ישעיה סג, ט. (כו) סבא משפטים דף צה.

מעשה באחד שהיה מקרב קצת לרבי ישראל, ואבד את בנו, רחמנא ליצלן, והגיע אליו עם אשתו שהיתה במרידות גדולה ובקש ברכה. ונחם אותם רבי ישראל ואמר לו: היום אתה צריך לברך אותי. והוסיף דבורים נוספים ומעודדים מעין זה. ולאשתו, שמאד התרגשה מהדרת קדשתו, נתן ספריה, ונעשה גם, ונשארה הספריה בפיה זמן רב, שלא בדרך הטבע.

ספר שחלם שכל החולים התרפאו ובתי החולים נותרו ריקים, ובכל ארונות התרופות היו מנחים ספרי לקוטי תפלות.

יג

מענין סגלות, מה שגם בענין זה מוטב לבטח אף ורק בהשם יתברך, כפי המספר מרבי נתן (כו), שפעם אחת נתחב מסמר ברגלו והיה לו כאב גדול מזה, והביא לו אחד עלה ואמרו לו שהוא רק מצד הסגלה ולא מצד הרפואה, ולא רצה להשתמש בו, ואמר: אם יש בכחו לרפאות - יש בכחו גם כן לקלקל. ונתרפא בלי זה, בעזרת השם יתברך.

ומעשה באחד מאנשיו של רבי ישראל שסבל מכאבים גדולים בגרונו ובקש מרבי ישראל איזה סגלה להקל כאביו ולהתרפאות, והשיבו רבי ישראל כי עליו להתפלל. וכשזה חזר וטען כי אולי עליו לקחת איזה תרופה גשמית, השיבו רבי ישראל שוב כנ"ל, הינו שייחזק עצמו בתפלה. ובכל זאת, מגדל כאביו התעקש ואמר כי דרושה לו איזה תרופה, עד שלבסוף השיבו רבי ישראל פלאחריד שישתה לימון.

ועם זאת, הזכיר רבי ישראל כמה סגולות הנצרכות לעולם, ואלו הן:
רפואה לאסטמה - לסחט חצי כוס תפוחי-עץ וחצי כוס מיץ גזר, לערבכם
יחד ולשתות. ולאחד אמר שישתה בקר וערב כפית שמן זית.

לכאב שנים טוב דברים חריפים. גם אמר: לימון טוב לגרון, ודבש - לעפול.
לכאבי ציאר וגב - טוב למשח עם עאראק ותה.

תפוחים מבשלים טוב למי שסובל מעצירות, וכן להפך: תפוחים קשים טוב
לסובל משלשול.

ממה שנכתב (כח), שפכד של פרה זה טוב ושהוא מחזק ומרפא את כל הגוף,
הוסיף ואמר כי אין להרבות באכילתו. גם אמר כי חלב עם דבש מחזק מאוד.
אמר לאחד שיתן לאשתו מרק עוף בכדי לחזקה.

אמר: בשהילד מתחיל לאכל - סימן שהוא מתחיל להבריא.

אמר: נטילת הידים לתינוקות מצילה מצהקת, וכן בכלליות משאר מחלות.
גם הזהיר לשמר את הילדים משמש חזקה, ממפת שמש.

שבח מאוד את ים המלח ואמר שיש בו את כל הרפואות.

יד

אמר לאחד שיראה להשתמש אך ורק בשמן זית, לאכילה ולרפואה
וכו', ויתכן וגם רמו בזה על ענין קדשת המחשבה, כי השמן
מרמו על השמנים של הגוף שעולים אל המוח, ועל-פן צריכים לזככם
עד שיהיו זכים וצחים בלי שום פסלת, כמובא במקומות רבים.

אמר, כי לסוד העור בשמן זית הוא טוב מאד, גם אמר שכשייש בעיות בלב יש למרח שמן זית על החזה וכן לשותות מעט שמן זית. כמובא בספר המדות ששמן זית מפקח הלב (כט). ומעשה באחד שקבל התקף לב, וצוה רבי ישראל לנהוג עמו כנ"ל, ונתרפא.

אמר: שמן זית מרפא הלב, והלב הוא עקר הגוף, ועל-כן שמן זית מסגל לרפאות כל האיברים. וכן בזמן שסבל רבי ישראל מחלי הראה היה שותה מעט שמן זית. ועין עוד מזה בלקוטי תנינא (ב), מה ששמן הוא רפואה להראה, ועקר קיום הגוף הוא על-ידי הראה.

אמר לאחד שהיתה לו דלקת אזנים קשה וסבל כאבים גדולים, שיטבל צמר גפן במעט שמן זית מהגר תמיד, ושיהיה מעט חם, וישים באזנו, ויתפלל. ועשה כן ונתרפא.

טו

מהסגלה המנסה וברוקה של התמצית תה ויסוצקי המסגלת לרפאות כויות באפן מידי, כמובא (לא), שיש לשים את תמצית של התה על מקום הכויה והכויה תעלם מיד, כי התמצית של התה תבטל את הכויה והכאבים, וזאת הסגלה מסגלת יותר מפל הרפואות, יש בענין זה הרבה לספר, כי הדבר נראה תמוה ומוזר בעיני העולם, מה שנתן להתרפאות מכויות קשות על-ידי סבה כה קלה.

ומעשה באחת שנשרפה בכל גופה והיתה במצב קשה מאד, ודבר רבי ישראל בתקיפות לזרו הרופאים שיעשו לה הקומפרסים הנ"ל, ולא עשו, ולבסוף נפטרה.

פעם אחת אמר רבי ישראל לאבא שבנו נשרף שייעשה לו הקומפרסים הנ"ל, ועשה הקומפרסים יחד עם שאר משחות, ובשהגיע לרבי ישראל מיד הוכיחו בלשון תמיהה: אין אתה מאמין לי?!

פעם רפא רבי ישראל באמצעות התמצית הנ"ל אצבעותיה של אחת שנכנתה בכזיות קשות. גם היה מעשה באחד מאנשיו שפתו הקטנה נכותרת קשה ברגלה ונלקחה בוריות לבית חולים, ומיד פשהגיע האב לראותה מצא את הרופא מסיר את העור מהכזיה, ואמר לו שיפסיק מיד, ולקחה הביתה ועשה לה הקומפרסים כפי שאמר רבי ישראל כנ"ל ובתוך שבוע נתרפאה בשלמות בלא כל סימן כזיה.

טז

מעשה נורא מהכתוב (לב): מי שנתאלם בפתע פתאום יעבירו על-פיו חלף פשר. שהגיע לרבי ישראל אב שבנו היה כבר כבן שש ועדין לא דבר מעולם, והחל לשפך צערו בפני רבי ישראל, ותחלה לא השיבו רבי ישראל דבר, רק צחק, כמראה שאין לאב להיות כל-כך מדאג, כי כבר מנחים בידינו כל הרפואות וכל הישועות בספרי רבנו הקדושים, ולאחר מכן הורה לו לקיים את הדבור הנ"ל מספר המדות. וקם האב בוריות והלך לשוחט, ותכף שזה העביר את החלף על פי הילד בזוית ישרה - החל הילד להוציא בפעם הראשונה בחייו איזה דבורים, אולם עדין לא היו בשלמות, רק היו המלים מקטעות, ובא על דעת האב שילך אצל שוחט בהמות גסות ולא דקות, והחיש עצמו לשוחט בהמה גסה ושוב העבירו החלף על פי הילד בזוית ישרה כנ"ל, ותכף החל הילד להוציא חתוף המלים כראוי.

ובן הורה רבי ישראל לקיים הדבור הנ"ל מספר המדות לילד שהיו לו בעיות בכתוד האותיות, על אף שהסגולה מובאת שם במפורש רק לגבי אחד שנתאלם, וקימו הדבור הנ"ל ונתרפא.

יז

מהסגולה לרפואה לכל חולה לישן במערה של צדיק (ג), מה שספר רבי ישראל מאחיו שהיה חולה מאוד וישן באיזה מערה של תנאים לבדו והבריא לחלוטין. כפי הזכור ספר שהיתה זו המערה של התנא הקדוש רבי מאיר בעל הנס שבמבריה.

מעשה באחד שבתו פת השש היתה נכה ברגליה והיתה בכסא גלגלים, והורה רבי ישראל להשאירה לבדה לילה שלם בצינון הקדוש של וכו', והיה הדבר קשה לאביה ובקש אם יוכל לבקרה במשך הלילה וכדומה, ולא הסכים רבי ישראל על-כך, ולבסוף לא השאירה שם. ואמר רבי ישראל שאלו היה זוכה האב להשאירה שם כפי שהורה לו, עם בקר כבד לא היתה צריכה לכסא גלגלים ולא לשום רפואה והיתה יכולה לילך לבדה.

הזכיר רבי ישראל סגלות והנהגות נוספות המובאות בישראל סבא' (ד), עין שם.

יח

אמר: כל המחלות הן מחמת התקררות של איזה איבר בגוף, ועל-כן יש לשתות תה חם ולהתפפות, ואותו איבר מתחמם ומתרפאים.

מעשה באחד מאנשיו של רבי ישראל שרכש דירה בצפת ואמר לו רבי ישראל שהיה עליו לרכש אך ורק דירה העמידה בפני הקור, והורה לו לאטם אותה פראוי.

מעשה שהיה ביום שרבי, כאשר החל אחד בשתייה מרבה ביותר להרוות צמאונו, ואמר רבי ישראל שאין הדבר בריא, הינו להרבות כל־כך בשתייה.

ממה שכתוב (לה): "עם הארץ אסור לאכל בשר", ענה ואמר: מי שהוא חלש - יכול לאכל חתיכת בשר בכדי שיהיה לו כח לעבד השם.

ממה שמוכא בשם רבנו הקדוש (לו), שפשהאדם בריא וחזק הוא צריך לעשות ולעשות ולעשות בתורה ועבודה, ובעת שנחלה חס ושלום, הוא צריך לעזב את העבודות הקשות בעבודת השם ולעשות כפי יכולתו, ענה ואמר רבי ישראל: רבנו הקדוש גלה שמי שהוא חולה אז שלא יהיה 'חכם', רק יעשה בעבודת השם על־פי ה'שלחן ערוך'.

עוד מענין מצות "ונשמרתם מאד לנפשתיכם" (לב), בשם הבעל־שם־טוב (לח), שפאשר הגוף חולה אזי גם הנשמה נחלשת ואינו יכול להתפלל פראוי אף־על־פי שהוא נקי מעברות, לכן צריך האדם לשמור בריאות גופו מאד.

(לה) פסחים, מט: (לו) אבני"ה פרול. (לז) דברים ד, טו. (לח) צנאת הריב"ש.

יט

חזק את אותם החולים הגרים בחו"ל לעלות ארצה ואמר פי בארץ ישראל יקבלו רפואות לכל המחלות, ואמר במפרש: בואו לארץ ישראל ותקבלו רפואה. גם זרום לעסק בספרי רבנו הקדושים בהם כלולים כל הרפואות.

מעשה נזרא מאחד מאנשיו של רבי ישראל שהיה דר בחו"ל, ואשתו שהיתה בהריון היתה חולה מאד בגוף ובנפש, והיתה לוקחת תרופות חזקות במיוחד, פי היתה לה בעיה מוחית. לילה אחד בחצות התקשר הבעל בחרדה לאחד מחסידיו של רבי ישראל ובקשו שיסע בדחיפות לרבי ישראל ויעשה עבורו פדיון וישאל אותו מה עליו לעשות, היות והרופאים מוענים שמחמת מצב האשה עליה לקחת פדורים מיחדים בעלי השפעה רבה על המוח, אולם הדבר מהוה סכנה לעבר, על-כן אינו יודע כיצד עליו לנהג, פי סכנה לאשה אם לא תקח את הפדורים, וסכנה לעבר - אם תקח. ונסע החסיד בחפזון כבדת דרך ארצה לרבי ישראל והגיע אליו אחר ששים רבי ישראל את תפלת השחרית, ושאלו עבור חברו הנ"ל, והשיבו רבי ישראל באפן חד משמע: לא רופאים ולא פדורים. ועשה פדיון עבור החולה. ומחמת שהיתה תשובתו של רבי ישראל ההפך הגמור ממנהג העולם והיתה נראית כבלתי אפשרית, נפל החסיד מעט פדעתו עד שבעבור מספר דקות חזר ושאל שוב את רבי ישראל את אותה השאלה, ושוב השיבו רבי ישראל כנ"ל ובאפן ברור: לא רופאים ולא פדורים. והחל לדבר ממעלת ארץ ישראל וממה שכל יהודי צריך לבוא ולגור בה. וכך, התקשר החסיד לבעל והשיבו את תשובתו של רבי ישראל לגבי שאלתו, אולם מאותם הדבורים ממעלת ארץ ישראל לא ספר לו כלל,

כי לא קשר הדברים לענין חברו, רק חשב שאמרם רבי ישראל בדרך אגב ובאפן כללי, ועל־כן השיב לחברו אך ורק את דבוריו של רבי ישראל לענינו ומצבו. ומאז, הפסיקה האשה לקחת את אותן התרופות שלקחה מכבר, ולא לקחה את הדורים הנוספים עליהם המליצו הרופאים, וילדה וילד בריא. והתברר למפרע, שתכף שהשיב רבי ישראל את תשובתו, מה שאמר: לא רופאים ולא כדורים, השתנה והשתפר מצב האשה במפתיע ובאפן משמעותי. ובנוסף, כשבוע לאחר־מכן התקשר הבעל לחברו ואמר לו כי קבל רצון עז לעלות ארצה וכבר החל בהכנות נמרצות לצורך העלייה. וכך, בנוסף למה שפעל רבי ישראל בדבורו להמתקת הדינים מהאשה ולרפואתה, גם נטע בהעלם בפעל רצונות וכסופים גדולים לעלות ארצה, מבלי שזה ידע כלל מהדבר.

ב

אמר: כל הפאכים שהשם יתברך שולח עלינו, הוא משום שהשם חפץ לשמע אותנו מתפללים לפניו.

חזק: את אחד שהיה חולה וסבל יסורים גדולים ואמר לו: הפאכים והיסורים שעוברים עליך זה המתקה גדולה, זה בשביל לרחץ קצת העולם הזה.

חזק: לקיים את הדבור מספר המדות (לה*): המתקת הדינים הוא על־ידי הגורל כמו לעזאזל, הינו שיקח שני מטבעות ויפיל עליהם גורל, גורל אחד להשם וגורל אחד לעזאזל, והמטבע שעלה עליה הגורל להשם יתן אותה לצדקה, והשנייה שעלה עליה הגורל לעזאזל ישליך אותה לאבוד, ואמר שזוהי המתקה גדולה, והורה לאחד ששרו על בני משפחתו דינים קשים לקיים זאת.

בעת שספרו לפני רבי ישראל מילדה שמעת לידתה לא היתה יכולה ללכת, רק לעמד, אמר: השם יתברך נתן לה את המחלה, השם יתן לה גם רפואה. והרים קולו בכאב גדול בצעקה ובבכיה גם יחד ואמר: תשובה, תפלה, תהלים! וכן פעם פנה בתקיפות לאחד בכדי לעוררו ואמר: "תשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רע הגזרה" (ט).

בשהגיע אליו אחד מאנשיו לבקש עבור זרע של קימא, ענה ואמר: ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה. תפלה וצדקה - כבר עשית, עכשו נשאר לך לעשות תשובה. וכשהוא שאל: כיצד אעשה תשובה? השיבו רבי ישראל בתמיהה: יש סוף לתשובה?! יש תשובה ויש תשובה על תשובה, אבל העקר הוא האמת, שיהיה באמת.

מעשה באחד שהכיר את רבי ישראל ושחלה במחלה הידועה, רחמנא ליצלו, ופנו אנשיו של רבי ישראל אליו ושאלוהו מדוע אינו עושה עבורו גם, והשיבם כי מה התועלת בנס אם אינו שב בתשובה? ולבסוף בכל זאת פעל עבורו והאריך ימיו וחי כל זמן שלא נסתלק רבי ישראל, ותכף שנסתלק רבי ישראל, נסתלק אף הוא.

עוד מענין מה שעקר הרפואה היא על-ידי תשובה, מובא בשם הבעל-שם טוב הקדוש^(ט), שאמר כי יש באדם רמ"ח איברים ושם"ה גידיו, וכנגדם יש רמ"ח מצוות עשה ושם"ה מצוות לא תעשה, וכשאדם פוגם חס ושלום נתקלקל האיבר או הגיד שפגגו, וכשמקבלת הנשמה עליה תשובה אזי נתרפא האדם גם בגשמיות.

(ט) מתפלת המוסף של ראש השנה. (ז) שכתב הבעש"ט קבה.

כתב (מא): דע אָחו, פֿי פֿל היסורִים וְהצָרוֹת שְׁשׁוּלַח הַשֵּׁם יתְּפַרְדּוּ עַל הָאָדָם חֵם וְשָׁלוֹם, הַכֹּל הוּא רַק בְּכַדֵי לְשֹׁפֵר עֲזוֹת הַגּוֹף וְלַעֲזָרוֹ בְּתִשׁוּבָה, בְּכַדֵי שְׁתוּכַל הַנְּשָׁמָה לְהִתְקַרֵּב אֶל הַגּוֹף וּלְהֵאִיר לוֹ אֹר הַצַּדִּיק שְׁיֵשׁ לוֹ כַּח לְתַקֵּן הַכֹּל בְּשָׁלְמוֹת וּלְקַרֵּב הַכֹּל לְהֵשֵׁם יתְּפַרְדּוּ בְּאַמֶּת.

כא

אמר: מִסְגָּל בְּיוֹתֵר לְחוּלָה לְהִזְכִּיר שְׁמוֹ וּלְהִתְפַּלֵּל עֲבוּרוֹ בַּמְקוֹה תַּחַת הַמַּיִם. וְכֵן הָיָה נִרְאָה מִמֶּנּוּ בְּעֶצְמוֹ שֶׁהָיָה פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת עֲבוּר אַנְשִׁים וְעֲבוּר עֲנִינִים מְסִימִים שְׂרָצָה לְהוֹצִיאָם מִכַּח אֶל הַפֶּעַל עַל־יַדֵי תְּפִלּוֹתָיו תַּחַת מֵי הַמְּקוֹה. גַּם מוּבָא (מב), שֶׁעַל־יַדֵי טְבִילַת מְקוֹה נִמְשָׁךְ דַּעַת וְזוֹכִין לְרְפוּאָה.

אמר: לְחַשֵּׁב אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ 'נ נח נחמ נחמן מאומן' בַּמְקוֹה, הוּא דְּבַר גְּדוֹל מְאֹד.

אמר: מִסְגָּל בְּיוֹתֵר לְחוּלָה לִזְמַר לְפָנָיו וְאַחֲרָיו שְׁמוֹ וְשֵׁם אָמוֹ, אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ נ נח נחמ נחמן מאומן. הֵינּוּ לֹאמַר: נ נח נחמ נחמן מאומן, פְּלוֹנִי בֶן פְּלוֹנִית, נ נח נחמ נחמן מאומן.

אמר: שְׁמֵשׁ זֶה מְרַפָּא, זֶה נ נח.

כב

אמר: רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ יְכוּל לְרַפְּאוֹת גַּם חוּלָה שְׁאִין לוֹ רְפוּאָה. וּמַעֲשֵׂה בְּאַחַד שֶׁהִגִּיעַ לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְהָיָה חוּלָה בְּמַחְלָה הַיְדוּעָה, וְהוֹרָה לוֹ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל שְׂיַסַּע לְאוּמָן וְשֵׁם יתְּחַגֵּן וַיִּבְכֶּה עַל נַפְשׁוֹ עַל הַצִּיּוֹן הַקְּדוֹשׁ, וְקִיָּם הַדָּבָר. וּבְשׁוּבוֹ לְאַרְצָן עָרַךְ סְדֵרֵת בְּדִיקוֹת בְּבֵית הַחוּלִים וְנִעְלַם הַגְּדוֹל

כָּלִיל, וְהָאֵרִיד יָמִים כַּחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים נֹסְפֹת. וְכַהֲקֵרַת תּוֹדָה עֲשֵׂה תִלְיוֹן מִזֶּה־בְּעִם הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ נַח נַח־מִן נַחֲמֵן מֵאוֹמֵן, וְהָיָה לִזְכוּשׁ תְּמִיד.

כָּתַב בְּמִכְתָּבוֹ (מג): צָרִיד לְהִתְגַּבֵּר בְּכָל הַפְּחֹת לְהִרְחִיק הָעֲצָבוֹת וְלִהְיוֹת אִךְ שִׂמְחָת תְּמִיד בְּזֶה שְׂזִכָּה לִידַע מִסּוֹד גְּדֻלַּת רַבְּנֵנוּ אֹר הָאֹרֹת, הַפְּלֵא הַנּוֹרָא הַגָּנוּז וְנַעֲלָם מִכָּל הָעוֹלָמוֹת, נַחַל נֹבֵעַ מְקוֹר חֲכָמָה, שֶׁהוּא רְפוּאָה לְכָל מִינֵי חוֹלָאֵת בְּגוֹף וּבְנַפְשׁ.

כג

אָמַר: הַגָּנוּז נַח נַח־מִן מֵאוֹמֵן מְסַגֵּל לְרַפְּאוֹת אֶת כָּל הַמַּחְלוֹת וְהוּא יָכוֹל לְכָל דְּבַר. נַח נַח־מִן מֵאוֹמֵן הוּא נוֹתֵן רְפוּאוֹת לְכָל הַחוֹלִים הַקְּשִׁים שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְעֹזֵר לָהֶם. שְׂמָה יֵשׁ הַכֹּל - כָּל הָרְפוּאוֹת וְהִישׁוּעוֹת וְכָל מִינֵי תְרוּפוֹת וְכָל מִינֵי טוֹבוֹת, כָּל מֵה שְׂאֵתֶם צָרִיכִים, כָּל טוֹב.

וּמַעֲשֵׂה נּוֹרָא מְבָנוּ שֶׁל אֶחָד מֵאַנְשֵׁיוֹ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה חוֹלָה מְאֹד וּכְבֵּר הָיָה מוּטָל עַל עַרְשׁ דְּוֵי, רַחֲמָנָא לִי צִלֵּן, וְהִתְקַשֵּׁר הָאֵב לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל שֶׁיַּפְעֵל לְרְפוּאָתוֹ, וְהַשִּׁיבוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל: אֲנִי יֵשׁ לִי נְגוֹן שֶׁיָּכוֹל לְרַפְּאוֹת מֵהַשֶּׁרֶשׁ, וּבְמִשְׁךְ כָּל הַלֵּילָה שֶׁר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל נַח נַח־מִן נַחֲמֵן מֵאוֹמֵן, וּבִבְקָר הַבֵּן הַתְּרַפָּא!

מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שֶׁהָיָה חוֹלָה מְאֹד וְאָמַר לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל כִּי אֵינִי יָכוֹל אֶפְלוּ לֹמַר אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ נַח נַח־מִן מֵאוֹמֵן. וְהַשִּׁיבוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל, כִּי לֹמַר 'נַח' זֶה מְסַפִּיק, בְּשָׁמַיִם כְּבָר יוֹדְעִים.

מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד מֵאַנְשֵׁיוֹ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה חוֹלָה מְאֹד בְּמִשְׁךְ כְּמָה יָמִים וְהָיָה מְרַבָּה לֹמַר אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ נַח נַח־מִן נַחֲמֵן מֵאוֹמֵן, וְלֹא נִתְרַפָּא. וְשָׁלַח עַל-יְדֵי אֶחָד מִמוֹן לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל עֶבֶר

פְּדִיוֹן, וְלֹא הַזְכִּיר כָּלֵל מֵהַעֲנֵן הַנִּ"ל, הֵינּוּ מִמֶּה שֶׁזֶּה מְסַפֵּר יָמִים שְׂאוֹמֵר אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּנַחֲמֵי נַחֲמָן מֵאוֹמֵן, וְעַדֵּין כִּבְכוּל לֹא נוֹשֵׁעַ. כִּי בְּאֵמֶת, אֵלֹהֵי לֹא הָיָה מִתְפַּלֵּל וּמְזַכֵּיר אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ 'נַח' - מִי יוֹדֵעַ מָה הָיָה מַצְבּוֹ אָז, רַק שֶׁהָיָה עָלָיו לְהַמְשִׁיךְ וּלְהַרְבּוֹת בְּתַפְלָה עַד שֶׁתְּהַפֵּךְ מִדַּת הַדִּין לְרַחֲמִים, וּבְכַחֲנִית (מ"ד) הוּא יִקְרָא בְּשֵׁמִי וְאֲנִי אֶעֱנֶה אֹתוֹ. וְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל, שֶׁרָאָה בְּרוּחַ קְדָשׁוֹ אֶת כָּל הָעוֹבֵר עַל אוֹתוֹ חֲסִיד, שֶׁלַח לוֹמֵר לוֹ כִּי אֵמֶת הַדְּבָר שֶׁהוּא אֹמֵר אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּנַחֲמֵי נַחֲמָן מֵאוֹמֵן הַמְּסַגֵּל לְכָל הַיְשׁוּעוֹת, אוֹלָם עָלָיו לוֹמֵר זֹאת בְּאֵמוּנָה יִתְרָה.

וְאֵין בְּמַעֲשֵׂה זֶה לְהַחֲלִישׁ דַּעַת הַמִּתְחַזְּקִים לוֹמֵר אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ 'נַח' וְעַדֵּין אֵמוּנָתָם אֵינָה בְּשִׁלְמוֹת, רַק כְּפִי הַנִּרְאָה חֲפִז רַבֵּי יִשְׂרָאֵל שְׂאוֹתוֹ חֲסִיד יִרְאֶה לְחֹזֵק עֲצָמוֹ בְּאֵמוּנָה יִתְרָה, כְּפִי מָה שֶׁיִּדְעַע רַבֵּי יִשְׂרָאֵל.

וְיָדוּעַ, שֶׁעַקֵּר כָּל הַרְפּוּאוֹת בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת הוּא עַל־יְדֵי שְׂמֻחָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת עֲשָׂרָה מֵינֵי נְגִינָה בְּחִינַת הַשִּׁיר פְּשׁוּט כְּפּוֹל מְשֻׁלָּשׁ מְרַבֵּעַ - בְּנַחֲמֵי נַחֲמָן (מֵאוֹמֵן). עַל־כֵּן הַשְׂמֻחָה הִיא דְבָר גְּדוֹל מְאֹד וְצָרִיכִים לְחֹזֵק אֶת עֲצָמוֹ בְּשְׂמֻחָה תָּמִיד בְּכָל הַבָּחוֹת, כִּי שְׂמֻחָה הִיא עֵקֶר רְפוּאוֹת הַנֶּפֶשׁ וְרְפוּאוֹת הַגּוּף (מ"ה). וְלִכֵּן גַּם בְּהַמְעַשֶּׂה הַנּוֹרָאָה שֶׁל הַשְּׁבָעָה בְּעַמְלִירִים (מ"ו), מוּבָא מִגְּדֹל וְעֵצִים כַּחוֹ שֶׁל הַבְּעַמְלִיר בְּלֹא הַיָּדִים, מָה שֶׁיֵּשׁ בְּכַחוֹ לְרַפְאוֹת אֶת הַבַּת מְלֻכָה שֶׁהִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי הָעֲשָׂרָה מֵינֵי נְגִינָה שֶׁהֵם כְּלָלִיּוֹת הַשְׂמֻחָה. וּכְפִי שְׂפָתַי רַבֵּי יִשְׂרָאֵל (מ"ז): אֲשֶׁרֵינוּ שְׂאִין אָנוּ מִתְנַגְּדִים עַל פְּלֵא כֹּהֵ שֵׁישׁ לוֹ כַּח בִּידִיו לְרַפְאוֹת הַבַּת־מְלֻכָה וְלְהוֹצִיא מִמֶּנָּה כָּל הַחֲצִיִּים, וְכָל רְפוּאוֹתָהּ הוּא שְׂמֻחָה שְׂפָא עַל־יְדֵי עֲשָׂרָה מֵינֵי נְגִינָה.

(מ"ד) זְכַרְיָה י"ג, ט. (מ"ה) ל"ה, פְּרִיָה וְרַבִּיָה וְהַלְכוֹת אִישׁוֹת, ג. (מ"ו) סְפָרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, מַעֲשֵׂה י"ג, מֵהַיּוֹם הַשֵּׁשִׁי. (מ"ז) אֲבִי הַנְּחָל, הַשְּׂמֻחוֹת.

כד

ספר רבי ישראל כי מטבעו לא היה כל-כך שמת, רק שהיה מכריח עצמו לילך בדרך הקדש הזו, עד שהיה רגיל בה. וגם בסוף ימיו, ספרו אותם שזכו להתועד עמו ביצד היה מתחדש בכל פעם ומכנים עצמו בתוך השמחה, עד שהיה מחיה כל סוכביו על-ידי השמחה והחדוה הגדולה והעצומה שהיה ממשיך, ובכתינת (מה) אור צדיקים ישמה. ופעם נסתבב שהיו עמו אנשיו בקרבת סנהדריה שבירושלים, וספר כי בצעירותו בלה בעבודת השם במערות שפאזור, ואמר כי ידיו רב מרדכי לזר רובינשטיין ז"ל היה נוהג לצעק שם בקולות גדולים, ואלו אני לקחתי יותר לעבודת השם את ענין השמחה, וכמו שכתוב (מט): "עבדו את השם בשמחה".

פעם אחת, בתוך שצעק רבי ישראל מגדל הפאבים והיסורים שסבל בגופו, פסק קמעה לאיזה שניות, וענה ואמר: אין מילימטר בגופי שאינו כואב, רק כל גופי מסבל בכאבים גדולים ונוראים, אולם אף בגדל הצער והיסורים אני מתגבר ומתחזק להיות בשמחה.

ספרו כיצד היה נוהג רבי ישראל לעסך בצעירותו בעבודת השם, ואמרו שהיה לומד ולומד ולומד, וכשהיה מתעייף - היה רוקד ורוקד ורוקד, וכשהיה מתעייף - שוב היה חוזר ללמודו כנ"ל והיה ממשיך ללמוד וללמוד וללמוד, וכך היה ממשיך שעות על גבי שעות. וכן בליל שבת, היה נוהג לזמר הזמירות בשמחה וחדוה עצומה בלי שעור עד שהיה רוקד במשך כל הלילה. ופעם שבת אצלו אחד על שבת קדש ולא האמין למראה עיניו, כי על אף שהיה רבי ישראל כבר בא בשנים רקד מאחר הקדוש ועד לזמן תפלת השחרית. וכן בכל פעם ששבת על

שבת קדש אצל אחד מאנשיו, בפקר היה בעל הדירה שומע את השכנים מדברים ביניהם בהתפעלות רבה מהזמירות והנגונים שנשמעו מביתו בלילה.

כה

אמר: בשרוקדים - רבנו הקדוש יורד אלינו.

ומעשה שהיה לאחר פטירתו של רבי ישראל, בעת שחסידיו הפיצו את הספרים הקדושים תוך שמחה ורקודים, ופסק אחד מחסידיו לרקוד ופנה לנוח ונרדם, וכא אליו רבי ישראל בחלום ושאלו בתמיהה: אני רוקד ואתה הלכת לישן!?

אמר: עלידי רקודים בשבת קדש נתישב הדעת לשאר ימות השבוע.

כו

ממה שמוכא בלקוטי תנינא סימן כד, שצריך האדם להכריח את עצמו בכח גדול להיות בשמחה תמיד ולשמח את עצמו בכל אשר יוכל, כי כל החלאים הבאים על האדם בלם באים רק מקלקול השמחה, והשמחה היא רפואה לכל מיני חלאים. מעשה באחד מאנשיו של רבי ישראל שחש ברע וסבל כאבים גדולים בכל גופו, והתקשר לחברו שפאותה העת שהה אצלו רבי ישראל ובקש שרבי ישראל יתפלל לרפואתו, וכעבור חצי שעה נשמעו דפיקות בדלת ביתו, וקם בחלישות ובכבדות לפתח הדלת, ונעמד משתומם, כי היה זה רבי ישראל בעצמו שהגיע אליו לבקרו. והרצין רבי ישראל פניו והחל לחקר

עבור סממני המחלה בדרך הרופאים הגדולים, ולאחר שזה השיבו פראוי ובדקדוק, פנה רבי ישראל לסוכביו ואמר: קחו אותי, ותרקדו עמו, ותשירו נ נח! ולמרות שזה החל למען פי אינו יכול להזיז איבר מרב הפאבים, אף-על-פי-כן מיד חטפו אותו אנשיו של רבי ישראל והכניסוהו בעל פרחו למחול המרקדים, עד שבליט ברה החל לשמח עמהם גם-כן, ובתוך דקות ספורות נתרפא לחלוטין.

ספר אחד, שפעם בעת שגר בניו-יורק היה ממש מדכדך עד עפר, ויצא חוץ לביתו והתנהל לאטו במרירות גדולה ברחוב, ופגש בו רבי ישראל ומיד ראה בו עצבונו המר, ואחז בידיו והחל לרקד עמו באמצע הרחוב לעיני העוברים והשבים התמהים, ובתחלה מחמת מבוכתו נסוג מעט, אולם רבי ישראל התעקש עמו ולא הרפה ממנו עד שהכרח להצטוות לו ולהכניס עמו לתוך קדשת השמחה, וכך החיה אותו רבי ישראל והפיח בו רוח חיים חדשה עד שזה נעשה לבריה חדשה ממש, וזאת למרות גילו המפלג של רבי ישראל ולמרות שלא הפירו עד אז.

ספר שפעם אחת הגיע אחד לרבי ישראל קארדונר לבקשו שייעתיר עבור בנו החולה, והשיבו רבי ישראל קארדונר פי מובא בלקוטי מוהר"ן שעל-ידי רקודים והמחאת-כף אל כף נעשה המתקת הדינים^(ג), והחל לרקד עמו כמעט כל הלילה ובבקר נתרפא הבן.

כז

למד את אנשיו נגונים חדשים ומיחדים והיה משוררן עם השם הקדוש 'נ נח נחמ נחמן מאומן', ולא פעם צוה עליהם לשורר לפניו את הנגונים הנ"ל, ואלו היו משוררים לפניו בשמחה במשך שעות

(ג) תורה י, 'אלה המשפטים'.

תמימות. וספרו אחרים כי בעת שהיו משוררים את השם הקדוש 'נח' כנ"ל, ממש הרגישו כיצד היו מתנקים ממחשבות רעות ומבלבולים וכדומה על-ידי אותם הנגונים שהיו משוררים עמו, ובבחינת (כ) כי בשמחה תצאו. גם היה לרבי ישראל נגון נפלא ומעורר שהיה משורר עמו 'נח' באטיות, וכנה אותו 'הנגון של הספורי מעשיות'.

בעת שארח אחד את רבי ישראל, ארע שקם מאחר, ומתווד מבוכתו החליט כי יתפלל את תפלת השחרית בקומה העליונה של ביתו ולא סמוך לרבי ישראל, ולפתע החל לשמע את רבי ישראל משורר איזה שיר בנגון מתק בזה שמעולם עוד לא שמע כמותו, ואמר כי לא היה זה קול של העולם הזה, רק כאלו שירת המלאכים, והרגיש שטועם בזה טעם גן-עדן. והחל לרדת אט אט לקומה התחתונה בה שהה רבי ישראל, וככל שהתקרב אליו - כך הנמוך רבי ישראל קולו עד שפסק לגמרי לשורר.

לעתים, בעת שהחלו אנשיו של רבי ישראל לפצח בשירה ורקודים, היו מתלונים אליהם אחרים עם כלי שיר שונים, וכך היו ממשיכים בנגוני שמחה ודבקות לערך כשעה. אולם דרך השמחה והשירה אט אט לדעך עד שנפסקת לגמרי, וכאשר היה נראה כי עומדת השירה להפסק כנ"ל, היה רבי ישראל קם בהתחדשות ובהתעוררות גדולה והיה מתמיה: מדוע אתם פוסקים מלשורר? והחל מחדש לשורר עמם יחד כאלו הם מתחילים לשורר בפעם הראשונה. וכך היה נוהג עמם פעם אחר פעם במשך שעות על גבי שעות, בהתחדשות ובהתעוררות נפלאה כנ"ל. ופעם, לאחר שרקדו אנשיו בחדר שהיה סמוך לו, קרא אליו את אחד ואמר לו: דע לך, שמהרקודים שלכם קבלתי רפואה על רגלי.

בעת שהלכו כמה מאנשיו של רבי ישראל לקים מצות בקור חולים בבית-חולים, החלו לשוחח בחצר בית החולים עם אחד מהתכלית, ובתוך שיחתם הזכירו משבחו של רבי ישראל, ולפתע נשמע קול אדם מבגר מאחוריהם שאמר: אני הפרתי את רבי ישראל. והסתובבו וראו גבר בשנותיו האמצעיות לחייו, והחל לספר כי בהיותו בן עשר היה רבי ישראל מלמדו תורה, ולמד אותו את התורה "צהר תעשה לתיבה" (ב) שפסימן קי"ב בלקוטי מוהר"ן, וספר שלמדו התורה הקדושה הנ"ל עם נגון אותו לא ישפח לעולם, והחל לומר תחלת התורה לפניהם עם הנגון, והיה זה נגון מפלא ביותר.

כח

אמר: עבודת השמחה היא העבודה הכי קשה, ואמר לאחד שהיה אז עמו שיקרא הלקוטי עצות והלקוטי תפלות על השמחה.

חזק את אחד שטען לפניו כי אין לו הרבה שמחה, ואמר כי ספרי רבנו מביאים לשמחה, והורה לו לרפש שלשה מספרי רבנו, אחד מהם היה הספורי מעשיות.

הזכיר דבורו של רב אברהם בר נחמן, שצריך לרקד בכל יום חצי שעה על השעון, זה המתקת דינים גדולה, ופעם שאל את אחד אם הוא רוקד כנ"ל, וכשנה השיבו בשלילה, אמר לו בפשיטות: אז תתחיל מעתה.

ומעשה באחד ששמע משמחתו הגדולה של רבי ישראל והגיע לבקרו כאשר היה רבי ישראל כבר זקן מפלג, וכשנכנס לחדרו מצאו שוכב על מפתו ושר 'נ נח' וחסידיו מרקדים בסמוך אליו,

והחליט פי יצטרף גם הוא למחול המרקדים, וכך החל לרקוד ולשמח עמָהם באשר מדי פעם רבי ישראל מתחיל לעשות התעוררות של צחוק עם עצמו עד שנכנס בצחוק של שמחה, ומגדל השמחה שעורר החלו גם המרקדים לצחק בשמחה תוך שהם מרקדים ושרים, ותכף שהחלה לדעך מעט השמחה - החלו החסידים בעצמם להכניס עצמם בצחוק ובשמחה כפי שנהג קדם לכן רבי ישראל עד שהחלו לצחק שוב בצחוק נפלא. וכך רקדו שרו וצחקו החסידים יחד עם רבי ישראל קרוב לשעה, באשר פעם רבי ישראל מעורר צחוק של שמחה והם נמשכים אחריו, ופעם הם מעוררים את השחוק של השמחה ורבי ישראל מתעורר עמָהם. וספר אותו האורח הנ"ל כי השמחה לה זכה באותה שעת הרקודים והשמחה הנ"ל, הוציאה ממנו עצבות ועצלות שהיו טמונים בו שנים על שנים ושלא היה אפשרות להוציא ממנו את אותם חצי הרעל של המרה שחורה שהיו בו בשום אופן, בלתי עלידי אותה השמחה הנפלאה של רבי ישראל וחסידיו כנ"ל.

עוד עורר רבי ישראל למה שצריכים להתרחק מהעצבות ולהתחזק בשמחה, ואמר: רבנו הקדוש לא נותן לנו להיות בעצבות, רבנו הקדוש אומר שהעצבות והעצלות זה שני דברים שפגללם אי אפשר להיות ביהדות כמו שצריך. ועוד יותר מזה, רבנו הקדוש צוה עלינו לא רק שלא להיות בעצבות ועצלות, אלא גם להיות בשמחה, כמו שבספורי מעשיות במעשה של השבעה בעטלירם⁽²²⁾ המלך אמר לכן שלו, אני רואה שאתה תפל מן המלוכה, אז תראה שלא תהיה לך עצבות, רק שתהיה בשמחה, קדם כל - שעצבות לא תהיה לך. רק מה - שתהיה בשמחה. רבנו הקדוש אמר תמיד להיות בשמחה, זה מצוה לקיים את זה, ורבנו הקדוש כל-כך מדבר על שמחה, בפרט משמחה

בשבת קודש, וגם כן בשיחות הר"ן יש שמה שיחות כאלה על השמחה, וכן רבי נתן מדבר הרבה בלקוטי הלכות ובלקוטי עצות מענין השמחה. נו, איך אפשר לסרב לזה? אבל הבחירה כל-כך גדולה.

כט

אמר: צריכים למצא דרכים להתקרב להשם יתברך מתוך שמחה.

פעם, בעת ששהה אחד עמו בחדר והיה במרה שחורה, פנה אליו רבי ישראל ואמר: מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד. ברוך השם אפשר לקחת בכל פעם את המצוה הזו, יש לנו את המצוה בכל מקום. והראה בכף ידו כמלקט מכל מיני מקומות שמסביבו את המצוה, במראה עד כמה היא מזמנת בהשג יד ובנקל בכל עת.

ל

חזק את אחד ואמר לו: לא להתיאש! לא טוב לחשב מחשבות רעות.

ומעשה באחד מאנשיו של רבי ישראל שעבר תקופה קשה והיה במרה שחורה, והיה רבי ישראל מחזקו ברמזים גדולים להיות בשמחה, ולא היה מוכיחו במפרש על-מנת שחלילה לא יפל בדעתו, רק שבח מעלת השמחה ואמר כי שמחה זה דבר גדול כל-כך ויש להתגבר בכל עז להיות בשמחה, ואף שצריך להכריח עצמו בכל הכחות להיות אף שמח תמיד וכו', ופנה אליו אותו האחד ואמר שקשה לו מאד להיות בשמחה, והסכים עמו רבי ישראל ואמר: אכן, הדבר קשה מאד. וכך היה רבי ישראל נוהג לחזקו בכל פעם ולעודדו

שְׁלֹא יֵיָאֵשׁ עֲצָמוֹ, רַק יִחְיֶה וַיִּחְזַק אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל פַּעַם בְּכָל מָה שְׁיֻכַּל, עַד שֶׁזֶּה הַחַל אֵט אֵט לְחִזּוֹק עֲצָמוֹ בְּיִתְרָה שְׂאֵת וַיִּתֵּר עָז לְצִאֵת מֵעֲצָבוֹנוֹ וְלִכְנֵם בְּשִׂמְחָה, וְכַמּוּבָא (נד) שְׂשִׂמְחָה הִיא עֵקֶר חַיּוֹת הָאָדָם.

כָּתַב (נה): עֵקֶר הַהִתְקַרְבוֹת לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, בְּפִרְטֵי הַתְּקַרְבוֹת הַרְחוּקִים הַצְּרִיכִים לָשׁוּב, הוּא רַק עַל-יְדֵי בְּחִינַת עֲשָׂרָה מִיְי נְגִינָה (נ וְנָחַם נַחְמָן מֵאוּמָן) שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּלָלִיּוֹת הַשְּׂמֵחָה.

לא

אָמַר: אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְשִׂמְחָה בְּעֲצָמֵנוּ, שְׁגַם אֲנִי כְּמוֹ שְׂאֵנִי הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ אוֹהֵב אוֹתִי וְרוֹצֵה אוֹתִי וְרוֹצֵה שְׂאֵשׁוּב בְּתִשׁוּבָה. הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ רוֹצֵה שְׂאֵנִי אֶתְגַּבֵּר וְאֶהְיֶה גְבוּר - לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה, לֹא לְהִיּוֹת שְׂלִימִזְלָנִיק (רע-מזל).

אָמַר: הַמַּעֲשֵׂה מִה' חָכֵם וְתָם' (נו), עִם הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה יְכוּלִים כָּל הָעוֹלָם לְחַיּוֹת וְלְשִׂמְחָה. מַעֲשֵׂה כְּזֶה יְכוּל לְשִׂמְחָה אֶת כָּל הָעוֹלָם. הֵתָם - עוֹלָם הַבָּא, טַעַם גְּזַעְדָּן!

אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֶאֱרִדוֹנֵר: הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ אוֹהֵב בַּעַל עֲבָרָה שְׂמֵחָה. דְּהֵינּוּ אֶף-עַל-פִּי שְׂעֵשָׂה הָאָדָם מַה שְׂעֵשָׂה עַדִּין בּוֹטֵחַ בְּחֶסֶדֵי הֵשֵׁם כִּי לֹא תִמְנֶנּוּ וּבְכֵחַ הַצְּדִיק הָאֲמֵת שְׂיִזְכֶּה לְתִשׁוּבָה. וְכַמּוּבָא (נז), שְׂצָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְחַזֵּק שְׁלֹא יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ בְּשׁוּם אִפְּן. וְכַמּוּ שְׂצָרִיךְ הָאָדָם לַעֲמֹד בְּנִסְיָן לְבָלִי לִילָךְ אַחֲרֵי תִאֲוֹתָיו בְּהִתֵּר אוּ בְּאִסּוּר חֵם וְשָׁלוֹם, כְּמוֹ כֵּן אִם כָּבֵר נִכְשַׁל בְּמַה שְׁנִכְשַׁל חֵם וְשָׁלוֹם - צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק לַעֲמֹד בְּנִסְיָן לְבָלִי יִפֹּל עַל-יְדֵי זֶה כְּלָל, כִּי כָּל הַנְּפִילוֹת שְׁנוּפְלִי

(נד) לְקוּמֵי תְּפִלוֹת ב, כא. (נה) אֲבִי הַנְּחַל מו. (נו) סְפִירוֹת מַעֲשִׂוֹת, מַעֲשָׂה ט. (נז) ל"ה, פָּסַח ט, כא, וּבְלִקּוּמֵי תְּפִלוֹת ב, כא.

הם רק מעשי בעל־דבר שרוצה ללכוד ברשתו חם ושלום, על־ידי זה דיקא. כי שמחה היא סמרא דקדשה, ועצבות ומרה שחורה היא סמרא אחרא והקדוש־ברוך־הוא שוין אותה, וכל קדשת איש הישראלי הוא על־ידי שמחה דיקא.

לב

אמר: אנחנו ברוך השם יש לנו במה לשמח, יש לנו רבי כזה. ונשא שתי ידי הקדושות כלפי מעלה ובהתלהבות כמראה על גדל זכותנו העצומה. גם אמר: עקר השמחה - נחמן ונתן צוחקים מכל העולם, שני אנשים. ופעם אמר: אני ורבי נתן צוחקים מכל העולם.

פעם נשאל רבי ישראל לגבי הסגולה המובאת בספר המדות (נח):
תמרים מבטלים דאגה. והשיב: "צדיק בתמר יפרח" (ט), כפי שהצדיק מביא שמחה - כמו כן התמר.

כתב (ס): הנהר לשמח נפשך במה שאתה יודע קצת שמאיר אור כזה בעולם, והוא נעלם ונסתר כל־כך מכלם...

אמונות כזביות

הַתְּרִיעַ בְּיוֹתֵר מֵאוֹתָן שְׁתֵּי הַקְּלָפוֹת הַחֲזָקוֹת וְהַמְּרוֹת שְׁמֵת־פְּשָׁטוֹת קֹדֶם בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ וְאֵלוֹ הֵן: כְּפִירָה וְאַמוּנוֹת כְּזָבוֹת, דִּהְיִנוּ הַמְּפָרְסָמִים שֶׁל שְׁקֵר. וְנִרְאָה כִּי עָקֵר קְרִיאָתוֹ וְאִזְהָרָתוֹ מֵהַשְּׁצַעֵק וְצוּחַ כְּכֹרוּכָיָא בְּקוֹלוֹת רָמִים וּמְרִים הָיָה דִּיקָא עַל הַקְּלָפָה הַשְּׂנִיָּה, הֵינּוּ עַל אוֹתָם נְבִיאֵי שְׁקֵר הַמְּמַלְאִים בְּטַנָּם בְּכַבּוּד וּבְגָאוֹת וּמְרָאִים עֲצָמָם כְּצִדִיקֵי הַדּוֹר וְצוֹדִים נְפֹשׁוֹת יְקָרוֹת וּמְעוֹרִים עֵינֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִלְּרֵאוֹת אֹרֵךְ הַמְּנַהֵיג הָאֲמֶת, וּמֵהֶם נִמְשַׁכֵּת גַּם הַקְּלָפָה הַרְּאִשׁוֹנָה, דִּהְיִנוּ הַכְּפִירוֹת וְהַחֲרָפָה. וְסֵפֶר מֵעֲצָמוֹ שְׁעוֹד בְּצַעֲרֵירוֹתוֹ זָכָה לִידַע וּלְהַבִּין עֲנִין הָאֲמוּנוֹת כְּזָבוֹת, וְלֹא זֹאת הִיְתָה בְּלִבּוֹ צָרָה גְּדוֹלָה, פָּגָם וּמוֹם.

א

בְּעֵת שֶׁהָיָה מְשִׁיחַ מַעֲנִין אֲמוּנוֹת כְּזָבוֹת, הָיָה נִזְהָר שְׁלֹא יִקְבֹּל אֶחָד יוֹתֵר מִמָּה שְׁצָרִיד לּוֹ, לֹא יוֹתֵר, רַק הָיָה מְמַשִּׁיד כָּל דְּבוּרָיו בְּהַדְּרָגָה וּבְמִשְׁקָל, וְהָיָה מְצַמְצֵם דְּבוּרָיו בְּהַתְּאֵם, בְּכַחֲנִיַת (א) וְעָשׂוּ סִיג לְתוֹרָה. וְכֵן אֵרַע לֹא פָּעַם, שְׁפָאֵשֶׁר הַתְּקַרֵּב אֶחָד שְׁלֹא הָיָה בִּיכְלָתוֹ עֲדִין לְקַבֵּל אֶת הָאֲמֶת הַחֲדָה וְהַבְּרוּרָה כְּרֵאוֹי, הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְסַבֵּב וּמְעַקֵּם שִׁיחַת אֲנָשָׁיו בְּחֻכְמָה נִפְלְאוֹה, בְּכַדִּי שְׁלֹא יִשְׁמְעוּ הַדְּבָרִים הַנּוֹקְבִים בְּאֲזֵי הַמְּתַקְרֵב הַחֲדָשׁ יֵתֵר עַל הַמְּדָה, וְזֹאת לְמִרְוֹת הַהֶכְרַח שְׁבָהֶם.

ומעשה בליטאי אחד שהחל להתקרב לרבי ישראל והיה מגיע מדי פעם לבקרו, ופעם החל אחד מאנשיו של רבי ישראל לדבר עמו בנצחנות מעט ולהוכיחו מגדלת רבנו, תוך שהקריא לו שיחות מ'חיי מוהר"ן'. ורבי ישראל, שישב אז בחדרו שהיה מרחק ביותר מהשנים באפן שלא היה נתן לשמע משם את שיחתם, ראה ברוח קדשו את הנעשה ומיד קרא אליו את אותו הנ"ל וצוה עליו שיפסיק את דבוריו.

ב

אמר: צריכים להזהיר את האנשים שיראו להתרחק מהמפרסמים של שקר, אך לא בהכרח להזכיר שמותיהם. אולם לעתים קרובות כאשר היה מתקרב אחד שפונתו היתה לברור האמת ולא מצד תאוות המחלקת וכדומה, היה רבי ישראל נוקב במפרש אף בשמות רבנים גדולים ומפרסמים. ופעם, לאחר שהזכיר בריש-גלי שמו של רב גדול ומפרסם, נשאל אם טוב הדבר שהעולם ידעו את מה שאמר על אותו הנ"ל מחמת התגברות המחלקת, ובטל רבי ישראל הטענה כלאחר-כך ואמר: הם יגידו עלינו מה שיגידו, אבל אותם הרבנים ואנשיהם הם לא רוצים להכניע את עצמם, הם לא מחפשים אמת, הם מחפשים כסף וכבוד וגאווה.

מעשה שארע בציון הקדוש של הרשב"י, שהגיע איזה מפרסם והראה עצמו כצדיק גדול עד שכמעט כל הבאים פסקו מאמירת התהלים ושאר העבודות שעסקו בהן והחלו לכבדו בכבוד מלכים, וכל אותם שנשארו מעט בעבודתם השתקו עלידי אנשיו של אותו המפרסם, ותכף שזה כנס כלם לשמע דרשתו, הורה רבי ישראל

לְאַחַד מֵאַנְשֵׁי הַהוֹצִיאוֹ, כִּי הָיָה אִזּוֹ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל עַל כֶּסֶף גְּלָגָלִים, וּבְדֶרֶךְ לִיְצִיאָהּ הֵחֵל לְצַעֵק בְּצַעֲקוֹת רַמוֹת שְׁנַתְּפֹסָה רַגְלוֹ בְּגִלְגָּל הַכֶּסֶף עַד שֶׁבִלְבַּל הָעוֹלָם, וַיְכַלּוּ לְתֵת דַּעַת אִם מְלַכְתְּחֵלָה יֵשׁ לְהַקְשִׁיב לְאוֹתוֹ הַמְּפָרְסֵם, וְאַט־אַט נִשְׁמְטוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא שָׁמְעוּ דְבָרָיו.

לְאַחַד שֶׁהֵחֵל לְטַעַן עִמּוֹ מֵעֵינֵי הַמְּפָרְסָמִים, הִשִּׁיב: בְּטָן מִלֵּאָה וְשִׁטְרִימָעַל - זֶה לֹא רֵאָיָה!

כְּתַב ^(ב), זֶה הָעֵסֶק לְעֵסֶק עִם בְּנֵי־אָדָם לְקַרְבָּם אֶל הָאֲמֵת לְאֲמֵתוֹ עֵמֶק מְאֹד מְאֹד, עֵמֶק עֵמֶק מִי יִמְצָאנוּ, וְצָרִיכִין לָזֶה חֲפוּשׁ וּבִקְשָׁה הַרְבֵּה, הֵן מֵהַחֲבֵר הֵן מֵהַתְּלִמִּיד, וְאִזּוֹ אִם יַחֲפֹשׂ בְּאֲמֵת - בְּוֹדָאֵי יִמְצָא.

ג

הָיָה נוֹהֵג שְׁלֹא לֹמַר שְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל אוֹתָם הַמְּפָרְסָמִים שֶׁל שְׁקָר כְּמוֹ שֶׁהֵם, אֲלֵא הָיָה מְעַקֵּם וּמְשַׁנֶּה אֶת שְׁמֵם, בְּכַחֲנִית ^(א) וּבִל אֲשָׂא אֶת שְׁמוֹתָם עַל שְׁפָתַי, וְכֵן לֹא פָּעַם בָּנָה אוֹתָם הַמְּפָרְסָמִים הַחוֹלְקִים עַל הַצְּדִיק הָאֲמֵת בְּשֵׁם 'נוֹאֲפִים', וְכַמוֹכָא ^(ד): שֶׁהַנוֹאֲפִים לָרַב הֵם מִתְּנַגְּדִים לְצְדִיקִים. וְנִרְאָה, כִּי מְלַבֵּד פְּשוּטָן שֶׁל דְּבָרִים, הֵינּוּ מַה שְׁקָרָא אוֹתָם נוֹאֲפִים, כֵּן גַּם לְבַחֲנֵיהּ הַרוּחָנִית שֶׁבְּכָד, כְּפִי שְׁאֵמַר פְּעַם, שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה שֶׁלָּהֶם בַּחוּץ. וְסִפְר מֵאַחַד, שֶׁבְּלִילָהּ, בְּעֵת שֶׁמְנִיחַ עֲצָמוֹ לְשֹׁכֵב, שׁוֹכֵב וּמְדַמֵּין כִּי הוּא הַמְּשִׁיחַ.

סִפְר בְּגִחוּךְ מֵאַחַד שֶׁהַתְּפֹאֵר שְׁאֵכִיו שְׁזוֹכֵר אֶת הַתּוֹרָה בָּהּ הִרְהִיר בְּעֵת הַזְּוֹג שֶׁמִּמֶּנּוּ הוֹלִידוֹ.

(ב) אֲפִי הַנְּחַל, כח. (ג) תְּהִלִּים מז, ד. (ד) מִדּוֹת, נְאוּף מז.

מעשה בתמהוני שהגיע לדירתו של רבי ישראל והציג עצמו כמשיח, והשיח עמו רבי ישראל מעט ואמר לו כי הוא אינו משיח ואינו כלום, וזה טען: אם בן וכו' הוא המשיח, והשיבו כי גם הוא אינו משיח ואינו כלום.

אמר: היו כמה גדולים שהם חשבו שהם משיח ודברו בלשון גדולות על עצמם, אך הם טעו. והוסיף: אצל רבנו הקדוש אין שום טעות, כל מה שהוא גלה זה מברר.

ד

לענין מה שהעולם טועים וחושבים שחלילה לא יוכלו להתקרב לרבנו הקדוש בלא רבנים שונים, אמר: כל העולם כבר אוהבים את רבנו הקדוש ורוצים אותו, וזה הדבר נעשה מעצמו, בלי השתדלות ובלי רבנים, רק בכחו של רבנו הקדוש.

אמר: המפרסמים של שקר מעכבים את המשיח עם המצוות שלהם.

אמר: כל הרבנים הם רבנים, אבל לא צדיקים, יש בהם שקר הרבה, הם מחפשים שקר וכבוד ופרסום. אבל אנחנו אין לנו שום שיכות וקשר אתם.

אמר: יש היום בחשך הזה רמאים כאלה שאומרים שיש להם הנשמה של רבנו רבי נחמן. והוסיף: יש אחד שהוא כבר נפטר, אני מכיר אותו, הוא אמר שהוא המנהיג של ברסלב, והוא נעשה אדמו"ר ומנהיג - זה שקר, שקר גמור. נו, אני לא יכלתי לסבל

את זה, בעל-גאווה כזוה, הוא אמר שהוא המנהיג, שהוא יכול לעזור לנו, אבל רק רבנו רבי נחמן יכול לעזור לנו, רק הוא.

עוד ממה שצריכים דיקא את הרבי הגדול ביותר שיוכל לתקנו ואין לו לאדם לומר פי די לי אם אתקרב לאיש פשוט, עין בלקוטי הלכות^(ה), שם מבאר פי מי שמקרב עצמו לקטן במעלה - אף-על-פי שזה הקטן במעלה טוב ממנו הרבה וכנגדו הוא צדיק, אף-על-פי-כן לא די שאינו מועיל לו אלא אף הוא גם מקלקלו הרבה, פי הרע שלו יתגבר ביותר על-ידי שיהיה יונק מהרע של רבו הקטן במעלה שעדין לא ברר את הרע פראוי, ועל-ידי זה הוא בעצמו יתקלקל יותר כנ"ל. ומכל שכן בשארותו האחד שאליו הוא רוצה להתקרב הוא חולק על הצדיק האמת, רחמנא ליצלן, וכודאי הוא מקלקלו הרבה מאד, פי הוא עוקר אותו ממקור ושרש חיותו, השם ירחם ויציל. על-כן יש להתקרב דיקא אל הצדיק האמת הרם במעלה מאד, פי אפלו אחר הסתלקותו בעצם כחו הגדול הוא השאיר אחריו ברכה, ספרים נוראים והתגלות חדושים ותלמידים יקרים שממשיכים הארת דעתו הקדושה לדורות.

ה

הזהיר מאד שלא לילך אחר עצותיהם הרעות של אלו המפרסמים המחפים את השקר באמת ומהפכים דברי אלקים חיים ואומרים לרע טוב ולטוב רע ומונעים את ישראל מדרך האמת והנכון, בבחינת^(ו) הוי האומרים לרע טוב ולטוב רע וכו', ואמר על אחד מהמפרסמים בכרסלב, שכל מה שאומר - יש לעשות להפך, וכן בכל פעם שנשמע מאותו הנ"ל איזה הנהגה והמצאה חדשה, הורה רבי

(ה) הלכות בשר בחלב ה. (ו) ישעיה ה, כ.

ישראל לאנשיו לעשות להפך ממש. פי אותו המפרסם מחזק בעיני העולם לגדול והופך בכל פעם ארחות ישר וממציא בשגעונו הנהגות מעקלות לאנשיו בשמו ובשם רבנו הקדוש, רחמנא ליצלן, ופעם אמר פי אין לאכל מאכל מסים הנפוץ ביותר גם בקרב החרדים וידוע ככריא לילדים ושאינ עמו שום בעית פשרות, וכששמע זאת רבי ישראל צחק ומיד החל לאכל מאותו המאכל, ואז שתק מעט ופתח פיו הקדוש ואמר: כל מי שאוכל את המאכל הזה בעת, זוכה לקבל הרהור תשובה!

כתב ⁽¹⁾, עכשו ישראל בספנה גדולה מאד מאד אשר כמות לא נהיתה, מאד פואב לפי בקרפי על שעדין אור האמת פזה בגלות וחשך, אך כבר הבטיח רבנו הנזרא אשר הסמרא אחרא שהוא אמונות כזביות וכפירות יהיו מכרחים להקיא הכל עם עצמות חיותם.

ד

לענין מה שבעוונותינו הרבים ישנם פיום הרבה רבנים המראים עצמם כצדיקי הדור וצודים נפשות רבות ברשתם, עד שכמעט ולא נתן להבחין היכן הוא האמת האמת, וכמספר מהפעל-שם טוב הקדוש ⁽²⁾, שבעת שהיה בדרך והלך אל היער להתפלל מנחה, ראוהו תלמידיו שמכה ראשו מאד באילן וצועק ובוכה בכיה רבה, וענה ואמר, שצפה ברוח קדשו על הדורות שיהיו סמוכים למשיח וראה שיהיו רבי"ם פארבה לרב והם יעכבו את הגאלה. על זאת הזהיר רבי ישראל (בער) ואמר: העולם הזה מספן מאד, צריכים לרחמים רבים ולהתפלל להשם יתברך תמיד שנופה לדעת האמת, יש בעולם הרבה שקרנים שהם מחריבים את העולם, יש הרבה מפרסמים של שקר, אבל

(1) אפי הנחל, השממות. (2) אוצר החיים, תצא דקלד ענ.

השם יתברך גדול מאוד והוא יהפך הכל לטובה, השקר יפל לגמרי לגמרי.

ויתכן כי מה שבחר הבעל-שם-טוב הקדוש לדמות את אותם הרבי"ים דיקא לארבה, הוא מחמת שבנוסף למספרם העצום של ארבה, הארבה גם מחסל השפע והחטה ומותיר אחריו שממון, כפי שנאמר בו (ט): "ואכל את כל העץ הצמח לכם מן השדה". כי מהחטה עושים לחם שהוא בחינת התורה שעלי-ידה באים כל ההשפעות והברכות לעולם, אולם על-ידי חדושי תורה של אותם הרבנים נבראים רקיעין דשוא ועל-ידם בא רעב לעולם, כי הרע שבהם יותר מהטוב, ועל-פני הם מפסידים הפרנסה והשפע דקדשה וגורמים מה שגורמים, כמו הארבה, רחמנא ליצילן (י).

וכך, הרבה רבי ישראל לדבר מהתורה הקדושה שבסימן קי"א: "ראש בני ישראל" (יא) - ראשי תבות 'רבי', ולהפך: "רשעים בחשך ידמו" (יב) - ראשי תבות 'רבי'. ופעם באר ואמר: מי הם הרשעים? אלו הם המפרסמים של שקר. ועמד שם אחד מן הצד ואמר: אם כן 'ראש בני ישראל' הם המפרסמים של אמת, הצדיקים. והשיבו רבי ישראל בגערה: 'ראש בני ישראל' - הוא אחד, זה רבנו הקדוש!

כתב (יג), הצדיק האמת יודע את כל אשר נעשה בעולם, איך השקר - ראש כל חוצות, מערבב את העולם כלו עד שאי אפשר בשום אופן לידע היכן האמת, כי השקרנים הנקראים בשם 'רבי' הם רוצים להשתרר ולמלך ונוטלים גדלה לעצמם ורוצים להעלים ולהסתיר הצדיק האמת. המפרסמים של שקר הנקראים בשם 'רבי', כל

(ט) שמות י. ה. (י) ועפ"י לקוטי מוהר"ן נד. (יא) שמות ל, יב. (יב) שמואל א, ב. (יג) אבי הנחל, השקמות.

זמן ששקמם נתפשט בעולם, נתעלם שם השם, שהוא בחינת שם של הצדיק האמת אשר שמו יתברך משתף בשמו, ועל ידי זה אין יודעים האמת לאמתו ואין זוכים שיתגלה אור הצדיק האמת.

ז

כנה את אותם המפרסמים של שקר המסתירים האמת מן העולם ומראים עצמם כצדיקים היודעים לעזר לנפשות ישראל, בשם 'רוצחים', ובאמת מהם עקר אריכת הגלות הארך והמר של עכשו, ואמר: יש רשעים שהולכים עם גרבים לבנות ועם שמריימל גדול, והם רוצחים.

ויתכן ונתן להבין ולהפנים את כבד דבוריו הנ"ל, מה שקרא את אותם המפרסמים של שקר דיקא בשם 'רוצחים', על פי המעשה 'מפערגער ועני'^(יד), ובתמצית: על הים היה רוצח שרצה לתפס את היפת תאר, ואף שלא היה צריך אותה, כי היה סרים, אך חשק לתפסה כדי למכרה וליקח בעדה הון רב. והלך הרוצח וקנה סחורות רבות מאד ודמה עצמו לסוחר גדול מאד ועשה צפרים של זהב שנדמה שהם חיים ממש, גם עשה שבלים של זהב, והיו הצפרים עומדות על השבלים, וזה היה בעצמו נדמה לחדוש, שהצפרים עומדות על שבלים ואין השבלים נשברים, כי היו צפרים גדולות. גם עשה בתחבולות שנדמה שהצפרים מנגנות, כי אחת היתה מכה ומקשקשת בלשונה, ואחת היתה מצלצלת בפיה, ואחת היתה מזמרת, והכל היה בתחבולות, כי הצפרים היו עשויות עם חומי ברזל, ואנשיו של הרוצח היו עושים כל הנ"ל בסתר. ופעם אחת באה היפת תאר לראות את כל

(יד) מעשה י.

הנ"ל וראתה שהוא חדוש נפלא, ונכנסה אצל הרוצח ועלה בידו לחטוף אותה.

ועל המים היה רוצח שדמה עצמו לסוחר, המים הם התורה, כי אין מים אלא תורה (טו), והסוחר הוא הצדיק, כי הצדיק מכנה בשם סוחר, בבחינת (טז) מעמה כי טוב סחרה. ואלו השקרנים מראים עצמם בפני העולם כסוחרים גדולים, הינו כצדיקי הדור ומשתמשים בכח התורה, אולם באמת הם רשעים ורוצחים.

ודרךכם של אלו השקרנים לדבר דרך משל ומליצה ומעמים נפלאים ובזה הם צודים נפשות יקרות, וזה מה שנראו הדברים בעיני היפתתואר לחדוש נפלא, אולם תורתם של אלו המפרסמים נמשכת מאלפין נפולים (יז), וזה מה שהיו הצפרים, שהם בגן מלכות דקדשה (יח), עשויות מזהב והיו נראות כמזמרות ומנגנות בלשונן ובפיהן, הינו מה שדרךכם של אלו המפרסמים לדבר בלשון מליצה נאה, אולם הכל נעשה על-ידי תחבולות כנ"ל.

ואלו הצפרים הגדולות עומדות על שבלים וזה בעצמו היה נדמה לחדוש, הינו שאותם החדושים הגדולים והמליצות הנאות של המפרסמים אינם חדושי אמת, רק שבאים מכח המדמה, ועל-כן היה הדבר 'נדמה לחדוש' כנ"ל.

ועל-כן כל אותם בני אדם הרוצים לערוך עבודתם על-ידי התורה ששומעים מאותם המפרסמים, באמת אין להם על מה שייסמכו והיה ראוי שישברו השבלים, וכל הנסמכים עליהם היו כאלו רוצים לבנות בית באויר, כי מבישא לא הוי טבא (יט).

(טו) כבא קמא פב. (טז) משלי לא, יח. (יז) לקומו מזהר"ן כח. (יח) שם ג. (יט) שם כח.

ובאמת אין שום תועלת בדרשותיהם של אותם המפרסמים המסתירים את צדיק האמת, כי עצות אמתיות בעבודת השם והולדת נפשות דקדושה - כל זאת מקבלים רק מטפי השכל של הצדיק האמת שהוא בלוי זרע אמת, כי טפת הזרע של הולדת הנפש נמשכת מהמח, ואלו טפי הדעת של המפרסמים של שקר הוא זרע טמא ואינם יכולים להוליד נפשות אמתיות וללמד איזה דרך אמתית בעבודת השם כלל^(א), וזה מה שהיה הרוצח סרים.

ולבסוף הצליח הרוצח ועשה כפשוטו, שלקח את היפת תאר, שהיא כנסת ישראל, והניחה בעל-כרחיה בתוך שק ופשט ממנה מלבושיה והלביש את אחד מאנשיו באותם המלבושים והיה הולך עמה בעיר, דהינו שאותו מפרסם גדול מחשיך ומעלים אור הצדיק האמת בקדרות ושק^(בא), ומגדל עוד איזה קטן במעלה הכפוף לו - שיהיה למפרסם, ומראה אותו בפני העולם כצדיק, וכמוכא בתקון חצות "בגדי לקח צר ואני אמללה", "ועל זאת ספרו והילילו בואו ולינו בשקים, ברחובות ובשוקים".

ואמר רבי ישראל^(בב): יש רשעים רוצחים שהם מרחיקים מסתירים מן העולם את האמת, הם רוצים רק כסף וכל התאוות. וזה מה שרצה הרוצח בעד היפת-תאר הון רב, הינו תאות ממון הפוללת כל התאוות. וכפי שכתב רבי ישראל^(בב): עקר עכוב הגאולה הוא על-ידי נביאי השקר המתנגדים וחולקים על הצדיק האמת בגאולה ועזות מצח, וממלאים במום בכבוד וגאות וכל התאוות רעות, ומעלמים ומסתירים אור הצדיק המנהיג האמת שגלה אורות נפלאות חדשות שעל-ידן יכולים להתקרב ולשוב להשם יתברך אפלו כל החילונית והגרועים

(ב) שם ז. (כא) שם ז. (כב) ישראל ספא, הלכתא כנהמני. (כג) אבי הנחל, השקמות.

והפחותים ביותר, פי הוא מגלה ומאיר אור השם לכל באי עולם לדור-דור לנצח.

ח

אמר, הענין של רבנו ז"ל זה עולה על הכל, על כל הגאונים, על הכל, פנגד רבנו ז"ל - הכל בטל!

אמר: בכל רגע שעם ישראל יתקרבו לרבנו הקדוש ולא ישמעו לכל הרבנים, לכל המתנגדים - אז תהיה הגאולה תכף. וספר מאחד שרצה להתקרב לרבנו הקדוש אך אביו לא הסכים לו, ונסע הבן ל'חיון איש' שיורה לו כיצד לנהג, והשיבו כי על-פי ההלכה אם הבן רוצה ללמד תורה במקום אחר, אינו צריך לשמע לאביו כלום (כד). גם ספר רבי ישראל שבתחלת התקרבותו היה אחד מהמתנגדים שהיה כבר זקן גדול אך עדן אהב אותו, ופעם אמר לו אותו הזקן בצנעה: אם אתה מרגיש שברסלב מכנים בך יראת שמים ואמונה וקיום התורה - אל תשמע לשום רב ולא לשום אדם בעולם.

מעשה באיזה מפרסם שאמר דרשה ובתוך דבריו הכנים עצמו בהתרגשות והתלהבות והחל בכבדות ובצעקות רמות, והיה שם אחד מאנשיו של רבי ישראל שידע מעט מענין האמונות הכוזבות ועל-כן לא קבל את דבריו של אותו המפרסם, ופנה אל רבי ישראל שהיה בקרבת מקום ושאלו אם טוב הדבר שיקשיב לדרשה או שמוטב וימנע עצמו מלשמע, והשיבו רבי ישראל בשאלה: האם הוא מדבר מרבנו הקדוש? וזה השיב בשלילה, והשיבו רבי ישראל כי אין צורך להקשיב לדבריו.

פעם אחת הגיע אליו אחד וספר לו שהיה אצל איזה מפרסם ולא קבל ממנו כלום, והשיבו רבי ישראל: קדם כל ברוך השם שלא הפסדת אצלו כלום, ומלבד זאת יותר טוב היה אם לא היית רואה את פניו כלל.

אמר: צריכים לפרסם פי וכו' הוא שקר ובגללו כל החשד בעולם. ולא פעם באשר היה מדבר ממנו, היה עושה הקבלה לעראפאת, שם רשעים ירקב, ואמר כי שניהם עוד יודיעו לעולם פי הם שקר. גם אמר שכל זמן שאותו המפרסם היה חי, היה קשה מאד להדפיס את ספרי רבנו הקדושים. וכמוכא (כה), שעל ידי שמסמיכים רבי שאינו הגון נחלש כתב ידינו ואין לו שום תקף וכו', ועל ידי זה מגרשים את ישראל ממקום ישובם. וכעת נתפס קצת בדעת מדוע הקביל רבי ישראל בין השנים הנ"ל פנ"ל.

בתחלת שנת וכו' אמר: ראיתי שני קברים פתוחים, והזכיר שמותיהם של שני מפרסמים גדולים וכנה אותם בשם 'מפרסמים של שקר', ובאותה השנה נפטרו.

לאחר שנפטר חולק גדול על הפתק הקדוש, אמר אחד מחסידיו של רבי ישראל כי ברוך השם בעת כבר אין יותר מפרסמים של שקר, והשיבו רבי ישראל: יש פן. והזכיר שמו של אחד שבאותה התקופה עדין לא היה בגדלה כל-כך, אולם עם הזמן התפרסם ונהיה לראש וכו', רחמנא ליצלן.

לאחר שנפגש עם וכו', אמר: אולי הוא יודע קצת ממשית, אבל אני יודע הכל.

אמר: כלם צריכים לקבל מרבנו הקדוש, ואם הם מתנגדים על רבנו או הם שקר. והוסיף: הפך צדיק זה רשע; הפך האמת זה השקר.

אמר: האמת מתבררת ועולה מעלה מעלה, האמת יעלה ויעלה והשקר יפל ויפל לגמרי.

ט

ממה שמוכא בחיי מוהר"ן^(כ), שרבנו הקדוש אמר לאחד: אני אעשה מכם כתות כתות, ספר רבי ישראל המעשה שעל-ידו הצרך רשב"י לברח מהרומאים ולהחבא במערה^(כ), ובתמצית: שבח יהודא בן גרים את הרומאים על שבונים שוקים גשרים ומרחצאות וכו', שתק רבי יוסי, ורשב"י גנה מעשיהם ואמר כי רק למלוי תאוותיהם ולצרך עצמם הם עושים, ונתגלגלו הדברים מפה לאזן עד שהגיעו לאזני מלכות הרשעה וגזרו על רשב"י מיתה.

וספר רבי ישראל כי בעת שהתעצו הרומאים ביניהם לגזר על רשב"י, עשו עצמם ילדי היהודים כמשחקים בחץ וקשת בכדי שיוכלו להתקרב ולשמע דבריהם, ושמעו כי החליטו לחכות לזמן החשכה שאז רשב"י מדליק מדורה ולומד תורה ואז יוכלו למצאו ולתפסו. והחליטו הילדים כי בלילה ידליקו גם הם מדורות רבות וכך לא יוכלו הרומאים לזהות מקום המצאו של רשב"י. וסיים רבי ישראל ואמר: אפלו שהיו הרבה מדורות, אבל רק במדורה אחת היה רבי שמעון בר יוחאי. והיה מובן מדבריו של רבי ישראל הנ"ל, שרמז בזה

(כ) מעלת המתקרבים אליו כמ. (כו) שבת לג.

על מה שצריכים לבקש ולחפש ביותר אך ורק את המדורה האמתית, דהיינו את הצדיק האמת ולבלי למעוֹת ולנטות לשאר המקומות, והבן.

ענה ואמר: כְּשֵׁרוּצִים וּמְחַפְּשִׁים אַמֶּת בְּאַמֶּת - אִזּוֹכִים. וְסֵפֶר: אֲנִי נוֹלַדְתִּי בֵּין מִתְנַגְּדִים גְּדוֹלִים שֶׁהָיוּ לַמְדִּינִים וְגֵאוֹנִים וְכֵן בֵּין צַדִּיקִים שֶׁהָיוּ מְפָרְסְמִים בְּכָל הָעוֹלָם, וְאֲנִי עָרִין לֹא יָדַעְתִּי כְּלוּם, אֲבָל אֲנִי חִפְּשֵׁתִי אַמֶּת וּמִצָּאתִי אִישׁ אֶחָד - רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֹרְדוֹנֶר. וְאֲנִי הֵייתִי גָבוּר כּוֹה שְׁעֹזְבֵתִי אֶת כָּל הָעוֹלָם וְנִדְבַקְתִּי וְקִשְׁרֵתִי עֲצָמֵי רַק עִם רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֹרְדוֹנֶר.

אמר: מי שאומר לקוטי תפלות אז הוא מוצא האמת.

כתב ^(כח), הצדיק האמת לוחם תמיד מלחמת עמלק בשביל להציל את אבני הקדש שהן הנפשות, הנשפכים ומתגלגלים בראש כל חוצות, להוציאם מרשות עמלק ולהכניסם לבית הקדשה, ועל־כן זאת המלחמה היא מלחמה קשה וגדולה מכל המלחמות שבעולם, כי עמלק, שהוא הבעל־דבר, מערבב את העולם עד שאי אפשר בשום אופן לידע האמת היכן הוא, כי השקר מתדמה לאמת בכל הבחינות. והתקון לזה הוא רק תמימות ופשיטות, שמי שרוצה לחוס על נפשו לכל תאבד תקנתו, חס ושלום, כפי מה שיודע כל אחד בנפשו נגעי לבבו ומכאוביו, הוא צריך להתנהג בתמימות ובאמת, ויתאבל על הרפן נפשו ונשמתו, ויצעק מאד להשם יתברך כראוי לו לצעק על נפשו, כפי מה שיודע בעצמו אפן מעמד נשמתו להיכן הורידה במעשיו, שיורהו האמת לאמתו, שידע במי להתדבק באפן שיזכה לשוב להשם יתברך באמת, ואז בודאי יזכה לידע האמת לאמתו.

,

אמר: שקר אני שונא ולא יכול לסבל הריח שלו. ופעם הגיע לרבי ישראל אחד שהיה מקשר לאיזה מפרסם של שקר הידוע כחולק ומתנגד, ושכח את הלקוטי תפלות שלו שהיה בהוצאתו של אותו המפרסם, ומבלי שהביט רבי ישראל בספר אמר למשמשו בלשון גנאי כי זהו מהדפסתו של אותו המפרסם, ומשמשו שלא מצא את דף ה'הוצאה לאור' המופיע בתחלת הספר, כי היה חסר, טען כי אין הדבר כן, והשיבו רבי ישראל בהקפדה: איני יכול לסבל הריח של השקר שלו! ולא רצה רבי ישראל לקבל יותר את אותו האחד שהגיע אליו קדם לכן, ודבר דבורים קשים כמדקרות חרב על אותו המפרסם.

יא

ספר: השם יתברך חנן אותי ונתן לי חכמה ושכל, והבחנתי וידעתי האמת. וארע, שבעת שדבר רבי ישראל בגנותו של אחד מגדולי המפרסמים בברסלב ואמר כי אינו הולך בדרך רבנו הקדוש כלל, עמד שם אחד שהיה קשה עבורו ענין האמונות כוזביות ופנה לרבי ישראל ושאלו: כיצד אפשר לדבר על גדול כמותו? והשיבו רבי ישראל בשתיקה, וזה המשיך ושאל מה ששאל, ושוב שתק רבי ישראל ולא השיבו כלל, ולאחר מספר רגעים קפץ רבי ישראל אגרופו ונעץ בו מבטו ואמר בתקף: הקשב! אני מריח, אני מרגיש, אני יודע מה זה האמת! מפרחקים אני מריח השקר! והתישב אותו האחד בהכנעה גדולה ובשתיקה. וכן ענה ואמר ביראה גדולה במקרה הזה למקרה דלעיל: הקדוש-ברוך-הוא נתן לי אף להריח ולהבחין בין טוב לרע, בין אמת לשקר, ואם אני אומר - אז זה אמת!

מעשה שהגיע אחד לפני רבי ישראל והחל לספר בשבחו של איזה מפרסם שהיה בעל-ישיבה גדולה ומפארת, וצפה שרבי ישראל יהיה שבע רצון מהשבחים, אולם רבי ישראל עשה שתיקה ולא אמר דבר, וזה המשיך ושבח את אותו המפרסם תוך שממתין שרבי ישראל יאמת דבריו, אולם רבי ישראל לא השיבו כלל, רק המשיך בשתיקתו כנ"ל, עד שלפתע פתח פיו הקדוש ודבר דבורים קשים ביותר על אותו המפרסם, ובעוד שזה עמד מרעיד ומשתומם ודממה השתררה בחדר, הוסיף רבי ישראל ואמר: דע לך, כי אני נקי מכל המדות והתאוות הרעות, מקנאה, שנאה, כבוד מדמה וכדומה, ואין בי שום שמץ של פסול, וכל מה שאני אומר עליו הוא אמת ויציב, ודע, שאלו חפצתי הייתי ראש-ישיבה שכל העולם היה בא ללמד בה, רק ברחתי בתכלית מהכבוד והפרסום ומהכסף, זוהי דרך רבנו ז"ל. וכפי שאמר פעם לאחד שראה מגדלתו וחיפץ לפרסמו בריש-גלי, שיחדל, כי לא יפעל כלל היות וכל ימיו התפלל להשאר בחיים חיותו בהסתרה גדולה ובלא שם ופרסום. ופעם עשה אחד מאנשיו לכבודו איזה דבר שיש בו מעט כבוד, וקפץ רבי ישראל אגרופו לעברו ואמר בהקפדה: לא אתן לך לפרסם אותי. והוסיף: אל תעשה רעש ממה שהנד זוכה לשמש אותי.

אמר: כל דבור ודבור שלי הוא אמת לאמתו.

יב

אמר: אמת זה בשהתורה היא לא בשביל כבוד עצמו, לא בשביל לעשות כסף ותאוות. והוסיף: העקר הוא לעבד השם בלי כבוד ופרסום, כי עם כבוד ופרסום אז אין כלום, זה אמונות כזביות. עוד אמר מענין זה: אם אין אמת - אין כלום.

ענה ואמר: מי הוא מפרסם של שקר? מפרסם - של שקר. גם אמר בהקפדה: כבוד ופרסום זה שקר. וכעין המוכא (כט): "בזה יודע האדם שבאמת הוא רוצה לעבד (את השם יתברך) - כשאינו רוצה בפרסומו".

ספר שפעם הלך לחפש איזה חסיד בביתו, ואשתו אמרה כי בעלה אינו נמצא כעת בבית, רק ביער. ואמר רבי ישראל כי מאותו הרגע כבר ידע שאותו הנ"ל יהיה למפרסם של שקר, וכן נתקיים.

ספר מאחד המפרסמים שהיה נוהג לדרש דרשות באומן על-יד הציון הקדוש ולתבע צדקות משומעיו, והיה טוען כי את המזון שאוסף אינו אוסף כלל עבורו, והוסיף רבי ישראל בנחוד: הוא היה לוקח את המזון לבנים שלו.

יג

חזק את אחד שבתחלת התקרבותו למד בשיבה בה היו גוערים בו מחמת שהיה מוחא בפנים בתפלתו^(ל), ואמר לו: אם הם היו יודעים ממעלת מחיאת הפנים לא היו אומרים לך זאת, אך הם אינם יודעים ויש לשמור על השלום, על-כן מחא בפנים בשקט.

הקפיד על בני ישיבה מסימת הנקראת על שם רבנו ז"ל שלא היו מרשים בה להתאנח בתפלה, ואמר: הם אינם יודעים ואינם מאמינים בעצות רבנו הקדוש.

בעת שהיה עם אחד ממשמשיו והיו צריכים להתפלל מנחה, שאל המשמש: היכן רצונכם רבי ישראל להתפלל, בבית כנסת פלוני או בבית הכנסת של ברסלב? והשיבו רבי ישראל בהשתוממות רבה ובתמיהה גדולה: הם ברסלב!?

(כט) מדות, תשובה עו. (ל) כמבאר בלקוטי מוהר"ן מר, מה, מו.

אמר לאחד שלמד בשיבה הנקראת על שם רבנו הקדוש: אם לא אומרים שם שלוש שעות ביום לקוטי תפלות - זו אינה ישיבת ברסלב. ולאחד שספר לו כי הוא לומד בשיבה בה לומדים גם ספרי רבנו, אמר: הם יכולים ללמד לפחות ארבע שעות ביום ספרי רבנו, אך אינם עושים זאת.

ונראה, כי עקר פונתו של רבי ישראל היתה להוכיח על אפן הלמוד השגוי באותן הישיבות שאינו על-פי דרך רבנו הקדוש, על אף שנקראות על שמו. כי על-פי רב לא היה נוהג רבי ישראל לנקט במספרים בעבודת השם כלל, כי העקר הוא רחמנא לבא בעי, כידוע. וכפי שאמר בעת שהשיחו לפניו מסדר הלמוד בשיבות, שכל החשך שיש בעולם הוא מחמת שלא עוסקים פראוי בספרי רבנו ולא מקימים אותם, ולכן אין יראת שמים ואמונה אמיתית. גם אמר: אם היו העולם מתקרבים לרבנו הקדוש ומכניסים בלב את כל הדבורים של הלקוטי מוהר"ן והלקוטי הלכות ואת כל שאר הדבורים הקדושים של רבנו ז"ל, אז היו נעשים לצדיקים קדושים, וגם הגמרא היתה מאירה בהם והיו מבינים אותה פראוי.

יד

מעשה, שהגיעה לטבריה קבוצת חסידים מתנגדים מאירופה ומצאו איזה בית-כנסת נטוש והחלו להתפלל בו, והיה גם רבי ישראל נוהג לבוא ולהתפלל שם בצעקות רמות ובהתעוררות גדולה, ובכל פעם שהתפלל קמו עליו עני הפנים שבהם והחלו לחלק על תפלתו והורו לו לחשות, אולם הוא לא השגיח עליהם כלל, רק המשיך בעבודתו כהרגלו בהתלהבות-אש עצומה, עד שפעם אחת

לְקַחוּהוּ בְזָרוּעַ רֶשַׁע וְזָרְקוּהוּ לְחוּץ. וּכְשֶׁהֲגִיעַ הָאָדָמוֹר שְׁלָהֶם, שְׁלֹא יָדַע כָּלֵל מִהֲנַעֲשֶׂה, שָׁאֵל הֵיכָן הוּא אוֹתוֹ יְהוּדֵי יֶקֶר הַנּוֹהֵג לְהִתְפַּלֵּל בְּצוּרָה כַּה מִיְחָדָת וַיּוֹצֵאת דִּפְּן, הַשִּׁיבוּהוּ כְּלֹא־חֲרִיד וּכְבוֹז כִּי זֶהוּ חֲסִיד בְּרַסְלָב, וּמִיד קֶפֶץ וּמַחָא בּוֹלוּז וְאָמַר בְּכַעַס: תִּרְאוּ לִי עוֹד אֶחָד שְׁמֵת־פֶּלֶל כְּמוֹתוֹ. וְהִחֵל לְחַקֵּר וּלְדַרֵּשׁ עֲבוּרוֹ עַד שֶׁהֲגִיעַ לְבֵיתוֹ, וְשֵׁם הִחֵל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְשׁוּחַח עִמּוֹ וּלְקַבֵּעַ עִמּוֹ עֵתִים בְּתוֹרַת רַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ עַד שֶׁקָּרְבוּ לְבְרַסְלָב.

מַעֲשֵׂה שְׁאֵרַע בְּבֵית כְּנֶסֶת בִּירוּשָׁלַיִם, כּוּ הָיָה מִנְּיָן מִתְּפַלְלִים שֶׁהָיוּ נוֹהֲגִים לַעֲרוֹךְ תְּפִלָּתָם בְּצַעֲקוֹת רְמוֹת, וּפְעַם בִּקְשׂוּ אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל שִׁיעֲלָה שְׁלִיחַ צְבוּר, וְחָרַג מִמִּנְהַגוֹ וּנְגַשׁ לִפְנֵי הָעַמּוּד, וְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ בְּכַח גְּדוֹל וּבִירָאָה עֲצוּמָה, וְכָל תִּיבָה וְתִיבָה שֶׁהוֹצִיא מִפִּיו הַקְּדוּשׁ הִיָּתָה יוֹצֵאת בְּקִדְשָׁה נוֹרָאָה תוֹךְ מְסִירוֹת נֶפֶשׁ עֲצוּמָה עַד כְּלִי דֵי, וְאֵלּוּלֵי הָיָה מְחֻזֵּק עֲצָמוֹ מִהִתְלַהֲבוֹתוֹ הִיָּתָה גִשְׁמָתוֹ נִתְקַת מְגוּפוֹ, חֵם וְשָׁלוֹם, מִגְּדָל דִּבְקוּתוֹ הַנִּפְלְאָה, מֵהַ שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ כְּאֵלוֹ הָיָה נִמְצָא לְבָדוֹ בִּיעַר מִמֶּשׁ וּבְכַטוּל הַגִּשְׁמִיּוֹת. וְהָיָה שֵׁם אֶחָד שְׁלֹא הֶאֱמִין לְמִשְׁמַע אֲזִינוּ, כִּי מַעוֹלָם עוֹד לֹא שָׁמַע תְּפִלָּה שְׁכּוֹזָת, וְאָמַר שֶׁהִיָּתָה זֹאת תְּפִלָּה שְׂאִינָה מִהַעוֹלָם הַזֶּה - רַק מִהַעוֹלָם הַבָּא, וְנִתְכַּפַּל לְגַמְרֵי, וְתַכְרַף שְׁפִים רַבִּי יִשְׂרָאֵל תְּפִלָּתוֹ וַיִּרְדּ מִן הַתִּיבָה, רֵץ בְּזִרְיוֹת אַחֲרָיו וּבִקְשׂוֹ שִׁיקְרָבוּ לְאוֹתָהּ הַחֲסִידוֹת אֵלֶיהָ הוּא מִשְׁתַּיֵּד, וְהַשִּׁיבוּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל כִּי הוּא חֲסִיד בְּרַסְלָב. וּמִגְּדָל גַּעְגּוּעָיו שֶׁל זֶה לְתְּפִלָּתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל, לֹא הִשְׁגִּיחַ כָּלֵל עַל הַמַּחְלָקַת וְנִהְיָה לְבְרַסְלָב.

אוֹלָם עִם זֹאת יְדוּעַ וּמְפָרְסָם לְכָל, כִּי יִשְׁנֵם מְפָרְסָמִים שְׁנַתְקָרְבוּ עַל יָדוֹ, וְעַל אַף שִׁידַע רַבִּי יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא־חָרַם מִכֵּן יִשְׁלְמוּ רַעְיָה תַּחַת טוֹבָה, בְּכַחֲחִינַת ^(א) בְּנִים גְּדֻלָּתִי וְרוֹמְמָתִי וְהֵם פִּשְׁעוּ בִּי, וּבְכַחֲחִינַת ^(ב)

אוכל לחמי הגדיל עלי עקב, ויהיה נעשה מהם מה שיהיה, אף־על־פי־ כן קרבם לפי שעה ולאחר מכן הכרח להניחם לילך פּרצוֹנָם, פי בהכרח שכל אחד ימצא בהצדיק את שלו, כי ישרים דרכי השם, צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם.

טז

בעת שהיה רבי ישראל מדבר מאותם הרבנים המפרסמים של שקר אשר מהם באים כל הקלקולים והפגמים והגלות, רחמנא ליצלן, היה מדבר דבורו בנקשות ובעזות תוך כדי תנועות ידיים חדות, כמראה עד כמה יש להתגבר בנגד עזותם הרעה, ובכך הוסיף וחזק באפן דבורו הנ"ל את כל שומעיו בעזות דקדשה. כי זה ידוע שאלו המנהיגים הרועים הם מצד הסטרא אחרא, רחמנא ליצלן, והם גם־כן מפרסמי הדור, בבחינת (ב) והכלבים עזי נפש המה רועים, ואי אפשר להנצל מהם כי אם על־ידי עזות דקדשה גדולה וחזקה, בבחינת (ג) היו עז כנמר, הינו שלא יתבייש מפניהם כלל ויהיה מצחו חזק לעמת מצחם כעמוד ברזל וכחומת נחשת כנ"ל.

והיה נוהג רבי ישראל להתפאר בגדל עצם גבורתו הנוראה, מה שזכה לעמד אחד יחידי בנגד השקר והאמונות הכזביות שהתפשטו בדורו בלי שעור. וספר: בזמן שכל העולם היו משקעים בהשקר, באמונות כזביות, אני זכיתי לראות להפך מכלם ולא השגחתי על שהם היו רבים וגדולים בתורה. גם אמר לענין מלחמתו ונצחונו בזה, שהיה לו ממש גם מהשם יתברך למעלה מן הטבע, וכי אין באפשרות להבין זאת בשכל כיצד זכה ליצאת מהשקר שהשתלמ אז לבלע העולם, והיה לו בזה נסים ונפלאות יותר מיציאת מצרים, ולבסוף זכה להכניע ולהשפיל השקר עד עפר.

(ב) תהלים מא, י. (ג) ישעיה נז, יא. (ד) אבות, ה.

ספר כי בצעירותו אחד הרבנים הגדולים ששמו היה הולך על-פני כל העולם, חלק עליו, ואחר שזה ראה עזותו הקדושה של רבי ישראל, כיצד היה עומד יחידי לבדו כנגד כלם, החל להרגיש את גדלתו של רבי ישראל ולהתבייש ממנו בלבו, ולבסוף אחר שהחל השם להפליא באותו הנ"ל את מכותיו, התחרט על כל אותם הדבורים הרעים שדבר.

כתב ^(לה), בני-אדם יש להם פח למנע ולהסית את האדם לרחקו מהשם יתברך ומהצדיק האמת יותר מן היצר הרע, על-כן מי שרוצה באמת להתקרב אל האמת צריך שיהיה לו התחזקות גדול כנגד המסיתים והמונעים, לעמד בעזות גדול נגד עזותם הרע, ויהיה מצחו חזק לעמת מצחם, ואל יתבייש מפני המלעיגים.

טז

חזק אנשיו ואמר: אנחנו לא מפחדים, האמת לא מפחד. וספר: אני זכיתי להפיר השקר והחשך, זכיתי להפיר כלם, והאמת הוא המנצח, הוא מצחק מכל העולם, אין לו שום פחד. אני הייתי איש פשוט לגמרי וצחקתי מכלם, הרגשתי את הטמאה והשקר, ובגלל זה היה לי פח לעמד נגד כלם. הייתי בכזיון ובשפלות וסבלתי שפיכות דמים, כלם צחקו ממני, ואני ברוך השם לא שמתי לב לכל זה, כל זה לא עשה עלי רשם, ומה שאני ראיתי ומה שהרגשתי - פלאות כאלה, ואני החזקתי מעמד נגד כל העולם. אני ראיתי שהשקר מודה שהוא שקר, העולם הזה של הגאווה והפרסום - אין לו כלום. אני ראיתי שהשקר נתעלה ונתעלה ואחר-כך נופל, ככה הסוף של כל הרשעים השקרנים, אין להם כלום. רבנו הקדוש מסר את נפשו גם בשבילם, לקרב גם אותם להשם יתברך, לאמת.

עוד חזק רבי ישראל ואמר: האמת הוא חזק מאד ובעל־כח כזה שהוא מתגבר על כל העולם, וכל הכחות שבעולם אינם יכולים להזיק להאמת האמתית. גם אמר: האמת הוא גבור חזק מאד שאין עוד כמוהו, האמת הוא הכל המניצח הכל!

אמר: אין לאדם לחשב מחשבות יתרות, רק להשליך כל העניינים ולהיות גבור חזק בעבודת השם, וכפי הגבורה, כפי הלב - כך זוכים לאמת.

אמר: אני זכיתי לגבורה כזו, שאין בעולם גבורה כזו. אני הייתי חזק, ואני נצחתי את כל המלחמות.

אֲשֶׁכֶן עַד דִּבְא

סֵפֶר כְּטָפָה מִן הַיָּם מֵהִיסוּרִים וְהַבְּזִיזוֹת וְהַחֲרָפוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלָיו וּמִמְסִירוֹת נַפְשׁוֹ וּפְרָסוֹמוֹ עַל הָאָמֶת, מֵה שְׁבִנוּסָף לְכָל יִסּוּרָיו בְּגִשְׁמִיּוֹת, גַּם הִכַּל הָיוּ דוֹכְרִים עָלָיו וּבוֹדִים עָלָיו פְּזֻבִים עַד שֶׁמִּעֲצָם יִסּוּרָיו הִגְדוּלִים לֹא הָאֵמִין שֶׁיִּגְיעַ לְגִיל חֲמִשִּׁים, אִוְלָם בָּזָה הוּא הַצִּיל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מִמָּה שֶׁהָיָה רָאוּי לָבוֹא עֲלֵיהֶם, רַחֲמָנָא לִיצְלָן, וּכְפִי מַה שֶׁאָמַר, שְׁמַה שֶׁסָּבַל הָיָה הַכְּנָה לְגֵאֲלָה.

א

סֵפֶר, כִּי כָּבֵד בְּהִיּוֹתוֹ יְלָד קָטָן, כָּל רְצוֹנוֹ וְתִשׁוּקָתוֹ הָיָה אֵד וְרַק לְנִקּוֹת עֲצָמוֹ מִכָּל תַּאֲוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה וְלִמְסַר נַפְשׁוֹ עֲבוּרוֹ יִתְפָּרֵד. וְכֵן, מִחֲמַת שֶׁהָיָה מִתְגַּבֵּר כָּל-כָּד לְזַכּוֹת לְיִרְאַת שָׁמַיִם וְלִהְיוֹת עַל עֲצָמוֹ אִוֵּר הַשָּׁמַיִם, הִתְגַּבֵּר כְּנִגְדוֹ בְּכָל פַּעַם מִחֲדָשׁ הִיצֵר-הָרַע בְּלִי שְׁעוֹר, כִּי זֶה יְדוּעַ שֶׁעַל כָּל דָּבָר שֶׁבִקְדָּשָׁה מִתְגַּבֵּר הַבְּעַל-דָּבָר, וְכֵן מִרְגַע שֶׁנּוֹלַד וַיֵּרַד לְהָאֵי עֲלָמָא שְׁפִלָּה הוֹרֵד לְמָקוֹם רָפֵשׁ וְטִיט וְכוּ', עַד שֶׁהִצְרִיךְ לְהִתְגַּבֵּר חֲזָרָה כְּנִגְדַּת הַבְּעַל-דָּבָר שֶׁהִתְפָּשַׁט לְכָלֹתוֹ כְּבָר אִז, רַחֲמָנָא לִיצְלָן. וְלֹא פַּעַם מְגִדֵּל נְסִינּוֹתָיו הִגְדוּלִים וַיִּסּוּרָיו הַמְרִים שֶׁעָבַר, הָיָה מְרַגֵּשׁ טַעַם גִּיהָנָם מִמֶּשׁ, וְכָל זֹאת עוֹד בְּהִיּוֹתוֹ יְלָד קָטָן מִמֶּשׁ כְּנ"ל.

וְכָךְ, מִלְכָּד מַה שֶּׁבְּבִיתוֹ שָׁרְרָה עֲנִיּוֹת גְּדוּלָּה, וְאָבִיו הָיָה עוֹר בְּשֵׁתִי עֵינָיו, גַּם מִטְּבָעוֹ הָיָה חֲלָשׁ בְּגַשְׁמִיּוֹת וְהָיָה גְרוּעַ מִכָּל הַיְלָדִים. אוֹלָם הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ וְאַרְחֵמוֹ רָאָה עֵינָיו וְדַחְקוֹ וְלַחְצוֹ הַגְּדוֹל וְהָיָה עוֹשֶׂה עִמּוֹ נְסִים בְּכָל פֶּעַם מִחֲדָשׁ בְּכַדִּי לְהַחֲיוֹתוֹ וּלְקַיְמוֹ, כִּי עָבְרוּ עָלָיו מְלַחְמוֹת כְּבִדּוֹת וְאַרְכּוֹת בְּגַשְׁמִיּוֹת וּכְרוּחַנִּיּוֹת בְּלִי שְׁעוֹר, וְכַפִּי שְׁאַמְרָ: אֲנִי חֵי בְּנָסִים גְּדוּלִים, אֵינְנִי מִכֵּין אִיךְ אֲנִי חֵי, אֲבָל אֲנִי חֵי, הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ רוֹצֵה כֹּכָה, רוֹאִים כּוֹה גְּדֹלֵת הַשֵּׁם וְנִפְלְאוֹתָיו.

סֵפֶר כִּי בְּהִיּוֹתוֹ יָלַד קָטָן הָיָה גֵר בְּשַׁכְּנוֹת לְאַחַד שֶׁהָיָה כָּבֵן עֲשָׂרִים וְהָיָה בְּעַל מוֹם בִּידוֹ וְשִׁמוֹ אֲבָרְהָם, וּבְכָל לַיְלָה הָיָה אָבִיו שָׁל אֲבָרְהָם מִכָּה אוֹתוֹ מִכּוֹת אֲכוּרִיּוֹת כִּי חָפֵץ שֶׁנִּשְׁמָתוֹ שֶׁל אֲבָרְהָם תִּצָּא מִמֶּנּוּ מִחֲמַת שֶׁהָיָה בְּעַל מוֹם כַּנִּ"ל, וְהָיָה אֲבָרְהָם מְשִׁיב לְאָבִיו כִּי גַם הוּא בְּעֵצְמוֹ רוֹצֵה שֶׁכֶּבֶר תִּצָּא נִשְׁמָתוֹ, אִךְ הִיא אֵינָה יוֹצֵאת, וְהָיָה צְעָקוֹתָיו שֶׁל אֲבָרְהָם נִשְׁמָעוֹת לְאֲזִנָּיו שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל. וּבִפְקָר, הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל פּוֹגֵשׁ בְּבֵית הַכֶּנֶסֶת אֶת אֲבָרְהָם וְאָז הָיָה אֲבָרְהָם שׂוֹאֵל אוֹתוֹ: שְׁמַעַת בְּלַיְלָה אֶת הַצְּעָקוֹת שְׁלִי? וְהַשִּׁיבוֹ שָׁפֵן, וְכֵן אֶרַע בְּלַיְלָה וּבִיּוֹם שְׁלֹאֲחֵר מִכּוֹן, וְכֵן לְהֵלֵן. וְתַמָּה רַבִּי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיָה עוֹד יָלַד קָטָן: מַדּוּעַ אֲבָרְהָם בָּא דוֹקֵא אֵלַי לְסֵפֶר לִי זֹאת? מַדּוּעַ עָלִי לְשָׁמַע דְּבָרִים שְׁכֹאֲלָה? וְהַשִּׁיבוֹ לְעֵצְמוֹ כִּי יִתְכַּן שֶׁזֶהוּ מִחֲמַת שֶׁהַשֵּׁם יִתְפַּרֵּךְ רָצָה לְנַקּוֹתוֹ מִהָעוֹלָם הַזֶּה.

וְכָךְ, עוֹד מִימֵי יְנֻקוֹתוֹ, וּבִפְרָט מֵעַת נְעוּרָיו, מִזְּמַן שֶׁזָּכָה לְהַתְקַרֵּב לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל קֶאֱרֻדוֹנֵר וְלַחֲסִידוֹת בְּרַסְלָב, עָבְרוּ עָלָיו יָמָיו בְּרִדִּיפוֹת וְיִסּוּרִים גְּדוּלִים, כִּי תָמִיד הָיָה סוֹבֵל צָרוֹת יִשְׂרָאֵל מִכִּפְּנֵים וּמְחוּץ, אוֹלָם בְּכָל פֶּעַם הַשֵּׁם עִמָּד לוֹ בְּעַת צָרָתוֹ וְרַב אֶת רִיבּוֹ וְדָן אֶת

דינו, עד שזכה להמלט על נפשו בצבי מיד וכצפור מפח יקוש ולהשאיר בחיים.

ב

אמר: אנחנו ברסלב תמיד היינו נרדפים ולא רודפים, לא צריך ללחם עם השקר. והוסיף: אני לחמתי יחידי נגד גאונים ומפרסמים בכל העולם, ואני לא לחמתי - הם לחמו, אני הייתי שותק, שתקו.

ומעשה בתמהוני שהחל לשבח עצמו בפני רבי ישראל ובתוך דבריו החל לדבר בלעג על הפתק הקדוש, והחריש רבי ישראל ולא אמר דבר, וטרם שהספיקו אנשיו של רבי ישראל למחות ולגער בו, הורה להם רבי ישראל ללכת עמו לבית פנסת ולהתפלל מנחה, וכשסימו להתפלל אמר: רצו למנע אותו מתפלתנו, אך ברוך השם זכינו להתפלל. וכיום למחרת נודע כי אותו הנ"ל נענש משמים ונמרפה דעתו ונעשה אלים ומסכן, ונלקח בכח לבית חולים לחולי נפש.

מעשה כיצד טעמו אנשיו של רבי ישראל מעט מן המעט מטעמה המר של המחלקת, והיה זה בעת שהפיצו את ספרי רבנו בציון התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי שבמירון, באשר קפצו עליהם אנשי בליעל ביד רמה וממש בקשו לשפד דמם, והכו אותם באכזריות גדולה באלות ובכלי משחית עד שאנשיו של רבי ישראל נצלו בנם, וחלקם שלא יכלו לשער עד אז עד כמה הרוח סערה תקיף בשעתו, נפלו מאד בדעתם מהתגברות השקר והעזות הרע, ובבואם לרבי ישראל חזקם בכמה לשונות ואמר בתקף: אל תפחדו משום פח

שבעולם, השם יתברך עמנו, עשו כל מה שאתם יכולים לעשות לטובת היהדות ואל תפחדו מהשקר, אל תפחדו כלל. ועוד אמר: כל הרשעים יפלו כמו זבובים, הם יפלו מפלה שאין לה תקומה, הם יפלו ויפלו ויפלו, הם יקבלו ענשים קשים, ובקרוב. אולם עדין לא הגיע הזמן של הנסים. גם אמר: הם ישארו בתוך כל התאוות, וכל הממון שהם אוספים - יחזר אלינו לקדשה. גם הצביע על המושב שסביב הציון הקדוש ואמר: עוד כל זה יהיה שלנו

ג

אמר: המחלקת עשתה אותי ברסלב, לולא המחלקת וההתנגדות לא הייתי יודע מרבנו הקדוש כלל.

אמר לאחד שהיה בגיל שנים עשרה והחל להתקרב: אם היית לפני חמשים שנה - היית יודע מה זה ברסלב. גם אמר לאנשיו: המחלקת עשתה שיהיה שם 'ברסלב' בעולם. אתם לא כל-כך חשובים, אתם לא קבלתם אכנים, זה לא על חנם שזרקו עלינו אכנים, מה אתם רוצים - את כל הגן-עדן?!

בעת שהתארח רבי ישראל אצל אחד מאנשיו, בתוך שדבר מהקשי והמסירות נפש בהתקרבות לרבנו הקדוש, הגיש בעל הבית דברי מאכל שונים על השלחן, ובא בנו הקטן של בעל הבית ושלח ידו לאכל דוקא מצלחתו של רבי ישראל, והסכים לו רבי ישראל. ובתוך שיחתו הנ"ל החל לעשות הקבלה בין מה שהעולם אינם חפצים למסר נפשם עבור ההתקרבות להצדיק ובין מה שלקח הילד הקטן מצלחתו, ואמר: אנשים רוצים להתקרב לרבנו הקדוש בידיים ריקניות, בלא

טרחות ויגיעות, הלא צריכים למסירות נפש של ממש. ואט-אט הבינו הנזכחים תוכחת הצדיק, כי היה ברור לכל שלא חש רבי ישראל כלל על מה שלקח הילד מצלחתו, רק סבב דבריו על-ידי זה בכדי שיפגסו הדברים בלב השומעים.

כי באמת, הצדיק חונן ונותן בכל פעם מחדש, אולם יש לשפר כל המיני מניעות שבעולם ולסבל כל המיני טרחות ויגיעות ויסורים בשביל להתקרב לצדיק האמת ולהדבק בו באמת, כי אי אפשר לזכות לשום קדשה אמיתית כי אם על-ידי מרירות גדולה, כמבאר במקומות רבים^(א), וכמו שכתוב (ב): "טוב לי כי עניתי למען אלמד חקיד". וכפי שבאר פעם רבי ישראל את הפסוק (ג) "אף חכמתי עמדה לי", ואמר: התורה של ה'אף', דהינו התורה שבאה במסירות נפש וסובלים בשבילה - "עמדה לי", על-ידי יש עמידה בתפלה להחזיק מעמד והיא עומדת לעד, ועל-כן היא העקר. והוסיף וספר: אני שמח מאד שזכיתי להתקרב לרבנו הקדוש מתוך יסורים ושברון לב, אדרבא זה טוב מאד להתקרב להצדיק מתוך יסורים, אני מתענג מעצמי ממה שסבלתי סבל גדול וברוך השם אני קבלתי על-ידי זה מתנות כאלה שאין לדבר מהן, עכשו אני רואה את גדל הערך של היסורים והצער שסובלים בשביל דבר שבקדשה.

פעם הגישו לפני רבי ישראל שני מיני מזונות, האחד - עוגיות מזרחיות, דהינו שנאפות בכונה באפן שיהיו קשות במיוחד, והסוג השני - חלות רכות ומתוקות לחיד. ולקח רבי ישראל את העוגיות הקשות והראה עצמו בדרך בדיחותא כנלחם בשניו בכדי לאכלן, והחל מכה עמם בשלחן פעם בפטיש, ולאחר מכן אחז החלות

(א) ובפרט בל"ה, ביצים ה, א. (ב) תהלים קיט, עא. (ג) קהלת ב, ט.

הרבות ומששן בידו, ואז אמר: זה ברסלב - והראה על העוגיות הקשות, ואלו חסידות וכו' - והראה על החלות הרבות.

והנמשל מובן למשכיל, שבעת האמת משלך ארצה ונמצא בביון ובשפלות, בבחינת לחם עוני, ואלו החשיבות והחן והפאר נמצא בשקר ובתאוות. וכפי שספר: מי יכול לתאר ומי יכול לשער מה שאני והילדים שלי סבלנו, רב הישיבה וכל הגדולים הם קבלו כל הכסף של אמריקה ולי לא נתנו אפלו חתיכת לחם בשביל הילדים, לא היה לי כלום, אי אפשר לתאר איזה פנים היה לי ביניהם. וכפי מה שנתן ללמד מעט ממכתבו של רב שמואל הורוויץ, שהיה חברו של רבי ישראל (ד), וזה לשונו:

והנה אנשים מצפת שראו אותי עוסק בספרי רבנו ז"ל, דברו על לבי דברי התנגדות ושחסדי ברסלב משגעים ומגלגלים את עצמם מההרים ורוקדים עם מגרפה וכו' וכו', וספרו לי שיש אחד בטבריה (רבי ישראל בער) שהוא מחסידי ברסלב והרב זרק אותו מהישיבה בשביל חסידות ברסלב.

ד

בעת שחלשה דעתם של כמה מאנשיו של רבי ישראל מחמת שסבלו ממחלקות ויסורים, חזקם וספר להם כי היתה תקופה בחייו בה סבל פחות מתקופות קודמות, והחל לחשש שמא לא משגיחים עליו משמים כפי שהשגיחו בעבר, והתחיל להתנגע לאותם היסורים שעברו עליו, רחמנא ליצלן. גם אמר כי לא יספיק כל הון דעלמא לקנות את אותם היסורים שעבר.

ספר באנחה: אני סבלתי מאד צרות רבות ולא היה רצוני בזה, אולם עכשו אני מתגעגע ואומר שהלואי והייתי סובל יותר ויותר ויותר. ופעם חיזק את אחד מאנשיו שהתגורר בשכונה חרדית וסבל בזיונות גדולים על היותו מקרב אליו, ובכל פעם שהיה יוצא מפתח ביתו היו הילדים מלעיגים עליו וזורקים אבנים לעבר ביתו ופעם אף שברו את החלונות, ואמר לו רבי ישראל כי כל הכסף שבעולם לא ישוה לערך הזיונות שזוכה לקבל, והוסיף: אני הייתי משלם כל הכסף שבעולם - רק לזכות למה שאפשר לזכות על ידי זה, אולם כעת גם אם ארצה לשלם מיליונים בכדי לקבל את אותם היסורים שוב, לא אוכל, כי כבר עבר הזמן.

ה

אמר: יש מתנגדים, ויש חסידים הגרועים ממתנגדים.

ספר כי בתקופת התורכים, מי שהיה נלקח לצבא התורכי לא היה חוזר משם בחיים, כי לא היו נותנים לו לא לחם לאכל ולא בגד ללבש והיו האנשים גוועים שם ברעב. ופעם אחת לאחר שנהיה לחסיד ברסלב, נכנס אחד מחשובי העיר לבית הפנסת ונגש את ארון הקדש וצעק: יהודים! הצילו את ישראל בער, מוטב שילקח לצבא ויהיה שם חיל ובלבד שלא יהיה חסיד ברסלב!

מעשה מהשוחט של טבריה, שהפסיק להגיע ל'טיש' בערבי שבת^(ה) עד שהחליטו החסידים ללכת לביתו ולברר פשר הדברים לאשורן, ואשת השוחט אמרה כי בעלה נמצא בעלית הגג של הבית, ועלו ומצאוהו עוסק בלקוטי מוהר"ן, והעבירוהו מחזקת שחיטתו.

(ה) התקבצות החסידים סביב שלחן האדמו"ר.

ובן ארע עם רב צבי רוזנטל, שהיה תלמיד מבהק של ה'חפץ חיים', והיה נחשב במבריה לפאר העיר ולפאר הישיבה, ודוקא מגדל ההתנגדות על ברסלב נכנסם בלבו מחשבות כי אין הדברים פשוטים וכי ברסלב היא למעלה מכל החסידויות, עד שהחל להתחבר עם רבי ישראל והיה עמו כנשמה אחת, וחפץ להתועד עמו ולקבל ממנו אולם איך יוכל להיות ישראל בער ה'שני'?! כי היה אז פחד מות להתקרב לברסלב, והחליט כי בליל שבת אחר שמסתים ה'ט"ש' ילך בגנבה לרבי ישראל קארדונו. וכך היה רבי ישראל קארדונו מדבר עמו מרבנו הקדוש ומקרבו, אולם בינתיים עלה פדעת החסידים החשד כי הוא מתראה עם רבי ישראל קארדונו היות וביתו של רבי ישראל קארדונו היה סמוך לבית הפנסת שלהם, וחקרו וגלו כי נכונות החשדות, וכשנתודע הדבר לרבים יעצו רבי ישראל קארדונו שילך לירושלים ושם יוכל להתועד עם רב שלמה וקסלער ושאר אנשי שלומנו. וכך נסתבב ונתגלגל המעשה⁽¹⁾, עד שהצרך רב צבי לחתם שלא יעמד בתוך ארבע אמותיו של רבי ישראל קארדונו, ולאחר מכן נפל לחלשה גדולה והיה מסכן, וטרם שהספיק לבטל הפתב - נסתלק, וכששמע זאת רבי ישראל קארדונו הוציא מפיו אנחה גוראה כמו שרוצים להוריד לאחד את הראש, כי הצטער על שלא הספיק רב צבי לקרע את הפתב בפניהם ובכך היה מקדש שם השם ברבים.

ספר רבי ישראל (בער) על אחד שהיה מתמיד גדול בלמוד הספר 'עין חיים', ומאז שנהיה לחסיד ברסלב אף אחד לא רצה לקחת אותו לחתן. גם ספר כי לא היו לאנשי שלומנו נשים להתחתן עמן היות ואף אחת לא רצתה להתחתן עם חסיד ברסלב. וספר: הן היו חושבות לעצמן - איזה מן חיים יהיה לי בלא כסף ובלא פבוד?!

(1) עין ישראל סבא, ספור ההתקרבות, מעשה מרב צבי רוזנטל.

וְכֹדֵי, לא פעם בעת שהשתוממו כל סוכביו של רבי ישראל למשמע אזניהם מספורי האכזריות שהיתה כלפי אנשי שלומנו בכלל וכלפי רבי ישראל בעצמו בפרט, היה רבי ישראל משיבם בתמיהה: מה אתם מתפללים, זהו גם איך שאני נותרתי בחיים. וספר שהיה מתפלל להשם יתברך שלא ישתגע מגדל הסבל והיסורים, כי מה שסבל היה למעלה מן הטבע, רחמנא ליצלן. גם אמר כי בנושא היסורים הוא חדוש וכו'.

ו

ספר כי בתקופת נעוריו, בעת שהחל להתקרב לרבי ישראל קארדונר, מיד פרצה נגדו אש המחלוקת עד שלא היה אחד עמו, וכל אנשי טבריה, שמנתה אז פשבעים משפחות, קמו לצחק ממנו. וספר שהיה בשפלות ובבזיון גדול עד שכל ילדי העיר היו זורקים עליו קלפות ואבנים והיה נראה כמשגע, וכל מי שראה אותו היה מתפלא כיצד הוא עדין מחזיק מעמד בחיים. וכך ארע לא פעם שבעת שדפק בדלתות הבתים לבקש איזה דבר והיו הנשים פותחות את הדלת, מיד היו סוגרות חזרה בכחלה, כי מגדל היסורים והצרות שנראו על פניו, היה נראה כנפטר.

פעם אחת בעת שסבל מהרעב והקר הגדול והלך לבקש מבית לבית, הגיע לבית אחד ונקש בדלת ופתחה בעלת הבית את הדלת, ובעודו חש בריח וחם התבשילים הפורצים מהבית, שמע את הבעל מורה לה להזדרז ולתת לו איזה פרוסה ובלבד שלא יגוע וימות בביתם והוצאות הקבורה יהיו מטלים עליהם.

פעם אחת לאחר שסיים רבי ישראל לספר המעשה מ'הנפטר'⁽¹⁾, צחק ואמר: במברייה כבר היו שני נפטרים - ה'נפטר', וישראל בער. וכן ארע שפרבות הימים נפגשו אנשיו של רבי ישראל עם אותו ה'נפטר', וזה ספר כי רבי ישראל לא ספר להם את הספור במלואו, רק באפן כללי, וזאת משום שלא רצה לבישו, ולכן קצר והשמיט פרטים מהספור המלא, אולם למעשה מה שפעל בו רבי ישראל היה חסד עליון וגם גדול הרבה יותר ממה שספר להם רבי ישראל בלי שעור.

ז

מאשתו הצדקנית של רבי ישראל מרת אסתר מינדל, עליה השלום, ספר כי למרות ההתנגדות העזה לשדוד עמו מחמת היותו חסיד ברסלב, אף-על-פי-כן לאחר שנשא ושמעה ממנו בפעם הראשונה ביצר זמר את ה'אשת חיל' על שלחן שבת, כבר היתה נחוישה בדעתה שלא להתגרש ממנו בשום אפן על אף ההפאות והביזויות שסבלה ממשפחתה. ופעם נזרקה עליה אבן גדולה ופגעה בראשה, וכשראה זאת רבי ישראל אמר לה כי אם ברצונה להתגרש ממנו מחמת הסבל והיסורים אזי יתן לה גט, וסרבה בכל תקף ואמרה כי היא יודעת שהוא איש אמת ועל-כן תלך עמו באשר ילך.

פעם אחת, כשחזר לביתו, קבלה לפניו אשתו הצדקנית ואמרה שהילדים הלכו לישן בעודם בוכים מרעב, והשיבה כי יש להודות להשם שעל-כל-פנים הם עדין בוכים, דהינו שעדין הם בחיים.

אמר שעל-ידי הסבל הרב שסבל זכו בניו לאריכות ימים. וכמוכא⁽²⁾, שמי שמקבל את היסורים באהבה זוכה לזרע שיאריכו ימיהם.

(1) ישראל סבא, הצדיק יש לו הכל, עין שם. (ח) מדות, פנים סו.

ח

ספר שבצעירותו, שבשלא היו יורדים גשמים בטבריה, היו רואים את מלאך המות בשוק. ופעם, בשלא ירדו גשמים ולא היה אכל, אמר לעצמו שיעתיק מקומו לירושלים לתקופת־מה ובינתיים ישמע ויקבל דברי התחזקות והתעוררות מזקני אנשי שלומנו שהיו שם, וכך הלך רגלי במשך כשבוע עד שהגיע לירושלים והחל מקבל מהם דברי אלקים חיים, וסים בצחוק קל ואמר: אבל שם גם־כן לא היה אכל.

ספר שבזמן שהיה בטבריה וסבל מאד מהרעב, אף אחד לא נתן לו איזה דבר להחיותו, והיתה משפחה מצד המתנגדים שהיתה מרבת ילדים ודרה בסמוך אליו, ואבי המשפחה שהיה למדן ומכבד לא החשיב את רבי ישראל לכלום. וכך, בכל פעם נחלה אצל המשפחה אחד מילדיה ונפטר, ואחת מבנות המשפחה ששמעה איך שרבי ישראל מזמר הזמירות של שבת קדש בכזו מן התעוררות ובדבקות ובשמחה, החליטה כי בכל ערב שבת תשלח לו שמונה עשרה גרוש, שהיה אז כסף רב, וכן נהגה בסתר ומבלי שיידע אף אחד מהצדקה, ומאז נפסקה מיתת הילדים.

ובן ארע שפעם קדם יום פפור לא היה לרבי ישראל אף לסעודה המפסקת לבני משפחתו ולא ליתן על כפרות, ובא אחד מאנשי שלומנו שבנו היה גוסס וכבר כל הרופאים אמרו נואש מהילד, כי למרות שהחזיקו עצמם לבקיאים ולממחים אף־על־פי־כן מצבו של הילד היה חמור כל־כך עד שהודו ולא בושו ואמרו כי אין ביכולתם ל'החיות מתים', כי כבר היה הילד שוכב כמת כחדש וחצי ולא נראתה שום תקוה לחייו, ונתן האב סך לרבי ישראל על פדיון, ומאז והלאה החל מצב הבן להשתפר בדרך גם עד שהבריא לחלוטין.

ט

ספּר פי בּנוסף למה שלא קבל עזרה מאיש מחמת המחלוקת, גם היה מטבועו בישן והיה קשה לו לבקש עזרה. והוסיף: מסתמא הפעטליר בא ונתן לי בשביל לפרנס את הילדים. גם אמר: לא על חנם רבנו הקדוש כותב לי "תלמידי היקר", הוא לקח ממני אפלו את החתיכת לחם, לא השאיר לי כלום, הכל לקח, אבל זה טוב. גם ספר מפמה אנשי שלומנו שהיה ביבולתם לתמוך בו ביד רחבה באותן התקופות הקשות שעבר אולם הם העלימו עין ממצוקתו הגדולה, ולמרות זאת הוא לא הקפיד עליהם כלל בלב, רק קבל זאת באמונה, והבין פי מאת השם עליו לעבר את הצער והסבל הגדול.

ספּר מאחד שהחל להתקרב לברסלב ועל-כן אף אחד לא רצה לקחת אותו לחתן, אולם היות והיה מצטיין בגמרא וב'עין חיים' הצליח לבסוף להשתדד, וכבר בשבת הראשונה אחר חתונתו לא היה לו כסף לתת לאשתו עבור השבת, ואמר לה: תאמיני לי שאין לי אף פרוטה. והיא השיבה: אני מאמינה לך, אבל עם מה נקנה? והלכה. וראה רבי ישראל שהולכת להוריה, ובא לחתן ונתן לו כל מה שהיה לו על השבת - שבע גרוש וחצי, ואמר לו: תלך תקף ומיד אליה ותתן לה. והלך ונתן לה את הכסף ופיים אותה, וכאשר ראתה שפעת יש לה עבור חלה ודגים, חשבה: יש לי בעל שהוא בסדר. וסים רבי ישראל ואמר: ברוך השם, היום יש לו ילדים, אך את הכסף הוא לא החזיר לי עד היום.

וספּר רבי ישראל, פי בתקופה בה נפטר בנו בכורו מרעב, אותו הנ"ל העלים עין ולא נתן לו אפלו חתיכת לחם או איזה כסף, רק היה דואג לעצמו ולבניו, וכעבור מספר שנים נעשה למפרסם גדול

בברסלב, ובזמן המחלוקת הגדולה על הפתק הקדוש שתק ולא מחה. וקדם פטירתו הורה רבי ישראל לאחד מאנשיו שיזדרז להודיעו שאם יפרסם את הפתק בפני בניו - יחיה, כי נפל לחולי גדול, אולם טרם שזה הספיק להודיעו, התבשר כי הוא כבר נפטר.

ספר כי מעגני הצרות והסבל שעבר, היה ידוע ומפרסם גם בקרב אנשי שלומנו כי הוא איש יחיד בעולם. גם אמר שסבל בזיונות ושפיכויות דמים יותר מרבי נתן. גם אמר שכל אנשי שלומנו סבלו הרבה מאד, אך אני סבלתי יותר מכלם, ואני נשארתי. והוסיף: אין דבורים לתאר מה שאני סבלתי...

י

אמר כי כל מה שספר מהסבל ורבוי הצרות שסבל, כל זאת עדין אינו אפלו כטפה מן הים ממה שעבר. ומעשה שארע בעת שהתארח בביתו של אחד מאנשיו ולקח רבי ישראל צלחת ושם בה איזה דבר וכסה אותה כך שלא ידע איש מה בתוכה, וצוה על בעל הבית שאיש לא יגע בה, ובכל פעם שהיה רבי ישראל מגיע לביתו היה נפר כי הוא מודא שאכן לא נגעו בה. ומדי פעם השתוקק בעל הבית להציץ ולראות מה בתוך הצלחת, אך כבש יצר סקרנותו. אולם עם הזמן החל יצרו להסיתו לעתים תכופות יותר ויותר. ורבי ישראל שראה ברוח קדשו כי הוא עומד לעבר על צויו, הגיע שוב להתארח בביתו, ובמשך הארוח באמצע הלילה עמד בעל הבית להסיר כסוי הצלחת ולראות את אשר טמון בה, ומיד הגביה רבי ישראל קולו בהתרעה, למרות שהיה בחדר מרחק, ונגש לבעל הבית ואמר: אינך מתבייש לעשות דברים מאחורי הגב, הלא אני נמצא מאחורי גבך! וזה

החל לגמגם ולנסות לתרץ עצמו, ולבסוף אזור עצמו בגבורה ושאל: מה בצלחת? והשיבו רבי ישראל: אני אראה לך מה בצלחת. ופתח אותה והוציא מתוכה חתיכת לחם יבשה ומעפשת, וענה ואמר: זה בשביל להזכיר לי את אותם הימים הרבים של פעם, בהם לא היה לי ולבני ביתי אפלו חתיכת לחם לאכל.

ספר כי במשך השנים היה סובל מכאבי ראש מחמת אותן השנים הארפות בהן סבל מהרעב הגדול.

יא

בתקופה בה החלה לצמח ולהתפשט ביותר נגע הספחת רעה של הפילוסופיה וחקירות של חכמות חיצוניות, רחמנא ליצלן, התארגנה בחו"ל קבוצה חרדית וביניהם כמה מגדולי הדור דאז, שקמה לעצור הרוח הרעה של אותם המשפילים פורקי העל העוזבים ארחות ישר ללכת בדרך חשך, כי רצו לצמצם ולמנע השמד עד כמה שאפשר, ובקשו לסייע בנתינת אשרות פניסה לארץ ובכך לעודד העלייה היהודית ארצה, ופנו לרבי ישראל קארדונר שישתתף עמם, אולם למרות שפונתם באותה העת היתה קדושה, כי קנאו קנאת השם וחסו על ישראל עם קדוש להצילם מדרך רעה, אף-על-פי-כן סרב רבי ישראל קארדונר בטענה כי אין זו דרכנו, דהינו להפגם באגדות המשתיכות לגופים פוליטיים.

ומעשה שארע באחת מאותן התקופות בהן סבל רבי ישראל (בער) חרפת רעב, והלך בצער רב ובספורים מרים בכרת דרך ארצה לביתו של אחד מראשי הארגון הנ"ל, והיה אותו האחד בעל ממון רב, ובקשו רבי ישראל שיעזר לו באיזה נדבת-יד, אולם על אף

שזיה היה נחשב לרב מפרסם בעל-שם גדול והשפעה רבה, כלפי רבי ישראל משך ידו מהמצוה השקולה ככל התורה פלה והשיב פניו ריקם, כאלו היה רבי ישראל חס ושלום גוי. וכן נהג עמו מספר פעמים בחרפה ובכזיון, כי לא היתה רחמנות בלבו כלל והיה בעל-גאווה גדול.

וספר רבי ישראל, כי בכל פעם היה נפטר אצל אותו הרב הנ"ל איזה ילד בביתו, ובפעם האחרונה שהגיע אליו היה זה מחמת שלא היה לו בכדי לשלם עבור תלמוד התורה לבנו, והורה לו המלמד להמציא אשור שאין באפשרותו לשלם ובכך יפטר אותו מהתשלום. וכך הלך רבי ישראל מרחק גדול ברגליו אל אותו הרב שהיה אחראי גם על מוסדות החנוכה, כי לא היה לרבי ישראל אפלו עבור הוצאות הנסיעה, ואמר כי ברגע שאותו הנ"ל ראה את פניו היה עליו להבין כבר את הכל, כי פניו היו בפני מת, אולם אף-על-פי-כן התחמק אותו הרב מלהושיט יד מסיעת לרבי ישראל וטען כי עליו לנסע בדחיפות לחוץ לארץ מטעם אותה ההתארגנות הנ"ל ולצדך גאלת ישראל, והשאיר ביד הפקיד מעט צדקה שהספיקה לקנות רק לחמניה. ואמר רבי ישראל כי באותו הרגע שדחה אותו ידע כי יפטר בדרבפו בפפינה, וכן נתקיים, והחזירו גופתו חזרה ארצה ונקבר ברכ תפארת וגדלה.

ולאחר אותה הפעם האחרונה שהיה רבי ישראל אצלו כנ"ל, בנגדל מרירותו נכנסם בשברון לב לאיזה בית פנסת ונרדם, ובא אליו רבי ישראל קארדונור בחלום והושיט לו מגלה, ופתח רבי ישראל (פער) את המגלה וקרא מתוכה ארבע מלים: "זמן הגאלה קרוב מאד"^(ז), והבין רבי ישראל כי אלו הארבע מלים מרמזות שעליו להתחיל אט-אט לפרסם את השיר פשוט כפול משלש מרבע בפני

(ז) עין ישראל סבא, עולם חדש.

העולם, והחל לפרסמו בצנעה בפני כמה מאנשי שלומו, ואמר שאם היה מפרסם את הפתק קדם הזמן היו מכניסים אותו ואת בני משפחתו לבית משגעים. ובמשך שנים היה בתמימותו מטמין את הפתק הקדוש בתחתית כובעו, ולמרות הזעה והחם - נעשה גם ונשמר הפתק הקדוש במשך כל השנים ולא נתבלה.

ענה ואמר: רק אני זכיתי לקבל את הפתק הקדוש, משום שזכיתי לשפלות כזו שאין שפלות אחריה. גם אמר: אני הייתי בשפלות למטה מן הארץ.

יב

אמר בשם רבנו הקדוש: הענין שלי הוא בבזיון אבל בכבוד גדול. וספר פי למרות כל החרפות והבזיונות והרעות שסבל מהמתנגדים, מה שסבל בלי שעור - הכבוד היה גדול יותר. וספר מאחד הרבנים הגדולים ששמו היה הולך על כל העולם והיה נוהג לבזותו, אולם אותם דבורי האמת של רבי ישראל שדבר אתו מדי פעם היו נכנסים עמוק בלבו של אותו הרב עד שזה היה מתבייש בלבו והחל להתקרב, וסיים רבי ישראל ואמר: זו היתה מן הצנה פזו - רק גדלת הבורא.

ספר מהדין של טבריה, שלמרות שהיה בתחלה מצד המתנגדים הגדולים היה רבי ישראל אצלו בבן-בית בבן-יחיד, כבן חביב, ופעם בתוך שהתוכחו השנים הוכיחו רבי ישראל נמרצות, וכשזה לא קבל הדברים פראוי פנה רבי ישראל לדרך ויצא מביתו, ומיד נתלקחה שמלתה של בת הדין באש, ולולא אשתו של רבי ישראל שהצילה

אותה - היתה נשרפת. והשפיל הדין להבין על מה ארע לבתו המקרה הנורא, וספר לה כי זהו מחמת שלא קבל דבריו של רבי ישראל, וזו הוכיחה אותו בתמיהה ושאלה: מפני מה אינו מבטל עצמו בפניו, הלא איך אפשר להתנגד על יהודי שאומר 'אשת חיל' כמוהו? הרי לא רואים עוד אחד שעובד את השם כמוהו. והחל הדין לשפוך לבו בפניה ולהתודות: אני רואה את השבת שלו ואת השמחה שלו, ובקשי יש לו מה לאכל, אינני יודע איך הוא חי, אני מתבייש ממנו!

ספר: אני ברוך השם קבלתי את כל היסורים באהבה ובשמחה, אני הייתי בבניון ובשפלות גדולה, אבל הכבוד היה גדול יותר, אני צחקתי מכלם.

אמר: ברוך השם, אני לא הכנעתי עצמי להשקר, ברוך השם אני הייתי חזק ואני צחקתי מכלם, אני הייתי גבור חזק ולא הכנעתי עצמי לכלום. וספר מהדין של מבריה שהיה מתנגד גדול על רבנו הקדוש ואף-על-פי-כן מגדל אהבתו לרבי ישראל היה תומך אותו והיה מספק לו כל הדרוש לו, דירה, כלי בית, בגוד לאשה ועוד. גם היה נלחם עם ראשי הישיבה והגבאים שיוסיפו למשפרתו פראוי, אולם פעם אחת, בעת שדבר לא כל-כך בכבוד על רבנו הקדוש, מיד קם רבי ישראל בהקפדה גדולה ובצעקה ואמר כי אינו רוצה עוד בשום קשר עמו, וזה נותר דומם ומשתומם מגדל האמת שראה בו.

ובן: גם בעת שהיה הדין דורש בפני אנשיו וכלם היו מראים עצמם משתתפים ומשתוממים מדבריו והראו פנים של כבוד ראש והבנה בעמקות הדברים והיו כאלה שהחלו מנענעים גופם כמראים על הענג הרוחני מהלמוד, היה רבי ישראל יושב דמם ללא כל הבעת התלהבות על פניו ואף לא היה כובשן בפרקע, כי לא החניף עצמו לשקר כלל.

וספר, שכל אותם הרפנים הגדולים המתנגדים במכרה היו נוהגים לשלח לו משלוח מנות בפורים, אולם הוא מעולם לא החזיר להם דבר, כי היה נקי בתכלית מפל פניה ונגיעה של חנפה ואחיות השקר כנ"ל, כך שעל אף דחקו וענייתו הגדולה ועל אף שכל בני העיר לא החשיבוהו כלל והיה ללעג בעיניהם, אף-על-פי-כן מגדל האמת שהיתה לו בלבד לא היה נצרך לשום בריה כלל, כי כל שכרו היה רק על השם אלקיו, ולא היה נצרך לא לפרנסתם ולא לכבודם ולא לשום דבר. אדרבא, היה נוהג לדון את כל אותם שחלקו עליו חנם על לא דבר - לכף זכות, והיה עושה להם כל הטובות תחת הרעות המרות שבקשו להרע לו. כך לדגמא, היה רץ פוריות ומקבץ מפל בני הישיבה המלעיגים את ערמות בגדיהם המלכלכים והיה דואג לנקיונם, ואז היה מחזירם להם נקיים ומסדרים. וכן גם בכל שאר הטובות שהיה עושה לכל שונאיו, בזה היה מפר מחשבותיהם הרעות וכונותיהם הזדוניות בנגדו, עד שאלו לא יכלו לבוא למבוקשם, והיו נופלים בשחת בה חפצו להפילו, וכעין מה שספר אחד שהיה מתנגדיו, שהמתנגדים לא יכלו לסבל את הטוב עין של רבי ישראל.

יד

אמר: רבנו הקדוש הוא עקר היהדות, הוא העקר של הכל, ובלעדיו אין יהדות ואין אמונה וקיום התורה באמת. ומעשה באחד שהחל להתקרב לברסלב ובני משפחתו החלו למנעו בדרךכים שונות, ותכף שנכנס לרבי ישראל חזקו ואמר לו: ישנם אנשים הרוצים להתיהד אך משפחותיהם אינן רוצות ליתן להם, אבל הם חזקים, הם לא משגיחים על-כך.

כתב (1), בלי הצדיק האמת אין יהדות ואין אמונה וקיום התורה באמת.

(1) אבי הנחל ב, למ.

טו

ענה ואמר: ברסלב זה רק בשביל עולם הבא. גם אמר: יש שני דברים בעולם - יש עולם ויש ברסלב, יש עולם ויש רבנו, רבנו הקדוש זה ענין מיוחד.

פעם נשאל כמה חסידי ברסלב ישנם פיוס בעולם, והרים שתי כפות ידיו הקדושות והראה על עשר אצבעותיו בהסתיגות ובפקפוק, הינו כמספק אם אכן ישנם פיוס עשרה חסידי ברסלב אמתיים, ופעם הרים כף ידו האחת בלבד.

כתב ^(א), אין לך מצוה מכל מצוות התורה כמו מצוה זו של ההתדבקות והתקשרות בהצדיק האמת שיכול לקרב כל העולם להשם יתברך. ופעם הוסיף ואמר בהתלהבות אש ובתנועות ידים נוראות: זו המצוה הכי גדולה!

טז

אמר: מי שרוצה להפיר את השם ולעבד את השם - רק ברסלב! **פעם** רמז רבי ישראל מענין קנאת המתנגדים באנשי שלומנו וספר המעשה מה'בן מלך שהיה מאבנים טובות' ^(ב), ואמר: רבנו הקדוש אמר שהוא יתן למלך בן שכלו מאבנים טובות, אז הבת מלך היה לה קנאה גדולה עליו, אם הבן יהיה מאבנים טובות - מה יהיה ממנה?! פעם אחת הבן מלך נחתך ויצא לו טפת דם והיא ראתה שהוא מאבנים טובות. וסים רבי ישראל ואמר: רבנו הקדוש אמר שמכל אחד מאנשי שלומנו יהיה מעשיות פאלה, רבנו הקדוש אמר: אני גמרתני ואגמור.

(א) שם. (ב) ספורי מעשיות, מעשה ה.

גם ידוע, כי 'בת מלך' היא בחינה הנאחזת מפגם המלכות, בבחינת ^(ט) בת מלך היא ומקפדת, דהינו מה שאחד חולק בחינת המלכות לעצמו ואומר 'אנא אמלך', שיהו פגם הגדלות, שמקנא ורוצה למלך ולהתנאות ^(יד), והבן.

ומעשה, שפעם עסק רבי ישראל בלקוטי תפלות הקדוש בסמוך לציונו הקדוש של רבי יצחק, שנמצא בפתח המבנה של הרשב"י, ובהרגלו עסק בו בהתעוררות גדולה ובהתלהבות אש, והגיע אחד מהמתנגדים לרשב"י וראה את רבי ישראל מתפלל כלפיד אש ומלאך האלקים ממש, וחמתו בערה בו כי לא יכל לסבל הדבר, וכידוע שקנאה היא אחד מג' דברים העוקרים את האדם מעולמו, ולקח כפא בידו והנחיתו בעצמה רבה על ראשו של רבי ישראל, והמשיך בדרך ציון הרשב"י. וכך, לאחר איזה זמן בו היה רבי ישראל שרוע למרגלות ציונו הקדוש של רבי יצחק, נעמד על רגליו, והחל לצעק הלקוטי תפלות בקולות גדולים והתעוררות מרבה וביתר שאת ועז, יותר מבתחלה.

יז

אמר בכאב גדול ובצער עמוק: אין יותר רע מהתנגדות על הצדיק, אצל השם יתברך זה יותר גרוע מכל העברות שבתורה, השם יתברך מקפיד על כבוד הצדיק יותר מהכל, אפלו בשוגג. וכמוכא בזהר הקדוש ^(טו), שהקדוש-ברוך-הוא מקפיד על כבוד הצדיק יותר ממה שמקפיד על כבוד עצמו, ומביא שם: אשרי חלקם של הצדיקים, הקדוש-ברוך-הוא חפץ בכבודם יותר מבכבודו. בוא וראה, כמה בני העולם מחרפים ומגדפים כלפי מעלה, כמו סנחריב שחרף וגדף ואמר

(יג) שבת קמ. (יד) ל"ה, השקמת הבקר ה, ג. (טו) בשלח.

"מי בכל אלקי הארצות וגו'" (טו), והקדוש־ברוך־הוא מחל ולא תבע ממנו, וכיון שהושיט ידו על חוקיה, מה פתוב? (טז): "ויצא מלאך השם ונד במחנה אשור וגו'". ירבעם בן נבט היה עובד לעבודה זרה ומקטיר לה וזבח לה, וכשבא עדו הנביא והתנבא עליו, ושלח ירבעם ידו פנגדו, מה פתוב? (טז) "ותיבש ידו וגו' ולא יכל להשיבה אליו", ועל שעבד עבודה זרה לא תבע ממנו הקדוש־ברוך־הוא.

אמר: כל הצרות וכל החרפנות הפאים על העולם, רחמנא ליצלן, הכל הוא מחמת המחלקת על רבנו הקדוש. גם אמר פי מה שעם ישראל סבלו בתקופת וכו' הוא מחמת אותו הזקן שחלק על רבנו הקדוש ושממנו נשתלשלה כל המחלקת. וכן ממה שרדפו את רבי ישראל קארדוֹנר ועמדו עליו לרצחו ותלשו חצי זקנו, רחמנא ליצלן. וכפי מה שאמר רבי נפתלי, שגזרת ת"ח, שנרצחו אז רבבות מישראל פיִדוע, באה פענש על זה שחלקו על רבנו האר"י ז"ל, והרציחות שהיו על־ידי גאנטע בעיר אומאן בשנת תרכ"ו באו פענש על זה שחלקו על הבעל־שם־טוב. וגזרת הנעקראטין, הינו הגזרה לקחת את בני ישראל לצבא, שיצאה לפועל בשנת תקפ"ז, באה פענש על זה שחלקו על רבנו, ומשום שעדין עומדים וחולקים על רבנו - לא תבטל גזרה זו עד ביאת הגואל במהרה בימינו ויצטרכו ללכת לצבא. פי עקר כח העפוי"ם לפל מישראל הכבוד והמלכות הוא מחמת שנפגם הכבוד אצל ישראל בעצמם, וזאת על־ידי שמתגברים העזי פנים שפדור ולוקחים כל הכבוד לעצמם וחולקים על כבוד הצדיקים והפשרים האמתיים ומכזים אותם בכל המיני בזיונות הפאות וחבלות (טז).

עוד מענין חמרת המחלקת על הצדיק, רחמנא ליצלן, עינן באבי הנחל (כ) שם כותב: אשריך שקשרת את לבך להצדיק ונצלתי מאבי אבות הטמאה של המינות ואמונות כזביות של השקרנים ועיני פנים הרודפים אחר כבוד וגאווה ולוחמים בעויות מצח להרחיק ולהפריד את ישראל ממקור ושרש חיותם, שהוא הצדיק הרועה האמתי שמקבץ נדחי ישראל ומקרבים להשם יתברך, שעל-ידי זה הם גורמים כל הפירות והצרות שבא על ישראל ומעכבים את הגאולה, וכל הגזרות הם גורמים והם גרמו את החשך ואפלה של האמונה הקדוש ועל-ידם התגבר הכפירה וכל הגזרות והצרות והשוואה של היטלר עמלק ימח שמו. וכן מביא שם באריכות רבה מענין המחלקת על הצדיק דבורים קשים כמדקרות חרב (כא), למען כל החס על נפשו יראה למהר למלט נפשו מאש הרעה של המחלקת הנ"ל עד לקצה האחרון, השם ישמר וינצל.

יח

ספר מעט מן המעט ממה שישלם השם יתברך לאלו ששמו דמי מלחמה בשלום ויצערו אותו. מאחד לקח השם את אשת נעוריו פתאום, למרות שהיתה בריאה ושלמה בלי שום מחלה, אולם לפתע היא הרגישה ברע ונפלה למשכב ותכף ומיד נפטרה, והשאירה יותר מעשרה יתומים, רחמנא ליצלן. אחד אחר אשר צער אותו מאד מאד בלי שעור נפטר פתאום באמצע הרחוב אף-על-פי שלא היתה לו שום מחלה מעולם. וכן ספר בכלליות משאר אנשים שצערו אותו ולאחר מכן נענשו ונפטרו אחרי שסבלו מאד מאד ממחלות.

(כ) ח"ב, קלח. (כא) שם, לא, ובשאר מקומות.

ממה שמוכא ב'ישראל סבא' (כב) על אותו המפרסם שאחת תפלת ערבית הלך יחד עם תלמידיו לביתו ובדרךכו דבר על רבנו הקדוש ורבי נתן לשון הרע, ספר רבי ישראל פי בפקר באשר הגיע לבית הפנסת להתפלל ראה את אותו הרב מניח תפלין ומתפלל ולא האמין למראה עיניו, פי היה בטוח שלאחר מה שדבר על רבנו הקדוש ורבי נתן ימות עוד באותו הלילה, וכעת עיניו רואות אותו מנגד. אולם פעבור מספר דקות הגיע הבשורה המרה שערכים חתכו את בנו לחתיכות קטנות וקול זעקות הבן הגיעו עד השמים, ומאז קבל מחלת ספרת ונפטר.

מעשה שהיה בתקופה בה כמה מהמפרסמים בכרסלב שעונים היתה צרה ברבי ישראל עשו כמעין חרם עליו, לא היו מעלים אותו לתורה וכדומה, והיה אחד שהחל להתקרב לרבי ישראל וקבל ירושה והגיע להתפלל בראש השנה בבית הפנסת בו התפלל רבי ישראל וקנה את עלית ה'מפטיר'. וכאשר קראו לו לעליתו, כבד את רבי ישראל שיעלה במקומו, פי לא ידע כלל מפל הנעשה סביבו, וכל אותם המפרסמים הנ"ל לא פצו פה, היות ואותו האחד קנה את העליה בסכום נכבד ביותר כד שחששו שמא יתחרט ותתבטל הקניה, ובליית בררה העלו את רבי ישראל ל'מפטיר'. ובעוד שפנה רבי ישראל לכוון התבה, העולה החמישי שהיה אחד מאותם המפרסמים הנ"ל החיש עצמו בזריזות לרדת בכדי שחלילה לא יצטרך להקביל פניו של רבי ישראל בברכות, פנהוג. והנה, פעבר כמה ימים, פשנכנס אותו האחד לבקר את רבי ישראל, החל רבי ישראל להפציר בו מעט לקנות ממנו את העליה שכפד אותו בה, ואמר פי הוא רוצה להשתתף במצוה, ולא רצה למכר לו העליה פי הרגיש שעשה דבר גדול כמה שכפדו במצוה

וְשִׁמַּח בָּהּ, וְטָרַם שְׁפָנָה לְדַרְכּוֹ אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל: דַּע לָךְ, שְׂאֵתָה נִצְחָתָ אֶת כְּלָם! וְלֹא הִבִּין כָּלֵל כְּוִנָּתוֹ, וּבְאֹתָהּ הִשְׁנָה נִפְטָרוֹ שְׁלִשְׁתַּ הַגְּדוּלִים מֵאוֹתָם הַמְּפָרְסָמִים הַנִּ"ל שֶׁהַחֲרִימוּ אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל וּבִינֵיהֶם גַּם הָעוֹלָה הַחֲמִישִׁי הַנִּ"ל.

כַּתֵּב (כג), כָּל עֵקֶר קִנְיָתוֹ וְהַתְּגָרוֹתָיו שֶׁל קַלְפַּת עֲמֶלֶק הוּא לְהַעֲלִים וְלְהַסְתִּיר אֹרֶר הַצְּדִיק הָאֵמֶת שֶׁהוּא בְּחִינַת שֵׁם הַשֵּׁם, וְאִף שֶׁקַּלְפַּת הַמֶּן עֲמֶלֶק אֹרֶב עַל הַצְּדִיק הָאֵמֶת לְהַעֲלִים אוֹתוֹ לְגַמְרֵי, חֵם וְשָׁלוֹם, אִף-עַל-פִּי-כֵן עֲצַת הַשֵּׁם הִיא תְּקוּם, וְאֵתָה מְרוֹם לְעוֹלָם הַשֵּׁם וְלְעוֹלָם יָדָךְ עַל הָעֲלִיזוֹנָה, וְהוּא יִתְּבַרְךָ גּוֹמֵר אֶת שְׁלוֹ, וְדִקָּא עַל-יַדִּי הַתְּגַבְּרוֹת תִּקְרָא הַהַעֲלָמָה כָּל-כָּךְ, עַל-יַדִּי זֶה נִתְּרוּמָם וְנִתְּעַלָּה אַחֲרֵי-כָךְ אֹרוֹ בְּיוֹתֵר, וּבְסוּף כָּל סוּף נִתְּהַפֵּךְ כָּל זֶה לְטוֹבָה וְנִתְּקַן הָעוֹלָם בְּשָׁלְמוֹת עַל-יָדוֹ.

יט

וְהַרִי שִׁיחָה קִצְרָה שֶׁנִּשְׁמָעָה מִפִּי הַקְּדוֹשׁ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל, כְּאֲשֶׁר הָשִׁיב לְכַמָּה שֶׁתְּמָהוּ בִּיצֵד זֶה שֶׁחָלְקוּ עַל רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ. שִׁיחָה הַמִּתְּמַצֶּתֶת אֶת עֵגֶן הַמַּחְלָקָת:

מַה שֶׁרַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ הַשָּׂאִיר לָנוּ זֶה מִתְּנוּת טוֹבוֹת, אֹוְלָם יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁנִּשְׁעַלְמִים מִן הָאָדָם, דְּבָרִים שֶׁהוּא לֹא מִבִּין. הַגְּמָרָא אֹמְרַת שֶׁהַצְּדִיקִים מִתְּדַמִּים לְיוֹצְרֵם, וְרַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ מְפָרֵשׁ שְׁכֵמוֹ שֶׁעַל הַשֵּׁם יִתְּבַרְךָ קִשָּׁה הַרְּבָה קִשְׁיוֹת, וְאִנְשִׁים חוֹשְׁבִים: מַדּוּעַ כֵּךְ? מַדּוּעַ כֵּךְ? מַדּוּעַ כֵּךְ? עַל הַצְּדִיק קִשָּׁה קִשְׁיוֹת, כִּי הוּא מִתְּדַמֶּה לְיוֹצְרוֹ.

אי אפֿשר לתאר מה שאני סבלתי מהשם 'ברסלב', אני הייתי בשפלות כזה, בכיוון כזה, זרקו עלי ביץ וקלפות, אבל עכשו אני רואה שלולי האבנים והביץ - לא היית יודע מברסלב. זה עקר היפי של ברסלב - המחלקת.

אני הייתי איש פשוט וכלם בטבריה היו מתנגדים על ברסלב, ואני הייתי יחיד ברסלב בטבריה, והם נתפלאו מאד, איך יש גבורה כזאת בעולם לעמד כנגד כל העולם, כנגד גאונים וגדולי תורה. אני מתפלא מאד איך אני חי ואיך היה לי כח וגבורה לעמד כנגד מחלקת, כנגד כל העולם, כנגד גדולי תורה שקאלה. רבי נחמן נותן כח כזה, גבורה כזו שאין בעולם.

בַּחֲצַר הישיבה היה פח עם זבל, אני עברתי על־יד הפח וראיתי בתוך הזבל ספר ישן ובלי בריכה, הוצאתי אותו לתת אותו כנגיזה והבחנתי ששם הספר הוא 'השתפכות הנפש', אז אמרתי: אני צריך השתפכות הנפש, אולי זה טוב בשבילי, התחלתי לדפדף ולקרא, אמרתי זה מן השמים, זה בשבילי, זה נברא בשבילי.

האבא שלי היה עור בשתי עיניו, וכני הישיבה הגדולים פאו אליו ואמרו לו: אתה יודע מה שקרה? הפן שלך ישראל בער הוא נעשה חסיד ברסלב. אז הוא אמר להם: אל תדאגו, אני מכיר את הפן שלי, הוא מקיים כבוד אב בכל לב ונפש, אין עוד פמוהו שיקים מצות כבוד אב, כשהוא יבוא אניד לו שאני לא רוצה שיהיה חסיד ברסלב והוא ישמע לי תכף. כשפאתי מהישיבה האבא שלי אמר לי בבכייה ובתחנונים: בני, בני, אני מבקש ממך, אל תהיה חסיד ברסלב. אז אמרתי לו: אבא, הכל אני אשמע לך, רק זה לא. אז הוא אמר: אוי ווי, אמרו לי שמי שנוגע בברסלב אי אפֿשר לו לצאת משם.

לפני שבועים שנה היה אסור לקרא בספרי ברסלב, וגם מי שרצה לקרא בהם היה מפחד שלא יקבל שם של ברסלב ולא תהיה אפשרות לעשות שדוד ו להתחתן, נפל עליו פחד. וברוך השם אני חי, ואני רואה שבכל בית פנסת, בכל ישיבה, בכל מקום אפשר לקרא בספרי ברסלב, זה התחלת הגאולה. כל הגאולה תלויה בזה שיתגלה רבנו רבי נחמן, כל דבור שלו. יש ענינים שנעלמים מכל העולם, רבנו הקדוש אמר: אני סוד מכל העולם. יש בעולם גאונים גדולים, אבל הוא סוד מכל הגאונים, מכל העולם, הוא סוד.

ב

לאחר ששאלו אם גם על המשיח תהיה מחלקת, ענה ואמר לו כי המחלקת כבר נגמרה, והוסיף: עכשו קל יותר להתקרב.

ונראה כי במה שסבל רבי ישראל על היותו חסיד ברסלב כנ"ל, בזה פתח פתחים וסלל דרכים לכל מאן דבעי לעסק בספרי ברסלב ולהתקרב לרבנו הקדוש, וכפי שאמר: בטבריה ובצפת ובירושלים היו שני ברסלבים - רבי ישראל קארדונו וישראל בער!

גְּדֻלַת נִוְרָאוֹת הַשָּׁגָתוֹ

בְּסוּף יָמָיו, הָיָה נוֹהֵג רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְהַסְתִּיר וּלְהַעֲלִים בְּיוֹתֵר עֲצָם קִדְשָׁתוֹ הַנּוֹרָאָה בְּמַסְנֵה הַפְּשִׁיטוֹת, וְהָיָה מְרָאָה עֲצָמוֹ בְּשֵׁאֵר הָאֲנָשִׁים הַפְּשִׁרִים וְהַפְּשׁוּטִים, וְהָיָה עוֹסֵק עִם הָעוֹלָם בְּשִׂיחוֹת חֲלִין עַד שְׁלֻעָתִים לֹא הָיְתָה נִרְאִית מִמֶּנּוּ כְּכַיְכּוֹל שׁוֹם קִדְשָׁהּ, כְּאֵלוֹ אֵין כָּל חֲלוֹק וְהַפְּרֵשׁ בֵּינוֹ לְבֵין שֵׁאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם חֵם וְשְׁלוֹם, אִף שְׂבֻאָמַת הָיָה קְדוֹשׁ מְאֹד מְאֹד בְּתַכְלִית הַקִּדְשָׁה וְהָיָה מִפְּרֵשׁ וּמִבְדֵּל בְּתַכְלִית מִכָּל עַסְקֵי וְעִנְיָנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה לְגַמְרֵי, כִּי הָיָה צְדִיק אֲמִתִּי מִבְּנֵי עַלְיָה הַגְּדוֹל בְּמַעֲלָה וְהַשְּׁגָה עֲצוּמָה מְאֹד מְאֹד וְכוּ' וְכוּ', אוֹלָם מְגִדֵּל פְּשִׁיטוֹתוֹ וְחִזּוֹתוֹ הַחִיצוֹנִית מָעוּ בּוֹ רַב הָעוֹלָם, כִּי עַל אִף פָּנָיו הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַמְאִירוֹת הָיָה מְרָאָה עֲצָמוֹ בְּמְרָאָה וּדְמוּת בְּשֵׁאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם כַּנִּל.

א

הָיָה נוֹהֵג לְהַסְתִּיר עֲצָמוֹ בְּכָל פַּעַם מִחֲדָשׁ מִהָעוֹלָם, כִּי הַצְּדִיק הוּא נִסְתָּר, בְּכַחֲבִינַת ^(א) וַיִּסְתֵּר מֹשֶׁה פָּנָיו, דִּהְיָנוּ שָׂיֵשׁ עָלָיו סְתִירוֹת וְתַמְיָהוֹת, אוֹלָם בְּאָמַת לְאָמַתוֹ מֵאֵן דְּאִיהוּ זְעִיר אִיהוּ רַב וְכוּ' ^(ב), וּבְכַחֲבִינַת ^(ג) בְּמִקּוֹם גְּדֻלָּתוֹ - שָׁם אֵתָהּ מוֹצֵא עֲנֻתָנוֹתוֹ. כִּי הַצְּדִיקֵי אָמַת הֵם יוֹדְעִים רְזִין עֲלָאִין, עַד שְׁכָּל דְּכַרְיָהֶם וּמַעֲשִׂיהֶם אֵינֶם פְּשׁוּטִים וְאִף בְּכָל שִׂיחוֹת הַחֲלִין שְׁלָהֶם וּבְכָל דְּבוּר וְדְבוּר וּבְכָל תְּנוּעָה שְׁלָהֶם יֵשׁ רְזִין, וְהַכֵּל בְּשִׁבְיָל תְּקוּן בְּנֵי־הָעוֹלָם, שְׂאֵי אִפְשָׁר לְתַקְנָם וּלְהַעֲלוֹתָם

(א) שְׁמוֹת ג', ו'. (ב) זִהְרַ בְּרֵאשִׁית, חַיִּי שְׁרָה קַבֵּב: (ג) מְנֻלָּה לֹא.

ולהחזירם בתשובה כי אם דיקא על-ידי שיחות חלין של הצדיק כנ"ל. גם ידוע כי הצדיקים האמתיים, אפלו בשעה שהם מתפטלים מדברי תורה ועושים עצמם כפשוטים לגמרי, הוא גם-כן עבודה נפלאה ונוראה בדרך נפלא ונשגב מאד (ד).

ומעשה באחד מאנשיו של רבי ישראל שחפץ מאד לקרב את חברו, אולם בכל פעם שהיה מדבר עמו מרבי ישראל היה נראה שהחבר אינו נותן לב כראוי לדברים וכמקל ראש בצדיק. ופעם נודמנו השנים סמוך למקום בו שהה רבי ישראל, ומיד נתמלא המקרב בשמחה ושכנע את חברו כי ישנו מעט את תכניותיהם בכדי שיוכלו לבוא לרבי ישראל ולהתראות עמו, וזה הסכים. ועם בואם אליו החל רבי ישראל לעשות דברים הנראים בעיני העולם כמשגשגים, והתבלבל החבר למראה עיניו עד שהחליט לבחון את הצדיק רחמנא ליצלן, בבחינת (שמות א, י) הבה נתחכמה לו, והחל לשאל את רבי ישראל שאלות שונות בנמרא, אולם רבי ישראל עשה עצמו כאחד שאין בפיו מענה, עד שזה הפנה ערף והסתלק. והנה, לאחר תקופת-מה, נתודע למקרב דברים מסימים על חברו, והבין למפרע מדוע נהג רבי ישראל עמו כנ"ל, דהינו מה שהוליכו בדרך בה יוכל להתרחק ואף לקצץ בנטיעות.

ובאמת, גם באותם הדברים ה'משגשגים' לכאורה שעשה רבי ישראל היו פונות הנסתרות ונעלמות מעיני כל, כי הצדיק נעלם ונסתר ומרום מאד מדעתנו עד שבהכרח שיהיו עליו קשיות ותמיהות, רק שעשה הדברים בפני אותו הנ"ל במכון וכפי מה שידע שיש לנהג עמו ולרחקו, בבחינת (ה) ופשעים יבשלו בם, וכמו שכתוב (ו): "כשאחד בא לקרב את עצמו לצדיק, מתר לו להרחיקו בששואל קשיות שאינו צריך".

(ד) לקוטי תננא עת. (ד*) שמות א, י. (ה) הושע יד, י. (ו) מדות, צדיק פנ.

וזה גם בחינת מה שהצדיק מכלכל דבריו במשפט ויודע איך לדבר ולנהוג עם כל אחד ואחד, הינו את מי לקרב ואת מי לרחק, הכל כפי המשפט שב לבו, ועל ידי זה הוא בוחן ובודק ומנסה את אשר בלבבכם של המתקרבים, אם הם באים להתקרב בלב שלם ובאמת, או אם לאו⁽¹⁾. וכך, בכל פעם שבאו מהעולם לבחן גדלתו של רבי ישראל, תקף שהיו נכנסים לחדרו היה אומר: אני זקן, אינני יודע כלום, עזבו אותי לנפשי וכו'. ופעם, בעת ששבת אצל אחד מחסידיו על שבת קדש, התארח שם גם איזה למדן שוטה, וכרב אולתו היה נדמה בעיניו שעשה רבי ישראל איזה דבר שלא פהלכה חס ושלום, ולמעשה מאת השם היתה זאת, כי טינא היתה בלבו ומצא בזה תואנה למצא ברבי ישראל כרצונו, ובכך גרם רעה לעצמו ונתרחק על ידי זה מעקר מקור חיותו תקונו ותקנותו, ובבחינת⁽²⁾ לא זכה - נעשה לו סם מות.

וכך גם ארע שהגיע לפני רבי ישראל אדם נכבד ובעל שם, אולם רבי ישראל לא חפץ כלל להתראות עמו ועשה עצמו כזקן פשוט הישן שנתו, עד שמגדל מבוכת אנשיו של רבי ישראל החלו לנסות ולתרוץ הדבר בפני אותו הגדול, אולם רבי ישראל לא השגיח כלל על הנעשה סביבו והמשיך להראות עצמו כישן, עד שזה קם בהקפדה ויצא.

פעם אחת הביא אחד מאנשיו של רבי ישראל איזה רב הנחשב לגדול ומפרסם להתראות עמו, אולם רבי ישראל דחה הדבר על הסף ולא חפץ כלל לראות פניו, ולאחר שאותו הנ"ל הלך לדרבו בפחי נפש, פנה רבי ישראל לאותו האחד שהביאו והוכיחו בתמיהה: כבר נפלתו בדעתו, איזה מן חברים יש לך?!

(1) ל"ה, גרים ג, יא. (ח) יומא עב.

מעשה שהגיע איזה אדמו"ר גדול לרבי ישראל והחל להתהולל בחכמתו ולדבר בלשון גדולות, ועל כל קשיא וקשיא שהקשה, תרצו רבי ישראל בתרוצי שוא, עד שזה הפנה ערף ויצא לחוץ.

ובאמת, כל אלו המחיצות והמספים בהם היה רבי ישראל מעלים ומסתיר את עצמו, היו לטובה גדולה לעולם מכמה טעמים, וכמבאר (ט), שאפלו מי שקלקל מאד מאד אף-על-פי כן הכל בודאי יכול להתקן על-ידי הצדיק שיש לו כח לתקן כל מיני קלקולים וחסאים ועוונות ופשעים, אולם יש לשבר המניעות והמספים בכדי לקבל את אורו, ומי שלא משבר המניעות - בודאי אינו ראוי לראות אורו הגדול, כי היה האור מסמא עיניו מרבוני אור והיה נעשה מתנגד וחולק לגמרי, רחמנא ליצלן. ועל-כן גם אותם שלא זכו לשבר מניעות המוח ולהתפטל אצל רבי ישראל, גם זאת היתה לטובה גדולה עבורם כנ"ל. וכפי מה שארע פעם, שהגיע אליו אחד ובקש רבי ישראל ממנו את הסודר שאותו הנ"ל היה לבוש בו, וזה התבלבל וחזר לאחוריו, כי "אולת אדם תסלף דרכו ועל-השם יזעף לבו" (י), ולמים הלביש עצמו במלבוש אדמו"ר ונעשה למפרסם של שקר והוליד רבים שולל, רחמנא ליצלן.

וכן היו מקרים רבים נוספים בהם ממש דחה רבי ישראל אנשים שונים בשתי ידיו הקדושות, בבחינת (יא): מתר לדחות בשתי ידיים את זה שלא קבל ממך תוכחה. ובבחינת (יב): נאה ומתקבל לקדושי השם שיעשו מסך ומגן עד שממנו יברח כל איש מציק ורשע.

(ט) ל"ה, בלאי בגדים ה, ענן בפנים ובשאר מקומות. (י) משלי יט, ג. (יא) מדות, תוכחה יג. (יב) שם, הרחקת רשעים יט.

ב

וְכָד, הָיָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מְצַמְצֵם וּמְלַבֵּישׁ אֹזְרוֹ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בְּכַמּוֹה חַפּוּיִים וְכַפּוּיִים וְהַעֲלָמוֹת, זֹאת גַּם עַל־מִנְתַּ שְׁיֻכְלוּ הָעוֹלָם לְאִיזָה בְּחִינַת שְׂיָכוֹת וְהַתְּקַרְבוֹת אֵלָיו, כִּי הִנְהַגְתָּ פְּשִׁיטוֹתוֹ הַיְתָה לוֹ לְחַפּוּי וְהַסְתָּרָה כַּנ"ל. אוֹלָם עִם זֹאת, בָּעֵת שֶׁנִּתְרַצָּה אֶחָד לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו בְּפְשִׁיטוֹת וּבְלָב שָׁלֵם, מִיָּד הָיָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מְסַבֵּיר לוֹ פָּנִים וּמְפַקֵּיר עֲצָמוֹ עִבּוּרוֹ אִף אִם אוֹתוֹ הַנ"ל הָיָה מוֹנֵחַ הֵיכֵן שֶׁהָיָה מוֹנֵחַ, רַחֲמָנָא לִיְצַלֵּן.

וּמַעֲשֵׂה שְׂאָרַע בְּמִירוֹן, וְהָיָה זֶה קִדְּם עֲלוֹת הַשַּׁחַר פֶּאֶשֶׁר צָוָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל אֶת מְשֻׁמְשׁוֹ שְׁיִלְכוּ לְטָבַל, וְזֶה חָשַׁב כִּי יוֹכְלוּ לְטָבַל בְּמִקְוֵה הַקְּרוֹב שְׁבַמּוֹשֵׁב, אוֹלָם רַבֵּי יִשְׂרָאֵל חָפֵץ לְטָבַל דְּוָקָא בְּמִקְוֵה מַסִּים שְׁבַצְפַת, דְּהִינּוּ שֶׁהָיָה עֲלֵיהֶם לְנַסֵּעַ וּלְהַטְלִיטל בְּכַדֵּי לְטָבַל דְּוָקָא שָׁם, וְעַם הַגִּיעִים לְמִקְוֵה שְׁבַצְפַת הַגִּיעַ לְשֵׁם אֶחָד מֵאַנְשֵׁיוֹ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל וּמִיָּד הִחֵל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְשׁוֹחַח עִמּוֹ וּלְחַזְקוֹ, וּלְאַחַר שְׁסִים דְּבַרְיוֹ צָוָה לְמְשֻׁמְשׁוֹ שְׁיַחְזְרוּ חֲזָרָה לְמִירוֹן, לְמִירוֹת שְׁעָדִין לֹא טָבְלוּ כָּלָל. וְהִבִּין הַמְשֻׁמְשׁ כִּי כָּל עֲנִין הַמִּקְוֵה נִסְתַּבֵּב מֵאֵת רַבֵּי יִשְׂרָאֵל עַל מִנְתַּ שְׁיַפְגִּישׁ עִם אוֹתוֹ הָאֶחָד וִירוֹמֵם דַּעְתּוֹ, וְכַפֵּי שְׂאָכֵן סֵפֶר לְאַחַר מִכָּן אוֹתוֹ הַנ"ל, שֶׁהָיָה בְּמַצַּב רוּחָנִי יְרוּד מְאֹד וּבָזָה שְׂרַבֵּי יִשְׂרָאֵל הַשִּׁיחַ עִמּוֹ - מִמְשׁ הַחִיָּה אוֹתוֹ וּבְטָל מִמֶּנּוּ דִּינִים רַבִּים, וְכַד נִודַע לְמַפְרַע כִּי מַגְדֵּל רְצוֹנוֹ הָעוֹ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְעוֹז וּלְחַזֵּק אֶת אוֹתוֹ הַנ"ל, בְּחַר 'לְטָבַל' דְּוָקָא בְּמִקְוֵה שְׁבַצְפַת, עַל אִף שֶׁהִדְבַר הָיָה פְּרוּד בְּטָלְמוּל כְּבִד עִבּוּרוֹ.

פַּעַם אַחַת הַגִּיעוּ אֶל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קְבוּצַת בְּנֵי יִשְׁיבָה לְיִטְאִית, וְהִחֵל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְשׁוֹחַח עִמָּם בְּחִבָּה רַבָּה וּלְצַחֵק עִמָּם, וּמְשֻׁמְשׁוֹ שֶׁהָיָה אִז בְּחִדְר - מַגְדֵּל יִרְאֵת רַבּוֹ וּמַגְדֵּל הַקְּרִבָּה שֶׁנֶּהַג רַבֵּי יִשְׂרָאֵל

עמם, חלשה עליו דעתו עד שפרכ מבוכתו יצא מהחדר ונשאר להטות
 אזנו ועיניו לדברים רק מבעד לסדק הדלת כמציין מן החרפים. וכשאלו
 פנו לדרבם, שמע אותם משיחים ביניהם בשבחו של רבי ישראל
 ובהתפעלות רבה ביצד זכה לעבר ולסבל כל-כף הרבה ואף-על-פי-כן
 פלו רק מלא בשמחה וחיית גדולה אף בגיל פולג. והבין המשמש
 מחכמת רבו, שידע ביצד לנהוג עמם בכדי לקרבם. גם ספר אחד
 מחסידות מסימת בהתפעלות רבה פי מעולם לא ראה איש בגיל כה
 מפולג ועדין מלא בשמחה כמו רבי ישראל, ובכל ערב שבת, קדם שהיה
 בא לביתו לקדש היה נכנס אצל רבי ישראל שישמח ויחיה את נפשו
 לכבוד שבת קדש.

ג

אמר: יש הקרובים אלי, אך רחוקים ממני; ויש הרחוקים, אך הם
 קרובים אלי.

ומעשה ביצד נסתבב שאמר דבורו היקר הנ"ל, והיה זה בתקופה
 בה החלו מהעולם להתקבץ אצלו אולם לא היה נראה כי
 באו לצורך עבודת השם באמת, רק כמנהג העולם לבוא לגדולים וכו'.
 ופעם אחת קדם 'שבת חנפה' הגיע אליו אחד מאנשיו מתוך געגועים
 וכסופים גדולים ולאחר שהטלטל רבות בדרך, ותכף בהגיעו אל רבי
 ישראל חזקו ואמר לו: יש הקרובים אלי אך רחוקים ממני; ויש
 הרחוקים ממני, אך הם קרובים אלי, דהינו שחזקו שלא יפל בדעתו
 מחמת רחוקו מהצדיק בגשמיות, ואל לו להסתכל על אותם הנכנסים
 אצלו תכופות, כי העקר הוא לבסוף ולהתגעגע להתקרב לקדשה
 באמת, וכפי שהבין אחד שהיה נוהג לשהות רבות אצלו ומדי פעם היה

רבי ישראל מרמז לו שילך וישוב, דהינו שיראה לעורר ולחדש עצמו לבוא להצדיק בכל פעם בכסופים ונענועים חדשים, ולא יהיה פרוץ אחריו בזקנה ובלא דעת והתחדשות, ובבחינת (יב*) זפאה מאן דעיל ונפיק.

מעשה בשנים שהפירו את רבי ישראל, ומגדל ההתעוררות לעבודת השם שנמט בהם, זכו להפריש עצמם מעסקי העולם הזה ולשהות חוץ לישוב תקופה ארכה של כמה חדשים פאשר רק בשבתות היו חוזרים חזרה לבתיהם. והנה, פעם אחת בתוך שקימו ביניהם שיחת חברים החלו להתגעגע ולהצטער על שמונה זמן כביר לא התראו עם רבי ישראל, ותכף שמו פעמיהם מצפת לרבי ישראל שהיה בירושלים, פאשר בכל הדרך מדברים הם ביניהם מגדלתו של רבי ישראל ועבודת השם. וכך, בתוך שספרו ביניהם בשבחו נפלה מחלקת ביניהם, אחד טען פי צריכים להתקרב לרוח הקדש של רבי ישראל שנה העקר, פי על-ידי זה מתבררת האמונה ונעשים תקונים נפלאים וכו', ואלו השני טען שצריכים להתקרב אל הגזעון שלו, הינו למתיקות שבדבריו, וכך המשיכו בוכוח מבלי שיגיעו לעמק השוה. והנה, עם בואם לרבי ישראל, החלו להתקרב לדלת חדרו מעט במרוצה, פי מגדל השתוקקותם להתראות פנים עמו ממש פתחו את הדלת יחד ונעמדו בפתח פאשר רבי ישראל היה יושב מולם וכממתין על בואם, ואז ארע דבר פלא, למעלה מגדר הטבע, רבי ישראל הביט בשנים במשך כחמש שניות מבלי לומר דבר, ובתם החמש שניות כאלו נזרקו השנים חוץ לחדר חזרה ונסגרה הדלת בעדם. ופנה הראשון, הינו זה שטען שיש להתקרב לרוח הקדש של רבי ישראל, אל חברו השני ושאלו: אתה

(יב*) זמר ונקהל ריג: האינו רצב.

שָׁמַעְתָּ מָה הוּא אָמַר, וְזֶה הַשְׁתוּמָּם עַל שְׁאֵלְתוֹ וְהַשִּׁיב שֶׁשָּׁמַע, וְאָמַר שְׂרָבִי יִשְׂרָאֵל אָמַר שְׂפֹאֵב שְׂפֹאֵנוּ אֲבָל הוּא עֵיף וְאֵין לוֹ זְמַן. וּמִיָּד הִכָּה הָרֵאשׁוֹן בְּתַדְהֵמָה נוֹסֶפֶת עַד שֶׁמָּמַשׁ קָפָא עַל מְקוֹמוֹ, הָיִיתָ וַחֲבֵרוֹ לֹא שָׁמַע בְּלָל אֶת מַה שֶּׁהוּא בְּעֵצְמוֹ שָׁמַע, כִּי הוּא שָׁמַע בְּאוֹתָן הַחֲמִשׁ שְׁנֵי־יָמִים שְׂרָבִי יִשְׂרָאֵל מְסַפֵּר לוֹ כֹּל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו בְּאוֹתָהּ הַתְּקוּפָה בָּהּ הָיָה חוּץ לְיִשׁוּב וְכֹל מַה שֶּׁאַרְעַע לוֹ בְּדַרְכּוֹ אֵלָיו וְשָׂאָר פְּרָטִים קְטָנִים שֶׁאַרְעוּ לוֹ וְאָמַר לוֹ, אֵינְךָ יוֹדֵעַ מַה שֶּׁפְּעַלְתָּם בְּנִסְיַעְתְּכֶם אֵלַי, אֵינְךָ יוֹדֵעַ, מִכָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה נִבְרָאוּ עוֹלָמוֹת שְׁלָמִים. וְהִבִּין אוֹתוֹ הָרֵאשׁוֹן כִּי חֲבֵרוֹ לֹא זָכָה עַד־כֵּן לְקַבֵּל בְּרוּר שֶׁל אֱמֶת בְּהַתְּקַרְבוּתוֹ לְהַצְדִּיק וְעַל־כֵּן לֹא הָאִיר בּוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ הַשִּׁיחָה כְּפִי מַה שֶּׁזָּכָה הוּא בְּעֵצְמוֹ לְקַבֵּל, וְלֹא הוֹסִיף לְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ יוֹתֵר מִכָּל הַנֶּ"ל בְּלָל.

מעשה בְּאַחַד שֶׁהַחֵל לִילֵךְ בְּדַרְכֵי הַתְּשׁוּבָה וְגַם שָׁמַע מְעַט מִרַבִּי יִשְׂרָאֵל, אוֹלָם עַד־כֵּן לֹא יָדַע בְּבִירוֹ מִי הוּא הַצְדִּיק הָאֱמֶת שְׂבִדוֹר, וּבְתוֹךְ חֲפוּשׁוֹ קָבַל עַל עֵצְמוֹ לִזְמַן בְּמִשְׁךְ אַרְבָּעִים יוֹם אֶת כָּל הַתְּהִלִּים וּבְכַךְ יַפְעַל שִׁירָאוֹ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם אֶת שְׂאֵהְבָה נִפְשׁוֹ, וּבְתוֹם אוֹתָם הָאֲרָבָעִים יוֹם נִסְתַּבֵּב שֶׁהַצְרָךְ לְהַגִּיעַ בְּדַחִיפּוֹת אֶל רַבִּי יִשְׂרָאֵל, וְכֹאשֶׁר הִכְנִיסוּ הַמְּשֻׁמֵּשׁ לְחֲדָרוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִצְאוּהוֹ שׁוֹכֵב עַל מַפְתָּו, וּבְקִשׁ הַמַּתְקָרֵב אֶת הַמְּשֻׁמֵּשׁ שִׁיעֲתִיר אֶל רַבִּי יִשְׂרָאֵל עֲבוּרוֹ, כִּי הָיָה נִצְרָךְ לְדַבֵּר חָשׁוּב, וְהַשִּׁיבוֹ הַמְּשֻׁמֵּשׁ כִּי אֵינּוּ יוֹכֵל לְדַבֵּר עִמּוֹ כְּעַתְּ הָיִיתָ וְנִרְאָה כִּי הוּא דְבוּק בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, וְתַכְף שְׂזָה הַקָּל רֹאשׁ מְעַט בְּדַבְרִים הַקִּיץ רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר בְּתַמִּיהָ: הֵיכֵן אָנִי? הֵייתִי לְמַעַלָּה בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וְכַעַת חֲזַרְתִּי לְתוֹךְ גּוֹפִי. הֵיכֵן אָנִי?! וְנִתְּבַחְלוּ הַשָּׁנִים בְּיוֹתֵר, וְרַמְזוּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְאוֹתוֹ הַמַּתְקָרֵב בְּלִשׁוֹן בְּקִשָּׁה: הַשָּׂאָר עִמִּי, הַשָּׂאָר עִמִּי, כְּאוֹמֵר: הָאֲמֵן בִּי, כִּי לֹאֵן תִּלְךָ? וְהוֹרָה לוֹ שִׁישְׂאָר

עמו ויהיה לאחד ממשמשיו, ולימים נתקרב אליו בהתקרבות גדולה ונהיה לאחד ממשמשיו.

מעשה באחד שהתגורר בבני-ברק והגיע למירון לפגש את רבי ישראל, וברב התלהבותו מראית פני הצדיק בקש אותו שיתארח בביתו כבר ביום למחרת, אולם משמשו של רבי ישראל השיבו בגחוך קל כי אין הדבר אפשרי המציאות היות וכבר רבים מפל קצוות הארץ בקשו זאת מלפניו, מה גם שלמחרת אמורה להיות לרבי ישראל פגישה חשובה מאד בירושלים. וזה השיב לעצמו בעל פרו: מה כבר אוכל לעשות? אם תהיה בידי הזכות אזי יגיע רבי ישראל לביתי. ושב לביתו כאשר בקשי מרח לעדפן את המשמש בכתבתו.

והנה, ביום למחרת, השכים והלך לעבודתו, אולם כבר בתחלת היום חזר באפן מפתיע לביתו מבלי שהוא בעצמו יבין פשר הדבר, ובעודו משתומם שמע את קולו של רבי ישראל משורר 'ג נח נחמ נחמן מאומן', ולא האמין למשמע אזניו, ומיד רץ בוריוות לחלון הפונה לחנית ביתו וראה את רבי ישראל יחד עם אותו המשמש שדחה את בקשתו יום קדם לבן. והסתבר, שרבי ישראל יצא השכם בבקר ממירון לכוון ירושלים, ובאמצע הדרך בצמט 'גהה' הורה למשמשו לעשות חניה, ולמרות דחיקת המשמש להמשיך בנסיעה פמתכנן מפאת קצר הזמן, סרב רבי ישראל לדבר וצוה לחנות. והשיבו המשמש בלית בררה כי יוכלו לחנות אצל פלוני המתגורר בסמוך, ודחה רבי ישראל את ההצעה. וזה, המשך והציע אפשרות נוספת למקום העצירה, אולם רבי ישראל בכל פעם דחה את דבריו ואמר כי הוא מענין בבית חם של יהודי בו יוכל לנוח מפרח הדרך. עד שלפתע נתן

השם בְּדַעְתּוֹ שֶׁל הַמְשִׁימֵשׁ כִּי אוֹתוֹ הָאֶחָד מֵאֶתְמוֹל - מִתְגַּזְרֵר אִף הוּא בְּבִנְיָ-בְרַק, וְתַכְּף אִשֶׁר רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֶת הַדְּבָר בְּשִׂמְחָה. וְכֹךְ, הַגִּיעַ רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְהִתְאַרַח בְּבֵיתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הָאֶחָד וְנִשְׁאַר שָׁם כְּשִׁבּוּעִים תְּמִימִים בְּהֵם הִשִּׁיחַ עִם אֲנָשָׁיו כַּמָּה שִׁיחוֹת קְדוּשׁוֹת שֶׁחִלְקָן אִף הֶעֱלוּ עַל הַכֶּתֶב ^(יג). אֲשֶׁרֵי חִלְקוֹ.

מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד מִמְקַרְבָּיו שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁאֲחֵר חֲתוּנָתוֹ לֹא זָכָה לְשִׁמְשׁוֹ וְלִהְיוֹת בְּמַחִיצָתוֹ כְּכַעֲבֵר וְהַדְּבָר גָּרַם לוֹ גְּעֻגוּעִים גְּדוֹלִים וְצַעַר עֵמֶק, וּפַעַם אַחַת הַגִּיעַ לְבַקֵּר אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל, וְתַכְּף בְּכַנִּיסָתוֹ לְחַדְרוֹ פָּנָה אֵלָיו רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר לוֹ: אִם אַתָּה עוֹסֵק בְּלִקוּטֵי תְּפִלוֹת - אַתָּה יָחַד עִם רַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ בְּעֶצְמוֹ. וּמִגְדֵּל הַשְּׁתוּמָמוֹתוֹ שֶׁאֵל מִיָּד: מִהֲלִקוּטֵי תְּפִלוֹת אֲנִי יָחַד עִם רַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ? וְהִשִּׁיבוֹ: כֵּן, כֵּן.

פַּעַם אַחַת, בָּעֵת שֶׁשָּׁהָה בְּבֵיתוֹ שֶׁל אֶחָד מִמְשִׁמְשָׁיו, פָּנָה אֵלָיו הַמְשִׁימֵשׁ וּשְׁאַלֹּו מַה הוּא רוֹצֵה, וְהִשִּׁיבוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל: אֲנִי רוֹצֵה שֶׁאַתָּה תֵּאָהֵב אוֹתִי.

עוֹד מֵרַחֵב לְבוֹ וּמִמְסִירוֹת נִפְשׁוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל עֵבֹר כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, נִתֵּן לְלַמֵּד מִמָּה שֶׁכָּתֵב בְּפֶתַח אֶחָד מִמִּכְתָּבָיו ^(יד), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: זֶה זְמַן רַב שֶׁמָּאֵד הָיָה קֹשֶׁה לִי מְלֹאכֶת הַכְּתִיבָה כִּי מִחֲלַת הַזְּקֵנָה גְּבַרְהָ עָלִי בְּיוֹתֵר, אוֹר עֵינַי כְּהוֹ וַיְדִי נִתְרוֹפְפוּ וּבְרַכְּכִי כְּשִׁלּוֹ וְכַחֲמֵי תֵשׁ וְהוֹלֵךְ וַיּוֹרֵד מִיּוֹם לְיוֹם, לֹא עָלִיד. גַּם צַעְרֵי הַגְּדוֹל מִמִּחֲלַת אִשְׁתִּי, שְׁנֵה כַּמָּה שָׁנִים שֶׁהָיָה חָיָה רַק בְּנַסִּים וְחֻסְדִּים גְּדוֹלִים מִהַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ, מְלַבֵּד שְׁאֵר יִסּוּרִים קָשִׁים בְּגִשְׁמֵי וְהַעֲקָר בְּרוּחֵנִי מַה שְׁאֵי אֶפְשֶׁר לְפָרְטֵם, אוֹלָם בְּכָל זֹאת מֵרַב אֶהְבֶּתְךָ בְּלִבִּי עַד הַנֶּפֶשׁ אֵינְנִי מְסִיחַ דַּעְתִּי מִמְּךָ וְאַתָּה קְבוּעַ בְּלִבִּי תְּמִיד בְּגְעֻגוּעִים גְּדוֹלִים, לְמִלְאוֹת רְצוֹנְךָ הַחֹזֵק לְשִׁמְעַ דְּבָרֵי הַצַּדִּיק הַמְּנַהֵיג הָאֲמֵתִי.

(יג) יִשְׂרָאֵל סָבָא, לְבַקֵּשׁ וְלִהְתַּפְּלֵל, סְפוּרֵי מַעֲשִׂוֹת. (יד) אֲבִי הַנְּחָל, הַשְּׁמִטוֹת.

ד

מעשה בזוג שעלה ארצה ונתקל בקשיים ויסורים רבים, ושמעו מעט מרבי ישראל והגיעו אליו לבקש עצה והתחזקות, ובעת שנכנסו לחדרו היה מספר לאנשיו את המעשה מ'בת מלך שנאבדה' (טו), והיו פניו הקדושות קורנות מאור, והיה מספר בקולו הנעים והערב איזה קטע מהמעשה, ואז היה חוזר ומספר את אותו הקטע באפן אחר תוך תנועות ידים נפלאות ושאר מיני חן שבעולם, ומדי פעם היה מ'דלג למעשיה אחרת מהספורי מעשיות, ושוב היה חוזר אל המעשה הראשון מהבת מלך, ובכל פעם היה מסבב ומשלב בספור דבריו מעט משבחה של ארץ ישראל, ובכך רמז והשיב לשנים על כל אותן הספקות והמניעות וחלישויות הדעת שהיו להם בענין העליה ארצה, אף-על-פי שעדין לא הספיקו כ'לל לפרש ענינם וצערם לפניו, עד שמגדל ההתרגשות המרבה החל הבעל להוריד דמעות. ודבר פלא נוסף ארע, שהאשה הבינה כמעט את כל דבריו של רבי ישראל למרות שלא ידעה כמעט את לשון העברית.

מעשה באחד שהיה גר בצרפת והיה רחוק מתורה ומצוות והיה נוהג לשוטט במדינות, ופעם נסתבב שהגיע בראש השנה לאומן, והכיר שם מעט אנשים שיעצו אותו לבוא ולהתראות עם רבי ישראל ואף ליתן איזה סך על פדיון, כי לזכיה עצומה יחשב לו. והסכים, והגיע לחדרו של רבי ישראל והמתין עד שיוכל להתראות פנים עמו, ותכף שהגיע לפניו נתמלא התרגשות ויראה עד שנשתתהה במקומו לכמה רגעים בשתיקה ורק לאחר איזה זמן מסר את המזון לידיו הקדושות.

וספר אותו האחר, כי על אף שלא ידע עדין כלל מענין ודוי דברים לפני הצדיק, הרגיש שהתודה לפני רבי ישראל וספר לו כל רחשי לבו מבלי שהוציא איזה דבור מפיו, גם הרגיש כי רבי ישראל יודע כל מה שעשה בימי חייו, גם את אותם הדברים שלא יכל להעלות על דעתו שיספרם אי פעם בפני אדם כל שהוא, וספר כי עד היום הוא מרגיש שבאותם הרגעים בהם התראה עם רבי ישראל, דבר עמו בשפה הצרפתית וכי רבי ישראל השיבו באותה הלשון.

ולמים, לאחר פטירתו של רבי ישראל, עלה אותו האחד ארצה והחל לילך בדרך התשובה, ופעם ראה באיזה מקום תמונתו של רבי ישראל ודרש עבורו, כי ידע שזהו הצדיק שהוציא מהיכן שהוציא וכי רק הוא יכל לעשות עבורו טובה נצחית שכזאת, דהינו מה שהעלה אותו משמד לרצון, והחליט כי יקדיש את חייו לקיים צוואתו, ובזה עקר עסקו מאותו יום ואילך.

מעשה באחד שהגיע לאומן בראש השנה הראשון לפתיחת הגבולות וראה שם בפעם הראשונה את רבי ישראל, ולמרות שלא יכל עדין לדבר עמו משום שלא ידע היטב את השפה העברית, אף-על-פי-כן הרגיש כי הצדיק הנמצא מולו הוא רבו וכי אינו מהעולם הזה - רק מהעולם הבא. ובאותו הראש השנה נסתבב שזכה שוב להתראות פנים עמו ואז אמר לו רבי ישראל: בקרוב מאד תמצא את כל האבדות שלך. ולמים זכה להמנות עם משמשיו ולפעל גדולות תוך מסירות נפש עצומה.

ספר אחד מאנשיו שאמו ידעה לדבר אך ורק בלשון הערבית, ששמע את רבי ישראל מדבר עמה בלשונה, זאת למרות שלא נשמע ממנו מעולם שדבר בלשון היו.

ובאמת, ידע רבי ישראל את כל הע' לשונות, כי זכה לשלמות לשון הקדש על-ידי שזכה לשלמות קדשת הברית (ט).
 ובפי שזכו לזה גם שאר הצדיקים יחידי הדורות, כמו יוסף הצדיק ומרדכי ועוד, כמובא במדרשים. ועל-כן ידע רבי ישראל להבין גם לשונות העכו"מ על אף שמעולם לא עסק בהם כנ"ל.

ה

והרי כמה מעשיות נאות, כיצד היה רבי ישראל יוצא אל אחיו ורואה בסבלותם ויודע את מכאוביהם, מה שהם רחוקים וערמים מתורה ומצוות, וכיצד היה פועל להשיבם מדרךים מקלקלות לדרך הישר ולהכניסם תחת כנפי השכינה.

מעשה פלא מן-קבוץ שחדש לאחר התקרבותו לרבי ישראל נפל אביו הזקן וקבל זעזוע מוח חמור, וברב צער פנה את רבי ישראל ושפך לפניו לבו, זאת למרות שלא האמין כי יוכל לפעל בכך דבר, היות ואביו שהיה מזה שנים מזכיר הקבוץ היה רחוק מכל קשר ליהדות. אולם אותו הין לא ידע אז כלל מרחב לבו של רבי ישראל ומנכונותו למסר נפשו עבור כל בר ישראל באשר הוא, ותכף שפנה אל רבי ישראל, מיד החל רבי ישראל לחזקו ולעודדו, והיה רבי ישראל נוסע לבדו באוטובוס לאביו לבית החולים על אף שהיה אז קרוב לגיל תשעים, והיה יושב סמוך למיטת האב ומשיח עמו רבות בנעם עד שהכניס בו הרהורי תשובה.

ונפלא הדבר מאד בעיני הין, כי מעולם לא שער בדתו כי ישנה עוד מסירות נפש שפזאת מאיזה אדם כל שהוא בעולם עבור אדם אחר, כי הלא חלף רק בחדש מאז שהכיר את רבי ישראל

וכבר הוא מפקיר עצמו עבור אביו הזקן, וכפי שספר, שרק שנים לאחר מכן החל לשער בדעתו מגדלתו של רבי ישראל, כיצד היה מוכן ומזמן למסר נפשו אפלו עבור הפחות שבפחותים, בבחינת (י) בלו סג - יחדו, דהינו שאף שזה היה סג מכל וכל מהקדוש-ברוך-הוא, אף-על-פי-כן היה רבי ישראל מיחד ומקשר עצמו עמו יחד להשם יתברך כנ"ל.

ואביו, סוף דבר היה, שבתוך תקופה קצרה נפטר האב באשר קדם לכן התעטרף והתעטר במליתו ובתפליו של רבי ישראל, ואמר רבי ישראל כי נפטר צדיק גמור, ובכל עת שקשה היה לין לקבל השבח הנ"ל על אביו, כי כל ימיו היה רחוק מהדת, חזר רבי ישראל על דבריו ואמר: הוא נפטר צדיק גמור. ופעם, אחר שקם הבן בחצות לילה ועסק בעבודת השם, אחר תפלת הותיקין שכב בביתו נים ולא נים, ובא אליו אביו בחזיון ונשקו בחם ובשמחה, כמורה לו על הטובה הנצחית שעשה עמו, מה שקרבו לרבי ישראל כנ"ל.

מעשה באחד שהיה דר בתל-אביב בשכונת בה היו מעשי פשע ופריצות רבה, וסבל מעצביות גדולות וממרות שחורות עד שנפסה לאבד עצמו לדעת מספר פעמים, רחמנא ליצלן, והיה רבי ישראל מגיע אליו במיחד ובמסירות נפש מטבריה לתל-אביב להחיותו, והיה נכנס לשכונתו, והיה עולה במדרגות הבנין, ואז היה נכנס לתוך ביתו והיה מחיה אותו ומשמח את נפשו. ובכל פעם שהיה רבי ישראל מגיע אליו כנ"ל היו העולם נועצים בו מבטיהם בכזו ובהשתוממות רבה, כי מה לו לעשות במקום שכזה, ואף-על-פי-כן היה רבי ישראל חזיר ובא לביתו של אותו היהודי פעם אחר פעם להחיותו, עד שהוציאו בגשמיות וברוחניות ממקום רפש וטיט והכניסו בעבודת השם ובשערי הקדשה, ולימים נעשה אותו הנ"ל לאדמו"ר בירושלים.

מעשה שארע אחר שקרב רבי ישראל איזה רב נכבד לחסידות ברסלב, ופעם בעת שישב רבי ישראל ללמדו תורה נשמעו נקישות בדלת, והיה זה יהודי מאיזה קבוץ בעל שער פרוע ובלבוש קצר וסנדלים, ונתן לו רבי ישראל 'שלום עליכם' בכבוד ובחיוך רחב וחס, ואמר אותו האחד כי שמע שרבי ישראל עוסק לקרב נפשות ליהדות ובכן הוא מענין לשוחח עמו, ומה גם שיש לו בעיות שונות שהיה מענין לשאל ממנו עצה, והשיבו רבי ישראל בנעים כי בעת אין הזמן מספיק היות והוא באמצע שעור עם הרב, אולם ישמח להפגיש עמו במועד אחר, וסכמו ביניהם מתי יפגשו. וכאשר הלך אותו האחד לדרך פנה הרב אל רבי ישראל בהקפדה ואמר: עד היכן מגיעה חצפתו של זה? כיצד זה שאינו בוש להגיע ליהודי כמוך בלבוש שפזה ובלא כפה? והשיבו רבי ישראל בנחת: ברוך השם שיהודי חפץ בדבר השם.

ובאמת, מה שדחה רבי ישראל את אותו היהודי לפי שעה וקבע להפגיש עמו רק לאחר מכן, הוא מחמת שידע שרוח הרב אינה נוחה הימנו וחשש שמא יוכיחו וירחקו, כי לא יוכל לשאת בפחיתותו.

ובך, החל רבי ישראל להפגיש עם אותו היהודי היקר ולהדריכו בדרכי היהדות, עד שזה חזר בתשובה. ופעם הגיע אל רבי ישראל וספר לו כי הוא עומד להתגרש היות ואשתו אינה מעניינת לחזר בתשובה, והורה לו שיביא אותה אליו, ובאה האשה, ולאחר ששוחח עמה אמרה האשה לבעלה כי אכן רבי ישראל הוא יהודי מיוחד במינו מה שלא ראתה עוד בדגמתו מימיה ושתתה בצמא את דבריו, אולם עדין אין הדבר מספיק בכדי שתשוב בתשובה, על-כן ברצונה להפגיש

עמו שנית, ולאחר ששוחח עמה רבי ישראל פעם נוספת חזרה בתשובה והעמידו השנים שמונה ילדים. ומגדל אהבתם של הזוג לרבי ישראל, מה שראו בו גדלה שכזאת בדבריו הקדושים היוצאים מעמקי לבו ומה שהכירו בטובה הנצחית שפעל עבורם, היו נכנסים אצלו לפרקים עד שהיו אצלו בבני-בית ממש.

בתחלת התקרבותו של אחד ממשמשו היה רבי ישראל מקרבו במתינות רבה וכחם רב, כך לדגמא הורה לו פיצד להכין עבורו ביצה ואמר לו, שים מים שיכסו את הביצה, ולאחר שירתחו כבה את האש, ואז תכסה את הפלי, שנים עשר רגעים לביצה רכה, ארבע עשרה רגעים - לקשה, ושלוש עשרה רגעים לביצה שאינה קשה ואינה רכה. פעם אחת אמר לו שיכין ביצה רכה, וזה תמה בלבו על מה כל הדקדוקים הרבים, כי על אף שידע שרבי ישראל הנו צדיק אמתו חד בדרא שאין לחקר אחר דבריו חס ושלום, אולם מה ההבדל והשני בכל מה שתאר לו רבי ישראל?! והחליט שיכין את הביצה בהמתנה של שלוש עשרה רגעים, ולא כפי שהיה אמור להמתין, דהינו שנים עשר רגעים, ולקח רבי ישראל את הביצה, טעם מעט, ואמר לו: זו ביצה לא של ארבע עשרה רגעים ולא של שנים עשר. והבין אותו המשמש שאל לו לתהות ולחקר יותר בדבריו של רבי ישראל, וכי הוא מדריך בדרך האמונה בדברי הצדיק ובפשיטות. וכך גם היה נוהג עמו רבי ישראל בנושא הלמוד, כי בכל פעם חפץ המשמש ללמוד מפיו הקדוש לקוטי מזהר"ן, אולם רבי ישראל היה עוסק עמו כמעט אך ורק ב'ספורי מעשיות של שנים קדמוניות', וכאשר היו מסימים הלמוד, היה רבי ישראל מסיים ואומר: וכיום יש לנו 'ג נח נחמ נחמן מאומן', כאומר שזה השם הקדוש מסגל יותר מכל הלמודים, וכפי שאמר פעם: 'ג נח נחמ נחמן מאומן' זה עולה על הכל, על כל התורה.

בַּעַת שֶׁהַתְּגוּרָר רַבִּי יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַיִם סְמוּךְ לְשְׁכוֹנַת 'מֵאָה שְׁעָרִים',
 בְּכָל עֵת שֶׁהָיָה יוֹצֵא מִבֵּיתוֹ לְכוּוֹן בֵּית הַפְּנִסָּת הָיָה נֹתֵק לִ
 בְּיַלְדִים מְזוֹנְחִים שֶׁשָּׁחֲקוּ לָהֶם בְּרַחוּבוֹת הַקְּרִים בְּלֹא שְׁמִירָה, וּפְעַם רַב־שׁ
 עֲבוּרָם מִשְׁקָה חֵם וּלְקַחֵם עִמּוֹ לְבֵית הַפְּנִסָּת. וְלַעֲת עָרַב, כֹּאֲשֶׁר הִחְזִירָם
 חֲזָרָה לְבֵיתָם הַתְּבָרָר כִּי הַיְלָדִים הִתְיַתְּמוּ מֵאֵב, וְאִמָּם שְׁלֹא יִכְלָה לְשִׂאת
 בְּנֵטֵל הַבֵּית הַכְּבֵד, הָיְתָה מוֹתִירָה אוֹתָם בְּלִית בְּרָרָה לְכַדָּם בְּרַחוּבוֹת
 עַד שׁוֹבָה לְבֵית בְּשַׁעוֹת הָעָרַב. וְשִׂאֲלָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל אִם הָיְתָה חֲפִצָּה
 שִׁילְמָדוֹ בְּמָקוֹם שֶׁל יִרְאֵת שְׁמַיִם, וְהַשִּׁיבָה הָאֵם בְּאַנְחָה גְּדוּלָה כִּי מִי
 יִתֵּן וְהָיָה מִי שִׁישְׁתַּדֵּל עֲבוּר הַדְּבָר. וּמֵאִזְ הַחֵל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתָּם תַּחַת
 חֲסוֹתוֹ וְהָיָה מִשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם כֹּאֵב רַחֲמָן, כִּי לֹא הִנִּיחָם בְּאִיזָה מְקוֹם לְמוּד
 וְלֵאחֵר מִכֵּן פָּנָה לְדַרְכּוֹ, אֲלֵא שֶׁהָיָה חוֹקֵר וְדוֹרֵשׁ וּמְמַלֵּא כָּל צְרֻכֵיהֶם
 בְּכָל עֵת בְּמִשְׁךְ שָׁנִים, כְּאֵלּוֹ הָיוּ בְּנָיו שָׁלוֹ עֲצָמוֹ מִמֶּשׁ. וּסְפָרָה הָאֵם,
 שְׂכָה גְּדוּלָה הָיְתָה אֶהְבְּתוֹ וּמִסִּירוֹת נַפְשׁוֹ אֲלֵיהֶם עַד שֶׁכָּשְׁהִגִּיעַ הָעֵת
 לְשִׂדְכָם לֹא נִתְּנָה הַסְּכָמָתָה עַל שׁוֹם שְׁדוּךְ קָדָם שִׁשְׂאֲלָה אֶת פִּיו.

וְקָדָם הַסְּתַלְקוּתָהּ שֶׁל אִשְׁתּוֹ הַצְּדִקְנִית שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל, מֵרַת אֶסְתֵּר
 מִיַּגְדֵּל עָלֶיהָ הַשְּׁלוֹם, בַּעַת שֶׁשָּׁכְבָה עַל עָרְשׁ דָּוִי, נִכְנָסָה אִם
 הַיְלָדִים לְבַקְרָהּ וּבִקְשָׁה מִמֶּנָּה סְלִיחָה וּמְחִילָה, וְאִשְׁתּוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל
 שְׁלֹא יֵדְעָה כִּלְל מִהַמַּעֲשֶׂה הַנִּ"ל, תִּמְהָה עַל הַהִתְנַצְּלוֹת וְאִמְרָה: רֵאשִׁית
 כֹּל, מִדּוּעַ עָלֶיךָ לְבַקֵּשׁ מִמֶּנִּי מְחִילָה, וְשֵׁנִית הִנְנִי מוֹחֶלֶת לְכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל
 שֶׁצָּעַר אוֹתִי וְכִדּוּמָה. וּבִקְשָׁה הָאֵם שׁוֹב שֶׁתִּמְחַל לָהּ בְּאִפְן פְּרָטִי וְלֹא רַק
 בְּתוֹךְ כִּלְל יִשְׂרָאֵל, וְהַחֲלָה לְסַפֵּר לָהּ כָּל טְרַחְתּוֹ וּיְגִיעָתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל
 עֲבוּר יְלָדֶיהָ בְּמִשְׁךְ שָׁנִים וּבָאָה לְבַקֵּשׁ מְחִילָה אִם בְּתוֹךְ הַשְּׁתַדְּלוֹתָהּ
 הִרְבָּה נִגְזַל מִתְּשׁוּמַת הַלֵּב שֶׁהָיָה אִמּוֹר לִיתֵן לְיַלְדָיו וְכִדּוּמָה, וְשִׁמְחָה
 מֵרַת אֶסְתֵּר מִיַּגְדֵּל מְאֹד מִהַדְּבָרִים עַד שֶׁאִמְרָה כִּי הִיא בְּעֲצָמָה צְרִיכָה
 לְהוֹדוֹת לָהּ עַל הַזִּכְיָהּ בְּמִצְוַת הַגְּדוּלָה.

מעשה, שפעם אחת בליל שבת קדש התאחר רבי ישראל ביותר להגיע לביתו, וכבר קדשו בני הבית ואכלו ואף ברכו ברפת המזון והניחו עצמם לישון, ומגדל השתוקקותה של בתו הקטנה לראותו, פנתה לאמה בתמיהה ושאלה: מדוע אבא עדין לא הגיע? והשיבה האם באפן חד משמעי ובחביבות: על אבא - אין להרהר. כל מה שהוא עושה - כך צריך להיות הדבר. ואכן, התגלה למפרע לאחר שנים סבת עפובו, מה שהיה לעתים רבי ישראל מתאחר להגיע לביתו בליל השבת, כי ארע שנפטר אחד מאותם שחלקו עליו ונותרו ילדיו ללא שמירה והשגחה, ובכל ליל שבת היה אץ מבית הפנסת אליהם ומקדש עבורם ומשמח ומחיה נפשם העגמה, ורק לאחר מכן היה שם פעמיו בנריונות לביתו ולמשפחתו, גם היה נוהג ללמדם תורה בתמידות והיה להם ממש פאב, וכל זאת ועוד היה עושה בצנעה, מבלי שידע איש, עד שלבסוף נתודע מעט מזה לאחד מבני משפחתו.

ובן מצאנו לנכון להביא לדפוס שני מכתבים מביין רבים, שנכתבו לרבי ישראל, ומהם יוכל הקורא להתעורר ולראות מעט מזעיר עד כמה היה רבי ישראל בואב ומרגיש בלבו צער נפש איש ישראלי הרחוקה מאביה שבשמים, עד שהיה מפקיר כל נפשו ומאודו עבודה, לקרבה להשם יתברך, כמובא רבות במקומות אחרים, וכפי שכתב (יח): השם יתברך יודע ועד שאני מוכן ומזמן למסר את חיי וממוני וכל אשר לי בשביל עסק זה, לקרב איזה נפש ישראלי להשם יתברך, או על-כף פנים להכניס בו איזה הרהור תשובה אפלו רק לרגע אחד בלבד.

לכבוד מורי ורבי, רבי ישראל בער אודסער.

השם חושב מחשבות לכל ידח ממנו נדח, איני יודע כיצד לספר לו מעט ממה שעבר עלי בכדי שישלח לי ויקבלני בשנית, כיצד אבדתי את עולמי בשתי ידי והיתה לי נפילה גדולה ואימה מאד מאד, הגם שאיני יודע איך יכלתי לעשות דבר כזה.

הענין היה שנפלתי שוב, כי יצאתי משיבת ברסלב ועברתי לישיבת וכו' ורציתי לשבח מה אני ומי אני, ואחרי כל-כך הרבה מניעות שהיו לי להגיע לברסלב - אבדתי הכל בשתי ידי ועזבתי הכל ודבקתי בשקר. אבל השם חושב מחשבות לכל ידח ממנו נדח ולא הרגשתי שום חיות, והצדיק בער בקרפי, ועברתי הרבה גלגולים במעט ימים ואני רוצה לחזור, אנא קרבני, סלח ומחל לי.

לכבוד מורי ורבי, הרב אהב ישראל הצדיק, הרב ישראל דב אודסער שליט"א. שלום רב וברכה.

אין כפי מלים להודות לכבוד תורתו על חסדו וטובו הגדול שגמלני עבור ילדי לחנכם לתורה ויראת שמים, וכל המלמד בן חברו תורה - כאלו ילדו. מאד שמחתי על עזרתו הגדולה כי זה היה לי להצלת נפשות, הצלת נפשות של ילדי ושל זוגתי, כפי שידוע לכבוד תורתו.

אני מודה לכבוד תורתו. ישא ברכה והצלחה בכל דרכיו, ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח. בריאות בגופא ונהורא מעליא, חיי אריכי ומזוני רויחי, אמן.

בְּכָל עַת וּבְכָל זְמַן אֲנִי מַעֲלֶה אֶת זְכוּרוֹן הַרְבֵּנִית זְוַגְתּוֹ שֶׁתְּחִיה לְרַפּוּאָה שְׁלֵמָה בְּקַבְרֵי הַצַּדִּיקִים, בְּזִכּוֹת מוֹרְנוּ וְרַבְנּוּ הַצַּדִּיק הָאֲמֵתִי נַחֵל גּוֹבֵעַ מְקוֹר חַכְמָה, לְרַפּוּאָה וְחַוּוּקָה וְאֲרִיכוֹת יָמִים וְשָׁנִים, אָמֵן.

מִוֶּת אוֹהֲבוֹ

סֵפֶר אֶחָד, שֶׁקֶדֶם שְׁזָכָה לְהִתְקַרֵּב לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל הָיָה דָר בְּשִׁכּוֹנַת יִקְרָה, וַיּוֹם אֶחָד הַתְּבַרֵּר לוֹ שְׂאִיזָה זְקֵן בְּעַל הַדֶּרֶת פָּנִים הַזְּקוּק לְסִיּוּעַ וְעִזְרָה עֶבֶר לְדוֹר בְּשִׁכְנוֹת לוֹ, וְכֵךְ בְּמִשְׁךְ פְּחָצִי שָׁנָה הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְבַקְּשׁוֹ בְּכָל פַּעַם שִׁיִּסִּיעַ וְיַעֲזוֹר לוֹ בְּמַטְלוֹת הַבַּיִת, וּבְכָל פַּעַם הָיָה מְדַבֵּר עִמּוֹ מִרְבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ עַד שְׁזָה הִחַל לְהִתְקַרֵּב בְּהִתְקַרְבוֹת גְּדוּלָּה, וְאָז פָּנָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵאוֹתָהּ הַדִּירָה הַיִּקְרָה שֶׁשָּׁכַר בְּנִ"ל לְדַרְבּוֹ. וְלִיָּמִים, אַחֵר שְׁזָה הִחַל לְהִתְקַרֵּב לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּהִתְקַרְבוֹת גְּדוּלָּה, שָׁמַע מֵאוֹתוֹ דְּבוּר קְדוֹשׁ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל הַנִּ"ל, הִיָּנוּ מַה שֶׁאָמַר שְׁמוּכֵן לְמִסֹּר אֶת חַיָּו וּמְמוֹנּוֹ וְכוּ' בְּשִׁבִיל לְקַרֵּב אִיזָה נֶפֶשׁ, וְאָז הִבִּין מִמְּסִירוֹת נֶפֶשׁוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל עֵבֹרוֹ בְּכָל אוֹתָהּ הַתְּקוּפָה, הִיָּנוּ שֶׁבְּאֲמַת לֹא הָיָה נֶצְרָךְ אֵלָיו כָּלֵל, רַק שֶׁשָּׁכַר אֶת הַדִּירָה הַיִּקְרָה בְּכַדִּי לְהִיּוֹת סְמוּךְ לוֹ וּבְכַדִּי לְקַרְבוֹ, וְכֵן מִמָּה שֶׁלֹּא חָסַךְ זְמַן וְאֲרִיכוֹת אִפִּים עֵבֹרוֹ, הִכַּל כֹּאֲשֶׁר לְכָל עֲשֵׂה רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּכַדִּי לְקַרְבוֹ לְצַדִּיק הָאֲמֵת.

אָמַר לְאַחַד: בְּכָל דְּבַר וּבְכָל עֲנִין שֶׁאַתָּה צָרִיךְ תְּבוּא אֵלֵי, וְאֲנִי אֲרָאָה שְׂיִהְיֶה לְךָ הַכֹּל בְּשִׂמְחָה.

ו

כָּל יָמָיו הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל גּוֹהֵג לִילָךְ לְגְדוּלֵי הַדּוֹר כֹּאֲשֶׁר הֵם, וּלְקַרְבָּם, וּבְסוּף יָמָיו עָנָה וְאָמַר כִּי כִּיּוֹם אֵינּוּ הוֹלֵךְ לְמַפְרָסְמֵי וּגְדוּלֵי הַדּוֹר כֵּבֵעֶבֶר הִיּוֹת וְאִי אֶפְשָׁר לָהֶם לְהִתְקַרֵּב וְכוּ'.

ספר בשבחם של כמה גדולים אמתניים שהתקרכו בתקופתו:

מהצדיק הקדוש הרב אלפנדרוי המכנה 'הסבא קדישא' ספר שהיה איש אמת וגבור, שלא השגיח כלל על אותם הרבנים הגדולים שלא הלכו בדרך הישר. גם ספר פי הרב אלפנדרוי עשה מצה ומריבה עם אותם הגדולים שהעלימו עין ממנו (מרבי ישראל) ולא נתנו לו למחיה כפי שהיו נותנים לשאר בני הישיבה, אלא רק בעשירית ממה שהיה מקבל בן-ישיבה אחר, והיה הרב מוכיחם קשות על העולה הגדולה.

בעת שהגיע הרב אלפנדרוי לטבריה, הגיע רבי ישראל לבית בו שכן ובקש לשמשו, אולם משמש הרב שפתח את הדלת סרב בזלזול לבקשתו וגרשו מלפניו, וחזר רבי ישראל ונקש על דלת הבית שנית ושלישית, ובכל פעם דחה אותו המשמש בלעג ובבוז, עד ששאל הרב את המשמש מיהו זה שחוזר בכל פעם לכאן ומה בפיו, והשיבו המשמש, ומיד הורה הרב להכניסו והניחו לשמשו.

ומנהגו של הרב אלפנדרוי היה, שעל אף שהיו מגיעים אליו למדנים שונים לקבל הסכמתו על חבוריהם, לא היה ממהר להעתר להם, ופעם הגיע אליו אחד ובקשו שיתן הסכמה על חבור בקבלה שפתב, ועין הרב בחבור ולבסוף נתן הסכמתו, ובא אליו רבי ישראל והראה לו כמה דברים בחבור הסותרים את הנאמר ב'עין חיים' בכמה מקומות, ונעמד הרב מרעיד ומשתומם, כי היה רבי ישראל נחשב לבן-ישיבה במדרגה הפחותה ביותר ולא היה נחשב כלל לבר-הכי, ובטל הרב הסכמתו שנתן על החבור. ומאז לא היה נותן יותר את הסכמתו על שום ספר מרם שהראה אותו לרבי ישראל שיאשרו.

ובאמת, כל מה שחפץ רבי ישראל לשמש את הרב אלפנדרוי, תכלית פונתו היתה לקרבו לרבנו הקדוש, וכפי שארע, שפעם אחת שמע אותו הרב אומר לקוטי תפלות בהתעוררות גדולה כמנהגו, ונעמד ברטט וזיע, כי מעולם עדין לא שמע תפלה שכזאת, ומיד נגש אליו בהתפלות ואמר לו: אני שמעתי מרבי נחמן גדולות, אבל מה שאני שומע מכם - לא ידעתי מזה כלום. מכאן והלאה לא תשמשו אותי יותר, אלא רק אני אשמש אתכם. והחל לקום בפני רבי ישראל ולהקדים תאר 'רבי' לשמו, עד שקדם הסתלקותו זכה לעשות ודוי דברים לפניו, על אף שהיה אז רבי ישראל רק כבן שלשים לערך.

מהקדוש והגאון העולמי הרב דב מורשא, שהיה למדן עצום ומפלג ביותר ומדי חדש היה מסים את כל הש"ס, ונתקרב לרבנו הקדוש על ידי הספורי מעשיות, ומגדל החריפות שאמץ את מחו יתר על המדה בעת שלמד בספר לקוטי מוהר"ן נעשה סמא למשך כשבע שנים, אמר רבי ישראל כי הוא ידע את כל כתבי האר"י ז"ל מתוך הלקוטי מוהר"ן. ואמר בשמו, שבלקוטי תפלות כלולים כל ספרי המוסר ואפשר על-ידו לזכות לענוה אמיתית. ובסוף ימיו, אחר שירד מנכסיו, אמר כי אלו היה אפשר להגיע לאומן היה אף מחזר על הפתחים בכדי להיות על הציון הקדוש.

ז

מענין מה שהצדיק מוריד ומשפיל עצמו בכדי לתקן נפשות ישראל, כבר מבאר (יט), שהצדיקי אמת מתווגעים כל ימיהם לתקן נפשות ישראל, ולפעמים מתקנים ומולידים נפשות שהם בבחינת אדם, ולפעמים מחמת עוונות הנפשות אין הצדיקים יכולים לתקנם בבחינה זו

ועל־כן הם צְרִיכִים לְהוֹרִיד עֲצָמָם אֲלֵיהֶם עוֹד יוֹתֵר וּלְהוֹלִידֵם בְּבַחֲנֵינָת בְּהִמּוֹת וַחֲיֹת טְהוֹרוֹת. וּלְפַעְמִים, מַחֲמַת עֲצָם הִרְעַ שְׁנֵאִיחוּ בְּהַנְפָּשׁוֹת, גַּם אֵת זֶה אֵינָם יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת, הֵינּוּ לְהוֹלִידֵם בְּבַחֲנֵינָת בְּהִמּוֹת וַחֲיֹת טְהוֹרוֹת, וּמְכַרְחִים לְהוֹרִיד עֲצָמָם אֶל אוֹתָן הַנְּפָשׁוֹת עוֹד יוֹתֵר.

וְכָךְ, הָיָה נִצְרָךְ רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְהוֹרִיד וּלְהַקְטִין עֲצָמוֹ בְּכָל עֵת בְּלִי שְׁעוֹר בְּכַדִּי לְהַעֲלוֹת אוֹתָן הַנְּפָשׁוֹת שְׂיָרְדוּ לְאֵן שְׂיָרְדוּ בְּעוֹנוֹתֵיהֶם הַרְבִּים, וּלְעֵתִים בְּגִדְל עֲנוּתָנוֹתוֹ וְרַחֲמָיו הַמְרַבִּים הָיָה מוֹרִיד עֲצָמוֹ אֲלֵיהֶם וְעוֹשֶׂה עֲצָמוֹ כְּמוֹתָם וְאֵף גְּרוּעַ מֵהֶם כַּנֶּ"ל, וְכָל זֹאת בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ עֲצוּמָה בְּלִי שְׁעוֹר בְּכַדִּי לְהַעֲלוֹתָם לְבַחֲנֵינָת אָדָם וּלְהַשִּׁיבֵן מִדְרָכֵי מִיתָה לְדְרָכֵי חַיִּים, לְקַרְבֵּן אֱלֹוֵי יִתְבַּרְךָ, וְכָל מַה שֶּׁהָיָה עוֹסֵק רַבִּי יִשְׂרָאֵל עִם אוֹתָן הַנְּפָשׁוֹת הַנִּכְאוֹת לְצַדִּיק תְּקוּנָן כַּנֶּ"ל זֹאת אֵי אֶפְשָׁר בְּלָל וּכְלָל לְהַעֲלוֹת עַל הַפֶּתַח, אֵף לֹא בְּרַמְזוּהָ בְּעֵלְמָא, וּמַעֲט מוֹעִיר מִזֶּה נִתֵּן לְשַׁעַר מִמַּעֲשֵׂה ה' הַיְהִינְדִיק' (ב).

וְאֵף שְׂזֹאת הַהִקְטָנָה, מַה שֶּׁהָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְבַטֵּל עֲצָמוֹ מִגְּדֻלּוֹתָו וּמוֹרִיד וּמְכַנִּיעַ וּמַגְשֵׁם עֲצָמוֹ בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ בְּלִי שְׁעוֹר לְצַדִּיק תְּקוּנָן הַנְּפָשׁוֹת כַּנֶּ"ל, הִיָּתָה רַק לְפִי שְׁעָה, וְלֹא־חַר מִכֵּן הָיָה חוֹזֵר לְמַעֲלָתוֹ הַרְמָה, אֶף־עַל־פִּי־כֵן לְעֵתִים קְרוּבוֹת הָיָה נִרְאֶה לְעֵין כָּל גְּדָל מְרִירוֹתוֹ וְצַעֲרוֹ הַגָּדוֹל שְׁסוּבָל עֵבוֹר הָעֲנִיָּן הַקְּדוֹשׁ הַנֶּ"ל, וּבְפִרְט כַּאֲשֶׁר הָיוּ הָעוֹלָם מְכַבִּידִים לָבֶם לְדַבְּרוֹ הַקְּדוֹשִׁים וְלֹא הָיוּ נוֹתְנִים דַּעְתָּם לְאוֹר הַשֵּׁכֶל שֶׁחָפֵץ לְהֵאִיר בָּהֶם, וּכְפִי מַה שֶּׁפַּעַם אָמַר: אֵין לִי עִם מִי לְדַבֵּר, וְכו'.

כָּךְ לְמַשָּׁל, בְּעֲנִין הָאֲכִילָה, הָיוּ פְּעָמִים בָּהֶם בְּקַשׁ לֶאֱכֹל, וְהָיָה אוֹכֵל כַּמִּיּוֹת הַמַּסְפִּיקוֹת לְמַסְפַּר אֲנָשִׁים, כַּאֲשֶׁר הָיָה בְּרוּר לְעֵין כָּל כִּי הוּא פּוֹעֵל בְּזֶה עֲבוֹר עֲנִינִים רַמִּים וּמִתְקֵן בְּזֶה תְּקוּנִים נִפְלְאוֹים הַיְדוּעִים

אך ורק לו בעצמו, כי בודאי הצדיק אכילתו היא יקרת ערך והיא רק בשביל הנשמה, כמו שפתוב (כא): "צדיק אכל לשבע נפשו", וכל אכילתו היא בבחינת אכילת הקרבנות ועוד, מה גם שעל-פי דרך הטבע היתה קיבתו קטנה מלהכיל אותן הפמיות שאכל, וכפי שספר אחד שארח את רבי ישראל למשך שבועים וחצי, שבאותה התקופה הנ"ל לא אכל רבי ישראל דבר, למעט פחות מכפית לפן פעם בכמה ימים.

כי באמת, בענין אכילת הצדיק ישנם ענינים גבוהים ונעלמים, כמו המתקת דינים, המשכת האמונה לעולם ועוד, וכמובא (כב) שישנם צדיקים אמתיים גדולים במעלה שיכולים לעבד את השם בכל דבר שבועולם, באכילה ושתיה ושאר דברים, ויכולים למחל עוונות על-ידי שתית יין, לעשות פדיון על-ידי אכילתם וכיוצא. וכפי שארע בעת שהתארח רבי ישראל אצל אחד ממשמשיו ופנה אליו לפתע ושאלו במעט תקיפות: היכן בנד? וזה השיבו שאשתו נסעה יחד עמו לאחותה, וכעבר מספר דקות שאלו שוב בתקיפות: היכן בנד, ושוב השיבו, וכן המשיך רבי ישראל לדרש עבור הילד כנ"ל בתדירות גוברת פעם אחר פעם עד שלפתע ממש הרים קולו בצעקה: היכן הילד! והשיבו האב בדאגה גדולה: אינני יודע, וצוה עליו רבי ישראל שימהר להביא לו לחם ויפל לו את ידיו, וברך רבי ישראל 'המוציא' ואכל מעט וברך ברפת המזון, ואז צוה עליו להביא לו מעט יין, והניח עצמו על מפתו. והנה, כעבר בשעתים התקשרה אשת המשמש וספרה מגדל הנס שארע לבנם הקטן כאשר נסעה עמו באוטובוס וכמעט שקרתה תאונה מספנת, והכרח הנהג לבלם בפתאומיות, ומחמת העצירה הפתאומית השלף הילד מידיה ונחבט באפן מספן ביותר, אולם בנס

גמור קבל מפה קלה בלבד ולא ארע לו דבר. אז ראה המשמש מרוח קדשו של רבי ישראל והבין פשר התנהגותו במשך אותו היום, וכיצד פעל באכילתו ובשתיתו לכפל הדין מבנו.

מעשה באחד שברשותו היתה דירה גדולה אך נטושה ומזנחת מזה שנים, הזכוכיות בה היו שבורות, הדלתות נתרקות וכו', ולטענתו היתה נגועה ברוח רעה, ולשם כך הזמין את רבי ישראל להתארח בה, אולם את סבת הארוח אמר רק לאחד מחסידיו של רבי ישראל שהתלזה אליו. ונכנסו אותם הדבורים של בעל-הדירה בלבו של אותו חסיד, ומה גם שתאר בפניו את מראה הדמות המפחידה, שחזרה משחור ועוד, עד שזה נתמלא בחרדה והחליט כי יישן בלילה לצדו של רבי ישראל, וכך פמוכן לא ירא מדבר.

ורבי ישראל, שראה ברוח קדשו את היראות הנפולות של החסיד, החל זמן קצר לאחר שזה נרדם לעשות מעין קולות שרק אותו חסיד יכל לשמע, ומיד התעורר אותו חסיד, ואז שאל ממנו אם יוכל ללכת למטבח ולצללות עבורו מעט כבד עוף, שתים או שלש חתיכות קטנות בלבד. ותחלה נסה החסיד להשתמש מהפקשה עם מספר תרוצים מחמת פחדו הגדול, אולם לבסוף לא יכל לסרב לבקשה והלך בפחד ובחפזה למטבח שהיה בקצה השני של הבית החשוך, הרחק מרבי ישראל. והנה, בעודו מחפש את כלי הבשול ברעדה, ושומע חריקת דלתות ישנות, מנסה אותו חסיד להרגיע עצמו באמירת השם הקדוש 'נ נח נחמ נחמן מאומן' ללא הרף ולהתגבר על פחדו הגדול, עד שלבסוף סיים לצלות את הכבד והביאו לרבי ישראל לאכל, וחזר לישן. ותכף שנרדם, הקיצו שוב רבי ישראל ובקש בנמוס פעם נוספת

את אותה בקשה, הינו לצלות עבורו כמה חתיכות כבד עוף במטבח הרחוק, ושוב הלך אותו החסיד ברעדה וצלה שתים-שלוש חתיכות עבורו.

וכך חזר הדבר על עצמו במשך כל הלילה עד הבקר, כאשר בכל פעם בקש רבי ישראל מאתו חסיד שיצלה עבורו רק כמה חתיכות כבד כנ"ל, מבלי שידע בכיכול מהיראות הנפולות של החסיד. ובאותו הלילה אכל רבי ישראל קילו שלם של כבד עוף. וכך עסק רבי ישראל לבטל מאתו חסיד את יראותיו הנפולות, מעבר לגוף המעשה עצמו, הינו מה שעסק בטהור הבית ועשה שם מה שעשה.

מעשה, כיצד קרב רבי ישראל כמה אנשי פשע שהיו ריקים מתורה ומצוות. והיה זה בעת ששטה רבי ישראל בארצות הברית בדירה הסמוכה להם, ולמרות שאלו היו מטילים מורא על כל סובביהם, בכל פעם שהיה רבי ישראל פוגע בהם היה נכנס עמם בדברים ומשוחח עמם בערמה ובחכמה נפלאה, עד שנכנסה אהבתו עמק בעמק לבם והחלו להכניס אצלו לפרקים. והיה רבי ישראל מקרבם במתינות גדולה, ושאל אותם: מה מעשיכם? והשיבו לו כי הם עובדים. ומיד השיב בהתפעלות רבה: הו.. צריכים לעבד הרבה מאוד וצריכים להרויח הרבה כסף, כי צריכים הרבה כסף. וכשאלו הוסיפו וספרו כי הם אוהבים לאכל הרבה, שוב הראה רבי ישראל עצמו מתפעל והשיבם בהתלהבות: רבנו הקדוש אמר שצריכים לאכל בשר בכל יום וצריכים לשנות טוב ולאכל טוב. ובכל פעם שהיו שואלים אותו שאלות, כגון: אם אפשר לעשן או שאי אפשר, היה משיבם: אפשר, ולאחר שתיקה קצרה היה מוסיף: וגם אי אפשר. וכך היו

שואלים אם אפשר ללכת עם מִכְנֵס קָצֵר או שְׂאֵי אֶפְשָׁר, וְשׁוֹב הִיָּה מְשִׁיבֵם כְּנֹ"ל, הִינּוּ שְׂאֶפְשָׁר וְגַם שְׂאֵי אֶפְשָׁר. וְהָיָה מִסְפֵּר לָהֶם מִקְדָּשֵׁת יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשָׁה, וְכִי רָאוּ לָנוּ לְהִתְלַבֵּשׁ בְּצַנִּיעוֹת, בְּמַלְבוּשִׁים אֲרָפִים, וְעַל־כֵּן אִם יוּכְלוּ עַל־כָּל־פְּנִים לְלַבֵּשׁ מִכְנֵס עַד לְבָרְפִים וְכוּ', וּבְכָל פַּעַם שֶׁהָיָה נִכְנָס לְדִירְתָם הָיָה מְשִׁמֵּעַ בְּמִכּוֹן קוֹל רַעַשׁ בְּמִקְלוֹ בְּכַדֵּי שְׂיִסְפִיקוּ לְלַבֵּשׁ מִכְנָסִים אֲרָפִים, כִּי כָּבֵד נִכְנָסָה בְּלִבָּם מְעַט יִרְאֵת הַשֵּׁם וּמִתּוֹךְ יִרְאֵת כְּבוֹד כָּבֵד לֹא רָצוּ שְׂיִסְתַּכַּל בָּהֶם בְּלִבוֹשׁ שְׂאִינוּ הוֹלָם.

וּפַעַם, בְּלֵיל שַׁבַּת קִדְשׁ נִכְנָס אֶחָד מֵהֶם לְדִירְתוֹ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּאֶשֶׁר כָּבֵד כָּל מְשִׁמְשֵׁיו שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל הִנִּיחוּ עִצְמָם לִישׁוֹן, וְשִׁעוֹן הַשַּׁבַּת כָּבֵד כְּבֵה, רַק גֵּרוֹת שְׁמֵן הַזֵּית הָרַפִּים שֶׁדָּלְקוּ הֵאִירוּ אֶת הַחֶדֶר הַחֲשׂוּד, וְרָאָה אֶת רַבֵּי יִשְׂרָאֵל יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּאוֹ וְהָיָה נֶעַ וְנָד הַלּוֹךְ וְשׁוֹב בְּאִטְיוֹת כְּשֶׁפָּנּוּ לְעֵבֶר הַנְּרוֹת. וּבְכָל פַּעַם שֶׁהִתְקַרַּב לְאוֹר הַנְּרוֹת הָיוּ נִרְאוֹת פָּנָיו הַקְּדוּשׁוֹת וְהַקּוֹרְנוֹת. וּכְשֶׁרָאָה זֹאת אוֹתוֹ הָאֶחָד נֶעֱמַד בְּרִתָּת וְזִיעַ וְצִמְרִמְרוֹת גְּדוּלוֹת הִתְפַּשְׁטוּ בְּכָל אֵיבְרֵי גּוּפוֹ מִכַּף רֶגֶל וְעַד רֹאשׁ, וְהָיָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל הוֹלֵךְ וּמְשִׁיךְ בְּנִגְוֵי הַמְּעוֹרְרִים וּבְקוֹלוֹ הָעֶרֶב תוֹךְ שֶׁהָיָה מִתְנוֹעֵעַ אִט אִט וּבְמִתִּיקוֹת עַל כִּסֵּאוֹ לְעֵבֶר הַנְּרוֹת הַלּוֹךְ וְשׁוֹב, הַלּוֹךְ וְשׁוֹב כְּנֹ"ל, וְהָיָה נִרְאָה לְאוֹתוֹ הָאֶחָד כִּי מִגְדֵּל הָעֲנַג וְהַמִּתִּיקוֹת מִמֶּשׁ תִּפְרַח נִשְׁמָתוֹ מִגּוּפוֹ בְּעוֹד רִנְעִים סְפוּרִים, כִּי נִגְוֵינִים כָּאֵלוֹ בּוֹדָאֵי אֵינָם שְׂיִכִּים לְעוֹלָם הַזֶּה, רַק לְעוֹלָם הַבָּא, וְתִכְף בְּבִקְרָה קָבֵל עַל עִצְמוֹ תְּשׁוּבָה.

וְהֵנָּה, הִגִּיעַ חַג הַפֶּסַח, וְהִחְלִיט רַבֵּי יִשְׂרָאֵל כִּי אֶת לַיַּל ה'סֶדֶר' יַעֲרֹךְ בְּדִירְתוֹ יַחַד עִמָּם, וְהָיָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מְסַבֵּיר לָהֶם פְּנִים וּבְלֵב טוֹב וּבְשִׂמְחָה רַבָּה, כִּדְ שֶׁלְמִרוֹת שְׂאֵלוֹ עֲדִין לֹא קִיְמוּ אֶת ה'סֶדֶר'

בהלכה מעודם ולא ידעו כלל כיצד עליהם לנהוג, אף על פירי כן די היה להם מה שראו ברבי ישראל והחלו לעשות כמותו בנטיילת הידים ובברכות ועוד, ועל אף שלא הוכיחם כלל בדברים, הצליחו לעשות הכל כראוי על פי ה'שלחן ערוך'.

והחל רבי ישראל לערוך את ה'סדר' ביראה עצומה ובהתעוררות נפלאה כמנהגו, עד שראש החבורה נתבטל אצלו לגמרי, כי לא יכל לעמוד בפני תאר פניו הקדושות, ובפרט כאשר שמע קולו הנעים מזמר הזמירות תוך תנועות ידיו המיוחדות והנוראות, והיה רבי ישראל נושא פניו הקדושות כלפי מעלה ומזמר: "לך השם המלוכה, לך השם המלוכה..", וכל הדרך התמלא באור קדוש. עד שמעצם תבערת לב האזרחים מהארת הצדיק, החליט הגדול שבהם כי הוא רוצה לחזור למוטב, ותכף במוצאי החג השליך כל עניניו ועלה ארצה ללמוד בישיבה בירושלים, והחל לקום בכל לילה בחצות ולערוך סדר תקון חצות ולהרבות באמירת הלכותי תפלות.

והנה, אחר שחזר רבי ישראל לארץ הגיע זמן ראש השנה, והגיע אותו ה"ל מהישיבה להיות בראש השנה עמו בירושלים, ולאחר סעודת הערב של היום הראשון חפץ לחזור לישיבתו, כי לא ידע ש'קבוץ' ראש השנה - פרושו שיש להתקבץ כל אותו הראש השנה יחד אצל הצדיק, ואמר לו רבי ישראל בנחת: השאר עמי ויהיה בסדר. ונשאר עמו, ולימים הפך לאחד ממשמשיו.

וספר אותו המשמש כי בכל אותה התקופה בה זכה לשהות במחיצתו של רבי ישראל בארצות הברית כנ"ל, לא היה רבי ישראל משיח עמו מעניני קדשה כלל מלבד מענין התפלה, והיה מחזקו

להתפלל להשם יתברך על כל מה שצריך לו וחזקו להרגיל עצמו להתבודד לפניו יתברך ולספר לו כל מה שעובר עליו ולהשיח לפניו יתברך כמו שמישיח עם חברו הטוב. גם ספר, כי כל מי ששהה באותה התקופה בדירתו של רבי ישראל, היה מרגיש כי מאיר בה אורו של משיח ממש עד שהיה בטוח כי בכל רגע ורגע עומד לבוא ולהתגלות בנדוד, במהרה בימינו אמן.

כך ועוד, היה רבי ישראל מוריד ומקטין עצמו בכדי לתקן ולהגדיל אף את אלו המונחים היכן שמנחים ומשקעים היכן שמשקעים, כי ישנן נפשות שנפלו בעוונותיהם הגדולים והרבים מאד עד תהום תחתיות ממש פידוע, בבחינת (כג) שתני בכור תחתיות במחשבים במצלות, והיה נצרך רבי ישראל להפיל עצמו מרום גבהי מרומים לתכלית הגשמיות דגשמיות עבורם, ובגדל ועצם פחו הנורא היה מעלה גם אותם לעילא ולעילא ומחדש נפשותיהם עד שהיו לבריות חדשות ממש, בבחינת (כד) למעבד נשמתין ברוחין חדתין, כי אפלו אותם הקליעולם ופחותים ומגשמים ביותר, ברגע שהיתה להם איזה התעוררות של אמת, מיד היה רבי ישראל מסביר פניו הקדושות אליהם, ואלו היו מתעוררים בזריות גדול לקראתו כתינוק אל אמו והיו מושכים עצמם אליו עד שהיו ממש נפסקים מן הטמאה ונדבקים אל הקדשה.

כתב (כה): הצדיק האמת בגדל קדשתו מוריד את עצמו לעמק הנפילות של כל ישראל בכל דור ומאיר בלב כל אחד שאפלו בתכלית החשך הגמור יתחזק גם כן ברצונות חזקים וכסופים גדולים לשוב להשם יתברך, ואפלו התעוררות כל שהוא פחות השערה אינו

נאָכד לעולם, כּי הצדיק האַמת משגיח על זה ומלקט ומקביץ ומאסף כּל הרצונות הטובים והנקודות טובות שיש בהם וכוונה מהם בנינים נפלאים.

ח

מגדל רצונו העז לעזר לכל אותם שנכשלו במה שנכשלו ונפלו להיכן שנפלו, לא פעם היה מתחיל להזכיר את עצמו בפניהם, אף שלמעשה ברור היה כי אליהם כּון בדבריו. כי פּאמת היה מסבב בדבריו הקדושים סבוכים ורמיזות באפן הנ"ל על-מנת שיוכלו העולם לקבל תוכחותיו, על דרך הכתוב (כ): "כשאתה מוכיח אותם שלא תקנו הטאת נעורים - תכלל את עצמך עמהם ועל-ידי זה יקבלו ממך". וכמבאר (כ) שהצדיק הגדול האמת הוא משתף עצמו עם אלו שפגמו מאד ועשו מה שעשו, ומוריד עצמו אליהם ועושה עצמו כמותם וגרוע מהם, כי הוא ענו מפל האדם אשר על פני האדמה.

כך ארע, שפעם בתוך שהשיח רבי ישראל עם אנשיו מהתכלית האמת ונגנות הבלי העולם הזה, החל במפתיע להזכיר כּביכול את עצמו ואמר: אני רחוק מאד, אני מרשע, אני רוצה לאכל, רוצה לישן. והיה ברור לכל כי הוא נוהג בתוכחתו באפן הנ"ל על-מנת שיוכלו הסוככים לקבל דבריו ולהתעורר מהם לתכליתם הנצחית, כי הוא בעצמו היה נקי בתכלית מפל תאוות העולם הזה והבלי, וכן מיד המשיך והוסיף: אנשים שוכחים מהעקר, בשביל מה האכילה והשנה והתאוות, האדם עושה מה שעושה ואחר-כך הוא רואה שהכל לא כלום!

ועל דרך הנ"ל הזכיר בחכמה גם בנושא הפרנסה והפּטחון (כ), ובנושא הנהגת הבית (כ) ועוד.

וְכַל מִי שֶׁלָּבוּ שָׁלֵם וְחָפֵץ לִילֵךְ בְּדַרְדָּר הַיָּשָׁר וְהַאֲמֵת, יוּכַל לְמַצֵּא בְּנִקְלָה מִתּוֹךְ שִׁיחוּתָיו הַקְדוּשׁוֹת פְּתָחִים רַבִּים לְצֵאת מֵאַפְלָה לְאוֹרָה וּלְהַצִּיל עֲצָמוֹ מֵעֲצוֹת שֶׁל הַמּוֹן־עַם שְׂאִינָם יוֹדְעִים כָּלֵל לְהִבְחִין בֵּין יְמִינָם לְשִׂמְאֵלָם, כִּי הָיוּ מִהֶעוֹלָם שִׁטְעוּ בּוֹ וְלֹא הִשְׁפִּילוּ לְהִבִּין מִסְבּוּב דְּבָרָיו הַקְדוּשִׁים אֶת תּוֹכְחָתוֹ, וּבָרַב אֲוִלְתָּם חָשְׁבוּ מַה שֶׁחָשְׁבוּ, כִּי לֹא פָקְחוּ עֵינֵיהֶם לְרֵאוֹת כִּי עֲלֵהֶם הוּא מְכוּן וְאֵת טוֹבָתָם הוּא מְבַקֵּשׁ. אוּלַם הַמַּעֲיָן הַמְשֻׁכָּל יִתְבוּנֵן בְּעֵין הָאֲמֵת בְּשִׁיחוּתָיו הַקְדוּשׁוֹת הַנִּ"ל, וַיְבִין מֵאֵלָיו כִּי בְּאֲמֵת לֹא כִּוֵּן עַל עֲצָמוֹ כָּלֵל וְכָלֵל, חֵם וְחִלְיָה חֵם וְשָׁלוֹם, רַק נִהַג בְּאִפְּן הַנִּ"ל עַל מְנַת שְׂיוּכְלוֹ הָעוֹלָם לְקַבֵּל עֲצוֹתָיו הַקְדוּשׁוֹת וּמִבְּלִי לְטַל מֵהֶם הַבְּחִירָה כַּנִּ"ל.

וְכַהֲ, הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל הוֹלֵךְ וּמוֹסִיף רֵיחַ טוֹב בְּנִשְׁמוֹת עַל־יָדָיו תּוֹכְחָתוֹ הַטּוֹבָה, וְהָיָה מְחַזְּקֵן וּמְאַמְצֵן שְׂוִתְגַבְּרוֹ וַיִּתְחַדְּשׁוּ בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם כִּכְחַ גְּדוֹל עַד שְׂיִזְכוּ לְתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּאֲמֵת.

וּמַעֲשֵׂה בְּאַחַד מִחֲסִידָיו שֶׁנִּפְלַ בְּדַעְתּוֹ מְאֹד מִחֲמַת שְׁמוּנָה זְמַן רַב שֶׁנִּסְפָּה לְשִׁבְרַת תַּאוֹת אֲכִילָה וְלֹא עָלָה בְּיָדוֹ, וְרָאָה כֹּל זֹאת רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּרוּחַ קְדוּשׁוֹ וּבִקְשׁ לְהַגִּיעַ אֵלָיו, וּבִהְיוֹתוֹ בְּבֵיתוֹ בִּקְשׁ מִמֶּנּוּ שְׂיִכִּין לוֹ אִיזָה תְּבַשִּׁיל מִיָּחַד לְאֵכֵל, וּבְכָל פַּעַם שֶׁהִגִּישׁ לְפָנָיו הַתְּבַשִּׁיל, הִחֵל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְאֵכֵלוֹ תוֹךְ שֶׁהָיָה מְשַׁבַּח טַעְמוֹ וּמְרָאָה עֲצָמוֹ כְּמַתְעַנֵּג מִהַמְּאֵכֵל בְּלִי שְׁעוֹר, וּבְכָל פַּעַם בִּקְשׁ שְׂיוֹסִיף עֲבוּרוֹ עוֹד מִן הַתְּבַשִּׁיל וְשׁוּב הָיָה מְשַׁבַּחוֹ וְאוֹמֵר: אֵינֶנִּי יְכוּל לְהַפְסִיק מִלְּאֵכְלוֹ. וּלְפַתֵּעַ, פָּסַק רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֲכִילָתוֹ, נֶאֱמַר: אוֹי לִי, אוֹי לִי, מָה עָשִׂיתִי, אֵיךְ נִפְלַתִּי וְאֲכַלְתִּי כֹל־כֹּף הַרְבֵּה, כִּיצַד אֵינִי מִתְבַּיֵּשׁ. עַד שֶׁמִּמָּשׁ הוֹרִיד דְּמַעוֹת! וְאָז קָם וְאוֹמֵר: דֵּי, מִסְפִּיק, רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם אָנִי מִתְחַרְטֵם, אֵינֶנִּי מִתְנַהֵג

כך יותר, והבה מעט באגרופו על החוזה בנהוג, ומיד החל לצחק ולשמח בלי שעור. אז הבין החסיד דרכי התשובה, ההתחזקות וההתחדשות.

מעשה, שבקש רבי ישראל להתארח אצל אחד, וזה הסכים, ויום לאחר שהתארח אצלו פנה אליו במעט צער ואמר באנחה: אוי אוי, עשיתי 'מקח טעות', באתי אצלך כי חשבתי לעצמי שאתה צעיר, שתוכל להקים אותי בחצות לילה ולעורר אותי לעבודת השם, אך טעיתי. והבין אותו האחד תוכחתו.

ארע, שאחד מאנשיו של רבי ישראל קם מאחר משנתו, ובהמשך היום תכף שנכנס אצלו פנה אליו רבי ישראל ושאלו: קמת היום מקדם או לא? וכשזה השיבו שהתאחר לקום, השיבו רבי ישראל: רשום בתחלת ה'שלחן ערוך' שצריכים להתגבר בארי לעבודת בוראו, שיהיה הוא מעורר השחר, ואם נכתב הדבר כבר בתחלת ה'שלחן ערוך', משמע שהפונה היא לגבי כל הלכה והלכה המובאת שם.

הוכיח בחבה את אחד שהחל לערוך עצמו לתפלת השחרית בשעות הבקר המאוחרות ושאלו: אתה מתפלל מנחה? וכשזה לא הבין בונתו, המשיך רבי ישראל לרמוז לו בלשון רכה מעין זו לחשיבות זמן התפלה.

מעשה באחד מאנשיו ששקל כמאה קילו והרגיש מעט שלא בנה עם עצמו, ופעם שאל אותו: ברסלבר ששוקל מאה קילו זה בסדר? והשיבו רבי ישראל בתמיהה: ברסלבר מאה קילו?! ששים זה מספיק.

מעשה בעשיר שהחל להתקרב מעט לרבי ישראל, ובכל פעם שהיה נכנס אצלו מיד היה רבי ישראל מתחיל לספר המעשה מהעשיר שהתקרב לרבי ישראל קארדונר עד שהפך לחסיד ברסלב וירד מנכסיו, וכך היה רבי ישראל מרמז לאותו העשיר הנ"ל את שעליו להפקיר ולהשליך לצורך התקרבות אמיתית, עד שלמים זכה להפקיר במסירות נפש עצומה כמעט כל הונו ורכושו להצדיק. אשרי לו.

ט

בעת שישבו כמה מאנשיו של רבי ישראל סמוך אליו, החל אחד להוכיח את חברו על שבירת תאות אכילה, ומיד רמז לו רבי ישראל שיחדל, והחל לספר מרב שלמה וקסלר, שהיה (רבי ישראל) הולך אליו מטבריה לירושלים ללמד יחד עמו הלכות, וכאשר ראה כיצד היה אוכל חשב לעצמו: אני אין לי שום קשר עם רב שלמה. וספר: עוד לא ראיתי בעולם הזה בן-אדם שאוכל כמוהו, הוא לקח איזה חתיכה קטנה מהמאכל, והחזיק אותה איזה זמן, עד שבלע אותה, ואחר-כך הוא לקח עוד כמה פרורים ואכל, רק כמו איזה צפור שאוכלת. אני אכלתי יחד עם רב שלמה והתביישתי מאד, הוא היה איש קדוש, הפנים שלו היו כמו של מלאך, מלא קדשה, רק קדשה, ורק לראות את האכילה שלו היה מספיק. פנים כאלו ואכילה כזו כמו של רב שלמה - לא ראיתי, הפנים שלו היה אור.

ומהמעשה הנ"ל הבין אותו האחד שהחל להוכיח את חברו פנ"ל ממעלת הצדיקים האמיתיים ומדרך התוכחה האמתית, פי עליו להזהר מאד בתוכחתו שלא לפגם יותר על-ידי

תוכחתו, וכפי שהזהירה התורה (ב): "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא".

פעם אחת נכנסו אל רבי ישראל כמה מאנשיו יחד עם אחד שעדין לא היה לו זקן ופאות, ורצה אחד מהם להוכיחו, ומיד רמו לו רבי ישראל שלא יעשה כן, ובתוך דבריו סבב ואמר בחביבות: אשרינו שיש לנו זקן ופאות ואנו מחפשים לקיים המצוות. ונכנסו דברי הצדיק באזניו והחל לגדל זקן ופאות.

הוכיח בנעם את אחד שגדל מעט זקן כמנהג העולם, ואחז בחבה בזקנו הקצרצר ושאלו: זה בשביל הלוקסוס או שהחלמט לעשות משהו עם עצמך? וספר אותו האחד, כי עד היום חקוק עמק עמק בתוך לבו המשפט הנ"ל עד שכמעט ואין יום שעובר עליו מבלי שהדברים יהדרו בראשו ובלבבו, ולעתים אף חולם על-כף בשנתו. וספר, כי לאחר שהוכיחו רבי ישראל במתיקות כנ"ל, הבטיחו בכל לב כי עוד יתקן דרכיו ויעשה תשובה.

מעשה באחיו של אחד מחסידיו של רבי ישראל שהיה גם הוא יהודי חרדי והגיע לבקור בארץ, וכאשר הציגו האח החסיד בפני רבי ישראל, השתומם רבי ישראל ושאל: מה עושה יהודי עם זקן ופאות בחו"ל? והוסיף לרמוז ולחזק לעגנו העליה לארץ, עד שפעבור תקופת-מה עלה אותו האח ארצה.

פעם אחת נכנס אליו אחד ואמר לו בצער כי קצר את זקנו, ומיד קפץ רבי ישראל והחזיק את הזקן שלו עצמו והחל לומר בבכייה ובהלה: אוי ואבוי לי, היכן הוא הזקן שלי? איפה הוא? והראה

כאלו מנסה לשמר את זקנו מכל רע. ופנה אותו האחד לרבי ישראל ואמר לו: קצרתני את הזקן שלי ולא ארע דבר לזקן שלכם. והשיבו רבי ישראל ברגע: אין דבר, הוא עוד יגדל. והבין אותו הנ"ל כי חפץ רבי ישראל לרמוז לו בזה על ענין ההתחזקות בעבודת השם עד אין שעור וערך, כי על אף שאסור חמור הוא לנגע בזקן, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (א) שעוברין בזה על חמשה לאוין, וכמובא בזהר הקדוש אזהרות גדולות על-כף, אולם אם כבר נכשל ונפל - עליו לחזק עצמו שלא יפל בדעתו חס ושלום, רק יתעורר יותר להתקרב להשם יתברך ויתחיל מחדש לכנס בעבודתו יתברך כאלו לא התחיל עדין כלל מעולם. ואכן, מאז והלאה חזק עצמו אותו האחד ביתר שאת ויתר עז, והחל לגדל זקנו, ולא השחיתו עוד כלל.

בתב (ב): עקר התקון והתשובה של כל אחד שמחייב לקבל תוכחה מהצדיק האמת, הוא על-ידי עזות דקדושה, כי על-ידי עזות דקדושה עקר תקון התורה והתפלה שעל-ידי זה מוכיחו הצדיק האמת. ועל-ידי זה שמקבל תוכחת הצדיק, שב להשם יתברך ומחזק את עצמו בעזות דקדושה מבלי להתבייש מפני המלעיגים. על-כן עקר התחלת היתהדות הוא על-ידי עזות דקדושה, בפרט בדורות ובעתים הללו, שעל-ידי זה קוצרים וחותרים את נפשו חכמתו ושכלו מהסמרא אחרא וזוכים להשגות אלקות, כי עקר התקון של השכל שיזכה להשגות אלקות אפלו הרחוק והנמוך והשפל מאד הוא רק על-ידי עזות דקדושה, להיות עז וחזק בדעתו מאד מאד כנגד המתנגדים והליצנים והמלעיגים וכו', ועל זה עקר סמיכתנו ותקותנו ותוחלתנו.

,

הִיָּה נוֹהֵג רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְהִתְקַשֵּׁר עִם אוֹתָם הַרְחוּקִים עַל־יְדֵי שְׁהִיָּה מְסַפֵּר עִמָּם מֵעַסְקֵי וְעִנְיֵי הָעוֹלָם, אוֹלָם אִט אִט הִיָּה מְסִיתָם לְדַרְדֵּר הַטּוֹב לְדַרְדֵּר הַיָּשָׁר, וְהִיָּה עוֹשֶׂה זֹאת בְּמַתִּינּוֹת רַבָּה וּבְחֻכְמָה גְּדוֹלָה.

וּמַעֲשֶׂה בְּאַחַד שֶׁהִגִּיעַ אֵלָיו וּשְׁאָלוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל: בְּמָה עוֹסֵק? וּבְשָׂזָה הִשִּׁיבוֹ בְּלִטּוֹשׁ יְהִלּוּמִים, מִיַּד הִחֵל לְהִתְעַנֵּן וּלְחַקֵּר עֲבוּר הַמְּלָאכָה בְּהִתְפַּעְלוֹת רַבָּה וּלְעוֹרֵר וּלְהַאִיר אוֹתָן הַנְּקֻדּוֹת הַטּוֹבוֹת שָׁבוּ הַמְּחַבְּאוֹת בְּמִלְּאכְתּוֹ, עַד שֶׁתּוֹךְ זְמַן קִצֵּר נִכְנְסָה אֶהְבְּתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּלִבּוֹ וְהִחֵל לְבוֹא וּלְהִתְרַאוֹת עִמּוֹ לְעֵתִים תְּכוּפוֹת וְאָף בְּקִשׁ לְאַרְחוֹ וּלְשִׁמְשׁוֹ, וְקִבֵּל עַל עֲצֻמוֹ עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם בִּירְאָה וְאֶהְבָּה.

פַּעַם אַחַת הִגִּיעַ אֶל רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֶחָד מֵאַנְשָׁיו עִם אֲבִיו שְׁהִיָּה בְּכֵן תִּשְׁעִים וּבָא לְבַקּוֹר בְּאַרְצָן, וְקִבְּלוּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּכַבּוֹד וְהִחֵל לְשׁוֹחַח עִמּוֹ אַרְכוֹת עַל אָף שְׂזָה לֹא יָדַע הֵיטֵב אֶת הַשְּׁפָה הָעֵבְרִית, וְהִחֵל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְסַפֵּר עִמּוֹ וּלְהַעֲלוֹת זְכוּרוֹת מֵהַפְּעַם הַרְּאִשׁוֹנָה שֶׁנִּרְאָה רַכֵּב בְּאַרְצָן, וְכֻלָּם פָּנּוּ אוֹתוֹ 'סוֹס בְּלֹא עֵינַיִם', וְהִחֵל לְסַפֵּר בְּדַרְדֵּר בְּדִיחוּתָא כִּי־צַד כָּלָם נִפְחָדוּ וּבְרַחוּ לְבַתִּיהֶם מִגְּדֵל הַפַּחַד, וְסַפֵּר גַּם מֵהַרְפֵּכֶת וּמֵהַמְטוֹס הַרְּאִשׁוֹן וְכִדּוּמָה, עַד שֶׁאַט אִט הִחֵל לְדַבֵּר עַל לִבּוֹ שִׁיעֲלָה אֶרְצָה, כִּי מִי יוֹדֵעַ יוֹם הַמִּיתָה אֵימָתִי, וְכִי מַעֲלָה גְּדוֹלָה הִיא לְהַקְבֵר בְּאַרְצָן יִשְׂרָאֵל, וְאָף עוֹדְדוֹ לְרַכֵּשׁ דִּירָה בְּאַרְצָן. וְהִגִּיה, עַל אָף שְׁהִיוּ הַדְּבָרִים רְחוּקִים מְלֵה־תְּקִיָּים, בְּתוֹךְ זְמַן קִצֵּר עָלָה הָאֵב הַיִּשְׁשִׁישׁ אֶרְצָה יַחַד עִם אִשְׁתּוֹ וְאָף רַכְּשׁוּ הַשְּׁנַיִם דִּירָה מְשֻׁלָּהֶם, וּלְאַחַר כְּמָה חֲדָשִׁים נִפְטַר הָאֵב וְזָכָה לְהַקְבֵר בְּאַרְצָן.

וְלְאַחַר אותה הפגישה בה שזוּחַח רבי ישראל עם האב פנ"ל, תמה הבן על מה שהרבה רבי ישראל לשוּחַח אַרְפוֹת עם אביו דוֹקא בְּנוֹשֵׂא הָרֶכֶב וְהַמָּטוֹס וְכַדוּמָה, וְבָא עַל דַּעְתוֹ כִּי בַעֲבַר הָיָה אָבִיו שָׁנִים רַבּוֹת מִמָּחָה גָּדוֹל לְמִנּוּעִים. אִזּוּ הִבִּין מִחֻכְמָתוֹ וּמְרוּחַ קִדְשׁוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל, מֵה שֶׁהִשִּׁיחַ עִם אָבִיו בְּחֻכְמָה נִפְלְאָה עַד שֶׁנִּקְשַׁר עִמּוֹ וּפָעַל לְהַעֲלוֹתוֹ אֶרְצָה.

מַעֲשֵׂה מהתקרבותו של אחד מאנשיו של רבי ישראל, שהגיע אליו בעודו מנער מתורה ומצוות, ותכף שראה פניו המאירות של רבי ישראל הרגיש כי לפניו נצב אדם קדוש היודע כל מה שעולל בימי חיי הבלו וכי יש בכחו לעזור לתועה ונטועה כמותו, להוציאו מעמק החשך והמרירות שבחיייו. והחל רבי ישראל לקרבו בחיבות ובהם, ושזוּחַח עִמּוֹ בְּפִשְׁטוֹת גְּמוּרָה עַד שֶׁלֹּא תֵאָר פָּנָיו הַקְּדוּשׁוֹת לֹא הָיָה עוֹלָה כָּלָל עַל דַּעְתוֹ כִּי נִמְצָא יַחַד עִם אָדָם כֹּה קְדוֹשׁ.

פַּעַם אחת פנה אליו רבי ישראל ואמר לו כי הלילה יישן על-יד מטתו, ושכב על מזרן למרגלותיו של רבי ישראל, ובחצות לילה הרבין רבי ישראל ראשו לעברו ונעץ בו מבטו, ותכף שנה פקח עיניו, נתקל בפניו הקדושות לנגדו ממש ומיד נפלה עליו יראה גדולה עד ששפסה עצמו בסדין, למרות שהיה איש עז וחזק, והחל להתפלל ברעדה שייסיר רבי ישראל מבטו ממנו ושיוכל לחזור להרדם, כי לא ידע את נפשו מגדל היראה שנפלה עליו. והנה בפקר, שוב החל רבי ישראל לקרבו ונתן לו את ה'נמלה' שיטל ידיו ראשון, וכשנה סרב מפאת יראת כבוד, הפציר בו מעט רבי ישראל תוך שלמדו הלכות נטילת ידים.

וספר אותו הנ"ל, כי מעצם הפשיטות שראה ברבי ישראל לא יכל שלא להמשיך ולהתקשר אליו באהבה גדולה, זאת על אף שבא ממקומות הרחוקים משוב, וכך ספר כי עקר מה שהיה רבי ישראל משיח עמו היה דוקא שיחות חלין ולא דברי תורה, וכך היה מקרבו אט אט עד שהחל לכנס בדרכי התשובה.

ספר אחד, שהתקרב לרבי ישראל רק על-ידי הספורים שהיה מספר לו ועל-ידי תנועות ידיו הקדושות, כי היה מרגיש שבתנועות ידיו הקדושות היה ממשיך לו אמונה והתחזקות ובטחון, לדגמא: כשהיה מספר מגבירתו של רבי ישראל קארדונר בעבודת השם, מה שלחם נגד כל החולקים והמונעים וקבל על עצמו כל היסורים למענו יתברך, קפץ אגרופו בחזקה ושם ידו מהמרפק ומעלה בתנועה הנהוגה בהורדת ידים ואז אמר: רבי ישראל קארדונר הוא היה עושה לבעל-דבר כך, והוריד ידו בחזקה כמנצח. כשהיה מספר כיצד היה רבי ישראל קארדונר מתפלל חוץ לישוב בהרים ובשדות, היה הולך ומרחיב תנועות ידיו הקדושות כמראה על רצונות מפלגים והתפשטות הגשמיות, וכשספר שמעצם השתוקקותו של רבי ישראל קארדונר להשם יתברך כמעט שהיה גווע, היה פוישט צוארו כלפי מעלה ושם כף ידו לרחבו, כמראה על שמעצם צערו וגעגועיו וכסופיו העזים להשם יתברך היתה נשמתו קשורה בגופו רק כחוט השערה וכי עומדת היא לצאת ולפרח אליו יתברך בכל עת ובכל רגע ממש. וכן כל שאר תאוריו היו מלויים בתנועות קדושות ובכל מיני חן דקדשה נפלא ונורא, עד שזה החל לשקד על דלתותיו של רבי ישראל יום יום וקבל עליו מלכות שמים באמת ובאמונה.

מעשה באיש אחד שהיה רחוק מטוב ומחויץ לקדשה, ונסתפב מאת השם שזכה להפגש עם רבי ישראל, ובכל פעם שראה את תאר פניו הקדושות המאירות בחן של קדשה נפלאה, היה נותר משתומם, כי רק על ידי מה שהתנוצצו כל כך פניו המאירות של רבי ישראל, התחרט על כל רע מעלליו וחפץ לשוב בתשובה. והיה רבי ישראל מרבה לצחק עמו ולשורר עמו בקולו המיוחד, עד שפרח קולו הקדוש להטוב הכבוש בעמקי לבו כמו חץ מהקשת. ופעם ארע שגזרת אותו האחד ביחידות עם רבי ישראל, ומגדל אהבתו אליו אור עצמו בגבורה, התקרב לרבי ישראל, אחז בו בשתי ידיו ואמר לו: רבי ישראל, אני אוהב אתכם. ונשקו במהירות בפניו ומיד ברח במנוסה חוץ לחדר מגדל היראה. ושם בחוץ חשב לעצמו: מה עשיתי? איך העזתי לעשות דבר שכזה? וכמעט שנפל בדעתו. וחזק עצמו שנית ונכנס במהירות שוב לחדרו של רבי ישראל, אחז בו שוב ואמר לו בנ"ל: רבי ישראל, אני אוהב אתכם. ושוב ברח בנ"ל. וכך נהג מספר פעמים, באשר בכל פעם היה רבי ישראל צוחק ושמח מגדל התקרבותו.

מעשה באחד שהגיע ביום שרבי וחם לראות פניו הקדושות של רבי ישראל ותמה מאד על שאינו מסלק הזבובים מעל פניו, כדרך כל בני העולם, גם ידע מכבר מסגופו הנורא של רבנו הקדוש, שכשפניו היו לפעמים מצפים בזבובים לא נשא ידיו להבריחם מעליו^(לג), ומתוך כך הבין מגדלתו של רבי ישראל ונתקרב אליו. גם ספר אחד ממשמשוי, כי על אף שהרבה לשמשו גם בימי הקיץ החמים ביותר, מעולם לא מצא אותו מזיע, ופעם נסע עמו ביום שרכי בכביש הבקעה במכונית ישנה וללא מזוג, ולא הזיע רבי ישראל אף לא קמעה. וכן ספר כי מעולם לא מצא שהעלו בגדיו של רבי ישראל ריח זעה וכדומה.

כך ועוד, היה רבי ישראל מדבר עם כל אחד ואחד לפי מקומו במקום שהוא, אפלו אם זה הרבה לעשות הרע בעיני השם עד שנפל להיכן שנפל, רחמנא ליצלן, והיה מצמצם שכלו הגדול ומדבר עמו בחכמה נפלאה ובמלאכה גדולה, עד שהיה מגביהו ומקשרו להשם יתברך ומשיבו בתשובה.

יא

מעשה באחד שבמשך תקופת התקרבותו לרבי ישראל התגברו כנגדו המניעות בלי שעור, וככל שחזק עצמו בעבודת השם, כך התעצמו כנגדו המניעות ביותר, ובכל פעם היה מחזק ומאמץ עצמו בחשק נמרץ מחדש, ושוב התגברו כנגדו המניעות כנ"ל, כי זה ידוע שבשואחד רוצה להצדיק את עצמו ולהתקרב להשם יתברך, אזי מצדיקים עליו את הדין, דהינו שנמשכים עליו דינים ויסורים, ובאמת זו ההתרחקות היא עקר ההתקרבות, כי עליו לעמוד בנסיון ולהתגבר ולהתאמץ להתקרב בנגעגועים יותר להשם יתברך. ופעם, הגיע לרבי ישראל לקבל ממנו התחזקות בעבודת השם, ואמץ רבי ישראל וחזקו, אולם טרם שפנה לדרכו אמר לו רבי ישראל שיחזור למחרת, והוסיף: הזהר שלא לפל משום דבר, הכל למזכה. והיתה אזהרתו של רבי ישראל תמוהה בעיניו מאד, היות ומספר דקות קדם לכן הרגיש התקרבות גדולה והם רב ממנו, ועל-כן נותר משתומם באשר הדברים הנ"ל נכנסו בעמק לבו.

והכלל, שמאותו היום החלו להתעורר עליו דינים ויסורים רבים, ובכפרט פי גם רבי ישראל בעצמו לא היה מראה לו כל סימן התקרבות והיה מרחקו ודוחה אותו, כביכול, ואף היה נוהג

לִיְסֵרוּ, בְּכַחֲנִית (לד) אֶת אֲשֶׁר יֵאָהֵב הַשֵּׁם יוֹכִיחַ וּכְאֵב אֶת בֶּן יִרְצֶה. וּפְעַם הִגִּיעוּ מִסְפֵּר חֲסִידִים אֶל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְהַחֲלִיט כִּי יִצְטַרֵּף אֲלֵיהֶם, וּבְהִיוֹתָם בַּחֲדָרוֹ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל שׁוֹב הַרְגִישׁ רְחוֹק מִרַבֵּי יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁנִּפְּל בְּדַעְתּוֹ וְהַחֲלִיט בְּלִבּוֹ כִּי כָּכָר לֹא תִהְיֶה לוֹ שׁוֹם תִּקְוָה וְתִקְוָמָה וְכִי הוּא מֵיֵאֵשׁ עֲצָמוֹ מֵהַתְּקַרְבוֹת לְהַצְדִּיק. וְתִכְף שֶׁעָלוּ בְּלִבּוֹ הַמַּחֲשָׁבוֹת הַרְעוֹת הַנ"ל, פָּנָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְאַחַר הַנּוֹכָחִים וְאָמַר שְׂיֵגִיד לוֹ לְיֵצֵאת מֵהַחֲדָר: אֵינֶנִּי רוֹצֶה שֶׁהוּא יִהְיֶה פֹה! וּמִיָּד הִבִּין אוֹתוֹ חֲסִיד שְׂאִין זֶה הַדְּרָךְ, הֵינּוּ לֵיֵאֵשׁ עֲצָמוֹ, חֵם וְשָׁלוֹם, וְנִזְכָּר בְּדַבְרָיו שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מֵאוֹתָהּ הַפְּגִישָׁה הַנ"ל, הֵינּוּ מֵה שֶׁחִזְקוּ וְהַתְרִיעוּ שֶׁלֹּא יִפְּל מִשׁוֹם דְּבָר בְּעוֹלָם, וְקִבֵּל עַל עֲצָמוֹ שֶׁלֹּא יִתֵּן לְעֲצָמוֹ לִפְּל עוֹד חֵם וְשָׁלוֹם, רַק יִחַזֵּק עֲצָמוֹ בִּיתֵר שְׂאֵת וְיִתֵּר עַז בְּעַבּוֹדָתוֹ יִתְבָּרֵךְ וּבְהַתְּקַרְבוֹתוֹ לְהַצְדִּיק מֵה שְׂיִוְכַל, יִהְיֶה אִיךָ שְׂיִהְיֶה.

וְאָבִין, לְאַחַר תִּקְוָפָה לֹא אַרְכָּה, לְאַחַר שֶׁהַתְּעוֹרֵר מַחֲדָשׁ לְתִשׁוּבָה בְּנ"ל, הִחֵל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְקַרְבוֹ שְׁנִית וְאָמַר לוֹ כִּי הוּא שְׂמַח מְאֹד עַל שְׂזָכָה לְעִשׂוֹת תִּשׁוּבָה, וְשׂוֹז שְׂמַחָה גְּדוֹלָה גַּם אֲצֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְסֵפֶר לוֹ כִּי הָיָה מְחִיב לְנַהֵג עִמּוֹ בְּאִפְּנֵי הַנ"ל, כִּי בְּכַךְ הִסִּיר מִמֶּנּוּ כְּתָמִים גְּדוֹלִים שֶׁרָאָה בּוֹ, וּמֵה שְׂזָכָה לְקִנּוֹת בְּאוֹתָהּ הַתְּקוּפָה אִי אֲפֹשֶׁר לְרַכֵּשׁ אֵף לֹא בְּמִלְיוֹנִים, כִּי הַתְּעוֹרֵרוֹ עָלָיו אִז דֵּינִים קְשִׁים, וְעַל-יְדֵי מֵה שֶׁהִצִּיר וְהִעִיק לוֹ בְּפִלְגָן מִמֶּנּוּ בְּכַפּוּל גְּמוּר. וְהוֹסִיף וְאָמַר: אֵינִי הַמְּשַׁכְּתִי לְךָ תִּקְוֹן מַחֲדָשׁ אֱלוֹל, הֵינּוּ לְהַפְּךָ דָּם לְדָם. גַּם אָמַר לוֹ כִּי לְרַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ יֵשׁ מְנַקִּים טוֹבִים. וּמִכָּאֵן וְאֵילֶךְ הִחֵל אוֹתוֹ חֲסִיד לְרְאוֹת הַרְחָבוֹת וְיִשׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׂמִיּוֹת.

ובאמת, מה שלעתים הצדיקי האמת נוהגים בתחלה לרחק את אחד, בבחינת שמאל דוחה, כל זה הוא נסיון למוכתו, כי זאת ההתרחקות היא תכלית ההתקרבות, בבחינת (לה) שלום שלום לרחוק ולקרוב, כי אי אפשר לקרב את הרחוקים כי אם על-ידי שיעמדו בנסיון של התרחקות, וכשהם עומדים בנסיון ודוחקים את עצמם להתקרב על אף שמרחקים אותם מאד כנ"ל, על-ידי זה הם משפרים כל המניעות שיש להם מבחויז ומכפנים ונכנע הרע שנאחז בהם, ועל-ידי זה דיקא הם מתקרבים להשם יתברך באמת (לב).

פעם אחת בקש רבי ישראל מאחד מאנשיו איזה שמוש קל ואותו האחד קים מיד את הדבר, ותכף החל רבי ישראל לגער בו על מה שעושה, למרות שעשה בדיוק מה שבקשו, וכשה בא להצטדק כי נהג כראוי, השתיקו רבי ישראל בתנועת ידו ובחבה. והבין אותו חסיד כי חפץ רבי ישראל ללמדו שעל-אף שלעתים מחרפים ומכזים אותו על חנם וכי הצדק עמו, אף-על-פי-כן אל לו להתרעם, רק ידם וישתק ויקבל הדברים באמונה ובאהבה, כי הוא ענין גדול.

יב

חזק כמה מחסידיו ואמר להם: אני לא מבין אתכם, מדוע אינכם רוצים מעט בזיונות, זה מטהר את האדם, זה לכפרה, כך עושים תשובה, אנשים אין להם שכל אז הם פורחים. והיה אחד מאנשיו שהבין ממעלת הזיונות והתקון שחפץ הצדיק לתקנו, ובכל פעם שהיו שורים דינים עליו ועל בני ביתו מיד היה נכנס לרבי ישראל ומבקש שיבנה אותו וכדומה, והיו שם מהעולם שלא הבינו פשר פנינתו וחשבוהו למוזר ותמהוני.

מעשה באחד מאנשיו שבתחלת התקרבותו נתלהב מאד מרבי ישראל ומאנשיו וחפץ מאד לארחו בביתו, אולם היה ירא במקצת בלבן מחמת יראת רבו ומחמת שידע מענין מה שהיה רבי ישראל 'מיסר' בביכול את מקרביו כנ"ל. ופעם אחת אור עצמו בגבורה ובקש את רבי ישראל שיבא להתארח אצלו לתקופת־מה, ושאלו רבי ישראל אם יש לו חדר עבורו, וכשה השיב בחיוב, שאלו מיד בפשיטות: מדוע שלא אבוא כעת? ומתוך בלבולו של זה, השיבו בחיוב תוך גמגום קל. ותכף שנכנס רבי ישראל אצלו החל לדבר בלשון התפעלות מביתו ולשבחו ואמר: עוד יהיה ביתך מפרסם בפי כל, הכל יבואו לראות בו את בעל־הפתק, ושאר דברים מרוממים מעין אלו, עד שזה החל לחשש מלהבא, וכעין הכתוב (ז'): "פעמים הצדיק מנשא את האדם ואחר־כך משפילו, וזה לטובת האיש".

ואכן, כבר ביום למחרת החל רבי ישראל ליסרו ולבזותו, ותכף כשהגיע אחד לבקרו, החל לקבל בפניו בהשתוממות כיצד זה שאין נותנים לזקן אפלו לא מעט לחם, עד שהכרח האורח בעצמו להביא לרבי ישראל לחם מדי יום ביומו, וזאת למרות כל הטוב והשפע שהציע בעל־הבית. ובדרך־זו היה נוהג רבי ישראל עם בעל־הבית במשך שלשת השבועות בהם ששה בביתו.

וספר אותו בעל־הבית, פי על אף שזכה למה שזכה באותה התקופה בה התארח רבי ישראל בביתו כנ"ל, למרות זאת הרגיש וידע פי באמת לאמתו לא זכה למה שייכל לזכות, פי לא חגר עצמו בלב שלם ונכון לקבל אותה המרירות שעלי־ידה היה זוכה לדברים הרבה, ועל־כן לא נהג עמו רבי ישראל כפי שנהג עם שאר אנשיו הנאמנים, רק במעט דמעט כנ"ל.

מעשה בזוג שהחל להתקרב לרבי ישראל ובכל פעם שהיו באים אצלו היה מקבלם באהבה ובשמחה, ופעם בעת שנכנסו אליו, דפק רבי ישראל ברגו על שלחנו ומען כי הם גנבו ממנו איזה סך ודרש בתקף המזון, והאשה שנבהלה מאד ולא הבינה תכלית כוונתו הטובה יצאה מן החדר בכבי, ואלו הפעל ששמע מעט מענין מה שלעתים היה רבי ישראל פועל נפלאות בגשמינות וברוחניות עבור מקרביו על-ידי שהיה מבזה ומיפר אותם מעט כנ"ל, נותר בחדר בדמימה ושתיקה תוך שהרהר בלבו תשובה. וכך, בעוד שנותרה האשה קפואה על מקומה מעבר לדלת ושומעת את הנזיפות בכעלה, נגש אליה אחד ממשמשויו של רבי ישראל והשיב מעט את רוחה ואמר לה כי אין צורך שתהיה כל-כך נחרדת, היות ורבי ישראל פועל בזה לטובתם ובודאי בעוד כמה רגעים ימתק דבוריו ויקרבם פחם חזרה. והנה, בעבור איזה זמן, פאשר היה נראה כי עומד הפעל לנוס גם הוא על נפשו מחמת מדת הדיון, וכבר פנה בלבו לכוון הדלת, שלף רבי ישראל לפתע בידו הימנית איזה שקית המלאה בכסף שהיתה מחבאת בתוך שרוול ידו השמאלית ואמר: אוי ווי, סליחה, תמחלו לי, גם צדיק יכול למעות. והחל לקרבם שנית. וספר הפעל לאשה, שתתקף שנכנסו לחדר, הבחין פיצד תחב רבי ישראל את השקית בעמק שרוולו עד שנראתה בליטה במרפק ידו, וכבר הבין כי עומד רבי ישראל לנהג עמם באפן הנ"ל לצורך המתקת הדינים עבורם.

מעשה באחד ממשמשויו שבעת ששמשו החל רבי ישראל לגער בו ולהקפיד עליו, ועל אף שזה ידע כי פנימיות כוונתו של רבי ישראל היא אך ורק לטובתו, ואין בלבו כל הקפדה כלל, חס ושלום, עם זאת היו הדברים קשים עבורו, עד שקם ופנה לרבי ישראל בעזות

דקדשה ובעינים דומעות ואמר: אין לי יכולת לקבל הדברים. ומיד השיבו רבי ישראל בנעם: טוב, טוב. פאומר שפעת ימתק מעליו ההקפדות, וכן הוה.

לא פעם, בתוך שהיה רבי ישראל מראה פנים של כעס והקפדה לאחד, מיד היה מחליף פניו לאחד אחר ומראה לו פנים שזחקות. וכן להפך, הינו שלעתים היה מסביר לאחד פנים ומקרבו, ואת חברו היה דוחה ומרחק, כי היה יודע להלך נגד רוחו של כל אחד ואחד, בבחינת (לח) איש אשר רוח בו, הינו שהיה יודע פיצד לנהג עם כל אחד ואחד בנפרד ובפני עצמו וכפי מקומו ושעתו, כפי מה שיידע רצונו ויכלתו לקבל התוכחה והמוסר.

עוד מענין מה שלעתים נצרך הצדיק בדרךיו הנסתרות ליסר בכיכול את מקרביו לצרך תקונם הנצחי, בבחינת (מ) נאמנים פצעי אוהב, ובבחינת (מ) כי הוא יכאיב ויחפש, ימחץ וידיו תרפינה, עין פלקומי הלכות (מא) מענין חצים דקדשה, ומביא שם מפת ידיו הקדושות של הפעטליר שהיה בלא ידים (מב), מה שיש לו כח כזה שפשוזרק חץ - יכול להחזירה, ועל-ידי זה יש לו כח לרפאות את הפת מלפה. ומקשה שם ושואל: מהי תועלת זריקת החצים, שמזכיר שיכול לזרק חצים ולהחזירם, הלא טוב יותר שלא לזרק אותם כלל. אך באמת אלו החצים בחינת דינים אינם מוזיקים כלל, אדרבא על-ידם הצדיק ממתיק ומבטל את הדינים, וזה סוד המתקת הדינים בשרשו, בבחינת אין הדין נמתק אלא בשרשו, ועל-כן גם בחינת זריקת החצים צריכים בשביל הרפואה כנ"ל. וכן מבאר (מב*), כי בשרש העליון הדין יקר מחסד, כי הדין

(לח) במדבר כו, יח. (למ) משלי כו, ו. (מ) איוב ה, יח. (מא) הלכ' תולעים, ד, ו. (מב) ספורי מעשיות, מעשה יג. (מב*) ל"ה, בהמה טהורה, ד, יז.

והיראה הוא חסד נפלא ועל־ידו דיקא נמתקים כל הדינים, בבחינת המתקת הדינים בשרשן כנ"ל.

יג

וכך, לא פעם היה נוהג רבי ישראל להצר מעט לאנשיו ברחמיו המרבים, בכדי להסיר ולבטל מעליהם יסורים כבדים שהיו ראויים לבוא עליהם, כמובא ^(מג), שלפעמים צדיק הדור בכעסו שיבעם על־יד - ממתיק דינים, וכעין מה שהצדיק נקרא 'תמר', כמו שכתוב ^(מד): "צדיק תמר יפרח", כי בכחו להמיר דינא קשיא בדינא רפיא.

ומעשה שהיה בעת שהתארח רבי ישראל עם מספר חסידיו אצל אחד, ועם ערב החל לצעק שלא מביאים לו מספיק לאכל, אף־על־פי שהשלחן היה מלא וגדוש מפל טוב, והיה נראה לעין כל כי הוא פועל בזה מה שפועל, אולם בעל־הבית שלא היה רגיל בזה הצטער ביותר ונפגע. ובבקר פנה רבי ישראל לאחד מאנשיו ואמר: אני מבקש מחילה, אני זקן, אני נוהר שלא לצער חס ושלום שום יהודי, אבל אתה צריך לומר לבעל־הבית שהוא צריך לשמח ולהודות לי על מה שזוכה לארח את אנשי שלומנו. והוסיף: אמת, עשיתי צרה, אבל זה היה לטובה גדולה, כי על־ידי זה לא יבואו צרות אחרות מרות וקשות שהיו צריכות לבוא. תאמר לבעל־הבית כי עליו לשמח, זה היה לטובה גדולה עבורו ועבור כל בני ביתו, וגם עבורכם וגם עבור כל העולם, וכן גם עבורי.

לא פעם, כאשר שכב אחד לישן בסמוך לרבי ישראל, בדיוק באותה נקדה המסימת בה היה מתחיל להרדם, היה רבי ישראל משמיע קול דק וצורם ומקיצו, או שהיה מבקש איזה שמוש וכדומה. ולעתים

(מג) מרות, המתקת דין צה. (מד) תהלים צב, יג.

היה נוהג לעשות זאת לאותו האחד במשך לילה שלם. ולמרות שאותו האחד היה נכנס בהקפדה מצד הקשי שפסגוף, למרות זאת ידע כי לזכות ולטובה נצחית יחשב הדבר, היות ואין כל שכל אנושי שיוכל לכוון בכל פעם אותו הרגע המדיק של יציאת הנשמה קדם השנה, ובנדאי מיטיב עמו רבי ישראל לתקונו ותכליתו.

ומעשה, שהגיע אליו אחד לאחר טלטול רב בדרך והיה יגע ביותר, ובעת שהניח עצמו לישון, נהג עמו רבי ישראל כנ"ל, ובמשך כל הלילה היה מקיצו בדיוק באותו הרגע הנ"ל. ובבקר, כאשר בא לטל רשות ולילך לדרכו בכדי לישן באיזה מקום, בקשו רבי ישראל בנמוס ובנעם אם יוכל לעזר לו בקריאה מתוך הסדור, מחמת חלישות מאור עיניו. ואותו היום היה חל המועד סבות, דהינו שבנוסף לסדר התפלה הרגיל יש לומר גם סדר 'הלל' ולטל לולב ולומר מוסף, ובליית בררה הסכים אותו האחד לעזר, כבכיול, לרבי ישראל בסדר התפלה, אולם בכל פעם שהיה אומר את התפלה בעל-פה ולא בקריאה מדיקת מתוך הסדור, היה רבי ישראל מבקשו אם יוכל להקריא עבורו דיקא מתוך הסדור מלה במלה ובקול רם. וכשזה הגיע לתפלת המוסף, מחמת גדל עיפותו, התבלבל באמירה של אותו היום, כי היה אז חל המועד סבות והאמירה בסדר התפלה שונה מיום לחברו, ואז החל רבי ישראל לומר בעל-פה כל סדר המוסף, והיה ברור כי לא היה נצרך כלל לאותו האחד שיקריא עבורו מהסדור, רק עסק עמו לטובתו באפן הנ"ל. וביום למחרת, נסתבב שהיה אותו האחד שוב ביחידות עם רבי ישראל, והחל רבי ישראל שוב לנהג עמו כנ"ל, ומיד החל החסיד להקפיד בלבו, ובבקר פנה רבי ישראל אליו ושאל: מדוע אתה בכעס עלי? והחל לפיסו ותלה הקלקול בעצמו ואמר: אני זקן וכו'. ולכסוף הוסיף ואמר: דע, שמה שעשיתי לך הוא טובה נצחית עבורך!

מעשה נורא, כיצד פעל רבי ישראל להמתקת הדינים ממני משפחתו של אחד מאנשיו בדרך בדיחותא, והיה זה כאשר בא להתארח אצלו ולעת ערב פנה אליו ושאל: היכן הם המתים שקלים שהיו אצלי? וכשזה השיבו שאינו יודע, פנה אליו בתקיפות ואמר לו: ישנם כאן רק שנים - אני ואתה, היו לי מאתים שקלים ואני לא לקחתי אותם, אם בן החזר לי את כספי. וזה התעקש שלא נגע כלל בממונו של רבי ישראל ואף הציע לו לחפש את הממון עבורו, והסכים רבי ישראל ואמר לו: חפש, חפש. והנה, לאחר שזה חפש בכל פנות הבית ולא מצא דבר פנה אליו רבי ישראל שוב ואמר לו: תראה, אני לא גנבתי, מכרח הוא שאתה גנבת. החזר לי את כספי. והוסיף: אני נשאר פה בבית הזה, אבל אני לא אוכל אצלך שום דבר, לא אוכל ולא שותה, תחזיר לי את הכסף. ובתוך כך בא אחד לרבי ישראל ומיד פנה אליו רבי ישראל והטה עצמו לכוון אגונו כממתיק סוד עמו, אולם הרים קולו באפן שישמע בעל-הבית ואז אמר לאורח: תראה, בעל-הבית גנב ממני כסף, אנחנו צריכים להזהר ממנו, תחביא ממנו כל מה שיש אצלך, מעכשו אני לא רוצה לאכל אצלו כלום, אתה תגיד לאשתך שתבישל לי כל יום ואתה תביא לכאן את האכל. וכך, החל האורח להביא לרבי ישראל מדי יום ארוחות חמות פאלו בעל-הבית נמנע מלארח את רבי ישראל כראוי ולבשל עבורו. ומדי פעם היה רבי ישראל מתאנח בינו לבין עצמו באפן שבעל הבית ישמע את מרירותו: אוי, מה שעולל לי בעל הבית, אוי לי, איך שהוא גזל ממני את הכסף, ככה סתם בלי שום בוששה. וכך, הגיע יום השבת, והגיע האורח לרבי ישראל עם תבשילי השבת וישבו השנים בשלחן נפרד משלחנו של בעל הבית, כי סרב רבי ישראל בכל תקף לאכל עמו, ומדי פעם החל מספר עד כמה הוא חושש שלא יגזל פעם נוספת כי סכנה גדולה מרחפת על

ראשו. והנה, תכף במוצאי שבת פנה בעל-הבית לרבי ישראל ושאלו: כמה כסף אמרתם שאני חייב לכם? והשיבו רבי ישראל: מאתים וחמשים. וזה קפץ ואמר: אמרתם מאתים! והשיבו: אולי שלש מאות. ושוב קפץ בבהלה, והשיבו רבי ישראל: שלש מאות וחמשים. ובכל פעם שזה השתומם ותמה, העלה רבי ישראל את 'תעריף' החוב, עד שזה הוציא מכיסו מאתים שקלים ואמר לו: הנה המאתים שקלים שגנבתני, והשיבו רבי ישראל בהשתוממות: גנבת?! לקחת. ומיד לקח הממון בידיו הקדושות והחל לעשות פדיון עבורו ולהתפלל בעדו. וספר בעל הבית כי מאותו היום בו עשה רבי ישראל את הפדיון עבורו כנ"ל, נמתקו ונתבטלו כל הדינים והמריבות והיסורים מבני ביתו באפן פלאי ביותר, כי כמה שפעל רבי ישראל באותם הימים בהם בזה אותו וכמה שעשה עבורו פדיון כנ"ל, הרבה להיטיב עמו ועם בני ביתו באפן שלא נתן לספר אחד לחברו כלל.

מעשה נזרא שארע עם אחד ממקרביו הנאמנים של רבי ישראל, שפעם אחת פנה אליו רבי ישראל בתקיפות ואמר לו: אתה חייב לי כסף. ונקב בסכום מסים. ומיד קפא אותו הנ"ל במקומו ולבו כמעט שנתק ממקומו מגדל הבהלה, וחשב לעצמו: מה עשיתי? מה עווני ומה חטאתי? כי באמת לא לקח מרבי ישראל בגשמיות דבר, ואף-על-פי-כן המשיך רבי ישראל לבזותו וליסרו, ואמר לאחד אחר שיאמר לאותו הנ"ל כי מי שגונב אין תפלתו נשמעת ועליו להחזיר את כל הממון, כי ידע ברוח קדשו שאותו הנ"ל מתפלל לעשות תשובה, עד שלאחר תקופה מסימת שלם אותו האחד לרבי ישראל את אותו הסכום בו נקב. ופעם גלה רבי ישראל כי באותה השנה היה צריך אותו הנ"ל להפטר מן העולם, ועל-ידי מה שעסק עמו כנ"ל בטל ממנו גזרת

מיתה. ומאז הבין אותו החסיד כי כל מה שעוסק רבי ישראל עם העולם, הכל הוא אך ורק לטובתם הנצחית בלבד, אף אם לעתים היו הדברים סתומים ונעלמים וקשים להתקבל על-פי פשוטן בלבד.

ובד, לא פעם היה מתנגלה למפרע כיצד היה רבי ישראל מרחם ברחמנות אמתית ונפלאה על העולם, וכעין המובא מגדל הטובה שעשה פנחס לישראל במה שלבש קנאת השם לנקם בהם ובזה הצילם ממה שהצילם, כי באמת לאמתו היה פנחס רחמן וכוונתו היתה אך ורק להציל את ישראל ממדת הדין, ואכן הצליח להשיב חמתו של הקדוש-ברוך-הוא מעליהם ולסלק מדת הדין מישראל (מה).

ופעם ארע, שברוך נסיעתו של רבי ישראל עם אנשיו נתקעה מכוניתם, וראה זאת אחד ומיד זרו עצמו לעזרתם ואף הוציא מכיסו הפרטי איזה סך ולא בקש כל תמורה, ואמרו לו החסידים כי נמצא עמם צדיק אמת, ובכך על-כל-פנים יגש לקבל ממנו ברכה, ותכף שפנה להתברך, החל רבי ישראל לבזותו, עד שזה נותר משתומם, כך שרק החסידים הבינו את 'ברכתו' של הצדיק.

יד

פעם אחת אמר רבי ישראל לאחד כי הוא חיב לו סכום מסים, ועל אף שלכאורה לא היה חיב לו דבר, השפיל להבין כי בטובתו הוא חפץ ואמר: "אשר לא גזלתי אז אשיב"⁽¹⁰⁾, דהינו שעקר תשובתו היא שישאל כפרה על העברות שאינו ידועות לו⁽¹¹⁾, והנהן רבי ישראל בראשו בהסכמה.

(מה) לקוטי מוהר"ן רמא, ענן בפנים. (מו) תהלים סט, ה. (מז) לקוטי מוהר"ן ל, ו.

פעם אחת פנה רבי ישראל אל אחד ממקרביו ואמר לו כי הוא חיב לו איזה סד, ואותו אחד טען כי אינו חיב כלל, והשיבו רבי ישראל: אפשר להתגלגל בעכבר או בחתול וכו'. אז הבין אותו האחד כי מוטב וישלם לרבי ישראל את הסכום כי בודאי הוא פועל בזה לטובתו, ושאחר זמן מה נזכר כי מספר שנים קדם לכן גנב מאיזה חנות את אותו הסכום המדיק בו נקב רבי ישראל.

וכן פעם אמר רבי ישראל לאחד דברים מעין אלו, דהינו שהוא חיב לו איזה סד ממוז, ואף שזה היה מוכן להשיב הסכום בו נקב, ענה רבי ישראל ואמר: אם תחפש באמת - תזכה להחזיר. והבין אותו האחד כי מעבר לתשובה הגשמית שעליו לעשות, דהינו להחזיר הממוז, עליו גם לחפש ולעשות תשובה באמת ובכל לב, ובבחינת (מח) נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד השם.

בעת שבוה קצת רבי ישראל את אחד מאנשיו בכדי לעוררו ולחזקו לעשות תשובה, טען אותו האחד ואמר: אף על פירכן הייתי באומן בראש השנה וגם בשנה הזו בעזרת השם אהיה שם. ושחק מעט רבי ישראל ולאחר מכן השיב: אבל אומן זה עם תשובה, צריכים לעשות תשובה.

ונראה, כי על אף שבאמת ראש השנה של רבנו הקדוש מסגל לכפר על הכל כידוע, עם זאת יש לעשות תשובה באמת, בבחינת (מט) פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין ושב, וכמוכא (ג), שאם רוצה האדם לסלק ולפטור עצמו לגמרי מתקון נפשו ואינו רוצה להשתדל ולעשות בזה כלל, רק רוצה שהצדיק בעצמו יעשה הכל עבורו, אזי בודאי אין הצדיק צריך לעסק עמו, כי אי אפשר לעזר לו

(מח) איכה ג, מ. (מט) ישעיהו י, י. (ג) ל"ה, פריקה ומעניה א, טו.

בְּשֵׁאינו רוֹצֶה לְעַסֵּק בְּעִצְמוֹ בְּתַקוּנוֹ כָּלֵל, וּבְכַחֲנִיַת (נא) אֲנִי לְדוּדֵי וְדוּדֵי לִי, דִּהְיִנוּ שְׂכָל מַה שְּׂאֲנִי חוֹתֵר וְעוֹסֵק יוֹתֵר לְחַבֵּר אֶת עִצְמִי לְדוּדֵי שֶׁהוּא הָאֲרֵת הַצַּדִּיק הָאֲמֵת - כְּמוֹ כֵּן הַצַּדִּיק מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ לְהָאִיר בִּי בְּתוֹסֶפֶת הָאֲרָה (נב). וְכִמוֹ שְׂאֵמֵר רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ לְאַחַד: אֵתָהּ בְּלַעְדֵי אֵינְךָ יְכוּל לַעֲשׂוֹת כָּלֵל, דִּהְיִנוּ לְתַקֵּן נַפְשְׁךָ בְּעִצְמְךָ. אַבֵּל גַּם אֲנִי בְּלַעְדֶיךָ אֵינִי יְכוּל לַעֲשׂוֹת דְּבָר, הֵינּוּ שְׂאֵם אֵתָהּ לֹא תַעֲשֶׂה כָּלֵל - בּוֹדְאֵי אִי אֶפְשָׁר לִי לַעֲשׂוֹת עֲבוּרָךְ הַכֵּל. כִּי הָאָדָם הוּא בְּעַל-בַּחִירָה וְאִי אֶפְשָׁר לְהַעֲלוֹתוֹ כִּי אִם בְּשֵׁישׁ לוֹ אֵיזָה הַתְּעוּרָרוֹת מֵעִצְמוֹ, וּכְעֵין מַה שֶּׁפְּעַם הוֹכִיחַ רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֶת אֶחָד וְאָמַר לוֹ: עוֹד אֶלְפֵי אוֹמְנִים לֹא יַעֲזְרוּ לְךָ אִם תִּמְשִׁיךְ לַעֲשׂוֹן בְּשִׁבְתָּ.

טו

מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּטַבְרִיָּה בְּתַקוּפַת הַמְּלַחְמָה בֵּין הָאֲנֹגְלִים לְתוֹרְכִים, כְּאֲשֶׁר בָּנוּ שָׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל נִקְלַע בֵּין שְׁנֵי מַחֲנוֹת הַלּוֹחֲמִים וּכְבֵר הָיָה כְּפִסֵּעַ בֵּינוֹ לְבֵין הַמּוֹת, וּכְמִדְמָה שְׂגָם נִפְנַע בְּרַגְלוֹ מִבְּדוּר, וְכָל הָעֵירָה עוֹמְדִים מִנֶּגֶד חֲסָרֵי אוֹנִים, הִמָּה רָאוּ כֵּן תָּמָהוּ נִבְהָלוּ וְנִחְפְּזוּ, כִּי מִי יוּכַל לִכְנֹס לְתוֹךְ הַמַּעֲרֵכָה וּלְחַלְצוֹ. וּלְפַתֵּעַ, נִכְנַס אֶחָד מִכֶּסֶה בְּמַלִּית לְתוֹךְ שְׂדֵה הַקֶּרֶב וּמָשָׂה מִתּוֹךְ הָאִשׁ הַצּוֹלֶכֶת אֶת הַיֶּלֶד אֶל מַחוּץ לְאֹזוֹר, וְהִנִּיחוֹ מְעַט הַרְחַק מִתּוֹשְׁבֵי הָעֵירָה הַמְּשֻׁתָּמְמִים, וְהָיָה זֶה רַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁהִתְעַמֵּף בְּמַלִּית וַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה שֶׁנֶּעוֹן בְּכַדֵי לְהַצִּיל בָּנוּ, וְהַשְּׁבִיעוּ שְׂלֵא יִסְפֵר הַדְּבָר עַד אַחַר פְּטִירָתוֹ.

מַעֲשֶׂה מִקְפִּיצַת הַדֶּרֶךְ מִמִּירוֹן לִירוּשָׁלַיִם. וְהָיָה זֶה בְּיוֹם שֵׁשִׁי קֶדָם כְּנִיסַת הַשְּׁבִיטָה, כְּאֲשֶׁר הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּמִירוֹן וְהָיָה צָרִיךְ לְשָׁבוֹת עַל שִׁבְתָּ עִם כְּמָה מַחֲסִידָיו בְּמִבְשֶׁרֶת צִיּוֹן שְׁבִירוּשָׁלַיִם, וְאוֹתוֹ

(נא) שִׁיר הַשִּׁירִים ה', ו' (נב) ל"ה, סְעוּדָה ה', כג.

חסיד שהיה אמור לארח את רבי ישראל היה מדאג מאד היות ועדין לא הכינו בביתו את השבת לקראת האורחים הנוספים והשעה כבר היתה דחוקה, והוא עצמו היה עם רבי ישראל עדין במירון, ורק אם יצאו מיד בנסיעה מהירה לירושלים יוכלו להגיע זמן מועט קדם פניסת השבת. ורבי ישראל, שראה חששות המארח, פנה אליו ואמר: אל תדאג, הכל יהיה מוכן בזמן ואני אשב את אצלך על השבת. והנה, לבסוף יצא המארח יחד עם רבי ישראל ברכבו הישן לכוון ירושלים, כאשר הוא נוהג במהירות פחותה מן המתר ובמתינות רבה מחמת יראת רבו שישב לצדו, ומלבד זאת, טעה בדרכו והאריך אותה ביותר מחמת שהיה עולה חדש ולא הפיר את הדרכים היטב. ולעמית זאת, יצא ברבע שעה מלפניו רכב חדיש ונסע בדרך קצרה וללא כל עכוב ובמהירות מעבר למת, ולהפתעת המארח הגיע עם רבי ישראל עוד לפני הרכב המהיר, דבר שהיה באפן ברור בלתי אפשרי על-פי דרך הטבע כלל. וכאשר פנה לרבי ישראל ואמר לו כי היתה להם קפיצת הדרך, רמו רבי ישראל בתנועות ידיו הקדושות בחיוב, אך שאין צורך לדבר מזה, רק להמשיך לקראת קבלת השבת.

בזמן מלחמת המפרץ כאשר כבר נפלו בארץ מספר טילים, הגיע לרבי ישראל אחד מחסידיו, ועם ערב פנה החסיד שהיה מעט מדאג ומטרד אל רבי ישראל ושאלו אם יש לו מסכה, והשיבו רבי ישראל בחיוב, והראה בידו לאחד המדפים בו היתה מנחת מסכה ארוזה ללא כל סימני שמוש. וזה הוסיף ושאל ביתר דאגה אם ישנו בבית חדר אטום, ושוב השיבו רבי ישראל בחיוב, ואמר שחדר זה הוא אטום, והפיט החסיד סביבו ולא ראה סימני אטום כלשהם. ורבי ישראל, שהבין חששות החסיד אמר לו: ישנו חדר אטום, והראה על חדר סמוך שהכינו

בני הבית. והנה, חלף איזה זמן ונשמעה אזעקה המתריעה על נפילת מיל. ומיד החיש החסיד עצמו לחדר האטום פשרבי ישראל נותר בחדר לבדו, והציץ החסיד בסקרנות מבעד לסדק הדלת לעברו של רבי ישראל לראות מה יעשה, וראה כי פניו הרצינו והאדימו ונתמלאו ביראה עצומה, ועצם רבי ישראל את עיניו והחל להתפלל בכח גדול, ולאחר זמן קצר פסק ופניו הראו סימני שלווה וחיוך, וכעבור כמה רגעים הודיעו ברדיו כי הטיל יורת באויר ולא נגרם כל נזק.

טז

אמר: יש לי שתי עבודות - לאכל ולישן. וכמוכא במקומות רבים מעבודתם של הצדיקים הרמים במעלה בענינים אלו, וכפי שאמר רבי ישראל: אין ללמד ממני בענין האכילה והשנה. ופעם באשר תמה אחד על שרבי ישראל אוכל מעט לחם, כזית בשר וכזית דגים על שבת קדש, באשר ידוע שיש להרבות באכילה בשבת, השיבו רבי ישראל כי על כל אחד לאכל כפי כליו.

מעשה שארע בירושלים באשר אחד מאנשיו קרא בספר המדות^(נז): "המביא דורון לתלמיד חכם פאלו מקריב בפורים", וחשב בלבו כי אם היה בית המקדש קים בנדאי היה אץ בשמחה להקריב בפורים, ועתה יש לו אפשרות לקים זאת על-ידי שיביא דורון לרבי ישראל. ומיד פנה למאפיה הקרובה ורכש כמה עוגות, ומשם רץ בזריזות להביאם לרבי ישראל, באשר כל דרכו מדמין הוא לעצמו שהנה הוא בדרך לבית המקדש להקריב בפורים. גם נזכר כמה שפתוב^(נד): "המזון שמהנה את הצדיק הרי זה פאלו עבד עבודת בית המקדש". ותכף בהכנסו, פנה אליו רבי ישראל כממתין

(נז) צדיק מזו. (נד) שם, מזו.

בהשתוקקות רבה עבדו וְלָקַח מִיַּד הָעוֹגוֹת בְּשִׂמְחָה, בְּרֶךְ וְאָכַל. וְהָיָה נִרְאָה דְבַר שׁוֹנֵה וְתִמּוּהַ בְּדַרְרָךְ אֲכִילְתוּ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מִשְׁאֵר הַפְּעָמִים, כִּי הַפְּעַם לֹא הִצִּיעַ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְאַף אֶחָד מֵהַנוֹכְחִים לְהִתְפַּבֵּד, וְאַף מִה שְׁהוֹתִיר - הִצִּינֵעַ בְּסִמוּךְ אֱלִיוֹ. וְלֵאחֲרַי אֵיזָה זְמַן נִזְכָּר הַחֲסִיד מֵהַנְּלַמֵּד בְּדִינֵי בְּפוּרִים, שְׂבֻפּוּרִים הֵנָּם מִתְּנֹת כְּהֵנָּה שָׂרָק הַכֹּהֲנִים אוֹכְלִים אוֹתָם וְאִסּוּרִים לְזָרִים, וְאֵינָם נֹאכְלִים אֶלָּא בִירוּשָׁלַיִם^(נב), וְרִאָה כְּזֶה אוֹת שְׁנֵתְקַבֵּל 'קֶרְבְּנו'.

מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד מִמְקַרְבָּיו שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל שֶׁעָסַק בְּתוֹרַה י"ז "וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שְׁקִיהֶם"^(נא), כִּי מִבְּאֵר כִּי יִרְאֶה וְאֶהְבֶּה אֵי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל כִּי אִם עַל-יְדֵי צְדִיקֵי הַדּוֹר, וּמִגְדֵּל הַתְּעוֹרְרוֹתוֹ מֵהַדְּבָרִים אֲזַר עֲצָמוֹ בְּגִבּוּרָה וְנִכְנָם אֶל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּעֵת שֶׁהִסֵּב עַל שְׁלַחְנוּ וְאָמַר לוֹ: בְּאֵתִי לְקַבֵּל מִכֶּם יִרְאֶה וְאֶהְבֶּה. וְדָחָה אוֹתוֹ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מֵעַט וְהִשִּׁיבוֹ: יִרְאֶה וְאֶהְבֶּה מְקַבְּלִים מֵהַצְּדִיק הָאֵמֶת, מִרְבְּנו הַקְּדוּשָׁה, כִּי הוּא מְלַמֵּד אוֹתָנוּ בְּתוֹרַה י"ז. אוֹלָם זֶה הַתְּעַקֵּשׁ וְאָמַר: בְּאֵתִי לְקַבֵּל יִרְאֶה וְאֶהְבֶּה מִכֶּם! וְשׁוֹב הִשִּׁיבוֹ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל כְּמִרְחַק וּמְקַרְבֵּי: מַה אֶתָּה מְדַבֵּר, רַבְּנוּ הַקְּדוּשָׁה גְּלָה זֹאת, אֲנַחְנוּ רַק חֲבֵרִים, מְקַבְּלֵי דִין מִן דִּין. וּכְשׁוֹהַ הַמְּשִׁיךְ מֵעַט בְּעַקְשָׁנוֹתוֹ, הוֹרָה לוֹ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְאָכַל מִשִּׁירֵי אֲכִילְתוֹ. וּבְאֵמֶת, עַל-יְדֵי מַה שֶׁהִנִּיחוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְאָכַל מִסְּעוּדָתוֹ, עַל-יְדֵי זֶה הַמְּשִׁיךְ לוֹ יִרְאֶה וְאֶהְבֶּה, וּכְפִי הַמְּבָאֵר בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה הַנִּל"ל וּבְשִׁאֵר מְקוֹמוֹת הָעוֹסְקִים כִּי^(נו), שְׁעַל-יְדֵי אֲכִילָה בְּכִשְׁרוֹת זוֹכִים לְהִתְקַשֵּׁר לְהַצְּדִיק וּמִמֶּנּוּ מְקַבְּלִים יִרְאֶה וְאֶהְבֶּה, דִּהְיֵנוּ שְׁעַל-יְדֵי מַה שֶׁאֲכַל מִסְּעוּדָתוֹ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל, שְׁוֹהוּ בְּחִינַת אֲכִילָה בְּכִשְׁרוֹת, עַל-יְדֵי זֶה נִתְקַשֵּׁר אֱלִיוֹ וּבְכַךְ הַמְּשִׁיךְ עָלָיו רַבֵּי יִשְׂרָאֵל יִרְאֶה וְאֶהְבֶּה כְּפִי שֶׁבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ.

(נב) [עַן חֲגִיגָה יח: וְרַמְבַּ"ם, בְּפוּרִים. (נא) בְּרֵאשִׁית מב, לה. (נו) ל"ה, בְּרַכַּת הַמּוֹזֵן א, עַן בְּפָנִים.

ספר אחד ממשמשויו של רבי ישראל, שפשהיה רבי ישראל נוהג לתן לו משירי סעודתו, הינו שהיה רבי ישראל בוצע את הלחם, אכל פזית, ואז היה מורה לו לאכל את שאר הלחם, בכל פעם שהיה רבי ישראל נוהג עמו פנ"ל, היה נזכר ממה שהיה הפעטליר חוזר ונותן לילדים לחם לאכל (נ:).

מעשה שהיה במירון בסוף ימיו של רבי ישראל כאשר היה כבר מעל גיל מאה, והיה זה ביום בו הפלטל והתינע רבות, ולעת ערב שכב במטתו והתנשם בכבדות והיה נראה כישן שנה עמקה ביותר, ואותו חסיד שהיה עמו חשב בדעתו כי כעת, כאשר רבי ישראל ישן, סוף כל סוף יוכל להתבונן מקרוב בתאר פניו הקדושות, כפי שחשק מזה זמן רב אך לא מצא עז בנפשו לכך מחמת אימת רבו. ואז, בעת שהתקרב לעבר פניו, מיד פקח רבי ישראל את עיניו, כאומר אל תחשב שאני ישן.

ובן פעמים רבות, בעת שהיה רבי ישראל נראה כישן כשאר בני העולם, התברר בנסבות שונות כי הוא היה ער לחלוטין, וכמוכא (נח), שפשהמדמה, שהוא כח הבהמיות שהם התאוות כלם מבקר היטב, אזי אין צריכים לישן, כי עקר השנה היא בשביל לברר המדמה, אבל כשהמדמה מבקר - אין צריך לשנה. וכבר העיד רבי ישראל על עצמו כי הוא נקי בתכלית מפל תאוות העולם הזה. וכפי שספר אחד שרבי ישראל התארח אצלו תקופה מסימת, שנדהם לראות כי אף פעם לא מצא את רבי ישראל ישן.

יז

אמר: תכף כשאחד בא אלי, אני רואה על מצחו כל מה שעבר. ומעשה מהתחזקותו של אחד מאנשיו של רבי ישראל באמונה בכחו של הצדיק לירד לכל המקומות הרעים שנפלנו בהם לצרף תקון אנשיו. והיה זה אחר תקופה ארבה בה זכה לשהות במחיצתו של רבי ישראל ולשמשו, ובמשך אותה התקופה היה נוהג לישן בסמוך לו והיה קם בכל לילה בדיוק בחצות, והיה הדבר לפלא בעיניו כי עד אז מעולם לא זכה להתעורר בחצות אף לא פעם אחת למרות כל מאמציו ונסיונותיו, ואלו מאז שהחל לשמש את רבי ישראל באותה התקופה כנ"ל, היה מתעורר בדרך פלא בכל לילה בחצות, ואז היה נושא מבטו לעבר רבי ישראל, ורבי ישראל היה מראה עצמו כאלו גם הוא מתעורר כמה שניות לאחריו מחמת הרעש שזה עשה. והאמין וידע אותו האחד כי לא דבר ריק הוא וכי רבי ישראל פועל עבורו ומקיצו על אף שאינו מרגיש זאת בגשמיות. וכך, היה אותו חסיד מתעורר בכל לילה בחצות והיה שם פעמיו ליער, והיה חוזר לתפלת ותיקין עם רבי ישראל.

באחד הלילות, הקדים להתעורר החסיד מחמת וכו' שארע לו, רחמנא ליצלן, וכשהביט לעבר רבי ישראל השתומם לראותו נעור ונועץ בו מבטו. והלך כבושה למבל ושב לישן, וכעבור זמן מה נדהם להתעורר שנית מחמת אותה הסבה, ושוב ראה כי רבי ישראל נעור ומבטו נעוץ בו כבראשונה. והבין אותו חסיד כי בנוסף למה שהתאמתו מחשבותיו כי אכן זהו רבי ישראל שהקיצו במשך אותה התקופה, גם התחזק בכך שכל אשר מתרחש עמו גלוי וידוע לפניו וכי הוא נמצא עמו בכל אותן הירידות והנפילות שעובר, בבחינת (ט) אנכי

אֵרַד עִמָּךְ מִצְרִימָה וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַּם עָלַי, וּכְעֵין מִה שֶׁכָּתַב רַבֵּי יִשְׂרָאֵל (ס):
הַצַּדִּיק הָאֵמֶת הַגָּדוֹל הַנּוֹרָא שְׁלֹא טָעַם טָעַם שׁוּם חֵטָא חַס וְשָׁלוֹם מֵעוֹלָם
בְּלָל וּבְלָל, הוּא יוֹרֵד בְּכּוֹנֵה לְמִקּוֹמוֹת הַרְחוֹקִים וְנִמְוָכִים מְאֹד מְאֹד
בְּשִׁבִיל לְהַעֲלוֹת הַנִּפְשׁוֹת מִשָּׁם לְהַחְזִירָם בְּתִשׁוּבָה, וּבִכַח זֶה הַצַּדִּיק יֵשׁ
תִּקְוָה לְכֹל מִי שִׁיאֲחִז בּוֹ שִׁיעֲלָה מֵעֵמֶק יְרִידָתוֹ לְעֲלִיָּה גְדוֹלָה וְכו'.

יח

אָמַר, כִּי בְּעֵינֵי הַתְּאֻנָּה הוּא נָקִי בְּתַכְלִית, וּכְעוֹר הַמַּעֲבָד וְנָקִי לְגִמְרֵי
מִשְׁנֵי צַדִּדְיוֹ, שְׁלֹא נִשְׁאָר בּוֹ אִיזָה שְׁמִיץ רֵיחַ רַע. וְסָפַר, כִּי
בְּזִמְן שְׂזִכָּה בְּסִפְרֵי הַשְׁתַּפְּכוֹת הַנִּפְשׁ, וְהָיָה אִזּוֹ כִּבְּנֵי שֶׁבַע עָשָׂרָה, מִגְדֹּל
הַתְּעוֹרוּרוֹתוֹ לְעִבּוּדַת הַתְּפִלָּה וְלִנְקוֹת עֲצֻמוֹ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, הָיָה קָם
בְּחִצּוֹת לִילָה וְאוֹמֵר אֵת כָּל הַתְּהִלִּים בְּהַתְּעוֹרוּרוֹת גְּדוֹלָה עַד שֶׁבְּמִהְרָה
הַתְּרַגְּלוּ עֵינָיו לְקִרְאָה בַּחֲשֵׁךְ כְּבֹאֹר. וְכֵן הָיָה הוֹלֵךְ וּמְמַשִּׁיךְ בְּעִבּוּדַת
הַתְּפִלָּה וְהַהֲתַבּוֹדוֹת, וּבִכְכִּיּוֹת גְּדוֹלוֹת לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ עַד לְאוֹר הַיּוֹם,
וּכְעֵבֶר בְּשָׁנָה זָכָה לְשִׁבְרֵי אֵת הַיָּצֵר הָרַע כְּמַעֲטָה לְגִמְרֵי.

אָמַר: אֲנִי לֹא יָכוֹל לְסַבֵּל הַרִיחַ רַע שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה.

אָמַר: הַמִּחַ שְׁלִי - קְדוּשָׁה, וְאֵין לוֹ שׁוּם פְּסוּל, שׁוּם רֵיחַ שֶׁל תְּאֻנוֹת
הָעוֹלָם הַזֶּה.

הַתְּפִאָר בְּעֲצֻמוֹ בְּדֶרֶךְ עֲנוּהָ וְאָמַר: הַתְּאֻנוֹת בּוֹרְחוֹת מִמֶּנִּי כְּמוֹ
מֵאֵשׁ. גַּם צָחַק וְאָמַר: כְּשֵׁאֲנִי פֹה - הַתְּאֻנוֹת הֵם בְּסוּף
הָעוֹלָם.

אָמַר, שְׁאֲצָלוּ אֵין כָּל חִלּוּק בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה, דְּהֵינּוּ שְׁאֲצָלוּ זָכָר
וְנִקְבָּה שְׂוִיִּים, וּכְאֵלוּ שְׁלֹא נִבְרְאוּ כְּלָל נְשִׁים בְּעוֹלָם.

אָמַר כִּי הוּא אִישׁ יָחִיד בְּעוֹלָם, וּמִצַּד הַתְּאוּוֹה הוּא בְּזֶה הָעוֹלָם כְּמַת, הַיּוֹת וְאִינוּ מְרַגֵּשׁ שׁוּם תְּאוּוֹה.

אָמַר: הַיִּצָר הָרַע שְׁלִי מֵת לְעוֹלָם וְעַד. וְהוֹסִיף: הַיִּכֵן עוֹד נִשְׁמַע דְּבַר כְּזֶה שְׂיִמוֹת הַיִּצָר הָרַע.

וְאֵתָה הַקּוֹרָא, שְׁעַר בְּנִפְשָׁךְ מַעֲצָם רוּם מַעֲלָתוֹ הַעֲצוּמָה וְהַנּוֹרָאָה, כִּי כָּבֵד מְבֹאָר רַבּוֹת (סא) מַעֲנִין שְׂרָשׁ הַיִּצָר הָרַע וְהַבְּחִינּוֹת הַדִּקּוֹת שָׁבוּ. כִּי יֵשׁ שְׁלֹשׁ קַלְפוֹת טְמֵאוֹת לְגַמְרֵי שְׂמֵהֶם כֹּל הָאִסּוּרִים וְהַעֲבֵרוֹת שְׁבִתּוֹרָה, וּמִי שֶׁהוּא נָקִי מֵעֲבֵרוֹת אֵין לְשֹׁלֵשׁ הַקַּלְפוֹת הַטְּמֵאוֹת אַחִיזָה בּוֹ. וַיֵּשׁ בְּעֵנֵן שְׁבִירַת הַקַּלְפוֹת הַנִּ"ל אֲלֵפִים וּרְכִבּוֹת בְּחִינּוֹת וּמְדֻרְגּוֹת, כִּי יִשְׁנֶם חֲלוּקִים לְאֵין מִסְפָּר בְּעֵנֵן זֶה אֶפְלוֹ בֵּין הַכְּשָׁרִים הָאֲמִתִּיִּים. וְכֵן יִשְׁנֶה קַלְפָּה נּוֹסֶפֶת הִיא קַלְפַת נְגִהָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת מַה שְׁצָרִיכִים לְקַדֵּשׁ עֲצֻמוֹ בְּמִתָּר, וְזֹאת הַקַּלְפָּה הִיא קֶשֶׁה לְשִׁבְרָה מִכֶּלֶן, כִּי אֶפְלוֹ הַצְּדִיקִים שְׂזָכּוּ לְשִׁבֵר לְגַמְרֵי אֵת כֹּל הַשְּׁלֹשׁ קַלְפוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת, הֵם עֲדוֹן בְּחִינָה אַחַת כְּנֶגֶד הַצְּדִיק שְׂזָכָה לְכַרֵּר אֵת קַלְפַת נְגִהָה. וְגַם בְּבְחִינַת בְּטוּל קַלְפַת נְגִהָה יִשְׁנֶן אֲלֵפִים וּרְכִבּוֹת מְדֻרְגּוֹת, וְכֵן אֶפְלוֹ הַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים וְהַנּוֹרָאִים שֶׁשִּׁכְּרוּ הַכֹּל וְזָכוּ לְקַדְּשָׁה לְמַעְלָה מִקְדְּשָׁה, גְּבוּהָ מֵעַל גְּבוּהָ, אֶרֶץ-עַל-פִּי-כֵן גַּם לָהֶם יֵשׁ יִצָר הָרַע שֶׁהוּא בְּחִינַת מְלֶאֶךְ קָדוֹשׁ שֶׁהוּא בְּחִינַת גְּבוּרוֹת וְדִינִים, וְהֵם צְרִיכִים לְלַחֵם עִמּוֹ וּלְשִׁבְרוֹ. וַיֵּשׁ גַּם בְּעֵנֵן הַיִּצָר הָרַע הַנִּ"ל שֶׁל הַקְּדוֹשִׁים הָאֲמִתִּיִּים מְדֻרְגּוֹת לְאֵין סוּף, רַק הַזְּקוֹן הָעֲלִיּוֹן הָעוֹר (סב) זָכָה לְתַכְלִית הַבְּטוּל בְּשִׁלְמוֹת שְׂאִין שְׁלֵמוֹת אַחֲרָיו, וְהוּא בְּטוּל בְּשִׁלְמוֹת גַּם אֵת שְׂרָשׁ הַיִּצָר הָרַע שֶׁל מַעְלָה שֶׁהוּא מְלֶאֶךְ הַקְּדוֹשׁ.

(סא) לְקוֹפֵי מוֹהַר"ן ע"ב, וּבַל"ה, מִלָּה ד', ט', וְעוֹד. (סב) סְפָרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, יג.

ספר, שבעת שנתבטלו ממנו התאוות חשב לתמו כי השם יתברך בטל התאוות מכל העולם, וכששמע דבוריהם של אנשי העולם הבין שלא כן הדבר, רק הוא לבדו זכה לזה, ושבעת עליו להמשיך במלחמתו הקדושה עבור שאר העולם.

יט

פעם אחת, בתוך שהתפאר בעצמו בענין שכירת התאוות, ישב לצדו אחד ושאלו: מה יהיה עלינו? הינו על אותם המשקעים היכן שמשקעים. ולא השיבו רבי ישראל במפרש, רק המשיך להפליג בשבח מעלתו הרמה שזכה לה, אשרי לו.

ויתכן ונתן להבין מתשובתו של רבי ישראל הנ"ל כי רמז לאותו האחד: התדבק בי, ועל-ידי זה התאוה תברח ותפרד ממך, בבחינת הדבוק ומחבר לטהור - טהור. כי זה ידוע, שכשאחד מדבק עצמו להצדיק ומאמין בו, אזי נאכל להצדיק ונתהפך למהותו הקדושה ממש^(ס). וכן על-ידי שנתקשר להצדיק האמת, הינו שאוהב את הצדיק אהבת נפש, על-ידי זה מגרש במהירות גדול את הרוח שטות מקרבו^(סד). וכן מבאר רבות שצריכים לבקש ולחפש מאד מאד את הצדיק האמת שיש לו בחינת רוח הקדש, שעל-ידי זה נתברר המדמה אצל התלמיד ונפסק ממנו זהמת הנחש שהם התאוות.

כ

פעם, בתוך שדבר רבי ישראל דבורים נוראים מענין הנ"ל, הינו ממה שהוא נקי בתכלית השלמות מכל התאוות מה שאי אפשר לדבר מזה, הסמיך למוצא פיו הקדוש שבה הלוקמי תפלות

(ס) לוקמי מוהר"ן קכמ, עין בפנים. (סד) שם קעו.

ואמר: לקוטי תפלות כזה שכל דבור יכול לשנות את כל העולם מהפך אל הפך. ורמז כזה למה שבן-אדם ילוד אישה יכול לזכות על-ידי התפלות הקדושות והנוראות שבלקוטי תפלות.

אחד שאלו: מתי אזכה גם אני לצאת מהתאוות? והראה רבי ישראל בידו על גדל ההתגברות והסכל והיגיעות והמרירות שצריכים לעבור עד שזוכים לטהר עצמו מכל הטמאות והגלולים והטנופים ולהעלות מטמאה לטהרה, בכחינת (סח) הפא לטהר מסיעין אותו וכו' אומר לו המתן, וכפי מה שהסמך רבי ישראל לדבריו אחר שהתפאר בעצם מדרגתו ואמר: אבל אני סבלתי הרבה. וכפל דבריו שנית ואמר: סבלתי הרבה. כמפליג בגדל המרירות הסכל והיסורים שעברו עליו בכדי שיבוא למדרגתו, כי סבל מה שסבל בלי שעור, מה שאי אפשר לשער לתאר ולספר, כמבאר במקומות אחרים.

כא

כבר מבאר רבות ממעלת הסתפלות פני הצדיק שהוא דבר גדול ומועיל מאוד לקדשה (סו), כי הצדיק הוא הצלם אלקים של הדור (סו), וכשרואים את הצדיק - פאלו רואים את השם יתברך, כי צדיקאי אנפי שכינתא אנון (סח), וכפי מה שפעם אמר רבי ישראל לאחד ממקרביו שבא לראותו: בכל פעם שזוכים לראות אותי נעשים מזה שעשועים גדולים בכל העולמות. והוסיף: אולי לא רואים זאת, אבל נעשה מזה דבר גדול.

אמר לאחד: בוא אלי בכל יום אפלו רק בשביל להסתכל בפני. וכן השיב לאחד שבקש ממנו ברכה: תסתכל בפני!

(סח) יומא לח: לט. (סו) לקוטי תנינא עה. (סז) מדות, קא. (סח) ל"ה, מצרנות ד, ט, מהורה.

אָמַר לְצַלֵּם בַּחַתּוּנָה שֶׁהִרְבֵּה לְצַלֵּם אוֹתוֹ בְּמִשְׁךְ כָּל הָעָרֵב: עַלִּיד לְהַפְיִץ אֶת הַתְּמוּנוֹת הַלָּלוּ בְּכָל הָעוֹלָם. גַּם אָמַר: צְרִיכִים לְקַחַת אֲוִירוֹן שִׁיפְרַח בְּכָל הָעוֹלָם וַיִּרְאֶה לְכָל הָעוֹלָם אֶת הַפֶּתֶק וְאֶת בַּעַל־הַפֶּתֶק.

פַּעַם אַחַת הִבִּיא אֶחָד אִיזָה רַב מְפָרָסִם לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא רָצָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל שְׂאוֹתוֹ הָאֶחָד יָבֹוא לְנֶגֶד פְּנָיו כָּלֵל, אוֹלָם זֶה בְּקִשּׁוֹ בְּהַתְלַהְבוֹת רַבָּה שִׁיתְרָאָה עִמּוֹ וְטַעַן כִּי הוּא כְּבָר נִמְצָא מִמֶּשׁ סְמוּךְ, וּמֵאֵן רַבֵּי יִשְׂרָאֵל וְדָחָה בְּקִשְׁתּוֹ. וְלֹא־אָחַר שָׁזָה הַמְּשִׁיד וְהַתְּעַקֵּשׁ, הִשִּׁיבּוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל: תֹּאמַר לוֹ שְׁיִכְנַס, יִסְתַּכַּל בְּפָנָי, וַיֵּצֵא!

וַיִּדְוֶע גְּדַל הָאֲזוּהָרָה מַעֲצָבוֹת וְעֲצָלוֹת שֶׁהֵם עָקַר נְשִׁיכַת הַנְּחֹשׁ (סב), וְעַל־יְדֵי הַסְּתַפְלוֹת פְּנֵי הַצְּדִיק, בְּבַחֲיִנַת (ע) וְהָיוּ עֵינָיֶד רֵאוֹת אֶת־מִוְרֵיד, זֹכִים לְבַחֲיִנַת הַתְּקַשְׁרוֹת לְהַצְּדִיק וּלְבַטֵּל הָעֲצָבוֹת וְהַתְּאוּזוֹת הָרַעוֹת שֶׁהֵם עָקַר נְשִׁיכַת הַנְּחֹשׁ כַּנֵּ"ל (עא).

עוֹד יֵשׁ לְעֵין הַיַּיִטֵב בְּלִקוּטֵי הַלְכוֹת (עב), שֶׁם מְדַבֵּר בְּאֲרִיכוֹת מִמַּעַלַת רְאִית פְּנֵי הַצְּדִיק, וּמִבִּיא שֶׁם דְּבָרִים נוֹרָאִים עַל־פִּי הַהִלְכָה בְּשִׁלְחַן עָרוֹךְ (עג): מְבַטְלִים תְּלִמּוֹד תּוֹרָה לְשִׁמְעַ קְרִיאַת מְגִלָּה, מְבַאֵר שֶׁם כִּי כָּל הַתּוֹרָה נִמְשַׁכֶּת רַק עַל־יְדֵי רְאִית פְּנֵי הַצְּדִיק, וּמִקְרָא מְגִלָּה הוּא בַּחֲיִנַת רְאִית פְּנֵי הַצְּדִיק, וְעַל־כֵּן בְּנֹדָאֵי בְּנֹדָאֵי לְבַטֵּל תְּלִמּוֹד תּוֹרָה בְּשִׁבִיל לְרֵאוֹת פְּנֵי הַצְּדִיק. גַּם מִבִּיא שֶׁם מֵהַכְּבֹד וְהַקְּשִׁי שֶׁהָיָה לְגֵאֵל אֶת יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים, רַק שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו חָמַל עָלֵינוּ וְהֵאִיר הָאָרֶז נִפְלְאָה שֶׁנִּמְשַׁכָּה רַק עַל־יְדֵי בַּחֲיִנַת פְּנֵי הַצְּדִיק, דְּהֵינּוּ שְׁעַל־יְדֵי רְאִית פְּנֵי הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁל מִשָּׁה רַבְּנוּ עָלְיוֹ הַשְּׁלוֹם לְכַד יִכְלְנוּ לְצַאֵת מִמְצָרִים.

(סב) לְקוּטֵי מוֹהֲרֵ"ן קַמְט. (ע) יִשְׁעִיה ל, כ. (עא) לְקוּטֵי מוֹהֲרֵ"ן, ד. (עב) תְּפִלִּין ו. (עג) או"ה, תְּרַפּוּ ב.

ואף שדבר כאן מעט בהרחבה ממעלת הסתכלות פני הצדיק, אולם עם זאת אין הפננה חלילה לגשם תאר פניו הקדושות של הצדיק, כי באמת אמונה היא בחינת ראייה, ולכן עקר ראית פני הצדיק היא האמונה בצדיק, וכשרואה את הצדיק ואינו מאמין בו - אין זה נקרא ראייה, כי באמת אינו רואה כלל צדיק מאחר שלפי דעתו אינו צדיק כי אינו מאמין בו, נמצא שאינו רואה את הצדיק כלל. על-כן עקר הראייה היא כשהיא באמת ובאמונה, שאז נקראת ראייה, בבחינת (עד) ויאמן העם, הנאמר בישראל בעת שראו פני משה והאמינו בו (עה).

ולכן, היו מהעולם שבאו לראות את רבי ישראל אולם לבם לא היה שלם עמם, כי היה קשה להם להכניע עצמם נוכח גדלתו הנוראה, ועל-כן מן השמים נתנו להם מקום למעות בו, רחמנא ליצלן, כי בדרך שאדם רוצה לילד בה מוליכין אותו (עו), וכעין מה שאמר פעם רבי ישראל בתמיהה על אחד שהיה נחשב למקרב גדול אליו וככל הנראה היה גם משאר בשרו: מה הוא יודע ממני?!

כב

בזמן שהיה אמור אחד מאנשיו של רבי ישראל למוול את בנו, חפץ מאד שרבי ישראל יהיה הסנדק, אולם רבי ישראל התמהמה להגיע לברית וכל מה שהמתינו עבורו לא הועיל, עד שכבר חשבו כי יפל אחד אחר את המצוה במקומו, ולפתע הופיע רבי ישראל עם כמה מאנשיו, וספרו אלו שהיו עמו לפני שהגיע בנ"ל, שאמר ברמיזה כי קבל הארה משמים שגשמת הילד גבוהה מאד ועל-כן עליו להיות סנדקו.

(עד) שמות ד, לא. (עה) ל"ה, תפלין ג, יב. (עו) מכות י:

בִּרְךְ אֶת בְּנוֹ שֶׁל אֶחָד מִחֲסִידָיו שֶׁהָיָה בֶן שָׁנָה וְחֹצֵי, וְאָמַר לוֹ שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בְּהוֹדְמָנוּת שׁוֹנוֹת: שֶׁתְּהִיָּה זָקֵן כְּמִנִּי.

פַּעַם, לְאַחַר שֶׁבִּרְךְ אֶת אֶחָד בְּחַיִּים אַרְבָּים, בָּאָר וְאָמַר כִּי חַיִּים אַרְבָּים הֵם חַיִּים נְצַחִיִּים, וְכִמוֹ פִּרְשׁוֹ רַבּוֹתֵנוּ וְ"ל לְעֵנֵן מִצְוֹת שְׁלוֹחַ הַקּוֹ, שֶׁעֵקֶר הָאֲרִיכוֹת יָמִים וְהַטּוֹב הַמְּכַטֵּחַ שָׁם הוּא לְעוֹלָם שֶׁכָּלוּ אָרְךְ וְכָלוּ טוֹב.

הָיָה נוֹהֵג לְבִרְךְ בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: כָּל הַבְּרָכוֹת וְכָל הַיְשׁוּעוֹת.

כג

מִעֲנִין מַעֲלַת עֲבוֹדַת הַפְּשִׁיטוֹת, מֵה שְׁלַעֲתִים מְכַרְח הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל לִירֵד וְלִפְל לְתוֹךְ פְּשִׁיטוֹת וְלִהְיוֹת אִישׁ פָּשׁוּט מִמֶּשׁ אִיזָה עֵת, שֶׁעַל־יָדֵי זֶה הוּא מְמַשֵּׂיךְ חַיּוֹת לְכָל אוֹתָם הַפְּשׁוּטִים, וְאֶפְלוּ לְאַמּוֹת הָעוֹלָם, וּמוֹכֵן עַד כַּמָּה הִיא עֲבוֹדָה גְבוּהָה וְנִפְלְאָה מְאֹד מְאֹד וְכוּ', כִּי פְּשִׁיטוֹת גְבוּהָה מִן הַכֹּל^(עז), וְעַל־כֵּן הַצַּדִּיק בְּתַקְוָה קִדְּשָׁתוֹ וְחִכְמָתוֹ הַנְּשִׁגְבָה וְהַנּוֹרָאָה הוּא מְסַלֵּק הַכֹּל וּמְתַנְהֵג עֲצָמוֹ בְּתַמִּימוֹת וּפְשִׁיטוֹת וּבְזֶה פּוֹעֵל מֵה שְׁפּוֹעֵל, עֵינַי לֹא רָאֵתָה וְכוּ'. וּמַעֲשֵׂה שֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו אֲנָשִׁים לְבַקְרוֹ וְנִתְּנוּ לוֹ שְׁלוֹם וְאָמְרוּ לוֹ בְּדֶרֶךְ הָעוֹלָם: שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם רַבְּנוֹ. וְהִשִּׁיבָם רַבִּי יִשְׂרָאֵל: אֲנִי הַפְּשׁוּט שֶׁבְּפְשׁוּטִים. גַּם אָמַר: אֲנִי אִישׁ פָּשׁוּט לְגַמְרִי, שֶׁהוּא רְאִשֵׁי־תִיבוֹת : אִישׁ פֶּל"א.

פַּעַם אַחַת הִגִּיעַ אֵלָיו אֶחָד וּשְׁאַלֹו כִּנְהוּג בְּלְשׁוֹן הָעַם: מַה חֲדָשׁ? וְהִשִּׁיבוֹ: אֲנִי חֲדָשׁ!

בעת שהושיבו תינוקת על ברכיו שיברכה, שאל רבי ישראל לגילה, וכשאביה השיב כי היא בת שנה, אמר רבי ישראל כי כן הוא גם גילו, כי הוא בן שנה ועוד מאה שנים.

כד

אמר: מי שרוצה אמת - יבוא לישראל בער. ובהזדמנות אחרת אמר: מי שמחפש האמת - הוא צריך להגיע אלי. גם אמר: משיח פה, הכתבת - ישראל בער אודסר.

והיוצא בפשיטות מתכן דבריו הקדושים הנ"ל ומשאר דבורים קדושים נוספים מעין אלו שדבר, כי רק על-ידו בלבד נתן להגיע להאמת האמתית, וכפי הנכתב בהפתק הקדוש "ועליך אמרתי וכו'", 'ועליך' דיקא, וכפי מה שפעם אמר: אם לא הייתי זוכה להכיר את רבנו הקדוש ותלמידו הקדוש רבי נתן וכל תלמידיו הקדושים ולטעם מאור שלהם, זה אור חדש שלא היה נתגלה בעולם. גם אמר, כי ממה שנכתב בהפתק "מיין פייעריל וועט מליען ביז משיח וועט קומען" (האש שלי תוקד עד ביאת המשיח), משמע שעל-ידו יאיר האור עד ביאת המשיח.

אמר: מי שהוא ברדעת יכול להבין עם כל התורה, אבל יש ענין שהוא כל התורה מקבל ממני! והוסף: כל התורה וכל הרפואות וכל התקונים - הכל ממני. גם שמו מסים ומתחיל התורה, בבחינת נעוץ תחלתו בסופו, וסופו בתחלתו. הינו "לעיני כל ישראל" (עח), ו"בראשית" (עט) - אותיות 'ישראל בר'.

בְּתַב (ב): אָנִי אֶפְתַּח לָכֶם שְׁבִילֵי הַשָּׂכֵל בְּעֵינֵי הָאֱמוּנָה הַקְדוּשָׁה וְתִלְכוּ וְתַמְּיְלוּ בְּהַפְלִטִין שֶׁל הָאֱמוּנָה כְּדֶרֶךְ הַהוֹלָךְ וּמְטִיל בְּהִיכְלוֹת וּבְנִינִים נָאִים נִפְלְאִים וְנִזְרָאִים מְאֹד, וְתִכְף כְּשֶׁנִּכְנְסִים בְּחֶדֶר אֶחָד וּמִתְחִילִים לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ וּלְהִתְפַּלֵּא עַל נִפְלְאוֹת הַחֲדוּשִׁים אֲשֶׁר בּוֹ, בְּתוֹךְ כָּךְ רוֹאִים שֶׁנִּפְתַּח לּוֹ פֶתַח נִפְלֵא לְחֶדֶר אַחֵר, וְכֵן מִחֶדֶר זֶה לְחֶדֶר אַחֵר, וְכֵן מִחֶדֶר לְחֶדֶר וּמִחֶדֶר לְעֵלְיָהּ, וְכֹלֶם פְּתוּחִים מְזֵה לְזֵה בְּפִתְחוֹת וּחְלוֹנוֹת וּמְקַשְׂרִים וּמְשַׁלְּבִים זֶה בְּזֵה בְּסֶדֶר נִפְלֵא וּבְחֻכְמָה עִמְקָה וּבְתַכְלִית הַיְפֵי וְהַנּוֹי. אֲשֶׁרִי הַזֹּכֶה לְטַעַם נַעַם מְתִיקוֹת הָאֱמוּנָה הַקְדוּשָׁה.

כה

אָמַר בְּחֶבֶה לְאֶחָד מֵאֲנָשָׁיו: אַתָּה עוֹד תִּסְפַּר סְפוּרִים מִמֶּנִּי, וַיְהִי לָךְ שִׂמְחָה גְדוֹלָה מְכֹרָה.

צְוָה לְאֶחָד: עֲלֶיךָ לְפָרְסֵם כִּי אֲנִי אוֹחוֹז בְּכַסֵּא הַכְּבוֹד, וְאֲנִי מְפִיר אֶת כָּל גִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מֵאָדָם הָרֵאשׁוֹן וְעַד מְשִׁיחַ. וְכַמּוּבָא (פא), שְׂאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי נִבְרָא שְׂיִהְיֶה לוֹ מְמִשְׁלָה עַל הַמְּלָאכִים וְזֶה הַתַּכְלִית וְהַסּוּף שֶׁל יִשְׂרָאֵל, עַל־כֵּן צְרִיךְ הָאָדָם לְשָׁמֵר עֲצֻמוֹ מְאֹד מִקְּנָאָתָם, וְהַעֲצָה לְזֵה הַיָּא לְקַשֵּׁר עֲצֻמוֹ עִם שְׂרָשֵׁי גִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַיּוֹצְאִים מִכַּסֵּא הַכְּבוֹד. וְעַל־כֵּן הוֹרָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְאוֹתוֹ הַחֲסִיד לְפָרְסֵם דְּבָרָיו הַנִּזְ"ל, בְּכַדֵּי שְׂיוּכְלוּ הָעוֹלָם לְקַשֵּׁר עֲצֻמָּם אֵלָיו וְעַל־יְדֵי זֶה לְהַנְצִיל מִקְּנָאָת הַמְּלָאכִים וּלְבֹא לְתַכְלִיתָם הַנְּצָחִי.

(פ) אָבִי הַנַּחֵל ב, ענ. (פא) לְקוּמֵי תַנּוּנָא א, עֵין בְּפִינִים.

כו

פעם אחת, פשהיה רבי ישראל בדרך לרשב"י, בעליה המובילה לציון הקדוש, אמר למשמשו: נחזר חזרה. וכשה תמה ושאל לפשר הענין, השיבו רבי ישראל: כל ימי היותי נוהג לילך אצל רשב"י, בעת הוא יבוא אצלי.

פעם אחת, בעת שישב רבי ישראל על מפתו החל לפתע לצחק, ושאל אותו אחד מדוע הוא תמיד מצחק, והשיבו: כל העולם משגע ואני יחידי נורמלי, ואני מצחק מהם והם חושבים אותי למשגע. אני יושב לי במטה שלי ורואה מסוף העולם ועד סופו, אני הנשר הגדול.

אחד ממקרביו של רבי ישראל היה נוהג לברכו בכל פעם שהיה נכנס אצלו: שתתרפא ותתגלה. והיה רבי ישראל משיבו: אמן.

כז

אמר: אני רבי נחמן. אמר: אני נ נח נחמ נחמן מאומן.

אמר: על מי עומד העולם? על הצדיקים. ומי הם הצדיקים? אני, אני רבי נחמן. גם "היפי והפאר של העולם" הנאמר בשבח הצדיק שהוא בחינת הבעל-הבית של העולם, הינו הצדיק האמת (פב), עם הארבע יבות 'ישראל אודעסר' (882).

אמר: אני המוח והפה של רבנו הקדוש. וכידוע ליודעי ח"ן שפֿוזה
 כָּלֵל כָּל הַיּוֹ"ד מִדְּרָגוֹת שֶׁל הַקִּדְשָׁה, מִן הַמַּחֲזִין וְעַד לְמַלְכוּת
 פֶּה שֶׁהִיא הַמְּדַרְגָּה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁבְּעֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת. וְהַדְּבָרִים נִרְאִים
 לְמִבֵּין.

אמר בְּצַעַר: יש אור כֶּזֶה בְּעוֹלָם וְלֹא רוֹצִים לְהַתְּפַּטֵּל אֵלָיו, לְקַבֵּל
 אוֹתוֹ, אֵין לִי עִם מִי לְדַבֵּר. לְפַעְמִים אֲנִי חוֹשֵׁב לָלֶכֶת לְאִיזָה
 מְקוֹם שָׂאף אֶחָד לֹא יֵדַע מִמֶּנִּי...

ראש השנה

ממעלת ראש השנה הקדוש והנורא בו עוסק רבנו הקדוש ברפואת ותקון נפשנו אז ביותר, כמו שאמר: הראש השנה שלי עולה על הכל. השיח רבי ישראל שיחות חדשות וקדושות, בחלקן חזק העולם לנסע לאומן, ובחלקן חזק להשאר בארץ, גם שבח ביותר מעלת התקבצותם של אנשי אמת הנלוים אל הצדיק בראש השנה. ועל אף שחלק מהדברים נראים כסותרים זה את זה, הם ושלום, אולם באמת כל דבריו שלמים ותמימים, ואלו ואלו דברי אלקים חיים, וכל אחד ימצא מקומו ובחינתו כפי עבודתו ויגיעתו וטרחו בעבודת השם.

א

בזמן שנפתח 'מסד הברזל' של רוסייה, אמר רבי ישראל בתמיהה, כיצד נפתח 'מסד הברזל'? הרי אף אחד לא יכל לפתח אותו, והוסיף: הקדוש ברוך הוא בעצמו פתח אותו, מדוע? בכדי שנוכל לנסע לאומן, ובאותה השנה התרו להגיע לאומן פאלף איש. והחל מספר, שראה בחזיון שהפרלמנט הרוסי רצה לבטל את כל אשרות הפניסה שהתירו בזמנו, ולפתע קם הנשיא הרוסי ואמר שאסור לבטל את האשרות, ומיד קפצו עליו כל חבריו וטענו בתקיפות כי זו מדינה קומוניסטית ואין אצלנו דבר כזה לבוא ולהתפלל, והחל הנשיא לספר להם שפחלומו בא אליו זקן גדול עם זקן לבן והזהיר אותי ואמר שאם

לא נכנים את היהודים אזי נקבל מפות גדולות, ומיד פצחו כל חברי הפרלמנט בצחוק ולעג על דבריו ואמרו, אנחנו פה מנהלים מדינה, את החלומות שלך תשאיר בבית, והשתיקוהו. ובאותו היום קרתה תאונה חזיתית בין שתי רכבות ענק ונהרגו מאות אנשים, ולמחרת בא שוב הנשיא וקם בתקיפות פנגדם ואמר: אתם רואים, אמרתי לכם שאסור לבטל את האשרות, וכך נתנו בפעם הראשונה כאקף אשרות פניסה ליהודים להגיע לציון הקדוש שבאומן.

מעשה בבן־ישיבה שלא היה מקרב לרבנו הקדוש אולם שמע מגדלתו של רבי ישראל והחליט פי ילך אצלו ללמד גמרא, והיה רבי ישראל מקבלו בכל פעם באהבה ובשמחה עד שזה החל להגיע אליו מדי יום וללמד מפיו הקדוש גמרא. והיה רבי ישראל מקרבו בחכמה גדולה ובכל פעם היה מדבר עמו בהתפעלות מחשיבות הנסיעה לאומן וממעלתה, גם היה רבי ישראל נוהג עמו בכמה תחבולות ובדרך בדיחותא, והיה מראה עצמו כאלו אין ביכלתו עוד להתאפק ולהמתין וכבר הוא מוכן לקום ולעלות על המטוס, זאת למרות שלא יכל אז לילך על רגליו והיה על כפא גלגלים, וכן היה מבקש ממנו אם יוכל להשיג עבורו תצלום של איזה בן־ישיבה צעיר לצורך הדרבון, זאת למרות שפניו היו זקן קדוש ומפלג בימים, וכך היה מקרבו בכל מיני התקרבויות עד שמגדל הגעגועים שנמטע בו החל אותו בן ישיבה להתקרב לרבנו הקדוש ולנסע בכל שנה לאומן על ראש השנה. וספר אותו האחד, שבכל פעם שהיה רבי ישראל מחזקו על ענין הנסיעה לאומן, היה אומר לו: אם רוצים - מגיעים. ואלו הדבורים נכנסו בעמקי לבו עד שאפלו ביום, בכל פעם שמתפשטים פנגדו הפניעות והעכובים, הוא שואב חיות והתחזקות מאותם

הדבורים שהשיח עמו רבי ישראל אז עד שזוכה להוציא רצונו מפתח אל הפועל ולהגיע לאומן בראש השנה. וכן גם מרבי ישראל עצמו קבל התחזקות עצומה, כי היה לפלא בעיניו כיצד היה מצליח בכל שנה להגיע לאומן באשר כבר היה זקן ולא יכל לילך על רגליו, או בתקופות בהן גבולות רוסיה היו סגורים והיתה סכנה גדולה להגיע לשם, כנ"ל.

ב

הקפיד מאד על מה שמעלים את מחירי הטיסות לאומן לשם רוח, וזוה מעכבים הגאלה, ואמר שצריכים להזיל את מחירי הטיסות ולעשותן בעלות הקרן וללא רוח, וכן לעשות גם"ח, הלואות נוחות לאותם הנצרכים. גם אמר שיש לארגן אגודות לאומן, כך שהעניים יוכלו להגיע לשם בנקל.

פעם אחת באומן, לאחר שיצא רבי ישראל מהדירה ששכרו חסידיו, רמו ואמר כי אולי לא יתנו להם לחזור אליה, ונתקנים בן. כי הגוי, בעל הדירה, לא רצה שיחזרו לדירתו, ואמר רבי ישראל: למה לנו להיות תלויים בגוים? צריכים לקנות מהם את הדירות, שנפע לאומן לדורי דורות.

ג

אמר לאחד מאנשיו שקרב גוי שחפץ להתגיר: אם הוא יתגיר ויהיה באומן, רבנו הקדוש יתן לו נשמה גדולה מאד.

חזק את אחד מאנשיו שהיה במרירות גדולה מחמת רבוי הרבנים המפרסמים שסביב הציון הקדוש באומן ושנוטלים גדלה ומלכות לעצמם בשם רבנו הקדוש, ואמר לו שפתוב ב'מגלת סתרים'

שְׁמִשִּׁיחַ צְדָקָנוּ הוּא יָבִיא אֶת רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ מֵאוֹמֵן לְהַר הַבַּיִת וְיִכְנַס עִמּוֹ
 לְקַדֵּשׁ הַקְּדָשִׁים, וְאִזּוּ רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ יִשְׁכַּב בְּקִדְשׁ הַקְּדָשִׁים וּמִשִּׁיחַ יֵצֵא
 הַחֻצָּה, שֶׁם יַחֲבֹו מִלְּיוֹנֵי אַנְשִׁים.

ד

בְּשֵׁם רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֶאֱרֻדְנָר, שְׁבֻזְמֵן שְׂאִין יְכוּלִים לְנַסֵּעַ לְאוֹמֵן עַל
 רֹאשׁ הַשָּׁנָה, צְרִיכִים לְהִיּוֹת בְּמִירוֹן אֶצֶל הַרְשֵׁב"י. וְכֵן הָיָה נוֹהֵג
 רַבִּי יִשְׂרָאֵל (בְּעַר) בְּעֶצְמוֹ כַּמָּה שָׁנִים בְּהֵן הָיָה בְּלִתִּי אֶפְשָׁרִי לְהַגִּיעַ לְצִיּוֹן
 הַקְּדוֹשׁ שְׁבָאוֹמֵן, וְלֵאחֶר מִכֵּן הָיָה נִשְׁאָר בִּירוּשָׁלַיִם עַד שֶׁנִּפְתַּח 'מִסְדָּ
 הַבְּרוֹז'.

ה

רֹאשׁ הַשָּׁנָה תִּשְׁנִ"ג בְּאוֹמֵן, אָמַר: יֵשׁ אֲרִצְנֹו, צְרִיכִים לְהִבִּיא אֶת
 רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְכָל הַצְּדִיקִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. גַּם אָמַר בְּאוֹתוֹ רֹאשׁ
 הַשָּׁנָה בְּסֻמוֹד לְצִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ: זֶהוּ אוֹמֵן הָאחֶרוֹן.

וּמַעֲשֵׂה כִּי צִד נִסְתַּכַּב עֵינָיו הִבְאֵת הַצִּיּוֹן הַקְּדוֹשׁ שֶׁל רַבְּנוּ מֵאוֹמֵן
 לִירוּשָׁלַיִם, וּתְחִלַּת דְּבַר הָיָה עַל־יְדֵי אֵיזָה מְפָרְסָם בְּכַרְסָלַב
 שֶׁהָיָה נוֹהֵג מְדֵי אֵיזָה זְמַן לְהוֹרוֹת הַנְּהֻגוֹת מִשָּׁנוֹת בְּשֵׁם רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ,
 רַחֲמֵנָא לִי צִלָּן, וּבְכָל עַת שֶׁהָיָה נִשְׁמַע לְאִזְנוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל כִּי אוֹתוֹ
 הִנֵּ"ל הוֹרָה אֵיזָה הַנְּהֻגָה מְסִימָת, מִיַּד הוֹרָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְנַהֵג לְהַפְדָּ
 מִפִּשׁ, כִּי אוֹתוֹ הִנֵּ"ל הָיָה הוֹפֵךְ אֶרְחוֹת יִשְׂרָאֵל וּמְהַפְדָּ דְּבָרֵי אֱלֻקִּים חַיִּים,
 וְאָמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל: אִם רּוֹצִים לְדַעַת כִּי צִד לְנַהֵג עַל־פִּי דַעַת רַבְּנוּ בְּאֵיזָה
 עֵנָן - יֵשׁ לְנַהֵג לְהַפְדָּ מִמָּה שְׁאוֹתוֹ הִנֵּ"ל מוֹרָה. וּפְעַם הוֹדִיעוּ לְרַבִּי
 יִשְׂרָאֵל כִּי אוֹתוֹ הִנֵּ"ל אָמַר שְׂאָם יָבִיאוּ אֶת עֶצְמוֹת רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ לְאֶרֶץ,

יחזר העולם לתהו ובוהו, ומיד אמר רבי ישראל כי זהו סימן שהגיע העת להביא את עצמות רבנו הקדוש ארצה, והיה שם אחד שקפץ בשמחה ובקש לעסק בזה, וברכו רבי ישראל ואמר לו: הלואי שתזכה. והוסיף: "וישמע ראובן ויצלהו מידם" (א).

לאחר ששאל לגבי הבאת ציונו הקדוש של רבנו לארץ, השיב בהשתוממות: מדוע לא? הוא יהודי, יש לו זכויות כמו לכל יהודי. וכמובא (ב), שמותר לפנות המת כדי לקברו בארץ ישראל. גם היה מוכן מדבריו של רבי ישראל שיש להביא את הציון הקדוש סמוך לפתל המערבי, בית המקדש, ולשם יבואו כל עם ישראל. ופעם השיב בחיוב כשנשאל אם להביאו על-יד ציון דוד המלך.

ובך, בג' במטבת תשנ"ג, 'זאת חנפה', התקבל מכתב תשובה חיובי משר החוץ לבקשתו של רבי ישראל להבאת ציונו הקדוש של רבי נחמן מברסלב לארץ, וצוה רבי ישראל לשלח מיד מכתב גם לנשיא המדינה, וכן קימו אנשיו. גם נפגש רבי ישראל עם מזכ"ל נשיא המדינה ודבר עמו מהענין הנ"ל, ונתלהב ביותר המזכ"ל וחפץ לקום ולעשות מעשה ולפעל תכף ומיד לטובת הענין, אולם רבי ישראל השיבו שלא ידמה בנפשו שקל הדבר, כי זהו ענין קשה מאד וכי עקר הגאלה תלויה בזה.

ובך, כמה ימים לאחר מכן, בעת ששהה רבי ישראל במירון, בקש לפתע את אחד מאנשיו שהיה דר בירושלים להתארח אצלו, וצוה שלא להודיע לשום אדם מקום המצאו כלל, אף לא לבני משפחתו ולכל קרוביו ואנשיו, והיה נראה כי חפץ לפעל באיזה ענין רם ביותר, כי לא היה נוהג באפן הנ"ל אלא רק לעתים נדירות. וסגר עצמו

(א) בראשית לו, כא. (ב) שו"ע יו"ד סימן שסג סעיף א.

שם בדירה למשך שבוע, אין יוצא ואין בא, וכעבור שבוע, ב"ב מבת, הגיע נשיא אוקריינא לישראל והודיע בריש גלי כי נעתר לבקשת נשיא מדינת ישראל בנושא הבאת הציון הקדוש ארצה.

והנה, כאשר נודע לראשי קהלות ברסלב מהשתדלותו של רבי ישראל בעגנון, מיד התאחדו יחד ופערו פיהם לבלי חק כנגדו ונתנו ממון רב למנע הדבר, וכאשר הודיע אחד לרבי ישראל כי החסידים בברסלב אינם רוצים בהעלאת עצמות רבנו הקדוש ארצה, השיבו כי הגויים אינם רוצים בזה. וכשזה חזר שוב על דבריו ואמר כי אותם החסידים אינם מעניינים בכך, השיבו רבי ישראל שנית ובמעט תקיפות: הגויים אינם רוצים לתת לנו את עצמות רבנו הקדוש. ואמר כי לאותם ה'חסידים' אין כל רחמנות על ישראל צאן קדשים וכי הם חושבים עשרים וחמש שעות ביממה רק על כסף. והבין החסיד פונתו.

וכך, בתוך אותם דבורי לשון הרע והכפשת-שם נגד רבי ישראל, פנו אנשיו לשאל ממנו מענה, אך לא השיבם דבר, רק אחז בשתיקה, וכן במשך יומים וחצי לחם לא אכל ומים לא שתה והיה נראה כאלו נתבטל מהמציאות ממש, כי לא חש כלל על כל הרעש הגדול שהיה סביבו עד שלא נתן היה להבין ממנו דבר, ובתם אותם הימים השיב רבי ישראל לאנשיו: הצדיק בשתיקתו מתרץ כל הקשיות. וכשאלו לא יכלו להחריש נוכח אותם הדבורים רעים והחרפות שנשמעו נגדו, ופנו אליו שוב, השיבם רבי ישראל: כל עגנון רבנו הקדוש נבנה ממחלקת.

וארע, שיום לאחר שאחד מאותם המפרסמים פער פיו בתקשרת כנגד רבי ישראל וחרפו, הפילה אשתו את עברה, וזאת לאחר ששנים לא נפקדה, וכן חמותו שהיתה גם היא מעפרת - הפילה גם היא, רחמנא ליצלן. וכמוכא^(ג), שעל-ידי פגם המחלקת שהוא בחינת פגם אמונת חכמים, על-ידי זה בא הפלת נפלים, חס ושלוים. וכפי שהתריע חמיו של אותו המפרסם קדם לכן ואמר לו: הזהר שלא להתעסק בעניניו הקדושים של רבי ישראל, כי זוהי סכנת נפשות גדולה לך ולבני משפחתך. אולם זה לא הטה אָזְנוֹ וּלְבוֹ לְדַבְרִים כַּנ"ל, רחמנא ליצלן.

וכך, מספר ימים לאחר השתלשלות הדברים הנ"ל, אמר רבי ישראל במפדש לכמה אנשים שהיו אז עמו: אין עוד צורך לנסע לאומן, רבנו הקדוש כבר נמצא בארץ. ובנסח אחר: הבאתי את רבנו הקדוש ארצה.

וכך, החל רבי ישראל אט אט להשקיט ענין העלאת הצייון הקדוש ולא הוסיף עוד לדבר מזה, ופעם בעת שפמה מחסידיו רצו לפעל לצורך הענין, הראה רבי ישראל עצמו כמסתיג ואמר: מסתמא אם רבנו הקדוש היה רוצה לבוא לארץ היו כלם מקבלים אותו בכבוד גדול באהבה ובשמחה, וכן כל הגופים התלויים בדבר כמו הממשלה היו נותנים פח לזה. ושבו וחזק את ענין הדפסת ספרי רבנו הקדושים.

ד

אמר: נזכר בהפתק שאני יש לי ידיעות בענין ראש השנה יותר מכל העולם.

(ג) ל"ה, פקדון ה, לה.

ומעשה שארע באותה העת כה דבר רבות מענין הכאת הציון הקדוש ארצה כנ"ל, שהגיע לרבי ישראל אחד מאנשיו בהתלהבות רבה ובקשו שיחתם על מסמך שהביא מהממשלה לצורך הענין הנ"ל, ולא אמר רבי ישראל דבר, רק היה נראה כי אינו חפץ בדבר, אולם זה שב והתעקש עמו פעם אחר פעם ובקשו שיחתם על הטפס שהביא, עד שלכסוף לקח רבי ישראל את כלי הפתיכה, ובמקום לחתם את שמו - החל בדרך בדיחותא לציר על גבי המסמך עגולים וצורות שונות ואף יצא מן הנר והחל לקשקש על ידו של אותו האחד שהתעקש עמו, וכל הסוככים בחדר פצחו בצחוק גדול, כי היה המראה משעשע ומבדח מאד. ואז, הרצין רבי ישראל פניו ואמר: הודיעו לי כי העצמות כבר אינן שם. והכו כל סוככיו בתדהמה רבה ולא יכלו לפצות פה, ולאחר מספר רגעים של שתוקה, התעשת אחד מהנוכחים ושאל את רבי ישראל לפשר דבריו, ושתק רבי ישראל מעט ואז השיב: כן, כן, כפי שאמרת, העצמות כבר לא שם.

ז

אומן ראש השנה תשנ"ג על-יד הציון הקדוש אמר ביראה גדולה: אומן נגמר, כעת אומן יהיה בירושלים. רבנו הקדוש כבר לא יהיה פה. והוסיף: אומן ישאר מקום קדוש היות ורבנו הקדוש היה פה, ימשיכו הנסיעות לאומן כל השנה, אולם ראש השנה - בירושלים, אני אהיה גם-כן בירושלים, אנשים ימשיכו לנסע לאומן - עד שיבינו.

ומעשה שהיה לאחר שכבר נשמעו מאותם הדבורים החדשים מפי רבי ישראל בענין הנ"ל, כאשר ישבו שנים ממקרביו בסמוך אליו והחלו להתופח ביניהם, האחד טען שיש להמשיך ולנסע לאומן כפי

שְׁהִיָּה עַד כּוֹה, וְאֵלּוּ הַשְּׁנֵי טָעַן כִּי בּוֹדָאֵי יֵשׁ לְהַתְחַזֵּק וּלְקַבֵּל בְּאִמּוּנָה שְׁלֵמָה אֶת כָּל אוֹתָם הַדְּבוּרִים הַקְּדוּשִׁים שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מִמָּה שֶׁכָּעַת יֵשׁ לְהַשְׁאֵר בִּירוּשָׁלַיִם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. וּבַתּוֹךְ סְעֵרַת הַנּוֹכּוּחַ בֵּין הַשְּׁנַיִם פָּנָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל אֶל הַשְּׁנֵי, דְּהֵינּוּ לְזֶה שֶׁטָּעַן שֵׁיִשׁ לְהַשְׁאֵר בִּירוּשָׁלַיִם, וּבִקְשׁוּ שְׂיִכּוּן לֹא כּוּם תִּהְיֶה חֵם בְּמִיּוּחַד, כִּי כִּף הָיָה מְנַהֵגוּ, שְׁהִיָּה שׁוֹתֶה הִתְּהָ בְּעוֹדוֹ חֵם בְּיוֹתֵר. וּבַתּוֹךְ שָׁנָה הִרְתִּיחַ הַמַּיִם וְהִכִּין הִתְּהָ, הַמְּשִׁיךְ בְּנּוֹכּוּחוֹ הַסּוֹעֵר עִם חֲבֵרוֹ, וּבְשֶׁהִגִּישׁ אֶת הִתְּהָ הַחֵם לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל, פָּנָה אֵלָיו רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּרַמְיָזָה וְאָמַר לוֹ: עֲלִיךָ לְהַמְתִּין עַד שֶׁהוּא יִתְקַרֵּר.

וְהַבֵּין אוֹתוֹ הָאֶחָד כִּי אֵין לוֹ לְהַשִּׁיב לְחֲבֵרוֹ בְּנִגְדּוֹ, רַק עֲלִיו לְהַמְתִּין עַד שָׁנָה יִחְדַּל מִלְּהַט עֲקֻשְׁנוֹתוֹ וְאִזּוֹ יוּכַל לְהַבֵּין וּלְקַבֵּל הַדְּבוּרִים, וּכְפִי שֶׁאָמַר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל: "עַד שְׂיִכְנִינוּ" כַּ"ל. וְעַם הַזְּמַן, הַתְּקַבְּלוּ הַדְּבָרִים בְּלִבּוֹ שֶׁל זֶה, וּבְכַעֲבוֹר שָׁנָה זָכָה לְהַמְנוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה עִם הַקְּבוּץ הַקְּדוּשׁ בִּירוּשָׁלַיִם.

ח

בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הָאֶחָרוֹן קָדָם הַסְּתַלְקוֹתוֹ הַקְּדוּשָׁה, בְּשָׁנַת תּשנ"ה, הָיָה בְּאוּמָן, וּבְכָל אוֹתוֹ רֹאשׁ הַשָּׁנָה חָרַג מִמְּנַהֲגוֹ וְלֹא שָׁהָה בְּדִירָה הַצְּמוּדָה לְצִיּוֹן הַקְּדוּשָׁה, רַק בְּדִירָה הַסְּמוּכָה לְחֶדֶר הָאֶכָל, וּבַחֲזָרְתוֹ מִה'תּשָׁלִׁיךְ' הִחֵל לְהַשִּׁיחַ עִם סוּבְכָיו בְּרַמְיָזָה וּלְדַבֵּר בְּאֵלּוֹ הוּא נִמְצָא בִּירוּשָׁלַיִם, וּבְכָל פְּעַם הִשְׁיִיבוּהוּ כִּי הוּא נִמְצָא בְּאוּמָן, וְשׁוֹב חֹזֵר וְדַבֵּר בְּלִשׁוֹנוֹת שׁוֹנִים מֵעֵין הַנ"ל, הֵינּוּ מִמָּה שֶׁהוּא כֹּבֵר נִמְצָא כְּבִיכּוֹל בִּירוּשָׁלַיִם. וּבִקְשׁוּ שְׂיִקְחוּהוּ לְבֵיתוֹ הַמְּתַנַּחֵרֶת בִּירוּשָׁלַיִם, וּלְמִירוֹן, וְלִשְׁאֵר מְקוֹמוֹת בָּהֶם נִהְיָ לְשָׁהוֹת בְּשָׁהִיָּה בְּאַרְץ. וּבְכָל פְּעַם הִשְׁיִיבוּהוּ כִּי אֵינּוּ נִמְצָא בִּירוּשָׁלַיִם אֶלָּא בְּאוּמָן, אוּלָּם רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁת כָּלֵל לְדַבְּרֵיהֶם,

רק המשיך בְּדַבְּרוֹ הַנִּ"ל וְתַמָּה וְאָמַר: מָה אֲנַחְנוּ עוֹשִׂים פֹּה?! אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהִיּוֹת בִּירוּשָׁלַיִם. וְרַמְזוּ בְּזֶה מָה שָׂרְמִזוּ.

אָמַר בְּעִיר הַקִּדְּשׁ יְרוּשָׁלַיִם: כָּל מִי שָׂרוּצָה אוֹמֵן - יִשָּׂא כָּאֵן. וְכֵן אָמַר בְּהַזְדַּמְנִיּוֹת שׁוֹנוֹת בְּעַת שְׁשֵׁהָ בִירוּשָׁלַיִם: רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ כָּבֵר פֹּה.

אָמַר בְּשִׂמְחָה: שְׁבַעִים שָׁנָה הִתְפַּלְּלָנוּ שִׁפְתָּחוּ הַגְּבוּלוֹת וְנוּכַל לְהַגִּיעַ לְאוֹמֵן, וְעַכְשָׁו נִכְבַּשׁ יְרוּשָׁלַיִם. וְדַבֵּר מִהַכֶּתֶל הַמַּעֲרָבִי וְאָמַר כִּי הוּא מְקוֹם שֶׁל כָּל הַצְּדִיקִים, שֶׁל כָּל הַנְּשָׁמוֹת.

ט

אָמַר: אֲנִי נִנְחַ נְחַמְּנוּ מְאוֹמֵן.

אָמַר, כִּי הוּא אוֹחֶז בְּכַסָּא הַכְּבוֹד. וְכַמוֹכָא (ד), שְׁנֵשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים מְכַסָּא הַכְּבוֹד, וְכַשְׁאוֹחֲזִים בְּכַסָּא הַכְּבוֹד שֶׁהוּא שָׂרֵשׁ נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֲזִי יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת רֵאשׁ הַשָּׁנָה.

לֹא פַּעַם, בְּעַת שֶׁהָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּדַרְכּוֹ לְצִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ שְׁבָאוֹמֵן וְכֵן עַל־יַד הַצִּיּוֹן עֲצָמוֹ, אָמַר: מִי שֶׁלֹּא עָמִי - אֵין לוֹ תְּקוּן. וְאָמַר זֹאת בְּרַבִּים.

י

שְׁנַת תשנ"ד, בְּשָׁנָה הָאַחֲרוֹנָה קָדַם הַסֵּתֶלְקוֹתוֹ, הִרְבָּה לְהַשִּׁיחַ מֵעַנְיָן מָה שֵׁישׁ לְהַשָּׂאֵר בִּירוּשָׁלַיִם בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, וְהָרִי מְעַט מֵאוֹתָם הַדְּבֻרִים הַקְּדוֹשִׁים שְׂדַבֵּר, בְּכ"ט בְּכַסְלוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁנָה (לפ"ק) בְּמִירוֹן, וְשִׁנְרִשְׁמוּ מְלָה בְּמְלָה מִפִּי הַקְּדוֹשׁ עַל־יְדֵי אֶחָד מֵאַנְשֵׁי הַנְּאֻמָּנִים:

אני חושב שהעצמות של רבנו הקדוש כבר בירושלים, פשיגוע ערב ראש חדש אלול אז יתגלה ויבואו כל העולם לירושלים. יהיה ראש השנה הראשון בירושלים. אוי מה שיהיה, יבואו כל העולם. מי לא רוצה תקון?!

האנשים של רבנו עוברים ראשונים בראש השנה, יבואו כלם לרבנו, יעברו כלם. יהיו שוטרים על ציון רבנו הקדוש ויאמרו לאנשים: אמרת עשרה מזמורים - לך. יבואו כל ישראל לירושלים, יהיה תקון ורפואה לכל אחד מה שצריך.

אני רוצה עכשו שתהיה השגחה שרבנו הקדוש יהיה בארץ ישראל, רבנו הקדוש נמצא תמיד בירושלים ואנחנו צריכים להגיע אליו. אומן היה רק הכנה לירושלים, היו צריכים ויזה ומטוסים, היום לא צריכים ויזה - ירושלים. רבנו הקדוש בירושלים אתנו, הכל היה הכנה לעכשו.

הראש השנה הראשון בירושלים, מה שזה. כלם יבואו לרבנו הקדוש לירושלים, יעשו אהלים. אין בררה, משנה לשנה יעשו יותר אהלים, כל העולם יכנסו. אוי, יהיה חתונה יפה, ראש השנה כזה עוד לא היה בירושלים.

יא

אמר בירושלים: רבנו הקדוש הוא פה והוא יבוא לפה ויהיה נעשה פלאות.

ומעשה שהיה בשנת תשנ"ד בירושלים, באשר אחד מחסידיו של רבי ישראל נשאר בראש השנה בירושלים על סמך אותם הדבורים הנ"ל ששמע אז מפיו, וכשנפגש עם רבי ישראל וספר כי בראש השנה נשאר בירושלים אך לא זכה לראות את רבנו הקדוש, ענה רבי ישראל ואמר: רבנו הקדוש היה כאן, אך לא זכינו לראותו.

לאחר שנעשה בלבול בין מקרביו אם לנסע על ראש השנה לאומן או להשאר בירושלים, אמר: עכשו נעשה פרוה, חלק מבבל, אולם מי שמקרב להצדיק - "הלכו ביבשה בתוך הים" (ה).

יב

אמר: רבנו הקדוש הוא לא רק בארץ ישראל, הוא עולמי.

אמר: רבנו הקדוש הוא כלליות, אפשר בכל מקום להיות מקשר אליו.

כתב (ו): כל הנלוים להצדיק האמת היושב על המשפט בראש השנה, בודאי יעלה אותם הצדיק אל הדעת דקדשה לחיי עולם, אפלו אם יש בהם פגמים וקלקולים רבים חס ושלום, עם כל זה מאחר שמתגעגעים וחותרים לשוב אל השם יתברך ולהתקרב אל האמת ודבקים ומתקרבים לצדיק האמת, על-פני הם בכלל צדיקים, כי הדבוק לטהור - טהור. פי זה עקר עסק הצדיק, לקרב הרחוקים ורשעים גמורים בפרט בראש השנה הקדוש, על-פני עקר סמיכתנו הוא רק על הצדיק הגדול היודע לעסק בזה בראוי.

(ה) שמות יד, כט. (ו) אפי הנחל ב, יז.

יג

שֶׁבַח בְּיוֹתֵר מֵעֵלַת הַקְּבוּיָן הַקְּדוּשׁ שֶׁל הַצַּדִּיק וְאָמַר כִּי אֵלֹהֵי הָאוֹחֲזִים עֲצָמָם בְּהַצַּדִּיק הָאֵמֶת בְּאַהֲבָה וְאַחֲדוּת גְּדוֹלָה וּבְתַכְלִית הַשְּׁלוֹם הָאֵמֶתִי, וּמְמַשִּׁיכִים עַל עֲצָמָם בְּכָל עֵת הָאֶרֶת הַדַּעַת הַקְּדוּשׁ שֶׁלּוֹ וּמִתְקַבְּצִים וּמִתְוַעְדִים בְּכָל עֵת לְדַבֵּר זֶה עִם זֶה בִּירְאָת שָׁמַיִם וּמֵהָאֶרֶת הַדַּעַת הַקְּדוּשׁ שְׁעוֹסֵק הַצַּדִּיק הַגָּ"ל לְהָאִיר בָּהֶם, וְאָמַר כִּי הַקְּבוּיָן הַזֶּה הוּא יָקָר וְנִעְלָה מְאֹד וְעַל־יְדוֹ תִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וַיְבֹא מְשִׁיחַ וַיִּתְקַן הַכֹּל בְּשִׁלְמוֹת.

פַּעַם, בְּעֵת שֶׁהִשְׁיחוּ אַנְשָׁיו בִּינֵיהֶם הֵיכָן עָלֵיהֶם לִהְיוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, אָמַר כִּי הוּא רוֹצֵה לִהְיוֹת בֵּין אַנְשִׁים שֶׁהֵם מִתְקַרְבִּים לְרַבְּנוּ הַקְּדוּשׁ. וּכְעֵין מָה שֶׁכָּתַב (י): צַרִּיךְ לְהַשְׁתַּדֵּל לִילָךְ וּלְבֹא עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה אֶל הַקְּבוּיָן הַקְּדוּשׁ שֶׁל כְּשָׂרִים וִירָאִים אֲמִתִּיִּים הַמְקַשְׂרִים אֶל הַצַּדִּיק הַגְּדוֹל הָאֵמֶתִי שֶׁהוּא בְּחִינַת מִשָּׁה שָׁבוּ תְלוּי הַגְּאֻלָּה הָאַחֲרוֹנָה, שֵׁישׁ כַּח בְּקוֹלוֹ לְעוֹרֵר וּלְהַחְזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם לְמוֹטֵב בְּתִשׁוּבָה.

כָּתַב בְּפֶתַח מִכְתָּבוֹ (ח): לְבִי יִקְרִי, חוּם וַחֲמַל עַל נַפְשֶׁךָ הַיִּקְרָה וְעַל רַבְבוֹת רַבְבוֹת עוֹלָמוֹת בְּלִי שְׁעוֹר הַתְּלוּיִים בְּנַפְשֶׁךָ וְאַל תִּשְׁמַע לְשׁוֹם דְּחִיּוֹת שֶׁבְּעוֹלָם שְׂרוּצִים לְהַפְרִידֶךָ מִהַקְּבוּיָן הַקְּדוּשׁ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, רַק תַּחֲזֹק יָדְךָ בְּעִזְרַת הַשֵּׁם וְתַעֲמֹד עַל רַגְלֶיךָ בְּכָל עֵז וְתִשְׁלֹךְ כָּל כְּבוֹדֶךָ וְכָל נַפְשֶׁךָ לְגַמְרִי, וְתֵאָחַז עֲצָמְךָ בְּכָל כּוֹחְךָ בְּהַקְּבוּיָן שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֵמֶת כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, כִּי כָּל חַיֶּיךָ תְלוּי בָּזָה, וְעַל־יְדֵי זֶה לֹא תִמוּט לְעוֹלָם.

(י) שם. (ח) אבן הנחל קיו.

הסתלקותו הקדושה

ראש השנה האחרון קדם הסתלקותו הקדושה, בשנת תשנ"ה, נסע לאומן, ובכל סדר נסיעתו כמעט ולא היה נתן לדבר עמו כלל, כי היה מראה פנים של הקפדה ודין עד שבכל אותו ראש השנה אפלו כל מקרביו ומשמשיו נתירו את מלגשת אליו.

א

בתם יום הראשון של אותו ראש השנה הנ"ל, קדם תפלת המעריב של היום השני צוה שיקחוהו לקלויז, הינו היכן שהתפללו רב אותם בעלי המחלקת עליו המחזקים בעיני העולם לגדולים, ונכנס עם אנשיו לאולם הגדול והחלו אנשיו לשורר 'נ נח', ואט אט החלו העולם להצטרף אליהם בשמחה וחדוה, ובקולות ובנגונים הולכים וגוברים ועולים מעלה מעלה עד קרוב לעשרים דקות, עד שכל אותם הדרשנים למיניהם נחרדו כי חששו לכבודם, ומיד החישו את הצבור לתפלת מעריב, וטרם שהגיעו לתפלת העמידה צוה רבי ישראל להוציא מהאולם הגדול והלך יחד עם אנשיו להתפלל בדירה צנועה. וקדם שיצא מן האולם אמר בהקפדה: אין אחד שהוא אמת. אני חפץ לילך למקום שלא יוכל למצא אותי אף אחד. וכונן בזה אף לאנשיו כמרמוז על העתיד.

וַיֵּץ בְּמַעֲשֵׂה תַפְלַת הַמַּעְרִיב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַזֶּה לְ עוֹד דְּבָרִים
 הַרְבֵּה, וּכְפִי הַנִּרְאָה לֹא חָפֵץ כָּלֵל רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְלַכְתְּחִלָּה
 לְהַתְּפִיל שָׁם, וַיִּתְכַּן וּרְצָה רַק לִפְקֹחַ מְעַט עֵינֵי הָעוֹלָם לְהַבְחִין בֵּין אֹר
 לְחֹשֶׁךְ וּבֵין שְׂמִיחָה דְקַדְשָׁה לְעֻצְבוֹת הַמַּתְלַבְּשֵׁת בְּלְבוּשׁ חֲסִידוֹת,
 וּלְעוֹרְרֵם לְמִלֵּט נַפְשָׁם מִשְׁקַר הָאִמוּנוֹת הַכּוֹזְבִיּוֹת וְהַכּוֹבֵד הַמְדַמָּה. כִּי
 בְּאֵמַת כְּבֹר הַפְּרִישׁ רַבִּי יִשְׂרָאֵל עֲצָמוּ לְגַמְרֵי מַהֲמַנֵּן הַזֶּה לְ עוֹד בְּשָׁנָה
 הָרֵאשׁוֹנָה לְפִתְיַחַת הַגְּבוּלוֹת, וְאֵלּוּ בְּרַב אֲוִלְתָּם וּכְעֶסֶם נִתְקוּ אֶת
 הַחֲשָׁמַל מְדִירְתוֹ בְּנִקְמָה עַל שֶׁהֲרָאָה שְׂאִין לוֹ כָּל קֶשֶׁר אֵלֵיהֶם. וּפְעַם
 אָמַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּהַקְפָּדָה: מִיִּגְעִים הָעוֹלָם בְּתַפְלוֹת אַרְבּוֹת שְׁלֹא לְצַרְדָּ
 כָּלֵל, וְלֹא נוֹתְנִים לְיִשְׂרָאֵל לְקַדֵּשׁ וּלְאֵכֵל סְעוּדַת יוֹם טוֹב, עוֹד יִשְׁלְמוּ
 עַל־כֶּף. גַּם אָמַר: עוֹד כָּל הַשְּׁקֵרְנִים יִהְיוּ בְּאֲדָמָה. וְאָמַר זֹאת בְּרַבִּים.

וּבְאוֹתוֹ רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַתְּפִיל רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֶת תַּפְלַת הַשְּׁחֲרִית יַחַד
 עִם אֲנָשָׁיו בְּדִירְתוֹ וְהָיָה בְּדִין וּבְכַעֲס, וְקָדַם תְּקִיעוֹת
 הַשּׁוֹפָר יָשַׁב עַל מַטְתּוֹ בְּהַקְפָּדָה גְּדוּלָּה עַד שֶׁחָלַק מֵאֲנָשָׁיו חָפְצוֹ לְמִלֵּט
 עֲצָמָם מִהַדִּירָה כְּמוֹ מֵאֵשׁ, וְצוּהָ לְהַבִּיא מִזְרֵן אַחֵר לְמַטְתּוֹ, וּלְאַחַר מִכֵּן
 צוּהָ לְנַתֵּק מְעַט הַמַּטָּה מִמְּקוֹמָהּ וּלְהַזְיִזָּה לְמָקוֹם אַחֵר, וְשׁוּב צוּהָ
 לְהַחֲלִיף הַמִּזְרֵן, וְכֹל זֹאת בְּהַקְפָּדוֹת גְּדוּלוֹת וּבְתַקִּיפוֹת, וְאָמַר: יֵשׁ לִי
 אֹר כְּזֶה וְאֵף אֶחָד לֹא רוּצָה אֵמַת, אֵף אֶחָד לֹא מִבֵּין כְּלוּם, אֵף אֶחָד
 לֹא יוֹדֵעַ כְּלוּם, כְּלָם וְכוּ', אִין לִי עִם מִי לְדַבֵּר, אֲנִי מְרַצָּה לְשֵׁלֶם כָּל הַזֶּן
 שְׁבַע־עוֹלָם וּבִלְבָד שְׁלֹא לְהִיּוֹת פֹּה, אֲנִי רוּצָה לְהִיּוֹת לְבָדִי בְּאִיזָה מְקוֹם בּוֹ
 לֹא יִמְצָא אוֹתִי אֵף אֶחָד. גַּם הַקְפִּיד וּבָנָה אֶת בְּעַל־הַתּוֹקֵעַ. וּלְאַחַר מִכֵּן
 הִבִּיאוּ לוֹ מִזְרֵן אַחֵר וְרַק אִזְ הֲרָאָה עֲצָמוּ מְעַט שְׁבַע רְצוֹן, כִּי כָּל אוֹתוֹ
 רֹאשׁ הַשָּׁנָה לֹא הֲרָאָה פְּנִים שׁוֹחֲקוֹת כָּלֵל, רַק הָיָה בְּרָגוֹ וּבְדִין כַּנֶּ"ל וְכָל
 הַתְּנַהּגוֹתוֹ הָיְתָה סְתוּמָה מְעִין כֹּל וְלֹא הָיָה אֶחָד שֶׁיִּכָּל לְשֵׂאֵל וּלְחַקֵּר

איך ומה, רק כל סובביו עמדו במרחק ממנו ובשתיקה כחיל ורעדה, ולימים נתגלה שהיה כמרמז על המכה הגדולה והמרה העתידה לבוא, כי באותה השנה בח"י חשון נסתלק, בעוונותינו הרבים.

ב

וכך, בכל אותה התקופה הסמוכה לאותו ראש השנה הרבה רבי ישראל לרמז על ענין הסתלקותו, אולם לא היה מי שיתן לבו לדבריו פראוי, כי לא היה אחד שיכל להאמין שאכן יפל בימינו השפר הגדול והנורא, ויסתלק. ופעם אמר לאחד: תבדק שאני עדין נושם. אולם אותו הנ"ל חשב לתמו כי עליו הוא מכונן ובודאי מעוררו לתשובה וכדומה, ופעם אמר לאחד וכו', רחמנא ליצלן, אך כל אותם שהשיח עמם ברמיזה על הצרה המרה העתידה לבוא לא קבלו פשט דבוריו כי לא יכלו להעלות על דעתם כלל מאמתת פונתו, וכן רמז ברמזים נוספים גדולים וברורים ודבר בדבורים כמעט מפרשים על הסתלקותו הקרובה לבוא, ולא פעם בעת שהחל לרמז על ענין הסתלקותו פסק ואמר כי הוא אסור מן השמים לדבר מענין זה, אולם לא היה אחד שיכל לשער בדעתו כי אכן יתקים הדבר חס וחלילה חס ושלום כנ"ל.

וידוע, שיום פטירת רבנו הקדוש היה בח"י בתשרי (תקע"א), ואלו יום הסתלקותו של רבי ישראל היה בח"י בחשון תשנ"ה, שהיתה אז שנה מעברת, הינו שישנה הקבלה מדקת בין תאריכים, ופעם שאל רבי ישראל לפתע את אחת שהיתה מקרבת אליו: מה תאריך לידת ילדיך? והשיבה כי התאומים נולדו ב"ח בחשון, ופסק ולא התענין בתאריך לידת שאר ילדיה.

ובן ארע, שפדיוק שנה קדם הסתלקותו, ב"ח"י חשון תשנ"ד, בעת ששהה במירון נתפשר בכשורה מרה שאיזה ילדה נכותה בכיות קשות בכל חלקי גופה, וצוה שיעשו עבורה דברים מסימים לרפואתה ואמר שפודאי תתרפא, אך לא קימו דבריו על אף שהיה כמרעיש עולמות, ובגדל צערו הגדול קם מיד ממפתו ונסע מצפת לבית החולים 'הדסה עין כרם' שבירושלים, וכשהגיע לשם נפל לחלשה גדולה עד שהכרח לשכב באיזה מטה בחדר המיון עד ששכב מעט לאיתנו. ובכל אותה הדרך בה נסע לבית החולים, וכן באותו המקום בו הניח עצמו לשכב בחדר המיון כנ"ל, עבר שנה לאחר מכן קדם הסתלקותו, והדברים סתומים.

ובן תקופה קצרה קדם הסתלקותו, בא בחלום אל אחד שהתרחק ממנו ואמר לו כי הוא עומד להסתלק, ומיד החל אותו האחד להתקרב אליו שוב, וכעבור תקופה קצרה הסתלק רבי ישראל, בעוונותינו הרבים.

ג

קדם הסתלקותו הקדושה, לאחר שגלקח לבית החולים שכב שם ביסורים גדולים ונוראים, והיה נראה כי לא חפץ כלל לדבר, הינו לשהות בבית החולים, ורמז לאנשיו כי רצונו להמלט על נפשו מהמקום, ונכנס אחד מאנשיו לחדרו וראה גופו הקדוש מחבר למכשירים שונים ושני צינורות תחובים עמק עמק בתוך גופו דרך נחירי אפו ועד לקיבה, ואחז רבי ישראל הצינורות בידו ומשכם בכח גדול ובגבורה נוראה והשליכם לחוץ מלאים בדם מבלי להשמיע כל צעקה ונדנדוד עפעף, רק המשיך לקבל היסורים הגדולים והמרים

בְּאַהֲבָה וְאַמוּנָה, וְהָרִים שְׁתֵּי יָדָיו הַקְּדוּשׁוֹת וְהָטָה עֲצָמוֹ קְדִימָה לְעֶבֶר
 אֲנָשָׁיו כְּאוֹמֵר הִנְנִי מוֹסֵר עֲצָמֵי בִידֵיכֶם - הוֹצִיאֹנִי מִכָּאן. כִּי הָיוּ שָׁם
 כַּמָּה מֵאֲנָשָׁיו שֶׁחָפְצוּ לְאָזֵר עֲצָמָם בְּגִבּוֹרָה וּלְהוֹצִיאֹם מִבֵּית הַחֹלִים,
 אוֹלָם לֹא הִצְלִיחָה לָהֶם הַשְּׁעָה. וּפְתַח רַבִּי יִשְׂרָאֵל פִּיּוֹ הַקְּדוּשׁ וְדָרַשׁ
 עֲבוּר כְּתָבֵי הַקְּדוּשִׁים, כִּי הָיוּ לוֹ כְּתָבֵי יָד מֵרַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ וּמֵרַבֵּי נֶתָן
 שֶׁנִּגְנְבוּ מִמֶּנּוּ בְּמִרְמָה גְּדוֹלָה עַל-יְדֵי וְכוּ' וְלֹא הִחְזְרוּ לוֹ, וּבִינֵיהֶם כֶּרֶךְ
 קְדוּשׁ שֶׁל לְקוּטֵי הַלְכוֹת אוֹרַח חַיִּים חֶלֶק ב' בְּכֹתֵב יָדוֹ שֶׁל מוֹהֲרֵן"ת,
 וְכֵן חַיֵּי מוֹהֲרֵן"ן שֶׁכָּתַב רַבִּי נִפְתָּלִי, וּמִיָּד קָם אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו לְהַחְזִיר
 הַכְּתָבִים אֶדְךָ לֹא עָלָה בְּיָדוֹ, וּכְכֹל הַנִּרְאָה קֶרֶב הַדְּבָר אֶת הַסְּתַלְקוּתוֹ.
 וְאָמַר אִזּוּ בְּלַחֵשׁ: אֲנִי רוֹצֵה לְחַיּוֹת. וְהִשְׁיִבּוּ אֶחָד: בְּוֹדָאֵי תַחֲיוּ, כִּי אַתֶּם
 תַּחֲיוּ עַד בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ. וְאָמַר לְאִטּ וּבְלַחֵשׁ: קְרָאוּ אֵלַי אֶת הַמְּשִׁיחַ.
 וּשְׁאַלּוּ לְשִׁמוֹ, וְאָמַר אֶת שְׁמוֹ בְּלֵאמֹר וּבְאִפֵּן לֹא כָרוּר, וְהָיָה נִרְאָה כִּי
 כָּבֵר הַפְּלִיג דַּעְתוֹ מִכָּל סוּכְבָיו, רַק עָלָה בְּמַחְשַׁבְתּוֹ מַעְלָה מַעְלָה לְהִיכֵן
 שְׁעָלָה.

גַּם בְּזִמְנֵי שְׁלֹא יָכַל לְדַבֵּר וְשָׁכַב בְּיַסּוּרִים גְּדוֹלִים כַּנֶּ"ל, הִתְיַשֵּׁב לְיָדוֹ
 אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו וְהִחֵל לְהַקְרִיא לוֹ בְּקוֹל מִסְפֵּר הַמִּדּוֹת בָּאוֹת 'צַדִּיק'
 דְּבוּר אַחֵר דְּבוּר, וּכְשֶׁהֲגִיעַ לְסַעִיף קַע"ח: "עַל-יְדֵי כְבוֹד, שֶׁמְכַבְּדִין אֶת
 בְּנֵי הַצַּדִּיקִים, נִתְעוֹרַר רְצוֹן אֲצֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּבּוֹא מְשִׁיחַ", נִשְׂא מַעַט
 גּוֹפּוֹ הַקְּדוּשׁ, כְּאוֹמֵר שֵׁיֵשׁ לִיתֵן דַּעַת עַל הַדְּבוּר הַנֶּ"ל, וְכֵן נִהַג בְּעַת
 שְׂאוֹתוֹ הָאֶחָד הַקְרִיא לוֹ דְּבוּר מִמַּעַלְת הַמְּבִיא דוֹרוֹן לְתַלְמִיד חֲכָם.

וְכֵן, הַמְּשִׁיכּוֹ אֲנָשָׁיו לְשִׁהוֹת עִמּוֹ יַחַד עַד עַת שֶׁנֶּדְם לְבוֹ הַנֶּדֶף וְהַקְּדוּשׁ,
 וְטָרַם שֶׁפָּרְצוּ בְּכִכְיָה וּבְצַעֲקָה מְרָה נִתְּנוּ עֲבוּרוֹ פְּדִיוֹן לְבַטֵּל
 הַגְּזֵרָה הַקְּשָׁה, וְתַכְּף חֲזַר לְבוֹ הַקְּדוּשׁ לְפַעַם בְּדֶרֶךְ גַּם כְּבָרְאִשׁוּנָה, וְלֹא־אֲחֵר

איזה זמן שוב נדם, ושוב עשו אנשיו פדיון עבורו, ושוב חזר לפעם כנ"ל, וכך חזר הדבר על עצמו כמה פעמים עד שנסתלק.

ד

מוצאי שבת קדש, ח"י חשון תשנ"ה, נלקח ונסתלק ארון האלקים, מורנו ורפנו רבי ישראל בער אודסר זיע"א, ונקבר ביום ראשון בשבת בבקר בהר המנוחות שבירושלים, בגוש י"א חלקה ב', וברכ עם אנשים, נשים וטף, זקנים ונערים מלויים ארונו הקדוש ברחובות בירתנו הקדושה עד למקום קבורתו, בקול אבל ובכי ומספד, ובצעקה ובכיה גדולה ומרה עד לב השמים. המקום ינחם כלנו בתוך אבלי ציון וירושלים.

ובשעת הלוינו פתחו העולם בשאגות ובצרחות ובבכיות רמות מגדל הצער והשקר הנורא, וכל אחד דוחק חברו לאחו במטתו הקדושה ומסרב לקבל החרבן הגדול. גם קדם סתימת הגולל נתקבצו שם כמה ממתנגדיו שבאו לבקש פפרה ומחילה על מה שהיצרו לו, וכל אחד בתורו חלץ נעלו ובקש על נפשו מלפניו ברכים^(א), והיה שם קדוש השם גדול.

ה

תכף אחר הסתלקותו הקדושה החלו סביב ירושלים שרפות גדולות שלא נראו כמותן מזה שנים, וכלו שטחי צמחיה עצומים, גם פנו אנשים מדירותיהם שהיו בפאתי העיר, וכמוכא^(ב), שכשנסתלק חס ושלום הצדיק שהוא בחינת מאורי אור, בחינת בעל-הבית של העולם

(א) כמוכא בשלחן ערוך, או"ח סימן תרו, סעיף ב, אם מת אשר חמא לו מביא עשרה בני אדם ומעמידם על קברו ואומר חמאתי לאלקי ישראל ולפלוני זה שחמאתי לו, ובאר הבאר היטב: וצריך לילך לשם יחף. (ב) לקוטי תנ"א סו.

שעל־ידו קיום הפתים והדירות של ישראל, אזי מתגברים בחינת מאורי אש ונעשים שרפות, בבחינת (ג) מפרום שלח אש, כי זה הצדיק הוא בחינת מאורי אור ומציל דירות ישראל משרפות. וכן ידוע שמכל הדברים צועק כבוד השם יתברך, כי מלוא כל הארץ כבודו (ד), ונכתב אז בעתונים בכתרת גדולה: "אש בהרי ירושלים", שהוא ראשי־תיבות של שמו הקדוש אב"י, ישראל פער אודסר.

ו

וידוע, כי גדולים צדיקים במותם יותר מבחייהם, כי במותם מתקרבים ביותר נפשות ישראל להשם יתברך על־ידם מאשר בחייהם, ואז הם מתקנים נשמות ישראל יותר מבחייהם ומכניעים הסטרא אחרא והקלפות הנאחזים בהנשמות הנפולות בעוונותיהם, ועל־כן לעתים מה שהצדיק אינו יכול לגמר בחייו הוא גומר לאחר הסתלקותו דיקא ביתר שאת ויתר עז, כי אז נסתלק מעלה מעלה להביא תקונים גבוהים ורמים יותר, בבחינת מה שנאמר בשמשון הגבור שהיה בחינת משיח לענין מלחמתו בסטרא אחרא, "ויהיו המתים אשר המית במותו רבים מאשר המית בחייו" (ה), כי הצדיק האמת מנהיג הדור האמתי ממית הסטרא אחרא ושונאי הקדושה במותו יותר מבחייו (ו). וכפי שנתן לראות ממש בחוש, כי כל יגיעתו וטרחתו הנוראה והעצומה של רבי ישראל וכל מה שסבל בלי שעור בחייו בכדי להאיר אור הצדיק האמת בעולם, שרק על־ידי זה יתקרבו נפשות ישראל לאביהם שבשמים באמת, הכל היה בהסתר ובהעלם ובקטנות כלפי חוץ במשך כל חייו. אולם תכף אחר הסתלקותו הקדושה החלו לצוץ ולפרח ולגדל ולעלות מעלה מעלה במהירות

(ג) איכה א, יג. (ד) שיחות הר"ן נב. (ה) שופטים טו, ל. (ו) ל"ה, ניקיון ג.

גְּדוּלָה נִפְשׁוֹת נִדְחוֹת וְאַבְדוֹת שֶׁהָיוּ עַד אִזּוֹ מִטָּלִים כַּפְגָּרִים מֵתִים מִמֶּשׁ,
כִּי אִזּוֹ הִחַל לְהָאִיר בְּיוֹתֵר אֹרֵחַ הַדַּעַת הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֵמֶת,
לְהוֹצִיאָם מִכָּל הַטְּמָאוֹת וְהַזְּהֵמוֹת.

גַּם יָדוּעַ, כִּי יֵשׁ נִשְׁמוֹת נְפוּלוֹת מְאֹד מְאֹד שֶׁנִּפְלוּ כָּל-כֶּדָּה כְּמוֹ שֶׁנִּפְלוּ
עַד שָׂאֵי אֶפְשָׁר שְׂיִהְיֶה לָהֶם שׁוּם תְּקוּן בְּעוֹלָם כִּי אִם עַל-יְדֵי
נִשְׁמַת הַצַּדִּיק וְדִיקָא עַל-יְדֵי מִיתָתוֹ, וְזוֹהִי בְּחִינַת מַעֲלַת הַהִשְׁתַּטְּחוֹת עַל
קִבְרֵי הַצַּדִּיקִים הָאֵמֶתִים שֶׁהוּא דְבַר גְּדוֹל מְאֹד וּמוֹעִיל מְאֹד לְעַבְדוֹת
הַשָּׁם, לְזִכּוֹת לְצִאת מֵהַרְע שָׁלוֹ וְלָשׁוּב אֵלָיו יִתְבַּרְךָ. כִּי יֵשׁ בְּנֵי אָדָם
שֶׁנִּפְלוּ כָּל-כֶּדָּה בְּעוֹנוֹתֵיהֶם הַרְבִּים עַד שֶׁנֶּאֱחָזוּ בָּהֶם הָרַע כָּל-כֶּדָּה, עַד
שָׂאֵי אֶפְשָׁר לָהֶם בְּשׁוּם אַפֵּן לָשׁוּב לְהַשָּׁם יִתְבַּרְךָ, רַק עַל-יְדֵי שְׂפָאִים
לְמָקוֹם גְּנִיזָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל הַצַּדִּיק וּמְעוֹרְרִים שָׁם אֶת עַצְמָם בְּתִשׁוּבָה,
שָׂאֵי יֵשׁ בַּח לְהַצַּדִּיק לְהוֹצִיאָם בְּכַחוֹ הַגְּדוֹל מִמְּקוֹמָם שֶׁנִּפְלוּ לְשָׁם
וּלְתַקְנָם אַף-עַל-פִּי שְׁלֵא הָיָה אֶפְשָׁר לְהַתְקַן בְּשׁוּם אַפֵּן בְּנִ"ל.

וְנִתְּן הָיָה לְהִבְחִין אַחַר הַסְּתַלְקוֹתוֹ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּנִקְל מֵהַכְּתוּב (1),
שֶׁאֶפְלוּ אִישׁ פְּשׁוּט מְחֻיָּב לְהַרְגִּישׁ הַסְּתַלְקוֹת הַצַּדִּיק, וּמִי שֶׁעִינָיו
פְּקוּחוֹת הוּא רוֹאֵה מִמֶּשׁ שֶׁנִּכְבְּה נֵר מִן הָעוֹלָם וְנַעֲשֶׂה חֲשֵׁךְ, כִּי תִכְרַף
אַחַר שֶׁנִּסְתַּלַּק בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים הַשְּׁלֵכָה הָאֵמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה מִטָּה מִטָּה
בְּגִלוֹת גְּדוֹל וְחֲשֵׁךְ כְּבֵד כֶּסֶף הָעוֹלָם, וְכַמָּה וְכַמָּה צְרוֹת וְרַעוֹת צְמַחוּ
לְיִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשָׁה, וְכֹל אוֹתָם שֶׁהָיוּ מְעַט סְמוּכִים אֵלָיו נוֹתְרוּ בִּיתוּמִים
וְתוֹעִים וְאִין מְשִׁיב, כְּאֵלוֹ חָרַב וְשָׁמַם הָעוֹלָם לְגַמְרֵי מִמֶּשׁ. וְכַעֲיֵן מֵה
שֶׁאַרְעַע פְּעַם בְּסַבּוֹת, כְּאֶשֶׁר הִגִּיעַ אֶל אַחַד בְּעַרְבֵי הַחֹג, וְלֵאמֹר הָאֶחָד
עַדִּין לֹא הָיְתָה סְפָה, וּבִתְוֹךְ יוֹם הַקִּיָּם סְפָה וּבָה אֵרַח אֶת רַבֵּי יִשְׂרָאֵל
שֶׁהָיָה אִזּוֹ מִטָּל בְּחִלֵּי גְדוֹל, וּבִיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְחֹג בִּקְשׁ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְפַתַּע

(1) שיחות הר"ן קצ"ו.

את המארח לצאת מהספה ולנוח בביתו, ותכף שיצא מהספה נפלו הקרשים שתמכו את הסכך מעל מפתו והתמוטטה כל הספה.

וְכֵן: למשל במושב מירון, המקום בו הרבה רבי ישראל לשהות בסוף ימיו, כל זמן שחי לא שלטה מיתה ביושבי המושב הקטן, ותכף באותה השנה שנסתלק, נפטרו שם כחמשה אנשים לערך, והיה נראה ממש בחוש כיצד המשיך להם בחיים רוחם וחייתם וכי כל זמן שחי היה ערב בעדם. ופעם ברך רבי ישראל את אחד שהיה כבר בא בשנים, בחיים ארבים, והאריך אותו הַ"ל ימיו כשש שנים לאחר ברכתו, ונפטר באותה השנה בה נפטר רבי ישראל, וכעין הכתוב (ח): "יש תלמידים שעקרום תלויים בזכות הצדיק, וכשנסתלק הצדיק אזי נסתלקים גם הם או נענשים".

ז

ביום השלשים לפטירתו, היה זה יום סגרירי ואף מעט גשום, והתקבצו כמאה אנשים על קברו הקדוש לומר דברי תורה ולספר בשבחיו, ובזמן אמירת הקדיש הבחינו בשובל אוירי של אפר מגבה החר שנמשך וירד ממש עד לציונו הקדוש. ובסמוך היתה קבוצת ליטאים שעמדה ותמהה מהמראה המפלא, ואמרו ביניהם כי נראה הדבר כאפר פרה אדמה. והיה זה מעץ בודד מבין שורה של עצים שהחל להשרף מחציו העלון ומעלה, למרות שהיה לח.

ח

ממעלת ההשתחוות על קברו הקדוש של רבי ישראל דבר המסגל לאדם בכל מה שצריך לו בגשמיות וברוחניות, וכמו שכתוב (ט): "על ידי השתחוות על קברי צדיקים הקדוש-ברוך-

(ח) מדות, צדיק ענ. (ט) שם, צדיק, קענ.

הוא עושה לו טובות אף על־פי שאינו ראוי לכך". מעשה שהיה אחר הסתלקותו, באשר אחד מאנשיו נפגש במחסן קרן הדפסת הספרים עם חבר נוסף המפיץ את הספרים, והחל אותו האחד לספר לחברו במרירות גדולה כי הוא מאד מענין להתחתן אולם אינו זוכה למצא שדוה המתאים לו, וחזקו חברו ואמר לו: הרי בסמוך נמצא ציונו הקדוש של רבי ישראל, שם תוכל לפרש לבד ולקבל בקל כל מה שצריך לך ולהושע. ומלבד זאת, מה תפסיד?! הלא גם אם לא תקבל את ישועתך באפן מידי, לנסע להצדיק זה הדבר בעצמו הוא ענין גדול מאד, כי מכל פסיעה ופסיעה נברא מלאך, וכל מקום שתדרוך בך רגלך עליו תזכה להעלותו לבחינת למעלה מהמקום, על־כן בנדאי תקרב בכך את ישועתך. וקבל עצתו, ומיד שם פעמיו להר המנוחות, למקום ציונו הקדוש של רבי ישראל, ולאחר דקות ספורות של תפלה, הגיעה קבוצת נשים להתפלל, ונסתבב שהפירו בינו ובין אחת שבאה גם היא להתפלל עבור שדוה פשר, והפירו והתחתנו, והעמידו בנים.

מעשה נזרא שארע אחר פטירתו של רבי ישראל, שאשה אחת חלתה במחלה הידועה, רחמנא ליצילן, ולא ידעה שום עצה לנפשה, כי ימיה ספורים ויום מותה עומד לה לנגד עיניה, ברב מרירותה הלכה לציונו הקדוש של רבי ישראל בצער רב ובשכרון לב ושם שפכה לבה פמים ברחמים ותחנונים לפני רבי ישראל שיימליץ טוב בעדה ויבטל מעליה את הגזרה הקשה, כי האמינה שיש בכחו הנזרא לבטל הגזרה אפלו אחר גזר דין, וכמו שאמרו חכמינו ז"ל^(*) "הקדוש ברוך הוא גזר, וצדיק מבטל", והתחזקה שם בתשובה, והלכה להבדק שוב, ובעזרת השם נמצאה הפעם בריאה לחלוטין.

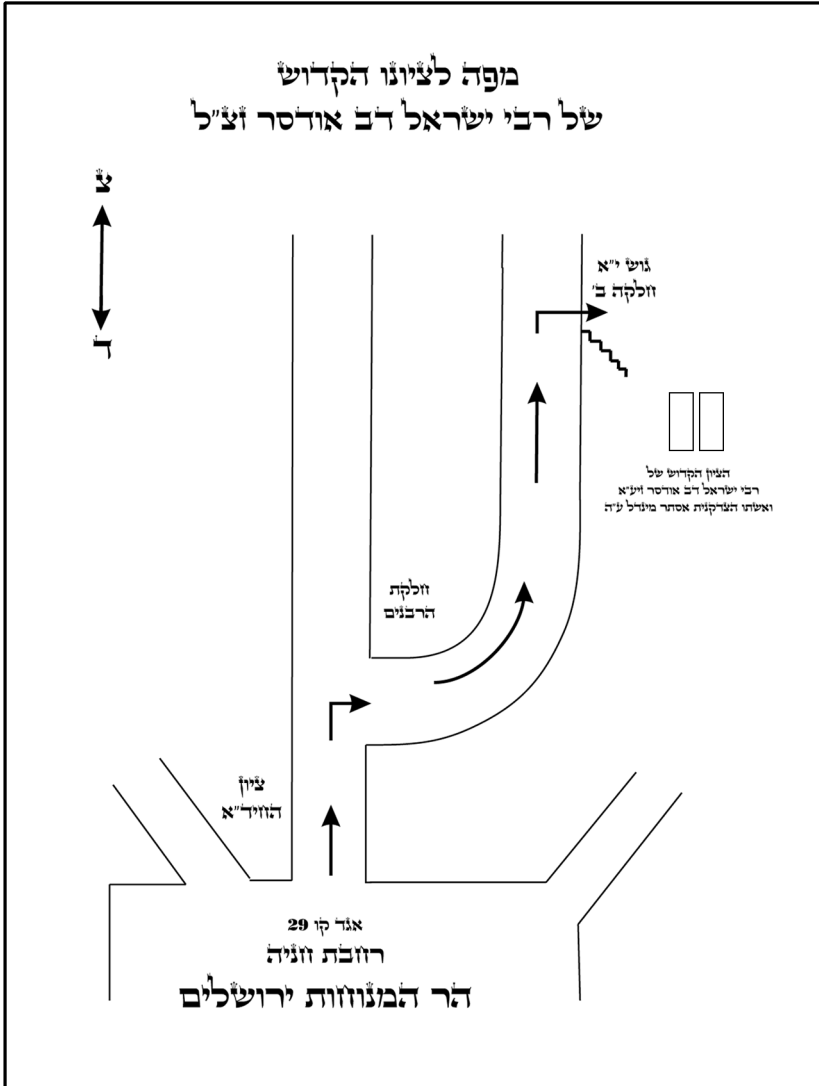
(*) מועד קטן מז:

מעשה, שחזק וזרו רבי ישראל את אחד מאנשיו שיעבר להתגורר בביתו ואמר לו שיבוא לבקרו שם, הינו שרפי ישראל יבקרו בביתו בביתו, ובעונותינו הרבים הסתלק רבי ישראל והיה זה טרם שהספיק לבקרו. וכך, מלבד הצער בו היה שרוי אותו החסיד, נחלש בדעתו מחמת שעדין לא הספיק רבי ישראל לבקרו כפי שהבטיחו, ולאחר מספר ימים חלם כי הוא נמצא בביתו החדש ולפתע נשמעות דפיקות בדלת ביתו, ופתח הדלת וראה כי בפתח הבית נצב רבי ישראל בפנים שוחקות ואומר: הבטחתי שאבוא לבקרך, הנני הנה באתי אצלך.

ט

אמר: עוד יבוא זמן שיהיה תור ארץ ארץ, וכלם ישאלו ויבקשו: איפה הפתק ואיפה בעל-הפתק, ואני - אני אשב בארמון שלי, וצחק. גם אמר: עוד יבנו בנין גדול ומפאר בשבילי, וכל הגוים יבואו לראות את בעל הפתק. גם אמר: כשיבוא משיח, כלם ישאלו איפה רבי ישראל בער...

בכל דבר ובכל ענין שאתה צריך - תבוא אלי,
ואני אראה שיהיה לך הכל בשמחה.
הקול קול שמחה...

תפלה נאה ומעוררת לומר על ציינו הקדוש של רבי ישראל בער אודסר זיע"א

רבנו של עולם, רבנו של עולם, "מגדיל ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו", "אמרת לה' - ה' אתה, טובתי בל עליך לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי בם", רבנו של עולם, אתה ידעת את כל הרעה הגדולה אשר נעשית באחרית הימים האלה, אשר גברו עוונותינו מנשוא ושונאינו עד בלי הבר, כל היום מחשבותיהם עלינו לרעה וגדול המחטיא יותר מהורגו, רשת פרשו על פעמינו, מכמורות - לנפשנו, כדגים הנאחזים במצודה היינו ליצרנו, וכצפורים האחוזות בפה - לאויבינו, כי הזידו עלינו מנעורינו ומנעונו מלילך בדרך של מלך עולם, עד שנשתלחנו ונתרחקנו מדרך הישר מדרך הטוב לדרכים נבוכים לדרכים מקלקלים, היינו לשחוק כל הימים, ללעג כל הלילות, "ברצח בעצמותי חרפוני צוררי באמרם אלי כל היום איה אלקיך". כי עתה, בסוף הגלות המר והאכזר הזה התגברה והתפשטה הסטרא אחרא בלי שעור, עד אשר אי אפשר לנו להכניעה ולהשפילה כי אם בכח הצדיקים הקדושים שוכני עפר שנסתלקו למעלה למעלה עד אין סוף, אשרי להם אשרי חלקם, ושם הם גומרים ישועת ישראל בשלמות, כמו פתוב: "יבוא שלום ינחו על משפכותם", כי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן.

על-כן רבנו של עולם, זפיני להיות רגיל ביותר לבוא על ציון קבריהם הקדוש והנורא מאד של הצדיקים האמתיים, ושם אשתטח בהשתוקקות מפלגת ובהתעוררות עצומה מאד מאד עד שתדבק רוחי ברוח הצדיק ברכקות נפלאה, ואהיה דומה כאחד הנושק את עצמו עם הצדיק, עד שאגרום לו תענוג גדול, כמו שאמרו רז"ל: שפתותיו דוכבות בקבר. ותהא נפשי קשורה לגופי רק כחוט השערה, כי שם אשפך ואפרט ואבאר לפניו כל שיחי ותחנתי ובקשתי, שם

אפרש לו כל צפוני ורחשי לבי, עד שמגדל תשוקתי הגדולה אתעורר בבכייה גדולה מחמת רב שמחה וחדוה, פי אכמח בכחו הגדול ובחכמתו הנפלאה וברחמיו המרבים של הצדיק הרם במעלה מאד מאד, לירד לעמק ירדתי ונפילתי, למקום ציה וערבה, ומשם לאחז בידי ולהעלותי בתכלית העליה, עד שאזכה לחדש כנשר נעורי, שיתחדשו ויתקנו כל ימי חיי שעברו בחשך ואפלה גדולה כל-כף עד שלא הרגשתי כלל מצרות נפשי אשר גברו ועצמו מאד מאד, ומכאן ולהבא לא אוכל עוד לחפץ ולסבל כלל הבלי העולם הפלה ונפסד, רק אהיה עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון קוני וצורי, ולא יוכל עוד שום מונע ומעכב ומסית להטותי מדרך החיים מדרך האמת.

רבונו של עולם, אבי אב הרחמן, אב החפץ בתשובת בנו באמת, אתה גלית לי ברחמיך המרבים פי במקום גניזתו הקדוש של הצדיק - שם מסגל לי ביותר להתעורר ולהזכיר עצמי היטב את מעלתי ותכליתי, פי שם אורו הנוף והקדוש של הצדיק שופע ביותר טובה וברכה, להביאני לקיום התורה באמת ולהשפיע עלי בני חיי מזוני וכל אשר נצרך לי בשפע גדול דקדשה בכרי שאוכל לעשות רצונך יתברך ויתעלה, כמו שכתוב: "ברכות לראש צדיק", וכמו שכתוב: "וצדיק חונן ונותן", וכל תשוקתו וחפצו ורצונו של הצדיק הוא להמשיך עלי בכל פעם תמיד חסדים חדשים ונפלאים, עד שיגמור עמי בשלמות מה שכבר התחיל לעשות ולפעל בי, להביאני ולהכניסני חיש קל מהרה לתוך הקדשה והתשובה באמת, וכבן השב לשלחן אביו, וכיוצא - לחיק אמו, ויקים בי מקרא שכתוב: "כי אל רחום השם אלקיך לא ירפך ולא ישחיתך ולא ישפח את ברית אבתיך אשר נשבע להם", אמן בן יהי רצון.

מסוד מעשיו

היה נוהג רבי ישראל להלביש ולכסות דברי תורה בספורי דברים ובמעשיות, כי זה ידוע שמחמת שהעולם רחוקים מהתורה, ההכרח להצדיק להלביש את דברי התורה בספורים ומעשיות וכדומה, זאת בכדי שיוכלו לקבל את האור הגדול של התורה ולהתקרב להשם יתברך. ובדרך הקדש הנ"ל היתה עקר עבודתו של רבי ישראל עם העולם, כי היה מרבה לספר עם מעשיות ושיחות חלין, אולם באמת כל מי שהשכיל להתבונן בדברי הקדש שיצאו מפיו, יכל להבין מרחוק ולשער לפי מדרגתו כי בכל אחד מדבוריו הקדושים היתה טמונה עמקות נפלאה מאד מאד סודי סודות רזין עילאין, ובבחינת (א) שיחתן של תלמידי חכמים צריכין למוד. גם ידוע, שאפלו בשעה שהצדיקים האמתיים מתבטלים מדברי תורה ועושים עצמם כפשוטים לגמרי, הוא גם כן עבודה נפלאה ונוראה בדרך נפלא ונשגב מאד.

א

אמר בשם רבנו הקדוש: אסור להיות זקן. והוסיף: רבנו הקדוש הוא לא היה זקן. ושבח כל תורותיו ושיחותיו ותפלותיו ואמר: עכשו הגיע זמן הנאלה, נדע מה שנה, מתי יבוא משיח ויגלה מה שיגלה, כבר גלה הכל. בדבור אחד של המעשיות - שמה יש כל התורה והכל, השרש של הכל.

ויש לראות כיצד כלל רבי ישראל בשיחתו הקדושה הנ"ל מספר ענינים רמים ולמודים עמקים על-פי המובא בלקוטי הלכות (א), שם מבאר שיש צדיק אמת שהוא זקן שפוקנים, סבא דסבין, שפל הצדיקי האמת מקבלים ממנו, והוא בחינת הזקן שהתפאר שהוא זקן מאד ואף-על-פי-כן הוא יניק מאד ועדין לא התחיל לחיות כלל (א). וזה הצדיק הוא מקדים רפואות נפלאות ומגלה לנו תורה נפלאה, וממשיך רפואות ותקונים על-ידי נהרות ונחלי החכמה האמתית שהמשיך בעולם, והוא בחינת 'משה-משיח'.

וזה הצדיק הוא בחינת הנהר היוצא מעדן, ועל-פן נקרא 'כבר', בחינת נהר כבר הנמשך ממנו, והוא זכה להכלל בתכלית הזקנה, בבחינת שנים קדמוניות, ושעל-ידו נזכה כלנו להשגות אלוקות שהם בחינת מעשה מרפכה, ולכן גם ראה יחזקאל הנביא כל מעשה מרפכה על נהר כבר.

וכן, כלל רבי ישראל בדבור אחד כמה ענינים נוראים ותורות גדולות מאד ורחבות מנינים, ואלו הם: ענין הזקן הגדול, ענין הרפואות הנפלאות שממשיך בתורותיו הקדושות, ענין משיח, ענין מה שנקרא הצדיק 'כבר', ענין הספורי מעשיות, ענין השגות אלוקות להן נזכה בכח הצדיק הנ"ל, ועוד.

ב

ספר מעבודת השם בה היה עוסק במסירות נפש בתקופת המחלקת הגדולה והמרה שעברה עליו, עד שזכה להפיל ולבטל כל שונאיו ומתנגדיו, ואמר: אני רק חפשתי והלכתי בדרכי רבנו. התפללתי

כְּמוֹ שֶׁרַבְּנּוֹ הַקְּדוֹשׁ מְלַמֵּד אוֹתָנוּ מַה זֶה תְּפִלָּה, אִיךָ לְהַתְּפַלֵּל לְהֵשֵׁם יִתְפָּרֵךְ בְּכָל הַפֶּה, וְאֲנִי עֲשִׂיתִי לְכָל הַגְּדוּלִים מִחֵלֶת לֵב. וְכֵן לֹא פָעַם בָּעֵת שֶׁסָּפַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵעֲבוּדָתוֹ, הָיָה מְסַמֵּךְ וְאוֹמֵר שֶׁעָשָׂה לְכָל אוֹתָם הַרְבֵּנִים הַחוֹלְקִים שֶׁהָיוּ בְּתַקּוּפָתוֹ 'מִחֵלֶת לֵב'. וַיֵּשׁ לְתַמּוֹה מִדּוֹעַ נֶקֶט דְּוָקָא בְּמוֹנַח 'מִחֵלֶת לֵב', וּבִפְרָט שֶׁהָיָה חוֹזֵר כְּמִדְּגִישׁ הַדְּבָר כְּמַעֲט בְּכָל עֵת בְּהַ דְּבַר מֵעֲבוּדָתוֹ.

וְנִרְאָה לְפָרֵשׁ הַדְּבָר עַל-פִּי תוֹרָה שֶׁבְּסִימָן ג"ה, עֵינַן שָׁם, הַמִּתְחִילָה: "דַּע, לְרֵאוֹת בְּמַפְלָתָם שֶׁל רְשָׁעִים אִי אֶפְשָׁר אֶלֶּא עַל-יְדֵי בְּחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל". וּמִבְּאֵר שָׁם שֶׁעַל-יְדֵי תְּפִלָּה בְּתַקּוּנָהּ מִמְּשִׁיכִים בְּחִינַת קְדֻשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְעַל-יְדֵי זֶה זוֹכִים לְרֵאוֹת בְּמַפְלָתָם שֶׁל רְשָׁעִים. וְלוֹבוֹת לְתְּפִלָּה בְּתַקּוּנָהּ יֵשׁ לְתַקֵּן שְׁלוֹשׁ קוֹלֹת רְעוֹת וּבְתוֹכָם קוֹל הַמְּחַרְפִּים וְהַמְּגַדְפִּים, וְכָל זֶה נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי כְּוִנַּת הַלֵּב בְּתְּפִלָּה (ד), וּכְשׁוֹזְכִים לְתַקֵּן כָּל אֵלוֹ הַקּוֹלוֹת עַל-יְדֵי כְּוִנַּת הַלֵּב בְּתְּפִלָּה כַּנֶּ"ל, אֵינִי זוֹכִים לִירֵשֶׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְעַל-יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה לֵב הַרְשָׁעִים "תּוֹחֶלֶת מִמְּשָׁכָה מִחֵלֶת-לֵב" (ה).

וְעַל-כֵּן הַסְּמִיךְ רַבִּי יִשְׂרָאֵל עֵינַן מַפְלַת הַמְּפָרְסָמִים הַמִּתְנַגְּדִים לְעֵינַן תְּפִלָּתוֹ וְאוֹמֵר: אֲנִי הָיִיתִי גְבוּר וְהַתְּפַלְלָתִי בְּכָל כַּחֲוִי, וּמִהַקּוֹלוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה שְׁלִי הָיוּ מִתְּבַטְּלִים כְּלָם, כָּל הַמִּתְנַגְּדִים, רַק לְשִׁמְעַת קוֹלוֹת בְּאֵלוֹ, כִּי עַל-יְדֵי תְּפִלָּה בְּתַקּוּנָהּ כַּנֶּ"ל נַעֲשֶׂה לְשׁוֹנְאִים מִחֵלֶת לֵב כַּנֶּ"ל.

וְכֵן מִבְּאֵר בְּתוֹרָה הַנֶּ"ל שֶׁמִּי שְׁרוּצָה לְעַמּוֹד נֶגֶד הַרְשָׁעִים הַגְּדוּלִים הַנֶּ"ל לְכַלּוֹתָם וּלְכַבֵּלָם, צָרִיךְ לְחַגֵּר מִתְּנִיּוֹ מְאֹד לְזֶה, וְעַל-כֵּן הוֹסִיף רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְעֵינַן מִלְּחַמָּתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בְּכַפִּירוֹת וּבְאִמּוּנוֹת הַכּוֹזְבוֹת

(ד) עֵינַן בְּפָנִים. (ה) מִשְׁלֵי יוֹ, יב.

שהם עֵצָם קִלְפַת עַמְלָק, וְאָמַר: יֵשׁ עוֹד הַרְבֵּה לְדַבֵּר וּלְסַפֵּר, אֲבָל אֲנִי
 לֹא יָכוֹל לְדַבֵּר, הָעוֹלָם לֹא יוֹדֵעַ כְּלוּם, עוֹד לֹא יוֹדְעִים כְּלוּם...

ג

על-פי רב, בְּכָל עֵת שֶׁהָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְסַפֵּר מֵעֲצָמוֹ, הָיָה נוֹהֵג
 לְגַלּוֹת טַפַּח וּלְכַסּוֹת טַפַּח, דְּהֵינּוּ שֶׁעַל אַף שֶׁגִּלָּה וְסַפֵּר
 מֵעֲצָמוֹ בְּפָנֵי הָעוֹלָם, הִסְתִּיר תַּחַת דְּבָרָיו דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים וְעַמְקִים בְּיֹתֵר.
 וְכַפִּי שָׁנְהֵג בְּעֵת שֶׁסִּפֵּר הַמַּעֲשֵׂה הַנּוֹרָא מִקְבֵּלַת הַפֶּתַק הַקְּדוֹשׁ, מִה
 שֶׁנִּתְקַבַּל בְּעֵינֵי הָעוֹלָם שֶׁקִּבַּל אֶת הַפֶּתַק לְאַחַר שֶׁאֲכַל בְּצוּם י"ז בְּתַמּוּז
 עֲצָמוֹ, חֵם וְחִלְיָה, חֵם וְשָׁלוֹם. כִּי בְּאֵמַת כָּל הַמְתַּבּוֹנֵן בְּעֵצָם הַמַּעֲשֵׂה
 עֲצָמוֹ יֵרָאֶה בְּנִקְל כִּי לֹא כַּךְ הָיוּ הַדְּבָרִים, וּמִה שֶׁאֲכַל בִּי"ז בְּתַמּוּז לֹא
 הָיָה חִלְיָה בְּזִמְנֵן הַתַּעֲנִית עֲצָמָה, רַק קִדְּם הַתַּפְּלָה, וְכַפִּי שֶׁאָמַר:
 הַמַּעֲשֵׂה הָיָה בְּשַׁנַּת תרפ"ב קָרוֹב לְתַעֲנִית שִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז, אֲנִי
 הָיִיתִי מִתַּעֲנֶה בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִחֲצוֹת לַיְלָה עַד אַחֲרֵי הַתַּפְּלָה - לֹא הָיִיתִי
 טוֹעֵם אֲפָלוֹ מִיָּמַי, וְדוֹקָא בְּיוֹם שִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז נִפְלַתִּי. בָּא אֵלַי
 הַבַּעַל־דְּבָר וְאָמַר לִי: אַתָּה חָלַשׁ כָּל־כַּף, אַתָּה צָרִיד לְאֲכַל לְפָנַי
 הַתַּפְּלָה. אֲנִי שִׁמְעֵתִי לוֹ, לֹא רָצִיתִי - אֲבָל אֲכַלְתִּי. עַל־כָּל־פָּנִים
 נִכְשַׁלְתִּי. נוֹ, יְכוּלִים לְהַבִּין בְּאִיזָה מַצָּב הָיִיתִי אַחֲרֵי דְבַר כְּזֶה לְאֲכַל
 לְפָנַי הַתַּפְּלָה!

נמצא בַּמְּפָרֵשׁ, שֶׁמָּה שֶׁנִּכְשַׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם י"ז בְּתַמּוּז, הָיָה בְּמָה
 שֶׁאֲכַל בְּזִמְנֵן שְׁבִין חֲצוֹת הַלַּיְלָה לְתַחֲלַת הַצּוּם, וְלֹא חִלְיָה
 בְּזִמְנֵן הַצּוּם עֲצָמוֹ. וְכַפִּי שֶׁמְרַמֵּז זֹאת בְּמָה שֶׁנִּכְתַּב בְּסוֹף הַפֶּתַק: "י"ז
 בְּתַמּוּז יֵאמְרוּ שְׂאִינְדָּ מִתַּעֲנֶה", וְעַל־פִּי הַנַּ"ל מוֹכֵן מִה שֶׁנִּכְתַּב תִּיבַת
 'יֵאמְרוּ', וְלֹא חִלְיָה כַּפִּי שֶׁהָיָה אָמַר לְהַכְתִּב, דְּהֵינּוּ: "י"ז בְּתַמּוּז אֵינְדָּ

מתענה", כי באמת התענה בזמן הצום עצמו, אולם אף-על-פי-כן יאמרו שאינו כן.

ועתה, אתה הקורא, תשא בשרך בשניך ותסמרנה שערות ראשך, ותשא קל וחמר ושער במוחך מעצם נוראות גדלתו, מה שלאחר ענין דק מן הדק מעין זה, שכב רבי ישראל כמת ששה ימים מגדל השברון לב והעצבות והמרה שחורה אליה נפל. ששה ימים לחם לא אכל ומים לא שתה, רק התחנן לפני בוראו שימחל לו, כי הוא רוצה לעשות תשובה. ועקר צערו הגדול והנורא עד שפמעט יצא מדעתו היה על חששו מחלול השם, הינו שלא יגרם בזיון לברסלב, כי שמע את אותם הדבורים רעים של הלצים המתלוצצים על ברסלב בעת שראו ירידתו הגדולה, וכפי שאמר: אני הייתי בעצבות נוראה, וזה שבני הישיבה התלוצצו מברסלב כשראו אותי, מזה היה לי עצבות עוד יותר בלי שעור, כי אני הרגשתי שאני הגורם לבזיון.

עוד נתן לראות ולשער מגדלתו של רבי ישראל מהמוכא לעיל, דהינו ממה שבאמת לא נכשל ואכל בזמן התענית עצמה כלל, ומענין מציאת הפתק הקדוש אחר הירידה הגדולה, מהשיחות העוסקות בירידת הצדיק לצורך מציאת אבדות (1). ומוכא שם שהצדיק מבקש אחר אבדות אחרים עד שמוצאן, ולאחר שמוצא אותן שב וחוזר ומבקש ומוצא אבדות נוספות, וכן ממשיך להלן עד שמוצא אבדות כל העולם, ולפעמים הצדיק בעצמו בעת שמחפש אחר האבדות הוא בעצמו אובר, בבחינת (1) יש צדיק אובר בצדקו, וזה הצדיק עושה תשובה על אותו החטא שעל-ידו באות האבדות, ובדאי אין להצדיק אותו החטא ממש, רק איזה פגם דק מן הדק מאותו החטא, ואזי

(1) לקומי מוהר"ן קפת, לקומי תננא פת, שיחות הר"ן קפ. (1) קהלת ז, טו.

בְּשֵׁעוֹשָׁה תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה עַל אוֹתוֹ הַפָּנִים הַדֶּק שָׁיֵשׁ לוֹ מֵאוֹתוֹ הַחֲטָא, אַחֲר־כֵּךְ חוֹזֵר וּמוֹצֵא אֲבֵדוֹת נוֹרְאוֹת וְכוּ'.

וְכֵן מוֹבָא שָׁם מֵעֲנִין 'שׁוֹפֵר', שֶׁהוּא בְּחִינַת הַחֲתִימָה הַקְּדוּשָׁה שְׁנֵתְגַלְתָּה בַּפֶּתַק הַקְּדוּשׁ^(ח), וּמֵעֲנִין הַשְּׂמֵחָה שְׁלֵאֲחֵר מְצִיאת הָאֲבֵדוֹת, כִּי לְאַחַר קִבְּלַת הַפֶּתַק זָכָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְשִׂמְחָה שְׁאִין עוֹד כְּמוֹהַ בְּעוֹלָם הַזֶּה, רַק בְּעוֹלָם הַבָּא, וְכֵן שָׂאָר דְּבָרִים הַמְּקַבְּלִים לְמַעֲשָׂה הַפֶּתַק הַקְּדוּשׁ.

וְכָל הַמְּבַקֵּשׁ אֱמֶת וּמְחַפֵּשׁ אֱמוּנָה, יוֹכֵל לַעֲיִן בְּמִקּוּרוֹת הַנִּלְוֵל וּלְדַמּוֹת הַדְּבָרִים הַגְּבוּהִים הַמְּזוּכָרִים שָׁם בְּנִקְל לְמַעֲשָׂה הַנוֹרְאָה מִקִּבְּלַת הַפֶּתַק הַקְּדוּשׁ מִלְתָּא לְמִלְתָּא, וְאוּלַי יִתְנוּצֵץ בְּמַחוּ מְעַט מְזַעֵיר עַד לְהִיכֵן הַדְּבָרִים מְרֻזִים, וּמַעֲצָם נוֹרְאוֹת גְּדֻלְתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל וּמִסִּירוֹת נִפְשׁוֹ עֲבוּר הָעוֹלָם, כִּי כֵּךְ הִיָּתָה דְּרָכּוֹ בַּקְּדוּשָׁה, שֶׁהָיָה נוֹהֵג לְכַסּוֹת וּלְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר גְּדֻלְתוֹ בְּאֶפְן בּוֹ רַק הַחֲפִץ בְּאֱמֶת לְאִמְתּוֹ יִכַּל לְשַׁעַר מַעֲצָם רוּם מַעֲלָתוֹ עַד אִין שְׁעוֹר וְעָרְךְ כִּנְל.

ד

וְכֵן נִתֵּן לְרְאוֹת כִּיצַד הָיָה נוֹהֵג רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר עֲצָמוֹ בְּפָנָי הָעוֹלָם כִּנְל מֵהַמַּעֲשָׂה הַנוֹרְאָה שֶׁל הַשְּׂבָעָה בְּעַמְלָרִים, מֵעֲנִין חֲגֻנְנִי^(ט), שֶׁהוּא צְדִיק קְדוּשׁ וְעֵלְיוֹן כְּזֶה שֶׁהוּא מְמַנֶּה עַל הַגֵּן בּוֹ גְּדֻלִים פְּרוֹת וְגִדּוּלִים גְּפֻלָּאִים שְׁיֵשׁ בָּהֶם כָּל הַטְּעָמִים וְכָל הַרִיחוֹת וְכָל הַמְּרָאוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, וְהָיוּ כָּל הָעוֹלָם יְכוּלִים לְחִיוֹת חַיִּים טוֹבִים אֱמֶתִיִּים עַל-יְדֵי זֶה הַגֵּן, וְזֶה הַגֻּנְנִי מִשְׁתַּדֵּל תָּמִיד בְּכָל תְּקוּנֵי הַגֵּן.

(ח) לְקוּטֵי תַנְיָנָא ח. (ט) סְפָרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, יג, מֵהַיּוֹם הַשֵּׁנִי.

וְכָל גדולי הגן מרמזים על נשמות קדושות הגדלים בו, שצריכים להשגיח ולהשתדל תמיד בתקונן, על-כן בנדאי כל הטפול בגן הוא מלאכה גדולה ונפלאה, כי צריך לזה איש אמוד ותקיף וגבור חיל וחכם וצדיק גדול מאד, כי צריך להיות אדם גדול ומפלג במעלה מאד לזה, אולם מחמת קלקול בני העולם על-ידי תאוות ומדות רעות, היה נראה הגנני הקדוש בעיניהם כמשגע, עד שהיו זורקים עליו אבנים ומגרשים אותו, רחמנא ליצלו, עד שלבסוף חשבו - אפשר אף-על-פי-כן אולי הוא הוא הגנני באמת!?

ופעם רמז רבי ישראל מענין זה באחת משיחותיו הקדושות^(*), כאשר הרבה לדבר משטות ונגות העולם המבלים חיהם ברדיפה אחר הבל מעשה תעותעים ומאומה לא ישאו בעמלם, וממה שנקרא בפי העולם 'חיים', מה שאין זה חיים כלל, רק באמת מה שהוא בעצמו חי - זה נקרא חיים, ועל-כן נקרא בפי העולם משגע. וכפי שאמר רבי ישראל לאחר שהתפאר בחיים האמתיים שהוא חי: אני מרגיש חיות כזה מה שאי אפשר לשער במח, ואני עכשו יחיד, וכל מי ששומע אותי מתפלא מאד ואומר, מה זה, הוא משגע, הוא אומר שהעולם הזה לא כלום.

וְכָל מי שיתבונן במעשיה י"ג ובשיחתו הקדושה של רבי ישראל הנ"ל, יוכל להבין בנקל כי כפי מה שהיה נראה הגנני בעיני העולם, כמו כן בדיוק היה נראה רבי ישראל בעיניהם, כי היה ללעג וקלם בעיני כל וסבל חרפות ובזיונות בלי שעור, וכפי מה שפעם רמז בדרך תמיהה בעת שספר מהרדיפות והיסורים הגדולים שעברו עליו, ואמר: אפשר ואני הוא הגנני שכלם חשבו אותו למשגע וזרקו עליו אבנים!

(*) ישראל סבא, חיות כזה.

ואבן, במעשה עצמו נכתב בזה הלשון: "גנני אחד שקורין אנראדניק", ואלו במכתב שכתב רבי ישראל (א) בו הוא מתיחס למעשה הנ"ל, השמיט במכון תיבת 'אחד', דהינו שכתב: "גנני שקורין אנראדניק" - גימטריה 'ישראל בער אנדסער' (1148).

והרי אותו המכתב (ב) בו מרמז ומדבר רבי ישראל מעצם מעלת הגנני ומהסתרתו כנ"ל:

לכבוד מחמד עיני, המתאבק ומתיגע לרכש החיים הטובים של הצדיק המעורר מהשנה את כל בני-אדם שישנים את ימיהם על-ידי מעשיות משנים קדמוניות, שכל השבעים פנים של תורה נמשכים משם. אשרי חלקו שזכה לזה. שלום וחיים טובים.

יש צדיק אמתי שזוכה לחיות חיים טובים שאין בהם שום חסרון, והוא דיקא נראה בחרש מחמת שאינו שומע כלל שום קול של זה העולם. פי כל הקולות של זה העולם כלם הם רק מן חסרונות, פי כל אחד ואחד צועק על חסרונו, ואפלו כל השמחות שבעולם הוא רק מחמת החסרון שהיה חסר לו ונתמלא לו, ועל-כן הוא נקרא חרש פי אצלו אינו עולה זה העולם כלל שישמע החסרון שלהם. וחיים טובים שלו הם לחם ומים, אבל בהלחם ומים שלו יכולים להרגיש כל הפעמים וכל הריחות וכל המראות שבעולם וכל מיני ענג שבעולם, עד שיחיו על-ידם חיים טובים באמת בלי שום חסרון.

יש גן כזה שגדלים בו פרות וגדולים נפלאים שיש בהם כל הפעמים וכל הריחות וכל המראות שבעולם, והיה כל העולם יכולים לחיות חיים טובים אמתיים על-ידי זה הגן, ועל הגן הזה יש גנני שקורין

(א) אבי הנחל ב, קיה. (ב) אבי הנחל, קיה.

אגראדניק, הינו צדיק קדוש ועליון בזה שהוא ממנה עליו ומשתדל תמיד בכל תקוני הגן. ולפעמים בעוון הדור נאיבד הגנני, הינו שנעלם ונתכפה אורו של זה הצדיק ואין העולם זוכין לידע ממנו שהוא זה הגנני שעל-ידו היו יכולים בלם לחיות חיים טובים אמתיים על-ידי הגן. והגנני הזה, אף-על-פי שהולך ואומר שהוא הגנני, אבל העולם מחזיקים אותו למשגע חס ושלום וזורקין אחריו אבנים ומגרשין אותו וממילא אינו יכול להשתדל בתקוני הגן, ועל-ידי זה כל מה שיש באותו הגן בודאי מכרח להיות פלה ונפסד מאחר שאין שם הממנה, הינו הגנני.

והנה, אף-על-פי שבודאי יש צדיקים מפלגים באלו שיש להם עשירות גדול ואוצרות גדולים פרוחניות שהם מתפארים גם-כן שהם חיים חיים טובים, אף-על-פי-כן יכולים הקלקולים מפגמי העולם לקלקל גם אצלם הטעם והריח ושאר דברים הנ"ל, ומכל שכן שאין להם כח לתקן העולם ולהחזיר להם החיים טובים שהיו יכולים לחיות על-ידי הגן הקדוש הנ"ל. ועל-כן בשנתקלקל גם אצלם החיים הטובים שלהם, אז כל תקונם על-ידי הצדיק הגדול בפעלה שהוא בחינת חרש שהוא חי חיים טובים שאין בהם שום חסרון כלל, והוא נותן להם לטעם מהלחם ומים שאלו ומרגישין בהם כל הטעמים וכו', וגם על-ידי זה נתקן מה שנתקלקל אצלם. והצדיק הזה יכול לתקן גם החיים טובים של כל העולם, והוא מודיע שעקר קלקול החיים טובים שלהם בא להם מהמדות רעות שהכניס בעל-דבר בהם, דהינו על-ידי שאין בהם אמת ומטין דין ונושאין פנים ולוקחין שחד, על-ידי זה נתקלקל אצלם המראה. ועל-ידי נבול פה נתקלקל אצלם הטעם, שכל הטעמים הם טעם נבלה. ועל-ידי נאוף ממש חס ושלום, נתקלקל אצלם הריח. ומזהיר אותם מאד לטהר עצמם מאלו העברות, ואז לא די

שנתקון אצלם הטעם והמראה והריח, אף גם שזוכין על ידי זה למצא הגנני שצאכד. ואז הצדיקים הנ"ל הם מודים על האמת ומודיעים להעולם שכל התקון של הצדיקים הנ"ל בעצמם, וכן התקון של כל העולם תלוי רק בהצדיק החרש.

אוהבך הנאמן הדורש שלומך ומובתך המצפה תמיד לישועתך בזה ובכא.

ישראל דב אודערסר

עוד מענין שיחתו הקדושה של רבי ישראל הנ"ל (י) ומענין מה שמביא בתחלת מכתבו הנ"ל מהחרש (י), שחי חיים טובים שאין בהם שום חסרון, והחיים טובים שלו הם בהלחם ומים שלו, ובהם הוא מרגיש כל הטעמים וכל הריחות וכל המראות שבעולם וכל מיני ענג שבעולם וכו', עין שם. כל מי שעניו בראשו יוכל לראות בנקל כיצד כפה שם רבי ישראל גדלתו הנוראה בהעלם נפלא, כי בשיחתו הנ"ל (י) מרבה לדבר משטות רדיפת העולם למלאות חסרון תאוותיהם, ובתוך דבריו מתחיל להתפאר בעצמו בחייו הטובים ואומר: אני יש לי חיים, אני יחיד בעולם, אני יש לי כל טוב. והוסיף: אני ראיתי שבעולם הזה לא צריכים לכל הכסף, מספיק חתיכת לחם ושמן זית, אני מצחק מהכסף! וחוזר ומתפאר שם בעצמו ואומר: אני כבר למעלה מכלכם! וכפי שהתפאר עצמו הבעמליר החרש בחייו הטובים ובלחם והמים שלו כנ"ל ואמר בפני הצדיקים: אני חי חיים טובים שהם טובים יותר מחיים טובים שלכם.

(י) ישראל סבא, חיות כזה. (יד) מתוך מעשה יג, היום השני. (טו) ישראל סבא, חיות כזה.

כי זה הפעמליר החרש היה צדיק קדוש וגורא שהלך להושיע ולתקן את המדינה של העשירות, כי פא עליהם מלך אכזר והשאיר במדינתם שלוש פתות עבדים שקלקלו שם את הטעם, שכל מי שירצה לטעם איזה טעם - יהיה טעם נבלה, וכן קלקלו שם את הריח, שכל הריחות יהיה להם ריח חלבנה. וכן קלקלו שם את המראה, שהחשיכו את העינים, והכל על-ידי התאוות רעות שהכניסו במדינה. וכך, בשיחתו הקדושה של רבי ישראל הנ"ל מזכיר שם מגנות תאוות ממון הבוללת כל התאוות רעות, ואומר: אני יכול למות מגדל הפחד איך יכולים לסבל להריח ריח מהתאוות, זה מריח ריח רע יותר מנבלה.

ואותה המדינה של עשירות שלחה שלוחים למדינה אחרת שיושיעו אותם, ובעת שפגש הפעמליר החרש את אותם הצדיקים שבאו לעזור למדינה הנ"ל אמר להם כי על-אף שגם הם צדיקים מפלגים פאלו שיש להם עשירות גדול ואוצרות גדולים ברוחניות, אולם לא זו בלבד שלא יוכלו להושיע את אותה המדינה של עשירות, אלא אף שאותם הקלקולים של אותה המדינה יוכלו להזיק להם בעצמם. ואמר בזו הלשון: "הלא אתם צריכים אלי, כי אתם לא תוכלו לילך לשם להושיע להם". ומה שפקח והאיר הפעמליר החרש את עיניהם ואמר להם "הלא אתם צריכים אלי" הוא גימטריה 'ישראל דב אודעסר' (888).

ועתה, ראה והבן מעצם גדלתו הנוראה של רבי ישראל, שמלבד מה שהסתיר והעלים עצמו בהעלם גדול ובהסתרה נפלאה בשהשיח וכתב מעגני הגנני ומעגני הפעמליר החרש, מלבד זאת נתן לראות כיצד היה טומן בשיחותיו ובכתביו ובמעשיותיו סודי סודות

ונסתרי נסתרות רמות ונוראות, עד שהיו בספורי מעשיות של שנים קדמוניות ממש.

בך גם היה נראה לא פעם פי משמים הכרח רבי ישראל להעלים ולהסתיר אורו הגדול בפני העולם, כפי שארע, שפעם חפץ לשלח לכל חבר כנסת מהממשלה מכתב שכתב בזמנו לנשיא שז"ר מהספר הקדוש 'אבי הנחל', ובצרוף לו את הספר הקדוש הנ"ל בעצמו יחד עם ספר המעשיות של רבנו הקדוש, והחל דוחק ומזרו אנשיו ביותר להוציא לפעל תכניתו הקדושה והיה נראה פי הדבר יחיש ביותר את הגאולה, כי לא פסק מלדבר ולזרו אנשיו בכל המיני לשונות של זרוז לקים צויו, והיה נראה שהיתה אז שעת רצון גדולה בעולם. והיה שם אחד ממשמשיו שהחל לעסק בהשתדלות מרבה עבור הדבר, גם פנה מיד לכמה אנשים שונים לקבץ מהם מעות עד שלבסוף עלה בידו לממן את רכישת הספרים ולארו אותם יחד עם אחד ממכתביו של רבי ישראל כנ"ל. ועם בקר, באשר החיש עצמו לדאר, החל רבי ישראל לצוות על אנשיו באפן תמוהה ובלתי מובן שידרשו בדחיפות עבור אותו הנ"ל, ולהורות לו לבטל את משלוחי הספרים לאלתר. ומיד פנו אנשיו לדרש עבורו ולא מצאוהו בשום סניף דאר ולא בשום מקום אפשרי, עד שהכרח רבי ישראל להראות מרוח קדשו שהיה נוהג להעלים ולהסתיר, ואמר בדרך רמיזה כי יתכן והוא נמצא במקום פלוני, והלכו לשם ומצאוהו כפי שגלה להם רבי ישראל, והודיעוהו את כל אשר ארע, וברב אכזבתו של זה, הלך לשמע את הדברים מפיו הקדוש של רבי ישראל בעצמו, ואמר רבי ישראל שאלו היו נשלחים הספרים כמתכנן, אזי היה (רבי ישראל) בסכנה גדולה, רחמנא ליצלן.

ה

בַּפֶּסַח האחרון שֶׁלפָּנַי הַסֵּתֶלְקוֹתוֹ, שְׁנַת הַתְּשַׁנ"ד, הָיָה סוֹבֵל רַבִּי יִשְׂרָאֵל הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד בְּלֵי שְׁעוֹר, וּפְעַם בְּתוֹךְ שְׁדַבֵּר מִיְסוּרָיו הַכְּבִדִים, הֵחֵל לְהַקְבִּיל דְּבָרָיו לְמַה שֶּׁסָּבַל רַבְּנּוֹ הַקְּדוֹשׁ, וְהָיָה נִרְאָה כִּי פּוֹנֵת הַדְּבָרִים הַיָּא אַחַת, וְאָמַר בְּאַנְחָה מְרָה: אוֹי מַה שֶּׁרַבְּנּוֹ הַקְּדוֹשׁ סוֹבֵל, אוֹי מַה שֶּׁהוּא סוֹבֵל, אֲבָל זֶה לְמוֹכָה גְּדוּלָּה, עַל-יְדֵי זֶה שׁוֹם אֶחָד לֹא יֵלֵךְ לְאַבּוּד, רַבְּנּוֹ הַקְּדוֹשׁ הוּא סוֹבֵל הַרְבֵּה בְּשִׁבְלֵנוּ, בְּשִׁבְלֵי לְתַקֵּן אוֹתָנוּ, חוֹלִים כְּאֵלֶּה שֶׁכָּל הַרוּפְאִים מֵיֵאֲשִׁים מְלַרְפְּאוֹת אוֹתָם, וְעַכְשָׁו שׁוֹם אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לֹא יֵלֵךְ לְאַבּוּד, אֲשֶׁרִינוּ.

וְכֵן הָיָה לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל אֶת כְּתַב הַיָּד מְקוּרֵי שֶׁל רַבְּנּוֹ הַקְּדוֹשׁ, מַה שֶּׁכְּתַב בְּאִידיש^(טז): "אִיךְ הָאָב אוֹים גִּיפִירַט אוֹן וועל אוֹים פִּירֵן" (גְּמַרְתִּי וְאָגַמְרִי), כִּי בְּתַחֲלָה הָיָה נִרְאָה שֶׁחֲפֵץ רַבְּנּוֹ הַקְּדוֹשׁ לְגַמֵּר בְּחַיָּיו אֶת אֲשֶׁר הִתְחִיל, דְּהֵינּוּ לְגַמֵּר הַתְּקוּן מִיָּד, וְלֵאחַר מִכֵּן בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים נִתְבַּלְבַּל הָעוֹלָם וְלֹא הָיָה יְכוּל לְגַמֵּר בְּחַיָּיו כְּרִצּוֹנוֹ הַקְּדוֹשׁ, וְאָף-עַל-פִּי־כֵן אָמַר אִזּוּ בְּלִשׁוֹן תְּמִיחָה: אֲנִי לֹא גְמַרְתִּי?! כִּבְר גְּמַרְתִּי וְאָגַמְרִי! אִיךְ הָאָב אוֹים גִּיפִירַט אוֹן וועל אוֹים פִּירֵן.

וְהָרִי דְּבוּרִים קְדוּשִׁים נוֹסְפִים שֶׁנִּשְׁמְעוּ מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵעַנֵּן זֶה:

רַבִּי נָתַן שְׁאֵל: יֵשׁ עוֹלָם כְּזֶה, מַה לַעֲשׂוֹת? רַבְּנּוֹ הַקְּדוֹשׁ אָמַר: הָעֶקֶר הוּא לְדַבֵּר עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל מַה שֶּׁצְּרִיכִים.

רַבְּנּוֹ הַקְּדוֹשׁ הָיָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְהַשְּׂאִיר לָנוּ מִתְּנֵה טוֹבָה - גְּמַרְתִּי וְאָגַמְרִי. יֵשׁ כִּבְר בְּעוֹלָם לְקוּמֵי מוֹהֲרֵי וְלְקוּמֵי תְּפִלוֹת, זֶה גְּמַרְתִּי וְאָגַמְרִי.

(טז) חיי מוהר"ן, נסיעתו ושיבתו באומן, מד.

אֲשֶׁר־יִנּוּ שֵׁשׁ לְנוּ עֵכָשׁוּ אֹר פְּלֵא פְּזָה בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁאָמַר רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ לְאֲנָשָׁיו: אֲנִי מְקַנָּא אֶתְכֶם שֵׁשׁ לְכֶם רַבִּי פְּזָה. הוּא זָכָה לְאוֹר פְּלֵא פְּזָה שְׁלֵא נִתְגַּלָּה עֲדִין בְּעוֹלָם - 'גְּמַרְתִּי וְאָגְמַר', וְהוּא הַשְּׂאִיר אֶת הָאוֹר הַפְּלֵא הַזֶּה בְּעוֹלָם.

מִי יְכוּל לְהוֹצִיא מִפִּי דְבוּרִים קְדוּשִׁים כְּאֵלֶּה, עוֹד לֹא נִבְרָא בְּעוֹלָם פְּלֵא פְּזָה שְׁיוּכַל לְהַגִּיד "גְּמַרְתִּי וְאָגְמַר", רַק הוּא לְבַדּוֹ. שׁוּם צְדִיק לֹא אָמַר "גְּמַרְתִּי וְאָגְמַר", רַק רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ יְכוּל לְהַגִּיד "גְּמַרְתִּי וְאָגְמַר", מִשְׁהוּ אַחֵר לֹא יְכוּל לְהַגִּיד דְבוּרִים כְּאֵלֶּה, אֶפְלוּ רִשְׁבִּי, שְׂרַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ אָמַר שְׁהוּא 'עִיר וְקַדִּישׁ מִן שְׁמַיָּא נְחִית', וְכוּ'.

רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ נִכְנַס לְמִקְוֹמוֹת כְּאֵלֶּה וְלְדַבְּרִים כְּאֵלֶּה שְׁעוֹד לֹא הָיוּ בְּעוֹלָם, הוּא רָאָה שְׂאִי אֶפְשָׁר לְרַדֵּת יוֹתֵר אֲזִי הוּא אָמַר "גְּמַרְתִּי וְאָגְמַר", הוּא הַשְּׂאִיר הַבְּטָחָה שְׁהוּא יִגְמַר. רַק בְּזָה שְׁהוּא אָמַר "גְּמַרְתִּי וְאָגְמַר" הוּא כְּבֵשׁ וְנִצַּח אֶת הַכֹּל, אֶת כָּל הָעוֹלָם, רַק בְּשִׁתֵּי הַמְּלִים הָאֵלֶּה שְׁלוֹ - "גְּמַרְתִּי וְאָגְמַר". מִי יְכוּל לְהַעֲרִיד, מִי יְכוּל לְדַבֵּר מִזֶּה. זֶה רַק שְׁתֵּי תִבּוֹת, אֲבָל יֵשׁ בְּזָה מִלְּיוֹנֵי עֲנִינִים פְּלֵאִיִּם, וְהוּא הִכִּין בְּזָה לְנוּ וְלְכָל הָעוֹלָם אֹר פְּלֵא פְּזָה שְׁלֵא הָיָה בְּעוֹלָם, וְהַכֹּל כְּלוּל בְּשִׁתֵּי הַמְּלִים הָאֵלֶּה - "גְּמַרְתִּי וְאָגְמַר".

אוֹי, רַק שְׁתֵּי מְלִים וְהַכֹּל נִכְלָל בְּזָה, כְּכַר גְּמַרְתִּי וְאָגְמַר. הוּא הַכְּנִים בְּזָה הָעוֹלָם פְּלֵאוֹת כְּאֵלֶּה שְׁעֲדִין לֹא הָיוּ בְּעוֹלָם, הוּא כְּכַר הַכְּנִים הַכֹּל בְּשִׁתֵּי מְלִים - גְּמַרְתִּי וְאָגְמַר. הַיִּם, הַיִּם הַגְּדוֹל נִכְנַס בְּשִׁתֵּי הַמְּלִים הָאֵלֶּה - גְּמַרְתִּי וְאָגְמַר. וְזֶה הַתְּרוּץ עַל כָּל מַה שְׂאִי אֶפְשָׁר לְגַלּוֹת וְלְהוֹדִיעַ, בְּזָה כְּלוּל הַכֹּל - גְּמַרְתִּי וְאָגְמַר. לֹא הָיְתָה לוֹ בְּרָרָה אֲזִי הוּא הַצְּרִךְ לְהַכְּנִים אוֹרוֹת כְּאֵלֶּה רַק בְּשִׁתֵּי מְלִים - גְּמַרְתִּי וְאָגְמַר,

בְּסֵתֶר, בְּסוּד, אֲבָל יֵשׁ בּוֹ הַפֶּל. אֲנִי יָכוֹל לְהַכְנִים בְּעוֹלָם פְּלֹאוֹת כְּאֵלֶּה
שֶׁפֶל הָעוֹלָם לֹא יוֹדְעִים, אֲבָל אֲנִי יוֹדֵעַ - גְּמַרְתִּי וְאָגַמְרָא!

וּפְעַם אַחַת, בְּעַת שֶׁהִשִּׁיחַ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מֵהַעֲנִין הַג' ל', אָמַר בְּשִׂמְחָה:
"גְּמַרְתִּי וְאָגַמְרָא", וְחֹזֵר וְשׁוֹב וְכַפֵּל אֵלּוּ הַשְּׁתֵי תַבּוֹת פְּעַם אַחֵר
פְּעַם בְּחִיּוֹת וּבַהֲתַלְהָבוֹת עֲצוּמָה בְּמִשְׁךָ לַיְלָה שָׁלֵם, גְּמַרְתִּי וְאָגַמְרָא,
"אֵיךְ הָאֵב אוֹיִם גִּיפִירְטָא אוֹן וְעַל אוֹיִם פִּירִין" (י), שֶׁהוּא בְּגִימְטְרִיָּה
'יִשְׂרָאֵל בְּרַ אֹדְרָסֶר' (1014), וְהֵבִין.

ו

כִּךְ וְעוֹד, הָיָה נוֹהֵג רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְהַעֲלִים וּלְכַסּוֹת וּלְהַסְתִּיר עֲצֻמוֹ
מֵהָעוֹלָם, כִּי אֹזֵר הַצְּדִיק אֵי אֲפֹשֶׁר לְקַבֵּל בְּעֲצֻמוֹ, וְעַל-כֵּן עַל
הַצְּדִיק לְכַסּוֹת וּלְהַלְבִּישׁ אוֹרוֹ הַגָּדוֹל בְּכַמָּה לְבוּשִׁים וְכַפּוּיִים נִפְלְאוִים (י),
וְכִךְ הָיָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְעַתִּים אַף מִתְרַחֵק וּמִתְרוֹמֵם מֵהָעוֹלָם עַד שֶׁהָיָה
נִתְעַקֵּם וְנִתְפַלְּבֵל מִחֵם, וְלֹא דֵי שְׂאֵי אֲפֹשֶׁר הָיָה לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו, אֲלֵא אַף
שֶׁהָיוּ נוֹפְלִים עָלָיו קִשְׁיוֹת וּתְמִיּוֹת וְכוּ', עַד שֶׁהָיוּ כְּאֵלֶּה שֶׁמִּצְאוּ מְקוֹם
לְטַעוֹת בּוֹ, כִּי בְּדֶרֶךְ שְׂאָדָם רוּצָה לֵילֵךְ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ, וְסֵם חַיִּים וְסֵם
מָוֶת מוֹנְחִים בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְכֵל אֶחָד יִמְצָא בָּהּ וּבַהֲצְדִיקִים
הַקְּדוּשִׁים וְהַנּוֹרָאִים בְּרִצּוֹנוֹ, וְכֵל הַחֲפִץ בְּאַמֶּת - הָאַמֶּת נִגְלִית לְפָנָיו,
וְאַנְחֵנו אֶת עֲצֻמְנו הַצְּלָנו.

כִּי כָּל הַמִּתְבַּוֵּן בְּשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוּשׁוֹת וּבְכַתְּבָיו הַנּוֹרָאִים בְּעֵין הָאַמֶּת,
יֻכַּל לְהִבִּין מִרְחוֹק מִגְּדֻלְתּוֹ וְעִבּוּדְתּוֹ הַנּוֹרָאָה, כָּל חַד כְּפּוּם מֵה
דְּמִשְׁעַר בְּלִבְיָהּ, כִּי יֻכַּל לְמִצָּא בָּהֶם רְזִים עֲתִיקִים שֶׁנִּדְמָה הָיָה כִּי לֹא יִתְכּוֹן
וְיִמְצָא אִישׁ אֶלְקֵי כְּזֶה, רַק בְּעַת בִּיאַת הַגּוֹאֵל-לְצַדֵּק בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

(י) שָׁם. (יח) ל"ה, כְּלָאֵי בְּגָדִים ד, ג.

וְכֵן לא פעם, קדם שהיה רבי ישראל מדבר ממעלתו הרמה וכו', היה מסבב ומפליג ומשבח ביראה גדולה ובהתלהבות אש מגדלת רבנו הקדוש מה שאי אפשר לשום שכל אנושי לשער, ולאחר מכן היה מסבב ומדבר באפן ישיר, ברור וחד־משמעי - על עצמו, כדגמת מה שאמר: כפי הנכתב בהפתק רואים חדשות, התגלות חדשה בעולם, רבנו הקדוש הוא עקר הנאלה, וכל הנאלה בכלליות ובפרטיות תלויה בו, ביאת המשיח תלויה בו, אבל לגלות בפרוש שאני הוא - זה רק בהפתק הזה. וכן כדגמת מה שאמר בשיחה אחרת: מה שרבנו הקדוש אמר לפני מאתיים שנה 'האש שלי תוקד עד ביאת המשיח', זה אמרתי עליך, ככה כתוב בהפתק, וגם הוא מגלה שהוא זה השיר, השיר פשוט כפול משלש מרבע - זה אני בעצמי, נחמן! איזה נחמן? מאומן!

וכן ישנן שיחות רבות שנאמרו בהודמניות שונות הסוככות על קטב זה, הינו שבראשית דבריו היה רבי ישראל מסבב דבורים קדושים, ורק לאחר מכן היה מגיע לעקר המכונן, הינו שאז היה מדבר ממנו בעצמו כנ"ל.

כך גם לדגמא, כאשר דבר רבי ישראל במכתבו (ט) מענין הבעל תפלה שהוא הצדיק האמת, רבנו הקדוש, כפי שציין שם וכתב: הצדיק האמת שהוא הבעל תפלה וכו', החל לספר ולשבח מעלתו ועבודתו וכל הנהגותיו הקדושות של הבעל תפלה הקדוש, מה שהיה עוסק תמיד בתפלות ושירות ותשבחות להשם יתברך והיה יושב חוץ לישוב, רק שהיה רגיל לכנס לישוב בשביל לפתות בני-אדם לעבודת השם יתברך לילך בדרךבו, ומי שנתרצה עמו הוליכו תכף חוץ לישוב,

וְכֵן הָיָה הַבְּעַל-תְּפִלָּה עוֹסֵק בְּעִנְיָן זֶה תָּמִיד וְהָיָה מְקַרֵּב בְּכָל פְּעַם אֲנָשִׁים וּמוֹצִיאֵם מִן הַיִּשׁוּב עַד שֶׁהָיוּ בָּנֵי הַיִּשׁוּב מִתְעוֹרְרִים עָלָיו כְּגִנְדָּו בְּשִׁנְאָה וּמִלְחָמָה גְּדוֹלָה וְאוֹרְבִים עָלָיו לְלַכְדוֹ וּלְתַפְסוֹ, עַל-כֵּן הָיָה צְרִיךְ לְהִתְנַהֵג בְּזוֹה בְּחֻמְהָ גְּדוֹלָה. גַּם מְזִכִּיר שֵׁם מִמַּעַלְתּוֹ וְכוּתָב: הַצְּדִיק הָאֵמֶת הוּא שְׂרֵשׁ כָּל הַצְּדִיקִים הָאֵמֶתִּים יְחִידֵי הַדּוֹרוֹת וְעוֹלָה עַל כָּל־ם, וְשִׁגְלָה נִפְלְאוֹת חֲדָשׁוֹת שְׁלֹא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם שְׁעַל-יָדָם נִמְשָׁד קִיּוּם הַתּוֹרָה וְנִתְגַּלָּה אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ לְכָל בְּאֵי עוֹלָם בְּכָל דּוֹר. וְהֵנָּה, אַחֲרֵי שֶׁפֹּרֵשׁ שֵׁם רַבִּי יִשְׂרָאֵל שְׁבַחִים גְּדוֹלִים וְסִפּוֹר גְּדֻלָּתוֹ וְתַקְפּוֹ שֶׁל הַבְּעַל תְּפִלָּה הַצְּדִיק הָאֵמֶת, חוֹרֵג מִמִּנְהַגוֹ וְחוֹתֵם עֲצָמוֹ לְמַטָּה: יִשְׂרָאֵל בְּעַר, הַמְּרַגֵּל וּמַפְתֵּה אֶל הַתְּכַלִּית הָאֵמֶת, וְהַבֵּן.

וְזוֹה בְּחִינַת מַה שִׁישְׁבָה עֲצָמָה בַּת הַקִּיסָר קָדָם שֶׁגִּלְתָּה עֲצָמָה לְפָנָי אִמָּה הַקִּיסָרִית (א), שָׂאֵם תּוֹדִיעַ תְּכַף לְאִמָּה שֶׁהָיָה בְּכָאוֹ, תּוֹכֵל אִמָּה לְגוּוֹעַ, עַל-כֵּן שֶׁלְּחָה לְהוֹדִיעַ לָהּ שֶׁנִּמְצָא אִישׁ אַחַד שִׁיּוֹדֵעַ יְדִיעָה מִבִּתְּהָ, הִינּוּ מִמִּנְהָ בְּעֲצָמָה, וְאַחֲרֵי-כֵן הִלְכָה הִיא בְּעֲצָמָה וְסִפְרָה לָהּ כָּל מַה שֶׁעָבַר עָלֶיהָ בַּתָּה, הִינּוּ עָלֶיהָ בְּעֲצָמָה, אֲדָּ עֲדִין לֹא אָמְרָה לָהּ כִּי הִיא בְּעֲצָמָה - הִיא בַּתָּה, פֶּן תִּגְוַע כַּנ"ל. וְרַק לְכַסּוֹף אָמְרָה לָהּ: וְהִיא גַּם-כֵּן בְּכָאוֹ, הִינּוּ בַּתָּה. וְרַק לְאַחֲרֵי כָּל הַסְּבוּבִים וְהַמְּסָרִים וְהַרְמָזִים שֶׁנִּהְיָה עִם אִמָּה כַּנ"ל, אָמְרָה לָהּ הָאֵמֶת - אֲנִי, אֲנִי הִיא בַּתָּה!

וְכֵן יִשְׁנֵן נִסְתָּרוֹת נוֹסְפוֹת וְרָמוֹת בְּמַה שֶׁהָיָה נוֹהֵג רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְרַמּוֹ לְאֲנָשָׁיו עַל-יְדֵי תְּנוּעוֹת יְדֵיו הַנּוֹרְאוֹת, וְכַמוֹבֵא (בא) שֶׁהַצְּדִיקִי הָאֵמֶת מְכַנִּיסִים אֶת עַקְר הַדַּעַת בְּשִׁלְמוֹת בְּתַלְמִידֵיהֶם עַל-יְדֵי הַרְמָזִים שֶׁהֵם בְּחִינַת יָדַיִם. וְעַקְר הַתְּנַבְּרוֹת הַמְּלַחְמָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי הוּא עַל-יְדֵי הַרְמָזִים הָאֵלּוּ אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֲרָם לֹא בְּפֶה

(ב) מַעֲשֵׂה י, מִבְּעִרְגִּיר וְעִנִּי. (בא) ל"ה, נְמִילַת יָדַיִם לְסַעֲדָה ו, ה, גַּר, הַלְכוֹת שְׁבוּעוֹת ב, כב.

ולא בכתיב, רק התלמידים החפצים באמת יבינו הרמזים על-ידי שתיקתו ותנועותיו הקדושות של הרב. כי יש כמה דברים שאי אפשר להבינו על-ידי הדבורים בעצמם, כי אם על-ידי כמה תנועות ועל-ידי כמה סבובים ומעשיות ומשלים שמספר לו רבו, שעל-ידי זה דיקא יכול התלמיד לעמוד על הדבר ולהבינו.

ובמרמז מזה בהמעשה הנוראה מ'בן-מלך ובן-שפחה שנתחלפו' (כב), פאשר בן המלך האמת ובן השפחה שאלו שניהם את אדם היער להיכן ולאיוזה צד יתחילו לשאל אחר המדינה טפשית והמלך חכם, והראה להם האדם היער (שהוא בחינת צדיק האמת) בידו, לצד פלוני, כמראה באצבע. ואמר להבן מלך האמתי, לך לשם ושם תבוא אל הגדלה שלך. דהינו שאף-על-פי שגם הבן מלך האמת - בחינת התלמיד החפץ באמת, וגם הבן שפחה, שניהם שאלו את האדם היער את השאלה, השיב האדם היער תשובה במפרש לבן מלך האמת בלבד, ולא לשניהם, דהינו שראשית רמז בתנועות ידיו הקדושות לאן יש לפנות, ואז השיב אף ורק לבן המלך האמת גם בדברים, כי שם יבוא לגדלתו, בעוד שלבן השפחה לא השיב דבר.

ובך לא פעם, בעת שהיה רבי ישראל מדבר ביראה גדולה ובתנועות ידים נוראות מרבנו הקדוש, פאשר היה מזכיר שם רבנו היה מכון מראה בתנועות ידיו ובכף ידו כלפי עצמו בעצמו, כך שרק אותם המשתדלים ומחפשים ומבקשים אמת באמת יוכלו לכונן לתוכן רמיותו וכוננתו בזה כנ"ל.

וְהִצְרַכְנוּ לְחֹזֵר וּלְפֹרֵט עֵינָיו גְּבוּהַ וְעֵמֶק זֶה, מַחֲמַת גְּדוֹל הַחֲפוּיִים
וְהַכְּפוּיִים וְהַהֶסְתְּרוֹת וְהַהֶעְלָמוֹת בָּהֶם נִהַג רַבִּי יִשְׂרָאֵל
לְהַעֲלִים עֲצָמוֹ בַּיָּמִי חַיָּו כַּנִּ"ל, וְגַם לְמַעַן וְאוּלַי וְנוֹכַח לְעוֹרֵר לֵב אִישׁ
הַיִּשְׂרָאֵלִי לְבַקֵּשׁ וּלְדַרֵּשׁ, לְחַפֵּשׂ וּלְחַתֵּר בְּכָל עֵת וּבְכָל תְּמִצִּית כַּחוֹ אֶת
הַרְבֵּי הָאֻמָּת שֶׁעַל־יְדוֹ יוּכַל לְבֹא לְתַכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי.

ז

כָּבֵר מְבֹאָר (כז) כִּי אַחֲרֵי הַסְתַּלְקוֹת הַצַּדִּיק, אֵץ דִּיקָא צְרִיכִים לְהַתְגַּבֵּר
מְאֹד מְאֹד לְעַסֵּק וּלְעֵיֵן הַיָּטִב בְּחֻדוֹשֵׁי תוֹרָתוֹ הַקְדוּשָׁה, שֶׁהֵם
בְּלֵם עֲצוֹת גּוֹרָאוֹת וְהַתְעוֹרְרוֹת נִפְלְאוֹה לְהַתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ.

וַיְדוּעַ, שֶׁעַקֵּר עֵסֶק הַצַּדִּיק לְקַרֵּב בְּנֵי אָדָם לְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ הוּא עַל־
יְדֵי שְׂמֻדְבֵּר עִמָּם שִׁיחַת חֲלִין וְסַפּוּרֵי דְבָרִים, כִּי מִמּוֹחַ הַצַּדִּיק
בְּעֲצָמוֹ אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל הַיּוֹת וּמַחוֹ גְּדוֹל וְנִשְׁגָּב וְנִעְלָה מְאֹד מְאֹד, עַד
שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ בְּשׁוּם אוֹפֵן אֶלָּא רַק עַל־יְדֵי שְׂמוּרִיד עֲצָמוֹ אֶל
הָעוֹלָם וּמִסְלַק דַּעְתּוֹ וּמְדַבֵּר עִם עִמָּם שִׁיחַת חֲלִין וְסַפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, וְכֵן
הוּא מְאִיר בָּהֶם אֶת הַדַּעַת שֶׁל הָאֻמוֹנָה הַקְדוּשָׁה. וְכַפִּי מַה שֶּׁבִּאֵר רַבִּי
נִתֵּן אֶת דְּבָרֵי רַבְּנֵי הַקְדוּשָׁה בְּעֵת שֶׁרַבְּנֵי הַקְדוּשָׁה אָמְרוּ: אַתְּחִיל לְסַפֵּר
מַעֲשִׂיּוֹת, וּבֵאֵר שְׂכּוֹנַת דְּבָרָיו הִיְתָה שְׂמֵאֲחֵר וְאֵינּוּ מוֹעִיל לָנוּ לָשׁוּב אֶל
הַשֵּׁם עַל־יְדֵי הַתּוֹרוֹת וְהַשִּׁיחוֹת הַקְדוּשׁוֹת וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה, עַל־כֵּן הוּא
מֵתְחִיל לְעַסֵּק בְּסַפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת (כד).

וּלְכֹן, בְּדֶרֶךְ קֹדֶשׁ זֶה, הֵינּוּ הַלְבָּשֶׁת פָּנִים שֶׁל הַתּוֹרָה בְּסַפּוּרֵי
מַעֲשִׂיּוֹת, הִיְתָה עַקֵּר עֲבוֹדָתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל עִם הָעוֹלָם, כִּי
אִי אֶפְשָׁר הָיָה לְעוֹרְרֵם מִשִּׁנְתָּם אֶלָּא עַל־יְדֵי דֶרֶךְ זֶה בְּלִבָּד. כִּי דֶרֶךְ

(כז) ל"ה, נְיוּקִין ה, מה. (כד) הַקְדָּמָה לְסַפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת.

הבעל־דבר לנגב ולחתר במחשבות האדם בכמה תחבולות וערמומיות ונגבות ולהוליכו שולל, עד שהאדם נסת לאן שנסת, רחמנא ליצלן, ועל־כן צריך הצדיק גם הוא לסובב עם האדם בכמה גיבבות ורמאויות ותחבולות דקדשה ובדרכים נפלאות ונוראות מאד בכדי שיבין פשטות העצות לקיום ולמעשה ויצא מאפלה לאורה, שכל זה הוא בחינת המעשיות הקדושות שמספר (כח). וכך נהגו גם הנביאים הקדמונים עם ישראל, וכן כך נהג גם השם יתברך עם אדם וחוה אחר שחטאו, כי החטא הוא בחינת מיתה בחינת שנה, והשם יתברך רצה לעוררם משנתם ולהחזירם בתשובה, ועל־כן עשה להם פתנות עור שהוא רמז לספורי מעשיות שעל־ידם מעוררים האדם משנתו הרוחנית (כו), הינו שמעתה, לאחר החטא, ההכרח להלביש התורה בספורי מעשיות למען יוכלו לקבל הרפואה הגנוזה בתורה הקדושה, כך שכעת גם התורה בעצמה גם היא מלבשת בספורי מעשיות מחמת שאי אפשר היה למסרה כמות שהיא כנ"ל (כז). ולכן, אלו הספורים של התורה הם גבוהים מהתורה עצמה, כי הם בחינת ספורי מעשיות של שנים קדמוניות שהם למעשה שרשי כל השבעים פנים של התורה ושעל־ידם מתעוררים מהשנה הרוחנית וזוכים לתשובה (כח), וכפי שארע לאחד שהיה תשע שנים בחסידות של חקרנות וכבר כמעט שאחריתו היתה עדי אבד, רחמנא ליצלן, ונסתבב שקרא את שתי המעשיות הקדושות של רבי ישראל: מעשה 'משבר ענן' ו'מעשה המדבר', ומיד נתעורר והשליך כל החקרנות והחכמות שקבל, והחל ממשיך עצמו לקבלת אור הצדיק האמת האמתי, תוך הפצת ספרי רבנו הקדושים ועבודת השם בתמימות גמורה.

(כח) ענן ל"ה, גנבה ג. (כו) לקופי מוהר"ן ס. (כז) שם, קסד. (כח) ל"ה, ערוכי תחומין ד, יב, נדרים ה, ה.

ובעת, בעזרת השם, על אף שקשה לעמוד על סוד פונתו של רבי ישראל בכל מה שהרבה להשיח עם העולם שיחות ומעשיות, אולם רשות יש לנו לבאר בתורה ובדברי הצדיקים כפי אשר ירנו השם, ועל-כן ננסה בעזרת השם למצא איזה חוט נק מן הדק ולהוציא מעט מהעלם אל הגלוי ולראות כיצד היה עוסק רבי ישראל לעזר העולם משנתם על-ידי שהיה מלביש סודות נוראות בספורי דברים שעברו עליו, וכפי מה שאמר רבי ישראל קארדונר, שספור התקרבותו של רבי ישראל בער הוא ספור השיך לספורי מעשיות של שנים קדמוניות, שפידוע הם שרש השבעים פנים של התורה, וכל השבעים פנים של התורה נמשכים ומקבלים מהם כנ"ל. וכפי מה שרמזו בזה רבי ישראל (בער) במעשה של 'שבר-ענן' שאף הוא שיך לספור התקרבותו, ואמר: לפני שבעים שנה וכו'.

מעשה 'שבר-ענן' (כ)

אני מספר דבר נפלא ונורא מאד שאי אפשר לספר ואני לא מנום, אדרבא, כל מה שאני מספר אינו כמטה מן היס. אי אפשר להסביר, זה דבר רוחני. זה אמת כזה שאי אפשר להסביר.

אני ורבי ישראל קארדונר יצאנו מהמושבה שעלי-יד טבריה, מיבניאל, זה היה חרף, ואנחנו התחלנו ללכת אחרי הצהרים והיה אויר טוב מאד, ופתאם ירד מבול, שבר-ענן, ונשפף מים - שטפון! ונעשה לילה וחשך כזה, לא רואים איפה ללכת. אם לכאן, אם לכאן, ואנחנו חיינו בבין, עוד לא עבר עלי דבר כזה. כי אז לפני שבעים שנה היה פה התורפים והיה פה ספנות, ערכים היו רוצחים וגוזלים, הם חמסו שדרו ורצחו. ובלילה היה שוב שטפון כזה, אנחנו

היינו בתוך הבין, והבין היה כמו דבק, אם הוצאנו איזה רגל זה היה ממש גם, וככה הוצאנו רגל והמשכנו ללכת. ואני פעם הראשון בחיי שהייתי במדרגה, בחשד, בשטפון, ואין יודעים איפה ללכת ואיך יוצאים מהבין, חשד בזה ובין בזה - אי אפשר לתאר!

בקצור, אנחנו עשינו מסירות נפש להגיע לאיזה מקום, כי היינו יכולים למות מהקור. וככה הלכנו בבין ולא ראינו שום תקנה איך נזכה להגיע למקום ישוב, ועבר זמן רב ואנחנו בחשד.

על-כל-פנים אנחנו שנינו התחזקנו, ופתאם ראיתי מרחוק איזה גר. אז לא היה חשכל, רק מנורות נפט. אבל דרך החלונות ראיתי שיש אור בבית, אז אמרתי שזה מקום ישוב. אבל איך מגיעים לשמה, השם יתברך רחם עלינו והגענו כבר להבית.

האכר ראה את הבין שלנו אז הוא הכניס אותנו להבית ואנחנו נכנסנו לחדר. כל החדר נעשה בין ומים, אז אמרנו לו: אנחנו צריכים קצת תה לחמם את הבטן, לחמם את הרגלים. אז הוא אמר: יש לי תנור, בתנור יש קומקום גדול, אנחנו נתן לכם תה כמה שאתם רוצים. בחסדי השם יש לנו תה, יש לנו חדר כבר, אנחנו ביבשה בתוך החדר.

התפללנו תפלת ערבית שבזאת, באלו לא קרה כלום. באלו לא היה בין, באלו לא היה מה שהיה, אף-על-פי שהיינו עיפים ותשושים ביותר. בן, השם עושה חדשות, נעשינו חדשים. אבל אני הרגשתי שעבשו אני כל-כך יגע ואני כל-כך איש חלש, בואב לי

כָּל הַגּוֹף, בּוֹאֵב לִי כָּל הָאֵבָרִים, חֲשַׁבְתִּי: הֲלוֹאִי שְׂיִתְּנוּ לִי מָקוֹם לְשֹׁכֵב
 חֲדָשׁ, אוֹלֵי אֲנִי אוֹכֵל לְזוּז עִם אֵיזָה אֵיבָר, לֹא יִתְּנוּ לִי כָּלוּם - אֲנִי
 רוֹצֵה רַק לְשֹׁכֵב. אֲנִי בִקְשָׁתִי אֶת בְּעַל-הַבַּיִת: אֲנִי רוֹצֵה לְשֹׁכֵב. אִז
 הוּא נָתַן לִי אֶת הַמַּטָּה שְׁלִי וְאֲנִי שָׁכַבְתִּי כְּמוֹ מַת. אוֹ, אוֹ..."

וְרַבִּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרָדוֹנָר, לִפְנֵי שֶׁהוּא הֵלֵךְ לִישֵׁן עַל הַמַּטָּה הָיָה לוֹ
 בְּמַה דְבוּרִים לְדַבֵּר עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, כְּכֹה גוֹתְנִים הַנְּשָׁמָה?
 צְרִיכִים לְהַתְּוֹדוֹת, לְדַבֵּר עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, הַנְּשָׁמָה צְרִיכָה לָצֵאת.
 וְסוּף-כָּל-סוּף אַחֲרֵי שֶׁגִּמְר הַיּוֹדֵי וְהַקְּרִיאַת שְׁמַע - כְּאֵלּוּ לֹא קָרָה
 כָּלוּם. הַקְּרִיאַת שְׁמַע הָיָה בְּמִסִּירַת נַפֶּשׁ כְּזֹה, "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל..
 וְאַהֲבָתָּ.."

נֹו, אִז אֲנִי חֲשַׁבְתִּי: תְּלִילָה הוּז אִי אֶפְשָׁר לָקוּם בְּחִצּוֹת. אַחֲרֵי שֶׁטְפוֹן
 כְּזֹה אֵיךְ אֶפְשָׁר לָקוּם בְּחִצּוֹת לִילָה? תְּלִילָה הָיָה - אֵינִי חִצּוֹת.
 אֲכַל הוּא הָיָה גְבוּר, אֲרִיָּה. הוּא קָם בְּחִצּוֹת לִילָה, אֲנִי לֹא יָכוֹל לְהַכִּיֵּן
 בְּדַרְךְ הַטְּבַע אֵיךְ הוּא קָם, כָּל הָאֵיבָרִים הָיוּ מִמַּשׁ שְׁבוּרִים וְעֵינַיִם כָּל-
 כֹּף, וְהוּא קָם וְהִתְחִיל לַעֲשׂוֹת תְּקוּנָה חִצּוֹת. אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת הַחִצּוֹת
 אֲכַל לֹא יָכַלְתִּי לְזוּז עִם אֵיבָר, אֲנִי רָצִיתִי לָצֵאת - אֵיךְ אֶפְשָׁר לִישֵׁן
 בְּשֵׁישׁ חִצּוֹת כְּזֹה, אֵיךְ אֶפְשָׁר לִישֵׁן? אֲכַל לֹא יָכַלְתִּי לְזוּז עִם אֵיבָר,
 סוּף-כָּל-סוּף הִתְגַּבְּרְתִּי בְּכָל תְּבַח וְקִמְתִּי וַיִּצְאֵתִי מִהַמַּטָּה, יִהְיֶה מַה
 שְׂיִהְיֶה! וְכִרְוֹךְ הַשֵּׁם אֲנִי שָׁמַעְתִּי הַחִצּוֹת.

עַל-כָּל-פָּנִים רַבִּי יִשְׂרָאֵל יָשָׁב, הָיָה שֶׁלְחָן, אֲנִי נִנְשָׁתִי לְשֶׁלְחָן
 וְנָפַל עָלַי פַּחַד, רָאִיתִי פָּנִים כְּזֹה - שֶׁהוּא בּוֹעֵר
 כְּאֵשׁ! מָרָם שֶׁהִנְעֵתִי לְשֶׁלְחָן - הָיָה רְעִידַת אֲדָמָה! הִשְׁלַחְתָּ וְהִרְצַפְתָּ
 כָּלָה - רְעִדוּ! הִרְצַפְתָּ הָיְתָה רוֹעֵדַת וְהִשְׁלַחְתָּ הָיָה רוֹעֵד וְרַבִּי יִשְׂרָאֵל

היה רועד. הוא היה רועד והשלחן והרצפה היה גם-כן רועדים מהרעדה שלו.

אחר-כך הגיע זמן תפלת השחרית, ואחרי חצות בזה הוא עשה תפלה בזה שכל הכפר, כל המושבה לא יכלו ללכת. כל אחד יש לו עבודה - אברים, וכלם היו סביב הבנין שלנו מהקולות של תפלה שלו. הם רק עמדו ושמעו את התפלה שלו של רבי ישראל, בן.

אני זוכר איך רבי ישראל התפלל, הוא הגיע לברכות של קריאת שמע, "לאל ברוך נעימות יתנו, למלך אל חי ונקים ומירות יאמרו ותשפחות ושמיעו. כי הוא לבדו מרום וקדוש, פועל גבורות, עושה חדשות", כל דבור הבנים בלבי אזרות כאלו. ואני עמדתי על-יד הדלת והיה פחד, נפל עלי יראה ופחד גדול. אז אני נתקרבתי להדלת והחונקתי בהדלת, לא יכולתי לעמד מרפוי האור, לא יכולתי! אני יכול לגוע בחדר. אז אמרתי: אני אעמד על-יד הדלת, ברנע שאני ארגיש שקרוב ליציאת הנשמה, ברנע שלא אוכל בשום אופן לסבל, אני יכול לגוע, אז אני אספיק לצאת. ככה היה. אני לא מספר גומאות. אני עמדתי מוכן לצאת, בזמן שאי אפשר כבר בשום אופן, אז אני אספיק לצאת. עמדתי על-יד הדלת...

וזה, אני לא משקר, אני לא מגזום, מה שאני אומר זה אמת בזה שאין לנו השגה, אי אפשר להסביר איך זה היה, אני ברוך השם שמעתי הרבה פעמים התפלה של רבי ישראל קארדוֹנר והרגישו שזה דבר לא רגיל. הוא לא היה צריך ללחם עם הנאווה שלא תקרב אליו, הוא היה נקי מכל התאוות, זה רק רבנו הקדוש יכול לעשות

פלאות פאלה. והוא היה בעולם הזה עם גוף, הוא היה מדבר עם העולם פאלו הוא אחד מבני-העולם.

נו, והבעל-הבית של הדירה נכנס אלינו אחרי התפלה, והיה לו כמה חדרים ושמה היה עוד חדר עם שלחן, כפאות, והוא נתן על השלחן כל מה שיש לו בבית. היה רעב, אבל הם היה להם כל-טוב, ויתים, ביצים, גבינה, שמנת, חמאה, שלחן גדול עם כל-טוב שבעולם, אבר יש לו כל טוב. והוא נכנס אלינו ואמר לרבי ישראל בהכנעה וביראה כמו שהוא עומד לפני המלך: אני מבקש את כבודך שתכנסו לאכל.

טוב, אנחנו נכנסנו והיה כל מיני מאכלים שבעולם על השלחן, אז רבי ישראל אמר לו שהוא לא רוצה, הוא לא צריך, רק תה ולחם. אז האבר אמר: אצלי בשר, אין מה לדאג. ויתים - בשר, ביצים - כולל בשר. חלב - בשר, אני לא גוי, אנחנו בשרים. הכל בשר. אז רבי ישראל אמר לו: לא, לא, אני לא צריך יותר.

בשראיתי דבר כזה.. אני היה לי חלישות תדעת, איך אני נראה בעולם הזה! ואז היה העולם חזקים מאד באמונה, בתפלה, ביראת שמים, בחסידות, לא כמו היום. אבל אני ראיתי את העבודה של רבי ישראל - אז נתבטלו אצלי כל הגדולים שהיו בטבריה שרדפו אותי אחר-כך.

פעם אחת בתי ראיתי 'פורים' כזה (צוחק), הילדים והילדות היה להם שרוולים קצרים, אז הם הלכו עם המנבות לכסות את הראש והידיים ביראה ופחד. ילדות קטנות של בת-מצוה או תמש

עֲשֶׂה שָׁנָה, הֵם יְכוּלִים לְלַכֵּת עִם הַשְּׁעָרוֹת בְּלִי כַפּוּי רֹאשׁ, הַיְלָדָה לֹא צָרִיכָה לְכַסּוֹת אֶת הָרֹאשׁ. אֲכַל הֵם לֹא יָדְעוּ, אִזּוּ הֵם כַּסּוּ אֶת הָרֹאשׁ עִם מַנְכּוֹת וְגַם־כֵּן קָשְׁרוּ אֶת הַכַּפּוּי רֹאשׁ עִם שְׂרוּכִים, שְׁלֹא יִפֹּל חֵם וְשִׁלּוּם, וְגַם־כֵּן עַל הַיָּדַיִם. הִיָּה יִפֹּה לְרֵאוֹת דְּבַר כּוֹה...
 וְנִרְאָה,

כִּי נִתַּן לְהַזְכִּיר וּלְקַשֵּׁר כַּמָּה נִקְדוֹת מִהַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה לְכַמָּה תּוֹרוֹת קְדוּשׁוֹת הָעוֹסְקוֹת בְּתַקוּן הָאֱמוּנָה וְהַתְּפִלָּה וְהַמַּחֲיוֹן, שְׁפִידוּעֵי אֵלוֹ הַבְּחִינוֹת מְקַשְּׁרוֹת וְתַלְוִיּוֹת אַחַת בְּחִבְרָתָהּ.

וְרֵאשִׁית, יֵשׁ לְצִיָּן בְּקַצּוֹר נִמְרָץ הַתּוֹרָה "בְּחִצּוֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר"^(ב), שֵׁם מְבֹאָר שְׁצָרִיכִים לְהַתְּפַלֵּל עִם כָּל הַבְּחִינֹת וְלְהוֹצִיא הַקּוֹל בְּתַפְלָתוֹ בְּכַח גְּדוּל, שְׁוֵה בְּחִינַת רַעְמִים, וְעַל־יְדֵי זֶה יָבוֹא לְשִׁמְחָה וְכוּ' וְיֻכַּל לְכַפֵּל כָּל הַגְּזוֹרוֹת וְכוּ', כִּי חַיֵּב כָּל אָדָם לֹמַר בְּשִׁבְלֵי גְבֻרָה הָעוֹלָם (א) וְחַיֵּב לְתַקְנוֹ, עֵינֵי שָׁם.

וְכַעַת נִרְאָה, כִּי הִצְרַכּוּ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּעַר וְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֹאֲרֻדוֹנֵר לְעֵבֹר בְּמִקּוֹמוֹת חֲשָׁךְ וְאֶפְלָה, דִּהְיִנוּ בְּמִקּוֹמוֹת רוֹחַנִיִּים שֶׁל כְּפִירוֹת וְאֱמוּנוֹת כּוֹזְבִיּוֹת, בְּשִׁבִיל לְתַקֵּן פְּנֵם הָאֱמוּנָה שֶׁהִיָּה בְּעוֹלָם, כְּפִי שְׁצִיָּן רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּתַחֲלַת סְפּוּרוֹ כִּי הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה הוּא דְבַר רוֹחַנִי.

וְתַחֲלִילַת דְּרַכֵּם הִיָּתָה, שְׁיִצְאוּ מִמוֹשְׁבָה שְׁעַל־יַד מְבָרְיָהּ. וְהַמְלָה 'מוֹשְׁבָה' מְרַמֶּזֶת עַל שְׁתֵּי בְּחִינּוֹת הָעוֹסְקוֹת בְּתַקוּן הָאֱמוּנָה (ב): 'מוֹשְׁבָה' - מְלִשׁוֹן 'אַרְיָן נוֹשְׁבָת' (ג), הַפֶּךְ 'אַרְיָן לֹא זְרוּעָה' (ד) שֶׁהִיא בְּחִינַת פְּנֵם אֱמוּנָה. וּמְלִשׁוֹן 'יְשִׁיבָה', דִּהְיִנוּ לְמוֹד יְשִׁיבַת הַצַּדִּיק הַמְּסִיעַ לְגִיר גְּרִים וּבְעַל־יְהִיבוּבָה.

(א) לְקוֹטֵי מוֹהֲרֵי ה. (ב) סְנֵהֲרֵרִין לו. (ג) לְקוֹטֵי תַנְיָנָא ה. (ד) שְׁמוֹת טו, לה. (ה) יְרֵמְיָהּ ב, ב.

ועל-כֵּן יצאו השנים ממושבה למדבר, שנה בחינת עסק הצדיק האמת ותלמידיו להאיר האמונה בעולם, שלצורך כך עליהם לצאת מבחינת מקום ישוב לבחינת מקום מדבר, המרמז על תקון האמונה, בבחינת ^(לז) לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה כנ"ל, וזאת על-מנת לקבץ חלקי האמונה ולגיר גרים.

גם מה שמצאו עצמם השנים בסכנה גדולה בשעות הלילה, מרמז על עסקם בתקון האמונה, כי אמונה היא בחינת אור, וכפירות הם בחינת חשך לילה, ולכן על-אף שיצאו בשעות הצהריים, במהרה מצאו עצמם בסכנות גדולות בשעות החשך, כי היו צריכים לברר האמונה כנ"ל, בבחינת ^(לז) ואמונתך פלילות. ועל-כֵּן הצרכו למסירות נפש גדולה, כמובא במעשה.

מעשה 'שבר-ענן' ^(לז)

אני מספר דבר נפלא ונורא מאד שאי אפשר לספר ואני לא מגזים, אדרבא, כל מה שאני מספר אינו כמטה מן הים. אי אפשר להסביר, זה דבר רוחני. זה אמת כזה שאי אפשר להסביר. אני ורבי ישראל קארדונו יצאנו מהמושבה שעל-יד טבריה, מיבניאל, זה היה חרף, ואנחנו התחלנו ללכת אחרי הצהריים והיה אור טוב מאד.

ולזכות בשלמות לבחינת רעים שהוא שבר-ענן, יש לפנות המוח מפל מיני חכמות חיצוניות ומחשבות זרות והרהורים רעים, גם צריך לשמר עצמו מאד שלא תהיה לו יראה חיצונית ^(לח), ושתי הבחינות הנ"ל מרמזות במקומות בהם הצרכו השנים לעבור:

(לז) שם. (לז) תהלים צב, ג. (לז) ישראל סבא, ספור ההתקרבות. (לח) לקומי מוהר"ן ה.

הבחינה הראשונה: מה שהלכו בבץ שהיה דביק - מרמוז על טיט הינו, שמתדבק מאד בכל פעם, שזה בחינת חכמות חיצוניות ואפיקורסות, ולכן גם נקראת מלכות יון הרשעה 'טיט הינו', כי רצתה להתגבר אז על ישראל בחכמות ושכליות חיצוניות פידוע. ועל-כן הליכתם היתה בתוך הבץ שהיה כמו דבק. גם המבול והשטפון מרמזים על שטף מים-הרעים מים-היודונים שהם בחינות שונות של אפיקורסות וכפירות שהיו צריכים השנים להכניע בדרךם במדבר. גם מספר שבעת הליכתם נעשה לילה וחשך כזה שלא ראו להיכן ללכת, כי חשכת לילה מרמוז על הגלות ופגם האמונה, פידוע.

ועל-כן מספר שם עד כמה היה קשה להוציא את הרגלים מהבץ, כי נשיאת הרגלים כלפי מעלה מורה על הרמת האמונה^(ט), הינו שהצרכו להלחם מלחמה כבדה עם הכפירות שרצו שרגליהם ישקעו בבץ, בבחינת^(ז) כמעט נטויו רגלי, אולם הם זכו להוציא ולהרים את הרגלים מתוך הבץ מתוך הכפירות, ולהקים ולהרים את האמונה הנפולה, בבחינת^(ח) רגלי עמדה במישור.

הבחינה השנייה: מה שצריכים לשמר היראה, שלא ירא האדם משום דבר רק מהשם יתברך לבוד, זה מה שהלכו השנים במקום סכנה, כי היו שם ערבים שחמסו שדרו ורצחו, פמובא במעשה.

ופתאם ירד מבול, שבר-ענו, ונשפך מים - שטפון! ונעשה לילה וחשך כזה, לא רואים איפה ללכת. אם לבא, אם לבא, ואנחנו היינו בבץ, עוד לא עבר עלי דבר כזה. כי אז לפני שבעים שנה היה פה התורפים והיה פה סכנות, ערבים היו רוצחים וגוזלים, הם

(ט) לקוטי מוהר"ן י. (ז) תהלים עג, ב. (ח) שם, כו, יב.

חֲמֹסוֹ שְׁדָדוֹ וְרָצְחוֹ. וּבְלִילָה הַיְהִי שׁוֹב שְׂטָפוֹן בָּזָה, אֲנַחְנוּ הֵיינוּ בְּתוֹךְ הַבֵּץ, וְהַבֵּץ הָיָה כְּמוֹ דְבֵק, אִם הוֹצֵאנוּ אִינָה רֶגֶל זֶה הָיָה מִמֶּשׁ נִם, וְכִכָּה הוֹצֵאנוּ רֶגֶל וְהַמְשַׁכְנוּ לְלֶכֶת. וְאֵינִי פֶעַם הִרְאֵשׁוֹן בְּחַיִּי שֶׁהֵייתִי בַּמְדָּבָר, בַּחֲשֵׁד, בַּשְׂטָפוֹן, וְאֵין יוֹדְעִים אִיפֹה לְלֶכֶת וְאִיךָ יוֹצֵאִים מִהַבֵּץ. חֲשֵׁד בָּזָה וּבֵץ בָּזָה - אִי אֶפְשָׁר לְתַאֲרָ! בְּקִצּוֹר, אֲנַחְנוּ עֲשִׂינוּ מְסִירוֹת נֶפֶשׁ לְהַגִּיעַ לְאִינָה מְקוֹם, כִּי הֵיינוּ יְכוּלִים לְמוֹת מִחֻקּוֹר. וְכִכָּה הִלְכְנוּ בְּבֵץ וְלֹא רָאִינוּ שׁוֹם תִּקְוָה אִיךָ נִזְכָּה לְהַגִּיעַ לְמְקוֹם יָשׁוּב, וְעֵבֶר זְמַן רַב וְאֲנַחְנוּ בַּחֲשֵׁד. עַל-כֵּל-פָּנִים אֲנַחְנוּ שְׁנִינוּ הַתְחִזְקֵנוּ, וּפְתָאִים רְאִיתִי מִרְחוֹק אִינָה גֵר. אִזּוֹ לֹא הָיָה חֲשָׁמֶל, רַק מְנֹרוֹת נֶפֶט. אֲבָל דְּרָךְ הַחֲלוּנוֹת רְאִיתִי שְׁיֵשׁ אֹזֶר בְּבֵית, אִזּוֹ אֲמַרְתִּי שְׁנָה מְקוֹם יָשׁוּב. אֲבָל אִיךָ מְגִיעִים לְשִׁמָּה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רַחֵם עָלֵינוּ וְהַגְעֵנוּ בְּכָר לְהַבֵּית.

וּבְשִׁזְזוּכִים לְפָנוֹת מַחוּ מִחֻקְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת וּמִירְאוֹת גְּפוּלוֹת כִּנְ"ל אִזּוֹ נַעֲשֶׂה מְקוּלוֹ בְּבַחֲיִנַת רְעָמִים, וְאִזּוֹ קוֹל תְּפִלָּתוֹ פּוֹגֵעַ בְּמַחוּ וּמְעוֹרֵר כּוֹנֵת לְבוֹ בַּתְּפִלָּה. וְזֶה בַּחֲיִנַת כְּמִיחָם קְמֻקּוּמָא דְּמִיָּא, כְּמוּבָא בַּתּוֹרָה הַנִּ"ל. וְעַל-כֵּן לְאַחַר שְׁזִכּוֹ הַשְּׁנִים לְעֵבֶר אֶת כָּל בַּחֲיִנוֹת הַמְדָּבָר הַנִּ"ל וְנִכְנְסוּ לְבֵיתוֹ שֶׁל הָאֶבֶר, הָיָה שֵׁם קוּמְקוּם גְּדוּל.

וְעַל-כֵּן, אַחַר שֶׁבָּטְלוּ אֶת הִירְאוֹת הַנְּפוּלוֹת וְנִשְׁאָו מַעֲלָה אֶת הַאֲמוּנָה כִּנְ"ל, זְכוּ שְׁקוּלוֹתֵיהֶם יִהְיוּ בְּבַחֲיִנַת רְעָמִים, וְאִזּוֹ דִּיקָא זְכוּ לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלָּתָם בַּהַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוּלָה וְנִפְלְאוֹה.

הָאֶבֶר רָאָה אֶת הַבֵּץ שְׁלָנוּ אִזּוֹ הוּא הַכְּנִים אוֹתָנוּ לְהַבֵּית וְאֲנַחְנוּ נִכְנְסֵנוּ לְחֻדְרָ. כָּל הַחֻדְרָ נַעֲשֶׂה בֵּץ וּמִים, אִזּוֹ אֲמַרְנוּ לוֹ: אֲנַחְנוּ צְרִיכִים קָצֵת תַּחַת לְחַמָּם אֶת הַכְּמֻן, לְחַמָּם אֶת הַרְגְּלִים.

אז הוא אמר: יש לי תנור, בתנור יש קומקום גדול, אנחנו נתן לכם תה כמה שאתם רוצים. בחסרי השם יש לנו תה, יש לנו חדר כפר, אנחנו פינפשה בתוך החדר. התפללנו תפלת ערבית שפואת, כאלו לא קרה כלום. כאלו לא היה בין, כאלו לא היה מה שהיה, אפי על-פי שחינו עיפים ותשושים ביותר. בן, השם עושה חדשות, נעשינו חדשים. אבל אני הרגשתי שעכשו אני כל-כך יגע ואני כל-כך איש חלש, פואב לי כל הגוף, פואב לי כל האברים, חשבתני: הלואי שיתנו לי מקום לשכב חדש, אולי אני אוכל לזוז עם איזה איבר, לא יתנו לי כלום - אני רוצה רק לשכב. אני פקשתי את פעל-חבית: אני רוצה לשכב, אז הוא נתן לי את המטה שלי ואני שכבתי כמו מת. אז, אז...

ובכדי להשלים האמונה יש לקרב את הרחוקים, ולזה צריכים תפלה של בעל כח הגדול, שיכול לעמוד ולהתפלל תפלה בבחינת דין (מב), שעל-ידי זה מתבררת האמונה ונעשים גרים ובעלי-תשובה. וזה מה שמוזכר במעשה שהיה רבי ישראל קארדונר גבור, אריה, כי הבעל תפלה הנ"ל צריך להתפלל ותפלה שהיא בבחינת דין, בחינת עז וגבורות, בחינת אריה, בבחינת (מב) ומה עז מארי. גם אריה מרמוז על תקון התפלה, בבחינת (מד) אריה נחית למיכל קורבנה, גם מרמוז על בית המקדש הנקרא 'אריאל' ששם מקום התפלה.

גם מה שקרא רבי ישראל קארדונר קריאת שמע שעל-המטה וקם בחצות ואמר תקון חצות במסירות נפש, הוא גם-כן בחינת התפלה של הבעל כח הגדול כנ"ל, וכן גם תפלה בתוספת שכנים היא בחינה אחת עם תפלה בבחינה דין של הבעל כח (מה), שעל-ידי תפלתו

(מב) לקומי תנגא ת. (מג) שופמים יד, יח. (מד) תקוני זחר נקפת מעמוד קלמ, דף קמ. (מה) לקומי תנגא ת.

מוציאים מהסמטרא אחרא כל הנפשות והניצוצות שבלע, עד שעושים בעלי תשובה וגרים, וזוכים שיתוספו נפשות חדשות על הקבוצ של הצדיק ואנשיו (מז). על-כן בבקר התקבצו בני-המושב להשמע את תפלתו של רבי ישראל, דהינו שנעשה שוב התקון של התפלה בבחינת דין של הבעל כח כנ"ל.

ובשעוֹסְקִים להשלים האמונה על-ידי קרוב הרחוקים כנ"ל יש לדחות את אותם הגרים שהם בחינת טפת עשו וישמעאל, וזה נעשה על-ידי אמירת הפסוק 'שמע ישראל', שעל-ידי זה אנו מרחקים את אותם שאין לקבלם כנ"ל, ונעשה תקון האמונה בשלמות (מז). ולכן, קדם שהלך רבי ישראל קארדונר לישן, עשה ודוי דברים וקרא קריאת שמע, שעל-ידי הבחינות האלו נדחית הפסלת, דהינו אותם הגרים שאין לקבלם (מח).

ואלו הנפשות החדשות שנתוספות לקבוצ הקדוש של הצדיק האמת ואנשיו הם בחינת אבנים, בבחינת (מח) תשתפכנה אבני קדש, ועל-ידם נתרבים ונתגדלים הפתים והבנינים הנפלאים של הקדשה ביותר (מט), כי 'בנין' מרמז על התוספות והתכנסות הנפשות שהיו עד כה רחוקות מן הקדשה. ולכן פעת, אחר שהתקבצו כל בני המושבה להכלל בתפלתו של רבי ישראל קארדונר, מכנה רבי ישראל את ביתו של האבך בלשון 'בנין', למרות שבגשמיות היה זה בית פפרי פשוט.

ורבי ישראל קארדונר, לפני שהוא הלך לישן על המטה היה לו כמה דבורים לדבר עם השם יתברך, ככה נותנים הנשמה? צריכים להתודות, לדבר עם השם יתברך, הנשמה צריכה לצאת. וסוף-כּל-סוף אחרי שגמר תודוי והקריאת שמע - כאלו לא קרה

(מז) ל"ה, השפמת הבקר, ה, ב. (מו) ל"ה, הפקר ונקסי הגר ד. (מז) שם. (מח) איכה ד, א. (מט) לקומי תנגנא ח.

בלום. הקריאת שמע היה במסירת נפש כזה, "שמע ישראל..
 ואהבתך..". נו, אז אני השבתי: הלילה הוא אי אפשר לקום פתחות.
 אחרי שטפון כזה איך אפשר לקום פתחות לילה? הלילה הזה - אין
 חיות. אבל הוא היה גבור, אריה. הוא קם פתחות לילה, אני לא יכול
 להבין בדרך הטבע איך הוא קם, כל האיברים היו ממש שבורים
 ועיפים כל-כה, והוא קם והתחיל לעשות תקון חיות. אני שמעתי את
 החיות אבל לא יכולתי לזוז עם איבר, אני רציתי לצאת - איך אפשר
 לישן כשיש חיות כזה, איך אפשר לישן? אבל לא יכולתי לזוז עם
 איבר, סוף-כל-סוף התגברתי בכל הכח וקמתי ויצאתי מהמטה, יהיה
 מה שיהיה! וברוך השם אני שמעתי החיות. על-כל-פנים רבי ישראל
 ישב, היה שלחן, אני נגשתי לשלחן ונפל עלי פחד, ראיתי פנים כזה -
 שהוא בוער באש! מרם שהגעתי לשלחן - היה רעידת אדמה! השלחן
 והרצפה פלה - רעדו! הרצפה היתה רועדת והשלחן היה רועד ורבי
 ישראל היה רועד. הוא היה רועד והשלחן והרצפה היה גם-כן רועדים
 מהרעדה שלו. אחר-כך הגיע זמן תפלת השחרית, ואחרי חיות כזה
 הוא עשה תפלה כזה שכל הכפר, כל המושבה לא יכלו ללכת. כל
 אחד יש לו עבודה - אברים, וכלם היו סביב הבנין שלנו מהקולות של
 תפלה שלו. הם רק עמדו ושמעו את התפלה שלו של רבי ישראל, כן.

ועל-ידי אלו הגרים שנעשו, נוטלים מנהיגי השקר גאווה ומתגאים
 על הדור בחנם, כי לא נתנה להם גדלה מן השמים
 כלל^(ג), והכנעתם של אלו המנהיגים הוא על-ידי המגני-ארץ שהם
 בחינת פסוקי דזמרה שמופירים בהם גדלת השם ומלכותו וממשלתו
 הגדולה, להורות כי הגאות והמלוכה היא רק להשם יתברך לבד^(א).
 וזהו החלק מתפלתו של רבי ישראל קארדוגר המופר בפעשה, כי על-

(ג) שם ה. (א) ל"ה, הפקר ונקבי הגר ה.

יְדֵי שְׁמִפְרִים שֶׁהִגָּאוֹת וְהִמְשָׁלָה הוּא רַק לְהִשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אָנוּ מְכַנְיָעִים הַגָּאוֹת דְּסִמְרָא אַחְרָא שְׁמִכְנִיסִים הַגְּרִים בְּנִ"ל.

גַּם עַל־יְדֵי הַיְשִׁיבָה שֶׁל הָרַב עִם הַתְּלָמִידִים, בְּחִינַת מַה שֶּׁנִּתְקַבְּצוּ כָּל בְּנֵי הַמוֹשָׁבָה לְשִׁמְעַת הַתְּפִלָּה שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֶאֱרֻדוֹנָר, עַל־יְדֵי זֶה נִתְקַן פְּגַם הַגָּאוּה (ב).

אֲנִי זוֹכֵר אִיךָ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל הַתְּפִלָּל, הוּא הִנְיַע לְפָרְכּוֹת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, "לֹאֵל בְּרוּךְ נְעִימוֹת יִתְנוּ, לְמַלְכֵךְ אֵל חַי וְקַיִם זְמִירוֹת יֹאמְרוּ וְתִשְׁבַּחְתוּ יִשְׁמִיעוּ. כִּי הוּא לְבָדוֹ מְרוֹם וְקָדוֹשׁ, פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת, עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת", כָּל דְּבַר הַכְּנִים בְּלִבֵּי אוֹרוֹת כָּאֵלוֹ. וְאֲנִי עֲמַדְתִּי עַל־יַד הַדְּלֵת וְהָיָה פַחַד, נָפַל עָלַי יִרְאָה וּפַחַד גָּדוֹל. אִזְ אֲנִי נִתְקַרְבְּתִי לְהַדְּלֵת וְהַחֲזַקְתִּי בְּהַדְּלֵת, לֹא יִכְלַתִּי לְעַמֵּד מִרְבּוּי הָאוֹר, לֹא יִכְלַתִּי! אֲנִי יָכוֹל לְגַזֵּעַ בַּחֲדָר. אִזְ אָמַרְתִּי: אֲנִי אֶעְמַד עַל־יַד הַדְּלֵת, בְּרַנֵּעַ שְׂאֲנִי אֲרַגִּישׁ שְׁקָרוֹב לִיצִיאַת הַנְּשֻׁמָּה, בְּרַנֵּעַ שְׂלֹא אוֹכֵל בְּשׁוּם אִפְּן לְסַבֵּל, אֲנִי יָכוֹל לְגַזֵּעַ, אִזְ אֲנִי אֶסְפִּיק לְצֵאתָ. כָּכָה הָיָה. אֲנִי לֹא מְסַפֵּר גְּזֻמָּאוֹת. אֲנִי עֲמַדְתִּי מוֹכֵן לְצֵאתָ, בְּזִמְנֵי שְׂאֵי אֶפְשָׁר כְּבָר בְּשׁוּם אִפְּן, אִזְ אֲנִי אֶסְפִּיק לְצֵאתָ. עֲמַדְתִּי עַל־יַד הַדְּלֵת...

וְעַל־יְדֵי הַגָּאוּה שֶׁל אֵלוֹ מְנַהֵיגֵי הַדּוֹר שֶׁל שְׁקָר נִמְשָׁךְ נֶאֱוָף בְּעוֹלָם, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַנְצִיל מִכַּף אֶלָּא עַל־יְדֵי הַצְּדִיקִים וְהַכְּשָׁרִים שֶׁבְּדוֹר הַנִּקְרָאִים 'מַגְנֵי אֶרֶץ'. וְזֶה מַה שְׁמִזְבִּיר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְחַת קִדְשָׁתוֹ הַנּוֹרָאָה שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֶאֱרֻדוֹנָר, שְׂלֹא הָיָה צְרִיךְ לְלַחֵם כְּלָל עִם הַגָּאוּה, כִּי הָיָה נָקִי לְגַמְרֵי מִכָּל הַתְּאוּוֹת. וְכַפִּי שְׂצִינֵי בְּהַמְשָׁךְ, שְׁעַל־יְדֵי שְׂרָאָה עֲבוֹדָתוֹ שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֶאֱרֻדוֹנָר, נִתְבַּטְּלוּ אֶצְלוֹ כָּל אוֹתָם הַגְּדוֹלִים שְׂרַדְפוּ אוֹתוֹ. וְכַפִּי שְׂאָמַר פְּעַם רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּעַר: רַבֵּי נִתַּן וְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֶאֱרֻדוֹנָר הֵם הַמַּגְנֵי אֶרֶץ.

וְזֶה אֲנִי לֹא מְשַׁקֵּר, אֲנִי לֹא מְנַגֵּם, מֵה שֶׁאֲנִי אוֹמֵר זֶה אֱמֶת בְּזֶה שֶׁאֲנִי לֹנֵה הַשָּׁנָה, אִי אֶפְשָׁר לְהַסְפִּיר אִיךָ זֶה הָיָה, אֲנִי בְרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁמַּעַתֵּי הִרְבֵּה פְעָמִים הִתְפַּלֵּה שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרְדוּנֵר, וְהִתְנַיְשׁוּ שְׂוֵה דְבַר לֹא רָגִיל. הוּא לֹא הָיָה צָרִיךְ לְלַחֵם עִם הַנְּאֻנָּה שֶׁלֹּא תִקְרַב אֵלָיו. הוּא הָיָה נָקִי מִכָּל הַתְּאוּוֹת. זֶה רַק רַבְּנֵנוּ הַקְּדוּשׁ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת פְּלִאוֹת בְּאֵלֶּה. וְהוּא הָיָה בְּעוֹלָם הָיָה עִם גּוֹת, הוּא הָיָה מְדַבֵּר עִם הָעוֹלָם בְּאֵלוֹ הוּא אֶחָד מִבְּנֵי-הָעוֹלָם.

וּמִבְּאֵר בְּהַתּוֹרָה הַגִּ' ל^(נב), כִּי גַם לְמַאֲכָלִים יֵשׁ חֵלֶק בְּשִׁמְרֵת הַבְּרִית, כְּשֶׁנִּתְקַנְיָם הַמַּאֲכָלִים אֲזִי נַעֲשֶׂה בְּחִינַת (נד) מְלֻךְ לְשָׂדֶה נַעֲבֹד^(נה). וּמִזְכִּיר שֵׁם כַּמּוֹה בְּחִינּוֹת הַנִּקְרְאוֹת עַל-שֵׁם שְׂדֵי, וְכֵן עוֹבֵד הַשָּׂדֶה נִקְרָא עַל-שֵׁם שְׂדֵי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב^(נו): "יִפְתַּח וַיִּשְׁדַּד אֲדָמָתוֹ". וְעַל-כֵּן הַמַּעֲשֶׂה מְדַבֵּר מִהָאֵפֶר, שֶׁהוּא עוֹבֵד הַשָּׂדֶה, וְהוּא דִּיקָא הַגִּישׁ לְפָנֵיהֶם כָּל הַמִּינֵי מַאֲכָלִים שֶׁבְּעוֹלָם, כִּי הַמַּאֲכָלִים צְרִיכִים תְּקוּן וּבְרוּר, שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהֶם שׁוּם אַחִיזוֹת הַסְּטְרָא-אַחְרָא כְּלָל שֶׁעַל-יְדֵי זֶה יָכוֹל הָאָדָם לְחַטֵּא בְּנ"ל.

וּמִבְּאֵר (נז), שֶׁעֵקֶר הַמַּחִין הוּא עַל-יְדֵי יַחֲוֹת וְשִׁמְנוּנֵיזוֹת הַגּוֹף שֶׁמַּעֲלִים אֶל הַמַּחַ, שֶׁעַל-יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה תְּקוּן הַבְּרִית וְתְּקוּן הָאֱמוּנָה. וַיִּשְׁנֶה לַחֲוֹת שֶׁצְּרִיכִים לְהַעֲלוֹתָהּ לַמַּחַ, וַיִּשְׁנֶה פְּסֻלַת שֶׁצְּרִיכִים לְדַחְתָּהּ לְגַמְרֵי, עַל-כֵּן הָעֵקֶר הוּא לְקַלֵּט בְּהַמַּח אֶת הַטּוֹב וְהַיָּד וְלְדַחֲוֹת הַשָּׂאָר לַחֲוִין, וְזֶה הַבְּרוּר מְרַמֵּז בְּמַאֲכָלִים שֶׁהַגִּישׁ לְפָנֵיהֶם הָאֵפֶר - וַיִּתִּים, בִּיצִים, גְּבִינָה, שִׁמְנַת וְחִמָּאָה.

(נב) לְקוּטְפֵי תַּיִנָּא ה. (נד) קִהְלַת ה. ח. (נה) עֵינֵי בְּפָנִים. (נו) יִשְׁעִיהָ כַּח, כּוּ. (נז) לְקוּטְפֵי תַּיִנָּא, תְּקַעוּ אֱמוּנָה, ה.

כִּי מִתְּוִיִּת מוֹצִיאִים שָׁמֶן זָה, הַמְרַמֵּז עַל הַשָּׁמֶן הַטּוֹב שֶׁבַדְעַת וּבִמְחָ, בְּחִינַת תִּקּוֹן הַבְּרִית, בְּחִינַת (נח) שָׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ. וּמִהַחֲלָב וּמִהַגְּבִינָה וּמִהַשְּׁמֶנֶת נִתְבָּרַר הַשָּׁמֶן בְּבִרוֹר אַחַר בִּירוֹר, כִּי טַבַּע הַשָּׁמֶן שֶׁבַחֲלָב הוּא שֶׁהַמְּבַחַר שֶׁבַתּוֹכוֹ צָף וְעוֹלָה וְהַפְּסֻלֹת נִדְחִית מִטָּה, וְכֵן אַחֲרֵיכֶן נִתְבָּרַר שׁוֹב הַחֲלָב מִהַפְּסֻלֹת וְנַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ חֶמְאָה, כַּמּוּבָא (ט) שְׁמִיץ חֲלָב יוֹצֵא חֶמְאָה, וְאַחֲרֵיכֶן גְּבִינָה וְשָׂאֵר דְּבָרִים (י). וְכֵן כָּל אֵלּוּ הַמַּאֲכָלִים, גְּבִינָה שְׁמֶנֶת וְחֶמְאָה, נִמְשָׁכִים מִהַחֲלָב שֶׁהוּא בְּחִינַת נִגְהַ תְּרַדְמָה שְׁצַרִּיף לְבָרַר בִּירוֹר אַחַר בִּירוֹר בְּכַדִּי לְהַנְצִיל מִהַטְּמָאָה הַיְדוּעָה (יא). וְגַם לְאֲכִילַת בִּיצִים יִשְׁנוּ הַקָּשֶׁר חֲזָק לְעִנְיַן שְׁמִירַת הַבְּרִית (יב). וְעַל־כֵּן מְרַמֵּז בַּמַּאֲכָלִים שֶׁהַגִּישׁ הָאֶפֶר לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל קֶאֱרְדוֹנֶר עַל תִּקּוֹן הַבְּרִית וְתִקּוֹן הַמּוֹחִין. וְלִכֵּן עַל כָּל מַאֲכָל וּמַאֲכָל שֶׁהַגִּישׁ, אָמַר כִּי הוּא 'בָּשָׂר', דִּהְיִינוּ שֶׁפָּעַת לְאַחַר עֲבוּדָתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֶאֱרְדוֹנֶר כַּנִּלְבָּן נַעֲשֶׂה תִקּוֹן וּבִירוֹר הַמַּאֲכָלִים שְׁעַל־יְדֵי זֶה זוֹכִים לְשְׁמִירַת הַבְּרִית. וְלִכֵּן גַּם הַגִּישׁ הָאֶפֶר אֶת הַמַּאֲכָלִים בְּהַכְנָעָה וּבִירָאָה, כְּמוֹ שֶׁהוּא עוֹמֵד לְפָנַי הַמְּלָךְ, בְּחִינַת (יג) מְלָךְ לְשֹׁדֵה נַעֲבָד כַּנִּלְבָּן.

גַּם עַל־יְדֵי פְרֻנְסַת וְאֲכִילַת הַצְּדִיק, דִּהְיִינוּ עַל־יְדֵי מַה שֶׁהַגִּישׁ הָאֶפֶר הַמַּאֲכָלִים לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל קֶאֱרְדוֹנֶר וּלְרַבִּי יִשְׂרָאֵל בָּעַר, עַל־יְדֵי זֶה נִתְקַנְתָּ וְנִתְעַלִּית הָאֱמוּנָה, כִּי עַקֵּר עֲלִית הָאֱמוּנָה הוּא עַל־יְדֵי פְרֻנְסַת וְאֲכִילַת יִשְׂרָאֵל, וּבִפְרֻט הַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים (יד).

וְנוֹ, וְהַפְּעֻלַת־חַבִּית שֶׁל הַדִּירָה נִכְנָס אֵלֵינוּ אַחֲרֵי הַתְּפִלָּה, וְהָיָה לוֹ כַּמָּה חֲדָרִים וְשָׁמָּה הָיָה עוֹד חֲדָר עִם שְׁלֶחַן, כַּפְּאוֹת, וְהוּא נִתֵּן עַל הַשְּׁלֶחַן כָּל מַה שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּבִית. הָיָה רָעַב, אֲבָל הֵם הָיָה לָהֶם כָּל־טוֹב, זֵיתִים, בִּיצִים, גְּבִינָה, שְׁמֶנֶת, חֶמְאָה, שְׁלֶחַן גְּדוֹל עִם כָּל־טוֹב

(נח) שְׁמוֹת ל, כה. (נח) בְּרֻכּוֹת סג: (ס) ל"ה, תּוֹלְעִים ה. (סא) שָׁם, כ"ח א. (סב) שו"ע, או"ח תרה, ד, בָּאֵר הַיֵּטֵב. (סג) קִהְלַת ה, ה. (סד) ל"ה, הַפְּקָד וְנִכְסֵי הַגֵּר ד, מֵאֲבָד מִמּוֹן חֲבָרוֹ וּמְסוֹר ד.

שבעולם, אפר יש לו כל טוב. והוא נכנס אלינו ואמר לרבי ישראל
 בהכנעה וביראה כמו שהוא עומד לפני המלך, אני מבקש את כבודך
 שתפנסו לאכל. טוב, אנחנו נכנסנו והיה כל מיני מאכלים שבעולם
 על השלחן, אז רבי ישראל אמר לו שהוא לא רוצה, הוא לא צריך, רק
 תה ולחם. אז האפר אמר: אצלי פשר, אין מה לדאג. ויתים - פשר,
 ביצים - פשר, הכל פשר. חלב - פשר, אני לא גוי, אנחנו פשרים.
 הכל פשר.

גם מבאר (ס), שעלידי תאות אכילה מתגברים העזיפנים שפדור
 שהם בחינת כלבים עזי נפש, והם נעשים רועי ומנהיגי הדור,
 בבחינת (ס) פני הדור כפני הכלב, אולם עלידי שמשפרים תאות
 אכילה, בבחינת (ס) צדיק אוכל לשבע נפשו, אזי אין שום פקידות
 ושררה להעזיפנים. וזה מה שבחר רבי ישראל קארדונר באכילת לחם
 לבד, אף-על-פי שהגשו לפניו מעדנים שונים, כי הוא היה מפשט
 מתאות אכילה לגמרי, ועל-כן לא בחר בתפנוקים כי אם באכילת לחם
 לבד, שזהו בחינת שפור תאות אכילה (ס), שעלידי זה נתפטל לגמרי
 ההתמנות של העזיפנים כנ"ל. ולכן מופיר שם רבי ישראל ממה
 שנתפטלו כל אותם שרדפו אותו.

אז רבי ישראל אמר לו: לא, לא, אני לא צריך יותר. בשראיתי דבר
 בזה.. אני היה לי חלישות הדעת, איך אני נראה בעולם הזה! ואז
 היה העולם חזקים מאד באמונה, בתפלה, ביראת שמים, בתסידות,
 לא כמו היום. אבל אני ראיתי את העבודה של רבי ישראל - אז
 נתפטלו אצלי כל הגדולים שהיו במטבחה שרדפו אותי אחר-כך.

ומה שמוכא (ס) שלמאכלים ישנה השפעה על החלום, כי החלום הוא על-ידי מלאך, ועל-פני יש לחזק את המלאך בכדי שלא תגרם הטמאה הידועה בשעת השנה חס ושלום, וחזוק המלאך נעשה על-ידי שמחה וזאת הבחינה מרמזת במה שאמר רבי ישראל בדרך בדיחותא, שפפעם הראשונה בחייו ראה 'פורים' כמו שראה אז, והחל לצחק.

ואז, כשנתקן המחין והמחין נקיים וזכים, אזי השערות שהם מותרים המחין, הם בבחינת (ט) ושער ראשה פעמר נקא, הפך פגם המחין, שאז הם בבחינת (יא) ושעירים ירקדו שם. וזה מה שהילדות פסו שערות ראשיהן מחמת היראה הגדולה שנפלה עליהן לאחר שראו עבודתו של רבי ישראל קארדונר.

פעם אחת בחיי ראיתי 'פורים' בזה (צחק), הילדים והילדות היה להם שרוולים קצרים, אז הם הלכו עם המנבות לכסות את הראש והידיים ביראה ופחד. ילדות קטנות של בת-מצוה או חמש עשרה שנה, הם יכולים ללכת עם השערות בלי פסוי ראש, הילדה לא צריכה לכסות את הראש. אבל הם לא ידעו, אז הם פסו את הראש עם מנבות וגם-כן קשרו את הפסוי ראש עם שרוכים, שלא יפל חס ושלום, וגם-כן על הידיים. היה יפה לראות דבר כזה...

גם לעתים נגרם פגם הפרית על-ידי רבנים ודינים שאינם הגונים העושים עוות הדין ופוגמים בכסאות למשפט שהוא בחינת המרכבה (עב), ולתקן פגם המרכבה צריכים קשור המרכבה, שזה בחינת מטה, שלחן, כסא ומנורה. ועין היטב בפעשה, פיצד מסבב רבי ישראל ומזכיר שם כל הפריטים הנ"ל, הינו מטה, שלחן וכסאות, ומנורה היא בחינת עלית האמונה בעצמה שהיא בחינת אור (עג).

(ס) לקוטי תננא ה. (ע) דניאל ג, ט. (עא) ישעיה ג, כא. (עב) לקוטי תננא ה. (עג) ל"ה, שבת ה.

עוד מענין תקוני האמונה המרמזים במעשה הנ"ל, מובא (עד) שעל-ידי התקבצות הרב עם תלמידיו נתקנים חמשת חושי המח שעל-ידי זה נתקנת האמונה. וכל המעיין בדקדוק, יוכל לראות ולהבין מעצמו כיצד מרמזים כל התקונים הנ"ל במעשה, כי ההכרח לקצר.

גם מבאר (עה), שישנן שתי בחינות באנשים המקימים המצוות, יש העושים המצוות בשכר העולם הבא, שאלו לא היו נותנים לו שכר העולם הבא בשכרה - לא היה עושה אותה, כמו אדם הרואה איזה דבר מרחוק - בן הוא עושה את המצוה בשביל שכר הבא לעת רחוק. וזאת הבחינה מרמזת בביתו של האפר, שנראה ממנו איזה נר מרחוק. כי נר הוא מצוה, כמו שפיתוב (עו): "נר מצוה", וכל מצוה שעושים - נעשה ממנה נר (עו). הינו שאור הנר שנראה למרחק מבעד לחלונות בית האפר מרמז על אנשים שמצוותיהן מאירות רק למרחוק, לצורך העולם הבא, וללא שכר העולם הבא לא היו מקימים המצוות. ולעמית זאת יש העושה המצוה בשמחה גדולה כל-כך עד שאינו רוצה בשכרה, רק שיוזמין לו הקדוש-ברוך-הוא מצוה אחרת בשכרה, בבחינת (עח) שכר מצוה - מצוה. כמו אדם הרואה דבר מקרוב בראיה יפה וברה - כמו בן הוא נהנה מהמצוה בעצמה ושכרו נגד עיניו. וזאת הבחינה מרמזת במה שהתקרב רבי ישראל לראות את רבי ישראל קארדונר מתפלל, ואמר: ברגע שאני ארגיש שקרוב ליציאת הנשמה, כי הנשמה קרויה 'נר', כמו שפיתוב (עט): "נר השם נשמת אדם", ומהמצוות נעשים נרות כנ"ל. ועל-פן רמז בזה על הבחינה היותר גבוהה, הינו על השמח מהמצוה בעצמה, כי היא קרובה אליו, בבחינת (פ) שכר מצוה - מצוה כנ"ל, שעל-ידי הבחינה זה אפשר לעסוק בתקונים המבארים בתורה ה' ב'חצוצרות וקול שופר', וכפי שאכן היתה עבודתם של השנים.

(עד) לקומי תנינא ה. (עה) לקומי מוהר"ן ה. (עו) משלי ו, כג. (עז) לקומי מוהר"ן ערה. (עח) אבות ד, ב. (עט) משלי כ, כו. (פ) אבות ד, ב.

וְלִסְבוּם, נִמְצָא שֶׁהַלְבִּישׁ רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲשֵׂה הַנּוֹרָא שֶׁל 'שְׁבַר'-
 עֵנָן בְּאֶפֶן נַעֲלָם וּמִסְתָּר, כִּי־צַד פֶּעַל לְהַמְשִׁיךְ בְּעוֹלָם יַחַד
 עִם רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֹאֲרֵדוֹנֵר תְּקוּנִים וּרְפוּאוֹת מִתּוֹרוֹת גְּדוּלוֹת מְאֹד מְאֹד
 וּרְחֻבוֹת מְנִיָּיִם הָעוֹסְקוֹת בְּתְקוּנֵי הָאֲמוּנָה וְתְקוּן הַבְּרִית וְהַמַּחֲיוֹן וּבְטוֹל
 הַגְּאֻוֹה וְתְקוּן הַחֵלּוֹם, וְתְקוּן הַמַּאֲכָלִים עַל־יְדֵי שְׂמֻחָה, וְתְקוּן הַמְּשַׁפֵּט,
 וְשֶׁאֵר כָּל הַתְּקוּנִים הַכְּלוּלִים בָּהֶם, וְאֵף שֶׁהַלְבִּישׁ דְּבָרֵי קֹדֶשׁ נוֹרָאִים
 אֵלּוּ, גְּנֻזָּיָא דְּמִלְכָּא עֲלָאָה, בְּדְבָרִים הַנּוֹרָאִים לְכַאוּרָה כְּפִשׁוּטִים, אוּלָם
 נִתְּן לְרֵאוֹת כִּי בְּאֵמֶת כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שְׂיִצָּא מִפִּי הַקְּדוֹשׁ הִיָּה מְדוּד
 בְּפֶלֶם וּבְמַחְשָׁב וּבְמִדְיָק וּבְמִכּוּן, וְטְמוּנִים בּוֹ נִסְתָּרוֹת רְמוֹת מְאֹד. וְעַל־
 כֵּן כָּל מִי שְׂיַחֲתֵר וְיִתְגַּעְגַּע בְּיוֹתֵר, יוּכַל לְהַתְּעוֹרֵר מִסְּפוּר הַמַּעֲשֵׂה
 הַמְּפֹלָא הַזֶּה יַחַד עִם אוֹתֵן הַתּוֹרוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הַמְּרֻמְזוֹת בּוֹ, שֶׁהִזְכְּרוּ
 כָּאֵן רַק בְּנִגְיַעָה בְּעֲלָמָא, וְשֶׁאֵר תּוֹרוֹת נוֹרָאוֹת שְׁלֵא הִזְכְּרוּ כָּלֵל, וְאוּלֵי
 יוֹפֵה לְהַבִּין בּוֹ וְלַעֲשׂוֹת עִמוֹ אִיזָה עֲבוּדָה בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם. וְעִקְרוֹ שֶׁל דְּבַר
 - לְרֵאוֹת וְלְהַבִּין מִרְחוֹק עַד לְהִיכֵן מַגִּיעָה גְּדֻלְתּוֹ הַנּוֹרָאָה שֶׁל הַצְּדִיק
 הָרֵם בְּמַעֲלָה בְּיוֹתֵר בְּכָל עֶסְקוֹ, אֵף בְּעִנְיַי חַל, כְּכִיכּוֹל, וְאִין כָּלֵל דְּבַר
 קַל וּפְשׁוּט בְּפַעֲלוֹתָיו, רַק טְמוּן וְסִתּוּם בְּהֵן רְזִין עֲלָאִין, עֵמֶק עֵמֶק מִי
 יִמְצְאוּנוּ, עֵין לֹא רָאֵתָה וְכוּ'. כִּי הַצְּדִיק הָאֵמֶת אִינוּ נָח וְאִינוּ שׁוֹקֵט אֵף
 לֹא לְרַגַע קַט, בְּכַחֲנִית (פא) כִּי לֹא יִשְׁקֵט הָאִישׁ כִּי אִם כְּלָה הַדְּבַר הַיּוֹם,
 רַק תְּמִיד עוֹסֵק עִם תְּלַמִּידָיו הָאֲמִתִּיִּים לְהַמְשִׁיךְ בְּעוֹלָם תְּקוּנֵי הָאֲמוּנָה
 וְשֶׁאֵר כָּל הַתְּקוּנִים, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד צְרִיךְ לְעוֹרֵר עֲצָמוֹ לְקַבְּלָם בְּכָל עַת
 כְּפִי בַּחֲנִיתוֹ וּמְדַרְגָּתוֹ.

עוֹד נִתְּן לְרֵאוֹת וְלִשְׁעַר מִכָּל אֵלּוּ סוּדוֹת הַחֻכְמָה שֶׁנִּתְּנָלוֹ לְעִיל,
 מִמַּעֲלָתוֹ הַנּוֹרָאָה וְהַנְּפֹלָאָה שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל, מֵה שְׂכַכָּל שְׁעָלָה
 מֵעָלָה מֵעָלָה וְכוּ' וְכוּ', כִּד הִיָּה מִסְתָּרִי וּמַעֲלִים וְגוֹנֵז עֲצָמוֹ בְּפִנֵּי הָעוֹלָם

כַּנ"ל, בְּבַחֲיַנַת (פב) בְּמָקוֹם גְּדֻלָּתוֹ - שָׁם אֶתָּה מוֹצֵא עֲנֻתָנוֹתוֹ. וּכְעֵין מָה שְׁאָמַר רַב מֵאִיר לְרַב יוֹדִיל (פג) כִּשְׁלֹא הָאֲמִין שְׂרַבְנוּ הַקְדוּשׁ הוּא חֲדוּשׁ אַף בְּדוֹרָם שֶׁל תַּנְאִים, רַק הַחֲזִיק אוֹתוֹ לְגַדֵּל הַדּוֹר שֶׁל אוֹתָהּ הַתְּקוּפָה בְּלִבָּהּ, אוֹלָם אַחַר שְׂרַבְנוּ הַקְדוּשׁ הַטְּעָה אוֹתוֹ וְהִסְתִּיר רוּחַ קְדָשׁוֹ מִמֶּנּוּ, אָמַר כִּי מָה שְׂרַבְנוּ הִצְלִיחַ לְהַטְעוֹתוֹ וְלְהִסְתִּיר רוּחַ קְדָשׁוֹ מִמֶּנּוּ, זֶהוּ פְּלֵא גְדוֹל וְיוֹתֵר מוֹפֵת מִרוּחַ קְדָשׁוֹ בְּעֲצָמוֹ. וְכֵן הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל כְּלָפֵי הָעוֹלָם, שֶׁכִּכֵּל שַׁחַתָּם וְנָגְנוּ עֲצָמוֹ מִפְּנֵיהֶם - כֵּן נִתַּן הָיָה לְשַׁעַר לְמַפְרָע מֵעֲצָם גְּדֻלָּתוֹ, עַד שְׁאֶפְלוּ כָּל מְקַרְבָּיו הָיוּ כִּישֵׁנִים בְּכַבְדוֹת וּבַחֲסָר דַּעַת תַּחַת אוֹצְרוֹת הַמְּלָךְ וּגְנֻזוֹ. כִּי כָּל אֱלוֹ הַחֲדוּשִׁים וְהַתּוֹרוֹת שֶׁצִּיָּנוּ לְעִיל, הָרִי הֵם רַק מְעַט מְזַעִיר וְכוּ' מֵעֲצָם רוּם מַעְלָתוֹ הָאֲמִתִּית שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל, וְנִתְגַּלוּ בְּדֶרֶךְ נֵם וְכִהַשְׁגַּחַת הַבוֹרָא רַק שְׁנַיִם לְאַחַר פְּטִירָתוֹ, עַל דֶּרֶךְ הַמוּבָא בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן רפ"א, שְׁאֶפְלוּ אָדָם פְּשׁוּט אִם יֵשֵׁב עֲצָמוֹ עַל הַסֶּפֶר וַיִּסְתַּכֵּל עַל אוֹתֵיּוֹת הַתּוֹרָה - יְכוּל לְרַאוֹת חֲדָשׁוֹת וְנִפְלְאוֹת, וְלוֹלֵא שֶׁנִּתְגַּלוּ בְּדֶרֶךְ נֵם וּפְלֵא בַּחֲסֵדֵי הַבוֹרָא יִתְבַּרֵּךְ, לֹא הָיָה נוֹדַע כְּלָל עַד כַּמָּה הָיְתָה גְבוּהָהּ וּמִסְתַּרְתַּת עֲבוֹדָתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל, וְהָיוּ דְבָרָיו נִרְאִים אַף בְּעֵינֵי מְקוֹרְבָיו רַק כִּשְׁאָר מַעֲשֵׂיּוֹת הַצְּדִיקִים בְּלִבָּהּ, אוֹלָם אֲדִיר בְּמָרוֹם הַשָּׁם, שֶׁהֵאִיר עֵינָיו וּפְתַח לָנוּ מְאוֹר הַדַּעַת שֶׁל הָאֲמוּנָה וְהַתּוֹרָה, לְחַתֵּר וּלְמַצֵּא מְאוֹרוֹ הַגְּנוּז וְהַנְּעֻלָּם אַף אַחַר פְּטִירָתוֹ.

ח

אָמַר: אֵיזֵן לִי דְבוּר, אֲנִי סוֹבֵל מִזֶּה, יֵשׁ לִי קוֹל, וְאֵיזֵן לִי דְבוּר. וּבְאַמֶּת, עַל אַף שֶׁכָּל דְבָרָיו הַקְדוּשִׁים שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל כְּמוֹסִים וְנִעְלָמִים מֵאֲתָנוּ, אוֹלָם פֶּתֵר תּוֹרָה מוֹנַח לְכָל, וְכָל מָה שְׁאֶפְשֵׁר לָנוּ לְחַתֵּר וּלְמַצֵּא אֵיזָה רְמִזִּים בָּהֶם, מִצְוָה עָלֵינוּ לַעֲסֹק בָּזֶה בְּכָל כַּחֲנוּ.

וּנְרָאָה כִּי נָתַן לְהִבִּין אֶת דְּבִירוֹ הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה לְעַלְפֵי הַתּוֹרָה שְׁבִסְיָמָן קַס"ג, הַמְדַבֵּרֶת מִמָּה שֶׁהַקְּלָפוֹת רוֹצוֹת לְתַפֵּס הַדְּבִיר לְעִצְמוֹ, בְּפֶרֶט דְּבִיר קְדוֹשׁ מֵאָדָם גָּדוֹל. וּמִמָּה שֶׁיֵּשׁ אָדָם גָּדוֹל שֶׁנַּעֲשֶׂה מִכֵּל וּמִמְנוֹ דְּבִיר, שֶׁנַּעֲשֶׂה שִׂיחָה בְּפִי הַבְּרִיּוֹת וְהַכֵּל דּוֹבְרִים מִמְנוּ וַיֵּשׁ לוֹ עֲנוּיִים וְצָרוֹת מְשֻׁנוֹת וְכוּ', וּכְעֵין מָה שֶׁאָמַר פֶּעַם: אֵל תִּגִּידוּ שְׂאֵנִי חוּלָה - הַדְּבָר מוֹזִיק לִי.

וְכֵן, נָתַן לְקַשֵּׁר הַתּוֹרָה הַזֶּה לַיַּחַד עִם הַתּוֹרָה שְׁבִסְיָמָן ס"ב "וַיִּסַּב אֱלֹקִים אֶת הָעָם" (פד), הָעוֹסְקוֹת שְׂתִיהֵן בְּתַקּוּנֵי הַדְּבִיר וְהַאֲמוּנָה, לְמַעֲשֶׂה הַנּוֹרָא מ'הַמְדַבֵּר' (פה). וְכֵל מִי שֶׁלָּבוּ שָׁלֵם יוֹכֵל לְהִבִּין הַדְּבָרִים הַנּוֹאֲמִים שֶׁם וּלְדַמּוֹתָם מְלֵתָא לְמְלֵתָא וּלְקַבֵּל הַתְּעוֹרְרוֹת לְקִיּוֹם וּלְמַעֲשֶׂה.

מַעֲשֶׂה הַמְדַבֵּר (פו)

אֵוִי, מָה שֶׁהָיָה בְּמַדְבַּר, אֲנִי יִשְׁכַּחְתִּי עַל הַגָּמֶל, וְעָבַר לְפָנָיו עֲגֹלָה וְהוּא נִפְחַד מְאֹד, אִזּוּ הוּא קָם בְּכַעַס גָּדוֹל וְאֲנִי לֹא חִחֲזַקְתִּי עִצְמִי וְהוּא זָרַק אוֹתִי עַד הַשָּׁמַיִם. כָּלֵם אָמְרוּ: הוּא נִפְטָר, אִין שׁוּם תִּקְוָה לְחַיִּיו. הוּא נִפְטָר, הוּא קָבַל מִכַּת־מּוֹת!

הַיָּשִׁים יִתְבָּרַךְ עֲשֶׂה נֵם, זֶה הָיָה בְּזִמְנֵי תַקּוּנֵי, בְּזִמְנֵי שְׁחוֹתֵכִים אֶת חַחֲטָה, אֶת הַקְּצִיר, אִזּוּ הָיָה חַר עִם תַּבְּנִין וְאֲנִי נִפְלַתִי עַל הַחַר שֶׁל תַּבְּנִין וְנִשְׁאַרְתִּי בַחַיִּים.

אַחַר־כֵּן קִבַּלְתִּי מַחֲלָה בְּעֵינַיִם, אוֹי וּוִי, אוֹי וּוִי, מַחֲלָה כּוּז - נִסִּים שְׂאֵנִי רְאִיתִי אַחַר־כֵּן כָּל יְמֵי חַיֵּי בְּעֵינַיִם. הַעֵינַיִם הָיוּ דְלֻקָּת, לֹא רְאִיתִי בְּעֵינַיִם כָּלוּם, אִזּוּ הָאֲבָא שְׁלִי הָיָה עוֹר וְאֲנִי

ראיתי שאני נעשיתי עור כמו האבא שלי. ואני נעשיתי חלש מאד, היה לי כאב עינים כזה שאי אפשר לחיות, לסבל. זה היה כמה ימים ואחר-כך עבר לי קצת המחלה, אבל לא היה לי כח ולא ראיתי בעינים. אמרו לי שיש קבוצה של עשרים אנשים שהם נוסעים למבריה. נו, אבל לא היה לי כח ולא אכלתי, הייתי לא פן-אדם, רק נפטר. וככה הלכתי אתם והיה שמה אחד ספרדי יהודי שהיה לו חנות בכפר, ואני בזמן שפאב לי בעינים הייתי אצלו והוא היה לו חמור והוא הלך אתם למבריה, אז אני בקשתי מבעל-החמור שיתן לי חמור לרכב עליו, אז הוא אמר לי: יש לי חטים על החמור, אני לא יכול. אז באו גולגנים ולקחו את החמור עם החטים. אני אמרתי: אני רוצה גם-כן מבריה, אני לא רוצה לעבד, אני רוצה לחזור בתשובה, אני רוצה לחזור לרבי ישראל קארדונר.

הם היו עשרים אנשים והם הלכו פלם ועזבו אותי ואני לא יכלתי להמשיך ללכת, אז מה לעשות? ואני הלכתי עם איזה בנה, אז בא ערבי והוא חפש ולא מצא כסף, אז הוא עזב אותי ערם ולקח את הפגדים והלך. טוב, הם הלכו, אבל אני לא יכלתי להמשיך, לא יכלתי ללכת, לא היה לי נעלים והייתי חולה והרגלים והעינים, על-כל-פנים הם הלכו ואני נשארתי. אז, מי יכול לספר. אני נשארתי בלי לחם בלי מים בלי שום דבר. נו, מה יכול להיות מזה...

אני ראיתי איפה אני נמצא, מה יכול להיות ממני, בלילה יאכלו אותי אריות וחיות רעות ולא ידע מזה שום פן-אדם. וצירתי בדעתי: הם יאכלו אותי, אני אחיה והם יאכלו את הירדים והרגלים. אני חשבת: מה, איזה צער יהיה לי, אני רוצה לראות המטה, מאיפה

רואים אותה? אין לי מים, אין לי לחם, אין לי פלום, מה יכול להיות, או ראיתי שאני בצרה כזו, או אמרתי: פה אין מי שישמע, אני אצעק עד השמים, עד לב השמים, אני אצעק בכל פחי עד שאני אמות! צעקתי צעקות כאלה.. שהשם יתברך, אני ספרתי לו: אתה רואה את המצב שלי מה יכול להיות ממני, אני רוצה לעשות תשובה, אני רוצה להיות. או אמרתי: רבנו של עולם, אתה כל יכול. אתה יכול לעזור לי. אם תעזור לי לצאת מפאן פחיים - או אני מקדיש את כל ימי חיי רק לעבד השם! וקבלתי עלי נדר שלא יכולים להתיר. יש נדר כזה שאי אפשר להתיר, נדר על-דעת רבים, ואני קבלתי עלי אותו, רבנו של עולם, אני רואה שבפאן אני רחוק מחיים, אבל אם אתה תעזור לי - אני מקדיש את כל ימי חיי רק לעבודת השם!

נו, נו, אני צעקתי.. זה ביצר שומעים את הקולות רחוק מאד, או אני שמעתי קולות של סוסים, שהסוסים הולכים עם פרזלים, או אמרתי: אולי זה ישועה!

ובכה היה, זה היה ישועה. באו שני סוסים עם רוכבים וראו אותי שאני מהדמעות של עינים היה רטב הפגרים, והם התאנחו על המצב שלי, או הם אמרו לי: מה אנחנו יכולים לעשות בשבילך? אמרתי: מה אני יכול לבקש מהם, הם רואים את המצב שלי. הם אמרו שהם הולכים לבפך ושמה הם יאמרו שאני בורח מן הצבא, או חילים מתכפר הם כבר יתפסו אותי. אז הם החליטו: צריכים להביא אותנו לבפך. והם הלכו ולא ראיתי אותם.

נו, באו חילים והם תפסו אותי ולא רצו לעזוב אותי, והם רכבו על סוסים ואמרו לי שאני אלך אחריהם, אמרתי: מה, אני יכול ללכת אחרי סוסים? אני הלכתי על ארבע, לא הלכתי על שניים,

הלכתי על ידיים ורגלים. נו, אני יכול ללכת אחרי סוסים, מה זה! והם ישבו על הסוסים והראו לי: פכה תלך אתנו. נו, הלכתי אתם, אבל חשבת שיהם יחכו עלי, ואני ראיתי את הסוסים אתם ואני אחריהם, וככה הלכתי אחרי הסוסים, אחר-כך הפסקתי לראות הסוסים, אבל היה לי שביל, אז הלכתי על השביל הזה עד שהגעתי למקום שרועים הפהמות, עזים. אוי, אוי, אינני יכול לספר הכל.

אני בקשתי שיתנו לי מים לשותות, אני הייתי צמא, אז הם הביאו לי קפסא בזה גדולה עם לפן. הוי זה היה נס, בלי זה הייתי מת. כאלו אני לא הייתי צריך לא לאכל ולא לשותות. אחר-כך בא ערבי עם סוס, אבל הערבי היה עני ולא היה לו סוס טוב רק פלו היה פצעים, אז בקשתי אותו שיתן לי את הסוס, אמרתי: תן לי, אתה תבוא ל'צמח' שמה יש לי משפחה עשירה, הם יתנו לך הרבה כסף אם תקח אותי, אז הוא לקח אותי, אחר-כך הוא התחרט.

על-כל-פנים הם לקחו אותי למכרה דרך היס ואני באתי הפיתה, ושמה במכרה - אלו שהלכו רגלי הם ספרו שבאו גולנים ולקחו מאתם כל מה שתייה להם, אז אמרו להם שזה בשביל שהם הניחו אותי ולא עזרו לי. הם ספרו להמשפחה שלי שאני נשארתי, לא יודעים באיזה מקום, אני לבד.

והיה לי פצעים על הרגלים, הלכתי על ביץ. הרופאים בדקו לי את הרגלים ואמרו: אסור ללכת למקנה, אם תלך למקנה - תמות. אני לא שמעתי, אני - לא מקנה?! אז אני הלכתי למקנה ורית של הרגלים היה נורא. השם יתברך עזר לי, אני סבלתי וסבלתי עד שעברה המחלה עד שנשארת בתיים...

אני ראיתי המצב שלי איפה שאני נמצא, אדם חולה לא יכול ללכת, פלי מים, פלי לחם, מה יהיה מזה? ונס-פן חיות רעות. אבל אני עשיתי צעקות כאלו.. אמרתי: אין לי ממי להתבייש, פה אני יכול לצעק. אז אני צעקתי עד השמים!

אני כבר התיאשתי, אבל אמרתי: רבנו של עולם, אתה כל יכול, אם אתה תוציא אותי בחיים מכאן, אז אני מקדיש את כל ימי חיי רק לעבודת השם.

אני, לא זכיתי לקיים את הנדר, לא זכיתי. היה רעב, פן. היה רב שהוא ראה מה שאני סובל והוא התיר לי עם עוד רבנים את הנדר. אני ספרתי לו, אז הוא אמר: אפשר להתיר.

אבל רק זה לבד, השם יתברך הוציא אותי ממקום פנה, ממקום מנות מקום פנה, לא היה מי שיטפל בי, מי שייעזר לי, ונצלתי. השם יתברך הציל אותי. זה אי אפשר לשער במח, אני לא יכול לספר הכל...

ובקעת נראה בעזרת השם לבאר כיצד מעשה הנורא מ'המדבר', מקשר לשתי התורות הקדושות הנ"ל (פז), כי בתורה ס"ב מבאר שבכדי להשלים האמונה צריך מתחלה להעלות גיוצוי הדבור מהגלות, והתקון לזה הוא תענית. ותורה קס"ג מדברת מענין צרות הנפש בעבודת השם, מה שהקלפות אינן מניחות לדבור לצאת, רק רוצות את הדבור לעצמן, ותכף שהקלפות רואות דבור שהוא יפה ונאה בעיניהן, אזי תופסות אותו, בבחינת (פח) ויראו אותה שרי פרעה ויהללו אותה אל פרעה. ואם הדבור הוא דבור פשוט, אזי אפשר

שִׁיתְפְּסוּ הַקְּלָפוֹת אֶת הַדְּבֹר וְהַדְּבֹר כְּמַעַט יִשְׁתַּקַּע שָׁם חֵם וְשָׁלוֹם, אִם
 לֹא שִׁיבֹא צְדִיק אִמֶּת שֵׁישׁ לוֹ כַּח לְהוֹצִיאוֹ מִשָּׁם. וְכֹל זֶה מְכֻוֵן מֵהַשָּׁם
 יִתְבָּרַךְ, כִּדְי לְהוֹצִיא בְּלֻעוֹ מִפִּיהֶם.

וְעַל-כֵּן נִרְאָה כִּי הַצֶּרֶךְ רַבִּי יִשְׂרָאֵל לִירֵד לְעִמְק הַקְּלָפוֹת,
 בְּבַחֲיִנַת (פט) וַיָּבֹא יִשְׂרָאֵל מִצָּרִים, בְּכַדִּי לְלַקֵּט וּלְהַפִּיק
 נִיצוּצֵי הַדְּבֹר מִבֵּין הַקְּלָפוֹת וּלְהַכְנִיעֵם וּלְהַשְׁפִּילֵם, בְּבַחֲיִנַת (ע) וַיִּגָּע
 הַשָּׁם אֶת בֵּית פְּרַעָה נְגָעִים גְּדוֹלִים, וּבְבַחֲיִנַת (עא) עַת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם
 בָּאָדָם לָרַע לוֹ.

וְרֵאשִׁית, שֵׁם הַמַּעֲשֶׂה הוּא מַעֲשֶׂה ה' מְדַבֵּר, הַמְרַמֵּז עַל תְּקוּן
 הַדְּבֹר וְהַאֲמוּנָה, כִּי 'מְדַבֵּר' הוּא בְּחִינַת אֲמוּנָה הַתְּלוּיָה
 בְּדְבֹר (עב). גַּם 'מְדַבֵּר' מְרַמֵּז עַל תְּקוּן הַאֲמוּנָה, בְּבַחֲיִנַת (עג) לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי
 בְּמַדְבַּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה. וְעַל-כֵּן רַבּוֹ שָׁלַּל הַמַּעֲשֶׂה עוֹסֵק בַּתְּלָאוֹת
 שֶׁעָבְרוּ עַל רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבַּר, כִּי מְדַבֵּר מְרַמֵּז עַל תְּקוּן הַדְּבֹר
 וְהַאֲמוּנָה כִּנ"ל.

וְעַל הַנֶּפֶשׁ, שֶׁהִיא בְּחִינַת הַדְּבֹר, בְּבַחֲיִנַת (עד) נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדְבָרוֹ, יֵשׁ
 עָלֶיהָ מַחְלָקוֹת רַבּוֹת וְרַבִּים קָמִים עָלֶיהָ וְהִיא סוֹכֶלֶת עֲנוּיִים
 וַיִּסּוּרִים וְטַלְטוּלִים גְּדוֹלִים וְצָרוֹת מְשֻׁנוֹת, וְאֵלּוֹ הַצָּרוֹת מְרַמְזוֹת בְּאֶרְבַּע
 בְּחִינּוֹת כִּהֵן כְּלוּלִים כָּל הַיִּסּוּרִים וְהַצָּרוֹת וְהַסְּפָנוֹת כַּגּוֹף וְנֶפֶשׁ: הוֹלְכֵי
 מְדַבְּרוֹת, חַבוּשִׁים בְּבֵית-הָאִסּוּרִים, הוֹלְכֵי וַיּוֹרְדֵי הַיָּם (עה).

הוֹלְכֵי מְדַבְּרוֹת הוּא מֵה שֶׁהַקְּלָפוֹת תּוֹפְסוֹת הַדְּבֹר, וְשָׁם מְקוּם
 מְדַבֵּר שְׂמֵמָה צִיָּה וְעֶרְבָה, וְלֹא עֹבֵר בָּהּ אִישׁ וְאִין לוֹ עִם מִי
 לִפְגַּע, וְצָר וּמַר לוֹ מְאֹד. גַּם הוּא עֵיף וְרַעֵב וְצָמָא בְּמַדְבַּר וְאִין לוֹ אֶכֶל

(פט) תְּהִלִּים קה, כג. (ע) בְּרֵאשִׁית יב, יז. (עא) קְהֵלֶת ח, ט. (עב) ל"ה, אֲמִנּוּן ד, כא, עֵץ שָׁם. (עג) יִרְמְיָה ב, ב.
 (עד) שִׁיר הַשִּׁירִים ה, ו. (עה) תּוֹרַת קַסָּג.

להשיב נפשו, כדמיון אחד שגבר עליו הקרירות מאד ואין לו שום כסוי לחם עצמו להתעטף בו^(ע). וזה מה שנשאר רבי ישראל במדבר לבד, עיף ורצוץ בלא לחם ובלא מים, ובא איזה ערבי ולקח ממנו בגדיו.

חבוש בבית האסורים, הוא פחינת מה שהנפש, שהיא פחינת הדבור, נתפסה ונאסרה על ידי שלשת שרי פרעה. וזה מה שבאו חילים ותפסו את רבי ישראל ולא רצו לעזב אותו.

פחינת חולה, הוא מה שהיה רבי ישראל חולה על רגליו ועיניו ועוד, כמבאר רבות במעשה.

פחינת יורדי הים שבצרות הנפש, הוא מה שלעתים מגביהים את האדם ומעלים אותו לשמים, ולאחר מכן משליכים אותו מאד למטה, בבחינת^(ע) יעלו שמים ירדו תהומות. וזה מה שגורק רבי ישראל עד השמים, ומה שלקחו אותו החילים למבריה דרך הים.

ובך, זכה רבי ישראל לעבר את כל אלו הד' פחינות המרמזות במעשה ה'מדבר', וכפי שרמז בזה ואמר בכל פעם שנצל: נשארתי בחיים. וכמובא בשלחן ערוך^(ע): "ארבעה צריכים להודות: יורדי הים כשעלו ממנה, והולכי מדברות כשיגיעו לשוב, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא, וסימנך: וכל החיים יודוך סלה' - ח'ולה י'פורים י'ם מ'דבר'".

ובשהקלפות תופסות את הדבור אזי הדבור אינו יכול לצאת דרך הפה, ולכן אמר רבי ישראל: במדבר אין מי שישמע, והחל לצעק בכל כחו ונדר נדר. כי עקר הכנעת הקלפות הוא על ידי תענית^(ע), וזה מה שהיה רבי ישראל בלא לחם ובלא מים,

(ע) כמובא בהתורה הנ"ל, קסג. (עז) תהלים קו, כו. (עח) א"ח, ריט, א. (עט) תורה סב.

שהוא בחינת רעב בחינת תענית (פ). וכן נדר נדר וצעק צעקות רמות, כי נדר צעקה ותענית הם בחינה אחת (פא). גם מה שהיה המעשה דיקא בזמן הקציר, מרמז על הכנעת הקלפות ותקון הדבור על-ידי התענית, כי קציר התבואה הוא בחינת תענית (פב).

ועל-כן הכניע רבי ישראל את הקלפות על-ידי כמה בחינות של תענית, שעל-ידי זה מוציאים הדבור מגלות מצרים ונשלמת ונתעלית האמונה הקדושה כנ"ל.

מה שנאמר בהתורה הנ"ל (פג) שיש אדם שנעשה מכלו וממנו דבור, שנעשה שיחה בפי הבריות והכל מדברים ממנו והוא הולך נע ונד ומתפור בפי העולם, ואצל כל אחד ואחד שבא לשם יש לו ענויים וצרות משנות. זה מה שבכל פעם פגשו ברבי ישראל אנשים שונים ודברו ממנו, כגון הקבוצה של העשרים אנשים שנסעו למבריה, שני הרוכבים שהלשינו עליו לצבא, אותם שפירו לבני משפחתו שהוא נשאר לבד ולא ידוע היכן, ועוד.

מה שבכל פעם השם מציל את הנפש מכל צרותיה הכלולות בארבע הבחינות שהובאו להלן, שעליהן אנו חייבים להודות תמיד, כדגמת הפרכה (פד): "ברוך שעשה לי גם בגמל ובערבות", זה בחינת מה שבכל פעם נתן רבי ישראל שבח והודיה להשם ותברך על שהצילו מספנות גדולות, והשיבו ברחמי הגדולים ממות לחיים.

וכך, הצרך רבי ישראל לירד לבדו במסירות נפש עצומה לתוך בחינת גלות מצרים וללחם ולהכניע פרעה ושריו שהם הקלפות, בכדי להעלות משם חלקי הדבור שיירדו בגלות עצום וכבד

(פ) שם. (פא) ל"ה, פרשת השחר ה, צא, ובחינת השוכה ותפלה וצדקה מעבירין את רע הגזרה. (פב) ל"ה, חדש א. (פג) קסג. (פד) פרכות נד.

מָאד, וּלְהַשְׁלִים הָאֲמוּנָה. וְעַל־כֵּן מְזַכֵּיר שָׁם גַּם מַחְלֵי הַרְגָלִים הַגְּדוֹל שֶׁקָּבַל, הַמְרָמוֹז עַל תְּקוּן הָאֲמוּנָה, כִּי רַגְלִים הֵם בְּחִינַת אֲמוּנָה, בְּבַחֲיַנַּת (פח) אִם תָּשִׁיב מִשַּׁבַּת רַגְלֶיךָ (פז), וְכֵן הַכְּפִירוֹת מְכַנִּים בְּשֵׁם רַגְלִים, בְּבַחֲיַנַּת (פז) כְּמַעַט נָטְיוֹ רַגְלֵי, כִּי הָאֲמוּנוֹת כְּזָבִיּוֹת יוֹנְקִים מִבְּחִינַת רַגְלֵיךָ דִּקְדָּשָׁה (פח). וְזֶה מֵה שְׁאָמְרוּ הַרוֹפְאִים לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל שְׂאֵם יֵלֶךְ לַמְּקוֹה לְצַרְךָ רְפוּאָת רַגְלֶיךָ - יָמוּת. אוֹלָם הוּא לֹא שָׁמַע לָהֶם, הֵינּוּ לְכָל אוֹתָן אֲמוּנוֹת הַכְּזָבִיּוֹת, רַק סָבַל וְסָבַל, עַד שֶׁעֲבָרָה הַמַּחְלָה, וְהָקִים אֶת הָאֲמוּנָה הַנְּפוּלָה, בְּבַחֲיַנַּת (פח) רַגְלֵי עֲמֻדָה בְּמִישׁוֹר.

וּבִאֲפִי פָּרְטִי, נִתֵּן לְלַמֵּד מִמַּעֲשֵׂה הַ'מְדַבֵּר' וּמִהַתּוֹרוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁהוּבָאוּ לְעִיל לְעֵנֵן תְּקוּן הָאֲמוּנָה, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי עֲרָבוּ וּמְדַרְגָּתוֹ, מִהַמּוּבָא בַּלְקוּטֵי הַלְכוֹת (ס), שְׂאֵלוֹ הָאֲרַבַּע בְּחִינּוֹת הַנִּ"ל שְׁצָרִיכִים לְהוֹדוֹת יִשְׁנֵן בְּכָל אָדָם כְּשֶׁנִּכְנָס לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם, כִּי מִתְחַלָּה הוּא תוֹעָה בְּמְדַבֵּר וְאִינוֹ יוֹדֵעַ שׁוֹם דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל וְשׁוֹם מְקוֹם יִשׁוּב וְשׁוֹם עֲצָה, גַּם אִינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר כִּי אִם לְצַעֲקָה, כִּי הַדְּבֹר בְּגִלוּת, וְעַל־יְדֵי הַצַּעֲקָה אֵל הַשֵּׁם עוֹלָה מְדַרְגָּה לְדַרְגָּה, וְאִזֵּי צָרִיךְ לְהוֹדוֹת לְהַשֵּׁם. וְאַחֲרֵיכֵן כְּשִׁיּוֹדֵעַ קֶצֶת דֶּרֶךְ הַיִּשָּׁר אִזֵּי יֵשׁ לוֹ מְנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת רַבּוֹת וְהוּא אִסוּר וּמְסֻגָּר בְּכַבְלֵי בְּרוֹל וְאִין מְנִיחִים אוֹתוֹ לֵילֶךְ בְּדֶרֶךְ הַיִּשָּׁר. וְאַחֲרֵיכֵן עוֹלָה גַּם מְזֶה וְשׁוֹבֵר דְּלִתּוֹת נַחֲשֵׁת שֶׁהֵם הַמוֹנְעִים. וְאַחֲרֵיכֵן כְּשִׁיּוֹצֵא גַּם מְזֶה אִזֵּי נַחֲלָשׁ מְאֹד, כִּי מַחְמַת שֶׁהֵלֶךְ בַּחֲשָׁךְ זְמַן רַב עַל־יְדֵי זֶה נַחֲלָשׁ כַּח הַנֶּפֶשׁ עַד שֶׁאִין לָהּ כַּח לְקַבֵּל וּלְעֲשׂוֹת מֵה שְׁצָרִיכִים בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם וְאִין הַנֶּפֶשׁ מְרַגִּיֶּשָׁה מְעַם בְּהַעֲבֹדָה, בְּבַחֲיַנַּת (צא) כָּל אֲכָל תִּתְעַב נִפְשָׁם. וְאַחֲרֵיכֵן כְּשִׁיּוֹצֵא גַּם מְזֶה וְהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיִּשָּׁר אִזֵּי גַּם שָׁם יֵשׁ בְּלִבּוֹלִים רַבִּים מְאֹד וּמַעֲלִים וּמוֹרִידִים אוֹתוֹ, בְּבַחֲיַנַּת (צב) יַעֲלוּ שְׁמַיִם

(פח) יִשְׁעִיה נח, יג. (פז) וְעַל־כֵּן מְזַכֵּיר שָׁם גַּם מַחְלֵי הַרְגָלִים הַגְּדוֹל שֶׁקָּבַל, הַמְרָמוֹז עַל תְּקוּן הָאֲמוּנָה, כִּי רַגְלִים הֵם בְּחִינַת אֲמוּנָה, בְּבַחֲיַנַּת (פח) אִם תָּשִׁיב מִשַּׁבַּת רַגְלֶיךָ (פז), וְכֵן הַכְּפִירוֹת מְכַנִּים בְּשֵׁם רַגְלִים, בְּבַחֲיַנַּת (פז) כְּמַעַט נָטְיוֹ רַגְלֵי, כִּי הָאֲמוּנוֹת כְּזָבִיּוֹת יוֹנְקִים מִבְּחִינַת רַגְלֵיךָ דִּקְדָּשָׁה (פח). וְזֶה מֵה שְׁאָמְרוּ הַרוֹפְאִים לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל שְׂאֵם יֵלֶךְ לַמְּקוֹה לְצַרְךָ רְפוּאָת רַגְלֶיךָ - יָמוּת. אוֹלָם הוּא לֹא שָׁמַע לָהֶם, הֵינּוּ לְכָל אוֹתָן אֲמוּנוֹת הַכְּזָבִיּוֹת, רַק סָבַל וְסָבַל, עַד שֶׁעֲבָרָה הַמַּחְלָה, וְהָקִים אֶת הָאֲמוּנָה הַנְּפוּלָה, בְּבַחֲיַנַּת (פח) רַגְלֵי עֲמֻדָה בְּמִישׁוֹר.

(פח) יִשְׁעִיה נח, יג. (פז) וְעַל־כֵּן מְזַכֵּיר שָׁם גַּם מַחְלֵי הַרְגָלִים הַגְּדוֹל שֶׁקָּבַל, הַמְרָמוֹז עַל תְּקוּן הָאֲמוּנָה, כִּי רַגְלִים הֵם בְּחִינַת אֲמוּנָה, בְּבַחֲיַנַּת (פח) אִם תָּשִׁיב מִשַּׁבַּת רַגְלֶיךָ (פז), וְכֵן הַכְּפִירוֹת מְכַנִּים בְּשֵׁם רַגְלִים, בְּבַחֲיַנַּת (פז) כְּמַעַט נָטְיוֹ רַגְלֵי, כִּי הָאֲמוּנוֹת כְּזָבִיּוֹת יוֹנְקִים מִבְּחִינַת רַגְלֵיךָ דִּקְדָּשָׁה (פח). וְזֶה מֵה שְׁאָמְרוּ הַרוֹפְאִים לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל שְׂאֵם יֵלֶךְ לַמְּקוֹה לְצַרְךָ רְפוּאָת רַגְלֶיךָ - יָמוּת. אוֹלָם הוּא לֹא שָׁמַע לָהֶם, הֵינּוּ לְכָל אוֹתָן אֲמוּנוֹת הַכְּזָבִיּוֹת, רַק סָבַל וְסָבַל, עַד שֶׁעֲבָרָה הַמַּחְלָה, וְהָקִים אֶת הָאֲמוּנָה הַנְּפוּלָה, בְּבַחֲיַנַּת (פח) רַגְלֵי עֲמֻדָה בְּמִישׁוֹר.

(צא) כָּל אֲכָל תִּתְעַב נִפְשָׁם. וְאַחֲרֵיכֵן כְּשִׁיּוֹצֵא גַּם מְזֶה וְשׁוֹבֵר דְּלִתּוֹת נַחֲשֵׁת שֶׁהֵם הַמוֹנְעִים. וְאַחֲרֵיכֵן כְּשִׁיּוֹצֵא גַּם מְזֶה אִזֵּי נַחֲלָשׁ מְאֹד, כִּי מַחְמַת שֶׁהֵלֶךְ בַּחֲשָׁךְ זְמַן רַב עַל־יְדֵי זֶה נַחֲלָשׁ כַּח הַנֶּפֶשׁ עַד שֶׁאִין לָהּ כַּח לְקַבֵּל וּלְעֲשׂוֹת מֵה שְׁצָרִיכִים בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם וְאִין הַנֶּפֶשׁ מְרַגִּיֶּשָׁה מְעַם בְּהַעֲבֹדָה, בְּבַחֲיַנַּת (צא) כָּל אֲכָל תִּתְעַב נִפְשָׁם. וְאַחֲרֵיכֵן כְּשִׁיּוֹצֵא גַּם מְזֶה וְהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיִּשָּׁר אִזֵּי גַּם שָׁם יֵשׁ בְּלִבּוֹלִים רַבִּים מְאֹד וּמַעֲלִים וּמוֹרִידִים אוֹתוֹ, בְּבַחֲיַנַּת (צב) יַעֲלוּ שְׁמַיִם

יִרְדוּ תְהוֹמוֹת. וְאַחֲרֵיכֶם זֹכָה לְשִׁבְרֵי הַכֹּל וְזֹכָה לִילָךְ לְכַטַּח בְּדַרְךְ הָאֵמֶת, וּבְכָל פֶּעַם שְׁעוֹלָה מִמְדַּרְגָּה לְמִדְרַגָּה צְרִיךְ לְהוֹדוֹת לַהֵשֶׁם כַּנִּל. וְהַחֲכֵם עֵינָיו בְּרֵאשׁוֹ, יִרְאֶה לְדַמוֹת הַדְּבָרִים לְמַעֲשֵׂה ה' מְדַבֵּר, כִּי יוֹצֵא מִכָּל הַנֶּ"ל עֲצוֹת נִפְלְאוֹת וְהַתְחַזְקוֹת עֲצוּמָה בַעֲבוּדַת הַשֵּׁם.

וְכִן בְּכָל־לַיּוֹת, יְדוּעַ שֶׁהַצְּדִיק פּוֹתֵחַ וּמְרַחֵב פְּתָחַיִם וְשִׁעְרִים חֲדָשִׁים וְיִשְׁנִים בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם, כִּדְ שֶׁעַל־יָדָי מַה שֶׁעָבַר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲשֵׂה הַנֶּ"ל, עַל־יָדָי זֶה פֶּתַח וּפְעַל טוֹבוֹת וְיִשׁוּעוֹת וְתַקּוּנִים לְכָל־ל יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹת, וּכְפִי שִׁכְתָּב (צא): הַצְּדִיק מִמְשִׁיךְ עַל כָּל אֶחָד בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא הָאָרֶז מְשַׁרְשׁ נִשְׁמָתוֹ שֶׁפְּתוּרָה לְהַחְזִירוֹ לְמוֹטָב וּלְהוֹרוֹת לוֹ דַּרְךְ וְהַלּוֹךְ אִיךְ שִׁזְזָה לְצֵאת מֵהַרְעָ שָׁלוֹ וְלְהִתְקַרֵּב לַהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הַצְּדִיק עוֹשֶׂה פְּתָחִים וְשִׁעְרִים חֲדָשִׁים וּפּוֹתֵחַ הַשִּׁעְרִים הַיְשָׁנִים שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל־יָדָי הַצְּדִיקִים הַקּוֹדְמִים לְהִתְקַרֵּב עַל־יָדָם לַהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהַשְׁיִיג אֱלֻקוֹתָו יִתְבָּרַךְ עַד שֶׁנֶּם כָּל הַרְחוּקִים וְכוּפְרִים גְּמוּרִים יִתְקַרְבוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ.

וְכִן נִתֵּן לְרֵאוֹת, כִּי כָּל אֵלּוֹ הַד' בְּחִינּוֹת אוֹתָן עָבַר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר וּנְשָׂאָר בְּנִסִּים גְּדוֹלִים בְּחַיִּים, מְרַמְזִים עַל כָּל הַד' חֲלָקֵי הַתּוֹרָה שֶׁהֵם בְּחִינַת הַפְּרִדָּה"ם: פֶּשֶׁט, רִמּוֹ, דְרוֹשׁ וְסוּד, בָּהֶם זָכָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לְעָבַר וּלְתַקֵּן. כִּי בְּחִינַת פֶּשֶׁט הוּא בְּחִינַת חוֹלָה שֶׁנִּתְרַפָּא, רִמּוֹ זֶה בְּחִינַת תַּקּוּן שֶׁל הוֹלְכֵי מִדְבָּרִיּוֹת, דְרוֹשׁ זֶה בְּחִינַת תַּקּוּן הַחֲבוּשׁ בְּבֵית הָאִסוּרִים שֶׁיֵּצֵא לְחַרוֹת, וְסוּד זֶה בְּחִינַת תַּקּוּן יוֹרְדֵי הַיָּם (צד).

וְעַקֵּר שְׁלֵמוֹת יֵלּוֹ ד' חֲלָקֵי הַפְּרִדָּה"ם הֵם עַל־יָדָי כְּסוּפִים טוֹבִים (צה), וּכְפִי שֶׁאָמַר רַבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּעֵת שֶׁגָּבְרוּ עָלָיו הַיְסוּרִים בְּמִדְבַר: אֲנִי לֹא רוֹצֵה לְעַבֵּד, אֲנִי רוֹצֵה לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה, אֲנִי רוֹצֵה לְחַזֵּר לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל קֵאֲרִדוּנָר.

(צג) אָבִי הַנְּחָל, ב, ז. (צד) ל"ה, הוֹדָאָה ה, עֵין בְּפָנִים. (צה) כְּמוֹכָא בְּתוֹרָה לֹא.

ועל-כן זכה רבי ישראל לכנס בשלום לכל אלו ד' חלקי התורה שהם הפרד"ם, ולצאת בשלום, בנסיים ובגבורה גדולה, כמובא בהתורה הנ"ל^(צ) ממעלת הצדיק השלם הזוכה לזה, שעליו להיות דומה למלאך השם צבאות ולהיות גם צדיק וגם למדן, כמו רבי עקיבא.

וכן על-ידי אלו הד' בחינות בהן עבר רבי ישראל בארץ ציה וצלמות בנ"ל, על-ידי זה עשה ד' תקונים המבארים בתורה ל"א 'אית לן בירא', שהם תקון הצדקה ותקון שבת אמונה ותקון ברית תתאה שהוא אסור והתר, ותקון ברית עלאה שהוא שמירת הברית קדש שזוהו עקר בחינת צדיק^(צ).

עוד ממעשה ה'מדבר', כיצד נסתבב בדרך פלא ובהשגחה נפלאה שהחל רבי ישראל לספר המעשה הנוראה הנ"ל, והיה זה אחר שספר מתלישת זקנו של הקדוש העליון רבי ישראל קארדונר עליו השלום, ומהבחינות וההכאות שסבל (רבי ישראל בער) עם אשתו, מה שבני משפחתה יסרו אותם רבות בכדי שיתגרשו, ובתם שיחתו הנ"ל בקשו אחד שייספר את מעשה ה'מדבר', כי בעבר ספרו בתמצית, ומיד נעתר לו רבי ישראל והחל לספר המעשה באריכות, כמובא לעיל.

ועתה, עמד והתבונן מנפלאות השם וחסדיו הנוראים, כיצד סבב ברחמיו שזנבה לקבל המעשה הנוראה מ'המדבר' בהקשר הנ"ל, כי מובא^(צ), שכל הצרות שעברו על אלו הארבעה הנ"ל שצריכים להודות, הינו הולכי מדבריות, חבוש בבית-האסורים, חולה ויורדי הים, כלם נמשכים מפגם שפוגמים בהצדיק, כי מי שזוכה לחפש ולבקש את הצדיק האמת פראוי עד שזוכה להתקרב אליו, על-ידי זה

(צ) תורה לא. (צ) ל"ה, הודאה ה. (צח) שם, ברפת הריח ד, מב.

זוֹכָה לְאִמּוּנָה שְׁלֵמָה, לְהֵאֱמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשִׁלְמוֹת. אֲבָל מִי שֶׁפּוֹגֵם בָּזֶה, דְּהֵינּוּ שְׂאִינוֹ מִשְׁתַּדֵּל לְהִתְקַרֵּב לְצַדִּיקֵי אֲמַת וְאִינוֹ מִתְיַגֵּעַ לְחַפְּשׁ וּלְבַקֵּשׁ אֶת הַצַּדִּיק תָּמִיד עַד שְׂיִמְצָאנוּ, עַל-יְדֵי זֶה פּוֹגֵם בְּאִמּוּנָה וְעַל-כֵּן עוֹבְרִים עָלָיו כָּל הַצָּרוֹת הַנִּלְשָׁל שֶׁל כָּל הָאֲרֻבָּעָה הַנִּלְשָׁל שֶׁבָּהֶם כְּלוּלִים כָּל הַצָּרוֹת רַחֲמָנָא לְצַלָּן, כִּי עֵקֶר הַצָּרָה וְהַסְּפָנָה שֶׁל כָּל הָאֲרֻבָּעָה הַנִּלְשָׁל הוּא צָרוֹת וְסַפְנוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁהִיא רְחוּקָה מֵאֲבִיָּה שְׁבַשְׁמַיִם, שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמָרוּ כָּל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים בְּמִזְמוֹר הַנִּלְשָׁל^(טז), כְּמוֹכֵן לְכָל מִשְׁפִּיל.

וְעַל-כֵּן, נִרְאָה שֶׁהַצָּרָךְ רַבִּי יִשְׂרָאֵל לִילֵךְ וּלְעֵבֵר כָּל אוֹתָם הַיִּסּוּרִים הַקָּשִׁים וְהַמְרִים הַמוֹכָאִים בְּמַעֲשֵׂה ה' מְדַבֵּר, וְשֶׁבָּהֶם כְּלוּלִים כָּל הַיִּסּוּרִים וְהַצָּרוֹת וְהַסְּפָנוֹת בְּגוֹף וּנְפֶשׁ, עַל-מְנַת לְתַקֵּן פָּגַם כְּבוֹד הַצַּדִּיק, כִּי בְּנוֹסֵף לָמָּה שֶׁהָעוֹלָם לֹא חֲפָשׂוּ וּבִקְשׂוּ אַחַר הַצַּדִּיק כְּרֵאוּי, גַּם פָּגְמוּ בְּכְבוֹדוֹ, כְּפִי שֶׁסִּפֵּר קִדְּם שֶׁהַחֵל לְסַפֵּר הַמַּעֲשֵׂה כַּנִּלְשָׁל, וּבָזֶה פָּעַל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְתַקֵּן פָּגַם הַכְּבוֹד שֶׁעַל-יְדֵי זֶה נִתְקַנְתָּ וְנִשְׁלַמְתָּ הָאִמּוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וְכַמוֹכָא רַבּוֹת וּבְאֲרִיכוֹת בְּמִקּוֹמוֹת אַחֲרֵים שֶׁהַצַּדִּיק מְכַרַח לְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ יִסּוּרִים בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל, בְּבַחֲיוֹנֵת^(יז) וּבַחֲבֵרְתוֹ נִרְפָּא לָנוּ.

וּבַעֲתָ שֶׁסִּפֵּר רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמַּעֲשֵׂה הַנּוֹרָא הַנִּלְשָׁל דְּבַר בְּדָרְךְ אֲנַחְהָ כְּבִדָּה וְתִשְׁיִשׁוֹת רַבָּה, כְּמִרְאָה עַל עַצְמָה מְלַחֲמָתוֹ הַקָּשָׁה וְהָאֲרֻבָּה אוֹתָהּ נִלְחָם יְחִידִי וּמִיּוֹסֵר, כִּי זֶה יְדוּעַ מִכְּבָר שֶׁכָּל מָה שֶׁהַקְּלָפָה קָשָׁה וְחִזְקָה בְּיוֹתֵר - בְּהַכְּרַח שֶׁתִּרְדַּח הַקְּדוּשָׁה הַגְּבוּוּהָ לְשֵׁם יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְתִהְיֶה שֵׁם בְּגָלוֹת יוֹתֵר, וְעַל-יְדֵי זֶה דִּיקָא תַתְּנִיבֵר הַקְּדוּשָׁה בְּגִדְל כּוֹחַ עַד שֶׁתִּכְנִיעַ וְתִשְׁפִּיל אֶת הַקְּלָפָה, כְּמִבְּאֵר לְקָמֵן. וְכִפִּי שְׂאֵרַע בְּהַמְשִׁיךְ מַעֲשֵׂה ה' מְדַבֵּר^(יח), שֶׁסִּפֵּר רַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁיֵּשֵׁב בְּיִשְׁבֵּה לְכַתֵּב מִכְּתָבִים

(טז) תהלים קו. (ק) ישעיה נג, ה. (קא) עין בישראל סבא, מעשה המדבר.

לְצַרְדָּן פְּרִנְסָתוֹ, וּלְפִתַּע נִכְנֵם כָּלֵב שׁוֹמֵה שָׁבָא לְתִקְוָה אוֹתוֹ, וְהִצְרָדָּן לְסֹגֵר
עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ אַרְוֹן, וְעָנָה וְאָמַר לְאַחַד שְׁתֵּמָה עַל מַה שֶּׁהָיָה כָּל־כָּךְ נִפְחָד
מִהַכֶּלֶב, שֶׁהָיָה זֶה הֵם"מ בְּעֲצָמוֹ, הַשֵּׁם יִצְיָלְנוּ.

וּמִי חָכֵם וַיִּשְׁמֹר אֱלֹהֵי וַיִּתְבוּנְנוּ חֲסִדֵי הַשֵּׁם, כִּי כָל מִי שֶׁלָּבּוֹ שָׁלֵם יוֹכֵל
לְרֹאוֹת בְּנִקְלָל כִּי כָל מַעֲשֵׂיוֹתָיו שְׁסֻפְרֵי רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִמָּה שֶׁעָבַר
עָלָיו, הֵם כֻּלָּם דְּבָרִים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד, וְאַף שֶׁנִּרְאוּ בְּזִמְנֵי בְּדְבָרִים
שֶׁאִין לְהַבִּינֵן אֲלֵא כִּפְשׁוּטֵן בְּלִבְדֵּי, אוּלַּם כְּעַתְּ נִתֵּן לְשַׁעַר עַד כְּמַה רְחוֹק
וְנִשְׁגָּב מִדְּעַתְנוּ מְאֹד מְאֹד סוּד גּוֹף הַמַּעֲשִׂיּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, וְכִפִּי מַה
שֶׁהוֹדִיר רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּמִכְתָּבוֹ (קב): הֶעֱקַר שָׁלֵא יִתְגַּשְׁמוּ דְבָרֵי הַצְּדִיק.
וְעַל־כֵּן מַה שֶּׁאֵנּוּ יְכוּלִים לִינֵק וְלִשְׁאֹב מִדְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, אָנוּ מְחַיִּיבִים
לְחַתֵּר וְלְהַתְיַגֵּעַ וְלִמְצָא מַה שֶׁשִּׁיךְ לָנוּ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי בְּחִינַתוֹ
וְתַפְסוּתוֹ, כִּי יוֹצֵא מִשֵּׁם כְּמַה עֲצוֹת וְהַתְּחַזְּקוֹת לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם, וּבְכַרְט
לְעִנְיֵן הַצְּעָקָה בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, מַה שֶּׁצְּרִיכִים לְצַעֵק אֵלָיו יִתְפָּרֵד תְּמִיד,
יְהִי־אִיךְ שִׁיְהִיָּה, שְׁעַל־יָדֵי זֶה יִתְקַן הַכֹּל (קג), בְּבְחִינַת (קד) וַיִּזְעַקוּ אֶל
הַשֵּׁם בְּצַר לָהֶם מִמְּצוֹקוֹתֵיהֶם יִצְיָלֵם, כִּי זֶה יְדוּעַ שֶׁצְּרִיכִים בְּכָל יוֹם וַיּוֹם
הַתְּבוּדוֹת וְשִׁיחָה וְצְעָקוֹת הַרְּבָה וְכו' לְפָנָיו יִתְפָּרֵד, וְכֵן יוֹצֵא מִשֵּׁם
מוֹסֵר גְּדוֹל לְעִנְיֵן חֲפוּשׁ וּבִקְשָׁה אַחַר הַצְּדִיק הָאֵמֶת שְׁבֻה תְּלוּי תְּקוּן
הָאָדָם וְתְּקוּן כָּל הָעוֹלָמוֹת. וְכָל מִי שֶׁיִּזְכֶּה לְדַרְשׁ לְבַקֵּשׁ וְלַחֲפֹשׁ הַקְּבָלוֹת
וּרְמִזִּים נוֹסְפִים בֵּין הַתּוֹרוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הַנִּ"ל לְמַעֲשֵׂה ה' מְדַבֵּר, יִתְמַלֵּא
יְרָאָה נִפְלְאָה, כִּי יוֹכֵל לְרֹאוֹת בְּנִקְלָל כִּי הֵם דְּבָרִים הָעוֹמְדִים בְּרוּם רוּמוֹ
שֶׁל עוֹלָם, גַּם יוֹכֵל לְהַבִּינֵן בְּיֹתֵר אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁבְּסִימֵן קס"ג, כִּי
הִיא אֵינָה מְבֹאֶרֶת לְעִמְקָא כְּרֵאוּי, כְּפִי שְׁמַצִּין בְּסוֹפָה.

(קב) אבִי תְּנַחֵל, הַשְּׁמֻמוֹת. (קג) ל"ה ק"ש ה, י. (קד) תְּהִלִּים קו, ו.

ועתה, שים לך ועיניך היטב, ותוכל לשער מרחוק מהרמזים שגשמו להלן כמציין מן החרפים מעמקות מעשיותיו הנוראות, ומעצם רום מעלתו עד אין שעור וערך של רבי ישראל, כי כל אלו המעשיות והתורות הנוראות שעברו עליו - עברו עליו ממש, ועוד בתחלת התקרבותו, קדם שזכה לקבלת הפתק הקדוש, הינו כשהיה כבן עשרים, וכעין מה שאמר פעם: אני עשיתי לקומי מוהר"ן, והדבר פלאי.

ומי יוכל לשער בנפשו עד היכן עד היכן הגיע רבי ישראל בכל אותן השנים בהן עסק בעבודתו יתברך במסירות נפש עצומה, עד שהפליג גילו ועלה מעל למאה שנים, אשר מאותן השנים לא ספר ולא גלה כלל בפני העולם, אף לא בדרך מעשה ורמזיה, ואף לא בטפה מן הים, רק הותיר עצמו סתום וחתום בתכלית, כי עלה מעלה מעלה וזכה למה שזכה וכו' וכו', מה שאין בכח שכל אנושי לשער כלל.

ט

אמר בזו הלשון: מה שאני מוציא מפי זה תורת משה, זה קדוש וקדוש וקדוש וקדוש.

ונראה, כי מלבד דברי הקדש הרמים והנוראים האלו, נתן לקשרם למעשה מרכבה שראה ישעיה הנביא (קה). ומובא שם שישעיה ראה במעשה המרכבה שהשרפים נוטלים רשות זה מזה ומקלסים יחד ואומרים: קדוש קדוש קדוש השם צבאות מלא כל הארץ כבודו, ואמר: אזי לי כי נדמתני, כי איש טמא שפתים אנכי, ובתוך עם

טָמֵא שְׁפָתַיִם אָנֹכִי יוֹשֵׁב. וּמִשּׁוּם שְׂאֵמֶר יִשְׁעֶיהָ דִּילְטוֹרְיָא (לְשׁוֹן הָרַע) עַל יִשְׂרָאֵל (עִם טָמֵא שְׁפָתַיִם), לָקַח הַמַּלְאָךְ בְּמִלְקָחַיִם גְּחֵלַת מַעַל גְּבֵי הַמְּזֻבַּח שְׁבַעזָרָה וְנָגַע בָּהּ עַל פִּיּוֹ, וּבִכְךָ כִּפֵּר עוֹוֹנוֹ.

וְעַתָּה, רֵאֵה וְשַׁעַר גְּדָל מַעֲלַת יִשְׁעֶיהָ הַנְּבִיא עַל הַמַּלְאָךְ, שְׁזָה נִגְעָה הַגְּחֵלַת בְּפִיּוֹ וְלֹא הִזְק, וְאֵלּוּ הַמַּלְאָךְ הָיָה יָרָא מִלְקַחְתָּהּ, כִּי אִם בְּמִלְקָחַיִם (קו).

וּמִבְּאָר (קו), שְׁשִׁמִּירַת הַבְּרִית יֵשׁ בּוֹ שְׁתֵּי בְּחִינּוֹת: שְׁמִירַת בְּרִית עֲלֵאָה, בְּחִינַת שַׁבָּת, וְלִמְטָה מְמַנָּה שְׁמִירַת בְּרִית תַּתְּאָה, בְּחִינַת מַלְאָךְ, בְּחִינַת שֵׁשֶׁת יָמִים הַכְּלוּלִים בְּבְחִינַת שַׁבָּת. כִּי יִשְׁעֶיהָ הַנְּבִיא הָיָה בְּבְחִינַת יְחִוּדָא עֲלֵאָה, בְּחִינַת שַׁבָּת, לְעַמַּת הַמַּלְאָךְ - שֶׁהוּא בְּחִינַת יְחִוּדָא תַּתְּאָה, בְּחִינַת שֵׁשֶׁת יָמִים. וְעַל-כֵּן יָכַל יִשְׁעֶיהָ, שֶׁהָיָה בְּמַעֲלָה גְבוּהָה מִן הַמַּלְאָךְ, שֶׁהַגְּחֵלַת תִּנְעַ בְּפִיּוֹ, וְאֵלּוּ הַמַּלְאָךְ הִצְרִיךְ לְמִלְקָחַיִם כַּנ"ל.

וְעַל-כֵּן, מִי יוֹכַל לְשַׁעַר וּלְהַעֲרִיךְ גְּדָל מַעֲלַת יִשְׁעֶיהָ הַנְּבִיא עַל הַמַּלְאָךְ, כָּל שְׁכַן גְּדָל עֵצִים מַעֲלַת מֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם עַל הַמַּלְאָךְ, כִּי מֹשֶׁה זָכָה לְבְּחִינַת הַהֲשָׁגָה שֶׁל דְּרֵי מַעֲלָה, בְּחִינַת כּוֹן, בְּחִינַת 'מֵה', לְעַמַּת יִשְׁעֶיהָ שֶׁהָיָה בְּמַדְרָגָה קְטַנָּה מִמֶּנּוּ, בְּבְחִינַת הַשְּׁגָת דְּרֵי מַטָּה, בְּחִינַת תַּלְמִיד, בְּחִינַת 'מֵלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ' (קח).

וְעַכְרָ הַקְּדֻשָּׁה הִיא קְדֻשַׁת הַבְּרִית, וְלִזְה זֹכִימִם עַל-יְדֵי קְדֻשַׁת הַלְּשׁוֹן וְקְדֻשַׁת הַדְּבֹר, כִּי תִקּוֹן הַבְּרִית וּשְׁלָמוֹת לְשׁוֹן הַקְּדֻשׁ תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה, וְעַל-כֵּן תִּקּוֹן הַבְּרִית הוּא בְּחִינַת רוּחַ הַקְּדֻשׁ, בְּחִינַת לְשׁוֹן הַקְּדֻשׁ (קט).

(קו) כְּפִי שְׁפָרַשׁ רַש"י שָׁב. (קז) לְקוּמֵי מוֹהֲר"ן סִימָן י"א וְסִימָן ס"ג, 'סוּד בְּנֵת הַמִּילָה', הַמְּדַבֵּרַת מִעֲנֵן הַשְּׂרָפִים שְׁבַמְעֵשָׁה הַמְּרַכְבָּה שְׂרָאָה יִשְׁעִיהָ. (קח) לְקוּמֵי תַנְיָנָא ז'. (קט) לְקוּמֵי מוֹהֲר"ן י"ב.

ועל-כן אמר רבי ישראל: "מה שאני מוציא מפי", 'מפי' דיקא, דהינו בחינת שלמות לשון הקדש המקשר לשמירת הברית כנ"ל. "זה תורת משה", 'זה' הוא בחינת ברית, בחינת (ק) וזה לך האות (קיא), ו'משה' הוא בחינת שמירת ברית עלאה כנ"ל.

"זה קדוש וקדוש וקדוש וקדוש", הינו שהוסיף רבי ישראל תיבת וא"ו לאמירת השרפים, כי בכל מקום שנאמר וא"ו הוא בחינת תוספת קדשה, הינו שמירת הברית (קיב), ולעמת השרפים שאומרים "קדוש קדוש קדוש" בלא הוא"ו.

ובן אומרים השרפים "השם צבאות מלא כל הארץ כבודו", מלא כל הארץ כבודו דיקא, שזה בחינת השגת דרי מטה כנגד המדרגה שלמעלה ממנה, שהיא בחינת השגת דרי מעלה בחינת 'מה', בחינת "מה שאני מוציא וכו'", 'מה' דיקא כנ"ל.

עוד נתן ללמוד ולשער מעצם רום מעלתו של רבי ישראל מדבורו הקדוש הנ"ל, מהתורה שבסימן וא"ו "קרא את יהושע" (קיג), העוסקת בתקון דרכי התשובה. ובקצור נמרץ, מבאר שם שמי שרוצה לילך בדרכי התשובה צריך להיות פקי בהלכה, פקי ברוצא פקי בשוב, הינו שיחזק עצמו בדרכי השם תמיד, בין בעליה בין בירידה, וכשיש לו שני בקיאויות הנ"ל אזי הולך בדרכי התשובה וזוכה לכבוד אלקי ונעשה עלידי זה אדם לשבת על הכפא, אשרי לו. וכלל כל הענין הנ"ל כלול בתמונת האות אל"ף, המרכבת משלשה חלקים: נקדה עליונה, נקדה תחתונה והוא"ו שבאמצע.

וּמוֹבֵן בַּהַתּוֹרָה הַנִּלְ, שְׁעַל-יְדֵי שְׁמֹת־קִנּוּיִם אֵלּוּ הַשְּׁלֹשׁ בְּחִינּוֹת הַנִּלְ שְׁעַל-יְדֵי נַעֲשֶׂה הָאֵלֶּף - נַעֲשֶׂה אָדָם, הֵינּוּ אָדָם הָעֲלִיּוֹן הַיּוֹשֵׁב עַל הַכֶּסֶּא, וְזֹאת הִיא הַבְּחִינָה הָרְבִיעִית שֶׁהִיא לְמַעַלָּה מִכָּל הַשְּׁלֹשׁ בְּחִינּוֹת הַקּוּדְמוֹת. כִּי בְּחִינַת אָדָם הִיא הַבְּחִינָה הָעֲלִיּוֹנָה, כַּמוֹכָא בְּפֶסוּק (קיד): "וְעַל הַכֶּסֶּא דְמוֹת כַּמְרָאָה אָדָם עָלָיו מְלַמְעָלָה", וְכַפִּי מַה שְּׂאָמַר רַבֵּנוּ הַקְדוֹשׁ בְּאִימָה וּבִירְאָה וּבְמִסִּירוֹת נַפְשׁ עֲצוּמָה מְאֹד בְּעַת שְׂאָחוֹ בְּשִׁתֵּי יָדָיו בְּשִׁתֵּי יָדוֹת הַכֶּסֶּא שֶׁיֵּשֵׁב עָלָיו וְהַתְנוּעָע וְאָמַר (קטו):

כְּשִׁיּוֹשְׁבֵין עַל הַכֶּסֶּא אָז הוּא אָדָם.

וּמְבֹאָר (קטו), שְׁפִדְרַת הַקְדָּשָׁה שְׂאוּמְרִים, הֵינּוּ 'קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ' הוּא בְּחִינַת שְׁלֹשׁ נִקְדוֹת הַנִּלְ. וְעַל-יְדֵי שְׁמֹת־קִנּוּיִם אֵלּוּ הַשְּׁלֹשׁ בְּחִינּוֹת נַעֲשֶׂה הַבְּחִינָה הָרְבִיעִית שֶׁהִיא בְּחִינַת הָאָדָם הָעֲלִיּוֹן כַּנִּלְ.

וְעַל-כֵּן נִרְאָה לְבֹאֵר מְדַבְּרוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל, מַה שְּׂאָמַר: מַה שְּׂאָנִי מוֹצִיא מִפִּי וְכוּ' זֶה קְדוֹשׁ וְקְדוֹשׁ וְקְדוֹשׁ וְקְדוֹשׁ וְקְדוֹשׁ, שְׁכַפְּלַת תִּיבַת 'קְדוֹשׁ' אַרְבַּע פְּעָמִים: שְׁלֹשׁ כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ הַנִּקְדוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁלֹשׁ קְדָשׁוֹת, וּפְעַם נּוֹסֶפֶת כְּנֶגֶד הַבְּחִינָה הָרְבִיעִית הַגְּבוּהָה מִכָּל הַנִּלְ, וְהַדְּבָרִים נּוֹרְאִים לְמַכִּין.

וְכֵן עָקַר גְּדוֹל הַיּוֹצֵא לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם מִהַתּוֹרָה הַקְדוֹשָׁה הַנִּלְ (קז), שְׁצָרִיךְ הָאָדָם לָשׁוּם עֲצֻמוֹ כְּאֵין וּכְמִדְבַּר לְדוֹשׁ, וְלֹא יִשְׁגִּיחַ כָּלָל עַל הַחֲרָפוֹת וְהַבְּזוּיוֹנוֹת שֶׁמְבַזִּים אוֹתוֹ, רַק יַחְזִיק בְּמַדַּת הַשְּׁתִיקָה וְיִהְיֶה מִן הַשּׁוֹמְעִים חֲרָפְתָם וְאִינָם מְשִׁיכִים, וְאִזִּי זוֹכֶה לְכַבּוֹד אֱלֹקֵי וְלַהַכְּלִיל בְּבְחִינַת הָאָדָם הַיּוֹשֵׁב עַל הַכֶּסֶּא שְׂמוֹשֶׁם יוֹצֵא הַמְשָׁפֵט עַל כָּל בְּאֵי עוֹלָם, וְכַפִּי מַה שֶּׁהֲרַבָּה רַבִּי יִשְׂרָאֵל לְסַפֵּר מִעֲצֻמוֹ מִהַבְּזוּיוֹנוֹת וְהַשְּׁפִיכוֹת

(קיד) יחזקאל א, כו. (קטו) חיי מוהר"ן, שיחות השכינים להתורות ב. (קטז) ל"ה, ברפת הפרות ה. (קז) תורה ו.

דמים שפבל בלי שעור ואמר: אני הייתי בכיוון גדול, הייתי כמו אחד משנע וכל הילדים זרקו עלי קלפות ואבנים, וכל מי שהיה רואה אותי היה קשה לו איך אני חי, איך אני נמצא בעולם. אי אפשר לתאר מה שאני סבלתי, זה היה למעלה מן הטבע.

וכל מי שיתבונן בדברי רבי ישראל ובמקראות הנ"ל (ק"ח) יוכל למצא רמזים וסודות נפלאים נוספים, כל אחד לפי מדרגתו וערכו, כי אי אפשר לבאר הכל על הכתב, גם כי אין להעמיק בעיון במעשה מרפכה (ק"ט), רק הכרחנו לציין בקצור נמרץ ביותר מספר נקודות, למען נשום אל לבנו דבריו הקדושים ולהתעורר מהם. כי בשעה שאמר אלו הדבורים הקדושים לפנינו, לא נתנו דעתנו פראוי לאשר השיח עמנו, בבחינת (ק"ב) ולא שמענו אל משה מקצור רוח וכו' (קכ"א), כי על-פי רב לא השפלנו לפתח לבנו, לחידד אזנינו ולשאב אל קרבנו ממוצא פיו הקדוש כי אם מעט דמעט, הן מחמת אטימת לבנו והן מצד שהיה מסתיר ומעלים עצמו בכל המיני פסויים והסתרות והעלמות כנ"ל, עד שהיה קשה לשער ולהאמין עד להיכן היה מגיע ומאיר כל דבור ודבור וכל רמיה ורמיה שהיה עוסק עמנו לקרבנו לאור האמת ולתכליתנו הנצחית. אזי לנו על כל אותם הדבורים הקדושים שנאבדו, שלכל אחד מהם לא ישוה כל הון דעלמא. חבל על דאבדין ולא משתכחין.

ופעם, בעת שהחלו כמה מאנשיו להקליט את דבוריו הקדושים, חטף רבי ישראל את מכשיר ההקלטה ונשק אותו, כמראה על גדל שמחתו העצומה מהנצחת דבוריו הקדושים לדורות, כי ידע שפיו, בעוונותינו הרבים, וכפי פחיתות מדרגתנו השפלה, אין בנמצא תלמיד צדיק וקדוש כבור סיד שאינו מאבד טפה ושעל-ידו לא יאבדו

(ק"ח) ישעיה ו' ושאר התורות. (ק"ט) ספר המדות, חקירה ג. (ק"ב) שמות ו, ט. (קכ"א) כמבאר בלקוטי תנינא פו.

הדבורים הקדושים שהעולם צריך להם כפי שצריכים הנשימה על החיים, וכעין מה שאמר לאחד שבנו היה בן שנה: דע לך, שכל דבור ודבור שאני מוציא מפי הוא סגלה גדולה לנשמת בנך.

ובאמת, כל שיחותיו הקדושות שהיה משיח עם העולם היו בכדי לעוררם ולתקנם ולהביאם לחיי נצח, וכעין מה שכתב (קכב): אבקש סליחתו שלא שלחתי עדין הספרים הקדושים, כי הייתי חולה ועברו עלי יסורים קשים, לא עליך, ובנדאי הכל לטובה. גם עכשו עדין אני חלוש כח מאד, והתגברתי בכל כוחתי לכתב קצת דבורים קדושים שיש בהם כדי להחיות ולהשיב את כל העולם.

ופעם, בעת שהותו בחוץ לארץ, פנה אליו אחד מחסידיו בבקשה אם יוכל לערוך כמה הקלמות בלשונות לעז שונות בהן יספר מרבי ישראל, כי אותו הנ"ל היה נוהג לתרגם את דבוריו הקדושים של רבי ישראל למבקרים שהגיעו אל רבי ישראל, ולעתים היה נדרש לתרגם דבורים שהיו כמעט זהים לחלוטין לדבורים שתרגם יום קדם לכן, והיו הדבורים כמעט שגורים אצלו בעל-פה, כמו ספור ההתקרבות או ספור גם הפתק וכדומה, והשיבו רבי ישראל, כי מה שהוא משיח בכל פעם הוא בעקר עבורו, דהינו עבור המתרגם, ולא עבור האורחים.

ונראה היה כי מלבד מה שחפץ רבי ישראל לעוררו ולהקיצו משנתו הרוחנית על ידי מעשיותיו הקדושות, גם חפץ שזה יתן עיניו ולבו ביתר שאת לאור הדעת שבכל דבור ודבור שמוציא מפיו הקדוש, ולא יעברו ויחלפו כל אותם הדבורים היקרים מפו מלבדו, בבחינת (קכב) לקנות חכמה ולב און.

כי באמת, מי יוכל לשער רום מעלת נשגבות כל דבור ודבור שיצא מפיו הקדוש אפלו במלי דעלמא, אף שהיה נראה כדבור קל, כל שכן וכל שכן בדברי תורה, התעוררות והתחזקות בעבודת השם ובהמעשיות הקדושות שספר ממה שעבר עליו, ועוד. אין ערוך אליהם.

י

כרונך אשר זכנו בדור יתום ותועה, להתגעגע, לשמע ולקבל מפיו הקדוש ומתנועות ידיו הנוראות, דבורים חדשים אשר עדין לא נשמעו, רמזים בים החכמה אשר עדין לא נתגלו וכו', ודי למבין החפץ באמת.

ועל-כן, רבונו של עולם, חסדן אמת, חסד חנם עשה עמנו ורחם עלינו שנוקה להאמין בהצדיקים האמתיים תמיד, ואל יתבלבל דעתנו ואל יתעקם שכלנו ולבנו, ולא יהיה קשה לנו עליהם כלל, ואפלו בעת שהם מתרחקים מאתנו ודרכיהם נפלאה מעינינו מאד עד שנופלים עליהם קשיות ותמיהות ונתעקם ונתבלבל המח מרבוי הפלאות שנופלים עליהם בלבנו, נוזקה להתגבר לסלק ולבער ולכבול כל חכמתנו ושכלנו ודעתנו נגדם, כאלו אין לנו שום שכל כלל, כי רחוק דעתנו מדעתך, וכשם שישנן קשיות על הנהגתך, כמו-כן בהכרח שיהיה קשה קשיות על הצדיק, כי הצדיקים מתדמים ליוצרים. יהי לבנו תמים בחקיקה למען לא נבוש, ונוזקה לעבד עבודת השם בפשיטות ותמימות, ולכבול דעתנו לגמרי נגד דעת השם יתברך ונגד דעת הצדיק האמת המבחר, שעקר היהדות - על ידו דיקא.

ועתה, רבונו של עולם, מה נאמר ולאן נפנה, כי על אף שהבטחתנו שלא תשכח התורה מישראל, כמו שפתיב (קבר): כי לא תשכח מפּי זרעו, אף מר לנו מר, כי הסתלקות והעלמת הצדיקים היא הצרה הגדולה והמרה מכל הצרות, וכמו שאמרו רבותינו ו"ל: קשה סלוקן של הצדיקים כפלים כחרבן בית המקדש, המה אנשי קדש אשר מסרו חייהם, ממונם וכל אשר להם להביאנו להתכלית והסוף שבשבילו איש הישראלי נברא. ואם היה כל העולם מתבטלים אצלם, אזי היה הכל מתקן לגמרי. בקול 'אוי' נזעק אל כתלי לבנו, בכל דמעה נבכה את גדל שברנו. נשא ללבנו אל כפים אל אל שבשמים, ובעל הרחמים על עמו ירחם, ויתגבר שם הקדש, שם השם, שם הצדיקים האמתיים, על שמות הטמאה, שמות החיצוניים, ויתבטל השקר לגבי האמת, ויתגלה ויתגדל ויתפרסם בכל העולם שם הצדיקים האמתיים ופאדם והדרם וחנם הקדוש והנורא. ועל חסדו הגדול נשענו ובכח הצדיקים האמתיים בטחנו כי לא ישיב פנינו ריקם, ויחיש בנין בית קדשינו, ויקים מהרה מקרא שפתיב (קבר): "ביום ההוא יושר השיר הזה בארץ יהודה, והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר השם אל בית אלקי יעקב וירנו מדרכיו ונלכה בארחתיו, כי מציון תצא תורה ודבר השם מירושלים", כי השם הוא האלקים ואין עוד מלבדו. אמן ואמן.

תם ונשלם, שבת לאל בורא עולם.

ברוך הנותן ליעף כח
ולאין אונים עצמה ירבה:
חזק חזק ונתחזק